

**การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดสุราษฎร์ธานี**

**โดย
นางสาวปริญญา ปานชาวนา**

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2545
ISBN 974-653-691-5
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร**

**THE DEVELOPMENT OF A COMMUNITY – BASED CURRICULUM ON A FOLK
LITERATURES COURSE (T 035) FOR SENIOR HIGH SCHOOL LEVEL
IN SURAT THANI**

**By
Parinya Panchaowna**

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2002

ISBN 974-653-691-5

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดสุราษฎร์ธานี"
เสนอโดย นางสาวปริญญา ปานชาวนา เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ๑๑ เดือน พ.ค. ๒๕๔๖

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. อาจารย์บัญญัติ เรืองศรี
2. รองศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี นิลกรณ์

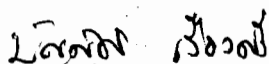
คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์มณฑนา วัฒนถนอม)

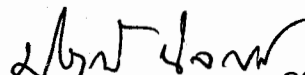
๒๔ / พ.ค. / ๔๖

กรรมการ

(อาจารย์บัญญัติ เรืองศรี)

๒๔ / พ.ค. / ๔๖

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี นิลกรณ์)

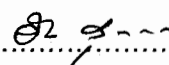
๒๔ / พ.ค. / ๔๖

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ชวน เพชรแก้ว)

๒๔ / พ.ค. / ๔๖

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดา สุวรรณกุล)

๒๔ / พ.ค. / ๔๖

K41465C01 : สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

คำสำคัญ : วรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี / การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ปริญญา ปานชานา : การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (THE DEVELOPMENT OF A COMMUNITY – BASED CURRICULUM ON A FOLK LITERATURES COURSE (T 035) FOR SENIOR HIGH SCHOOL LEVEL IN SURAT THANI)

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : อ.บุญญิตี เรืองศรี, รศ. ชวน เพชรแก้ว และ ผศ. ดร. ปราณิ นิลกรณ. 616 หน้า.

ISBN 974 – 653–691 – 5

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสร้างเอกสารหลักสูตรจากข้อมูลท้องถิ่นสุราษฎร์ธานี และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนรายวิชานี้ ผู้วิจัยได้นำแผนการสอนที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เลือกเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 27 คน ใช้เวลาในการทดลอง 32 คาบ รวม 16 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) เอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น 2) แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน 3) แบบทดสอบก่อน – หลังเรียน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น 5)แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนต่อการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ (%) สำหรับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นและ การตรวจสอบคุณภาพของเอกสารหลักสูตร ใช้เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ 80/80

ผลการวิจัย พบว่า

1. เอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจากหลังการทดลองใช้เอกสารหลักสูตรแล้ว นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ค่าเฉลี่ยร้อยละ 78.77 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70)

2. เอกสารหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น มีประสิทธิภาพ 78.57 / 79.25 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

3. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับสูง

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 1. มีคุณ ธีระพงษ์ 2. 3.

K41465001 : MAJOR : TEACHING THAI LANGUAGE

KEY WORD : THE CURRICULUM ON A FOLK LITERATURES IN SURAT THANI /

THE DEVELOPMENT OF A COMMUNITY – BASED CURRICULUM

PARINYA PANCHAOOWNA : THE DEVELOPMENT OF A COMMUNITY – BASED CURRICULUM ON A FOLK LITERATURES COURSE (T035) FOR SENIOR HIGH SCHOOL LEVEL IN SURAT THANI. THESIS ADVISORS : BANYAT RUANGSRI , ASSO. PROF. CHAWN PETCHKAEW, AND ASST. PROF. PRANEE NILAKORN, Ph. D. 616 pp. ISBN 974 – 653 - 691- 5

The purposes of this research were to develop the local curriculum by gathering the background information of Surat Thani province to construct the sixteen lesson plans including teaching materials for the Thai 035 Folk literatures course.

The sample consists of 27 students of Mathayomsuksa five who enrolled in the Thai 035 Folk Literatures course at Koh Phangasuksa School, Surat Thani province during the academic year 2001. The duration of the experiment covers 32 Class sessions over a sixteen week period.

The instruments used for gathering data were 1) the lesson plans including teaching materials for the Thai 035 Folk Literatures course 2) formative test 3) an achievement test 4) a questionnaire on opinions towards the teaching Thai 035 Folk Literatures course.

The percentages were used to measure the students' achievement in learning, mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.) were used to evaluate the students' opinion towards the teaching Thai 035 Folk Literatures and the 80/80 was applied to check the quality of the instructional document.

The results of the study were:

- 1) The students' academic achievement was higher than the expected criterion (the average was at 78.77% (the expected criterion was at 70 %)
- 2) The Thai 035 Folk literatures course efficiency was 78.57 / 79.25
- 3) the students' opinions towards the teaching Thai 035 Folk Literatures course were at high positive.

Department of Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakom University Academic Year 2002

Student's signature Parinya Panchaowna.

Thesis Advisors' signature 1. B. Ruangsri 2. Chuan 3. P. Nilak

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือจาก อาจารย์บัญญัติ เรืองศรี รองศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี นิลกรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดา สุวรรณกุล และ อาจารย์มณฑนา วัฒนถนอม ที่กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือ แก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ที่ให้ความรู้และประสบการณ์อันมีค่าแก่ผู้วิจัย ตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขอขอบคุณคณาจารย์โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา อำเภอพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือด้วยน้ำใจอันดียิ่งตลอดเวลาที่ผู้วิจัยดำเนินการทดลองสอน เพื่อเก็บข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่กรุณามอบทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่กรุณามอบทุนอุดหนุนการวิจัยส่วนหนึ่งแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณสำหรับกำลังใจ ความช่วยเหลือ และคำแนะนำอันมีค่าจากพี่ ๆ ได้แก่ อาจารย์เข็มทอง จิตรจักร อาจารย์สุพิศ กลิ่นบุปผา อาจารย์วิไลพร จินเมือง และอาจารย์เกริน ช้อยเครือ

กราบขอบพระคุณคุณพ่อเหิม และคุณแม่โสภิษฐ ปานชาวนา ที่สนับสนุนทุนการศึกษา คอยให้ความห่วงใยและให้กำลังใจอันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 บรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
ความรู้พื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร	9
ความหมายของหลักสูตร	9
ความสำคัญของหลักสูตร	12
องค์ประกอบของหลักสูตร	13
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร	14
ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร	14
แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	16
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)	20
หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)	22
รายวิชา ท 035 บรรณกรรมท้องถิ่น	24
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	25
การพัฒนาการเรียนการสอน	29
ความสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย	30

การสอนภาษาไทยในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม	31
แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา	32
รายละเอียดของวิธีสอน	33
การจัดทำแผนการสอน	61
สื่อการเรียนการสอน	64
การวัดและประเมินผล	63
วรรณกรรมท้องถิ่น	67
ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น	70
ความหมายของวรรณกรรมท้องถิ่น	70
ลักษณะของวรรณกรรมท้องถิ่น	70
ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น	71
คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น	71
ปริศนาคำทาย	72
กาพย์	74
สำนวน	77
นิทาน	78
ตำนาน	87
เพลงพื้นบ้าน	88
การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น	91
ภูมิหลังจังหวัดสุราษฎร์ธานี	92
ภูมิศาสตร์	93
ประวัติศาสตร์	95
โบราณคดี	96
ศาสนา	97
ภาษา	97
การศึกษาเล่าเรียน	100
วัฒนธรรม	101

	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	102
งานวิจัยในประเทศ	102
งานวิจัยต่างประเทศ	106
3 วิธีดำเนินวิจัย	107
ระเบียบวิธีวิจัย	107
แผนแบบการวิจัย	107
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	107
ตัวแปรที่ศึกษา	108
เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิภาพเอกสารหลักสูตรที่ใช้ทดลอง	108
สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิภาพของเอกสารหลักสูตร	109
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	110
ขั้นเตรียมการสร้างเอกสารหลักสูตร	110
ขั้นดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเอกสารหลักสูตร	111
ขั้นนำเอกสารหลักสูตรไปใช้ทดลอง (Experiment)	116
ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง	117
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	118
ขั้นเตรียมการสร้างเอกสารหลักสูตร	118
ขั้นดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเอกสารหลักสูตร	119
ขั้นนำเอกสารหลักสูตรไปใช้ทดลอง (Experiment)	140
ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองและปรับปรุงเอกสารหลักสูตร	142
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	147
สรุปผลการวิจัย	147
ขั้นเตรียมการสร้างเอกสารหลักสูตร	147
ขั้นดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเอกสารหลักสูตร	148
ขั้นนำเอกสารหลักสูตรไปใช้ทดลอง (Experiment)	152
ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองและปรับปรุงเอกสารหลักสูตร	152
อภิปรายผล	153

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) ข้อเสนอแนะ	157
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้	157
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	159
บรรณานุกรม	160
ภาคผนวก	166
ภาคผนวก ก เอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น	167
ภาคผนวก ข การวิเคราะห์หัตถาน ปริศนาคำทาย และเพลงกล่อมเด็ก สรุปผลการคัดเลือกนิทานพื้นบ้านและเพลงกล่อมเด็ก เพื่อใช้เป็นเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอน	409
ภาคผนวก ค สื่อการเรียนรู้ รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น	503
ภาคผนวก ง แบบประเมินความเหมาะสม ของวรรณกรรมท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้	591
แบบประเมินเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น	602
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ	615
ประวัติผู้วิจัย	616

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	กำหนดวิธีสอนสัมพันธ์กับเนื้อหา.....	124
2	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น	135
3	ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น	141
4	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น	142
5	สรุปปัญหาและหัวข้อกิจกรรมที่ควรปรับปรุงในเอกสารหลักสูตร	143
6	โครงการสอนระยะยาว	194
7	วิเคราะห์คุณลักษณะของนิทานที่จะใช้เป็นเนื้อหาเพื่อเป็นสื่อการสอน	412
8	วิเคราะห์คุณลักษณะของปริศนาคำทายที่จะใช้เป็นเนื้อหาเพื่อเป็นสื่อการสอน	446
9	วิเคราะห์คุณลักษณะของเพลงกล่อมเด็กที่จะใช้เป็นเนื้อหาเพื่อเป็นสื่อการสอน	451
10	สรุปผลการคัดเลือกนิทานพื้นบ้านเพื่อใช้เป็นเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอน	487
11	สรุปผลการคัดเลือกเพลงกล่อมเด็กเพื่อใช้เป็นเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอน	497

บทที่ 1

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาก ทำให้การติดต่อและการรับข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วตามกระแสการก้าวไกลของโลก การรับและเลียนแบบวัฒนธรรมของชาติอื่นมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตทวีมากขึ้น จนทำให้ความรู้เรื่องของมรดกทางวัฒนธรรมไทยถูกละเลยไปจากสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลให้บุคคลและสังคมปรับตัวไม่ทัน อันเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่สมดุลในการพัฒนา

การจัดการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของชาติที่จะพัฒนาบุคคลให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ตลอดจนวัฒนธรรม และเครื่องมือสำคัญที่เป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของชาติก็คือหลักสูตร เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนด หลักการ จุดหมายและโครงสร้างในการจัดการศึกษาแต่ละระดับดังที่ กาญจนา คุณารักษ์ (2535 : 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า

หลักสูตรเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะทำให้ปรัชญา ซึ่งได้แก่ ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาบรรลุผลตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาบุคคลทุก ๆ ด้าน กล่าวคือ หลักสูตรมีส่วนช่วยในการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนซึ่งอยู่ในวัยที่กำลังเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นหลักสูตรยังมีความสำคัญต่อสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้พัฒนาหลักสูตร สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาของหลักสูตรเพื่อวางรากฐานความคิดและความประพฤติของผู้เรียนให้มีคุณธรรม มีความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองดี ทำให้ผู้เรียนเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนทางลัดที่คอยบังคับหรือกำหนดทิศทางการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา

การจัดการศึกษาเพื่อให้พลเมืองมีความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องกระทำควบคู่ไปกับการปลูกฝังความภาคภูมิใจในความเป็นชาติอันแสดงออกได้ทางภาษา วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และค่านิยมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ดังจะเห็นได้

จากการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักการศึกษาของชาติในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 (กรมวิชาการ 2535 : 7) ข้อ 3 ความว่า

การก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ และการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ หรือจากภายนอกชุมชนจะต้องประสานควบคู่ไปกับความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญา ภาษา และวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นและสังคมไทย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาระดับต่างๆไว้ในหลักสูตรฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533 อย่างชัดเจนว่าในระดับประถมศึกษามุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมุ่งให้ผู้เรียนแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนในการทำประโยชน์ให้แก่สังคม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมุ่งให้ผู้เรียนทำประโยชน์ให้แก่สังคมตามความสามารถของตน และเพื่อให้การเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรทั้ง 3 ระดับบรรลุเป้าหมายหลักสูตรจึงกำหนดจุดเน้น 3 ประการ คือ ประการแรก การจัดการศึกษาที่เน้นกระบวนการ ประการต่อมาเน้นเรื่องการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และประการสุดท้ายเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนวิชาต่าง ๆ อย่างหลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2536 : 3)

ถึงแม้ว่าโครงสร้างหลักสูตรระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533ที่ใช้ในการจัดการศึกษาในปัจจุบันจะเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้นก็ตาม แต่จากการติดตามผลการใช้หลักสูตรปรากฏว่า การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นนั้นยังมีน้อย ดังในรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติความว่า

แม้ตามหลักสูตรแผนใหม่ได้มุ่งเน้นกระบวนการ และเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียน แต่ในทางปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใหม่มียังค่อนข้างน้อย เนื่องจากครูขาดความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น นอกจากนั้นขั้นตอนการดำเนินงานมีขั้นตอนยุ่งยาก ครูจึงหันมาปรับปรุงกิจกรรม สื่อ และเนื้อหาเป็นการทดแทน

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. : 41)

การดำเนินงานตามจุดเน้นเรื่องการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตามแนวทางของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และนโยบายของรัฐบาลที่มีเนื้อหาสาระให้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น มีการประสานแหล่งความรู้ระหว่างวิทยาการสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นยังไม่แพร่หลายเท่าใดนัก ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นเท่านั้น

จากสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ถดถอยอย่างหนักตั้งแต่ปี 2538 เป็นต้นมาส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดจนแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ผ่านมาไม่สามารถทำให้ประเทศไทยบรรลุจุดมุ่งหมายได้ นอกเหนือจากความทุจริตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพสิ่งแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของชนชั้นที่มีใช้ของคนไทย และความฟุ้งเฟ้อซึ่งจะเห็นได้จากการจัดทำงานประมาณแผ่นดินที่ค่อนข้างสูงเกือบหนึ่งล้านบาทในปี 2538 ตลอดจนถึงปี 2540 จึงทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินรุนแรงและต่อเนื่องนำมาซึ่งปัญหามากมายในปัจจุบันนี้ (นิมิต มั่งมีทรัพย์ 2541 : 8)

สาเหตุดังกล่าวก่อให้เกิดการสร้างกฎกติกา เพื่อการจัดระเบียบการพัฒนาประเทศเสียใหม่ ที่สำคัญคือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่ยึดแนวทางการมุ่งสร้างสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ใหม่เป็น "เศรษฐกิจที่ดีสังคมไม่มีปัญหา การพัฒนาที่ยั่งยืน" โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคอนเป็นหลัก (นิมิต มั่งมีทรัพย์ 2541 : 8) ดังนั้นสังคมไทยจึงต้องเตรียมการตั้งรับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวให้เป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมนั่นก็คือ ต้องปรับปรุงการจัดการศึกษา กรมวิชาการได้เสนอแนวคิดของการจัดหลักสูตรขั้นพื้นฐาน 12 ปีว่า "การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม สามารถพึ่งพาตนเอง ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อม" (กรมวิชาการ 2542 : 129)

ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) จึงได้สนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดทำหลักสูตรไปสู่ท้องถิ่น โดยให้ครูและชุมชนมีบทบาทในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมดุลและสัมพันธ์กันทั้งหลักสูตรที่เน้นความเป็นสากลบนฐานของความเป็นไทย หลักสูตรเลือกที่เน้นความสนใจของผู้เรียน และหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพแวดล้อมของชุมชน (รุ่ง แก้วแดง 2541 : 41)

การพัฒนาการศึกษานอกจากกระจายอำนาจแล้ว สิ่งสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการก็คือ การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งรัฐจะต้องจัดการศึกษา

ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมาตรา 43 ความว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐบาลจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนและในมาตราที่ 46 ได้กล่าวถึงความสำคัญของท้องถิ่นไว้ว่า "บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล และยั่งยืน ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ" (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540 : 13) ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรในทุกระดับชั้นจึง กำหนดแนวทางได้ 2 ระดับ คือ ระดับที่ 1 หลักสูตรการศึกษาที่มีความเป็นสากล และระดับที่ 2 หลักสูตรการศึกษาที่มีความเป็นท้องถิ่น (พยุหศักดิ์ จันทรสุนทร 2541 : 8) หลักสูตรแกนกลางควรเป็นหลักสูตรที่คนไทยทุกคนต้องเรียนรู้เพื่อดำรงความเป็นไทย ส่วนหลักสูตรท้องถิ่นควรเป็นหลักสูตรที่มีความหลากหลายของเนื้อหาเป็นหลักสูตรไร้พรมแดน เพื่อรองรับความหลากหลายของสังคมและวัฒนธรรมโดยตอบสนองต่อความต้องการและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น ให้นักเรียนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น (กัลยาณี ปฐมพรเทพ 2541 : 32)

จะเห็นได้ว่าเรื่องของหลักสูตรท้องถิ่นนั้นได้กำหนดไว้ตั้งแต่แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 เป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์การจัดการศึกษาไทยจากการเน้นความรู้สากลเพียงอย่างเดียว ไปสู่การให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาในฐานะเป็นรากเหง้าของความรู้ดั้งเดิมของท้องถิ่นและของสังคมไทยอันเป็นรากฐานในการพัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็นเพื่อให้สังคมไทยก้าวไปสู่ความเป็นสากลได้อย่างสมศักดิ์ศรี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541 : 3)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2533 ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรวิชาภาษาไทย ประกอบด้วยวิชาบังคับแกน 6 หน่วยการเรียนรู้ และวิชาเลือกเสรี 15 หน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาเลือกเสรีนั้นกำหนดให้มีรายวิชาที่มุ่งให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านเป็นแหล่งความรู้และแหล่งสะสมภูมิปัญญา คือ รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งมีน้ำหนักความสำคัญ 1 หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์ กำหนดคำอธิบายรายวิชาดังนี้

ศึกษาเพลงพื้นเมือง ปริศนาคำทาย ภาษิตและสำนวน ตำนาน นิทาน นิยาย เรื่องเล่า โดยให้ศึกษาเกี่ยวกับที่มา เนื้อหา คำศัพท์ สำนวน ความหมาย และอิทธิพลที่มีต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และร่วมมือในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น (กรมวิชาการ 2533 : 14)

เมื่อพิจารณาคำอธิบายรายวิชาและลักษณะรายวิชาดังกล่าวแล้ว .. จะเห็นว่าสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ด้วย คือ กำหนดให้ครูและชุมชนเป็นผู้สร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใช้เอง เพื่อสนองนโยบายของแนวทางการจัดการศึกษาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ตามมาตรา 46 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ยังสอดคล้องตาม มาตรา 81 ที่ระบุว่า

มาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมสร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540 : 21-22)

วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นทรัพยากรสำคัญอย่างหนึ่งของแต่ละท้องถิ่นที่สามารถนำมาศึกษาค้นคว้าความรู้ในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นที่รวมของสรรพความรู้ ความคิดและเป็นเครื่องบอกลักษณะของสภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม เนื้อหาของวรรณกรรมท้องถิ่นหนึ่งย่อมมีความแตกต่างจากอีกท้องถิ่นหนึ่ง ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยในเรื่องของเนื้อหาแตกต่างกันออกไปตามเวลา และสถานที่ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกันไปของแต่ละท้องถิ่น (กุหลาบ มลลิกะมาส 2528 : 11)

สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีมาตั้งแต่อดีตกาลอาจกล่าวได้ว่าเคยเป็นศูนย์กลางความเจริญรุ่งเรืองยุคสมัยอาณาจักรศรีวิชัย เพราะได้ปรากฏหลักฐานทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณกรรมท้องถิ่นทั้งที่เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ ซึ่งจัดเก็บไว้ยังสำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี วรรณกรรมท้องถิ่นดังกล่าวเป็นแหล่งข้อมูลท้องถิ่นที่น่าสนใจ เพราะจะเป็นภาพที่สะท้อนวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิด และความเป็นอยู่ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้เป็นอย่างดี ดังนั้นควรส่งเสริมให้เยาวชนได้ศึกษาให้รู้จักและตระหนักในความสำคัญของวรรณกรรมเหล่านี้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อสร้างความรัก ความผูกพัน ความภูมิใจในท้องถิ่นและส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมท้องถิ่นของจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูสอน ภาษาไทย ซึ่งต่อไปจะต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและสาระเพิ่มเติมนอกเหนือจากหลักสูตร แกนกลางที่กำหนดไว้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ถึงแม้ว่า รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นจะเป็นวิชาเลือกเสรีที่อยู่ในโครงสร้างหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ก็ตาม แต่ทว่าครูผู้สอนภาษาไทยก็ สามารถนำเนื้อหาเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้ในส่วนของสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยซึ่งตรงกับสาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและ หลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นแนวทางสำหรับครูใน โรงเรียนต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนที่ อยู่ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีสามารถนำไปใช้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่า วัฒนธรรมในท้องถิ่น เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสืบไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อจัดทำเอกสารหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพของเอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. เนื้อเรื่องที่นำมาสร้างเอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น เป็น วรรณกรรมมุขปาฐะ และวรรณกรรมลายลักษณ์ ที่มีอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. กระบวนการคัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับสร้างเอกสารหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยใช้ ขอบเขตของเนื้อหาตามคำอธิบายรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ ศึกษาเพลงพื้นเมือง ปริศนาคำทาย ภาษิตและสำนวน ตำนาน นิทาน

นิยาย เรื่องเล่า โดยให้ศึกษาเกี่ยวกับที่มา เนื้อหา คำศัพท์ จำนวน ความหมายและอิทธิพลที่มีต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและร่วมมือในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง เอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งสร้างขึ้นจากขอบเขตของเนื้อหาตามคำอธิบายรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราว เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นของตน

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำคำอธิบายรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้มาสร้างเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่น ภูมิปัญญา เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน

3. วรรณกรรมท้องถิ่น หมายถึง วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อันประกอบด้วย เพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย ภาษิตและสำนวน ตำนาน นิทาน นิยาย เรื่องเล่า ที่มีการถ่ายทอดด้วยการบอกเล่า(มุขปาฐะ) และเป็นลายลักษณ์อักษร

4. เอกสารหลักสูตร หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนการสอนตลอดภาคการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เอกสารหลักสูตรส่วนที่ 1 รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น , เอกสารหลักสูตรส่วนที่ 2 คู่มือการสอน และเอกสารหลักสูตรส่วนที่ 3 ความรู้ประกอบ

เอกสารหลักสูตรส่วนที่ 1 หมายถึง เอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรม ท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย ความนำ คำชี้แจงประกอบการใช้หลักสูตร

เอกสารหลักสูตรส่วนที่ 2 หมายถึง คู่มือการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย โครงการสอนระยะยาว แผนการสอนประจำคาบ สื่อการเรียนการสอน แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินความคิดเห็น

เอกสารหลักสูตรส่วนที่ 3 หมายถึง ความรู้ประกอบรายวิชา ท 035 วรรณกรรม ท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหารายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น นิทาน เรื่องเล่า นิยาย ตำนาน ปริศนาคำทาย ภาษิตและสำนวน เพลงพื้นบ้าน และการส่งเสริมอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

5. แบบประเมินความคิดเห็น หมายถึง แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน และวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อเป็นความรู้ประกอบการวิจัย ดังนี้

1. ความรู้พื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 ความสำคัญของหลักสูตร
 - 1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 1.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร
 - 1.5 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร
 - 1.6 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
2. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
 - 2.1 หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533)
 - 2.2 คำอธิบายรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น
3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
4. การพัฒนาการเรียนการสอน
 - 4.1 ความสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอน วิชาภาษาไทย
 - 4.2 การสอนภาษาไทยในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม
 - 4.3 แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา
 - 4.4 รายละเอียดของวิธีสอน
 - 4.5 การจัดทำแผนการสอน
 - 4.6 สื่อการเรียนการสอน
 - 4.7 การวัดและประเมินผล

- 4.7 การวัดและประเมินผล
5. ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น
 - 5.1 ความหมายของวรรณกรรมท้องถิ่น
 - 5.2 ความสำคัญของวรรณกรรมท้องถิ่น
 - 5.3 ลักษณะของวรรณกรรมท้องถิ่น
 - 5.4 ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น
 - 5.5 คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น
 - 5.6 การเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อใช้ประกอบการสอน
6. ภูมิหลังจังหวัดสุราษฎร์ธานี
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

รายละเอียดของแต่ละหัวข้อกล่าวโดยลำดับ ดังนี้

1. ความรู้พื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปอย่างหลากหลายตามความคิดเห็น และมุมมองของแต่ละคน ซึ่งจำแนกกลุ่มความหมายโดยสรุปได้ดังนี้

1.1.1 หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน

หลักสูตรในความคิดเห็นของกู๊ด (Good 1973 : 150, อ้างถึงใน อรรถาพร ปรารภณคร 2525 : 23) กล่าวว่า หลักสูตรเนื้อหาวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ ให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้จบชั้นหรือรับประกาศนียบัตรในหมวดวิชาสำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย หลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น

บ็อบบิท (Bobbitt 1981 : 42) ได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกัน แต่ให้รายละเอียดที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในแง่ของผลการใช้หลักสูตร คือรายการของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนและเยาวชนจะต้องทำและต้องประสบ โดยการพัฒนาความสามารถเพื่อทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีและเหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่

นักการศึกษาไทย ภิญโญ สาร (2516 : 270)ให้ความหมายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนักการศึกษาต่างประเทศทั้งสองท่านว่า หลักสูตรหมายถึง โครงการศึกษาที่กำหนดให้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองตามแผนการศึกษาหรือตามโครงการศึกษาที่โรงเรียนปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามแผนการศึกษา

กล่าวโดยสรุปหลักสูตร คือ เนื้อหารายวิชาซึ่งจัดไว้อย่างมีระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา หรือปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายตามที่สังคมต้องการ

1.1.2 หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก

นักวิชาการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีความเห็นว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่สังคมต้องการ ดังเช่นความเห็นของ แคสเวลและแคมเบล (Caswell and Campbell 1935 : 69) ที่กล่าวว่า หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดที่เด็กได้รับโดยมีครูเป็นผู้แนะนำ ซึ่งสอดคล้องกับ เซนและแมคสวีน (Shane and Mcswain 1951 : 170) ที่กล่าวไว้ว่าหลักสูตรเป็นผลรวมของประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะ นิสัย และเจตคติที่เด็กได้รับและแนะนำไปใช้ในการควบคุม

สมิธ แสตนเลย์ และชอร์ส (Smith, Stanley, and Shores 1957 : 3) กล่าวในทำนองเดียวกัน ว่าหลักสูตรคือลำดับของประสบการณ์ที่มีศักยภาพ ซึ่งจัดขึ้นในโรงเรียนเพื่อฝึกอบรมเด็กและเยาวชนให้คิดและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง

กมล สุตประเสริฐ (2526 : 4) กล่าวว่า หลักสูตรมิได้หมายความว่าเพียงแต่หนังสือหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่ยังมีความหมายถึงกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้แก่เด็ก รวมถึงการสอนของครูต่อนักเรียนด้วย

เกี่ยวกับความหมายของหลักสูตรตามนัยดังกล่าวข้างต้น ความเห็นของนักวิชาการ กลุ่มนี้สรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับการวางแผน โดยการจัดขึ้นเป็นลักษณะของวิชาที่มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินงานจัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน

1.1.3 หลักสูตรคือกิจกรรมการเรียนการสอน

นักการศึกษาบางกลุ่มมีความเห็นว่าหลักสูตรคือ กิจกรรมการเรียนการสอนดังที่ ทรัมป์และมิลเลอร์ (Trump and Miller 1968 : 11 - 12) กล่าวว่าหลักสูตรคือกิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ที่มีการจัดเตรียมให้แก่เด็กโดยโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน

1.1.4 หลักสูตรคือสิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังที่จะให้เด็กได้รับ

ผู้ให้ความหมายของหลักสูตรในกลุ่มนี้ คือ ลีวีล และมิล (Lewis and Miel 1972 : 7) มีความเห็นว่า หลักสูตรเป็นภาพรวมของความตั้งใจที่สังคมต้องการให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งต่าง ๆ ภายในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับ ลาวาเทลลี มัวร์ และคอลลูนีส (Lawatelli, Moore, and Kalsounis 1972 : 1 – 2) ที่กล่าวว่า หลักสูตร คือชุดของการเรียนประสบการณ์สำหรับเด็กที่โรงเรียนได้วางแผนไว้ เพื่อให้นักเรียนได้บรรลุจุดประสงค์การศึกษา

กล่าวโดยสรุปหลักสูตรก็คือ ภาพรวมของความตั้งใจที่สังคมคาดหวังมุ่งหวัง ให้เด็กได้รับเพื่อพัฒนาตนเองและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมในแนวทางที่เหมาะสม

1.1.5 หลักสูตรคือสื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง

ครูก (Krug 1957 : 3) ได้ให้ความเห็นว่า หลักสูตรประกอบด้วย สื่อกลางของการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนที่พึงปรารถนา

ทาบ (Taba 1962 : 10) กล่าวว่า หลักสูตรคือวิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคม

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 12) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง โครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายของการศึกษาตามที่กำหนดไว้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 17) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตรคือข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่ความหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

จากความเห็นของนักวิชาการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตร คือ สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1.1.6 หลักสูตรคือข้อผูกพันระหว่างนักเรียน ครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

แมคเคนซี (Mackenzie 1964 : 402) ให้ความหมายของหลักสูตรว่าเป็น ข้อผูกพันของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ที่ถูกเตรียมการไว้ภายใต้ทิศทางของโรงเรียน

ลีวีล และมิล (Lewis and Miel 1972 : 7) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นภาพรวมของความตั้งใจที่สังคมต้องการให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งต่าง ภายในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม

กล่าวโดยสรุปหลักสูตรก็คือ ข้อผูกพันระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดให้เป็นไปทิศทางที่เหมาะสม

1.1.7 หลักสูตรคือโครงการ แผน แนวทางหรือข้อกำหนด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 12) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าคือข้อกำหนดที่ประกอบด้วยหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวทาง วิธีการ เนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ และการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

สวัสดิ์ ประทุมราช และคณะ (2521 : 1) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ใกล้เคียงกับกระทรวงศึกษาธิการว่า หลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน เพื่อที่จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสามารถจัดสรรประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนตามความต้องการ

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึงแนวทางในการจัดการศึกษาอันประกอบด้วย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นข้อผูกพันระหว่างนักเรียน ครู และ สิ่งแวดล้อมของการเรียน อันรวมถึงมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสื่อกลางนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่สังคมคาดหวัง

1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

สมิตร คุณานุกร (2518 : 3) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการศึกษามุ่งไปในทิศทางใด

ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2525 : 199 – 200) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นบทบัญญัติของรัฐเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษานำไปปฏิบัติเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา และควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถานบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณและบุคลากร

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 8) กล่าวว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนการเดินทางและตารางที่ยึดหยุ่นได้ในการจัดการศึกษา

ถาวร บัวศรี (2531 : 9) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนด เจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรคือสิ่งที่นำเอาความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐาน

ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ถ้าจะกล่าวว่าหลักสูตรคือหัวใจของการศึกษาก็คงไม่ผิด เพราะถ้าปราศจากหลักสูตรแล้ว การศึกษาก็ย่อมดำเนินไปไม่ได้

จากความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาคือมุ่งไปในทิศทางใดเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานำไปปฏิบัติเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาและควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถาบันศึกษาในระดับต่างๆ

1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

ไทเลอร์ (Tyler 1950 : 1) กล่าวว่าในการทำหลักสูตรนั้นต้องมีสิ่งที่ต้องคำนึงถึง 4 ประการ คือ จุดมุ่งหมายอย่างไร มีเนื้อหาอะไรบ้าง จะจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์อย่างไร จะทำการประเมินผลอย่างไร

ฮิลด้า ทาบา (Taba 1962 : 10, อ้างถึงใน อรสา ปราชญ์นคร 2525 : 24) กล่าวว่าหลักสูตรไม่ว่าจะออกแบบอย่างไรก็ตาม ควรมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา 2) เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมง 3) กระบวนการเรียนการสอน 4) โครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

สมุน อมรวิวัฒน์ (2524 : 6 – 7) กล่าวว่า หลักสูตรควรประกอบด้วย 1) จุดหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ 2) รายละเอียดเกี่ยวกับวัยของผู้เรียนและอัตราเวลาเรียน 3) รายละเอียดของหัวข้อวิชาในแต่ละหมวดและประสบการณ์ทั้งหมด 4) กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมิน 5) กิจกรรมเสริมหลักสูตร 6) กิจกรรมของโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการและประสบการณ์ของนักเรียน

สิริพร บุญญานันท์ (2529 : 5) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร 8 ประการ คือ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาของรายวิชา สื่อการเรียน วิธีสอน และการประเมินผล

อึ้ง บัณฑิต (2531 : 7 – 8) กล่าวว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหาสาระและประสบการณ์ ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล

แนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรโดยทั่วไปประกอบด้วย หลักการ จุดหมายทั่วไป จุดประสงค์รายวิชาหรือกลุ่มวิชา เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร วัตถุประสงค์หลักสูตร หรือเอกสารหลักสูตร และแนวทางการวัดและประเมินผล

1.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

อรสา ปรารักษ์นคร (2525 : 116) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมายการดำเนินการเรียนการสอนและอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายใหม่ที่ได้วางไว้ นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรยังรวมไปถึงการพัฒนาหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีแก่เด็ก และผู้เรียนด้วย กล่าวคือ ให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ใหม่ ๆ รอบ ๆตนเอง รวมทั้งสามารถที่จะพัฒนาในด้านอารมณ์ความรู้สึกของตนเองให้สอดคล้อง กับผู้อื่นหรือหมู่คณะในสังคมได้ และสามารถที่จะดำเนินชีวิตของตนเองในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

จริยา จริยานุกุล (2527 : 123) ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมเพื่อให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียนยิ่งขึ้น หรือเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายใหม่ที่ได้วางไว้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533 : 9) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การพยายามวางโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตรงตามจุดหมายที่กำหนดไว้ หรือการพัฒนาหลักสูตรและการสอนคือ ระบบโครงสร้างของการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน การกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การปรับปรุงตำรา แบบเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียนต่าง ๆ ตลอดจน การวัดและประเมินผลการใช้หลักสูตร การปรับปรุงแก้ไข และการให้การอบรมครูผู้ให้หลักสูตรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน รวมทั้งการบริหารและการบริหารหลักสูตร

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียน หรือเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1.5 ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร

ไทเลอร์ (Tyler 1950 : 1) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตร โดยตั้งคำถาม 4 ประการ คือ

1. มีจุดหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนจะต้องคำนึงถึงและปลูกฝังให้กับผู้เรียน

2. มีมวลประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่สามารถสนองความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับจุดหมายทางการศึกษาที่กำหนดขึ้น

3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร

4. จะพิจารณาได้อย่างไรว่าจุดหมายที่กำหนดขึ้นได้บรรลุแล้ว

สัจจ อุตหรานันท์ (2532 : 38 – 43) ได้กำหนดขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน สอดคล้องกับแนวคิดของไทเลอร์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการของสังคมและผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้อาจจัดหลักสูตรให้สนองความต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่กระทำหลังจากได้วิเคราะห์ และได้ทราบถึงสภาพปัญหา ตลอดจนความต้องการต่าง ๆ การกำหนดจุดหมายของหลักสูตรนั้น เป็นการมุ่งแก้ปัญหา และสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 3 การคัดเลือก จัดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะนำมาจัดไว้ในหลักสูตร จะต้องผ่านการพิจารณากลับกรองถึงความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล ขั้นนี้มุ่งจะหาเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลว่า จะวัดและประเมินผลอะไรบ้างจึงสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือจุดหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 5 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนนี้มุ่งศึกษาหาจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตร หลังจากได้มีการร่างหลักสูตรเสร็จแล้ว เพื่อหาวิธีการแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 6 การประเมินผลการใช้หลักสูตร หลังจากได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้แล้วก็ควรที่จะประเมินผลจากการใช้ว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นนั้นมีความเหมาะสม สอดคล้อง และมีจุดใดบ้างที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 7 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนที่จะนำไปใช้ หลังจากที่ได้มีการตรวจสอบและประเมินผลเบื้องต้นแล้ว หากพบว่าข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้อง เหมาะสม ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในสถานการณ์จริง ทั้งนี้เพื่อให้การใช้หลักสูตรบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย การวิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร การคัดเลือกเนื้อหาสาระมวลประสบการณ์ การจัดลำดับ การกำหนดแนวทางการประเมินผล การทดลองใช้ การนำหลักสูตรไปใช้และการปรับปรุงแก้ไข

1.6 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1.6.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ อาทิ สมิตร์ คุณานุกร (2518 : 97) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น หมายถึง การขยาย และปรับปรุงหลักสูตรระดับชาติ คำว่า “การขยาย” หมายถึงการนำเอาทั้งจุดหมาย และเนื้อหา มาขยายความ คือ ขยายออกจากรูปแบบให้เป็นรูปธรรม ขยายเนื้อหาเพิ่มเติม มีรายละเอียดที่ครูนำไปสอนได้ ส่วน “ปรับ” ก็คือการนำเอาจุดหมายและเนื้อหาวิชา มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับ สภาพทางสังคม ภูมิศาสตร์ และความต้องการของประชาชนในแต่ละเขตการศึกษา ส่วน วิชัย วงศ์ใหญ่ (2533 : 28) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น หมายถึง การนำเอาหลักสูตร กลางมาพิจารณา ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระบางอย่างให้สัมพันธ์สอดคล้องกับท้องถิ่น ซึ่งในประเด็นของคำว่า หลักสูตรท้องถิ่นนั้นกรมวิชาการ ได้กล่าวถึงหลักสูตรกับท้องถิ่นไว้ ตอนหนึ่งว่าหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและ มัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นหลักสูตรที่มุ่งหวังให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ สภาพและความต้องการของท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะว่า การจัดการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงนั้น ต้องเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง สามารถพัฒนา คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นจุดเน้นของหลักสูตรฉบับปรับปรุงทั้ง 3 ระดับ จึงได้กำหนดไว้ประการหนึ่งคือ การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะการจัดการ เรียนการสอนที่ ทำให้ผู้เรียนได้รู้จัก เข้าใจท้องถิ่นของตนเอง ย่อมจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน ความหวงแหน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตนต่อไป

หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มีข้อกำหนดซึ่งเป็นแนวดำเนินการที่เกี่ยวข้อง กับท้องถิ่นอย่างชัดเจนว่า ให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ ของท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย ซึ่งกรมวิชาการ (2539 : 21-22)กล่าวถึงหลักสูตรท้องถิ่นว่า

คำว่า "ท้องถิ่น" ที่กล่าวถึงในหลักสูตรจะมีความหมายอยู่ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 "ท้องถิ่น" หมายถึงชุมชนที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตั้งอยู่ อาจจะเป็นชุมชนในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด หรือภาคภูมิศาสตร์ก็ได้ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่และที่เป็นอยู่ของชุมชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชนชาติ ชุมชน ที่ตั้ง สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้หรือนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น

ประการที่ 2 "ท้องถิ่น" หมายถึง สถานศึกษาหรือหน่วยงาน องค์การที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ ที่มีในชุมชนทุกระดับ ตั้งแต่โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา หน่วยงาน สมาคม องค์การ ฯลฯ บุคลากรในหน่วยงานเหล่านี้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่นของตนได้

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นก็คือ การปรับองค์ประกอบของหลักสูตรระดับชาติหรือหลักสูตรกลางให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ และสภาพของแต่ละท้องถิ่น

1.6.2 ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

เนื่องจากประเทศไทยในแต่ละภูมิภาคมีหลากหลายทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศย่อมไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านคุณภาพชีวิต และศักยภาพของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาคต่างๆ ซึ่ง นักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความเห็นไว้ในประเด็นนี้อย่างน่าสนใจเช่น

ประจักษ์ พัฒนาเจริญ (2520 : 60 – 61) ได้ศึกษาความคิดเห็นของศึกษาธิการอำเภอในภาคเหนือ แล้วสรุปความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นไว้ว่า เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนรักท้องถิ่น โดยคิดว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องรักษา รู้จักใช้สงวนและทำนุบำรุงรักษาทรัพยากรในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับมานุษย บุญญานันต์ (2521 : 1) ที่ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า การใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศย่อมไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงที่เป็นอยู่ ทำให้ละเลยต่อมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งอันพึงอนุรักษ์ของท้องถิ่นทำให้มีการเสื่อมลงสิ่งมีค่า

ของท้องถิ่น จึงไม่เป็นการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการผลิตอาชีพบางอย่างอาจมีปัญหาแตกต่างกันไป เช่นโรคภัยไข้เจ็บ ความขาดแคลน ซึ่งแทนที่การศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว ก็กลับจะส่งเสริมให้คนมุงมั่นเพื่อการศึกษาต่อชั้นสูง เป็นแนวคิดที่ใกล้เคียงกันกับ สมพงษ์ พลละสุรย์ (2521 : 1) ที่ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นว่า ท้องถิ่นอันมีเขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ เทศบาล หรือโรงเรียนควรมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่หลักสูตรกลาง เอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน การจัดกระบวนการเรียนการสอน และนิเทศติดตามผล ให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นเกิดจากความแตกต่างในสภาพ สภาพ และเงื่อนไขเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นที่ไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับการใช้หลักสูตรระดับชาติจากส่วนกลาง ส่งผลให้เกิดแนวคิดที่จะปรับปรุงการจัดการศึกษาให้สอดคล้อง และสนองความต้องการของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ทั้งกับผู้เรียนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง

1.6.3 ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น

พะยอม แก้วกำเนิด (2533 : 34 - 35) ได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรสอดคล้องกับคำอธิบายในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โครงสร้างรายวิชาบังคับเลือกและเลือกเสรี
2. มีเนื้อหาสาระสอดคล้องและเป็นไปตามสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมของแต่ละท้องถิ่นโดยเฉพาะ
3. มีจุดประสงค์และเนื้อหาสาระชี้ให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในแต่ละท้องถิ่น
4. มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์ แผนและแนวโน้มของการพัฒนาท้องถิ่น
5. มีจุดประสงค์มุ่งเน้นให้นักเรียนใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญเพื่อพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น
6. มีจุดประสงค์และเนื้อหาสาระสนองความต้องการของนักเรียนเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะในการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการและงานอาชีพ
7. มีจุดประสงค์จะให้นักเรียนรู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง รักท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

ศศิธร เณติมรอต (2540 : 2) ได้กล่าวถึงหลักสูตรระดับท้องถิ่นที่ดีที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมตามที่ปรากฏจริงในท้องถิ่นนั้น ควรมีลักษณะของเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ จำเป็น 5 ประการ คือ

1. เป็นสภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคมจริงของท้องถิ่น
2. เป็นสภาพปัญหาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และประชากรในท้องถิ่น
3. ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมท้องถิ่นให้ดีขึ้น
4. ช่วยให้นักเรียนรู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น มีความรักถิ่น และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นให้มีสภาพดีขึ้น
5. ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ แก่นักเรียนเฉพาะกลุ่มที่มีความต้องการได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพสูงสุด

1.6.4 แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2536 : 11 – 12) ได้กำหนดให้หน่วยงานในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ อันหมายถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนระดับต่าง ๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา กรมต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ทั้งหลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริม การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นลักษณะนี้ ท้องถิ่นสามารถกระทำได้กับกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา และในรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีรายวิชา และทุกกลุ่มในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย โดยไม่ทำให้จุดประสงค์เนื้อหา และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท
2. ปรับรายละเอียดของเนื้อหาเป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการลด หรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหา จากหัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของกลุ่มประสบการณ์ หรือในคำอธิบายรายวิชา วิชาบังคับ และวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชา ทุกกลุ่มวิชา ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้จุดประสงค์ หัวข้อ หรือขอบข่ายเนื้อหา และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป

3. จัดคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม เป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยการจัดทำคำอธิบาย หรือรายวิชาเพิ่มเติมจากที่ปรากฏ

4. ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นลักษณะนี้เป็นการปรับปรุง เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาของทุกกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่าง ๆ และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

5. จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือ หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่าง ๆ ขึ้นใหม่ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพของท้องถิ่น ทั้งนี้การเรียนการสอนที่ท้องถิ่นจะพัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ อาจจะใช้กับคำอธิบายรายวิชาที่มีอยู่แล้ว หรือที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ก็ได้

2. หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

หลักการ

1. เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
2. เป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นหรือการศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ท้องถิ่น และประเทศชาติ

จุดหมาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและให้สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเชาวน์ปัญญา มีความรู้และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพร่วมพัฒนาสังคมด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน

2. มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ
3. สามารถเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้บริการชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ทั้งส่วนบุคคล และส่วนรวม
4. สามารถวางแผนแก้ปัญหาในชุมชนของตน
5. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนร่วม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น อย่างเท่าเทียมกัน
6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถนำแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการ พัฒนาชุมชนของตน
7. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพและเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ
8. มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีทักษะในการจัดการ
9. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการ พัฒนาประเทศตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากร ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของประเทศ

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย จึงได้กำหนด แนวดำเนินการไว้ดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวางตามความถนัดและความสนใจ
2. จัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพแวดล้อม และความต้องการของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ
3. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ
4. จัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบ อาชีพ
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ ได้มีโอกาสหาความรู้ และ ทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ
6. จัดให้มีการศึกษา ติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
7. ในการจัดการเรียนการสอนให้ใช้วิธีผสมผสานการให้ความรู้กับการปฏิบัติจริง โดย เน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและกระบวนการกลุ่ม
8. ให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดเนื้อหาวิชารายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพความ ต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดทำรายวิชาที่สนองความต้องการของท้องถิ่น และส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีความคิดในการสร้างสรรค์งาน

9. ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดแทรกการเสริมสร้างค่านิยม และการพัฒนาจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ

10. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทนมีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย

2.1 หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตระหนักในความสำคัญของภาษาไทยในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารคนในชาติ และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมทางภาษาของชาติ จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ที่กำหนดไว้ 7 ข้อ มีดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักภาษาและการใช้ภาษาในการสื่อสาร
2. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้สามารถฟังและอ่านได้อย่างมีวิจารณญาณ
4. เพื่อให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยรักการอ่าน การเขียนและมีรสนิยมในการเลือกอ่านหนังสือ
5. เพื่อให้เห็นความสำคัญของภาษาไทยในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารของคนในชาติ และมีความภาคภูมิใจในภาษาไทย
6. เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของวรรณคดี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและที่สร้างสรรค์ขึ้นในปัจจุบัน
7. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

โครงสร้างหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิชาบังคับแกน	วิชาเลือกเสรี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	
ท 401 ภาษาไทย 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	ท 011 การพูด 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ท 402 ภาษาไทย 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	ท 021 การอ่านและพิจารณาวรรณกรรม
ท 503 ภาษาไทย 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค
ท 504 ภาษาไทย 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	ท 022 วรรณกรรมปัจจุบัน

วิชาบังคับแกน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ท 605 ภาษาไทย 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

ท 605 ภาษาไทย 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค

วิชาเลือกเสรี

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ท 032 ประวัติวรรณคดีที่ 2

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ท 033 วรรณคดีมรดก

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ท 034 การพินิจวรรณคดีมรดกเฉพาะเรื่อง

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ท 041 การเขียน 1

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค หน่วยการเรียนรู้

ท 042 การเขียน 2

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ท 043 การแต่งคำประพันธ์

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ท 061 ภาษาไทยเพื่อกิจกรรมการแสดง

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ท 062 การพูดต่อหน้าประชุมชน

2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาเลือกเสรีภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
วิชาเลือกเสรีที่จัดไว้ทั้งหมด 15 รายวิชานั้น มีจุดประสงค์ที่สำคัญดังนี้

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนที่ยังมีความสามารถในด้านการใช้ภาษาได้เลือกเรียน เพื่อ
เพิ่มพูนความสามารถของตน
2. ส่งเสริมนักเรียนที่มีความถนัดและสนใจเป็นพิเศษ

3. เป็นพื้นฐานแก่ผู้ที่มีความประสงค์จะเรียนต่อในสายวิชาที่ต้องใช้พื้นฐานความรู้ภาษาไทยเป็นอย่างดี

4. มุ่งให้นักเรียนที่ต้องการออกไปประกอบอาชีพใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกิจกรรมต่าง ๆ ในอาชีพของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นรายวิชาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำหนดให้เป็นวิชาเลือกเสรี สำหรับนักเรียนที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมในท้องถิ่นของตน ซึ่งเป็นจุดเน้นสำคัญของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2533 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ดังที่กล่าวไว้ว่า "เพื่อให้ผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากความแตกต่างรวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก และความผูกพันในท้องถิ่นของตน" (กรมวิชาการ 2534 : 7) โดยมีคำอธิบายรายวิชาว่า ศึกษาเพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย ภาษิตและสำนวน ตำนาน นิทาน นิยาย เรื่องเล่า โดยให้ศึกษาเกี่ยวกับที่มา เนื้อหา สำนวน ความหมาย และอิทธิพลที่มีต่อการดำรงชีพเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเห็นคุณค่า และร่วมมือในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

จากคำอธิบายรายวิชาจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรข้อ 5 และ ข้อ 9 (กรมวิชาการ 2535 : 1) ที่ว่า

ข้อ 5 มีความภูมิใจในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อ 9 เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากร ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของประเทศ

จากคำอธิบายรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยกำหนดจุดประสงค์ของรายวิชาดังนี้ เพื่อให้นักเรียน

1.บอกความหมาย ลักษณะ ประเภท และคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น รวมทั้งระบุวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นในอดีตได้

2.บอกความหมาย ลักษณะ ประเภท และคุณค่าของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านได้

3.อธิบายความหมาย แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนถึงความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านสุราษฎร์ธานีได้

4.อธิบายความหมายของคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่น ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน
สุราษฎร์ธานี

5.อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท และคุณค่าของตำนาน ตลอดจนที่มา
แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏใน
ตำนานได้

6.อธิบายลักษณะที่เหมือนและแตกต่างระหว่างตำนานกับนิทานได้

7.อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะ ประเภทของปริศนา และความหมายของคำศัพท์
สำนวนที่ปรากฏในปริศนาคำทาย พร้อมทั้งสามารถบอกถึงที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ
ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในปริศนาคำทายได้

8.อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ ประเภท และคุณค่าของภาษิตกับสำนวน
ได้

9.วิเคราะห์ที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ ประเภท และคุณค่าประโยชน์ของเพลง
พื้นบ้าน พร้อมทั้งศึกษาที่มา แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาว
สุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้

10.วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน
รวมทั้งสามารถบอกความหมายของศัพท์ สำนวนท้องถิ่นของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในเพลงพื้น
บ้านได้

11.รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นในท้องถิ่นของตน และจัดทำโครงการเผยแพร่ได้

12.จัดทำโครงการศึกษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้

การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นการศึกษาที่มีจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา
ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น อันประกอบด้วย, ตำนาน นิทาน นิยาย เรื่องเล่า
เพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย ภาษิตและสำนวน ตลอดจนการอนุรักษ์วัฒนธรรมซึ่งเป็นการนำ
ภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจใน
ท้องถิ่นของตน

3.หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของ
ประเทศจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตัวเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิขิตแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

คุณภาพของผู้เรียนภาษาไทย เมื่อจบช่วงชั้นที่ 4 ม. 4-6 ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถ ดังต่อไปนี้

- 1.อ่านอย่างมีวิจารณญาณและมีประสิทธิภาพ
- 2.ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่า เรื่องที่อ่าน
- 3.เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งการเรียนรู้
- 4.เขียนเชิงวิชาการ เขียนอธิบาย ชี้แจง เขียนโน้มน้าวใจ เขียนแสดงทรรศนะ เขียนบันทึกคดีและสารคดี เขียนเชิงสร้างสรรค์
- 5.ตั้งประเด็นหัวข้อการเขียนได้ตามจุดประสงค์ เรียบเรียงงานเขียน โดยมีการอ้างอิงข้อมูล สารสนเทศได้อย่างถูกต้อง
- 6.นำความรู้จากการฟังและดูสื่อรูปแบบต่างๆมาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ แก้ปัญหา และแสดงความคิดเห็น และสามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ได้อย่างมีเหตุผล
- 7.พูดในโอกาสต่างๆทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พูดโน้มน้าวจิตใจ พูดเพื่อความบันเทิง พูดแสดงความคิดเห็น
- 8.ใช้ภาษาพัฒนาการเรียนรู้ การทำงาน และการประกอบอาชีพ สร้างสรรค์งานเชิงวิชาการ และใช้อย่างสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์
- 9.เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษา รวมทั้งอิทธิพลของภาษาถิ่น และภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย
- 10.เข้าใจประวัติวรรณคดีและวรรณกรรมในแต่ละยุค และให้หลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้นพิจารณาเรื่องที่อ่านและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 11.แต่งกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ และร่ายได้
- 12.ท่องจำบทร้อยกรองที่ไพเราะและมีคุณค่านำไปใช้ในการกล่าวอ้างทั้งการพูดและการเขียน
- 13.ศึกษา รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน ศึกษาความหมายของภาษาถิ่น สำนวนภาษาที่มีในวรรณกรรมพื้นบ้านและวิเคราะห์คุณค่าทางด้านภาษาและสังคม
- 14.มีมารยาทการอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด และมีนิสัยรักการอ่าน การเขียน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีดังนี้

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นวิชาเลือกเสรีที่มีอยู่ในหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เมื่อพิจารณาคำอธิบายรายวิชาดังกล่าวแล้วสามารถจัดอยู่ในสาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา ตรงกับมาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติทางภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ ซึ่งมีมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ม. 4-6 ดังนี้

- 1.เข้าใจธรรมชาติของภาษา พลังของภาษาและลักษณะของภาษาไทย
- 2.สามารถใช้ประโยคตามเจตนาของการสื่อสารโดยเลือกใช้คำและกลุ่มคำได้ชัดเจนและสละสลวย
- 3.สามารถใช้ภาษาสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นแสดงความคิด

เห็นเชิงโต้แย้ง ใช้ภาษาในการให้ความร่วมมือด้วยการใช้ถ้อยคำและกิริยาท่าทางที่สุภาพ สามารถใช้คำราชาศัพท์ได้ถูกต้องตามฐานะของบุคคล คิดไตร่ตรองและลำดับความคิดก่อนพูด และเขียน

4. เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษารวมทั้งอิทธิพลของภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศ ที่มีต่อภาษาไทย

5. สามารถแต่งบทร้อยกรองประเภทกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ และร่าย ด้วยถ้อยคำ ไพเราะแสดงออกทางอารมณ์และคุณค่าทางความคิด

6. ศึกษา รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน ศึกษาความหมายของภาษาถิ่น จำนวนภาษาถิ่นที่มี ในวรรณกรรมพื้นบ้านและวิเคราะห์คุณค่าทางด้านภาษาและสังคม

ดังนั้นจากคำอธิบายรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ในหลักสูตรภาษาไทยระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) และจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้ง 12 ข้อที่ผู้ วิจัยกำหนดขึ้นจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา ไทยในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 คือ สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา มาตรฐาน ท 4.1 และมีมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ม. 4-6 ตรงกับข้อ 4 และ 6 (กรมวิชาการ 2544 : 25) ที่ว่า

ข้อ 4. เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษารวมทั้งอิทธิพลของภาษาถิ่นและภาษา ต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย

ข้อ 6. ศึกษา รวบรวม วรรณกรรมพื้นบ้าน ศึกษาความหมายของภาษาถิ่น จำนวน ภาษาถิ่นที่มีในวรรณกรรมพื้นบ้านและวิเคราะห์คุณค่าทางด้านภาษาและสังคม

4. การพัฒนาการเรียนการสอน

การพัฒนาการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสามารถทำได้หลาย วิธี ได้แก่ การพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาความสามารถ ในการใช้เทคนิควิธีสอนแบบต่าง ๆ การพัฒนาความสามารถในการใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยี ต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนและแนะแนวทาง การศึกษา เป็นต้น ซึ่ง สจัด อุทยานันท์ (2532 : 237) กล่าวว่า แนวทางพัฒนาคุณภาพการจัด การเรียนการสอนที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง ก็คือ การพัฒนาความสามารถในการจัด

กระบวนการเรียนการสอน เพราะถ้าหากครูผู้ปฏิบัติงานสอนมีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ความสามารถด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนย่อมจะดีขึ้น

ในช่วงทศวรรษของการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผ่านมาสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรและเนื้อหาสาระไว้มากและกว้างขวาง การเรียนของนักเรียนจึงสอดคล้องกับสภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่นน้อยมาก ดังนั้น การปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ.2533 จึงมีความมุ่งหวังเพื่อจัดการศึกษาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นและชุมชน โดยมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรใช้เองได้ ซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและสภาวะของท้องถิ่น อันจะเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดแก่ผู้เรียนและท้องถิ่นต่อไป

4.1 ความสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย

การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยมีความสำคัญไม่เพียงแต่เฉพาะการเรียนการสอนเท่านั้น แต่มีผลถึงการคงอยู่ การถ่ายทอด และการพัฒนาปรับปรุงภาษาไทยให้ก้าวหน้าต่อไป อันจะส่งผลถึงประเทศชาติโดยรวม ด้วยเหตุนี้การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย จึงมีความหมายและสำคัญมาก ไม่เพียงแต่เฉพาะการปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนเท่านั้น แต่ส่งผลไปถึงการพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมรวมทั้งสังคมพร้อมกันไป การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยจะนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ด้วย เพราะเป็นการพัฒนาในหลักการและทักษะพื้นฐานของการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ 2526 : 372)

รัชนี ศรีไพรวรรณ (2527 : 172 - 173) กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ 5 ประการคือ

1. เนื่องจากภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และการพัฒนาตัวเด็กในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะต้องใช้สื่อสารด้านภาษาเป็นเครื่องมือ ถ้าเด็กใช้ภาษาไทยไม่ได้ผล ผลการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ก็ย่อมจะล้มเหลว ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง

2. การพัฒนาประเทศเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในประเทศทุก ๆ ด้านได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว นักวิชาการทุกสาขาต่างคิดค้นความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนา ทำให้วิทยาการต่าง ๆ ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา การถ่ายทอดความรู้ทางภาษาอื่นมาเป็นภาษาไทยทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนการสอนภาษาไทยย่อมต้องดำเนินไปให้สอดคล้องกับ

การใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์แก่นักเรียนในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสังคม

3. ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนภาษาไทย ย่อมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ปัญหาที่มีเด็กเรียนอ่อนต้องจัดโครงการสอนซ่อมเสริมมิได้หยุดหย่อน ปัญหาเด็กสอบตกซ้ำชั้น ย่อมชี้ให้เห็นความจำเป็นดังกล่าวทั้งสิ้น ผู้บริหารหรือครูผู้สอนควรจะต้องตระหนักถึงสัญญาณอันตรายเหล่านี้ ควรจะได้เร่งรีบระดมพลังสมองช่วยกันหาแนวทางเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย ก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินไป

4. วิธีการเรียนรู้ หรือกลวิธีในการสอน ย่อมมีผู้คิดแสวงหาแนวทางที่ดีขึ้นเสมอทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นเร็วตามลำดับ ครูผู้สอนภาษาไทยจึงต้องพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ประโยชน์จากการเรียนอย่างเต็มที่

5. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มแต่ละรุ่นย่อมมีความแตกต่างกัน เนื้อหา กิจกรรม หรือสื่อการเรียนการสอนแบบหนึ่ง อาจจะเหมาะกับเด็กกลุ่มหนึ่ง แต่อาจจะไม่เหมาะกับเด็กอีกกลุ่มหนึ่งเมื่อใช้แล้วไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้หรือทำให้เกิดปัญหาในการเรียนการสอน การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงนั้นสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวย่อมเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างหนึ่งซึ่งมีความจำเป็นที่ทางโรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องจัดทำ

4.2 การสอนภาษาไทยเพื่ออนุรักษ์มรดกทางสังคม

วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ผ่านการสร้างสรรค์ เลือกสรร ปรับปรุง แก้ไข และสืบทอด แต่เมื่อประเทศพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากสังคมเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและสังคมไทยตลอดจนประเพณีดั้งเดิมที่ดีงามก็แปรเปลี่ยนไปด้วย ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลกระทบต่อจิตใจของคนในสังคม กล่าวคือจิตใจของคนก็ถอยห่างจากความศรัทธาความเชื่อในหลักการดำเนินชีวิตเดิมที่สืบทอดต่อกันมา การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นย่อมทำให้อนุชนหวนกลับมาเกิดความรักความผูกพัน และหวงแหนในท้องถิ่นของตนได้

ลักษณะรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นรายวิชาเน้นการศึกษาที่มา แนวความคิด จริยธรรม คุณมคติ ตลอดจนวิถีชีวิต ช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจสภาพสังคม ขนบธรรมเนียม และอิทธิพลของวรรณกรรมท้องถิ่นต่อสังคมของท้องถิ่น ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน โดยนำเอา

วรรณกรรมท้องถิ่นมาเป็นสื่อการสอน จึงถือได้ว่ามีบทบาทเป็นงานอนุรักษ์มรดกทางสังคมของประเทศไทย

4.3 แนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา

สุจริต เพียรชอบ (2525 : 93) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ครูผู้สอนเป็นตัวจักรที่สำคัญ เพราะเป็นผู้ที่ทำให้หลักสูตรบังเกิดผล โดยเน้นว่าแม้ผู้ร่างหลักสูตรจะได้วางหลักสูตรไว้เลอเลิศปานใดก็ตาม หากครูผู้สอนไม่เข้าใจหลักการ จุดประสงค์และเนื้อหาในหลักสูตรอย่างถ่องแท้ และไม่รู้จักจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของหลักสูตร แล้วก็ย่อมไม่สัมฤทธิ์ผล เพราะฉะนั้นเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนภาษาไทยควรคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

1. มีวัตถุประสงค์ในการสอนชัดเจน เพราะเมื่อมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนแล้ว ครูภาษาไทยก็จะสามารถจัดเนื้อหา เลือกวิธีการสอนจัดกิจกรรมและประสบการณ์ในการเรียนรู้ ตลอดจนประเมินผลได้ถูกต้อง การเรียนการสอนก็จะดำเนินไปด้วยดี บรรลุตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร
2. คำนึงถึงลักษณะพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น ครูควรจะเข้าใจนักเรียนที่ตนเองสอนเป็นอย่างดี เพื่อจะได้จัดสภาพการเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาและเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่
3. ใช้หลักจิตวิทยาในการสอน ครูควรมีความรู้ ความเข้าใจ และใช้หลักจิตวิทยาในการสอน เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล กฎแห่งความพร้อม การเร้าความสนใจ และการเสริมแรง เป็นต้น เพื่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอน
4. ใช้วิธีสอนหลากหลาย ครูภาษาไทยที่ดีควรจะต้องรู้จักพลิกแพลงวิธีสอนให้น่าสนใจ การใช้วิธีสอนที่หลากหลายจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ตื่นตาตื่นใจ และมีความกระตือรือร้นในการเรียน
5. จัดกิจกรรมประกอบการสอนที่น่าสนใจ กิจกรรมเป็นหัวใจของการสอน การใช้กิจกรรมประกอบการสอน จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น
6. มีขั้นตอนในการสอนที่เหมาะสม การสอนแต่ละครั้ง ครูควรมีขั้นตอนในการสอนที่น่าสนใจ เช่น มีขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน การจัดกิจกรรมประกอบขั้นสรุป และประเมินผล
7. ใช้สื่อการสอนประกอบ การเรียนการสอนภาษาไทยที่ดีควรใช้สื่อการสอนประกอบด้วย เพราะจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

8. ประเมินการสอนเป็นประจำ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความเจริญก้าวหน้าของตนเอง การวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทยนั้น อาจทำได้ด้วยการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดทำข้อทดสอบ เขียนรายงาน หรือวัดจากการแสดงออกในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอภิปรายการ แสดงละคร หรือการแสดงบทบาทสมมติ

4.4 รายละเอียดของวิธีสอน

วิธีสอน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้สอนใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (บุญชม ศรีสะอาด 2537 : 95)

วิธีสอนที่นำมาใช้สอนในห้องเรียนนั้นมีหลากหลายวิธี แต่ละวิธีจะมีลักษณะเฉพาะมี จุดเด่นและ จุดด้อยแตกต่างกันไป นักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอวิธีสอนแบบต่าง ๆ ไว้เพื่อให้ ผู้สอนพิจารณาเลือกใช้ตามความเหมาะสม ดังนี้

พันทิพา อุทัยสุข และสิริวรรณ ศรีพล (2526 : 55 – 165) ได้แบ่งรูปแบบการสอน ออกเป็น 2 รูปแบบคือ

1. รูปแบบการสอนที่เน้นครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง มีวิธีสอนแบบต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 การสอนแบบบรรยาย
 - 1.2 การสอนโดยใช้คำถาม
 - 1.3 การสอนแบบสาธิต
2. รูปแบบการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีวิธีสอนแบบต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 การสอนแบบอภิปราย
 - 2.2 การสอนแบบการแสดงบทบาทสมมติ
 - 2.3 การสอนแบบการใช้เกมจำลองสถานการณ์
 - 2.4 การสอนโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์
 - 2.4.1 การสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์
 - 2.4.2 การสอนแบบแก้ปัญหา
 - 2.4.3 การสอนแบบสืบสวนสอบสวน
 - 2.4.4 การสอนแบบอุปนัยและนิรนัย
 - 2.5 การสอนโดยการให้ผู้เรียนฝึกฝนและเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.5.1 การสอนโดยการให้นักเรียนทดลอง
 - 2.5.2 การสอนแบบโครงการ

2.5.3 การสอนโดยให้ผู้เรียนศึกษานอกสถานที่

2.6 การสอนเป็นรายบุคคล

2.6.1 การสอนบทเรียนแบบโปรแกรม

2.6.2 การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

2.6.3 การสอนแบบให้เรียนโดยอิสระ

2.7 การผสมผสานการสอนแบบต่าง ๆ

สุกัญญา ธาวัชรณ (2531 : 31 – 59) ได้เสนอวิธีสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พันทิพา อุทัยสุข และ สิริวรรณ ศรีพหล แต่มีวิธีสอนที่แตกต่างอยู่ 7 วิธี คือ

1. วิธีสอนแบบกลุ่มย่อย
2. วิธีสอนแบบโครงการ
3. วิธีสอนแบบหน่วย
4. วิธีสอนแบบบูรณาการ
5. การสอนแบบเป็นคณะ
6. วิธีสอนแบบใช้นาฏการ
7. การสอนความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์

ส่วนสุพิน บุญชูวงศ์ (2534 : 44 – 46) ได้เสนอวิธีสอนซึ่งแตกต่างจากที่กล่าวมาข้างต้น คือ วิธีสอนแบบทบทวน วิธีสอนแบบโครงการและวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน

ในขณะที่จินตนา สุขมาก (ม.ป.ป. : 191 – 263) ได้เสนอวิธีสอนแบบต่าง ๆ ไว้ถึง 15 วิธี ซึ่งวิธีสอนส่วนใหญ่เหมือนกับวิธีสอนที่สุพิน บุญชูวงศ์ นำเสนอแต่ปรากฏวิธีสอนที่น่าสนใจแตกต่างกันอยู่ 3 วิธีคือ วิธีสอนแบบใช้นาฏการ วิธีสอนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แก่เด็ก และวิธีสอนเป็นคณะ

1. รูปแบบการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง และ
2. รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ซึ่งมีลักษณะการจัดกิจกรรมการสอนรวม 25 วิธี ดังนี้คือ

1. การสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง
 - 1.1 การสอนแบบบรรยาย (Lecture)
 - 1.2 การสอนแบบสาธิต (Demonstration Method)
 - 1.3 การสอนโดยการใช้คำถาม (Questioning Method)
 - 1.4 การสอนโดยการทบทวน (Reviewing)

2. การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

- 2.1 การสอนแบบอภิปราย (Discussion Method)
- 2.2 การสอนแบบทดลอง (Laboratory Method)
- 2.3 การสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method)
- 2.4 การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ (Learning Centered Method)
- 2.5 การสอนแบบโครงการ (Project Method)
- 2.6 การสอนแบบทำงานกลุ่ม (Group Process Method)
- 2.7 การสอนแบบหน่วย (Unit Teaching Method)
- 2.8 การสอนแบบอุปนัย (Inductive Method)
- 2.9 การสอนแบบนิรนัย (Deductive Method)
- 2.10 การสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing Method)
- 2.11 การสอนแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Method)
- 2.12 การสอนแบบบทเรียนโปรแกรม (Programmed Instruction Method)
- 2.13 การสอนโดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ (Simulation Method)
- 2.14 การสอนด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving Method)
- 2.15 การสอนโดยการค้นพบ (Discovery Method)
- 2.16 การสอนแบบฝึกทักษะ (Practice Drill Method)
- 2.17 การสอนเป็นคณะ (Team Teaching)
- 2.18 การใช้นาฏการในการสอน (Dramatization)
- 2.19 การสอนความคิดสร้างสรรค์ (Synectics)
- 2.20 การสอนแบบบูรณาการ (Indignation Method)

จะเห็นว่าวิธีสอนมีมากมายหลายวิธี แต่ละวิธีก็มีกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกันออกไป การที่ครูผู้สอนจะเลือกใช้วิธีสอนแบบใดจึงต้องพิจารณาให้เหมาะสม ซึ่งบุญชม ศรีสะอาด (2537 : 4) ได้เสนอแนะแนวทางการเลือกวิธีสอนไว้ว่า ควรพิจารณาถึงองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. จุดประสงค์ของบทเรียน การที่จะเลือกใช้วิธีสอนใด วิธีนั้นจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน กล่าวคือ เป็นวิธีที่มั่นใจว่าจะสามารถช่วยให้บรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ลักษณะของเนื้อหา ควรเลือกวิธีสอนที่สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาสาระที่จะสอนนั้น

3. ลักษณะของผู้เรียน วิธีสอนบางวิธีสามารถใช้ได้กับผู้เรียนหลายวัย หลายประเภท แต่บางวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียนบางวัย บางประเภท จึงต้องเลือกวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนนั้น ๆ

4. เวลาในการสอนแต่ละครั้งมีกำหนดเวลาเท่าใด เพียงพอสำหรับการสอนด้วยวิธีการนั้น ๆ หรือไม่ ซึ่งต้องพิจารณาให้รอบคอบ

5. สถานที่ การสอนบางวิธีจำเป็นต้องจัดสภาพห้องเรียน ได้ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสม เช่น วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ วิธีสอนแบบอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งแต่ละวิธีจะมีการจัดสภาพห้องที่แตกต่างกัน ผู้สอนคำนึงถึงความเหมาะสมในส่วนนี้ด้วย

6. จำนวนผู้เรียน ผู้เรียนมีจำนวนมากน้อยเท่าใด จำนวนผู้เรียนดังกล่าวนี้เหมาะสมกับวิธีที่ใช้หรือไม่

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย สามารถใช้วิธีสอนให้เหมาะสมได้หลายรูปแบบ ซึ่งสุจริต เพียรชอบ (2531 : 164 – 185) ได้เสนอแนะวิธีสอนที่เหมาะสมกับการสอนภาษาไทยไว้ 12 วิธี ดังนี้

1. การสอนแบบบรรยาย
2. การสอนแบบอภิปราย
3. การสอนแบบอนุমানวิธี
4. การสอนแบบอุปมานวิธี
5. การสอนด้วยวิธีการแก้ปัญหา
6. การสอนวิธีแบ่งกลุ่มระดมความคิด
7. การสอนด้วยการแบ่งกลุ่มศึกษา
8. การสอนโดยวิธีแบ่งหมู่ให้นักเรียนทำงาน
9. การสอนด้วยวิธีการสอนเป็นคณะ
10. การสอนด้วยวิธีการตอบสนอง
11. การสอนแบบหน่วย
12. การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

สำหรับวิธีสอนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบด้านต่าง ๆ คือ จุดประสงค์ของบทเรียน ลักษณะของเนื้อหา

ลักษณะของผู้เรียน เวลา สถานที่ และจำนวนผู้เรียน ตามข้อแนะนำของบุญชม ศรีสะอาด (2537 : 4) และศึกษาวิธีสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนภาษาไทย ตามข้อแนะนำของ สุจริต เพียรชอบ (2531 : 164 – 185) จึงได้วิธีสอนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ดังนี้

1. วิธีสอนแบบบรรยาย (Lecture Method)

การสอนแบบบรรยายนั้น เหมาะที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหา แนวคิด คำจำกัดความ ข้อมูลหรือความคิดรวบยอดต่าง ๆ การสอนแบบบรรยายเป็นวิธีการสอนที่ง่ายเหมาะสมที่จะสอนผู้เรียนซึ่งมีจำนวนมาก อย่างไรก็ตามแม้จะได้รับการวิจารณ์ว่า ผู้สอนทำกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนเป็นผู้ฟังเท่านั้น แต่ผู้สอนแบบบรรยายที่ดีก็มักจะเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม อภิปรายแสดงความคิดเห็น หรือตั้งข้อสังเกตได้เป็นอย่างดี

รูปแบบของการสอนแบบบรรยาย

การสอนบรรยายโดยทั่ว ๆ ไปมี 3 รูปแบบ คือ

1. การบรรยายอย่างเป็นทางการ เป็นวิธีการที่ใช้อย่างแพร่หลาย ผู้สอนจะเป็นผู้รับผิดชอบด้านการเรียนการสอนเพียงผู้เดียว ผู้เรียนจะมีจำนวนมาน้อยเท่าใดก็ได้ มีการใช้อุปกรณ์การสอนประกอบบ้างแต่ไม่มากนัก อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ ภาพ แผนภูมิ สไลด์ หรือ ภาพยนตร์

2. การบรรยายโดยใช้สื่อประสม การบรรยายแบบนี้ ผู้บรรยายมีการวางแผนการบรรยายร่วมกันหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายที่รับผิดชอบด้านเนื้อหา วิธีสอน และฝ่ายสื่อการสอน มีการใช้สื่อการสอนประกอบการบรรยายอย่างมาก ทำให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวาผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน

3. การบรรยายเชิงอภิปราย การบรรยายแบบนี้ ผู้บรรยายใช้เวลาบรรยายเพียงเล็กน้อย เป็นเพียงการให้ข้อมูล และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด นอกจากนั้นก็จะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการให้ผู้เรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ผู้เรียนจะเกิดความสนุกสนานมี การศึกษาค้นคว้าข้อมูลสถิติต่าง ๆ มาใช้ประกอบการอภิปราย ทำให้ได้เรียนรู้ เนื้อหาต่าง ๆ กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ลักษณะของการบรรยายที่ดี

1. มีวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยกำหนดในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. เตรียมการบรรยายเป็นอย่างดีมีขั้นตอน มีการจัดลำดับเนื้อหาตัวอย่าง ข้อมูล เอกสาร และเตรียมสื่อการสอนเพื่อประกอบการสอนเป็นอย่างดี

3. ผู้สอนคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ให้นักเรียนได้เรียนเนื้อหาที่เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้

4. บุคลิกภาพของผู้บรรยายดี การแต่งกายดี เสียงชัดเจน การใช้สีหน้าท่าทาง ประกอบการบรรยายดีเหมาะสม

5. การใช้ถ้อยคำเหมาะสม มีศิลปะในการพูด สนใจผู้ฟัง มีความเป็นกันเองเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถาม และอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง

6. ทิ้งปัญหาให้ผู้ฟังขบคิด ซักถาม หรือศึกษาค้นคว้าหาความรู้ต่อไป (สุจริต เพียรชอบ 2531 : 167)

ข้อดีของการสอนแบบบรรยาย

1. เป็นวิธีสอนที่ใช้กันมากเป็นเวลานาน ครูเองก็คุ้นเคยและมีประสบการณ์กับการสอนและเป็นวิธีสอนที่ทำได้ง่าย

2. การสอนบรรยายใช้สอนนักเรียนเป็นจำนวนมาก ๆ ได้ ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาของผู้สอนด้วย

3. ผู้บรรยายที่มีน้ำเสียงและลีลาการพูดดี สามารถทำให้เนื้อหาที่จะสอนน่าสนใจ มีชีวิตชีวาได้โดยง่าย

4. ผู้สอนสามารถดำเนินการสอนได้โดยลำพัง ใช้อุปกรณ์การสอนน้อย ผู้สอนสามารถปรับปรุงเนื้อหาให้เข้ากับเวลา ผู้เรียน และองค์ประกอบอื่น ๆ ได้

5. ผู้สอนสามารถสรุปเนื้อหาต่าง ๆ ได้ตามที่ประสงค์ นอกจากนี้ครูยังสามารถถ่ายทอดความคิด มโนทัศน์ให้แก่ผู้เรียนได้โดยง่าย

6. ผู้เรียนเป็นฝ่ายเรียนรู้ เป็นฝ่ายรับความรู้ การเรียนการสอนดำเนินไปโดยสะดวกรวดเร็ว ไม่มีการสะดุด ชัดแจ้งหะ หรือข้ามขั้นตอน (สุจริต เพียรชอบ 2531 : 167)

ข้อบกพร่องของการสอนแบบบรรยาย

1. ผู้สอนเป็นผู้ทำกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ ผู้เรียนมีบทบาทน้อย มีโอกาสแสดงความคิดเห็นด้วยการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนควรเรียนด้วยการลงมือปฏิบัติ

2. บรรยายภาคในการสอนค่อนข้างเป็นเผด็จการ เพราะครูเป็นผู้สอน เป็นผู้บอกมิใช่ผู้ชี้แนะ ครูจึงมีโอกาสครอบงำความคิดเห็นของนักเรียนได้ง่าย หากครูเป็นผู้ที่มีอคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นักเรียนก็จะกลายเป็นผู้ที่มีอคติต่อสิ่งนั้นด้วย

3. การสอนแบบบรรยายเหมาะแก่การให้เนื้อหาและข้อมูลเท่านั้น และไม่เหมาะในด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ และความคิดวิเคราะห์ ขัดต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรปัจจุบันที่เน้นเรื่องการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้

4. การสอนแบบบรรยายไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนเก่งอ่อนเรียนด้วยวิธีเดียวกันหมด จึงส่งเสริมการเรียนรู้แบบท่องจำ

5. ผู้สอนทุกคนไม่ใช่ผู้บรรยายที่ดี ทำให้การสอนล้นเหลว ไม่น่าสนใจได้โดยง่าย

6. ผู้เรียนต้องใช้จินตนาการเกินความจำเป็น นักเรียนไม่เห็นของจริงและไม่ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งสกัดกั้นความคิดเห็นของนักเรียนด้วย (สุจริต เพียรชอบ 2531 : 168)

2. วิธีสอนโดยการทบทวน (Reviewing Method)

วิธีสอนโดยการทบทวน เป็นวิธีสอนที่ครูทบทวนเนื้อหาที่เรียนไปแล้วให้นักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจว่าเข้าใจเนื้อหาอย่างชัดเจนและแม่นยำพอที่จะสามารถระลึกได้เมื่อต้องการ

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยการทบทวน

1. ครูกล่าวถึงเนื้อหาของบทเรียนที่เรียนแล้ว
2. ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนที่ต้องการให้นักเรียนทบทวน
3. ครูนำนักเรียนให้อภิปรายเพื่อค้นหาคำตอบเกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการให้นักเรียน

ทราบ

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี

1. ช่วยให้นักเรียนได้พบเห็นถึงความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องของเนื้อหาอย่าง

ชัดเจน

2. ทำให้การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น
3. เป็นการเตรียมพร้อมสำหรับกิจกรรมในแต่ละครั้ง
4. เป็นเครื่องช่วยวัดจุดสำคัญของบทเรียน
5. เป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาให้เกิดขึ้นในใจของนักเรียน
6. ทำให้นักเรียนตระหนักถึงความต้องการที่จะต้องศึกษามากยิ่งขึ้น

ข้อจำกัด

1. เป็นการยากที่จะทำให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมได้

2. ครูต้องมีความชำนาญในการใช้เทคนิคการสอน (ละออ การณยะวนิช และคณะ ม.ป.ป. : 25)

3. การสอนแบบอภิปราย (Discussion Method)

วิธีสอนแบบอภิปราย เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างครูกับนักเรียน หรือระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยมีครูเป็นผู้ประสานแทนที่ครูจะต้องเป็นฝ่ายตั้งปัญหาคอยถามเด็ก ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กซักถามบ้างและให้นักเรียนมีส่วนช่วยตนเองด้วย วิธีสอนนี้ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น พูดเป็น และยังเป็นการส่งเสริมให้มีการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอภิปราย

1. ขั้นเตรียมการอภิปราย เป็นขั้นที่จะต้องวางแผนการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องเตรียมการหลาย ๆ เรื่อง เช่น

1.1 หัวข้อและรูปแบบของการอภิปราย หัวข้อจะต้องเกี่ยวกับบทเรียนและควรจะมีจุดประสงค์ให้แน่ชัด ส่วนรูปแบบการอภิปรายนั้นขึ้นอยู่กับหัวข้อ

1.2 ผู้สอนเป็นผู้กำหนดหัวข้อ รูปแบบ รวมทั้งการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระหว่างบทเรียน

1.3 นักเรียนจะต้องเตรียมตัวหลังจากทราบหัวข้อ และพยายามหาข้อมูลหรือรายละเอียดเพื่อมาอภิปราย

1.4 จัดห้องเรียนและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการอภิปราย

2. ขั้นดำเนินการอภิปราย ผู้สอนจะมีฐานะเป็นผู้ควบคุมให้การอภิปรายเป็นไปด้วยดี ซึ่งต้องมีบทบาทดังนี้

2.1 แจกจุดประสงค์และหัวข้อในการอภิปราย

2.2 บอกเงื่อนไขหลักเกณฑ์ในการอภิปราย

2.3 คอยช่วยเหลือให้การอภิปรายดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

2.4 ช่วยชี้แนะให้นักเรียนรู้จักฟังและแสดงความคิดเห็นด้วย

3. ขั้นสรุป เป็นขั้นที่สำคัญมาก เพราะระหว่างการอภิปราย ผู้อภิปรายจะเสนอแนวคิดกว้าง ๆ ผู้สอนอาจจะสรุปแนวคิดด้วยตนเองหรือให้ประธานกลุ่มออกมารายงานผลแล้วครูผู้สอนสรุปอีกครั้งเพื่อเน้นความคิดหลักก็ได้

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี

1. ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น
2. พัฒนาสติปัญญาของนักเรียนด้วยความคิด
3. ส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียนเพื่อนำมาใช้ในการอภิปราย
4. ส่งเสริมการเคารพในเหตุผลของผู้อื่น

ข้อจำกัด

1. ในบางหัวข้อสิ้นเปลืองเวลาในการอภิปรายมากหากประธานไม่คุมสถานการณ์
 2. หากการตั้งหัวข้อไม่ดีจะทำให้การอภิปรายไม่สัมฤทธิ์ผล
4. การสอนแบบอนุมานวิธี (Deductive Method)

คือการสอนโดยที่ครูให้คำจำกัดความ ให้หลักเกณฑ์ของเนื้อหาวิชาก่อนแล้วจึงยกตัวอย่างประกอบ การสอนแบบนี้ดำเนินไปโดยรวดเร็ว นักเรียนบางส่วนอาจฟังและคิดตามทันแต่จะมีนักเรียนส่วนหนึ่งตามไม่ทัน ไม่เข้าใจ ทางที่ดีก็ควรจะได้ใช้สื่อการสอน เช่น แถบประโยค แผนภูมิ ใบความรู้ แผ่นใส หุ่นจำลอง ของจริง ประกอบการสอน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมด้วยการช่วยยกตัวอย่าง อภิปราย ชักถาม แต่งประโยคทำท่าทางประกอบวาดภาพ และร้องเพลงด้วย การสอนก็จะได้ผลดีกว่าครูบอกคำจำกัดความและยกตัวอย่างให้นักเรียนฟังเพียงฝ่ายเดียว

ขั้นตอนการสอนแบบอนุมานวิธี

1. ขั้นตอนอธิบายปัญหา (Statement of the problem) ความเข้าใจปัญหาจะเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นและเร้าใจนักเรียน ข้อสำคัญปัญหานั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริงของชีวิตและเหมาะสมกับความสามารถและวุฒิภาวะของเด็ก
2. ขั้นตอนอธิบายข้อสรุป (Generalization) นำเอาข้อสรุป กฎ หรือนิยามลักษณะอย่างมาอธิบาย เพื่อจะได้เลือกใช้ในการแก้ปัญหา
3. ขั้นตอนตกลงใจ (Inference) เป็นขั้นเลือกข้อสรุป กฎ หรือนิยามที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา
4. ขั้นพิสูจน์ (Verification) เป็นขั้นพิสูจน์ข้อสรุป กฎ หรือนิยาม ว่าเป็นความจริงหรือไม่ โดยการปริกษาคู คำนคว้าจากตำรา พจนานุกรม สารานุกรม หนังสืออื่น ๆ และจากการทดลอง ข้อสรุปที่ได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นความจริงจึงนับได้ว่าเป็นความรู้ที่ถูกต้อง

ข้อดีข้อจำกัดของการสอนแบบอนุมานวิธี

ข้อดี

1. วิธีสอนแบบอนุমানง่ายและเสียเวลาน้อย
2. วิธีนี้ใช้สอนเนื้อหาวิชาที่ง่าย ๆ หรือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ดี
3. หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่อธิบายตามวิธีอนุมาน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมาย

ได้ดี

ข้อจำกัด

1. นักเรียนบางคนเข้าใจวิธีนี้ได้ยาก
2. ถูกวิจารณ์ว่าเป็นวิธีสนับสนุนให้นักเรียนเดา
3. ใช้สอนได้ดีเฉพาะบางเรื่อง และไม่ส่งเสริมคุณค่าในการแสวงหาความรู้และ

คุณค่าทางอารมณ์ (เกษม สุธอม และคณะ ม.ป.ป. : 187-189)

5. การสอนแบบอุปมานวิธี (Inductive Method)

คือการสอนจากตัวอย่างไปสู่กฎเกณฑ์ การเรียนโดยวิธีนี้จะทำให้นักเรียนเข้าใจกว้างขวาง นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจว่าได้ค้นพบ ได้สรุปคำจำกัดความและยกตัวอย่างด้วยตนเอง แม้ว่าจะใช้เวลามากกว่าอนุมานวิธีบ้างเล็กน้อยก็คุ้มกับเวลาที่เสียไป เพราะนักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง และมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนด้วย

ขั้นตอนการสอนแบบอุปมาน

1. ขั้นเตรียม (Preparation) คือการใช้ทักษะการเตรียมตัวผู้เรียนนั่นเอง ข้อสำคัญจุดประสงค์ของการเรียนจะต้องชัดเจน และอาจเสนอในรูปแบบของปัญหาที่รัดกุม
2. ขั้นแสดง (Presentation) คือการให้ตัวอย่างต่าง ๆ แก่ผู้เรียนอย่างน้อยสามตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบสรุปกฎเกณฑ์ได้
3. ขั้นเปรียบเทียบและค้นหา (Comparison and Abstraction) คือการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสพิจารณาความคล้ายคลึงกันขององค์ประกอบในตัวอย่าง เพื่อเตรียมสรุปกฎเกณฑ์
4. ขั้นสรุปกฎเกณฑ์ (Generalization) คือการนำข้อสังเกตต่าง ๆ จากตัวอย่างมาสรุปเป็นหลักการด้วยตัวของผู้เรียน
5. ขั้นนำไปใช้ (Application) คือขั้นทดสอบความเข้าใจของผู้เรียน จากหลักการที่ได้พัฒนาขึ้น โดยให้ผู้เรียนนำหลักการไปใช้แก้ปัญหา หรือทำแบบฝึกหัด

ข้อดีข้อจำกัดของการสอนแบบอุปมาน

ข้อดี

1. วิธีนี้ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ดีและจำได้นาน
2. นักเรียนเข้าใจวิธีที่จะแก้ปัญหาในทางรูปธรรมได้ในภายหลัง
3. นักเรียนรู้จักวิธีทำงานที่ถูกต้องตามหลักตรรกศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
4. นักเรียนรู้จักวิธีทำงานที่ถูกต้องตามหลักจิตวิทยา

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีที่ไม่เหมาะจะใช้สอนได้ทุกวิชา เหมาะสำหรับวิชาที่ต้องคิดตามหลักตรรกศาสตร์ ไม่เหมาะสมสำหรับวิชาที่มีคุณค่าทางสุนทรียะ

2. ครูต้องมีความเข้าใจในเทคนิคของวิธีสอนแบบนี้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน
3. บางครั้งกินเวลานาน เกิดความเบื่อหน่าย และมีปัญหาทางวินัย
4. มักทำให้บทเรียนมีขั้นตอนมากเกินไป (เกษม สุตหอม และคณะ ม.ป.ป. : 184-

186)

6. วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มระดมความคิด (Brain Storming Group)

วิธีสอนโดยใช้การระดมความคิด คือการให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่มีผู้เสนอมา โดยจะบันทึกความคิดหรือข้อเสนอแนะไว้ทั้งหมด

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบแบ่งกลุ่มระดมความคิด

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย
2. ให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการ
3. ให้ประธานเป็นผู้ดำเนินการ ให้สมาชิกภายในกลุ่มระดมความคิดตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย และให้เลขานุการเป็นผู้จดบันทึกไว้โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญก่อนหลัง
4. สรุปความคิดเห็นของกลุ่มเสนอต่อที่ประชุม

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี

1. วิธีนี้ใช้ได้เมื่อผู้สอนต้องการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
2. ช่วยให้ได้แนวความคิดที่กว้างขวางแนวความคิดใหม่ ก่อนที่จะนำมาจัดประเภทและประเมินผล

3. ทุกคนมีโอกาสได้พูดแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี มีความสบายใจ
4. ช่วยให้เราสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดี

ข้อจำกัด

1. อาจใช้เวลามากและมีความคิดที่ใช้ไม่ได้
2. ผู้ไม่คุ้นเคยกับวิธีนี้จะไม่ค่อยเสนอแนวคิดที่แปลก ๆ ในระยะแรก ๆ (เกษม สุธอม และคณะ ม.ป.ป.:187)

7. วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน (Group Process Method)

วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน คือ การที่ครูมอบหมายให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ช่วยกันศึกษาจากแหล่งค้นคว้าต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด หรือปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด หรือความสนใจ เป็นการฝึกให้นักเรียนทำงานร่วมกันตามวิธีแบบประชาธิปไตย ทุกคนจะต้องดำเนินตามที่ยอมรับให้ เป็นวิธีที่จะช่วยฝึกฝนนักเรียนให้ได้รับประสบการณ์ตรงได้เรียนรู้เพื่อนร่วมงาน แต่ต้องดำเนินการอย่างมีหลักเกณฑ์ ครูจะต้องวางแผนให้นักเรียนทุกคนในแต่ละกลุ่มปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบการทำงานกลุ่ม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ประมาณ 4-5 กลุ่ม
 2. กำหนดความมุ่งหมาย เป็นขั้นที่กำหนดความมุ่งหมายและวิธีการทำงานอย่างละเอียด ถ้าเป็นครั้งแรกควรดูแลอย่างใกล้ชิด
 3. การเสนอแนะแหล่งวิทยาการที่จะใช้ค้นคว้าหาความรู้ เป็นขั้นที่ครูผู้สอนบอกรายละเอียดของหนังสือให้ค้นคว้า
 4. การวางแผน เป็นขั้นที่นักเรียนวางแผนทำงานร่วมกัน ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
 5. การประเมินผล เป็นขั้นที่ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการร่วมมือกันทำงาน
 6. กลุ่มรายงานผลการศึกษา
- ข้อดีและข้อจำกัด
- ข้อดี
1. ส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
 2. นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้เต็มที่

3. นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง

4. ฝึกการทำงานกลุ่ม

ข้อจำกัด

1. การควบคุมดูแลสมาชิกภายในกลุ่มโดยนักเรียนอาจไม่ทั่วถึง ทำให้นักเรียนบางคนไม่เข้าร่วมกิจกรรม

2. ขาดแหล่งค้นคว้า เช่น หนังสือในห้องสมุดไม่เพียงพอ (สุมานิน รุ่งเรืองธรรม 2526: 52-54)

8. วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ (Learning Centered Method)

ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) เป็นการจัดระบบห้องเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมการเรียนรู้ อาศัยเนื้อหาวิชาที่จัดออกเป็นหน่วย ๆ แต่ละหน่วยมีกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ และเนื้อหาวิชาแตกต่างกันผู้เรียนจะเรียนรู้โดยการประกอบ กิจกรรมจากหน่วยต่าง ๆ ตามที่กำหนดภายใต้การดูแลของครู

แนวคิด

ศูนย์การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานหลักการและทฤษฎี

1. การใช้สื่อประสม (Multi – media Instruction)
2. กระบวนการกลุ่ม (Group Process)
3. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness)
4. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference)

ประเภทของศูนย์การเรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การจัดศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียน เป็นการจัดมุมวิชาต่าง ๆ ภายในห้องเรียน แต่ละมุมจะประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน

2. การจัดศูนย์การเรียนรู้แบบเอกเทศ เป็นการจัดห้องเรียนโดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มกิจกรรม แต่ละกลุ่มกิจกรรมจะมีเนื้อหาที่แบ่งไว้เป็นหน่วย ๆ ทุกกลุ่ม นักเรียนจะเรียนเนื้อหาแต่ละหน่วยจนครบ การเรียนลักษณะนี้เป็นศูนย์การเรียนรู้อย่างแท้จริง

ขั้นตอนการจัดศูนย์การเรียนรู้

1. ภายในหน่วยการเรียนรู้จะต้องมีการออกแบบกิจกรรมอย่างมีระบบโดยกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาไว้อย่างชัดเจน

2. แบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อย ในแต่ละหน่วยย่อยจะมีความสมบูรณ์เฉพาะตัวและเป็นอิสระต่อกัน ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะเริ่มเรียนจากหน่วยใดก่อนก็ได้
3. แต่ละเนื้อหาควรจัดประมาณ 4-6 หน่วยย่อย แต่ละหน่วยย่อยควรมีกุ้มนักเรียนนักศึกษาจำนวนไม่เกิน 10 คน
4. การจัดตารางสอนควรยืดหยุ่นและจัดเป็นแบบหน่วยเวลา (Modular Scheduling) โดยแต่ละหน่วยการเรียนจะใช้เวลาประมาณหน่วยละ 20-30 นาที
 - ขั้นสอน (สำหรับนักเรียน)
 1. ให้กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการแบ่งแล้วเข้าประจำศูนย์การเรียนที่ 1-4
 2. ให้หัวหน้ากลุ่มอ่านบัตรคำสั่ง และให้สมาชิกกลุ่มทำความเข้าใจกับคำสั่งนั้น
 3. ให้หัวหน้ากลุ่มเก็บบัตรเฉลยไว้ก่อน และให้สมาชิกกลุ่มปฏิบัติตามลำดับ ขั้นตอนที่กำหนดไว้ในบัตรคำสั่งเมื่อสมาชิกกลุ่มทำกิจกรรมเสร็จแล้วให้หัวหน้ากลุ่มอ่านคำเฉลยให้สมาชิกกลุ่มทราบได้
 4. แต่ละกลุ่มเมื่อเรียนจากศูนย์การเรียนเสร็จแล้วตามเวลาที่กำหนดให้ย้ายกลุ่มไปเรียนในศูนย์ถัดไป จนครบทุกศูนย์ทุกกลุ่มจึงถือว่าสิ้นสุดการเรียน
 5. ถ้ากลุ่มใดปฏิบัติกิจกรรมในศูนย์เสร็จก่อนเวลาที่กำหนด ให้ย้ายไปเล่นเกมในศูนย์สำรองในขณะเดียวกัน ถ้าศูนย์ใดว่างก็ให้เข้าไปเรียนได้ทันที แต่ถ้าเสร็จพร้อมกัน 2 ศูนย์ก็ให้เปลี่ยนกันได้ทันที

ข้อสรุป

การตรวจคำตอบของนักเรียนกระทำเมื่อนักเรียนนำกระดาษคำตอบมาส่งให้ครูตรวจความถูกต้องของนักเรียนทุกกลุ่มทันที จะได้นำข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อน หรือส่วนใดที่นักเรียนยังไม่เข้าใจมาอธิบายเพิ่มเติม หลังจากที่นักเรียนทุกกลุ่มเข้าเรียนครบทุกศูนย์แล้วเพื่อให้ นักเรียนได้รับแนวคิดที่ถูกต้องตามเนื้อหา

ข้อดีข้อจำกัด

ข้อดี

1. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนโดยพัฒนาไปตามขั้นตอนของกระบวนการเรียน
2. ส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้โดยตัวนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
3. นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

4. นักเรียนได้มีโอกาสนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ข้อจำกัด

การจัดศูนย์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยในศูนย์การเรียนรู้จะต้องมีองค์ประกอบครบถ้วนดังนี้

1. บัตรคำสั่งอาจจะเป็นบัตรเดี่ยว หรือมีจำนวนบัตรเท่ากับจำนวนคนในกลุ่มบัตรคำสั่ง จะบอกถึงวิธีการในการศึกษาเนื้อหาตามลำดับขั้นตอน
2. สื่อประกอบการเรียนภายในห้องจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของหน่วยเรียน เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ บทเรียนคอมพิวเตอร์ บัตรคำ โปสเตอร์ แถบบันทึกเสียง สไลด์ เป็นต้น
3. แบบทดสอบสำหรับทดสอบเนื้อหาประจำหน่วย
4. วัสดุอุปกรณ์สำหรับผู้เรียน เช่น โสติด้านอุปกรณ์ กระดาษ ดินสอ ปากกา ตามจำนวนนักเรียน

5. ขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละหน่วยในศูนย์การเรียนรู้ครูจะทำหน้าที่คอยดูแลและให้คำแนะนำช่วยเหลือตามโปรแกรมการเรียนนั้น ๆ ด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ 2540 : 23-27)

9. การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing)

การใช้บทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมติและบทบาทของผู้เรียนในสถานการณ์นั้นแล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาท และแสดงบทบาทนั้นตามความรู้สึกประสบการณ์เจตคติของผู้เรียนที่มีต่อบทบาทนั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ได้มีโอกาสศึกษา วิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังสามารถช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมความรู้สึก อารมณ์ และเหตุผลของบุคคลที่สวมบทบาทนี้ในชีวิตจริงด้วย

องค์ประกอบสำคัญของการใช้บทบาทสมมติ คือ

1. สถานการณ์ (Setting หรือ Scenario) ซึ่งกิจกรรมนั้นจะเกิดขึ้น
2. ชุดของบทบาทพร้อมรายละเอียดของแต่ละบทบาท
3. ปัญหาหรืองานของแต่ละบทบาท
4. กติกาควบคุมการเล่น

วัตถุประสงค์ของการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในพฤติกรรมของผู้อื่น

3. เพื่อให้ผู้เรียนมีการปรับหรือเปลี่ยนเจตคติ พฤติกรรมและการปฏิบัติตนในสังคมอย่างเหมาะสม

4. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ความรู้ในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ฝึกการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ

5. เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนได้มีโอกาสแสดงออก และได้เรียนอย่างสนุกสนาน

6. เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น
 ขึ้นในการเรียนโดยใช้บทบาทสมมติ

1. การเตรียมกลุ่มผู้เรียน

- นำเสนอปัญหา
- ทำความเข้าใจสถานการณ์
- อธิบายการเล่นบทบาทสมมติ

2. การเลือกผู้เล่น

- วิเคราะห์บทบาท
- คัดเลือกผู้สวมบทบาทต่าง ๆ

3. กำหนดขั้นตอนการเล่น

- บอกลำดับกิจกรรม
- ทบทวนบทบาทต่าง ๆ

4. การเตรียมผู้สังเกตการณ์

- กำหนดประเด็นที่จะสังเกต
- มอบหมายหน้าที่การสังเกตแก่ผู้สังเกตการณ์

5. การเล่นเกมบทบาทสมมติ

- เริ่มเล่น
- ดำเนินการให้การเล่นเป็นไปอย่างราบรื่น
- หยุดพักการเล่นบทบาทสมมติ

6. วิเคราะห์และอภิปราย

- ทบทวนกิจกรรมของบทบาทสมมติ (เหตุการณ์ สภาพความเป็นจริง)
- อภิปรายในประเด็นที่สำคัญ
- กำหนดแนวการเล่นครั้งต่อไป

7. การเล่นเกมบทบาทสมมติซ้ำ (ถ้ามี)
 - เล่นบทบาทสมมติ
 - เสนอแนะแนวทางปฏิบัติ
8. วิเคราะห์และอภิปราย (เหมือนขั้นตอนที่ 6)
9. แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเชื่อมโยงสู่สภาพความเป็นจริง
 - เชื่อมโยงสถานการณ์ปัญหาไปยังประสบการณ์ความเป็นจริง
 - กำหนดกฎเกณฑ์ข้อสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ (กรมวิชาการ 2539 : 5-9)

ประโยชน์ของบทบาทสมมติ

1. ช่วยให้เราเข้าใจถึงบทบาทที่เรากระทำได้ในชีวิตจริง
2. ช่วยสอนให้เราสำรวจบทบาทที่เราแสดงโดยไม่ลำเอียง
3. ช่วยสอนให้เราสร้างและทดลองบทบาทใหม่ เพื่อปรับตนให้เข้ากับกลุ่ม
4. ให้ตัวอย่างพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ
5. ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร
6. ช่วยให้เข้าใจความคิดในแง่ผู้อื่น

ในการเรียนการสอนที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางนั้น วิธีสอนส่วนใหญ่จะต้องอาศัยกิจกรรมความร่วมมือของนักเรียนในแต่ละกลุ่มหรือในชั้นเรียนนั้น ๆ เช่น วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน วิธีสอนแบบอภิปราย หรือวิธีสอนแบบบทบาทสมมติ เป็นต้น กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือกัน จึงมีความจำเป็นกับการเรียนการสอนในลักษณะนี้เป็นอย่างยิ่ง ชัชว เถาว์ชาติ (2536 : 1-4) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือกัน (Cooperative Learning) ไว้ในเอกสารประกอบการประชุม ฝึกอบรม “การเรียนแบบร่วมมือกัน ” ดังนี้

การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการร่วมมือกันของสมาชิกภายในทีมและระหว่างทีม กล่าวถึง นักเรียนในแต่ละที่ที่ต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนกันภายในทีมของตนเอง ขณะเดียวกันแต่ละทีมก็ต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนในแต่ละทีมของชั้นเรียน

หลักการของการเรียนแบบร่วมมือกัน มีวิธีการแตกต่างจากการเรียนวิธีอื่น ๆ นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสิ่งที่พวกเขาจะเรียน รวมทั้งวิธีการเรียนด้วยตนเองด้วย เป้าหมายของการเรียนแบบนี้คือ นักเรียนจะได้เรียนรู้พร้อมทั้งได้แสดงความรู้ ความคิด ตลอดจนทัศนคติที่มีอยู่ให้แก่ผู้อื่น และรับสิ่งเหล่านี้จากผู้อื่นด้วยเป็นการแลกเปลี่ยนกัน

การเรียนรู้แบบร่วมมือกันมีหลายรูปแบบ ในที่นี้ขอเสนอ 5 รูปแบบ ซึ่งสามารถใช้ในการเรียนการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี คือ

1. การสอนแบบ โค-ออป (CO-OP CO-OP)

CO-OP CO-OP เป็นกระบวนการเรียนที่มุ่งเน้นในการกระตุ้นนักเรียนให้มีการแสดงออกด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้แก่กันตามที่ตนเองมีความสนใจและได้ไปศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ มาซึ่งเป็นหน้าที่และบทบาทของแต่ละคน อันนำมาสู่การเรียนรู้ที่จะเกิดกับตัวนักเรียน

CO-OP CO-OP เป็นการเรียนแบบร่วมมือกัน ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนในกลุ่มขนาดเล็กได้ทำงานร่วมกันให้มากที่สุด โดยนำความรู้ความเข้าใจของสมาชิกภายในกลุ่มมาบูรณาการเป็นผลงานของกลุ่มแล้วจึงนำผลงาน หรือประสบการณ์ที่ได้นั้นไปนำเสนอต่อสมาชิกในชั้นเรียน CO-OP CO-OP เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่นักเรียนร่วมมือกันภายในกลุ่มขนาดเล็กของ ตนเอง เพื่อสร้างสรรค์ผลงานบางอย่างในแต่ละกลุ่ม และนำเสนอต่อชั้นเรียน ทั้งนี้จะเป็นการ ร่วมมือกันในการทำงานกลุ่ม

ขั้นตอนการสอนแบบ CO-OP CO-OP

CO-OP CO-OP มีขั้นตอนในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ 10 ขั้น ดังนี้คือ

1.การอภิปรายกลุ่มใหญ่ (Student-Centered Class Discussion) นักเรียนทั้งชั้นร่วมกันอภิปรายเนื้อหาที่จะเรียน โดยเน้นให้ความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก

2.การคัดเลือกกับนักเรียน (Selection of Student Leams) การคัดเลือกทีมนั้นสมาชิกในแต่ละทีมต้องมีการกระจายทั้งเพศและความสามารถ ซึ่งในทีมเดียวกันจะต้องมีทั้งคนเก่ง ปานกลาง และอ่อน

3.การสร้างทีมและพัฒนาทักษะ (Team-Building and Skill Development) ในการสร้างทีมนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของทีมมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนในทีม ปฏิบัติตามบทบาทและพัฒนาทักษะด้านการทำงานเป็นทีม

4.การคัดเลือกหรือแบ่งเรื่องที่สนใจ (Team-Topic Selection) ในการเรียนจะมีหัวข้อใหญ่เป็นหลัก นำหัวข้อใหญ่นั้นมาแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ให้แต่ละทีมคัดเลือกรับผิดชอบหนึ่งหน่วยย่อย

5.การคัดเลือกหัวข้อย่อย (Mini-Topic Selection) นำหน่วยย่อยในชั้นที่ 4 มาแยกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ให้สมาชิกแต่ละคนในทีมนั้น ๆ รับผิดชอบอีกครั้งหนึ่ง

6.การเตรียมหัวข้อย่อย (Mini-Topic Preparation) สมาชิกในแต่ละทีมไปศึกษาค้นคว้าข้อมูลในหัวข้อย่อยที่ตนรับผิดชอบมารวบรวม จัดระบบข้อมูล โดยสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต ทดลอง สัมภาษณ์ หรืออ่านจากเอกสาร เป็นต้น

7.การนำเสนอหัวข้อย่อย (Mini-Topic Presentation) สมาชิกแต่ละคนนำรายละเอียดของหัวข้อย่อยไปศึกษามานั้น เสนอต่อทีมของตนเอง แล้วให้กลุ่มวิจารณ์ซักถามว่า สิ่ง ที่ตนนำเสนอเป็นอย่างไร และเตรียมที่จะนำเสนอทั้งชั้นเรียนอีกครั้งหนึ่ง ชั้นนี้ทุกคนมีโอกาสดู แสดงออกช่วยฝึกการพูด แก้ปัญหาการพูดมากหรือพูดน้อยเกินไป

8.การเตรียมเสนอผลงานของทีม (Preparation of Team Presentation) นำข้อมูลของสมาชิกทุกคนในทีมมาบูรณาการเข้าด้วยกัน เป็นผลงานของทีมสำหรับนำเสนอทั้งชั้นเรียน

9.การนำเสนอผลงานของทีม (Team Presentation) ในการนำเสนอผลงานของทีมต่อนักเรียนทั้งชั้น ก่อนเสนอนักเรียนควรแจ้งวิธีการการเสนอของทีมให้ครูทราบเพื่อครูจะได้ช่วยจัดวัสดุอุปกรณ์บางอย่างให้ เช่น เครื่องฉายภาพสไลด์ เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่านักเรียนจะเลือกวิธีใดในการนำเสนอซึ่งมีอยู่หลายวิธี เช่น การสาธิต การจัดนิทรรศการ การอภิปราย ได้ว่าที่ศูนย์ข้อมูล ข่าวสาร หรือจะใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบ เช่น รูปภาพ แบบจำลอง แบบจำลอง ของจริง เป็นต้น ซึ่งการนำเสนอเน้นไม่เน้นที่การบรรยาย

10.การประเมินผล (Evaluation) มีวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

10.1 เพื่อนร่วมทีมประเมินผลงานของแต่ละคนที่นำเสนอหัวข้อย่อยในทีมของตน

10.2 เพื่อร่วมชั้นประเมินผลงานของแต่ละทีมที่ออกมาเสนอผลงานในหน่วยย่อยที่แต่ละทีมรับผิดชอบต่อชั้นเรียน

10.3 ครูประเมินในส่วนที่เป็นรายงานเฉพาะบุคคล โครงการหรือหัวข้อย่อย และประเมินผลการนำเสนอผลงานของแต่ละทีม ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูที่จะประเมินทุกขั้นตอนครุมีสิทธิ์ในการให้คะแนนหรือเกรดแก่นักเรียนเพียงผู้เดียว

ในส่วนที่ให้นักเรียนร่วมกันประเมินเพื่อนร่วมชั้น ขณะเสนอผลงานทั้งเป็นทีมและรายบุคคลนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลเท่านั้น และให้ทราบว่าประเมินโดยใคร และอย่างไร พร้อมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกทักษะการคิดพิจารณาอย่างมีเหตุ

ผล ซึ่งครูจะจัดแบบการประเมินไว้ให้นักเรียนทุกคน ข้อควรระวังคือ ห้ามนำผลการประเมินของนักเรียนจากเพื่อนมาให้คะแนนหรือให้เกรดแก่นักเรียน

2. การสอนแบบรวมหัวกัน (Numbered Heads Together)

วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่ครูเคยใช้ในการเรียนการสอนในชั้นเรียน เมื่อครูจะตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนในเรื่องที่ครูได้สอนไปแล้ว ครูก็จะใช้วิธีเรียนให้นักเรียนในชั้นตอบคำถามทุกคน หรือให้นักเรียนยกมือแล้วครูก็เรียกคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ตอบคำถาม ซึ่งจุดอ่อนของวิธีการดังกล่าวคือ จะมีนักเรียนยกมือแล้วครูก็เรียกคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ตอบคำถาม ซึ่งจุดอ่อนของวิธีการดังกล่าวคือ จะมีนักเรียนเพียงไม่กี่คนในห้องที่จะได้ตอบคำถามของครู นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสตอบคำถามก็จะเกิดความรู้สึกผิดหวัง หรือเป็นเหตุให้ไม่สนใจเรียน

วิธีการสอนแบบรวมหัวกัน (Numbered Heads Together) จะเป็นวิธีสอนที่จะช่วยแก้ปัญหาการที่ไม่สามารถให้นักเรียนตอบคำถามของครูได้ทั้งชั้น และนักเรียนทุกคนจะมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนของครู

ขั้นตอนของการสอนแบบรวมหัวกัน (Numbered Heads Together)

1. การให้หมายเลขประจำตัว (Student Number Off)

แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยพยายามให้มีเด็กที่มีระดับความสามารถต่าง ๆ คละกันในกลุ่ม และกำหนดหมายเลขประจำตัวให้ทุกคนในกลุ่มจาก 1 ถึง 4

2. ครูถามปัญหา (Teacher Asks & Question)

ปัญหาที่ครูจะกำหนดให้นักเรียนทุกกลุ่มช่วยกันคิดหาคำตอบ เป็นปัญหาเดียวกัน

3. นักเรียนรวมหัวกัน (Heads Together)

นักเรียนทุกคนจะร่วมมือปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็น แล้วสรุปบันทึกเป็นคำตอบของกลุ่ม

4. ครูเรียกหมายเลข (Teacher Calls a Number)

ครูสุ่มหมายเลข นักเรียนที่มีหมายเลขประจำตัวตรงตามที่ครูเรียกจะยกมือขึ้น แล้วเป็นตัวแทนของกลุ่มตอบคำถามของครู โดยใช้คำตอบที่ได้จากกลุ่ม ซึ่งคำถามของครูควรจะอยู่ในขอบเขตของประเด็นปัญหาที่ครูถาม และในการตอบคำถาม ครูอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ได้หลายวิธีดังนี้

4.1 เขียนคำตอบลงบนกระดานดำ พร้อมกันทุกกลุ่ม

4.2 ใช้สัญลักษณ์แทนคำตอบ ถ้ามีกลุ่มหลายกลุ่มการที่จะให้นักเรียนตอบครบทุกกลุ่มจะใช้เวลามาก จึงอาจใช้วิธีถามเพียงกลุ่มเดียวแล้วถามความคิดเห็นของกลุ่มอื่น ๆ ว่าเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าเห็นด้วยให้ยกนิ้วหัวแม่มือขึ้น หรือให้ชูบัตรสีเหลือง หากไม่เห็นด้วยทำให้นิ้วหัวแม่มือลง แล้วครูจึงถามกลุ่มที่มีคำตอบไม่ตรงกับกลุ่มแรกตอบ

4.3 ใช้คำตอบสั้น ๆ มีวิธีการคือ ครูทำบัตรคำตอบสั้น ๆ ให้ไว้กับทุกกลุ่ม เช่น บัตรคำว่าเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ถูก ผิด เป็นต้น เมื่อครูถามปัญหา ตัวแทนจะชูบัตรที่เป็นคำตอบของกลุ่มให้ครูเห็น

4.4 เขียนลงในกระดาษคำตอบ โดยให้ตัวแทนกลุ่มเขียนคำตอบลงในกระดาษ อาจเขียนเป็นตัวหนังสือ วาดภาพ หรือทำสัญลักษณ์ แล้วแสดงให้ครูเห็น

จุดเด่นของการสอนแบบรวมหัวกัน

1.ฝึกความรับผิดชอบ นักเรียนทุกคนในกลุ่มจะต้องให้ความร่วมมือในการปรึกษาคำตอบและสรุปเป็นคำตอบของกลุ่มให้ทุกคนรับรู้ โดยคนที่มีหมายเลขประจำตัวตรงตามที่ครูเรียกจะเป็นตัวแทนของกลุ่มตอบคำถามครู

2.ฝึกการทำงานร่วมกัน

3.มีการร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น

3.การแยกแล้วรวม (Jigsaw)

Jigsaw เป็นกระบวนการเรียนแบบร่วมมือกัน ซึ่งเริ่มต้นจากการแบ่งนักเรียนทั้งชั้นออกเป็นกลุ่มย่อย ครูให้หัวข้อหรือปัญหาเดียวกันแก่นักเรียนทุกกลุ่ม เมื่อนักเรียนได้ปัญหาแล้วแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อยให้แก่สมาชิกแต่ละคนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ความรู้ของตนเอง ทั้งนี้เมื่อแต่ละคนได้ความรู้มาแล้วก็จะนำไปร่วมปรึกษากับสมาชิกกลุ่มอื่นที่ได้หัวข้อเหมือนตนเอง จนได้ความรู้เพิ่มเติมครบบริบูรณ์ จากนั้นก็จะนำความรู้ในหัวข้อที่ตนรับผิดชอบนั้นกลับมาให้สมาชิกคนอื่น ๆ กลุ่มเดิมอีกครั้งหนึ่ง จนสมาชิกทุกคนเสนอความรู้ครบถือเป็นการสิ้นสุดกระบวนการหากแยกขั้นตอนของ Jigsaw ก็จะมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนของการสอนแบบ Jigsaw

1.ศึกษาด้วยตนเอง (Study Alone) เมื่อกลุ่มได้รับเนื้อหาที่ได้รับมอบหมาย กลุ่มจะจัดแบ่งเนื้อหาเป็นหัวข้อย่อย แจกจ่ายให้สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบสำหรับขั้นตอนนี้ สมาชิกแต่ละคนที่ได้รับหัวข้อย่อยก็จะไปศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหานั้น ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น อ่านจากเอกสารสัมภาษณ์ ทัศนศึกษา โทรทัศน์ เป็นต้น

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) เมื่อแต่ละคนไปศึกษาด้วยตนเองแล้วสมาชิกที่ทำแต่ละเรื่องจะต้องไปศึกษาจากสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ที่ทำให้หัวข้อเดียวกัน เพื่อความกว้างขวาง เพิ่มความรู้แก่ตนเองและผู้อื่น และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องนั้นมากขึ้น

3. ผู้กววิชาให้กลุ่ม (Tutor Teammate) เมื่อตนเองมีความรู้กว้างขวางในเนื้อหา นั้น ๆ แล้วต้องกลับมาทำหน้าที่อธิบาย บอกเล่าสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาที่ไปศึกษามาให้กับกลุ่ม

วิธีการ Jigsaw นี้จะทำให้นักเรียนรู้สึกกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วนำความรู้แลกเปลี่ยนต่อกันและกันระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม จึงเป็นการฝึกทักษะด้าน สังคมการเสนอความรู้ให้แก่ผู้อื่น จึงมีความรู้สึกภูมิใจที่ตนเองสามารถบอกกล่าวสิ่งต่าง ๆ แก่เพื่อน ๆ ได้แทนครู

4. การประชุมโต๊ะกลม (Roundtable)

การประชุมโต๊ะกลม เป็นกระบวนการเรียนแบบร่วมมือกัน ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียน ได้แสดงความคิดเห็นโดยเขียนลงบนกระดาษจากปัญหาเดียวกัน เหมาะกับนักเรียนที่เขียนหนังสือ ได้โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนของการสอนแบบประชุมโต๊ะกลม

1. การเสนอปัญหา (The Problem) ครูถามคำถามซึ่งมีคำตอบถูกหลายคำตอบ แก่ นักเรียน เช่น ให้นักเรียนบอกชื่อของกีฬาที่รู้จักมาคนละชื่อ เป็นต้น

2. นักเรียนตอบ (Students Contribute) นักเรียนเขียนคำตอบของตนลงในกระดาษ แผ่นเดียวกันเขียนทางเดียวกันจนครบทุกคน

คำตอบที่ได้จะเป็นคำตอบที่หลากหลาย ทุกคนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นและเป็น วิธีการแก้ปัญหาให้นักเรียนที่ไม่ค่อยพูด หรือจำนวนนักเรียนที่มีมากทำให้ครูเรียกถามให้ตอบไม่ครบ ทุกคน วิธีการนี้จึงเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ได้รับคำตอบจากทุกคน ซึ่งทำให้ทุกคนมีโอกาสดแสดง ความคิดของตนเองออกมา แต่วิธีนี้จะใช้ได้เฉพาะคนที่เขียนหนังสือได้เท่านั้น สำหรับนักเรียนที่ยัง เขียนหนังสือไม่ได้ ก็สามารถแก้ปัญหาได้ โดยใช้วิธีการสอนแบบอื่น คือ การสนทนาโต๊ะกลม (Round Table) ที่ใช้คำพูดแทน และจะรวดเร็วขึ้น หากครูเขียนคำถามหรือปัญหาลงบนกระดาษ แผ่นละ 1 คำตอบไม่ซ้ำกัน แล้วเวียนเขียนคำตอบทีละคน ทุกปัญหาที่เขียนไว้ในแต่ละแผ่น

5. การสนทนาโต๊ะกลม (Roundtable)

การสนทนาโต้เถียงเป็นวิธีการสอนแบบร่วมมือกัน ซึ่งมีวิธีการคล้ายคลึงกับการประชุมโต้เถียง แตกต่างตรงที่วิธีการตอบเปลี่ยนจากการเขียนมาเป็นการพูดแทน จึงไม่เป็นปัญหาเพราะทุกคนพูดได้ จึงเหมาะกับนักเรียนทุกระดับชั้นอันเป็นการเปิดโอกาสทุกคนได้แสดงความคิดเห็น หลักการของการสนทนาโต้เถียง คือ การให้ทุกคนได้พูดในประเด็นเดียวกัน โดยไม่ต้องมีการจดบันทึก โดยมีกระบวนการเรียนตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนของการสอนแบบการสนทนาโต้เถียง

1. ครูถามปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่มีคำตอบได้หลายคำตอบ
2. นักเรียนตอบปัญหาปากเปล่าเวียนที่ละคนจนครบ แล้วครูจึงถามปัญหาต่อไป

การนำวิธีการสอนแบบการสนทนาโต้เถียงไปใช้ในการเรียนการสอน สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน หรือใช้เป็นกิจกรรมทบทวนความรู้ที่เคยมาแล้ว อีกทั้งสามารถนำไปใช้สอนได้หลายวิชา และเหมาะกับนักเรียนทุกระดับชั้น

นอกจากการจัดการเรียนการสอนตามวิธีต่างๆ ดังกล่าวแล้ว การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ ก็เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับวิชา ท035 วรรณกรรมท้องถิ่น เพราะกระบวนการเป็นแนวทางดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ขั้นตอนดังกล่าวมีการทดลองใช้แล้วพบว่าช่วยให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายโดยใช้เวลาและทรัพยากรน้อยที่สุด (กระทรวง-ศึกษาธิการ, กรมวิชาการ 2534 :2)

กระบวนการต่าง ๆ ตามที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2534 : 10-34) ได้รวบรวมไว้มีดังนี้

1. ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น
2. กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด
3. กระบวนการคิดวิจารณ์
4. กระบวนการแก้ปัญหา
5. กระบวนการสร้างความตระหนัก
6. กระบวนการปฏิบัติ
7. กระบวนการคณิตศาสตร์
8. กระบวนการเรียนการสอน
9. กระบวนการกลุ่ม
10. กระบวนการสร้างเจตคติ

11. กระบวนการสร้างค่านิยม

12. กระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจ

ในเอกสารประกอบหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ได้นำกระบวนการต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 9 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด

2. กระบวนการสร้างความตระหนัก

3. กระบวนการกลุ่ม

4. กระบวนการคิดวิจารณ์ญาณ

5. กระบวนการสร้างเจตคติ

6. กระบวนการสร้างค่านิยม

7. กระบวนการเรียนภาษา

8. กระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจ

9. ทักษะกระบวนการ 9 ชั้น

1. กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด มีขั้นตอนดังนี้

1.1 สังเกต

ให้ผู้เรียนรับรู้ข้อมูล และศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยใช้สื่อประกอบเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดข้อกำหนดเฉพาะด้านตนเอง

1.2 จำแนกความแตกต่าง

ให้ผู้เรียนบอกข้อแตกต่างของสิ่งที่รับรู้และให้เหตุผลในความแตกต่างนั้น

1.3 หาลักษณะร่วม

ผู้เรียนมองเห็นความเหมือนในภาพรวมของสิ่งที่รับรู้ และสรุปเป็นวิธีการหลักการ คำจำกัดความ นิยามได้

1.4 ระบุนิยามความคิดรวบยอด

ผู้เรียนให้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่รับรู้

1.5 ทดสอบและนำไปใช้

2. กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นความสามารถทางกระบวนการทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ เกิดความจำ เข้าใจ จนถึงขั้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าตามแนวทางของ BLOOM แนวหนึ่ง อีกแนวหนึ่งเป็นแนวคิดของ GAGNE ที่เป็นกระบวนการเรียนจากสัญลักษณ์ทางภาษา จนโยงเป็นความคิดรวบยอด เป็นกฎเกณฑ์และนำกฎเกณฑ์ไปใช้

และเพื่อให้สอดคล้องต่อการสอน เพื่อพัฒนาระบบการคิดในขั้นพื้นฐานนี้ ผู้สอนควรพยายามใช้เทคนิคดังต่อไปนี้ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้เป็นขั้น ๆ อาจจะเลือกใช้เทคนิคใดก่อนหรือหลังก็ได้ ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนผ่านขั้นตอนย่อยทุกขั้นตอน

2.1 สังเกต

เน้นการให้ทำกิจกรรมรับรู้แบบปรนัยเข้าใจ ได้ความคิดรวบยอด เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ สรุปเป็นใจความสำคัญครบถ้วน ตรงตามหลักฐานข้อมูล

2.2 อธิบาย

ให้ผู้เรียนตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นเชิงเห็นด้วยไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่กำหนดเน้นการให้เหตุผล ด้วยหลักการ กฎเกณฑ์ อ้างหลักฐานข้อมูลประกอบให้น่าเชื่อถือ

2.3 รับฟัง

ให้ผู้เรียนได้ฟังความคิดเห็นได้ตอบคำถามวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น ที่มีต่อความคิดของตน เน้นการปรับเปลี่ยนความคิดเดิมของตนตามเหตุผลหรือข้อมูลที่ดีกว่า โดยไม่ใช้อารมณ์หรือถือแพ่งต่อความคิดเดิม

2.4 เชื่อมโยงความสัมพันธ์

ให้ผู้เรียนได้เปรียบเทียบความแตกต่าง และความคล้ายคลึงของสิ่งต่าง ๆ ให้สรุปจัดกลุ่มสิ่งที่เป็นพวกเดียวกัน เชื่อมโยงเหตุการณ์เชิงสาเหตุและผล หากกฎเกณฑ์การเชื่อมโยงในลักษณะอุปมาอุปไมย

2.5 วิเคราะห์

จัดกิจกรรมให้วิเคราะห์เหตุการณ์ คำกล่าว แนวคิด หรือการกระทำ แล้วให้จำแนกหาจุดเด่น จุดด้อย ส่วนดี - ส่วนเสีย ส่วนสำคัญ - ไม่สำคัญ จากสิ่งนั้นด้วยการยกเหตุผลหลักการมาประกอบการวิเคราะห์

2.6 สรุป

จัดกิจกรรมให้พิจารณาส่วนประกอบของการกระทำหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันแล้วให้สรุปผลอย่างตรงและถูกต้องตามหลักฐานข้อมูล

3. กระบวนการสร้างความตระหนัก

เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนให้ความสนใจเอาใจใส่ รับรู้ เห็นคุณค่าในปรากฏการณ์ พฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรม นามธรรม ที่เกิดขึ้นในสังคม มีขั้นตอนดังนี้

3.1 สังเกต

ให้ข้อมูลที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เอาใจใส่ และเห็นคุณค่า

3.2 วิจัยกรณี

ให้ตัวอย่าง สถานการณ์ ประสบการณ์ตรงเพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ สาเหตุ ผลดี ผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นทั้งในระยะสั้น ระยะยาว

3.3 สรุป

ให้อภิปรายหาข้อมูลหรือหลักฐานมาสนับสนุนคุณค่า ของสิ่งที่จะต้อง ตระหนักและวางเป้าหมายที่จะพัฒนาตนเองในเรื่องนั้น

4. กระบวนการกลุ่ม

เป็นกระบวนการมุ่งให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันโดยเน้นกิจกรรมดังนี้

4.1 มีผู้นำกลุ่ม ซึ่งอาจลัดเปลี่ยนกัน

4.2 วางแผนกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการ

4.3 รับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกทุกคนบนพื้นฐานของเหตุผล

4.4 แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ เมื่อมีการปฏิบัติ

4.5 ติดตามผลการปฏิบัติ และปรับปรุง

4.6 ประเมินผลรวมและชื่นชมในผลงานของคณะ

5. กระบวนการสร้างเจตคติ

มักแทรกได้กับทุกเนื้อหา เน้นความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียน อาจเป็นความคิดหลักการ การกระทำเหตุการณ์ สถานการณ์ ฯลฯ มีขั้นตอนดังนี้

5.1 สังเกต

พิจารณาข้อมูล เหตุการณ์ การกระทำที่เกี่ยวข้องกับการมีเจตคติที่ดีและเจตคติที่ไม่ดี

5.2 วิเคราะห์

พิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นตามมา แยกเป็นการกระทำที่เหมาะสมได้ผลตามที่น่าพอใจ การกระทำที่ไม่เหมาะสมได้ผลตามที่ไม่น่าพอใจ

5.3 สรุป

รวบรวมข้อมูลเป็นหลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติด้วยเหตุผล ของความพอใจ

6. กระบวนการสร้างค่านิยม

เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่า ด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังนี้

6.1 สังเกต ตระหนัก

พิจารณาการกระทำที่เหมาะสมและการกระทำที่ไม่เหมาะสม ได้รับความหมาย จำแนกการกระทำที่แตกต่างกันได้

6.2 ประเมินเชิงเหตุผล

ใช้กระบวนการกลุ่มอภิปรายแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วิจารณ์ การกระทำของตัวละคร หรือบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ว่าเหมาะสมหรือไม่เพราะเหตุใด

6.3 กำหนดค่านิยม

สมาชิกแต่ละคนแสดงความเชื่อ ความพอใจในการกระทำที่ควรกระทำในสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมเหตุผล

6.4 วางแผนปฏิบัติ

กลุ่มช่วยกันกำหนดการปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยมีครูร่วมรับทราบกติกากการกระทำและสำรวจสิ่งที่ผู้เรียนต้องการจะได้รับเมื่อได้กระทำดีแล้ว เช่น การได้ประกาศชื่อให้เป็นที่ยอมรับ

6.5 ปฏิบัติด้วยความชื่นชม

ครูให้การเสริมแรงตามกติการะหว่างการปฏิบัติให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมยินดี

7. กระบวนการเรียนภาษา

กระบวนการเรียนภาษาเป็นกระบวนการที่มุ่งให้เกิดเกิดการพัฒนาทักษะทางภาษามีขั้นตอน ดังนี้

7.1 ทำความเข้าใจสัญลักษณ์ สื่อ รูปภาพ รูปแบบ เครื่องหมาย

7.2 สร้างความคิดรวบยอด ผู้เรียนให้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่รู้

7.3 สื่อความหมาย ความคิด ผู้เรียนสามารถตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล

7.4 พัฒนาความสามารถ

8. กระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ

8.1 ขั้นสังเกต ตระหนัก

สร้างความคิดรวบยอดของคำใหม่ สร้างตระหนักในประเด็น หรือปัญหาในการเรียน กำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการหาคำตอบ

8.2 ขั้นวางแผนปฏิบัติ

นำจุดประสงค์มากำหนดแนวทางที่จะหาความรู้ตอบคำถาม

8.3 ขั้นลงมือปฏิบัติ

นักเรียนแบ่งความรับผิดชอบไปแสวงหาความรู้

8.4 ขั้นพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ

นำสิ่งที่ค้นคว้าและความรู้ต่าง ๆ มาอภิปราย วิเคราะห์ สังเคราะห์

8.5 ขั้นสรุป

นักเรียนสรุปสาระสำคัญ บันทึกลงสมุด

9. ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น

เป็นการรวมวิธีสอนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ (9 ขั้น) ไม่จำเป็นต้องกังวลว่าได้ดำเนินการตามลำดับขั้นหรือไม่ เพราะการสอนแต่ละครั้งมีจุดเน้นต่างกัน การสอนครั้งหนึ่งอาจเริ่มจากขั้นที่ 1 แล้วไปเน้นที่ขั้นที่ 4,5,6 เป็นต้น ครูอาจเน้นทักษะบางขั้นมากและบางขั้นน้อย ทักษะกระบวนการมีขั้นตอนดังนี้

9.1 ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น

ครูยกสถานการณ์ตัวอย่างให้ผู้เรียนได้เข้าใจและตระหนักในปัญหา และความจำเป็นของเรื่องที่ศึกษาหรือเห็นประโยชน์ ความสำคัญของการศึกษาเรื่องนั้นโดยครูอาจนำเสนอเป็นกรณีตัวอย่าง หรือสถานการณ์ที่สะท้อนให้เห็นปัญหา ความขัดแย้งของเรื่องที่จะศึกษาโดยใช้สื่อประกอบ เช่น รูปภาพ วีดิทัศน์ สถานการณ์จริง กรณีตัวอย่าง สไลด์ ฯลฯ

9.2 คิดวิเคราะห์วิจารณ์

ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจารณ์ ตอบคำถาม แบบฝึกหัดข้อมูล และให้โอกาสผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

9.3 สร้างทางเลือกให้หลากหลาย

เป็นโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย โดยร่วมกันคิด เสนอทางเลือก และอภิปรายข้อดี ข้อเสียของทางเลือกนั้น ๆ

9.4 ประเมินและเลือกทางเลือก

ให้ผู้เรียนพิจารณาตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา โดยร่วมกันสร้างเกณฑ์ที่ต้องคำนึงถึงปัจจัย วิธีดำเนินการ ผลผลิต ข้อจำกัด ความเหมาะสม กาลเทศะ เพื่อใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งอาจใช้วิธีระดมพลังสมอง อภิปราย ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

9.5 กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ

ให้ผู้เรียนวางแผนการทำงานของตนเองหรือกลุ่ม อาจใช้ลำดับขั้นการดำเนินงานดังนี้

9.5.1 ศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน

9.5.2 กำหนดวัตถุประสงค์

9.5.3 กำหนดขั้นตอนการทำงาน

9.5.4 กำหนดผู้รับผิดชอบ (กรณีทำงานกันเป็นกลุ่ม)

9.5.5 กำหนดระยะเวลาการทำงาน

9.5.6 กำหนดวิธีการประเมินผล

9.6 ปฏิบัติด้วยความชื่นชม

เมื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ด้วยความสมัครใจ ตั้งใจ มีความกระตือรือร้น และเพลิดเพลินกับการทำงาน

9.7 ประเมินระหว่างปฏิบัติ

ผู้เรียนได้สำรวจปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานโดยการซักถามอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามขั้นตอนและตามแผนที่กำหนดไว้ โดยสรุปผลการทำงานแต่ละช่วงแล้วเสนอแนวทางการปรับปรุง การทำงานขั้นต่อไป

9.8 ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

ผู้เรียนนำผลที่ได้จากการประเมินในแต่ละขั้นตอนมาเป็นแนวทางในการพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

9.9 ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

ผู้เรียนสรุปผลการดำเนินงานโดยการเปรียบเทียบผลงานกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และผลพลอยได้อื่น ๆ ซึ่งอาจเผยแพร่ขยายผลงานแก่ผู้อื่นได้รับรู้ด้วยความเต็มใจและภาคภูมิใจ

วิธีสอนและกิจกรรมการสอนต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะไม่สามารถนำมาใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ถ้าขาดการวางแผนหรือการกำหนดขั้นตอนของการสอน เพราะการเลือกใช้วิธีสอนแต่ละวิธีหรือหลายวิธีจะต้องมีการสอนที่เชื่อมโยงกันอย่างกลมกลืนและเป็นลำดับขั้นตอน ดังนั้นการวางแผนการสอนจึงนับว่าเป็นขั้นตอนสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการจัดการเรียนการสอน

4.5 การจัดทำแผนการสอน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 11) ได้กล่าวถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของการจัดทำแผนการสอนไว้ดังนี้

แผนการสอน เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบที่เป็นลายลักษณ์อักษร และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

4.5.1 เหตุผลและประโยชน์ของการทำแผนการสอน

การทำแผนการสอนมีเหตุและประโยชน์ต่อครูผู้สอน ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียน ที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการผสมผสานของเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียนรู้จากหลักสูตร ผสมกับหลักจิตวิทยา การศึกษา นวัตกรรมการเรียน ปัจจัยอำนวยความสะดวกของโรงเรียน สภาพปัญหา ความสนใจความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และทรัพยากรในท้องถิ่น
2. ช่วยให้ครูมีคู่มือของตนที่ทำโดยตนเองล่วงหน้า อันจะทำให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพตรงเจตนารมณ์ของหลักสูตรฉบับปรับปรุง และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนสอดคล้องกับระยะเวลา จำนวนคาบที่มีจริงในแต่ละภาคเรียน นั่นคือสอนได้ครบถ้วนและทันเวลา
3. เป็นผลงานทางวิชาการอย่างหนึ่ง ที่แสดงความชำนาญการพิเศษ หรือความเชี่ยวชาญของผู้ทำแผนการสอน ซึ่งสามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างการวางแผนที่ดีให้กับครูทั่วไป
4. ถ้าครูผู้สอนติดกิจธุระจำเป็นไม่ได้สอนโดยตนเอง แผนการสอนที่ดีจะช่วยให้ครูผู้สอนแทนสามารถสอนได้ดีเช่นกัน

4.5.2 ขั้นตอนการทำแผนการสอน

ครูภาษาไทยควรดำเนินการทำแผนการสอนตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร การศึกษาหลักสูตรเพื่อการทำแผนการสอนนั้น ครูภาษาไทยจะต้องศึกษาตั้งแต่หลักการและจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของวิชาภาษาไทย จุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปสู่การวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว
2. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ ครูภาษาไทยจะต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาที่สอน โดยวิเคราะห์จากจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา แล้วนำไปสัมพันธ์กับจุดหมายและหลักการของหลักสูตรด้วย เพื่อดูว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ได้นั้นครอบคลุมตามที่หลักสูตรต้องการครบถ้วนหรือไม่ หากยังไม่ครบจะได้เติมเต็มให้สมบูรณ์สำหรับวิชาภาษาไทยบังคับระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น กรมวิชาการได้วิเคราะห์จุดประสงค์ไว้ให้แล้ว แต่ครูผู้สอนและกลุ่มโรงเรียนสามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ขึ้นใช้ได้เองตามวิธีดังกล่าว

3. ความสัมพันธ์ของจุดประสงค์การเรียนรู้กับเวลาในโครงสร้างของหลักสูตร จะกำหนดเวลาเรียนรายวิชาต่าง ๆ ไว้ชัดเจน ฉะนั้นเมื่อวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ได้แล้ว ควรจะพิจารณาเวลาสอนให้เหมาะสมด้วย

4. จัดลำดับจุดประสงค์ ในการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้วิชาภาษาไทยนั้น จะวิเคราะห์เป็นทักษะตามที่ปรากฏในหลักสูตร ในการทำแผนการสอนจึงควรจัดลำดับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เหมาะสมในการสอน

5. กลวิธีการสอน การทำแผนการสอน คือการเตรียมการสอน ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องหากวิธีการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ หลักสูตรฉบับปรับปรุงนี้มุ่งการสอนที่เน้นกระบวนการ โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนค้นพบ คำตอบด้วยตนเอง มีการฝึกทักษะเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม และใช้วัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียน

6. จัดทำสื่อการเรียนการสอน การทำแผนการสอนจำเป็นจะต้องหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกลวิธีการสอนที่คิดขึ้น ครูผู้สอนอาจคิดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่แล้ว หรือหากคิดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วไม่มีสื่อการเรียนการสอนก็ต้องจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสม เพื่อจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย

7. จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล การทำแผนการสอนนั้น จำเป็นจะต้องคิดวางแผนให้ครบวงจร คือจะต้องวางแผนทางให้ครอบคลุมถึงการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล การเรียนการสอน เพื่อดูว่าการเรียนการสอนนั้นบรรลุผลหรือไม่ เครื่องมือวัดและประเมินผล การเรียนการสอนนั้น จะต้องมีการวัดผลระหว่างการเรียนการสอนและการวัดผลรวมเพื่อบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วย

4.5.3 ส่วนประกอบของแผนการสอน

ส่วนประกอบของแผนการสอนนี้ ได้กำหนดขึ้นตามแนวการสอนที่กรมวิชาการจัดทำให้แก่โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ดังนี้

1.สาระสำคัญ คือความคิดรวบยอด หรือหลักการ หรือโครงสร้างของเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับหลังจากเรียนเรื่องรานั้น ๆ ไปแล้ว

2.จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นจุดประสงค์ที่วิเคราะห์มาจากหลักสูตรในคำอธิบายรายวิชา เป็นสิ่งที่บอกให้ทราบว่าจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในชั้นใดของทักษะ เช่น ชั้นความรู้ความจำ ความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า และเมื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้แล้ว ควรจะมีจุดประสงค์ย่อยเพื่อนำทางไปสู่การเรียนรู้ปลายทางนั้นด้วย

3. กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การจัดสภาพการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ต้องเน้นกระบวนการ ส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ได้ฝึกปฏิบัติทั้งงานกลุ่มและงานรายบุคคล

4. สื่อการเรียนการสอน คือ เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ได้ง่ายและรวดเร็ว

5. กิจกรรมเสนอแนะ คือ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในแต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยการจัดในโอกาสต่าง ๆ นอกเวลาเรียนรวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อชมเสริม และการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักและเห็นคุณค่าของวิชาภาษาไทย

6. การวัดและประเมินผล คือ การประมาณราคา หรือประมาณค่าของสิ่งของต่าง ๆ เพื่อบอกคุณภาพของสิ่งนั้น ๆ เช่น การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการบอกคุณภาพว่าผู้เรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้มีการพัฒนา หรือต้องปรับปรุงแก้ไข ครูอาจต้องใช้เครื่องมือหลาย ๆ ชนิด เพื่อจะได้ข้อมูลมากเพียงพอที่จะนำมาประกอบการวินิจฉัยได้ เป็นต้นว่า แบบสังเกต แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น

4.5.4 ลักษณะของแผนการสอน

แผนการสอนควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ต้องชัดเจน
2. กิจกรรมควรนำไปสู่ผลการเรียนตามจุดประสงค์ได้จริง
3. ระบุพฤติกรรมครูผู้สอนอย่างชัดเจนในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้

4. เรียงลำดับสื่อจากคุณค่ามากไปหาน้อย คือ ของจริง ภาพ สัญลักษณ์ทางภาษา

5. วิธีวัดผลควรชัดเจนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ 2534 : 29-31)

4.6 สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุหรือเครื่องมือที่จัดทำขึ้น ซึ่งมีข้อมูล เนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนของครู และ

นักเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนด สื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาเกิดทักษะกระบวนการและความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ อันจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร (จินตนา ไบกาชูยี ม.ป.ป.: 11-18)

4.6.1 ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนแบ่งออกเป็นหลายประเภท ดังนี้

1. เอกสารหลักสูตรและเอกสารชี้แจงแนวปฏิบัติตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง ได้แก่ หลักสูตรในระดับต่าง ๆ คู่มือหลักสูตร คู่มือการสอน คู่มือประเมินผลการเรียน เป็นต้น
2. หนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ได้แก่ คู่มือครู คู่มือการสอน หนังสือเรียน เอกสารเสริมความรู้สำหรับครู เป็นต้น
3. สื่อการสอนต่าง ๆ ได้แก่ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นภาพ แผนภูมิ เป็นต้น

4.6.2 กระบวนการในการสร้างสื่อการเรียนการสอน

หลักเกณฑ์ในการเลือกใช้หรือสร้างสื่อการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องวางแผนหรือสร้างแผนการเรียนการสอนเสียก่อน ซึ่งกรมวิชาการได้เสนอกระบวนการในการสร้างสื่อการเรียนการสอนดังนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป
2. การศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน
3. การกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ
4. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
5. การกำหนดรูปแบบและวิธีการประเมินผล
6. การกำหนดวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
7. การกำหนดหรือสร้างสื่อการเรียนการสอน
8. การทดสอบหรือทดลองใช้แผนการเรียนการสอน หรือจะได้ปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ 2534 : 82-83)

4.6.3 วิธีเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน

ในการเลือกใช้สื่อการสอนนั้น สุจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรรย์ (2536 : 221-224) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า จะต้องพิจารณาด้านต่าง ๆ อย่างรอบคอบ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การเลือกสื่อการสอนมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. สื่อการสอนนั้นต้องเหมาะสมกับเรื่องที่จะสอน ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. สื่อการสอนนั้นต้องเหมาะสมกับระดับอายุและสติปัญญาของนักเรียน
 3. สื่อการสอนนั้นต้องเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน
 4. สื่อการสอนนั้นต้องมีลักษณะที่ชวนให้นักเรียนสนใจ เช่น ถ้าเป็นภาพก็ต้องเป็นภาพที่มีขนาดใหญ่พอที่จะเห็นได้ชัดเจน และมีสีสันสะดุดตา
 5. สื่อการสอนนั้นต้องช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชานั้น
 6. สื่อการสอนนั้นต้องช่วยประหยัดเวลา หรือช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้เร็ว และเข้าใจได้ดีขึ้น
 7. สื่อการสอนนั้นต้องเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ครูก็สามารถทำขึ้นเองได้ หรืออาจจะให้นักเรียนช่วยทำขึ้นได้
 8. สื่อการสอนที่ดีนั้นจะช่วยให้เกิดมโนทัศน์ได้ง่าย ถูกต้อง ชัดเจน ไม่ซับซ้อน
 9. สื่อการสอนนั้นจะช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น เกิดทักษะเพิ่มขึ้น และทำให้สนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน
 10. สื่อการสอนนั้นต้องไม่แพงจนเกินไป และสามารถใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่า
- การใช้สื่อการสอนจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ
 การเลือกและวิธีใช้สื่อการสอนของครูในแต่ละครั้งเป็นสำคัญ ครูสามารถนำสื่อการสอนมาใช้
 ประกอบการสอนได้ทุกขั้นตอน ดังต่อไปนี้
1. ใช้สื่อการสอนนำเข้าสู่บทเรียน การนำเข้าสู่บทเรียนก็คือ พยายามดึงความสนใจ
 ของนักเรียนให้มาอยู่ที่การสอนของครู
 2. ใช้สื่อการสอนอธิบายบทเรียน ในขั้นการสอนครูอาจใช้สื่อการสอนช่วยได้ เช่น นำ
 เรื่องที่คัดจากหนังสือพิมพ์มาประกอบการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 3. ใช้สื่อการสอนสรุปบทเรียน ในการเรียนการสอนแต่ละเรื่อง นักเรียนควรรวบรวม
 ความคิดความเข้าใจของตน สรุปสาระสำคัญออกมาเป็นหลักเกณฑ์ เป็นแนวความคิดหรือข้อ
 สำคัญของเรื่อง ในการสรุปนี้อาจจะสรุปโดยใช้สื่อการสอน เช่น สรุปจากตัวอย่างบัตรคำ
 4. ใช้สื่อการสอนในการวัดผล การวัดผลสามารถใช้สื่อการสอนประกอบได้ เช่น เขียน
 บรรยายภาพ หลังจากที่ได้เรียนหลักเกณฑ์การเขียนแล้ว เป็นต้น

การใช้สื่อการสอนมีความสำคัญ และส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนเป็น
 อย่างมาก ครูผู้สอนจึงควรพิจารณาเลือกใช้สื่ออย่างรอบคอบ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการเรียน
 การสอนให้ดียิ่งขึ้น

4.7 การวัดและประเมินผล

สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (2526 : 49) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลไว้ว่าการวัดผล (Measurement) หมายถึงการใช้เครื่องมือเพื่อค้นหา หรือการตรวจสอบเพื่อต้องการทราบปริมาณ จำนวน หรือคุณภาพของสิ่งของหรือตัวบุคคล ถ้าหากการวัดผลการเรียนรู้ก็มีความหมายถึง การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนด้วยเครื่องมือต่าง ๆ

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การนำเอาผลจากการวัดผลวิธีต่างๆ มาตีค่า หรือชี้ขาด หรือไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งแล้วสรุปผลออกมา

การวัดและประเมินผลจึงหมายถึง การใช้เครื่องมือเพื่อค้นหาหรือตรวจสอบ เพื่อต้องการทราบปริมาณ จำนวน หรือคุณภาพของสิ่งของหรือตัวบุคคล และนำผลจากการวัดผลวิธีต่าง ๆ มาประเมินค่า โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญและจัดเป็นองค์ประกอบของการเรียนการสอน ครูที่ดีจะต้องแสวงหาแนวทางให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนด สมศักดิ์ สินธุเวชญ์ และ จันทิมา พรหมโชติกุล (2525 : 211-214) ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักการประเมินผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาไว้ดังนี้ คือ

1. การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินในขั้นตอนนี้จะประเมินเมื่อเริ่มต้นในแต่ละบทหรือแต่ละหน่วย เพื่อต้องการทราบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนในเรื่องนั้น ๆ และนำผลการประเมินที่ได้รับไปวางแผนจัดการเรียนการสอนในโอกาสต่อไป

2. การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน โดยการประเมินความรู้ความสามารถของนักเรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในระหว่างเรียนของแต่ละหน่วย ซึ่งจะต้องเรียงตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ จุดประสงค์ใดที่นักเรียนไม่ผ่านจะต้องมีการซ่อมเสริม และผู้ประเมินจะต้องใช้เครื่องมือในแต่ละจุดประสงค์ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

3. การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อ สิ้นสุดการสอนในแต่ละรายวิชา หรือโปรแกรมการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร การประเมินผลรวมนี้ ผู้สอนจำเป็นจะต้องประเมินให้ครอบคลุมทุก ๆ จุดประสงค์

วิธีวัดผลการเรียนรู้การสอนภาษาไทย

สุจิต เพียรชอบ (2531 : 280-284) ได้เสนอแนะแนวทางการวัดผลการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ว่าการวัดผลประเมินผลวิชาภาษาไทยมีขอบเขตกว้างขวางและมีวิธีการหลายวิธี เพื่อให้การวัดผลมีประสิทธิภาพดี สามารถวัดได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ครูภาษาไทยควรใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธีประกอบกัน วิธีวัดผลต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1. การถาม-ตอบปากเปล่า ขณะที่การสอนดำเนินไป หรือเมื่อการสอนเนื้อหาตอนนั้นเสร็จสิ้นแล้ว ครูอาจถามปากเปล่าให้นักเรียนตอบเป็นการวัดผลว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ ข้อสำคัญควรถามนักเรียนหลาย ๆ คน และมีคำถามหลาย ๆ คำถาม จะได้ครอบคลุมเนื้อหาที่ได้เรียนไปทั้งหมด

2. การสอบปากเปล่า นอกจากการสอบข้อเขียนแล้ว การสอบปากเปล่าก็เป็นวิธีการที่ดีอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งครูสามารถใช้วัดผลการสอนภาษาไทยได้ เพราะนอกจากจะเป็นการวัดผลทางด้านเนื้อหาแล้ว ก็ยังเป็นการส่งเสริมความสามารถในการพูดจาโต้ตอบของนักเรียนอีกด้วย

3. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น เป็นวิธีการที่จะช่วยให้ครูได้รู้จักนักเรียนที่ตนสอนดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านเนื้อหาวิชาที่เรียนไป และการเปลี่ยนแปลงด้านภาษาต่าง ๆ ครูได้สังเกตเห็นการใช้ภาษาของนักเรียนอย่างใกล้ชิด นอกจากนั้นจะทำให้ครูได้ทราบพฤติกรรมของนักเรียนด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ทักษะคิดของนักเรียนที่มีต่อภาษาไทย อุดมคติ และค่านิยมต่าง ๆ ผลจากการสัมภาษณ์นั้นครูภาษาไทยอาจบันทึกไว้ และใช้สำหรับประกอบการพิจารณาผลการเรียนภาษาไทยร่วมกับวิธีการอื่น ๆ ได้

4. การสนทนา การสนทนาอย่างเป็นกันเองกับนักเรียน จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนที่สอนดียิ่งขึ้น การสนทนานั้นนอกจากจะเป็นการพูดคุยกันเกี่ยวกับความรู้สึกรักนึกคิดของนักเรียนทางด้านภาษาไทยแล้ว ควรจะได้สนทนากันอย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาภาษาไทยที่ได้เรียนไปด้วย ระหว่างที่สนทนานั้นทำให้ครูพอที่จะประเมินผลได้ว่านักเรียนมีความเข้าใจเรื่องที่เรียนไปแล้วหรือไม่ นอกจากนั้นอาจจะจัดให้นักเรียนสองคนออกไปสนทนากันหน้าชั้น เป็นการซักถามและอธิบายถึงเนื้อหาวิชาตามที่ครูได้มอบหมายให้ไปศึกษาค้นคว้ามาหรืออาจจะสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนไปแล้วก็ได้ ครูก็สามารถวัดผลได้ว่านักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่สนทนามากน้อยเพียงใด

5. การอภิปราย ในการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น การอภิปรายก็เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกรักและทัศนะต่าง ๆ จะเป็นการเปิดอภิปรายทั่วไป (Open Discussion) การอภิปรายแบบปาฐกถาหมู่ (Symposium) การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion) หรือการอภิปรายซักถาม (Colloquy) ก็ตาม ครูสามารถที่จะสังเกตความสามารถใน

การพูด มารยาทในการพูด ความเป็นคนใจกว้าง การยอมรับและความเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นในขณะเดียวกัน ครูก็ได้ทราบว่านักเรียนเข้าใจเนื้อหาภาษาไทยที่นักเรียนกำลังอภิปรายกันมากนักน้อยเพียงใด มีอะไรที่ครูจะต้องสอนเพิ่มเติม หรือ ปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง

6. การประชุมกลุ่มย่อย การแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม จะเป็นกลุ่มละประมาณ 3-5 คน หรือ 10-15 คน เพื่อให้ นักเรียนอภิปรายระดมความคิด ช่วยกันแก้ปัญหา หรือตั้งเกณฑ์การอ่านออกเสียง การพูดที่ดี นักเรียนจะมีรายงานกลุ่มมาเสนอต่อชั้น ทั้งนี้เป็นในรูป รายงานปากเปล่า และรายงานที่ประชุมที่เน้นข้อเขียน วิธีดำเนินการ และผลการประชุมของนักเรียน

7. การสังเกต ครูควรที่จะได้สังเกตการใช้ภาษาไทยของนักเรียน ในขณะที่นักเรียนร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน และครูที่จะได้จับบันทึกไว้ด้วย ว่านักเรียนมีความสามารถ หรือมีข้อบกพร่องสมควรที่จะได้รับการแก้ไขในด้านใดบ้าง หรือหลังจากที่ได้เรียนบทเรียนภาษาไทยไปแล้ว เช่น ลักษณะนาม การใช้บุพพท กับ แก่ แต่ ต่อ นักเรียนใช้ได้ ถูกต้องหรือใช้ภาษาไทยด้วยความระมัดระวังขึ้นกว่าเดิมบ้างหรือไม่

8. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) การใช้แบบสอบถามนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเอง นักเรียนจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยและเสนอข้อคิดต่าง ๆ ในบางกรณีครูก็อาจสร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อศึกษาในด้านการฟัง การอ่าน เป็นต้น

9. การให้นักเรียนทำรายงานเสนอผลการค้นคว้า รายงานนี้จะเป็นรายบุคคลหรือทำเป็นกลุ่มก็ได้ การให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าแล้วทำเป็นรายงานส่งนี้ นักเรียนจะได้รับความรู้ในวงที่กว้างขวางขึ้น และถ้าหากนักเรียนได้มีโอกาสมาเสนอผลการค้นคว้าหน้าชั้นเรียนด้วยแล้วก็จะทำให้วงความคิดกว้างขวางออกไปด้วย เพราะจะมีการอภิปรายซักถาม ตั้งข้อสังเกตหรือกล่าวเพิ่มเติมจากครูหรือเพื่อน ๆ ด้วย ครูจึงสามารถวัดผลได้ทั้งในด้านเนื้อหา พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้ตอบกันอีกด้วย

10. การใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มาตราส่วนประเมินค่านี้ในด้านการเรียนการสอนภาษาไทย ผู้ประเมินจะเป็นบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู เพื่อน และตัวนักเรียนเอง มาตราส่วนประเมินค่าจะช่วยให้การประเมินผลละเอียดขึ้น และมีความเป็นปรนัยมากขึ้น และการที่นักเรียนมีโอกาสประเมินตนเองด้วยนั้น จะทำให้นักเรียนยอมรับข้อบกพร่องของตนและพยายามหาทางปรับปรุงแก้ไข

11. การบันทึกพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียน (Anecdotal Record) คือการที่ครูคอยสังเกตการใช้ภาษาของนักเรียนแล้วบันทึกไว้ โดยที่ไม่ได้บันทึกความคิดเห็นของครูลงไปด้วย

ในขณะที่ครูบันทึกพฤติกรรมทางการใช้ภาษาของนักเรียนนั้น ครูก็อาจสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในด้านอื่น ๆ ไปด้วย ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการวางแผนปรับปรุงการใช้ภาษาและพฤติกรรมด้านอื่นของนักเรียนต่อไป

12. วัดผลโดยใช้แผนภูมิแสดงเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ในการเรียนรู้การสอนภาษาไทยนั้น ในหลาย ๆ กรณีครูได้เปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยกันสร้างเกณฑ์ในด้านต่าง ๆ ไว้ เช่น การฟังที่ดี การสนทนา การอภิปราย การเขียนเรียงความที่ดี แล้วเขียนใส่แผนภูมิไว้ เมื่อนักเรียนลงมือปฏิบัติ แล้วก็ควรที่จะนำเกณฑ์นั้น ๆ มาใช้เป็นเครื่องช่วยตัดสินว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่

13. การสอบข้อเขียน ข้อสอบที่ใช้ควรมีทั้งปรนัยและอัตนัย ทั้งนี้ให้ครอบคลุมเนื้อหาได้ทั้งหมด การวัดผลก็ควรจะเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และควรจะได้วัดทุกด้านทั้งพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และทักษะพิสัย แต่ละพิสัยก็ควรจะได้ประเมินผลทุกอย่าง เช่น ในพุทธิพิสัยก็ควรจะได้วัดทุกด้าน ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เป็นต้น

นอกจากวิธีการวัดผลที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ครูภาษาไทยอาจวัดผลด้วยวิธีอื่น ๆ อีกก็ได้ เช่น การวาดภาพประกอบการเรียนวรรณคดี การแสดงบทบาท การแสดงละครการได้วาที่การใช้สถานการณ์จำลอง การได้กลอนสด สักวา การตกแต่งป้ายนิเทศ และอื่น ๆ

5. วรรณกรรมท้องถิ่น

5.1 ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น

ความหมายของ “วรรณกรรมท้องถิ่น”

คำว่า วรรณกรรมท้องถิ่น หมายถึง วรรณกรรมลายลักษณ์หรือมุขปาฐะ ที่ปรากฏอยู่ในท้องถิ่นแตกต่างไปจากวรรณกรรมแบบฉบับหรือวรรณคดีของประเทศ วรรณกรรมท้องถิ่นนั้นเกิดขึ้นด้วยภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น และมีคนในท้องถิ่นนั้นเองเป็นผู้สร้างและผู้ใช้รูปแบบของวรรณกรรมท้องถิ่น มักจะเป็นไปตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ

ลักษณะของวรรณกรรมท้องถิ่น

ประคอง เจริญจิตรกรรม (2535:2-4) ได้อธิบายลักษณะของวรรณกรรมท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

1. วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาทางมุขปาฐะ กล่าวคือมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ แพร่หลายอยู่ในกลุ่มชนท้องถิ่น จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามราย

ละเอียดปลีกย่อย ในขณะที่การถ่ายทอดโดยจะมีการเล่าเสริมต่อ ๆ มา จึงทำให้เรื่องราวแพร่กระจายออกไป

2. วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นแหล่งข้อมูลที่บ้านที่ชนบทรรมนิยมประเพณีของกลุ่มชนท้องถิ่นอันเป็นแบบฉบับให้คนยุคต่อมาเชื่อถือและปฏิบัติตาม เช่น การนับถือผีบรรพบุรุษที่มักจะนิยมตั้งพิธีบวงสรวง หรืออัญเชิญเทวดาและผีต่าง ๆ ในพิธีไหว้ผีตอนแต่งงาน

3. วรรณกรรมท้องถิ่นมักจะไม่ปรากฏนามผู้แต่ง เพราะเป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมา หรือถ้ามีนามผู้แต่งมักจะเป็นผู้คัดลอก หรือเรียบเรียงขึ้นจากเรื่องที่เล่ากันอยู่ในท้องถิ่นนั้น

4. วรรณกรรมท้องถิ่นจะใช้ภาษาท้องถิ่น ลักษณะถ้อยคำที่ใช้จึงเป็นคำง่าย ๆ สื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมา

5. วรรณกรรมท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการของสังคมในท้องถิ่น ทั้งในด้านความบันเทิง และอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนสั่งสอนจริยธรรมอีกด้วย

ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นของไทยสามารถแบ่งประเภทตามลักษณะได้ดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะรูปแบบวรรณกรรมคือ

1.1 วรรณกรรมร้อยแก้ว คือ เรื่องเล่าหรือบันทึกด้วยภาษาที่ไม่มีลักษณะบังคับใด ๆ ไม่มีคณะสัมผัส ฯลฯ

1.2 วรรณกรรมร้อยกรอง คือ เรื่องราวหรือบันทึกด้วยภาษาที่จำกัดตามลักษณะคำประพันธ์ มีคณะสัมผัส ฯลฯ

2. แบ่งตามลักษณะการถ่ายทอด คือ

2.1 วรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นวรรณกรรมที่ถ่ายทอดสืบทอดกันมาด้วยการบอกเล่าจดจำ ไม่มีการบันทึกหรือถ่ายทอดไว้เป็นเรื่องราวหรือสัญลักษณ์ เรื่องราวใดที่มีอยู่ยาวนานก็แสดงว่าเรื่องราวนั้นมีผู้นิยมมาก เช่น ปริศนาคำทาย ภาษิต สำนวน นิทาน เรื่องเล่า ตำนาน เป็นต้น

2.2 วรรณกรรมลายลักษณ์ เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะมาก่อน แล้วได้รับการบันทึกเป็นตัวอักษรและมีการสืบทอดด้วยการอ่าน

คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นวรรณกรรมที่แต่ละท้องถิ่นสร้างสรรค์ขึ้นมา แสดงถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม บางอย่างมุ่งสอนคติธรรม การประพฤติตนให้เหมาะสมกับสังคม จึงนับได้ว่ามีคุณค่าทั้งด้านบันเทิงและการสั่งสอนอบรม บางครั้งเป็นการบันทึกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น ตำนาน เป็นต้น

คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นนั้น ธวัช ปุณโณทก (2525 : 9-10) กล่าวว่า ช่วยทำให้เข้าใจสังคมและวิถีชีวิตของคนในสังคม ดังนี้

1. วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางมโนทัศน์ของกลุ่มชนในแต่ละท้องถิ่น
2. วรรณกรรมท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการกำหนดระเบียบปฏิบัติและพฤติกรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่น
3. วรรณกรรมท้องถิ่นทำให้เห็นความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวไทย กล่าวคือ พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูบุตรให้เจริญเติบโตและมีครอบครัวสืบต่อไป ซึ่งแนวคิดและพฤติกรรมของตัวละครจะปรากฏสะท้อนฉายออกมาให้เห็นวิถีของชาวบ้าน มีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ ที่นิยมให้ลูก ๆ อยู่กับพ่อแม่ ซึ่งผิดกับชาติทางยุโรป
4. วรรณกรรมท้องถิ่นทำให้เห็นค่านิยมในสังคมนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ค่านิยม เรื่องความงาม ความดี ความเจริญหรือคุณธรรมต่าง ๆ ที่สืบเนื่องมาจากพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นก็คือ การศึกษาสังคมของเราเมื่อเราเข้าใจสังคมนั้น ก็คือเราเข้าใจจากเหง้าหรือที่มาของตัวเรานั้นเอง

5.2 ปรีศนาคำทาย

ความหมายของปรีศนาคำทาย

คำว่า "ปรีศนาคำทาย" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายเฉพาะคำว่า "ปรีศนา" ไว้ดังนี้

ปรีศนา (ปรีดสะหนา) น. สิ่งหรือถ้อยคำที่ผูกขึ้น เป็นเงื่อนไขเพื่อให้แก้ให้ทาย

ปรีศนาคำทาย คือ สิ่งหรือถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นปัญหา หรือคำถามสำหรับให้ทาย ซึ่งผู้ถามอาจถามตรง ๆ หรือถามโดยอ้อม คำถามจะใช้ภาษาสั้น ๆ ง่าย ๆ กระชับอาจใช้ถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้ว หรือจะมีสัมผัสแบบร้อยกรองก็ได้

ปรีศนาคำทายจัดเป็นวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะ นิยมเล่นกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ คือ เป็นการพักผ่อนเพื่อความเพลิดเพลินในยามว่างอย่างหนึ่ง

ปรีศนาคำทายจะให้ความรู้เกี่ยวกับความคิด และความรู้สึกของชาวบ้านที่ตกทอดสืบกันมา การทายปรีศนามีอยู่ทุกภาคของประเทศไทย เป็นการละเล่นของไทยที่มีมาแต่โบราณกาล นิยมเล่นกันในเวลาเย็น เมื่อทุกคนในครอบครัวรับประทานอาหารเย็นเรียบร้อยแล้ว เด็ก ๆ ก็จะจับกลุ่มคุยกันบางที่ก็เล่นกันบ้างเล่นทายปรีศนากันบ้าง เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เสริมสร้าง

ปฏิภาณและความคิดในการหาเหตุผล คำถามที่มักนำมาถามกัน ก็เป็นสิ่งที่อยู่รอบกายตนเอง อัน ได้แก่ สัตว์ สิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ สภาพชีวิตคนไทยในด้านวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อที่แฝงอยู่ในปรีศณานั้น ๆ

การทายปรีศนา มีวิธีทายหลายวิธีด้วยกัน แต่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ ผู้เล่นทายจะต้องตกลงกันว่าใครจะเป็นผู้ทายก่อน ถ้าใครยอมแพ้ก็ต้องทำตามที่คุณะบอกให้ทำ

ประโยชน์ของปรีศนาคำทาย

สุนันท์ อุดมเวช (2524:99-100) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของปรีศนาคำทายสรุปได้ ดังนี้

1. ฝึกสมอง ลองปัญญา
2. มีปฏิภาณไหวพริบจับใจ
3. เป็นคนทันคน มีความรู้กว้างขวางขึ้น
4. เป็นคนช่างสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัว
5. รู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์
6. เกิดความสนุกสนาน เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด
7. ได้อนุรักษ์วัฒนธรรมเก่า ๆ ของไทยไว้
8. สะท้อนให้เห็นถึง วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ การดำเนินชีวิต ความเจริญทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจของคนไทย
9. ได้เห็นเอกลักษณ์ทางภาษาของไทยอีกรูปแบบหนึ่ง
10. ได้เห็นลักษณะแนวคิด การเปรียบเทียบ และการใช้ลักษณะคำถามซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของปรีศนาคำทาย

ลักษณะโครงสร้างของปรีศนาคำทาย

โครงสร้างคำทายในการทายปรีศนาคำทายอะไร่อย จะมี 3 ส่วน ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และ ส่วนลงท้าย

- ส่วนนำ คือ คำถามที่ว่า อะไร่อย ตอนขึ้นต้นต้องขึ้นอย่างนี้ทุกครั้ง เพื่อเป็นคำถามนำให้ผู้ตอบได้เตรียมตัวตั้งใจฟังปรีศนาให้ชัดเจนเพื่อจะคิดตอบคำถาม
- ส่วนเนื้อหา คือ ตัวปรีศนาซึ่งจะบอกถึงลักษณะของสิ่งที่ทาย โดยเปรียบเทียบไปที่รูปร่าง ลักษณะพิเศษ ประโยชน์ที่ใช้สอย ความหมาย หรือลักษณะต่าง ๆ
- ส่วนลงท้าย คือ ส่วนที่จะขยายความ บอกใบ้คำตอบ เร่งเร้าให้คิดทาย หรือให้กำลังใจให้รางวัลแก่ผู้ตอบ

ประเภทของปรีศนาคำทาย

ประเภทของปริศนาคำทาย

นพคุณ คุณาชีวะ (2519:9) ได้แบ่งปริศนาคำทายออกเป็น ประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. คำทายเกี่ยวกับพืช
2. คำทายเกี่ยวกับสัตว์
3. คำทายเกี่ยวกับธรรมชาติ
4. คำทายเกี่ยวกับส่วนของร่างกาย
5. คำทายเกี่ยวกับอาการกิริยา และการกระทำ คำตอบเน้นให้เห็นถึงอาการกิริยา ท่าทางของมนุษย์หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง
6. คำทายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้
7. คำทายเกี่ยวกับอาหารการกิน
8. คำทายเกี่ยวกับการละเล่น ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ
9. คำทายหลายคำตอบ มี 2 แบบ คือ

9.1 ปริศนาหลายตอนคำตอบเดียว ได้แก่ คำทายหลายตอนที่มีคำตอบเกี่ยวเนื่องกัน อยู่ ซึ่งส่วนมากจะซ้ำเสียงคำต้นหรือคำท้าย เช่น

อะไรเอ๋ย ตัวอยู่ป่า ตาอยู่บาง หางอยู่เรือ (เสือ บางตาเสือ หางเสือเรือ)

9.2 ปริศนาหลายตอนคำตอบต่างกัน เป็นปริศนาที่มีความหมายตอนถามต่อเนื่องกัน และมีหลายคำตอบ โดยคำตอบแตกต่างกันหรือเป็นเรื่องราวก็มี เช่น

อะไรเอ๋ย ตาโต ตีนใหญ่ กินไม่ได้ ช้ำมาก (พระอาทิตย์ ตีนฟ้า เมฆ)

5.3 ภาษิต

ภาษิตเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะที่อยู่ในความนิยมตลอดมา ภาษิตในแต่ละท้องถิ่นมักคล้ายคลึงกัน คำพูดเหล่านี้มีความไพเราะคมคายเป็นคำสอนใจหรืออาจกระทบกระเทียบ เปรียบเปรย โดยใช้คำสั้น ๆ มิได้มุ่งหมายใช้แปลตรงตัวแต่มีความหมายลึกซึ้งกว่าคำพูดธรรมดา

ที่มาของภาษิต

ภาษิตเป็นคำกล่าวที่ไม่ปรากฏที่มาแน่ชัด อาจเกิดจากคำพูดหรือข้อเขียนของบุคคลใดบุคคลหนึ่งแล้วจดจำถ่ายทอดกันมา บุคคลผู้ทรงประสบการณ์ชีวิต

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน และ นิพนธ์ อินสิน (2524 : 119) ได้ให้ความหมายของ สุภาษิต คำพังเพย ไว้ว่า "สุภาษิต" หมายถึง ข้อความสั้น ๆ กระชับรัด แต่ความหมายชัดเจนลึกซึ้ง มีคติใจ หรือให้ความจริงเกี่ยวกับความคิด และแนวปฏิบัติ ซึ่งสามารถพิสูจน์เชื่อถือได้ เช่น "เสียหน่อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย"

นภาลัย สุวรรณธาดา (2528:489-900) ได้ให้ความหมายของภาษิตว่า "ภาษิต หมายถึง คำกล่าว ในทางคติชนวิทยา หมายถึง คำกล่าวที่สืบทอดกันมาตามประเพณี และมีความหมายค่อนข้างกว้าง คือ รวมทั้งที่เป็นสุภาษิตและคำพังเพยไว้ด้วย"

สรุปได้ว่า ภาษิต หมายถึง คำพูด หรือคำกล่าวที่ติดปากของคนไทย มีคติชวนฟังเป็นข้อความสั้น ๆ แต่เน้นความลึกซึ้ง และเป็นคำสอนไปในตัว หรือใช้หลักเกณฑ์อันใดอันหนึ่ง แสดงความเป็นไปของโลก หรือชี้ให้เห็นสัจจะแห่งชีวิต

ประเภทของภาษิต

การแบ่งประเภทของภาษิตแบ่งได้หลายลักษณะ ซึ่งแต่ละลักษณะก็จะมีเนื้อหาคล้ายคลึงกัน อาจารย์เจื้อย สตะเวทิน (2517:76) แบ่งลักษณะของภาษิตได้ 15 ประเภท ดังนี้

1. ภาษิตเกี่ยวกับครอบครัว
2. ภาษิตเกี่ยวกับการศึกษาอบรม
3. ภาษิตเกี่ยวกับความรักและการครองเรือน
4. ภาษิตเกี่ยวกับการทำมาหากิน
5. ภาษิตเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการครองชีพ
6. ภาษิตเกี่ยวกับตนเอง
7. ภาษิตเกี่ยวกับสังคม - สมาคม
8. ภาษิตเกี่ยวกับวาจา
9. ภาษิตเกี่ยวกับเกียรติยศชื่อเสียง
10. ภาษิตเกี่ยวกับการปกครอง
11. ภาษิตเกี่ยวกับศีลธรรม - วัฒนธรรม
12. ภาษิตเกี่ยวกับบ้านเกิดเมืองนอน
13. ภาษิตเกี่ยวกับกรรม
14. ภาษิตเกี่ยวกับความไม่ประมาท
15. ภาษิตเกี่ยวกับส่วนรวม

โครงสร้างของภาษิต

ดร.กิงแก้ว อุตถากร (2519 : 45-50) ได้กล่าวถึง การแบ่งลักษณะโครงสร้างของภาษิตไว้สรุปได้ดังนี้

1. เป็นประโยค

ก. ประโยคเดียว เช่น พ่อแม่คือพระของลูก ลูกไม่ยอมหลนไม่ไถลต้น

ข. มีประโยคพ่วงเป็นเหตุเป็นผลกัน เช่น ความว้าวไม่ทันหาย ความควายเข้ามาแทรก

ค. มีคำว่า "อย่า" อยู่ระหว่างประโยค เช่น ตัวเป็นไทยอย่าคบทาส ตัวเป็นปราชญ์อย่าคบคนพาล

ง. ละประธาน เช่น เข้าป่าอย่าเสียเมือง ไปพบวัวอย่าพันเชือก ทำนาอย่าเสียไร่ เลี้ยงไก่อย่าเสียรั้ว กินบนเรือน ขึ้นบนหลังคา

จ. มีคำว่า "มัก" อยู่ระหว่างประโยค เช่น กล้านักมักบ้าบิ่น ทุกชั้นักมักเศร้า ดิ้นนักมักเจ็บ สั่นนักมักไหม้ ตัวนักมักสะดุด

ฉ. ขึ้นต้นด้วยคำว่า "มัก" เช่น มักความพลันได้ มักใช้พลันตาย

ช. มีคำว่า "ให้" อยู่ระหว่างประโยค เช่น เขียนเสือให้วัวกลัว ดักลอบให้หมันกู่ เจ้าชู้ให้หมันเกี้ยว รักยาวให้บัน รักสั้นให้ต่อ คบคนให้ดูหน้า ซื่อผ้าให้ดูเนื้อ ปูนอย่าให้ขาดเต้า ข้าวอย่าให้ขาดโอง ฯลฯ

2. เป็นนามวลี เช่น ผู้ตีแปดสาแหรก ทาสในเรือนเบี้ย ช้างเท้าหลัง ฯลฯ

3. เป็นกริยาวลี เช่น กันดีกว่าแก่ ไคนกล้วยอย่าไว้หน่อ

เนื้อหาภาษิต

เนื้อหาของภาษิตมีที่มาจากแรงบันดาลใจ ซึ่งเป็นความคิด อารมณ์ หรือประสบการณ์ของมนุษย์ เนื้อหาของภาษิต จึงเกี่ยวกับมิติต่าง ๆ ของชีวิตมนุษย์ความรักและการครองเรือน ศีลธรรม วัฒนธรรม การศึกษาอบรม ความเชื่อเรื่องบุญกรรมการกล่าวถึงเนื้อหาของภาษิต จึงกล่าวถึงใน 4 ลักษณะ คือ

1. ภาษิตเกี่ยวกับความรักและการครองเรือน มักมุ่งสั่งสอนผู้หญิง ในเรื่องความรัก การเลือกคู่และการครองเรือน แสดงความห่วงใยของผู้ใหญ่ที่มีต่อบุตรหลานและแสดงค่านิยมของคนไทยในเรื่องครอบครัว

2. ภาษิตเกี่ยวกับศีลธรรม – วัฒนธรรม ส่วนใหญ่จะเห็นเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ไสยศาสตร์ และขนบธรรมเนียมประเพณี

3. ภาชิตเกี่ยวกับการศึกษาอบรม มุ่งสั่งสอนในด้านความประพฤติการปฏิบัติตน ในด้านการทำงาน การศึกษาหาความรู้

4. ภาชิตเกี่ยวกับความเชื่อในด้านบุญกรรม มุ่งอบรมสั่งสอนในด้านของศาสนาเกี่ยวกับบุญกรรมเพื่อเป็นการควบคุมสังคมอีกลักษณะหนึ่ง

5.4 สำนวน

ความหมายของสำนวน

สุนันท์ อุดมเวช (2524:90) ได้กล่าวถึงความหมายของสำนวนว่า หมายถึง ถ้อยคำที่คมคายสละสลวย สรุปความได้กระชับ และเข้าใจง่าย อาจเป็นเรื่องของการกล่าวเปรียบเทียบ เปรียบเปรย หรือแฝงความหมายโดยนัย

สำนวน จึงหมายถึง ถ้อยคำสั้น ๆ ที่เป็นชั้นเชิงให้คิด ไม่แปลตรงไปตรงมา แต่มีความหมายอย่างอื่น เช่น เฒ่าหัวงู บ้านแตกสาแหรกขาด

ประเภทของสำนวน

ถ้อยคำสำนวน อาจกล่าวเป็นข้อความตอนเดียว ซึ่งอาจจะมีสัมผัสคล้องจองกัน หรือไม่มีสัมผัสก็ได้ หรือกล่าวเป็นข้อความหลายตอน ซึ่งต้องมีสัมผัสคล้องจองกัน มีลักษณะเป็นร้อยกรอง มีความไพเราะ

สำนวนแบ่งตามรูปแบบได้ 2 ประเภท คือ

1. สำนวนประเภทไม่มีสัมผัส มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1.1 สำนวนที่เป็นคำเดียว

1.2 สำนวนที่เป็นกลุ่มคำ

1.3 สำนวนที่เป็นประโยค

2. สำนวนประเภทสัมผัส มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ

2.1 สำนวนที่มีวรรคเดียว ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งสัมผัสสระ และสัมผัสอักษร ทำให้เสียงกระทบกระแทกกัน เกิดความไพเราะน่าฟัง

2.2 สำนวนที่มีหลายวรรค ซึ่งจำนวนคำระหว่างวรรคหน้ากับวรรคหลังนั้น มักจะเท่า ๆ กัน หรือใกล้เคียงกันทำให้เวลาพูดมีเสียงคำและจังหวะวรรคไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของสำนวน

สำนวนไทยมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนไทยในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด เป็นสิ่งสะท้อนความเป็นอยู่ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และการดำรงชีวิตในสังคม ตลอดจนความรักการครองเรือน ซึ่งมีอยู่ในวิถีของคนไทยหลายด้าน ดังนี้

1. สะท้อนการดำรงชีวิตของกลุ่มชนในท้องถิ่น แสดงความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ทั้งพิธีกรรมชาติอาหารการกินก็มาจากพืชและสัตว์ในท้องถิ่น
2. สะท้อนความเชื่อความศรัทธาในศาสนา โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องผีสิง เทวดา
3. สะท้อนค่านิยมไทย
 - 3.1 ค่านิยมการยกย่องผู้ชายให้เป็นผู้นำ
 - 3.2 ค่านิยมเกี่ยวกับความรักพวกพ้อง คนไทยมีความผูกพันใกล้ชิดกับครอบครัว จึงให้ความสำคัญแก่ครอบครัวในระบบเครือญาติของตน
 - 3.3 สะท้อนการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี
4. สะท้อนความรักการครองเรือน

5.5 นิทาน

ความหมายของนิทาน

กึ่งแก้ว อรรถาการ (2519:12) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ

ทัศนีย์ ทานตะวณิช (2522:60) ได้กล่าวว่า นิทาน คือเรื่องเล่าที่อาศัยการถ่ายทอดทางวาจาและจดจำเป็นสำคัญในการสืบเนื่องจากนิทาน จากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2531: 62) ได้ให้ความหมายของนิทาน ไว้ว่า เป็นเรื่องเล่าที่ชาวบ้านผูกเรื่องขึ้นเล่าสู่กันฟังด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว หรือถ้อยคำสำนวนธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว หรือถ้อยคำสำนวนของชาวบ้านในแต่ละถิ่น เล่าสืบต่อกันมา เป็นเวลาช้านาน จนไม่ทราบว่ามีใครเป็นคนต้นคิดแต่งขึ้น

จากข้างต้นพอสรุปได้ว่า

นิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานด้วยวิธีมุขปาฐะ เป็นมรดกทางวัฒนธรรม มักเล่าด้วยร้อยแก้วและไม่ทราบว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาซึ่งได้ให้ความหมายของนิยายไว้ คือ

กึ่งแก้ว อรรถาการ (2514:8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า นิยาย คือ เรื่องเล่าซึ่งสมมติว่าเกิดขึ้นจริงแสดงประวัติความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะเป็นพืชพันธุ์ สัตว์หรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ

ชาติก็ได้ นิยายแสดงให้เห็นความช่างสังเกตของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อตั้งข้อสังเกตแล้วก็พยายามหาเหตุผลในสิ่งเหล่านั้น

ลักษณะของนิทาน

นิทานในท้องถิ่นต่าง ๆ จะมีความแตกต่างในส่วนปลีกย่อยตามสภาพภูมิศาสตร์ที่ชนในชาติแยกย้ายกันอยู่ แต่ถึงแม้จะมีรายละเอียดของเนื้อเรื่องแตกต่างออกไป ก็ยังคงมีส่วนที่คล้ายคลึงกัน และเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชนในชาติ

นิทานส่วนใหญ่ถ่ายทอดโดยมุขปาฐะ กุหลาบ มัลลิกะมาส (2518:99-100) ได้ให้หลักสังเกตว่านิทานมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว ไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน แต่ต่อมาในระยะหลัง เมื่อการเขียนเจริญขึ้น จึงมีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ตามเค้าที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า
3. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร
4. ต้องแสดงความคิดและความเชื่อของชาวบ้าน

ลักษณะสำคัญที่สุดของนิทาน จึงอยู่ที่ต้องเป็นนิทานที่เล่าสืบต่อกันมาด้วยปาก และไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่ง เป็นการเล่าจากความจำที่ได้ฟังต่อ ๆ กันมา เช่น พ่อเล่าให้ลูกฟัง เคยฟังมาจากปู่หรือย่า ปู่ย่าเคยฟังจากทวด และทวดเคยฟังจากผู้เฒ่ามาอีกที ไม่สามารถสืบสาวได้ว่าผู้เล่าคนแรกคือใคร

ภิญโญ จิตต์ธรรม (2529:41) ได้กล่าวถึงลักษณะนิทานพื้นบ้านไว้คล้ายคลึงกันดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นคำร้อยแก้ว
2. เล่ากันมาด้วยปากเป็นเวลานาน
3. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร เล่าต่อ ๆ กันมา แม้จะเขียนขึ้นภายหลังก็เขียนจากค่านิทานเดิม

4. เรื่องไม่ซับซ้อน เล่าง่าย ๆ ตรงไปตรงมา
5. การเล่า การถ่ายทอดไม่อาศัยอุปกรณ์ ไม่มีฉาก ไม่มีการแต่งตัว

ประเภทของนิทาน

นักคติชนวิทยาจัดประเภทของนิทานตามเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. การแบ่งนิทานตามเขตพื้นที่ (Area)
2. การแบ่งนิทานตามรูปแบบนิทาน (Form)
3. การแบ่งนิทานตามแบบเรื่องนิทาน (Type)

4. การแบ่งนิทานตามอนุภาคหรือสาร์ตตะ (Motif)

1.การแบ่งนิทานตามเขตพื้นที่ (Area)

เป็นการแบ่งนิทานอย่างกว้าง ๆ โดยอาศัยเขตทางภูมิศาสตร์ โดยจัดนิทานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าไว้เป็นเขตเดียวกัน กุหลาบ มัลลิกะมาส (2518: 101-105) ได้กล่าวถึงการแบ่งนิทานออกเป็นเขต ๆ ดังนี้

- 1.1 เขตอินเดีย
- 1.2 เขตที่นับถือศาสนาอิสลาม
- 1.3 เขตชนชาติยิวในเอเชียไมเนอร์
- 1.4 เขตประเทศสลาวิก
- 1.5 เขตรัฐต่าง ๆ แถบตะวันออกของทะเลบอลติก
- 1.6 เขตแหลมสแกนดิเนเวีย
- 1.7 เขตของชนชาติที่พูดภาษาเยอรมัน
- 1.8 เขตประเทศฝรั่งเศส
- 1.9 เขตประเทศสเปนและโปรตุเกส
- 1.10 เขตประเทศอิตาลี
- 1.11 เขตประเทศอังกฤษ
- 1.12 เขตประเทศสกอตแลนด์และไอร์แลนด์

2.การแบ่งนิทานตามรูปแบบ (Form)

การแบ่งนิทานตามรูปแบบนั้น ได้มีการแบ่งไว้หลายแนวตามทรรศนะและเหตุผลของนักคติชนวิทยา ดังต่อไปนี้

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2518: 105-110) ได้แบ่งนิทานตามรูปแบบของนิทานออกเป็น 5 ประเภท ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา (Fairy Tale) เป็นเรื่องสมมติที่ค่อนข้างยาวมีสาร์ตตะ หลายสาร์ตตะมีฉากเป็นความฝัน ไม่บอกสถานที่เด่นชัด เนื้อเรื่องประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ ตัวเอกเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษ เช่น เป็นผู้มั่งคั่ง มีบุญ มีฤทธิ์เดช ตอนจบของเรื่องจะจบด้วยความสุข

2. นิทานท้องถิ่น (Legend) มีขนาดสั้นกว่านิทานปรัมปรา เป็นเรื่องเหตุการณ์เดียว และเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ใจกลาง หรือคตินิยมของพื้นที่บ้าน พื้นเมืองของตน แต่ละท้องถิ่น ซึ่งเชื่อว่าเกิดจริง เป็นจริง หรือมีเค้าความจริง มีตัวบุคคลจริง มีสถานที่จริง นิทานท้องถิ่น จำแนกออกได้ดังนี้

2.1 นิทานประเภทอธิบาย (Explanatory Tale) เป็นนิทานที่อธิบายสิ่งต่าง ๆ เช่น อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ อธิบายสาเหตุของความเชื่อบางอย่าง อธิบายชื่อสถานที่ เป็นต้น

2.2 นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ เช่น ใจกลาง เรื่องผี เรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์ การใช้คาถาอาคม เวทมนต์ เป็นต้น

2.3 นิทานเกี่ยวกับสมบัติที่ฝังเอาไว้

2.4 นิทานวีรบุรุษ เป็นเรื่องราวที่กล่าวถึง คุณธรรม ความฉลาด ความกล้าหาญ ของบุคคล ซึ่งส่วนมากเป็นวีรบุรุษภายในชาติ หรือภายในท้องถิ่น

2.5 นิทานคติสอนใจ เป็นเรื่องสั้น ๆ ไม่สมจริง มีเจตนาที่จะสอนความประพฤติ อย่างใดอย่างหนึ่ง

2.6 นิทานเกี่ยวกับนับบวชต่าง ๆ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอภินิหารของนักบวชที่เจริญ ภาวนาจนมีฌานแก่กล้า

3. เทพนิยาย (Myth) เป็นนิทานที่มีเทวดา นางฟ้า เป็นตัวสำคัญ และเทพนิยายนี้มีส่วนสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์ปฏิบัติในทางศาสนา

4. นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tale) เป็นนิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก พูดได้ มีความนึกคิดเหมือนคน มีทั้งสัตว์บ้าน นิทานเรื่องสัตว์แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

4.1 นิทานประเภทสอนคติธรรม (Fable)

4.2 นิทานประเภทเล่าซ้ำหรือเล่าไม่จบ (Cumulative Tale)

5. นิทานตลกขบขัน (Jest) เป็นเรื่องสั้น ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของคนที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ อาจเป็นเรื่องของความโง่ กลโกง ความเชื่อ เป็นต้น

กึ่งแก้ว อุตถากร (2519:12-14) เป็นนักคติชนวิทยาอีกผู้หนึ่งที่ได้แบ่งนิทานโดยใช้รูปแบบเป็นเกณฑ์ โดยแบ่งออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. เทพนิยาย (Fairy Tale) เป็นเรื่องค่อนข้างยาว ประกอบด้วยหลายอนุภาค หลายตอน จากมักจะเป็นแดนสมมติ ไม่แบ่งสถานที่เด่นชัด การพรรณนามักวิจิตรพิสดาร โครงเรื่องจะเป็นทำนองเจ้าชายที่เก่งกล้าสามารถ ผจญอุปสรรคพบเจ้าหญิงครองรักกัน เช่น เรื่องสินน้อยเรือนงาม คาวี เป็นต้น

2. นิทานชีวิต (Romantic Tale) อยู่ในโลกของความเป็นจริง ไม่เน้นอภินิหาร จะมีขนาดเรื่องค่อนข้างยาว ประกอบด้วยหลายอนุภาค หลายตอน มีการแบ่งสถานที่และเวลาเด่นชัด โครงเรื่องมักเป็นการต่อสู้และการครองรักของพระเอกนางเอก ได้แก่ นิทาน ชุดอาหรับราตรี นิทานทรงเครื่องของไทย

3. นิทานวีรบุรุษ (Hero Tale) มีขนาดค่อนข้างยาว ประกอบด้วยหลายอนุภาค หลายตอน ฉากจะเน้นแดนชีวิตจริง โครงเรื่องมักเป็นการลำดับเหตุการณ์ การผจญภัย การต่อสู้ของวีรบุรุษ หลายเหตุการณ์เป็นอนุกรม เช่น การผจญภัยของเฮอริคิวลิส

4. นิทานประจำถิ่น (Local Legend) โครงเรื่องของนิทานประเภทนี้จะเน้นการกระทำและความสำคัญของบุคคลในท้องถิ่น อำนาจผีสิงเทวดา ซึ่งผู้เล่าเชื่อว่าเป็นเหตุการณ์จริง ในแดนชีวิตจริง ตัวละครอาจเป็นมนุษย์ ผี เทวดา หรือสัตว์ ขนาดของเรื่องแล้วแต่กรณี เช่น เมืองลับแล เจ้าแม่สร้อยดอกหมาก ท้าวป่าจิต นางอรพิน

5. นิทานอธิบายเหตุ (Explanatory Tale) คือ นิยายที่พยายามอธิบายสิ่งที่มนุษย์สงสัย และหาคำตอบไม่ได้ว่าทำไม ทั้งนี้เพื่ออธิบายความเป็นมาของสัตว์ บุคคลสิ่งของหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น ทำไมจึงเกิดสุริยุคราส ทำไมมดตะนอยจึงแหวคอด

6. ตำนานและเทพปกรณัม (Myth) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม โครงเรื่องจะประกอบด้วยอนุภาคว่าด้วยต้นกำเนิดของจักรวาล โลก มนุษย์ สัตว์ สิ่งของ กับว่าด้วยโครงสร้าง ความสัมพันธ์และกฎเกณฑ์ ตลอดจนคุณและโทษของพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น พระพิฆเนศ พระมณีนพเก้า

7. เรื่องสัตว์ (Animal Story) เป็นนิทานที่มีสัตว์เป็นตัวละคร แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ หากเล่าเป็นเชิงเปรียบเทียบกับชีวิตมนุษย์ เพื่อให้คิดสอนใจ เรียกว่า นิทานอุทาหรณ์ (Fable) เช่น เรื่องสุนัขจิ้งจอกกับนกกระสา

8. มุขตลก (Jest) โครงเรื่องจะเป็นเหตุการณ์ขัดแย้งที่ผู้ฟัง มองด้วยอารมณ์ขันไม่ถือโทษตัวละครเป็นคนทุกประเภท เช่น เรื่องศรีธนญชัย เรื่องดาเถรยายชี

3. การแบ่งนิทานตามแบบเรื่องนิทาน (Type)

กุหลาบ มิลลิเกมาส (2518:110) ได้แบ่งนิทานตามแบบเรื่องโดยอ้างถึงวิธี การแบ่งนิทานตามแบบเรื่องของอานตี อาร์เน (Antti Aarne) ซึ่งจะมีการแบ่งเป็นแบบเรื่อง (Type) ออกเป็น 3 หมวดใหญ่ คือ หมวดนิทานเรื่องสัตว์ หมวดนิทานทั่วไป และหมวดนิทานตลกขบขัน ซึ่งเป็นการแบ่งย่อยประเภทของนิทาน โดยให้หมายเลขไว้เพื่อสะดวกในการค้นคว้า

กุหลาบ มิลลิเกมาส แบ่งนิทานออกเป็นหมวดใหญ่ 3 หมวด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. นิทานเกี่ยวกับสัตว์

2. นิทานชาวบ้านทั่วไปซึ่งแยกย่อยได้หลายประเภท เช่น นิทานเกี่ยวกับเวทมนต์ นิทานศาสนา นิทานเกี่ยวกับยักษ์ ภูตผี และนิทานแบบโรแมนติก ซึ่งมักอยู่ในขอบเขตของความสมจริงเสมอ

3. นิทานตลกขบขัน ซึ่งแยกย่อยได้มากมาย เช่น นิทานเกี่ยวกับคนโง่คนฉลาด นิทานโกหก นิทานเกี่ยวกับสามีภรรยา ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ก็มีได้แก่ การทำนา การเลี้ยงสัตว์ การตกปลา เป็นต้น

4. การแบ่งนิทานตามอนุภาคหรือสารัตถะ (Motif)

เป็นการแบ่งนิทานที่ สตีธ ทอมป์สัน (Stith Thompson) กำหนดตามประเด็นสำคัญของเรื่องที่เรียกว่าอนุภาคหรือสารัตถะของเรื่อง คือจุดสำคัญหรือประเด็นสำคัญของเรื่องนั้น ซึ่งจะยืนยันเป็นแก่นของเรื่องอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่านิทานเรื่องนั้นจะเล่ารายละเอียดแตกต่าง ผิดเพี้ยนกันออกไปอย่างไรก็ตาม อนุภาคหรือสารัตถะของนิทาน เช่น มีของวิเศษ การแปลงกาย การขอพร การข่มขืนการเลือกคู่ การเสี่ยงทาย เป็นต้น

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2531:65-66) ได้กล่าวถึงการแบ่งนิทานพื้นบ้านตามอนุภาคหรือสารัตถะ ว่าประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ

1. ตัวละครสำคัญในเรื่องจะแปลกพิศดารกว่าตัวอื่น หรือมีบางสิ่งบางอย่างเป็นพิเศษ เช่น เป็นหอยสังข์ เป็นลูกคนสุดท้าย เป็นคู่แฝด เป็นเจ้าหญิงตกลูก หรือเป็นลูกกำพร้า เป็นต้น

2. เป็นต้นเหตุสำคัญให้เรื่องเกิดขึ้นดำเนินไป หรือเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของเรื่อง อนุภาคหรือสารัตถะที่สำคัญ ๆ ของนิทานไทย เช่น การชุบตัว การเสี่ยงทาย การเลือกคู่ การเรียกเนื้อเรียกปลา การขอพร และการอธิบาย เป็นต้น

3. อนุภาคหรือสารัตถะหนึ่ง ๆ จะเป็นเหตุการณ์เดียว แต่นิทานในเรื่องหนึ่งมีหลายสารัตถะ

การแบ่งนิทานตามอนุภาคหรือสารัตถะนี้ เป็นการแบ่งนิทานที่ละเอียดกว่าการแบ่งนิทานตามแบบเรื่อง (Type) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดหมวดหมู่ จัดระเบียบของนิทานให้ชัดเจน และศึกษาได้ง่าย

เนื่องจากการจัดประเภทของนิทานนั้น นักคติชนวิทยามีความเห็นที่แตกต่างกันออกไป ในที่นี้จึงขอยึดแนวทางในการจัดประเภทนิทานพื้นบ้านซึ่ง แบ่งตามรูปแบบแนวคิดของ ประคอง นิมมานเหมินทร์ (2526:133-196) เป็น 11 ประเภท คือ

1. นิทานเทพปกรณัม เป็นนิทานที่กล่าวถึงกำเนิดมนุษย์ โลก เทวดา กำเนิดกษัตริย์ พระอาทิตย์ พระจันทร์ ปราภฏการณ์ธรรมชาติ
2. นิทานศาสนา เป็นเรื่องราวของพระพุทธเจ้า บุคคลสำคัญในพุทธกาล ชาดกหรือหลักธรรม
3. นิทานคติ เนื้อเรื่องจะชี้ให้เห็นคุณค่าของความคิด ความชั่ว ชี้ให้เห็นผลดี และผลร้ายท้ายเรื่อง
4. เทพนิยาย เป็นเรื่องขนาดยาว มีความมหัศจรรย์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ การเนรมิต ขบชีวิต ไซ้ของวิเศษ
5. นิทานชีวิต เป็นเรื่องเล่าที่คล้ายจะเกิดขึ้นได้จริง มีตัวละคร สถานที่ ปราภฏชัดเจน อาจจะใช้เวทมนต์ คาถา
6. นิทานประจำถิ่น เป็นนิทานที่เชื่อว่าเคยเกิดขึ้นจริง อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในท้องถิ่น
7. นิทานอธิบายเหตุ เป็นเรื่องราวอธิบายที่มาของสิ่งต่าง ๆ
8. นิทานเรื่องสัตว์ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์
9. นิทานเรื่องผี เป็นเรื่องราวของวิญญาณ ภูตผี
10. นิทานมุขตลก เป็นเรื่องราวความตลกขบขัน ล้อเลียน
11. นิทานเข้าแบบ เป็นนิทานไม่มีโครงเรื่องอาจเป็นนิทานเล่าไม่รู้จบ

คุณค่าของนิทาน

วิเชียร ณ นคร (2531:30-31) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้านแต่ละถิ่น แม้จะมีโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร และฉากแตกต่างกันตามความคิดอ่านหรือภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นก็จริง แต่ก็มีลักษณะร่วมกันหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องคุณค่าของนิทาน ซึ่งอาจสรุปได้ 5 ประการ คือ

1. คุณค่าทางการสำเร็จอารมณ์ หมายถึง คุณค่าในแง่ความสนุกเพลิดเพลินต่อผู้ฟัง หรือผู้อ่าน เพราะนิทานเป็นวรรณกรรมที่มีตัวละครแสดงประวัติความเป็นมา แสดงพฤติกรรมหรือการแสดงออกของตัวละคร สามารถสร้างความสนุกสนาน แบ่งความรู้และคติเตือนใจให้แก่ผู้ฟังได้ การฟังนิทานจึงเป็นการสำเร็จอารมณ์อีกวิธีหนึ่ง
2. คุณค่าทางสังคมสัมพันธ์ หมายถึง คุณค่าในแง่การสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มพวก เพราะการฟังนิทานมักฟังกันในหมู่เครือญาติ เพื่อนฝูง หรือในหมู่บ้าน การฟังร่วมกันย่อมก่อให้เกิดความสนิทมักคุ้น ความรักและเข้าใจกันมากขึ้น

3. คุณค่าทางปัญญา หมายถึง คุณค่าในแง่สร้างความฉลาดรอบรู้ และเสริมสร้างสติปัญญาแก่ตนเอง การได้ฟังนิทานก็เท่ากับการได้ฟังความคิดและภูมิปัญญาของผู้ประพันธ์ ซึ่งได้กลั่นกรองและทดสอบมาจากสังคมรุ่นต่าง ๆ มาแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความมีภูมิปัญญาแก่ตัวผู้ฟังได้มาก ขณะเดียวกันก็ได้รับความรู้เรื่องศัพท์สำนวนภาษาควบคู่กันไปด้วย

4. คุณค่าทางการปลูกฝังและถ่ายทอดความคิดและความเชื่อของสังคมไปยังสมาชิกใหม่ สังคมมนุษย์มีวัฒนธรรมในการสืบทอดและดำรงเผ่าพันธุ์หลายวิธี การเล่านิทานก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้เพื่อการนี้

5. คุณค่าทางการศึกษาวัฒนธรรม หมายถึง คุณค่าในแง่สะท้อนภาพสังคมแก่ผู้ฟังทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา นิทานเป็นมรดกทางปัญญาของผู้คนในสังคมหนึ่ง ๆ เมื่อผู้กนิทานขึ้นจึงหนีไม่พ้นที่จะต้องเอาความคิดและค่านิยมในยุคสมัยนั้น ๆ เข้ามา การศึกษานิทานจึงเท่ากับเป็นการศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนไปในตัว

ประโยชน์ของนิทาน

1. ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจชีวิตและสังคมของท้องถิ่นอันเป็นพื้นฐานของสังคม เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี

2. ทำให้สังคมมีระเบียบ เพราะนิทานพื้นบ้านได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเสมือนกรอบล้อมให้ชีวิตอยู่ในขอบเขตที่นิยมกันว่าดี และถูกต้องและได้รับการยอมรับอยู่กับวิถีชีวิตแบบนั้น ๆ มาตลอด

3. ทำให้ได้ประโยชน์ทางด้านภาษา เพราะนิทานพื้นบ้านจะสะท้อนให้เห็นคุณค่า ด้านภาษาจากภาษาถิ่นใช้ในกลุ่มต่าง ๆ หรือจะปรากฏในลักษณะของการใช้ถ้อยคำในรูปของภาษิตสำนวน คำพังเพย ปริศนาคำทาย เป็นต้น

4. ทำให้ได้รับประโยชน์ทางด้านจิตวิทยา มีการอบรมนิสัยของเยาวชนโดยการใช้ความเชื่อต่าง ๆ เช่น ห้ามเล่นซนหาตอนกลางคืน เพราะผีจะลักไปซน การห้ามเล่นซนหาตอนกลางคืน ก็เพราะเป็นห่วงสวัสดิภาพของเด็ก อาจเกิดอันตรายได้ หากเด็กไปซนในที่ที่ไม่ปลอดภัยอาจโดนสัตว์มีพิษทำร้ายหรือโดนลักพาตัวไปได้

5. ทำให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่นของตน ก่อให้เกิดชาตินิยม ภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติ ทำให้ตระหนักในคุณค่า ทำให้เกิดความหวงแหนอันให้เกิดการอนุรักษ์นิทานพื้นบ้าน

การเลือกนิทาน

การเลือกนิทานสำหรับนักเรียน ครูควรได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของนิทานที่มีความเหมาะสมแก่การนำมาใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อจะได้เลือกเรื่องที่เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ อาทิ

ราชินี ศรีไพวรรณ (2516-3741) ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานที่มีความเหมาะสมที่ควรนำมาเล่าให้เด็กฟัง ดังนี้

1. ต้องเป็นเรื่องที่ให้ความสนุกสนานเบิกบาน ฟังแล้วมีความสุข ไม่เป็นเรื่องโศกเศร้าเกินไป แต่ถ้าจะเป็นเรื่องเศร้าก็ควรเป็นเรื่องตื้นร้ายปลายดี คือจบลงอย่างมีความสุข
2. เป็นเรื่องราวที่ไม่ยาวเกินไป ถ้าเป็นเรื่องยาวควรเป็นเรื่องที่สามารรถเล่าเป็นตอน ๆ ได้
3. เป็นเรื่องที่ส่งเสริมศีลธรรมอันดีงาม มีแนวคิด คติสอนเด็กทั้งด้านจิตใจและการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เด็กยึดเป็นแบบอย่างที่ดีได้

ม.ล.จ้อย นันทวัชรินทร์ (2523:93) ได้กล่าวถึงนิทานที่เหมาะสมแก่การเล่านั้นควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความเคลื่อนไหวอยู่ในเรื่อง เด็กทุกคนรู้ว่าเมื่อเกิดเรื่องขึ้นเช่นนี้แล้วจะเป็นอย่างไรต่อไปอีก ตัวสำคัญของเรื่อง พระเอก ผู้ร้าย ทำอะไร ทำแล้วเป็นอย่างไร
2. มีเนื้อเรื่องเร้าใจ ทำให้เกิดความตื่นเต้นอยากฟังจนจบ การผูกเรื่องต้องให้แนบเนียน และมีเรื่องปลุกย่อยที่นำออกนอกทางได้น้อยที่สุด เพราะผู้ฟังไม่โอกาสจะสอบอีกว่าต้นเรื่องเดิมเป็นอย่างไร ควรเลือกนิทานที่จบในตัวของมันเอง
3. พรรณนาโวหารและภาพพจน์มีส่วนช่วยให้นิทานน่าฟัง ซึ่งต้องคำนึงถึงอายุของผู้ฟังด้วย ถ้าหากสำนวนพรรณนาโวหารนั้น ประกอบด้วยถ้อยคำที่เด็กไม่รู้จักแล้ว เด็กจะเกิดความเบื่อหน่าย
4. คำซ้ำ ข้อความซ้ำ ๆ และคล้องจองกันเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กติดตาม
5. ปฏิภาณไหวพริบของตัวละคร การสนทนาโต้ตอบ ซึ่งแสดงถึงสติปัญญาเฉียบแหลม
6. ความรู้สึกสะท้อนใจ เช่น รักเกลียด โกรธ ซึ่งผู้แต่งนิทานเขียนไว้ ทำให้นิทานน่าฟังยิ่งขึ้น ดังนั้นนิทานที่เล่าควรมีตอนที่ตื่นเต้น เศร้าโศก สดแทรกลงไปด้วย
7. เรื่องเกี่ยวกับเด็ก กับสัตว์เล็ก ๆ ที่ใช้ไหวพริบความสามารถเอาชนะสัตว์ใหญ่ที่เกรงหรือช่วยป้องกันตัวเองให้พ้นจากอันตราย ให้อยู่รอดปลอดภัยโดยอาศัยเล่ห์กลปฏิภาณความสามารถและความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างเพื่อน ๆ
8. นิทานสุภาษิต นิทานอีสป เลือกลาเล้าเรื่องสั้น ๆ โดยไม่ต้องสรุป นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า...ซึ่งกลายเป็นเทศนาสั่งสอนไป

9. เรื่องซ้ำกัน เรื่องเกี่ยวกับความน่ารักของสตรี ความโง่ของคน ความโลภของคน เป็นต้น
ทิพย์สุตา นิลสินธุ (2524:80-82) ได้เสนอแนะการเลือกนิทานไว้ว่าจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความสนใจของนักเรียน ดูว่านักเรียนในวัยไหนชอบฟังนิทานประเภทใด ความยาวของนิทานควรเหมาะสมกับวัย และช่วงสมาธิของเด็ก
2. เนื้อหานิทานสอดคล้องกับชีวิตอะไรให้เด็ก ปลุกฝังคุณธรรมและมีคุณค่าหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด

5.6 ตำนาน

ความหมายของตำนาน

Encyclopedia Americana (1975:169) อธิบายไว้ว่า "ตำนาน" คือ เรื่องเล่าต่อ ๆ กันมา โดยสมมติว่าจริง เป็นเรื่องซึ่งมักเกี่ยวกับกษัตริย์ วีรบุรุษ หรือบุคคลสำคัญ ๆ เป็นชนิดหนึ่งของนิทานพื้นบ้านซึ่งเน้นเกี่ยวกับมนุษย์ มีจุดหมายที่จะอธิบายหรือสรรเสริญบรรพบุรุษโดยเฉพาะอย่างยิ่งก็ดี ตำนานมิใช่การจดบันทึกทางประวัติศาสตร์ แต่อาจกล่าวถึงบุคคลในประวัติศาสตร์ และข้อเท็จจริงบางประการในประวัติศาสตร์

นาฏวิภา ชลิตานนท์ (2524: 107-120) ได้สรุปคำจำกัดความของตำนานไว้ 3 ประการดังนี้

1. ตำนานมีความหมายผสมอยู่ระหว่างนิทานและนิยาย เพราะตำนานเป็นเรื่องเล่า ซึ่งสมมติว่าเกิดขึ้นจริงแสดงประวัติความเป็นมาของราชวงศ์อาจมีเค้าความจริง หรือเป็นเรื่องที่ประดิษฐ์ขึ้นจากมโนภาพ ตำนานจึงเป็นเรื่องราวอันเป็นผลงานทางอารมณ์และภูมิหลังของสังคมรุ่นก่อนเรื่องราวและบุคคลที่ผูกขึ้นอย่างโลดโผนส่วนหนึ่ง ก็เพื่อมุ่งหมายให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. ตำนานคืองานบันทึกประวัติศาสตร์ศาสนา อันเกิดจากความเชื่อและศรัทธาความหลังและความกลัวที่จะรักษาจะพบความเชื่ออุดมคติ และสัญลักษณ์ของพุทธศาสนาไว้
3. ตำนานคือบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับบ้านเมือง กษัตริย์ราชวงศ์เหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับมนุษย์และสังคมในอดีต เหตุการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์

ลักษณะของตำนาน

ผู้วิจัยใคร่ขอสรุปเนื้อหาของตำนานไทยจากข้อเขียนของ นาฏวิภา ชลิตานนท์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. ตำนานที่มีเนื้อหาติดำบรรพ์ เป็นตำนานประเภทแรกเขียนด้วยอักษรโบราณ มีเนื้อหาเกี่ยวกับเมืองโบราณทางภาคเหนือสุดของประเทศ โดยที่บันทึกเรื่องราวปรับปรุงเกี่ยวกับกำเนิดมนุษย์เชื้อชาติ บ้านเมืองและตำบล

2. ตำนานที่มีเนื้อหาแบบประวัติศาสตร์ เป็นการเขียนตำนานประวัติศาสตร์แนวพุทธศาสนา ซึ่งรุ่งเรืองและรู้จักกันดี โดยเริ่มเรื่องราวด้วยการกล่าวถึงความเป็นมาของพุทธศาสนา ตั้งแต่พระพุทธเจ้าตรัสรู้เรื่อยมาจนต้องการประกาศศาสนา มีการกล่าวถึงอาณาจักรบ้างก็ยังอยู่ในอิทธิพลของศาสนา

3. ตำนานปุชนิยสถานและปุชนิยวัตถุ เป็นตำนานที่มีจำนวนมากที่สุด เนื้อหาจัดอยู่ในกรอบของพุทธศาสนา เน้นเฉพาะปุชนิยสถานและวัตถุต่าง ๆ เท่านั้น

คุณค่าของตำนาน

1. ให้คุณค่าในด้านการอธิบายประวัติศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ที่ทำให้ผู้เขียนตำนานพยายามนำเสนอให้เป็นเรื่องซับซ้อน และเป็นเรื่องที่ทดสอบไม่ได้ว่ามีความจริงอยู่เพียงใด โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องราวปรัมปรา

2. ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อย่างค่อนข้างแม่นยำ ตั้งแต่ประวัติของพระพุทธเจ้า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอินเดีย ลังกา และตำนานใกล้เคียงต่าง ๆ

3. ตำนานยังให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความมีจริงของเมือง ตำนานสถานที่อ้างถึงในตำนาน และปรากฏหลักฐานว่าเป็นจริง

4. ตำนานมีค่าเป็นตำราทางประวัติศาสตร์ ความคิด ความเชื่อของมนุษย์อย่างจะหาจากที่อื่นไม่ได้ ความคิดในตำนานจึงเป็นส่วนที่จริงที่สุด และมีค่าที่สุดของตำนาน ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับโลกทัศน์ความเชื่อ ค่านิยมของสังคมแต่ละสังคม ตำนานทำให้รู้คุณค่าเกี่ยวกับอิทธิพลของศาสนา ต่ออาณาจักร ต่อสังคม ต่อความคิด ต่อระเบียบวิถีการดำรงชีวิตของคนในยุคสมัยนั้น ๆ ในการเข้าไปมีส่วนกำหนดแนวคิดของประชาชนและทฤษฎีการปกครอง

5.7 เพลงพื้นบ้าน

ความหมายของเพลงพื้นบ้าน

นักวิชาการ นักคติชนวิทยา และกลุ่มผู้ศึกษาเพลงในประเทศไทย เรียกชื่อเพลงต่าง ๆ กัน เช่น เพลงชาวบ้าน เพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นเมืองฯ ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้ว่า "Folk songs" ทั้งสิ้น

คำว่า “เพลงพื้นบ้าน” (Folk songs) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สุมามาลย์ เรื่องเดช (2526:41) ให้ความหมายเพลงพื้นบ้าน ไว้ว่า

เพลงพื้นบ้าน คือ วรรณกรรมชาวบ้านประเภทหนึ่งที่ใช้ร้องเล่นในสังคมท้องถิ่น ถ่ายทอดสืบต่อกันมาโดยใช้ความจำ ไม่มีการบันทึกให้ทราบถึงผู้แต่ง ที่มาของเพลงหรือแม้กระทั่งระเบียบวิธีการเล่นก็ใช้จดจำสืบต่อกันมา จึงเรียกได้ว่าเป็นวรรณกรรมปากเปล่า หรือวรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นวัฒนธรรมด้านการบันเทิงของชาวบ้านในท้องถิ่น แล้วแพร่กระจายจากถิ่นหนึ่งไปยังอีกถิ่นหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตเป็นอย่างมาก

ทัศนีย์ ทานตวิณิข (2523:77) ได้ให้ความหมายเพลงพื้นบ้านว่า

เพลงชาวบ้าน คือ บทเพลงของชาวบ้านซึ่งเกิดจากปฏิภาณไหวพริบและลักษณะความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย จึงมีลักษณะคมคายแฝงอยู่ในความเรียบง่ายแบบชาวบ้าน และเป็นสิ่งสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีและความคิด ความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น

สรุปได้ว่า “เพลงพื้นบ้าน” หมายถึง เพลงของชาวบ้านที่ใช้ร้องเล่นกันในท้องถิ่นของตน มักใช้ถ้อยคำเรียบง่าย มีสำนวนคมคายอันเกิดจากปฏิภาณไหวพริบ ร้องเล่นโต้ตอบกันระหว่างชายและหญิง ในงานเทศกาลหรืองานรื่นเริงต่าง ๆ หรือร้องเวลาประกอบกิจการงานอาชีพ มีการถ่ายทอดทางวาจาและการจดจำ ไม่มีการจดบันทึก

ลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้าน

อเนก นาวิกมูล (2527:77-92) กล่าวถึงลักษณะของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า

1. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงของกลุ่มชน คนในสังคมมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของบทเพลง ชาวบ้านร่วมกันขับร้อง หรืออย่างน้อยเคยฟังและรู้จักเนื้อเพลง เป็นต้นว่า เพลงในทุ่งนา และลานนวดข้าว เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงสงพ่าง เพลงพวนพ่าง เป็นเพลงที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของชาวนา ชาวนามีส่วนในการร้องเพลงโต้ตอบกัน เนื้อร้องจึงสั้นและง่ายต่อการโต้ตอบ คนอื่น ๆ ที่ไม่ได้ร้องในขณะนั้น ก็เป็นลูกคู่คอยร้องรับและให้จังหวะ

2. เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องไม่ตายตัว เนื้อร้องหรือบทเพลงสามารถขยายออกไปได้เรื่อย ๆ หรือตัดทอนให้สั้นเข้าก็ได้ตามใจคนร้อง เราจึงพบเสมอว่า เพลงพื้นบ้านเพลงเดียวกัน แต่มีเนื้อความที่แตกต่างกัน

3. เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีความเรียบง่าย ความเรียบง่ายจะปรากฏอยู่ในถ้อยคำ การร้องและการแสดงออก

4. ความเรียบง่ายในการใช้ถ้อยคำ คือ การใช้คำ สำนวน ไวยากรณ์ และความเรียบง่าย ๆ ที่ชาวบ้านใช้โดยทั่วไป ไม่ใช่ศัพท์สูงที่ต้องแปล

ความเรียบง่ายในการร้อง มีการร้องซ้ำ ซ้ำวรรค มีทำนองหลักเพลงทำนองเดียว ร้องซ้ำไปซ้ำมาหลายเที่ยว

ส่วนความเรียบง่ายในการแสดง ก็คือ ในการร้อง ไม่ต้องมีอุปกรณ์มาประกอบมากมาย ร้องเล่นกันตามลานบ้าน ลานวัด หรือตามเวทียกสูงที่ไม่มีการสร้างฉากประกอบ เครื่องดนตรีก็เป็นเพียงเครื่องดนตรีเพื่อให้จังหวะ หรือการใช้ปรบมือประกอบก็ได้ การแต่งกายก็แต่งกายแบบชาวบ้านทั่วไป

ศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน

สุกัญญา ภัทราชัย (2532:230-233) ได้อธิบายศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านไว้ว่า

1. ผู้ร้อง ชาวภาคกลางเรียกผู้ร้องเพลงนำในเพลงได้ตอบของฝ่ายชายว่า "พ่อเพลง" และเรียกผู้หญิงที่ร้องเพลงนำของฝ่ายหญิงว่า "แม่เพลง" ผู้ร้องคนแรกเรียกว่า "คอตัน" คนที่ร้องถัดไปเรียกว่า "คอสอง", "คอสาม" ตามลำดับ

2. ลูกคู่ หมายถึง ผู้มีหน้าที่ร้องรับ ร้องซ้ำความ ร้องสอดแทรกจังหวะ ตามแต่ลักษณะของเพลงเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และยังมีหน้าที่ให้จังหวะ ผู้ร้องโดยการปรบมือ

3. ครูเพลง ธรรมเนียมไทยยกย่องครูว่าเป็นผู้มีพระคุณ โดยเฉพาะครูในด้านการแสดง จะต้องมีการไหว้รำลึกพระคุณครู ก่อนเล่นเพลงพื้นบ้านที่เป็นการแสดงทุกครั้ง การไหว้ครูเพลงมี 2 ประเภท คือ

3.1 ครูเพลงที่เป็นจิตวิญญาณ อาจเป็นเทพ หรือเป็นผี ที่ศิลปินนับถือและเชื่อว่าสามารถดลบันดาลให้ การแสดงของตนประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว เช่น พ่อเพลงแม่เพลงอาชีพ เพลงฉ่อย และเพลงทรงเครื่องของภาคกลาง จะไหว้ "หัวพ่อแก่ หรือฤาษี"

3.2 ผู้ที่ได้รับการยกย่องมีความสามารถในการร้อง อาจเป็นผู้ร้องรุ่นเก่าที่รู้จักแต่ชื่อ หรือเป็นผู้ที่มีคนฝากตัวเป็นศิษย์ให้ช่วยฝึกสอน

4. ครูพักลักจำ คือ ครูผู้ร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลางและภาคใต้ มิได้ฝากตัวเป็นศิษย์ให้สอนเพลงโดยตรง แต่แอบฟัง หรือได้ยินกลอนที่ร้องแล้วจำกลอนเขามาร้องต่อ

5. มุตโต คือ รู้แจ้ง นอกจากกลอนที่ครูมอบให้พ่อเพลง แม่เพลงที่ชำนาญจะสามารถประดิษฐ์กลอนได้ด้วยตนเอง มีปฏิภาณไหวพริบเรียกว่า "มุตโตแตก"

6. กลอนแดง หมายถึง กลอนที่มีคำกล่าวถึงอวัยวะเพศ และพฤติกรรมทางเพศอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการหลีกเลี่ยง

7. กลอนด้น หมายถึง กลอนชุดต่าง ๆ ที่ผูกเป็นเรื่องในการร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลาง เช่น ด้นชิงชู้ หมายถึง กลอนชุดผูกเป็นเรื่องชายสองแฉ่งหญิงหนึ่ง ด้นกระโดด หมายถึง กลอนที่เกี่ยวข้องกับบันไดเรือน

ประเภทของเพลงพื้นบ้าน

สุกัญญา ภัทรราชย์ (2532:350) แบ่งเพลงพื้นบ้านโดยแบ่งตามจุดประสงค์ของเพลง ดังนี้

1. เพลงกล่อมเด็ก คือ เพลงที่ร้องเพื่อกล่อมให้เด็กนอนหลับได้ไวขึ้น เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงสั้น ๆ ร้องซ้ำ ๆ มีเนื้อยาว ๆ
 2. เพลงปลอบเด็ก หรือ เพลงหยอกเด็ก เป็นเพลงที่ร้องเพื่อปลอบหรือหยอกเด็ก เป็นเพลงสั้น ๆ ใช้คำง่าย ๆ มักเป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติ เพื่อเรียกร้องความสนใจของเด็ก เพลงชนิดนี้มักมีการแสดงท่าทางประกอบเพื่อฝึกให้เด็กรู้จักใช้อวัยวะแขนขา
 3. เพลงร้องเล่น คือ เพลงที่เด็กใช้ร้องเล่นเพื่อความสนุกสนาน อาจเป็นเพลงร้องธรรมดาหรือร้องล้อเลียน เพลงร้องเล่นเป็นเพลงสั้น ๆ เล่นคำคล้องจอง และเล่นเสียงสูงต่ำ เนื้อหาของเพลงนำมาจากสิ่งรอบ ๆ ตัวเด็ก เรื่องธรรมชาติ ครอบครัวยุ เพื่อนฝูง บางวรรคก็มีความหมาย บางวรรคก็ไม่มีมีความหมายเพราะมุ่งกระตุกเสียงให้น่าสนใจเท่านั้น
 4. เพลงประกอบการเล่นเด็ก คือ เพลงที่เด็กใช้ร้องประกอบการเล่น อาจเป็นการร้องกลุ่มร้องเดี่ยว หรือสลับกันร้องก็ได้ บางทีก็มีการตบมือให้จังหวะหรือทำท่าทางประกอบ
 5. เพลงปฏิพากย์ หรือ เพลงโต้ตอบชายหญิง คือ เพลงที่ใช้ร้องโต้ตอบกันในเชิงเกี้ยวพาราสี ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่ปฏิภาณ การใช้โวหารชิงไหวชิงพริบกัน
- เพลงปฏิพากษ์เป็นเพลงที่ร้องเล่นกันเป็นกลุ่มหรือเป็นวง ประกอบด้วยคนนำเพลงที่เรียกว่า พ่อเพลง แม่เพลง และมีลูกคู่คอยให้จังหวะ เป็นเพลงที่เล่นกันในยามเทศกาลที่หนุ่มสาวมีโอกาสรพบปะกัน เช่น เทศกาลตรุษสงกรานต์ เทศกาลกฐินผ้าป่า และในงานบุญต่าง ๆ
6. เพลงประกอบพิธีกรรม คือ เพลงที่ใช้ร้องประกอบในพิธีกรรม เช่น เพลงแม่ศรี

5.8 การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีค่ายิ่ง เพราะวัฒนธรรมคือวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ประพฤติปฏิบัติกันมาแต่ในอดีตกาล และยังคงสืบทอดกันต่อมาในปัจจุบัน วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญแก่การสืบทอด แต่ในปัจจุบันนี้ การผสมผสานกันของวัฒนธรรมต่างชาติต่างภาษา ได้แพร่กระจายไปทั่วโลก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนแปลงไปบางส่วน การเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบและเนื้อหา และยังมีการพัฒนาเพื่อประโยชน์

ใช้สอยในสภาพปัจจุบันอีกด้วย จึงทำให้วรรณกรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง

การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นมีผู้ศึกษาไว้หลายทางพอสรุปได้ดังนี้

1. การอนุรักษ์ตามสภาพดั้งเดิมที่เคยปรากฏหมายถึงการสืบทอดรูปแบบ เนื้อหา วิธีการให้เหมือนเดิมทุกอย่างเพื่อประโยชน์ในการศึกษา

2. การอนุรักษ์โดยภาพประยุกต์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อให้คงอยู่และบทบาทในสังคม

ประคอง เจริญจิตรกรรม (2535:88) ได้ให้แนวทางในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น ดังนี้

1. การศึกษาและเข้าใจวรรณกรรมท้องถิ่น ด้วยเหตุและผล อาทิ เช่น วรรณกรรมท้องถิ่นหลายเรื่องที่สะท้อนสภาพสังคมที่มีผู้ชายเป็นผู้นำ และนิยมระบบครอบครัวใหญ่ ผู้ชายสามารถมีภรรยาหลายคนเพื่อให้เป็นไปตามสภาพของสังคมเกษตรกรรมที่ต้องการแรงงาน เป็นต้น การศึกษาจนเข้าใจถึงแก่นแท้ของวรรณกรรมท้องถิ่นทำให้ผู้ศึกษาเห็นถึงภูมิปัญญาสาระประโยชน์ และคุณค่า และด้วยความตระหนักเช่นนั้นทำให้เกิดความพยายามที่จะทำนุบำรุงรักษาสืบทอดไว้ต่อไป

2. การดัดแปลงวรรณกรรมท้องถิ่นให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อเป็นการสืบทอดวรรณกรรม ต่าง ๆ ให้ไปกับยุคและสังคม เนื้อหา ตลอดจนการแต่งกาย และดนตรีประกอบ ก็มีการประยุกต์ให้เข้ากับสังคม แต่ยังคงไว้ซึ่งทำนองวิธีการร้อง ที่เป็นเช่นนั้นก็เพื่อการอยู่รอดของวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น โครงการสืบสานพื้นบ้านในภาคต่าง ๆ

3. การส่งเสริมให้คนทั่วไปสนใจ เห็นคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น ด้วยการจัดนิทรรศการ การแสดง อภิปราย ตลอดจนส่งเสริมให้เยาวชนในท้องถิ่นสืบทอดศิลปะและวรรณกรรมในท้องถิ่นของตน การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น อาจจะกระทำได้หลายทาง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและอนุรักษ์ต่อไป

การส่งเสริม คือ วิธีการที่เป็นส่วนสำคัญอันหนึ่งของการอนุรักษ์เพราะการอนุรักษ์ไม่ใช่เพียงการสงวนรักษาให้คงเดิมโดยไม่เปลี่ยนแปลงพัฒนา ดังนั้นการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นจึงควรหมายถึงทั้งการพิทักษ์รักษาสิ่งที่ได้อยู่แล้ว และการปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

6. ภูมิหลังจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การศึกษาวรรณกรรมของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นท้องถิ่นใด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม เป็นต้นว่าสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา การศึกษา

และวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นเบื้องต้นก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจวรรณกรรมชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะความรู้พื้นฐานดังกล่าวจะเป็นเครื่องช่วยแสดงให้เห็นว่าผู้สร้างวรรณกรรม ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมมากน้อยเพียงใด ในการกำหนดลักษณะและเนื้อหาของวรรณกรรมด้วยเหตุนี้ในการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ธานี ผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของสุราษฎร์ธานีด้วย ชวน เพชรแก้ว (2532 : 62-81) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของสุราษฎร์ธานีสรุปได้ดังนี้

6.1 ภูมิศาสตร์

6.1.1 ภูมิศาสตร์กายภาพ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 10 ของประเทศ และเป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดของภาคใต้ ประกอบด้วย 18 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอบ้านนาสาร อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอดอนสัก อำเภอเกาะสมุย อำเภอเกาะพะงัน อำเภอท่าชนะ อำเภอไชยา อำเภอท่าฉาง อำเภอพุนพิน อำเภอคีรีรัฐนิคม อำเภอบ้านตาขุน อำเภอพนม อำเภอเคียนซา อำเภอเวียงสระ อำเภอพระแสง อำเภอบ้านนาเดิม อำเภอชัยบุรี และกิ่งอำเภอวิภาวดี

6.1.1.1 ที่ตั้ง

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่ชายฝั่งตะวันออกบริเวณกึ่งกลางของคาบสมุทรภาคใต้ มีพื้นที่ทั้งส่วนที่เป็นผืนแผ่นดินใหญ่และเป็นเกาะ สำหรับส่วนที่เป็นผืนแผ่นดินใหญ่มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดชุมพรและอำเภอไทย อำเภอท่าชนะ เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่เหนือสุด
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดกระบี่ อำเภอพระแสง และอำเภอชัยบุรี เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ใต้สุด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดพังงา และจังหวัดระนอง อำเภอพนม และอำเภอบ้านตาขุน เป็นอำเภอที่มีอาณาเขตอยู่ทางตะวันตก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอไทยและจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอดอนสัก และอำเภอกาญจนดิษฐ์ เป็น

อำเภอที่มีอาณาเขตอยู่ทางตะวันออก

6.1.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีรูปร่างเหมือนวงกลม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ประมาณ 49% ส่วนที่เป็นป่า มีทั้งป่าดงดิบ ป่าชายหาด และป่าดงดิบ รวมเป็นพื้นที่ป่าถึง 31% ของจำนวนพื้นที่ทั้งจังหวัด มีแม่น้ำตาปีและแม่น้ำพุมดวงหรือแม่น้ำศรีรัฐ เป็นแม่น้ำสำคัญ

6.1.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือสลับกัน จึงมีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูร้อนมีเพียงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน นอกนั้นเป็นฤดูฝน

6.1.2 ภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก การประกอบอาชีพนี้จำแนกออกเป็น การกสิกรรม การเลี้ยงสัตว์ และการปศุกรรม

6.1.2.1 การกสิกรรม

การประกอบกรกสิกรรมมีทั้งทำเพื่อเลี้ยงชีพและเพื่อการค้า ชนิดของกสิกรรมที่ทำกันอย่างกว้างขวางได้แก่ การปลูกข้าว การทำสวนยางพารา การทำสวนมะพร้าว การทำสวนทุเรียน สวนส้ม สวนมะม่วงหิมพานต์ และสวนมังคุด เป็นต้น แต่การกสิกรรมที่ทำกันเป็นลำดับขั้นคือ การปลูกข้าว การทำสวนยางพารา การทำสวนมะพร้าว การทำสวนทุเรียน การทำสวนเงาะ และการทำสวนลางสาด

6.1.2.2 การเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดนี้ยังไม่แพร่หลาย คนบางกลุ่มยังนิยมใช้สัตว์เป็นเครื่องทุ่นแรง แต่ในระยะหลังเริ่มมีผู้หันมาให้ความสนใจ เลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคมากขึ้น

6.1.2.3 การประมง

ชาวสุราษฎร์ธานีสามารถประกอบอาชีพได้ทั้งการประมงน้ำเค็ม ประมงน้ำกร่อย และประมงน้ำจืด ตัวอย่างอาชีพทางการประมง เช่น การอวนรุน การทำนากุ้ง การทำฟาร์มเลี้ยงหอยนางรม โดยเฉพาะที่บริเวณอ่าวท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ เป็นที่เพาะเลี้ยงหอยนางรม ที่มีชื่อเสียงมาก เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการทำเหมืองแร่ การเก็บรังนกนางแอ่น การทำน้ำตาลโตนด และการทำไข่เค็ม

6.2 ประวัติศาสตร์

ดินแดนบริเวณจังหวัดสุราษฎร์ธานีปัจจุบันนี้ แต่เดิมคงจะเจริญรุ่งเรืองมาแล้วเป็นอันมาก อาจมีฐานะเป็นศูนย์กลางของศิลปะวัฒนธรรมแบบศรีวิชัย บนดินแดนแหลมทองระหว่างพุทธศตวรรษที่ 12-18 เป็นอย่างน้อย และอาจจะเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัยนี้ด้วย ซึ่งร่องรอยของอดีตดังกล่าวยังปรากฏให้เห็นในรูปของศิลปะโบราณวัตถุและโบราณสถาน ซึ่งพบได้ทั่วไปในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะที่เมืองไชยาเก่า และเมืองเวียงสระ

อาณาจักรศรีวิชัยเป็นอาณาจักรหนึ่งที่เคยมีอำนาจมาก จนได้ขยายตัวเป็นจักรวรรดิ ครอบคลุมบริเวณคาบสมุทรมลายู หมู่เกาะในทะเลจีนใต้ และบางครั้งได้ไปถึงเกาะลังกา อีกทั้งได้เคยเป็นศูนย์กลางในการศึกษา และเผยแพร่ในพุทธศาสนาเถรวาทมหายาน เช่นเดียวกับอินเดีย แต่เรื่องที่ตั้งของศูนย์กลางของอาณาจักรยังมีความสับสนอยู่ จนไม่อาจชี้ชัดลงไปอย่างแน่นอนได้ว่าตั้งอยู่ที่ใดระหว่างคาบสมุทรมลายู (ภาคใต้ของประเทศ) กับเกาะสุมาตราของประเทศอินโดนีเซีย

ผู้สันนิษฐานเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นคนแรก คือ ดร. ยอร์ช เซเดส์ ศาสตราจารย์ชาวฝรั่งเศส สันนิษฐานว่าศูนย์กลางแรกเริ่มของศรีวิชัยตั้งอยู่ที่เมืองปาเล็มบัง ทั้งนี้โดยการสันนิษฐานจากศิลาจารึกที่พบ (ประมาณ 5 หลัก) ต่อมานักโบราณคดีจำนวนไม่น้อยเกิดความลังเลในทฤษฎีของ ดร. เซเดส์ โดยเฉพาะ ดร. มาร์ชมูทาร์ ชาวอินเดียมีความเห็นว่าศูนย์กลางของศรีวิชัย น่าจะตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายู ซึ่งอาจจะเป็เมืองใดเมืองหนึ่งที่มีหลักฐานว่าเคยเป็นเมืองโบราณ นอกจากนี้ผู้ที่ชี้ชัดมากยิ่งขึ้น ก็คือ ดร. ควอวิช เวลล์ นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ ซึ่งได้สำรวจสถานที่สำคัญหลายแห่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แล้วได้แสดงความเห็นว่า เมืองไชยาแห่งเดียวเท่านั้นที่มีหลักฐานโบราณคดีพร้อมทุกอย่างที่บ่งบอกว่าเคยเป็นราชธานีของอาณาจักรศรีวิชัย ส่วนนักโบราณคดีอีกกลุ่มหนึ่งได้เสนอว่า ศรีวิชัยน่าจะเป็นสหภาพรัฐ อันประกอบขึ้นด้วยกลุ่มนครรัฐ อาจจะอยู่ในราชวงศ์เดียวกัน คือ ราชวงศ์ไศเลนทร์ ซึ่งบางครั้งบางสมัยอาจจะแยกกันอยู่อย่างเป็นอิสระต่อกัน แต่เมื่อเจ้าแห่งนครรัฐหนึ่งนครรัฐใดมีอำนาจเป็นที่ยอมรับของนครรัฐอื่น ก็จะมีฐานะเป็น “ศรีวิชัยนทรราชา” หรือ “ศรีวิชัยนทรภูมิบดี” ผู้เป็นใหญ่เหนือเจ้าผู้ครองนครรัฐศรีวิชัยทั้งหมด

ครั้นเมื่ออาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมลง ดินแดนซึ่งเป็นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปัจจุบัน ได้แยกออกเป็น 3 เมือง คือ 1) เมืองไชยา 2) เมืองท่าทอง และ 3) เมืองศรีวิชัย และในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์โปรดให้ย้ายเมืองท่าทองมาตั้งที่บ้านดอน และยกฐานะเป็นเมืองจัตวา ขึ้นต่อกรุงเทพฯ พระราชทานว่า “เมืองกาญจนดิษฐ์”

ร.ศ.117 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสมณฑล ปักขิได้ประทับแรมที่พระตำหนักสวนสราญรมย์บนควน (เนิน) ท่าข้าม อำเภอพุนพิน ทอดพระเนตรเห็นประชาชนมีกิริยามารยาทเรียบร้อย ประกอบกับได้ทรงทราบจากผู้ปกครองบ้านเมืองว่า ประชาชนเมืองนี้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม ยึดมั่นพระพุทธศาสนา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเมืองไชยาเป็นเมือง “สุราษฎร์ธานี” อันหมายถึง เมืองคนดี และทรงเปลี่ยนชื่อแม่น้ำหลวงเป็น แม่น้ำตาปี สาเหตุที่พระองค์ทรงเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เข้าใจว่า คงเลี่ยนชื่อมาจากประเทศอินเดีย ซึ่งมีแม่น้ำ “ตาปติ” และที่ริมฝั่งซ้ายของปากแม่น้ำมีเมืองชื่อว่า “สุราษฎร์” (สุราษฎร์)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์โปรดให้ยุบมณฑลสุราษฎร์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดอื่น ๆ ที่ขึ้นกับมณฑลสุราษฎร์ไปขึ้นกับมณฑลนครศรีธรรมราช

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทางราชการประกาศยุบมณฑลทั่วราชอาณาจักร จังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงขึ้นต่อกระทรวงมหาดไทย

6.3 โบราณคดี

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีต จากหลักฐานโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ปรากฏชัดว่าดินแดนแห่งนี้มีเมืองโบราณอยู่หลายแห่ง เป็นต้นว่า เมืองไชยา เมืองพุนพิน เมืองท่าทอง เมืองท่าขนอม และเมืองเวียงสระ ที่เมืองโบราณเหล่านี้ต่างก็มีโบราณวัตถุ โบราณสถานอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น

6.3.1 โบราณวัตถุ

มรดกทางวัฒนธรรมของชาวศรีวิชัยในภาคใต้ที่เด่นมากอย่างหนึ่ง คือ การสร้างรูปเคารพตามคติของพุทธศาสนาเถรวาทได้แก่ รูปพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร บริเวณที่พบมากได้แก่ ที่อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา อำเภอเมือง อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะประติมากรรมชิ้นเอกล้วนพบที่ไชยาทั้งสิ้น เช่น พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร จำนวนหลายองค์ รูปเคารพในศาสนาพราหมณ์ เช่น พระนารายณ์ทั้งที่

เป็นศิลาและสำริด รูปพระอิศวร ศิวลึงค์ และโยนีธรรมะ เครื่องถ้วยชามจีนตั้งแต่สมัยต้นราชวงศ์ถัง ตลอดจนถึงราชวงศ์ซ่ง เครื่องมือหินใหม่ และกลองมโหระทึก ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงว่าเมืองไชยาเคยเป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณ มาตั้งแต่สมัยหินศิลาจารึกที่มี ใจความกล่าวถึงพระเจ้ากรุงศรีวิชัย พระพุทธรูปศิลาและอสุรสถักจากศิลาแลงที่อำเภอไชยา พระพุทธรูปประทับนั่งห้อยพระบาทที่วัดถ้ำคูหา อำเภอกาญจนดิษฐ์ พระพุทธไสยาสน์วัดถ้ำคูหา และพระพุทธไสยาสน์วัดเขาพระนัม อำเภอกาญจนดิษฐ์ เป็นต้น

6.3.2 โบราณสถาน

โบราณสถานที่สำคัญที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีอยู่หลายแห่ง เช่น เจดีย์สมัยศรีวิชัย 4 องค์ คือ เจดีย์พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว เจดีย์วัดหลง และเจดีย์วัดเวียงอำเภอไชยา ซากเมืองโบราณที่บ้านเวียง ร่องรอยท่าเรือโบราณที่แหลมโพธิ์และบ้านพุมเรียง คุนท่าข้ามและวัดศรีวิชัยที่อำเภอพุนพิน วัดถ้ำสิงขรอำเภอศรีวิชัยนิคม พระบรมธาตุเกาะสมุยอำเภอเกาะสมุย วัดเวียงสระอำเภอบ้านนาสาร ตำหนักแก้วอำเภอพุนพิน ยุทธภูมิสมัยโบราณริมฝั่งขวามแม่น้ำตาปี และเขาศพ (เขาศก) อำเภอพนม เป็นต้น

6.4 ศาสนา

ศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธเผยแผ่เข้ามายังภาคใต้เป็นครั้งแรกเมื่อใดและศาสนาใดจะเข้ามาก่อนหรือหลังนั้น ยังไม่ปรากฏหลักฐานที่สรุปได้อย่างแน่ชัด แต่อย่างไรก็ตาม ศาสนาทั้งสองได้แพร่หลายอย่างกว้างขวาง และชนชาวภาคใต้ส่วนใหญ่ได้รับศาสนาทั้งสองไว้ผสมผสานกัน (ยกเว้นจังหวัดสตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลและศาสนาอิสลาม) ศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ได้มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นกลไกช่วยกำหนดรูปแบบวัฒนธรรมของชาวภาคใต้ กล่าวได้ว่าเกือบตลอดปีชาวพื้นเมืองภาคใต้จะมี กิจกรรมทางศาสนาที่มีทั้งศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธควบคู่กันอยู่เสมอ โดยเฉพาะในจังหวัดสุราษฎร์ธานียังมีปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดแทบทุกท้องที่

ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี หลักฐานทางโบราณวัตถุและโบราณสถานที่แสดงถึงร่องรอยทางวัฒนธรรมของศาสนาพราหมณ์ ได้แก่ พระวิษณุที่วัดศาลาทั้งที่เวียงสระ และที่เขาศรีวิชัย เทวรูปที่วัดใหม่ อำเภอไชยา สระน้ำโบราณที่ท่าชนะ รูปพระศิวะที่เวียงสระ ศิวลึงค์และโยนีที่พบที่ไชยา และวัดใหม่ชลธารที่อำเภอไชยา เป็นต้น

6.5 ภาษา

6.5.1 ตระกูลภาษา

จากการศึกษาภาษาถิ่นของโบราณไทย พบว่า ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี เป็นภาษาในตระกูลภาษาชเวตา ซึ่งอยู่ในกลุ่มภาษานครศรีธรรมราช

6.5.2 ลักษณะพิเศษของภาษา

ลักษณะพิเศษของภาษาสุราษฎร์ธานีในส่วนที่แตกต่างกับภาษาไทยมาตรฐานเช่น

6.5.2.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้น

ภาษาถิ่น สุราษฎร์ธานี	ภาษาไทย มาตรฐาน	ตัวอย่างคำ		หมายเหตุ
		ภาษาถิ่น สุราษฎร์ธานี	ภาษาไทย มาตรฐาน	
คว / khw /	ฟ / f	คว่า	ฟ้า	เว้นท่าชนะ, ไชยา, ท่าฉาง
ฮ / h /	ง / ng	เฮิน	เงิน	
มร / mr /	-	มรับ	สำหรับ	
มล / ml /	-	เมลึก	เมือก	

6.5.2.2 ระบบประโยค

การเรียงคำในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี ที่แตกต่างกับภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาถิ่นได้อื่น ๆ คือ ประโยคปฏิเสธ กล่าวคือ ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานีใช้คำช่วยบอกความปฏิเสธไว้หน้าคำกริยา ดังตัวอย่าง

ไม่ทำได้ หมายความว่า ทำไม่ได้

ไม่ไปถูก หมายความว่า ไปไม่ถูก เป็นต้น

6.5.2.3 ถ้อยคำ

การที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเนื้อที่กว้างใหญ่ ทำให้พลเมืองในแต่ละอำเภอ มีถ้อยคำภาษาที่แตกต่างกันออกไปบ้าง แต่ก็ไม่มากนัก ถ้อยคำภาษาที่เป็นของท้องถิ่นนี้ค่อนข้างชัดเจน มีอยู่หลายคำ เช่น

ตายของ	หมายถึง	เสียชีวิต
หยัน	หมายถึง	เข้าท่า, ดี
ไม่ไร, หาไรไม่	หมายถึง	ไม่เป็นไร
ทำพริ้อ	หมายถึง	ทำอย่างไร
มีก	หมายถึง	ดื่ม

สาคราย	หมายถึง	ค้อยยังชั่ว
ม่อหรือ	หมายถึง	เมื่อไร
เสดถา	หมายถึง	ตกยาก, ลำบาก, น่าเวทนา
หวังเหวิด	หมายถึง	เป็นห่วงกังวล
ซึกลา	หมายถึง	น้ำคร่ำได้ฤๅนครวั

6.5.2.4 ลำนวนโวหาร

ลำนวนโวหารของชาวสุราษฎร์ธานี มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวอย่างเห็นได้ชัด ข้อความของลำนวนมีทั้งที่คล้องจองและไม่คล้องจองกัน ดังตัวอย่าง

เรือร่ายเอาแต่เหล็ก (หญิงสาวแต่งงานกับชายมีอายุเพราะหวังสมบัติ)

คนลอกอ (คนไม่มีแก่นสาร ไร้สาระ)

6.5.2.5 ภาษิต

ชาวสุราษฎร์ธานีก็เช่นเดียวกับจังหวัดอื่นที่ให้ภาษิตเป็นเครื่องอบรมสั่งสอนเตือนสติคนทั่ว ๆ ไป และกลุบทฤฤติดา ภาษิตที่น่าสนใจของชาวสุราษฎร์ธานี เช่น

ระวังกายให้ดี อย่าไว้ใจคน ปาหนามปาเลียน เบียดเบียนอกตน อย่าไว้ใจคน หยัดเนื้อเชื่อใจ

หญิงคิดนอกใจ ฆ่าตัวถึงตาย ควรหมายจำไว้ หญิงดีมากมาย หญิงร้ายยังครัน

นอกจากนี้ยังมีคำกลอนของชาวพื้นเมือง เมื่อครั้งที่สุราษฎร์ธานียังมีชื่อว่า เมืองไชยา อยู่ว่า

“อันเมืองไชยา ใครไปใครมา อาหารไม่อด อารีอารอบ ไม่ชอบถ้อยคเป็นที่ปรากฏ กันมาแต่ไร”

ครั้งเปลี่ยนชื่อเป็นเมืองสุราษฎร์ธานีแล้ว มีคำกล่าวว่า

“สุราษฎร์ธานี เป็นเมืองคนดี มีศีลธรรม เอื้อเฟื้อเจือจาน เป็นการประจำ จิตใจไม่ดำ สมเป็นคนดี”

คำกล่าวของชาวพื้นเมืองอีกอย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นว่าในสถานที่นั้น ๆ มีสิ่งใดอยู่มาก คือ

“สะตอวัดประดู่ พลุคลองยัน ทุเรียนหวานมันคลองพระแสง ย่านดินแดงของป่า เคียนซาบ่อถ่านหิน พุนพินมีท่าข้าม น้ำแม่น้ำตาปี ไม้แก้วดีเขาประสงค์ กระแตะดง

นางสาธิต สิ่งประหลาดกึ่งพนม เงาะอุดมบ้านล่อง จากและคลองโนบาง ทำางต้นตาล บ้านนาสารแร่ ทำทองอุทวัดเก่า อ่าวบ้านดอนปลา ไซยาข้าว มะพร้าวเกาะสมุย”

6.6 การศึกษาเล่าเรียน

การศึกษาเล่าเรียนในสมัยก่อนของชาวสุราษฎร์ธานี จำกัดอยู่ในวงแคบ ๆ มิได้ แพร่หลาย และให้โอกาสแก่ผู้เรียนอย่างกว้างขวางดังเช่นในปัจจุบันนี้ ผู้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้มียศฐาบรรดาศักดิ์ หรือไม่ก็เป็นเจ้านายชั้นสูงและนักบวช ชาวบ้านธรรมดา ๆ น้อยคนนักจะได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน โดยเฉพาะสตรีด้วยแล้ว ยังมีโอกาสน้อยลงไปอีกหรือไม่มีโอกาสเลยจะเรียนรู้ก็เพียงงานบ้านงานเรือนเท่านั้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะบิดามารดาหรือผู้ปกครองเกรงว่า เมื่อได้ศึกษาเล่าเรียนแล้วจะเขียนเพลงยาวติดต่อกับผู้ชาย ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของครอบครัวและวงศ์ตระกูลได้ ในสมัยก่อนจึงมีผู้หญิงน้อยคนนักที่จะรู้หนังสือ

ในส่วนของการศึกษาและครูสอนนั้น สถานศึกษาสมัยก่อนมีศูนย์กลางอยู่ที่วัดหรือที่บ้านของผู้เฒ่า บิดามารดาที่เห็นความสำคัญของการศึกษาจะนำบุตรชายของตนไปมอบให้ครูหรือพระผู้สอน พร้อมกับจัดเครื่องบูชาไปมอบแก่ครูเพื่อแสดงความเคารพอย่างสูงด้วย และถือว่าผู้ที่บิดามารดามอบให้แก่ครูแล้วนั้นจะมีฐานะเป็นลูกศิษย์ ครูจะพูดว่ากล่าวหรือลงโทษอย่างใดก็ได้ หรือจะให้ทำกิจกรรมการงานใดก็ได้ ผู้เป็นลูกศิษย์จะต้องขยันหมั่นเพียรในการเล่าเรียนและจะต้องคอยปรนนิบัติครู สำหรับผู้สอนนั้นมักจะได้รับการยอมรับนับถืออย่างกว้างขวางว่าเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน มีจริยวัตรที่ถึงพร้อมที่จะเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น ผู้เป็นครูจึงอยู่ในฐานะ “ผู้ศักดิ์สิทธิ์” ในความรู้สึกของลูกศิษย์และบุคคลทั่วไป

ในการเรียนการสอน เมื่อครูรับลูกศิษย์ไว้แล้ว จะเริ่มการสอนโดยให้ลูกศิษย์ท่องบท “สัดติ” หรือ “สัดติ”จนขึ้นใจ เพราะถือว่าเป็นการประกาศบูชาพระคุณครู ผู้เป็นศิษย์จะต้องกล่าวบทไหว้สัดติอย่างน้อยวันละ 3 ครั้ง คือ เมื่อตื่นนอน ก่อนที่จะเริ่มเรียนหนังสือ และก่อนเข้านอน ซึ่งถือเป็นระเบียบที่ต้องปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติเชื่อกันว่าจะทำให้การศึกษาเล่าเรียนไม่สัมฤทธิ์ผล

ขณะที่ครูสอนให้ลูกศิษย์ท่องจำบทไหว้สัดตินั้น ครูจะสอนเขียนสอนอ่านหนังสือควบคู่ไปด้วย อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน คือ ไม้กระดาน ดินสอขาว และไม้ถ่านระกำเผาไฟ หรือถ่านไฟห่อผ้าใส่ไว้ในกะลามะพร้าวที่มีน้ำอยู่เพื่อใช้ลบกระดาน ครูบางคนจะเขียนแบบเรียนด้วยสีหรือขัน บางคนขีดตัวหนังสือลงในไม้กระดานก็มี ตัวหนังสือชุดแรกที่ครูสอน คือ นอโม กอ ขอ เมื่ออ่านออกเขียนได้คล่องแคล่วแล้ว จึงจะไปเรียนเนื้อหาอื่น ๆ คือ เริ่มเขียน กอขอ กอกา โดยผู้เรียนจะต้องหมั่นเขียนตามแบบที่ครูเขียนให้ดู และจะต้องเขียนตัวอักษรไว้ได้บรรทัดเป็นการแสดง

ความเคารพต่อครูนั่นเอง ใครเขียนบนบรรทัดเชื่อกันว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จในกิจการงานทั้งปวง

หลังจากเรียน กอขอ กอกา ได้คล่องแคล่วแล้ว ก็เริ่มเรียนการแจกลูกในแม่ตัวสะกดต่าง ๆ เช่น แม่กง, กน, กม, เกย, กก, กด เป็นต้น ต่อจากนั้นก็ฝึกอ่านหนังสือที่เรียกว่า “หนังสือสวด” เพื่อฝึกการอ่านให้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น ถ้าเป็นกลอนแปด กลอนหก กลอนสี่ ก็จะอ่านโดยใช้ท่วงทำนองกลอนหนึ่งตะลุง หรือที่เรียกว่า “กล่าวบทหนึ่ง” แต่ถ้าเป็นกาพย์ เช่น กาพย์ยานี กาพย์จัมป หรือกาพย์สุรางคนางค์ ก็จะมีท่วงทำนองแตกต่างกันออกไปอีก

หนังสือที่ใช้สวดส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนิทาน นิยาย มักเขียนเป็นร้อยกรอง เรื่องที่สวดมักบันทึกลงในหนังสือชุด เรื่องที่สวดกันอย่างแพร่หลายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ พระวรวงศ์ ไกรสิทธิ โคนุด นายทนนางบัวโทน จำปาสี่ต้น พระรถ วรรณสิน และเรื่องอื่น ๆ อีกมาก

เมื่อผู้เรียนสวดหนังสือได้คล่องแคล่วแล้ว ถ้าจะขออนุญาตครูกลับไปประกอบอาชีพที่บ้านก็ได้ แต่ถ้ายังอยู่ต่อไปก็ต้องศึกษาเนื้อหาอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น เรียนอักษรขอม เลขคณิต เวทมนตร์ ตำรายา ซึ่งส่วนใหญ่โดยเฉพาะผู้ชายก็จะเรียนรู้กันทุกคน

ที่กล่าวมานั้นเป็นการศึกษาเล่าเรียนของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแบบเก่า ซึ่งในปัจจุบันไม่ได้มีปรากฏอยู่อีก ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการศึกษาแผนใหม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่าง กว้างขวาง รูปแบบการศึกษาเล่าเรียนจึงเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง

6.7 วัฒนธรรม

สุราษฎร์ธานี เป็นดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณ จึงทำให้มีการสั่งสมมรดกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ไว้มากมาย เป็นต้นว่า ประเพณี การละเล่น วรรณกรรม และ ความเชื่อ ทั้งนี้วัฒนธรรมบางอย่างก็อาจมีปรากฏในท้องถิ่นอื่นด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะท้องถิ่นใกล้เคียง ซึ่งได้แก่ ชุมพรและนครศรีธรรมราช อนึ่ง วัฒนธรรมของชาวสุราษฎร์ธานีที่จะกล่าวถึง เป็นวัฒนธรรมที่ชาวสุราษฎร์ธานียึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ได้แก่

6.7.1 ประเพณี

ชาวสุราษฎร์ธานีมีประเพณีต่าง ๆ ที่ยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น ประเพณี วันสารทกลางปี หรือที่ชาวพื้นเมืองเรียกว่า “วันรับส่งตายาย” หรือ “รับเปรตส่งเปรต” ประเพณีทำบุญสวดหมูบ้าน ประเพณีสวดมาลัย ประเพณีลากพระหรือชักพระ ประเพณีสวดทุ่ง ประเพณีทอด

ผ้าป่า ซึ่งจะทำควบคู่ไปกับประเพณีลากพระ ประเพณีการทำขวัญข้าว และประเพณีแห่เจ้าของมูลนิธิกุศลศรัทธา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

6.7.2 มหรสพ

มหรสพซึ่งเป็นที่นิยมและรู้จักกันแพร่หลายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ หนังตะลุง มโนราห์ และลิเกป่า

6.7.3 การละเล่น

การละเล่นซึ่งเป็นที่นิยมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีหลายอย่าง เช่น เพลงบอก เพลงคำตัก เพลงนา และเพลงเรือ

6.7.4 กีฬา

กีฬาซึ่งเป็นที่นิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีหลายอย่าง เช่น ควายชน การเล่นส่บ้า การชกมวย โดยเฉพาะมวยไชยาเป็นมวยที่มีชื่อเสียงมาแต่อดีต

6.7.5 ศิลปหัตถกรรม

งานศิลปหัตถกรรมซึ่งเป็นที่รู้จักกันของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น ผ้าไหมพุมเรียง หมวกพุมเรียง การแกะหนังตะลุง การแทงหยวก ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว ผลิตภัณฑ์จากหวาย และผ้าไหมท่าชนะ เป็นต้น

6.7.6 อาหาร

อาหารท้องถิ่นของชาวสุราษฎร์ธานี เช่น ซี่ปลาเออะ (แกงทูนปลาหรือไตปลา) ยำเห็ดเหม็ด หลนปลาแป้นแดง ยำสาหร่ายทะเล โฉงไฉ้ง (อาหารคาวประเภทก๋วยเตี๋ยว) ผักเหนาะ หนาง กุ้งส้ม หอยส้ม เป็นต้น อาหารหวาน เช่น ขนมกรุป เหนียวหวาน ขนมจิ้ง ขนมพอง ขนมลา และขนมไข่ปลา

ความรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของแหล่งข้อมูลดังกล่าว นับได้ว่ามีความสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมทางหนึ่ง เพราะนอกจากจะมีส่วนช่วยส่งเสริมการพิจารณาข้อมูล ทำให้เราเข้าใจวรรณกรรมท้องถิ่นมากขึ้น ยังจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่นของ ตัวเอง อีกด้วย

7.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

กาญจนาภรณ์ มุขดาธา (2530 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การใช้นิทานพื้นเมืองภาคเหนือของประเทศไทย พัฒนาทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในเขตอำเภอสарภักี จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารภีพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 60 คน เป็นชาย 30 คน หญิง 30 คน เป็นกลุ่มทดลองเรียนโดยใช้แบบฝึกนิทานพื้นเมืองภาคเหนือ ฝึกการฟังอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ t-test วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างในการฟังอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และใช้ ANOVA ทางเดียววิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดของนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่าคะแนนที่ได้จากการทดสอบการฟังอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .01 คะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด 8 ครั้ง ทั้งสองของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธาดา จันทรเรือง (2530 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้นิทานพื้นเมืองล้านนาไทยเสริมทักษะการฟัง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านสันโค้ง (เชียงรายจรูญราษฎร์) และโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม จำนวน 60 คน เป็นนักเรียนชาย 30 คน หญิง 30 คน ใช้ t-test เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการฟังก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สัมฤทธิ์ผลทางการฟังของนักเรียนชายและ นักเรียนหญิงไม่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด 8 ครั้ง ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิไลวรรณ พุ่มเกษม (2530 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การใช้นิทานพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เสริมทักษะการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ห่มขาม อำเภอห่มขาม จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ห่มขาม จำนวน 76 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมซึ่งเรียนโดยวิธีสอนปกติ 38 คน และกลุ่มทดลองซึ่งเรียนโดยใช้นิทานพื้นบ้านเสริมทักษะการอ่าน 30 คน ใช้ t-test วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ผลการวิจัยปรากฏว่า สัมฤทธิ์ผลในการอ่านของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้

นิทานพื้นบ้านเสริมทักษะการอ่าน มีความก้าวหน้าในการอ่านโดยคะแนนสัมฤทธิ์ผลในการอ่าน ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัชณี ปี่เพระ (2534 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การใช้นิทานพื้นเมืองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พัฒนาทักษะพื้นฐานการอ่านในใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดบวรมงคล กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งสอนโดยใช้แบบฝึกพื้นฐานการอ่านในใจ 30 คน และกลุ่มควบคุม ซึ่งสอนโดยวิธีสอนแบบปกติ 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test ผลการวิจัยพบว่า สัมฤทธิ์ผลในการอ่านในใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

จันจิรา ชาวสะอาด (2537 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท031) นิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น และความต้องการของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอน รายวิชานี้ เพื่อศึกษาความคิดเห็น และความต้องการของครูผู้สอน วิชาภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอนรายวิชานี้ ตลอดจนนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้ทดลองใช้ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจพื้นฐาน ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 2) ตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท031 นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพัฒนาประชานุเคราะห์ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2537 จำนวน 20 คน ผลการวิจัยปรากฏว่าครูผู้สอนภาษาไทยเห็นด้วยกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท031 นิทานพื้นบ้านในระดับสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเจตคติที่นักเรียนมีต่อรายวิชานี้อยู่ในระดับสูง

สุพจน์ สุทธิศักดิ์ (2539 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชา ท031 นิทานพื้นบ้าน โดยคัดเลือกนิทานจำนวน 60 เรื่อง ประกอบการสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 18 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

สุวรรณา ตั้งไชยศรี (2539 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน โดยการคัดเลือกนิทาน จำนวน 24 เรื่อง

จาก 51 เรื่อง มาสร้างคู่มือการสอน และได้ตรวจสอบคุณภาพ คู่มือการสอน โดยนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 (สระกระเทียม) จังหวัดนครปฐม จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

ศศิวิมล ศรีสุขโข (2539 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ในการจัดการเรียนการสอนวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ตลอดจนจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1. ครูผู้สอนภาษาไทย มีความต้องการและเห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นในระดับมาก 2. เอกสารประกอบหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นมีความเหมาะสมทุกด้าน 3. สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรายวิชา ท 035 หลังเรียน มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. เจตคติต่อการเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นของนักเรียนอยู่ในระดับสูง

นุสรา กฤษณะเศรณี (2540 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้านสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ไปทดลองกับตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองโพวิทยา จังหวัดราชบุรี จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

อัญชลี เตชะโกมล (2540 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยคัดเลือกนิทานจำนวน 60 เรื่อง ประกอบการสอน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และมีเจตคติที่ดีมากต่อการเรียน

สิริมา เจริญศรี (2541 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทย 1 (20001101) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ กรมอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2538 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทย 1 (20001101) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพปีที่ 1 ที่เรียนวิชาภาษาไทย 1 (20001101)

วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า เอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทย 1 (20001101) มีประสิทธิภาพ 82.90/82.83 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้เกิน 2.5

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ริกเกิลส์เวิร์ธ (Wrigglesworth 1976 : 5658 – A) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้สำนวนภาษาถิ่น Ilianen ที่ปรากฏอยู่ในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่า Monobo ในหมู่เกาะมินตะเนา ประเทศฟิลิปปินส์ ผลการสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านมีความสำคัญทั้งในแง่เป็นเครื่องบันเทิงใจ และชี้ให้เห็นถึงจริยธรรม รวมทั้งสะท้อนให้เห็นค่านิยมในสังคม และลักษณะของชนเผ่า Monobo

เบ็ตตี แอ็กเนส บอสมา (Bette Agness Bosma 1981 : 42/06A) ได้วิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาว่าจะสามารถนำนิทานพื้นบ้านมาเป็นสื่อในทักษะการอ่านแบบวิจารณ์อย่างมีประสิทธิภาพได้หรือไม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 6 วิเคราะห์โดยหาค่าความแปรปรวน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านทำให้การสอนเชิงวิจารณ์ของนักเรียนมีความก้าวหน้า เมื่อเปรียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน แต่ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

มัวดิน เจฟเฟอสัน (Jefferson 1996 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ผลของวรรณกรรมในบทเรียนที่มีต่อความรู้และทัศนคติของนักเรียนอาฟริกกัน - อเมริกันเกี่ยวกับทัศนชนชาวอาฟริกกัน - อเมริกัน โดยศึกษานักเรียนเกรด 8 จำนวน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของนักเรียนในเรื่องทัศนชน อาฟริกกัน - อเมริกัน เป็นการสร้างลำดับเหตุการณ์ทางสังคม และเป็นการอธิบายขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคม และประวัติศาสตร์ของชาวอาฟริกกัน - อเมริกัน เพิ่มขึ้นเป็นการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมและทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อชาวอาฟริกกัน - อเมริกัน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ามีผู้วิจัยสนใจที่จะนำเอาวรรณกรรมท้องถิ่นของตนมาใช้เป็นข้อมูลหลักสำหรับการสร้างหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น เพื่อสอนนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นมีอยู่น้อย ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะได้มีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ของระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นสืบไป

บทที่ 3

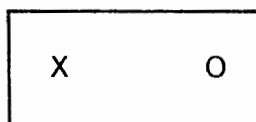
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี" ผู้วิจัยดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

แผนแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) มีรูปแบบจำลองการทดลอง "แบบกลุ่มตัวอย่างเดียว ทดสอบภายหลัง" (one – group posttest design) หรือแบบจำลองการทดลองอย่างง่าย (one – shot – case study) รูปแบบจำลองการทดลอง เขียนเป็นแผนภูมิดังนี้

X หมายถึง การทดลองหรือการกระทำ (Treatment)

O หมายถึง การทดสอบหลังจากที่ได้ทำการทดลองแล้ว

(Posttest)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2544 จำนวน 94 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 27 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

คือ เอกสารหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. ส่วนที่ 1 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524(ฉบับปรับปรุง 2533) และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2. ส่วนที่ 2 เอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ส่วนประกอบของเอกสาร ประกอบด้วย

1. ลักษณะรายวิชา 2. หลักการของเอกสารหลักสูตร 3. คำอธิบายรายวิชา
4. จุดประสงค์รายวิชา 5. สังเขปเนื้อหาวิชา 6. รายละเอียดของเนื้อหา 7. กิจกรรมเสนอแนะ
8. แหล่งวิทยาการ 9. การวัดและประเมินผล

ตอนที่ 2 คู่มือการสอน ประกอบด้วย

1. โครงการสอนระยะยาว 2. แผนการสอนประจำคาบ 3. สื่อการเรียนการสอน
4. แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน 5. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 6. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
7. แบบประเมินความคิดเห็น

ตอนที่ 3 เนื้อหารายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น และจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน 3. ปริศนาคำทาย 4. ภาษิตและสำนวน 5. เพลงพื้นบ้าน
6. การส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิภาพเอกสารหลักสูตรที่ใช้ทดลอง

1. แบบทดสอบก่อน – หลังเรียน (Pre – Post test) รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ (Multiple choice) ชนิด 4 ตัวเลือก

2. แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน เป็นแบบสังเกตและให้คะแนนการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(กลางภาคเรียน) ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อเรียนผ่านจุดประสงค์ที่ 1-7 เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(ปลายภาคเรียน)เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

5. แบบประเมินความคิดเห็น เป็นแบบสอบถามความรู้สึกรักนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อการ

สอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิภาพของเอกสารหลักสูตร

1. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งในระหว่างการเรียนและหลังเรียน ใช้ค่าร้อยละ (%)

2. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ใช้สูตร KR - 21 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (ประคอง กรรณสูตร 2538 : 42)

$$KR - 21 = r_{tt} \quad \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\bar{X}\{n - \bar{X}\}}{nS^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ

n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบทั้งฉบับ

$\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการสอบ

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนการสอบ

ความแปรปรวน (S^2) หาได้จากสูตร

$$S^2 = \frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N-1}$$

N คือ จำนวนนักเรียนทั้งหมด

3. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเอกสารหลักสูตร โดยการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ 2520 : 136-138) ใช้สูตรดังนี้

$$3.1 \quad E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100 \quad \frac{\bar{X}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum x$ คือ คะแนนรวมของแบบฝึกหัดหรืองานทุกชิ้นรวมกัน

A คือ คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชิ้นรวมกัน

N คือ จำนวนผู้เรียน

$$3.2 \quad E_2 = \frac{\sum F}{N} \times 100 \text{ หรือ } \left(\frac{F}{B} \times 100 \right)$$

เมื่อ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

$\sum F$ คือ คะแนนรวมของการสอบหลังเรียน

B คือ คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียน

N คือ จำนวนผู้เรียน

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็น ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดจัดลำดับคุณภาพ 5 ระดับ โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำระดับคะแนนความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนไปแปลความหมายตามช่วงคะแนนต่อไปนี้

1.00 – 1.49	หมายถึง	นักเรียนที่มีความคิดเห็นที่ต่อการเรียนการสอนน้อยที่สุด
1.50 – 2.49	หมายถึง	นักเรียนที่มีความคิดเห็นที่ต่อการเรียนการสอนน้อย
2.50 – 3.49	หมายถึง	นักเรียนที่มีความคิดเห็นที่ต่อการเรียนการสอนปานกลาง
3.50 – 4.49	หมายถึง	นักเรียนที่มีความคิดเห็นที่ต่อการเรียนการสอนมาก
4.50 – 5.00	หมายถึง	นักเรียนที่มีความคิดเห็นที่ต่อการเรียนการสอนมากที่สุด

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยได้กำหนดขั้นตอนไว้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสร้างเอกสารหลักสูตร ขั้นดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเอกสารหลักสูตร ขั้นนำเอกสารหลักสูตรไปทดลอง ขั้นการวิเคราะห์จากการทดลอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นเตรียมการสร้างเอกสารหลักสูตร

การเตรียมการสร้างเอกสารหลักสูตรได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร

1.2 ศึกษาหลักสูตรภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยและ

ศึกษาวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเอกสาร
หลักสูตร

1.3 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับวรรณกรรมท้องถิ่น

1.4 รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากหนังสือและงานวิจัยที่มี
ผู้ศึกษาไว้แล้ว เพื่อนำมาวิเคราะห์คัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับจัดทำเอกสารหลักสูตรราย
วิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

1.5 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติ
ศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ความเป็นอยู่ ค่านิยม และบริบทอื่น ๆ เพื่อให้ประกอบ
การวิเคราะห์คัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับทำเอกสารหลักสูตร

2. ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเอกสารหลักสูตร

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อสร้างเอกสารหลักสูตร ดังนี้

2.1 กำหนดจุดประสงค์รายวิชาและขอบเขตเนื้อหาของรายวิชา ท 035 วรรณกรรม
ท้องถิ่นเพื่อสร้างเอกสารหลักสูตร

2.2 คัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อ
กำหนดเป็นเนื้อหา และสื่อการสอนในเอกสารหลักสูตร โดยใช้กรอบจากคำอธิบายรายวิชา ท 035
วรรณกรรมท้องถิ่น ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้มาวิเคราะห์การคัดเลือกเนื้อหาตั้งแนวทางต่อ
ไปนี้

2.2.1 เรื่องนี้สะท้อนความเชื่อของชาวบ้าน (Folk belief) ในเรื่องอะไรบ้าง

2.2.2 เรื่องนี้สะท้อนความต้องการของมนุษย์ (Human needs) ในเรื่องอะไรบ้าง

2.2.3 เรื่องนี้สะท้อนค่านิยม (Values) อะไรบ้าง

2.2.4 เรื่องนี้สะท้อนวิถีชีวิต (Folk life) ในเรื่องอะไรบ้าง

2.2.5 เรื่องนี้สะท้อนขนบธรรมเนียมประเพณี (Tradition) อะไรบ้าง

การศึกษารายละเอียดในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์จากองค์
ประกอบหลักของวรรณกรรมท้องถิ่น 3 ส่วน คือ

1. เนื้อเรื่อง (Story)
2. สำนวนภาษา (Usage)
3. แนวคิดสำคัญ (Theme)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำเรื่องจิตวิทยาการเรียนรู้ของวัยรุ่น (15-20 ปี) มาเป็นแนวทางในการคัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นความสนใจและประโยชน์ที่เด็กนักเรียนจะได้รับเพื่อนำมาพัฒนาตนเองด้วยส่วนหนึ่ง

2.3 กำหนดโครงสร้างเอกสารหลักสูตร เอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 เอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย

2.3.1.1 ความนำ กล่าวถึงหลักการและเหตุผลในการสร้างเอกสารหลักสูตร

2.3.1.2 คำชี้แจงประกอบการใช้เอกสารหลักสูตร ประกอบด้วย

2.3.1.2.1 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2.3.1.2.2 ส่วนประกอบของเอกสารหลักสูตร ประกอบด้วย ลักษณะรายวิชา หลักการของเอกสารหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์รายวิชา สังเขปเนื้อหา รายละเอียดของเนื้อหา กิจกรรมเสนอแนะ แหล่งวิทยาการ และการประเมินผล

2.3.2 คู่มือการสอน ซึ่งประกอบด้วย โครงการสอนระยะยาว แผนการสอนประจำคาบ สื่อการเรียนการสอน แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินความคิดเห็น

2.3.3 ความรู้ประกอบเนื้อหา รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี นิทาน เรื่องเล่า นิยาย ตำนาน ปริศนา-คำทาย ภาษิตและสำนวน เพลงพื้นบ้าน

2.4 การตรวจสอบคุณภาพของเอกสารหลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเอกสารหลักสูตร ดังนี้

2.4.1 ติดต่อเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ อันประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมท้องถิ่น จากสำนักศิลปวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญการสอนภาษาไทยในระดับกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 ท่าน นักพัฒนาหลักสูตร 1 ท่าน นักวัดผลการศึกษา 1 ท่าน รวม 4 ท่าน เป็นกรรมการตรวจสอบคุณภาพเอกสารหลักสูตร

2.4.2 นำเอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นในส่วนของคู่มือการสอน ซึ่งประกอบด้วย โครงการสอนระยะยาว แผนการสอนประจำคาบ สื่อการเรียนการสอน แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

และแบบประเมินความคิดเห็น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ รวมทั้งแนวทางการปรับปรุงลงในแบบประเมินคู่มือการสอนที่จัดทำขึ้น

2.4.3 ประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จากแบบประเมินคู่มือการสอนสรุปประเด็นสำคัญ เพื่อให้เป็นเอกสารหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ พร้อมจะนำไปใช้สอนตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ

2.5 การสร้างเครื่องมือตรวจสอบประสิทธิภาพเอกสารหลักสูตร มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแต่ละประเภทดังนี้

2.5.1 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre – Post Test) ใช้ทดสอบเพื่อพิจารณาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในแต่ละบทเรียน โดยใช้ทดสอบก่อนสอนและหลังเรียนจบบทเรียนในแต่ละแผน มีลำดับการสร้าง ดังนี้

2.5.1.1 ศึกษาตำราและเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ

2.5.1.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาสาระของแต่ละแผนการสอน

2.5.1.3 สร้างแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน (Pre – Post Test) เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาสาระของแต่ละแผนการสอน โดยมีวิธีการให้คะแนน คือ ถูกได้ 1 ผิดได้ 0 รวมตลอดภาคเรียน 20 คะแนน

2.5.1.4 เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของแบบทดสอบ หลังจากนั้นนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำก่อนนำไปใช้

2.5.2 แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียนเป็นแบบสังเกต และประเมินผลการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนมีลำดับการสร้าง ดังนี้

2.5.2.1 กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการประเมินและสังเกตเป็น 3 ลักษณะ คือ

2.5.2.1.1 ส่วนที่ 1 คุณลักษณะของงาน กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน 5 ด้าน คือ ความถูกต้องของงาน ความมีระเบียบของงาน ความเหมาะสมของคุณภาพงานกับเวลาที่กำหนดให้ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมตลอดภาคเรียน 10 คะแนน

2.5.2.1.2 ส่วนที่ 2 คุณลักษณะในการทำงาน 5 ด้าน คือ ความตั้งใจในการทำงาน ความร่วมมือในการทำงาน ความรับผิดชอบ ความกล้าแสดงออกและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมตลอดภาคเรียน 10 คะแนน

2.5.2.1.3 ส่วนที่ 3 คุณลักษณะจิตพิสัย 5 ด้าน คือ ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม รู้จักท้องถิ่นของตนเอง นำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดภาคเรียน 10 คะแนน

2.5.2.2 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนสิ่งที่สังเกตได้ในข้อ 2.5.2.1 ดังนี้

- ส่วนที่ 1 กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน 5 ด้าน ด้านละ 2 คะแนน รวม 10 คะแนน
- ส่วนที่ 2 กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน 5 ด้าน ด้านละ 2 คะแนน รวม 10 คะแนน
- ส่วนที่ 3 กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน 5 ด้าน ด้านละ 2 คะแนน รวม 10 คะแนน

2.5.2.3 กำหนดรูปแบบและสร้างแบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียนตามรูปแบบที่กำหนด

2.5.2.4 เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมินและเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

2.5.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (กลางภาคเรียน) ใช้วัดผลการเรียนเมื่อผ่านจุดประสงค์ที่ 7 เพื่อให้การวัดผลการเรียนเป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มีรายละเอียดการสร้าง ดังนี้

2.5.3.1 ศึกษาตำราและเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและการสร้างข้อสอบชนิดเลือก 4 ตัวเลือก

2.5.3.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ 1- 7

2.5.3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยกำหนดให้คำถามทั้ง 40 ข้อ ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ 1-7 และพฤติกรรมการเรียนรู้ ทั้ง 6 ด้าน คือ ความรู้ – ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

2.5.3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้น เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม และพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2.5.3.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

2.5.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(ปลายภาคเรียน) ใช้วัดผลเมื่อนักเรียนเรียนจบ ทุกบทเรียน มีลำดับการสร้าง ดังนี้

2.5.4.1 ศึกษาตำราและเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินและการสร้างแบบทดสอบ

2.5.4.2 วิเคราะห์หลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น โดยกำหนดให้ครอบคลุมเนื้อหา และพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน คือ ความรู้ – ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

2.5.4.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นข้อสอบแบบปรนัย (Multiple choice) 4 ตัวเลือกให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์หลักสูตร จำนวน 120 ข้อ มีวิธีตรวจให้คะแนนแบบถูกได้ 1 ผิดได้ 0

2.5.4.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม และพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2.5.4.5 นำข้อสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ที่ผ่านการเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นโรงเรียนเกาะพะงันศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำมาหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบโดยใช้สูตร

2.5.4.6 คัดเลือกข้อสอบที่มีระดับความยากง่ายตั้งแต่ .20 ถึง .80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ถึง 1.00 จำนวน 60 ข้อ เพื่อใช้วัดผลสัมฤทธิ์กับกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กำหนดดังนี้

1. การประเมินผลระหว่างเรียน ประเมินจากการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียนจากแบบสังเกตพฤติกรรมทั้ง 3 ลักษณะ แบบทดสอบหลังเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (กลางภาค) คิดเป็นร้อยละ 70

2. การประเมินผลหลังเรียน ประเมินจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ข้อสอบปลายภาค) คิดเป็นร้อยละ 30

ทั้งนี้ นักเรียนที่ผ่านการประเมินผล ต้องได้คะแนนรวมจากการประเมินทั้งข้อ 1 และ 2 ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 70

2.5.5 แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น มีทั้งสิ้นจำนวน 10 ข้อ ลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดลำดับคุณภาพ 5

ระดับของลิเคิร์ท (Best 1981 : 181) โดยแปลความหมายความเห็นของผู้ตอบแบบประเมินเป็นค่าระดับ ดังนี้

ค่าระดับ	ความหมาย
ค่าระดับเท่ากับ 5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าระดับเท่ากับ 4	เห็นด้วย
ค่าระดับเท่ากับ 3	ไม่แน่ใจ
ค่าระดับเท่ากับ 2	ไม่เห็นด้วย
ค่าระดับเท่ากับ 1	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการตั้งคำถามเครื่องมือวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัย วิชาภาษาไทย ของจันทิมา พรหมโชติกุล (2529 : 157 – 158) และใช้แนวคิดของเบสท์ (Best 1981 : 188) เป็นแนวทางในการแปลความหมายของผลการสำรวจความคิดเห็น จากนั้นจึงนำแบบประเมินความคิดเห็นที่สร้างขึ้น เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม แล้วนำข้อเสนอนั้นของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. ขั้่นนำเอกสารหลักสูตรไปทดลอง (Experiment)

3.1 นำแผนการสอนทั้ง 16 แผน ที่ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นเวลา 16 สัปดาห์ จำนวน 32 คาบเรียน

3.2 ใช้แบบทดสอบก่อน – หลังเรียน (Pre – Post test) ทดสอบก่อนและหลังจากการเสร็จสิ้นการสอน ในแต่ละแผนการสอน

3.3 ใช้แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน เป็นแบบสังเกต และประเมินผลสังเกตพฤติกรรมที่ต้องการประเมินและสังเกตเป็น 3 ลักษณะ คือ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะของงาน ส่วนที่ 2 คุณลักษณะในการทำงาน และส่วนที่ 3 คุณลักษณะจิตพิสัย แล้วจึงประเมินรวมลงในแบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียนเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอนครบทุกบท

3.4 ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (กลางภาคเรียน) ทดสอบนักเรียนหลังจากผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ข้อ 1- 7

3.5 ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์(ปลายภาคเรียน) ทดสอบนักเรียนหลังจากผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ข้อ 1-12

4. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้คำนวณหาค่าทางสถิติ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

4.1 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ใช้สูตร KR – 21 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (ประคอง กรรณสูตร 2538 : 42)

4.2 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งในระหว่างเรียนและหลังเรียนใช้ค่าร้อยละ (%)

4.3 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเอกสารหลักสูตร โดยการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ 2520 : 136-138) ที่กล่าวว่า การยอมรับประสิทธิภาพให้ถือค่าความแปรปรวน 2.5 – 5 % นั่นคือ ประสิทธิภาพของชุดการสอนไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์เกิน 5 % แต่โดยปกติเราจะกำหนดไว้ 2.5 % ดังนี้

1. สูงกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเกิน 2.5 % ขึ้นไป

2. เท่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนเท่ากับ สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่ไม่เกิน 2.5 %

3. ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดการสอนต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ไม่ต่ำกว่า 2.5 % ถือว่ายังมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็น ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดจัดลำดับคุณภาพ 5 ระดับ โดยนำระดับคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำระดับคะแนนความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนไปแปลความหมายตามเกณฑ์การวิเคราะห์ของเบสท์ (Best 1981 : 181-183)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการสร้างเอกสารหลักสูตร

ตอนที่ 2 ขั้นดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเอกสารหลักสูตร

ตอนที่ 3 ขั้นนำเอกสารหลักสูตรไปทดลอง (experiment)

ตอนที่ 4 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง และปรับปรุงเอกสารหลักสูตร

มีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ขั้นเตรียมการสร้างเอกสารหลักสูตร

1. นำผลการศึกษาคำอธิบายรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น จากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยศึกษาวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ศึกษาเอกสาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชานี้ รวมทั้งการศึกษาวិเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อคัดเลือกเรื่องที่เหมาะสมจะใช้เป็นเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอน มากำหนดจุดประสงค์รายวิชา เนื้อหาสาระ คาบเวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

2. ผลการศึกษารูปแบบการสอน ผู้วิจัยใช้รูปแบบการสอนทั้งรูปแบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง และใช้รูปแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้ทักษะกระบวนการกับการเรียนการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น เพราะการสอนลักษณะนี้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลากหลายเหมาะกับบทเรียน

ขั้นตอนการร่างและตรวจสอบคุณภาพเอกสารหลักสูตร

นำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมากำหนดโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์รายวิชา เนื้อหาสาระ คาบเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์รายวิชา

ผู้วิจัยกำหนดจุดประสงค์รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น จากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาไว้ ดังนี้

1. บอกความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น และระบุวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นในอดีตได้
2. บอกความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านได้
3. อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้
4. อธิบายความหมายของคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่น ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน สุภาษิตได้
5. อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของตำนาน ตลอดจนที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในตำนานได้
6. อธิบายลักษณะเหมือนและแตกต่างกันระหว่างตำนานกับนิทานได้
7. อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะ ประเภทของปริศนาคำทาย และความหมายของคำศัพท์ สำนวน ที่ปรากฏในปริศนาคำทาย พร้อมทั้งสามารถบอกถึงที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในปริศนาคำทายได้
8. อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ ประเภท และคุณค่าของกาพย์และสำนวนได้
9. วิเคราะห์ที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ และคุณค่าประโยชน์ของเพลงพื้นบ้าน พร้อมทั้งศึกษาที่มา แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้

10. วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน รวมทั้งสามารถบอกความหมายคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่นของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้

11. รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นในท้องถิ่นของตน และจัดทำโครงการเผยแพร่ได้

12. จัดทำโครงการศึกษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้

เนื้อหาสาระ

การกำหนดรายละเอียดของเนื้อหา ผู้วิจัยเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นที่เป็นทั้งประเภทลายลักษณ์และมุขปาฐะที่มีอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากนั้นนำเนื้อหา มาวิเคราะห์ เลือกลักษณะเด่นของวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาสาระรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ไว้ 6 บท ดังนี้

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น

1.1.1 ความหมายและข้อแตกต่างระหว่างวรรณกรรมแบบฉบับกับ

วรรณกรรมท้องถิ่น

1.1.2 ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมท้องถิ่น

1.1.3 ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น

1.1.4 คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น

1.2 ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2.2 วัฒนธรรมประเพณีและเอกลักษณ์ของชาวสุราษฎร์ธานี

บทที่ 2 นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน

2.1 นิทาน เรื่องเล่า นิยาย

2.1.1 ความหมายของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และนิทานพื้นบ้าน

2.1.2 ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

2.1.3 ประเภทของนิทานพื้นบ้าน

2.1.4 คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน

2.1.5 ตัวอย่างของนิทานพื้นบ้านของชาวสุราษฎร์ธานี

2.2 ตำนาน

2.2.1 ความหมายของตำนาน

2.2.2 ลักษณะของตำนาน

2.2.3 บทบาทของตำนานกับวิถีชีวิตของคนไทย

2.2.4 คุณค่าของตำนาน

2.2.5 ตัวอย่างของตำนานของชาวสุราษฎร์ธานี

บทที่ 3 ปริศนาคำทาย

3.1 ความหมายของปริศนาคำทาย

3.2 ที่มาและวิธีการเล่นปริศนาคำทาย

3.3 ลักษณะโครงสร้างของปริศนาคำทาย

3.4 คุณค่าของปริศนาคำทาย

3.5 ตัวอย่างปริศนาคำทายของชาวสุราษฎร์ธานี

บทที่ 4 ภาษิตและสำนวน

4.1 ความรู้เรื่องภาษิต

4.1.1 ความหมายและที่มาของภาษิต

4.1.2 ความจำเป็นในการใช้ภาษิต

4.1.3 ประเภทของภาษิต

4.1.4 โครงสร้างและเนื้อหาของภาษิต

4.1.5 ตัวอย่างภาษิตของชาวสุราษฎร์ธานี

4.2 ความรู้เรื่องสำนวน

4.2.1 ความหมายและที่มาของสำนวน

4.2.2 ประเภทของสำนวน

4.2.3 คุณค่าของสำนวน

4.2.4 ตัวอย่างสำนวนของชาวสุราษฎร์ธานี

บทที่ 5 เพลงพื้นบ้าน

5.1 ความหมายของเพลงพื้นบ้าน

5.2 ที่มาของเพลงพื้นบ้าน

5.3 ความสำคัญและบทบาทของเพลงพื้นบ้าน

5.4 อิทธิพลของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมไทย

5.5 คุณค่าของเพลงพื้นบ้าน

5.6 เพลงพื้นบ้านของชาวสุราษฎร์ธานี

5.6.1 เพลงนา

5.6.2 เพลงเรือ

5.6.3 เพลงกลอนคำตัก

5.6.4 เพลงกล่อมเด็ก

5.6.5 เพลงบอก

บทที่ 6 การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

6.1 การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

6.2 กิจกรรมการส่งเสริมการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

การกำหนดรายละเอียดของเนื้อหา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ คัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นต่าง ๆ โดยอาศัยจากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา ได้นิทาน เรื่องเล่า และตำนาน รวม 55 เรื่อง จากจำนวนทั้งหมด 310 เรื่อง ได้ปริศนาคำทาย จำนวน 30 ปริศนาคำทาย จากจำนวนทั้งหมด 40 ปริศนาคำทาย ได้ภษิตและสำนวน 76 สำนวน จาก 691 สำนวน ได้เพลงกล่อมเด็ก 67 เพลง จากจำนวน ทั้งหมด 1,232 เพลง และได้เพลงนา 1 เพลง เพลงคำตัก 1 เพลง และเพลงบอก 2 เพลง

คาบเวลาเรียน

ผู้วิจัยกำหนดคาบเวลาเรียนตามหลักสูตร คือ 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาคเรียน ใช้เวลาในการเรียนทั้งสิ้น 16 สัปดาห์ 32 คาบ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวิธีสอนและกระบวนการ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ลักษณะของเนื้อหา ลักษณะผู้เรียน จำนวนผู้เรียน คาบเวลา และสถานที่ ผลการวิเคราะห์ได้วิธีสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ดังนี้

1. วิธีสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง มี 2 วิธี ได้แก่
 - 1.1 วิธีสอนแบบบรรยาย
 - 1.2 วิธีสอนแบบทบทวน
2. วิธีสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีดังนี้

- 2.1 วิธีสอนแบบโครงการ
- 2.2 วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน
- 2.3 วิธีสอนแบบอภิปราย
- 2.4 วิธีสอนแบบอุปนัย
- 2.5 วิธีสอนแบบนิรนัย
- 2.6 วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

ผู้วิจัยได้นำทักษะกระบวนการต่าง ๆ มาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้การสอน 8 กระบวนการ คือ

- 1. กระบวนการสร้างความตระหนัก
- 2. กระบวนการกลุ่ม
- 3. กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด
- 4. กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 5. กระบวนการสร้างความคิดเห็น
- 6. กระบวนการสร้างค่านิยม
- 7. กระบวนการเรียนภาษา
- 8. กระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ
- 9. ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีสอนสัมพันธ์กับสาระสำคัญของเนื้อหา มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 กำหนดวิธีสอนสัมพันธ์กับเนื้อหา

แผนการสอน	แบบวิธีสอน	สาระสำคัญ
1.	1. บรรยาย 2. แบ่งกลุ่มทำงาน 3. อภิปราย	การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้และได้รับประโยชน์ จำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของวรรณกรรม และสามารถถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นของตนเองได้ด้วย
2.	1. อุปนัย 2. แบ่งกลุ่มให้ทำงาน 3. อภิปราย	การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ ได้ลึกซึ้งมากขึ้น
3.	1. อุปนัย 2. บรรยาย 3. ทบทวน 4. แบ่งกลุ่มทำงาน 5. อภิปราย	นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมาในท้องถิ่น เป็นมรดกของสังคมท้องถิ่นที่สะท้อนค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ และภูมิปัญญาชาวบ้านได้เป็นอย่างดี การรู้จักชนิด ลักษณะ ประเภทของนิทานพื้นบ้านตามหลักคติชนวิทยา ทำให้เข้าใจนิทานพื้นบ้านอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น
4	1. ทบทวน 2. อภิปราย 3. แผนี่ความคิด 4. แบ่งกลุ่มทำงาน	นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนสภาพชีวิตของสังคมท้องถิ่นในบริบทต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาที่มา แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในท้องถิ่นจากนิทานพื้นบ้าน จะทำให้เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง

แผนการสอน	แบบวิธีสอน	สาระสำคัญ
5	1. ศูนย์การเรียนรู้ 2. อภิปราย 3. แบ่งกลุ่มทำงาน	นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเล่าที่มีข้อมูลมาจากสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น พฤติกรรมของตัวละครส่วนใหญ่จำลองจากพฤติกรรมของผู้คนในท้องถิ่น การศึกษาความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกของตัวละครในนิทาน ซึ่งหมายถึงผู้คนในท้องถิ่นของตนได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาคำศัพท์ ถ้อยคำ และสำนวน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น จะทำให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญ ส่งผลต่อแนวคิดที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมทางภาษานี้ ให้คงอยู่คู่ท้องถิ่นสืบไป
6	1. บรรยาย 2. นิพนธ์ 3. อภิปราย	ตำนานเป็นมรดกทางปัญญาที่สะสมต่อเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน มีบทบาทอธิบายประวัติและที่มาของสถานที่ หรือบุคคล หรือสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทย ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น
7	1. ทบทวน 2. อุปนัย 3. บรรยาย 4. แบ่งกลุ่มทำงาน 5. อภิปราย	ตำนานเป็นเรื่องเล่าต่อ ๆ กัน โดยสมมติว่าจริง ซึ่งมักเกี่ยวกับบุคคลสำคัญหรือสถานที่สำคัญ ประกอบด้วย ความเชื่อ ประสพการณ์ร่วมกันของสังคมที่ถ่ายทอดโดยวิธีมุขปาฐะ ทำให้เรื่องราวดูซับซ้อนมากขึ้น ถึงจะมีการบันทึกไว้ก็ผสมผสาน

แผนการสอน	แบบวิธีสอน	สาระสำคัญ
		ความคิด ความรู้สึกของผู้เขียนลงไว้ด้วย ดังนั้น การศึกษาที่มา แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของ คนในท้องถิ่นจากตำนาน จะทำให้เข้าใจ สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ลึกซึ้ง ยิ่งขึ้น
8	1. นิรนัย 2. แบ่งกลุ่มทำงานและเล่นเกม 3. อภิปราย	ปริศนาคำทายเป็นข้อความที่เป็น ปัญหาเกิดขึ้นจากความต้องการลงภูมิ ปัญญาซึ่งกันและกัน การทายปริศนาจะไม่ ถามตรง ๆ แต่จะใช้ภาษาผูกปริศนา เพื่อให้ ผู้ถูกถามเกิดความสนใจ ต้องใช้ความคิด ให้รอบคอบและลึกซึ้ง ปริศนาคำทายส่วน ใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน การศึกษาปริศนาคำทายจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ จะช่วยให้เข้าใจความคิด ความรู้ วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียม ประเพณีของคนในท้องถิ่น ตลอดจนความ สนุกสนานของครอบครัวแต่ละครอบครัว ในท้องถิ่น
9	1. อุปนัย 2. แบ่งกลุ่มทำงาน 3. อภิปราย	ภาษิตและสำนวน เป็นวรรณกรรม ประเภทมุขปาฐะที่มีสัมผัสคล้องจองหรือ เล่นเสียง เล่นคำ และมีความหมายที่ลึกซึ้ง กินใจ การศึกษาภาษิตและสำนวนจะช่วย ให้เข้าใจวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ อุดม คติ และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนใน ท้องถิ่นได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เพราะเนื้อหา ของภาษิตและสำนวนมีความสัมพันธ์กับ การดำรงชีวิตประจำวันของคนในสังคมนั้น

แผนการสอน	แบบวิธีสอน	สาระสำคัญ
10	1. บรรยาย 2. แบ่งกลุ่มทำงาน 3. แผนที่ความคิด 4. อภิปราย	เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะ มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความอิสระในการใช้ถ้อยคำสำนวนคมคาย และมีความหมายลึกซึ้ง อันเกิดจากปฏิภาณไหวพริบ การศึกษาเพลงพื้นบ้านที่ยังหลงเหลืออยู่นั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากความบันเทิงแบบใหม่แล้ว ยังใช้เป็นสื่อในการศึกษาสภาพของสังคมท้องถิ่นได้อีกด้วย
11	1. บรรยาย 2. แบ่งกลุ่มทำงาน 3. อภิปราย 4. การสาธิต	เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้สั่งสมต่อเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน ดังนั้น การศึกษาเพลงพื้นบ้านจึงจำเป็น เพราะเราสามารถใช้เพลงพื้นบ้านเป็นสื่อในการศึกษาสภาพสังคมหรือท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้น ๆ ที่สะท้อนออกมาในเนื้อหาของบทเพลง
12	1. อุปนัย 2. แบ่งกลุ่มทำงาน 3. อภิปราย 4. โครงการ	แนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น สามารถทำได้หลายวิธีตามความเหมาะสมของบุคลากร เวลา งบประมาณ สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์จะทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญและจุดประกายความคิดในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในวิถีทางอื่น ๆ ต่อไป

สื่อการเรียนการสอน

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนการสอนที่ 1 เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. เอกสารหมายเลข 1 ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ความหมายและความแตกต่างระหว่างวรรณกรรมแบบฉบับกับวรรณกรรมท้องถิ่น

2.2 ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมท้องถิ่น

2.3 ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น

2.4 คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น

3. ใบงานที่ 1 ตัวอย่างนิทาน 2 เรื่อง คือ เรื่องกระต่ายตื่นตูมกับเรื่องธรรมชาติ

4. ใบงานที่ 2 โครงการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น

5. แบบฝึกหัด เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น

แผนการสอนที่ 2 เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. ภาพเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา วัฒนธรรม และแถบประโยคภาษารวมกัน จำนวน 20 ภาพ

2. แถบประโยคเฉลยชื่อภาพเฉพาะภาคใต้ จำนวน 10 แถบประโยค

3. เอกสารหมายเลข 2 ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.1 ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. ความรู้และตัวอย่างการเขียนโครงงาน

5. รูปแบบ และตัวอย่างการจัดป้ายนิเทศ

6. ตัวอย่างโครงงานและป้ายนิเทศที่ครูทำขึ้นเรื่อง บุคคลสำคัญ พุทธศาสนิก

7. แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แผนการสอนที่ 3 นิทาน เรื่อง เล่า นิยาย

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน

2. เอกสารหมายเลข 3 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน ประกอบด้วย

2.1 ความหมายของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และนิทานพื้นบ้าน

2.2 ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

2.3 ประเภทของนิทานพื้นบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.4 คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน

3. เอกสารหมายเลข 4 นิทานจำนวน 20 เรื่อง

3.1 ชีกับตด 3.11 ลูกเนรคุณ

3.2 แกงบวช 3.12 ธรรมชาติ

3.3 หมากับจระเข้ 3.13 ผีหลังกลวง

3.4 บ้านท่าเคย 3.14 ยายเอี้ยง

3.5 เจ้าหญิงเต่าทอง 3.15 พระมาลัย

3.6 คนที่รับการศึกษาดีกับคนไม่ 3.16 เจ้าพุทโธ

3.7 พ่อฉั่วลูกสะไภ้ 3.17 ลูกเต่า

3.8 นายแรง 3.18 มะพร้าวกับบอระเพ็ด

3.9 โลกนักมั่งกลาหาย 3.19 คิดว่าแกงบวช

3.10 กรรมสนองกรรม 3.20 ประวัติของกุ้ง

4. เอกสารหมายเลข 5 ผลงานตัวอย่างของครู คือ การนำนิทานพื้นบ้านหนึ่งเรื่องมาแต่งเป็นกลอนสุภาพ

5. แบบฝึกหัดการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน

แผนการสอนที่ 4 นิทาน เรื่องเล่า นิยาย

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. เอกสารหมายเลข 6 ตัวอย่างการศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน จำนวน 5 เรื่อง คือ

1.1 แม่เกลียดลูก

1.2 ตีควายเข้าไ้

1.3 ขี้ขายฉลาด

1.4 นายโจรอุกวัด

1.5 สองแม่ลูก

2. เอกสารหมายเลข 7 นิทานพื้นบ้าน จำนวน 15 เรื่อง หน้า 257

3. ใบงานที่ 3 แบบฝึกหัดนิทานพื้นบ้าน

แผนการสอนที่ 5 นิทาน เรื่องเล่า นิยาย

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. ศูนย์การเรียนรู้ 5 ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่

1.1 ศูนย์มาสโลว์

1.2 ศูนย์เรอจำจันอยู่ที่นี่

1.3 ศูนย์บอกหน้อยได้ไหม

1.4 ศูนย์เติมเต็ม

1.5 ศูนย์สำรวจ

2. เอกสารหมายเลข 8 นิทานตัวอย่าง 3 เรื่อง คือ เจ้าทุทโธ บุญคุณบิดา

มารดา ประวัติของกุ้ง

3. เอกสารหมายเลข 9 นิทาน จำนวน 10 เรื่อง

3.1 จอเงร

3.2 ที่มาของตาลโตนด

3.3 เปลือกไม้วิเศษ

3.4 ลูกเขยชาวกรุงพ้อตบ้านนอก

3.5 ต้มปู

3.6 เจ้าสุบิน

3.7 คิดว่าแกงบวช

3.8 ชาติไม่ดีทาสไม่แดง

3.9 นายพรานล่าเนื้อ

3.10 เรือสำเภา

4. แถบคำถามที่เพื่อนตั้งคำถาม

5. ใบงานที่ 4 แบบฝึกหัดการวิเคราะห์นิทาน

แผนการสอนที่ 6 ตำนาน

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. เอกสารหมายเลข 10 ความรู้เกี่ยวกับตำนาน ประกอบด้วย
 - 1.1 ความหมายและที่มาของตำนาน
 - 1.2 ลักษณะเนื้อหาและประเภทของตำนาน
 - 1.3 บทบาทของตำนานกับวิถีชีวิตของคนไทย
 - 1.4 คุณค่าของตำนาน
2. เอกสารหมายเลข 11 ตัวอย่างของนิทานพื้นบ้าน และตำนานหน้า 276-277
3. ใบงานที่ 5 แบบฝึกหัดเรื่องตำนาน

แผนการสอนที่ 7 ตำนาน

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. เอกสารหมายเลข 12 ตำนาน จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่
 - 1.1 ตำนานหลวงพ่อเพชร
 - 1.2 บ่อน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์
 - 1.3 บ่อน้อยบ่อหลวง
 - 1.4 นิทานปาดำ
 - 1.5 บ้านเคียนซา
2. เอกสารหมายเลข 13 ตัวอย่างการวิเคราะห์ตำนาน
3. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน เรื่อง นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน

แผนการสอนที่ 8 ปริศนาคำทาย

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน เรื่อง ปริศนาคำทาย
2. เอกสารหมายเลข 14 ความรู้เกี่ยวกับปริศนาคำทาย ประกอบด้วย
 - 2.1 ความหมายและที่มาของปริศนาคำทาย
 - 2.2 วิธีการเล่นปริศนาคำทาย
 - 2.3 ลักษณะโครงสร้างของปริศนาคำทาย
 - 2.4 ประเภทและข้อสังเกตพิเศษของปริศนาคำทาย
 - 2.5 คุณค่าของปริศนาคำทาย
3. เอกสารหมายเลข 15 ปริศนาคำทาย จำนวน 10 ปริศนาคำทาย

4. เกมปริศนาคำทาย ประกอบด้วย ปริศนาคำทายหมวด ก. และ หมวด ข.
หมวดละ 10 ปริศนาคำทาย

5. เอกสารหมายเลข 16 ตัวอย่างการศึกษาวិเคราะห์ปริศนาคำทาย
แผนการสอนที่ 9 ภาษิตและสำนวน

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน เรื่อง ภาษิตและสำนวน
2. เอกสารหมายเลข 17 ความรู้เกี่ยวกับภาษิต ประกอบด้วย
 - 2.1 ความหมายและที่มาของภาษิต
 - 2.2 ความจำเป็นในการใช้ภาษิต
 - 2.3 ประเภทของภาษิต
 - 2.4 โครงสร้างและเนื้อหาของภาษิต
3. เอกสารหมายเลข 18 ความรู้เกี่ยวกับสำนวน ประกอบด้วย
 - 3.1 ความหมายและที่มาของสำนวน
 - 3.2 ประเภทของสำนวน
 - 3.3 คุณค่าของสำนวน
4. เอกสารหมายเลข 19 ตัวอย่างการวิเคราะห์ภาษิตและสำนวน
5. แถบประโยคภาษิตและสำนวน จำนวน 10 ประโยค

แผนการสอนที่ 10 เพลงพื้นบ้าน

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. เอกสารหมายเลข 20 เพลงพื้นบ้าน
2. เอกสารหมายเลข 21 ความรู้เกี่ยวกับเพลงนา
3. เอกสารหมายเลข 22 ความรู้เกี่ยวกับเพลงเรือ
4. เอกสารหมายเลข 23 ความรู้เกี่ยวกับเพลงคำตัก
5. เอกสารหมายเลข 24 ความรู้เกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็ก
6. เอกสารหมายเลข 25 ความรู้เกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็ก
7. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน เรื่อง เพลงพื้นบ้าน
8. ใบงานที่ 6 แบบฝึกหัดเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน

แผนการสอนที่ 11 เพลงพื้นบ้าน

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. เอกสารหมายเลข 26 เนื้อหาเพลงนา
2. เอกสารหมายเลข 27 เนื้อหาเพลงคำดัก
3. ใบงานที่ 7 แบบฝึกหัดเพลงนาและเพลงคำดัก
4. แถบบันทึกลีขียงเพลงกล่อมเด็ก หรือวิทยากรร้องเพลงกล่อมเด็ก
5. เอกสารหมายเลข 28 ตัวอย่างการวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็ก
6. เอกสารหมายเลข 29 เพลงกล่อมเด็กจำนวน 68 เพลง
7. ใบงานที่ 8 แบบฝึกหัดเพลงกล่อมเด็ก
8. เอกสารหมายเลข 30 เนื้อหาเพลงบอก
9. แบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง เพลงพื้นบ้าน

แผนการสอนที่ 12

สื่อการสอนที่ใช้ คือ

1. วี.ดี.โอ เทป หรือภาพเกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้าน ประเพณีต่าง ๆ
2. แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน เรื่อง การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น
3. เอกสารหมายเลข 31 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

การวัดและประเมินผล

การกำหนดวิธีวัดและประเมินผล ผู้วิจัยยึดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ได้วิธีวัดและประเมินผล 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินผลระหว่างเรียน โดยประเมินรายการการสังเกตพฤติกรรมและคุณภาพ การแสดงออกของนักเรียนในระหว่างเรียน มีรายการการสังเกตพฤติกรรม 5 ด้าน คือ ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแสดงความคิดเห็น และความกล้าแสดงออก และมีรายการสังเกตคุณภาพการแสดงออก 3 ด้าน คือ คุณภาพของงาน เหตุผลในการเสนอแนะ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. การประเมินผลแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ก่อนเรียนรายวิชา และเมื่อสอนเสร็จแล้ว ในแต่ละบทเรียน เพื่อพัฒนาการทางการเรียนของเด็กนักเรียน และการประเมินผลหลังเรียน เป็นการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบ (multiple choice) ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ข้อสอบที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผ่านการทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นเวลา 1 ภาคเรียน จำนวน 40 คน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับ ซึ่งข้อสอบที่ได้รับคัดเลือกมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 0.80 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.75 ซึ่งจัดว่าเป็นข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ดี

การสร้างเอกสารหลักสูตร

ผู้วิจัยสร้างเอกสารหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533)

ส่วนที่ 2 เอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ส่วนประกอบของเอกสาร ประกอบด้วย

1. ลักษณะรายวิชา 2. หลักการของเอกสารหลักสูตร 3. คำอธิบายรายวิชา 4. จุดประสงค์รายวิชา 5. สังเขปเนื้อหารายวิชา 6. รายละเอียดของเนื้อหา 7. กิจกรรมเสนอแนะ 8. แหล่งวิทยาการ 9. การวัดและประเมินผล

ตอนที่ 2 คู่มือการสอน ประกอบด้วย

1. โครงการสอนระยะยาว 2. แผนการสอนประจำคาบ 3. สื่อการเรียนการสอน 4. แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน 5. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 6. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 7. แบบประเมินความคิดเห็น

ตอนที่ 3 ความรู้ประกอบเนื้อหาวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น และจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2. นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน 3. ปริศนาคำทาย 4. ภาษิตและสำนวน 5. เพลงพื้นบ้าน 6. การส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

การตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงเอกสารหลักสูตร

ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตร จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่าน มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตร รายวิชา
ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

	ความคิดเห็น	จำนวน
1	หลักการและจุดมุ่งหมายของเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น	
	1.1 ความชัดเจน	4
	1.2 ควรปรับปรุง	-
2	การกำหนดจุดประสงค์	
	2.1 ความชัดเจน	3
	2.2 ควรปรับปรุง	1
3	การกำหนดเนื้อหาของรายวิชาในเอกสารหลักสูตรสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา ที่หลักสูตรกำหนด	
	3.1 ความสอดคล้อง	4
	3.2 ควรปรับปรุง	-
4	การกำหนดโครงการสอนระยะยาว	
	4.1 ความเหมาะสม	4
	4.2 ควรปรับปรุง	-
5	การใช้ภาษาในแผนการสอนสื่อความหมาย	
	5.1 ความชัดเจน	4
	5.2 ควรปรับปรุง	-
6	การกำหนดเนื้อหาในคู่มือเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นเรียนของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย	
	6.1 เหมาะสม	4
	6.2 ควรปรับปรุง	-
7	การกำหนดเนื้อหาในแผนการสอนประจำคาบมีความต่อเนื่อง	
	7.1 ต่อเนื่อง	4
	7.2 ควรปรับปรุง	-

	ความคิดเห็น	จำนวน
8	จำนวนวรรณกรรมท้องถิ่นแต่ละประเภท ที่นำมาประกอบเป็นเนื้อหาในแผนการสอน เหมาะสม	
	8.1 เหมาะสม	4
	8.2 ควรปรับปรุง	-
9	ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับเวลาในแต่ละแผนการสอน	
	9.1 สอดคล้อง	3
	9.2 ควรปรับปรุง	1
10	การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละแผนการสอน	
	10.1 เหมาะสม	2
	10.2 ควรปรับปรุง	2
11	การกำหนดสื่อการสอนในแต่ละแผนการสอน	
	11.1 เหมาะสม	4
	11.2 ควรปรับปรุง	-
12	การกำหนดวิธีประเมินผลในแต่ละแผนการสอน	
	12.1 เหมาะสม	3
	12.2 ควรปรับปรุง	1

จากตารางที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035
วรรณกรรมท้องถิ่น ของผู้ทรงคุณวุฒิมี ดังนี้

1. หลักการและจุดมุ่งหมายของเอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น
ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นว่าหลักการและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มีความชัดเจนดีแล้ว
2. การกำหนดจุดประสงค์รายวิชา ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เห็นว่าชัดเจนดีแล้ว
อีก 1 ท่าน นั้นเสนอแนะว่าจุดประสงค์รายวิชาน่าจะรวบให้สั้นและกระชับมากกว่านี้ เพราะ 20
ข้อนั้นดูมากเกินไป
3. การกำหนดเนื้อหาของเอกสารหลักสูตร สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาที่หลักสูตร
กำหนด ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นว่าเนื้อหาที่กำหนดสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาเหมาะสมดีแล้ว
4. การกำหนดโครงการสอนระยะยาว ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นว่าโครงการระยะยาว
ที่กำหนดไว้เหมาะสมดีเกือบทุกบทเรียน และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

5. การใช้ภาษาสื่อความหมายในแผนการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นว่าภาษาที่ใช้สื่อความหมายในแผนการสอน มีความชัดเจน สื่อความหมายได้

6. การกำหนดเนื้อหาในคู่มือเหมาะสมกับวัย/ชั้นเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว

7. ความต่อเนื่องของเนื้อหาในแผนการสอนประจำคาบ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นด้วยว่า เนื้อหาต่อเนื่องเหมาะสมดีแล้ว

8. จำนวนวรรณกรรมท้องถิ่นที่นำมาประกอบเนื้อหาในแผนการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เห็นว่า เนื้อหาเหมาะสม อีก 1 ท่าน เสนอแนะปรับปรุงว่าควรจะตัดนิทานพื้นบ้าน 3 เรื่อง ออก คือ เรื่อง ลูกเขยชาวกรุงกับพ่อตาบ้านนอก เพราะเนื้อหาเข้าลักษณะของการดูถูกคนต่างจังหวัด เรื่อง ปลาบู่ทอง และเรื่องนางนกไข่ เพราะไม่ใช่นิทานพื้นบ้านของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

9. ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับคาบเวลาเรียนในแต่ละแผน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เห็นว่าเนื้อหาที่กำหนดมีความสอดคล้องกับคาบเวลา อีก 1 ท่าน เห็นว่าควรปรับปรุงโดยลดเนื้อหาลงเพราะเห็นว่ามีมากเกินไปเหมือนเป็นการอัดความรู้

10. การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน เห็นว่าเอกสารหลักสูตรกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละแผนได้ตรงกับกระบวนการที่ใช้สอน ส่วนอีก 2 ท่าน เห็นว่าควรปรับปรุง คือ ควรจัดกิจกรรมแบบอื่นบ้าง ถ้ามีแต่การอ่านเด็กนักเรียนจะเบื่อ

11. การกำหนดสื่อการเรียนการสอนในแต่ละแผน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดเห็นว่าเหมาะสมตามลักษณะบทเรียนดีแล้ว

12. การกำหนดวิธีประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เห็นว่าเหมาะสมตามลักษณะบทเรียนดีแล้ว อีก 1 ท่าน เสนอแนะว่าควรนำวิธีการประเมินผลแบบใหม่ ๆ ตามการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทย ปี 2544 มาใช้ด้วย

จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงเอกสารหลักสูตร ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ดังนี้

2.การกำหนดจุดประสงค์รายวิชา ได้ปรับเปลี่ยน ดังนี้

จุดประสงค์รายวิชาของเดิมมีทั้งหมด 20 ข้อ คือ

1.อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท และคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นได้

2. ระบุวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นในอดีตได้

3. อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท และคุณค่าของนิทาน เรื่องเล่า
นิยายพื้นบ้านได้
4. จำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้าน (นิทาน นิยาย เรื่องเล่า)
5. อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียม
ประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้
6. อธิบายความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในนิทาน
พื้นบ้านได้
7. อธิบายความหมายของคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่น ที่ปรากฏในนิทานพื้น
บ้านสุราษฎร์ธานีได้
8. อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภทและคุณค่า ประโยชน์ของตำนาน
ได้
9. อธิบาย ที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียม
ประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในตำนานได้
10. อธิบายลักษณะความเหมือนและแตกต่างกันระหว่างตำนานกับนิทาน
พื้นบ้านได้
11. อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะและประเภทของปริศนาคำทายได้
12. อธิบายความหมายของคำศัพท์และสำนวนที่ปรากฏในปริศนาคำทายได้
13. อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียม
ประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในปริศนาคำทาย
14. อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ ประเภท และคุณค่าของ
ภาษิตและสำนวนได้
15. อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ และคุณค่าประโยชน์ของ
เพลงพื้นบ้านได้
16. อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียม
ประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้
17. อธิบายความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในเพลง
พื้นบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้
18. อธิบายความหมายและสำนวนท้องถิ่น ของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏใน
เพลงพื้นบ้านได้

19.รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นในท้องถิ่นของตนและจัดทำโครงการเผยแพร่
ได้

20.จัดทำโครงการศึกษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้

การกำหนดจุดประสงค์รายวิชาผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าน่าจะรวบให้สั้นและกระชับกว่านี้
เพราะ 20 ข้อนั้นดูมากเกินไป ผู้วิจัยจึงแก้ไขปรับเปลี่ยน ดังนี้

1.บอกความหมาย ลักษณะ ประเภท และคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น รวมทั้ง
ระบุวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นในอดีตได้

2.บอกความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และจำแนก
ประเภทของนิทานพื้นบ้านได้

3.อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และ
ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านสุราษฎร์ธานีได้

4.อธิบายความหมายของคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่น ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านสุ
ราษฎร์ธานีได้

5.อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของตำนาน ตลอดจนที่มา แนวคิด วิถี
ชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในตำนานได้

6.อธิบายลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกันระหว่างตำนานกับนิทานได้

7.อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะ ประเภทของปริศนา และความหมายของคำ
ศัพท์สำนวนที่ปรากฏในปริศนาคำทาย พร้อมทั้งสามารถบอกถึงที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณี ของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในปริศนาคำทายได้

8.อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ ประเภท และคุณค่าของภาษิตกับ
สำนวนได้

9.วิเคราะห์ที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ และคุณค่าประโยชน์ของเพลงพื้นบ้าน
พร้อมทั้งศึกษาที่มา แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี
ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้

10.วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน
รวมทั้งสามารถบอกความหมายของศัพท์ สำนวนท้องถิ่นของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในเพลง
พื้นบ้านได้

11.รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นในท้องถิ่นของตน และจัดทำโครงการเผยแพร่ได้

12.จัดทำโครงการศึกษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้

9. ความสอดคล้องของเนื้อหากับคาบเวลาในแต่ละแผนการสอน ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนโดยการมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาในหัวข้อที่จะทำการเรียนการสอนล่วงหน้า ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

10. การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับกระบวนการที่กำหนดไว้ และจัดกิจกรรมกลุ่มให้หลากหลายตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

12. การกำหนดวิธีประเมินผลในแต่ละแผนการสอน ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนโดยการนำวิธีการประเมินผลแบบผู้เรียนประเมินตนเอง และเพื่อนในห้องเป็นผู้ร่วมประเมินผลด้วยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ชั้นนำเอกสารหลักสูตรไปทดลอง (experiment)

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยนำแผนการสอนไปทดลองสอนกับนักเรียนโรงเรียนเกาะพะงันศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 27 คน ใช้เวลาทดลอง 1 ภาคเรียน (ตุลาคม 2544 – มีนาคม 2545) สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2 คาบ ต่อเนื่องกัน เมื่อทดลองเสร็จสิ้นแล้วได้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น โดยใช้แบบทดสอบและแบบประเมินความคิดเห็นที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เลือกเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 27 คน

หลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(ปลายภาคเรียน) ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ กำหนดคะแนนสองข้อคิดเป็น 1 คะแนน และใช้แบบสอบถามวัดความคิดเห็นจัดลำดับคุณภาพ จำนวน 10 ข้อ เพื่อตรวจสอบคุณภาพในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ดังกล่าว

ตารางที่ 3 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

ข้อ	P	r	ข้อ	P	r
1	0.575	0.25	31	0.475	0.35
2	0.725	0.25	32	0.450	0.20
3	0.750	0.40	33	0.500	0.30
4	0.400	0.20	34	0.275	0.25
5	0.750	0.30	35	0.375	0.25
6	0.650	0.30	36	0.675	0.35
7	0.800	0.20	37	0.550	0.20
8	0.600	0.30	38	0.800	0.20
9	0.725	0.45	39	0.300	0.20
10	0.525	0.25	40	0.375	0.35
11	0.725	0.45	41	0.350	0.20
12	0.725	0.45	42	0.675	0.25
13	0.700	0.40	43	0.275	0.25
14	0.725	0.45	44	0.800	0.30
15	0.675	0.25	45	0.275	0.25
16	0.500	0.20	46	0.800	0.40
17	0.800	0.30	47	0.550	0.20
18	0.675	0.25	48	0.850	0.30
19	0.800	0.30	49	0.725	0.35
20	0.750	0.20	50	0.775	0.35
21	0.800	0.20	51	0.775	0.45
22	0.800	0.30	52	0.725	0.35
23	0.675	0.45	53	0.800	0.40
24	0.650	0.60	54	0.575	0.35
25	0.775	0.25	55	0.600	0.20
26	0.725	0.45	56	0.750	0.20
27	0.700	0.30	57	0.775	0.25
28	0.750	0.20	58	0.725	0.35
29	0.600	0.40	59	0.775	0.35
30	0.500	0.20	60	0.725	0.45

ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(ปลายภาคเรียน)รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 ถึง 0.60 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง

หลังจากการทดลองใช้เอกสารหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น
ปรากฏผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและค่าระดับความคิดเห็นในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรายวิชา ท 035
วรรณกรรมท้องถิ่น

นักเรียนคนที่	คะแนนระหว่างเรียน					รวม	คะแนน ปลายภาค	รวม คะแนน ผล สัมฤทธิ์ ทางการ เรียน	ความคิดเห็น ที่มีต่อการเรียน	
	แบบ ทดสอบ หลัง เรียน (6บท)	แบบ ทดสอบ กลาง ภาค เรียน (20)	การ ปฏิบัติ งานใน ชั้นเรียน (10)	งานและ แบบฝึก หัด (10)	จิตพิสัย (10)				ค่า เฉลี่ย	ระดับ
	(20)	(20)	(10)	(10)	(10)	(70)	(30)	(100)		
1	13	15	7	7	7	49	20	69	4.3	สูง
2	15	16	8	10	10	59	26	85	4.6	สูง
3	16	16	8	9	10	59	22	81	4.1	สูง
4	14	14	9	9	10	56	18	74	3.9	สูง
5	16	17	8	9	10	60	25	85	3.9	สูง
6	17	14	8	9	10	58	22	80	4.1	สูง
7	16	16	7	9	10	58	28	86	4.1	สูง
8	16	16	8	9	10	59	20	79	4.1	สูง
9	14	15	9	9	10	57	24	81	4.0	สูง
10	14	14	9	9	10	56	25	81	3.9	สูง
11	16	16	7	8	10	57	24	81	3.3	ปานกลาง
12	15	16	8	9	10	58	27	85	3.45	ปานกลาง
13	14	14	7	8	10	53	22	75	3.5	สูง
14	15	13	7	9	10	54	26	80	3.52	สูง
15	16	16	7	8	10	57	23	80	3.63	สูง
16	16	16	8	8	10	58	24	82	3.65	สูง
17	13	12	8	7	7	47	25	72	3.64	สูง
18	14	14	7	8	9	52	24	76	3.62	สูง
19	14	17	8	9	10	58	23	81	3.61	สูง
20	16	14	7	7	8	52	25	77	3.65	สูง
21	15	16	9	10	10	60	27	87	3.66	สูง
22	15	15	7	7	7	51	24	75	3.71	สูง
23	12	15	8	7	8	50	23	73	3.78	สูง
24	14	16	7	8	7	52	26	78	3.77	สูง
25	16	15	7	7	7	52	23	75	3.75	สูง
26	13	14	7	7	7	48	22	70	3.77	สูง
27	16	13	8	8	10	55	24	79	3.78	สูง
ค่าเฉลี่ยร้อยละ						78.57	79.25	78.77		
$\bar{X}$						55	23.77	78.77	3.78	สูง
S.D.						3.79	2.24	4.73	0.27	

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผลการวัดจากการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 55 จากคะแนนเต็ม 70 คิดเป็นร้อยละ 78.57 ซึ่งอยู่ในระดับสูง และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.79

ผลคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.77 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.25 ซึ่งอยู่ในระดับสูง และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.24

ผลรวมคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งระหว่างเรียนและหลังทำการสอนเสร็จสิ้น ของตัวอย่างทั้งกลุ่ม มีคะแนนร้อยละ 78.77 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.73 แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับสูง

ผลการวัดความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.27 แสดงว่า นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อ การเรียนการสอน

ผลการหาประสิทธิภาพเอกสารหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น โดยใช้เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ 80/80 ปรากฏว่าเอกสารหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 78.57 / 79.25 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 2.5 ถือว่ามีประสิทธิภาพดี

การปรับปรุงเอกสารหลักสูตรหลังจากการทดลองใช้

จากผลการทดลองใช้เอกสารหลักสูตรในสถานการณ์จริง หลังจากการทดลองสอนผู้วิจัยพบว่า แผนการสอนที่นำไปสอนจำนวน 12 แผน ยังมีจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดในการปรับปรุงแก้ไข ดังแสดงไว้ในตาราง

ตารางที่ 5 สรุปปัญหาและหัวข้อกิจกรรมที่ควรปรับปรุงในเอกสารหลักสูตร

แผนการสอนที่	ปัญหาที่ประสบ	ข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
1.	-	-	คงเดิม
2.	การจัดกลุ่มของนักเรียนจะใช้เวลามาก ครูควรระบุและแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มด้วยตัวเอง ควรให้คละกันระหว่างเด็กเก่งกับเด็กอ่อน	ครูควรจัดกลุ่มการทำงานของเด็ก โดยการสลับเลขที่กัน หรือควรทำฉลากการเลือกกลุ่มเพื่อควบคุมเวลาในการรายงานหรือเสนอชื่อโครงการนั้น	คงเดิม

แผนการ สอนที่	ปัญหาที่ประสบ	ข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
3.	นักเรียนใช้เวลาในการนำเสนอผลงานของกลุ่มตัวเองมากเกินไป 5 นาที	ควบคุมเวลาในการนำเสนอผลงาน ของนักเรียนให้ดี ถ้าปล่อยให้ ยืดเยื้อจะมีปัญหาเรื่องเวลา	คงเดิม
4.	สอนไม่ทันเวลา	ควรให้นักเรียนอ่านนิทานล่วงหน้า มาก่อน	คงเดิม
5.	-	-	คงเดิม
6.	-	-	คงเดิม
7.	-	-	คงเดิม
8.	-	-	คงเดิม
9.	-	-	คงเดิม
10.	-	-	คงเดิม
11.	สอนไม่ทัน	ครูควรให้นักเรียนอ่านเพลงพื้นบ้าน มาก่อนล่วงหน้า	คงเดิม
12.	นักเรียนบางคนใช้เวลาในการรายงานและอภิปรายมาก	ควบคุมเวลาในการรายงานและ อภิปรายให้ดี	

จะเห็นว่าปัญหาที่ประสบ คือ ปัญหาเรื่องเวลา และยังมีปัญหาเรื่องอื่น ๆ อีก คือ การปล่อยให้นักเรียนจัดกลุ่มกันเอง จะพบว่า เด็กบางคนไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน กิจกรรมการเรียนการสอน (ข้อความสมบูรณ์ของแผนการสอนที่ 1-12 โปรดดูภาคผนวก ก. หน้า 192-294) ทั้งนี้ มีรายละเอียดข้อควรปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนการสอนที่ 2

ปรับกิจกรรมข้อ 7

จากเดิม

- ตัวแทนกลุ่มนำเสนอโครงการกลุ่มให้เพื่อนกลุ่มอื่นทราบ เพื่อไม่ให้งานโครงการซ้ำซ้อนกัน จากนั้นจึงแยกย้ายไปจัดทำโครงการตามที่ต้องการและกำหนดวันแสดงผลงานของโครงการนั้น

- ปรับเปลี่ยนเป็น 7. ครูรวบรวมโครงการของแต่ละกลุ่ม และเขียนชื่อโครงการบนกระดานดำ เพื่อดูว่ากลุ่มไหนเสนอโครงการซ้ำซ้อนกัน หากซ้ำซ้อนกันก็ต้องแนะนำให้บางกลุ่มหลีกเลี่ยงกัน จากนั้นกำหนดวันแสดงผลงานของโครงการ

แผนการสอนที่ 3

ปรับกิจกรรมข้อ 2, 3, 5

- จากเดิม 2. ให้ตัวแทนนักเรียนออกมาเล่านิทาน โดยเล่าเป็นภาษาท้องถิ่น ให้เพื่อน ๆ ฟัง
3. ให้ตัวแทนนักเรียนออกมาเล่านิทาน เรื่อง กระต่ายกับเต่า โดยเล่าเป็นภาษาราชการให้เพื่อน ๆ ฟัง
5. ครูให้ศึกษาเอกสารหมายเลข 4 นิทานจำนวน 20 เรื่อง และให้นักเรียนแยกประเภทและคุณค่าของนิทานพื้นบ้าน
- ปรับเปลี่ยน ครูต้องเตรียมเด็กนักเรียนล่วงหน้า เพื่อเป็นตัวแทนในการเล่านิทาน และแจกเอกสารหมายเลข 4 นิทานจำนวน 20 เรื่อง ให้เด็กไปอ่านล่วงหน้ามาก่อนเรียน

แผนการสอนที่ 4

ปรับกิจกรรมข้อ 3, 4

- จากเดิม 3. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและศึกษานิทานในเอกสารหมายเลข 7 จำนวน 15 เรื่อง นำเสนอผลงานในรูปแบบของ Mind Mapping
4. ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานการศึกษาวិเคราะห์นิทานที่กลุ่มตนรับผิดชอบ โดยมีครูและเพื่อน ๆ กลุ่มอื่นร่วมอภิปรายด้วย
- ปรับเปลี่ยน ให้นักเรียนศึกษานิทานในเอกสารหมายเลข 7 นิทานจำนวน 15 เรื่อง มาล่วงหน้า และให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานการศึกษาวิเคราะห์นิทานที่กลุ่มตนรับผิดชอบ โดยเลือกนิทานเพียงเรื่องเดียว นอกจากนั้น ก็ให้ทำส่งครูเป็นรายงาน และครูจะนำรายงานของแต่ละกลุ่มมาตรวจ เมื่อตรวจแล้วจะส่งคืนกลับไปและให้แต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนรายงานกันอ่านจนครบทุกกลุ่ม

แผนการสอนที่ 11 และ 12

ปรับกิจกรรมใหม่ คือ

1. มอบหมายให้นักเรียนทุกคนกลับไปศึกษาเอกสารเพลงพื้นบ้านมาก่อนล่วงหน้า
2. การเชิญวิทยากรมาร้องเพลงพื้นบ้านต้องควบคุมเวลาให้ดี เพราะไม่อย่างนั้นจะยืดเยื้อมาก เนื่องจากวิทยากรเป็นคนท้องถิ่น จึงเป็นที่รู้จักของเด็กนักเรียนดี อาจพูดคุยหยอกล้อกันอย่างสนุกสนานจนไม่สามารถควบคุมเวลาที่จะทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้
3. การให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานควรเลือกเพลงพื้นบ้าน 1-2 เรื่อง เพื่อไม่ให้ใช้เวลามากเกินไป ส่วนที่เหลือครูจะนำรายงานไปตรวจและส่งกลับคืนให้กลุ่ม จากนั้นแต่ละกลุ่มต้องนำรายงานไปแลกเปลี่ยนกันอ่านให้ครบทุกกลุ่ม

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจัดสร้างเอกสารหลักสูตร ดำเนินการหาประสิทธิภาพของเอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรายวิชานี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เลือกเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การตรวจสอบ คุณภาพของเอกสารหลักสูตรใช้เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ 80/80 (E_1/E_2) ของชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการสร้างเอกสารหลักสูตร 2) ขั้นดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเอกสารหลักสูตร 3) ขั้นนำเอกสารหลักสูตรไปทดลอง (experiment) 4) ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองและปรับปรุงเอกสารหลักสูตร มีผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการสร้างเอกสารหลักสูตร

การเตรียมการสร้างเอกสารหลักสูตรประกอบด้วยงานการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมีผลสรุปดังนี้

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจาก หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยศึกษาวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ศึกษาเอกสารหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาไทย รวมทั้งรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ และสภาพทั่วไปของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดจนรวบรวมและวิเคราะห์ วรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อคัดเลือกเรื่องที่เหมาะสมนำไปใช้เป็นเนื้อหา และสื่อการ สอน ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์รายวิชา เนื้อหาสาระ คาบเวลาเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผล และประเมิน ผล

การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยได้ พิจารณาคัดเลือกรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ได้ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง (teacher center) และรูปแบบการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child center)

2. ขั้นตอนการร่างและตรวจสอบคุณภาพเอกสารหลักสูตร

2.1 ขั้นตอนการร่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการร่างหลักสูตร ดังนี้ คือ

2.1.1 การกำหนดโครงร่างเอกสารหลักสูตรท้องถิ่น จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สามารถนำมากำหนดโครงร่างเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ได้ดังนี้

2.1.1.1 การกำหนดจุดประสงค์รายวิชา ผู้วิจัยได้กำหนดจุดประสงค์ รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นไว้ 12 ข้อ ดังนี้

(1) บอกความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของวรรณกรรม ท้องถิ่น และระบุวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นในอดีตได้

(2) บอกความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของนิทาน เรื่อง เล่า นิยาย และจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านได้

(3) อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีและความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้

(4) อธิบายความหมายของคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่นที่ ปรากฏในนิทานพื้นบ้านสุราษฎร์ธานีได้

(5) อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของตำนาน ตลอดจนที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในตำนานได้

(6) อธิบายลักษณะเหมือนและแตกต่างกันระหว่างตำนานกับ นิทานได้

(7) อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะ ประเภทของปริศนา คำทาย และความหมายของคำศัพท์ จำนวนที่ปรากฏในปริศนา คำทาย พร้อมทั้งสามารถบอกถึง ที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ ปรากฏในปริศนา คำทายได้

(8) อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ ประเภท และ คุณค่าของภษิตและสำนวนได้

(9) วิเคราะห์ที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ และคุณค่า ประโยชน์ของเพลงพื้นบ้าน พร้อมทั้งศึกษาที่มา แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้

(10) วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ที่ ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน รวมทั้งสามารถบอกความหมาย คำศัพท์ และสำนวนท้องถิ่นของชาว สุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้

(11) รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นในท้องถิ่นของตน และจัดทำ โครงการเผยแพร่ได้

(12) จัดทำโครงการศึกษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้

2.1.1.2 การวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการ วิเคราะห์สามารถกำหนดเนื้อหาสาระได้ 6 บท ดังนี้ บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรม ท้องถิ่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี บทที่ 2 นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน บทที่ 3 ปริศนา คำทาย บทที่ 4 ภษิตและสำนวน บทที่ 5 เพลงพื้นบ้าน และบทที่ 6 การส่งเสริมและอนุรักษ์ วรรณกรรมท้องถิ่น โดยคัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นจากคลังข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่น คือ คัดเลือก นิทานได้ 55 เรื่อง คัดเลือกปริศนา คำทาย ได้ 30 ปริศนา คำทาย คัดเลือกภษิตและสำนวน ได้ 76 เรื่อง คัดเลือกเพลงพื้นบ้านจากจำนวน 1,232 เพลง ได้เพลงนา 1 เพลง เพลงคำตัก 1 เพลง เพลงกล่อมเด็ก 67 เพลง และเพลงบอก 1 เพลง

2.1.1.3 วิธีสอน ใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ได้ 9 วิธี คือ 1) วิธีสอนแบบบรรยาย 2) วิธีสอนแบบทบทวน 3) วิธีสอนแบบอภิปราย 4) วิธีสอนแบบโครงการ 5) วิธีสอนแบบอุปนัย 6) วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน 7) วิธีสอนโดยใช้แผนที่ความคิด 8) วิธีสอนแบบนิรนัย 9) วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

2.1.1.4 สื่อการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ดังนี้ 1) วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ คือ ปริศนาคำทาย ภาษิตและสำนวน นิทานพื้นบ้าน ตำนาน เพลงพื้นบ้าน 2) ใบความรู้ 3) รูปภาพ 4) บัตรคำ 5) เกม 6) วิทียากร 7) ศูนย์การเรียนรู้ 8) ใบงานและแบบฝึกหัด 9) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 10) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

2.1.1.5 การวัดผลและประเมินผล ใช้วิธีวัดและประเมินผล 2 ลักษณะ คือ การประเมินผลระหว่างเรียน โดยใช้แบบสังเกตและประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน และการประเมินผลหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยสัดส่วนการให้คะแนนเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินของกระทรวงศึกษาธิการ คะแนนระหว่างภาคเรียนร้อยละ 70 คะแนนปลายภาคร้อยละ 30

2.1.1.6 เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ ใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบเลือกตอบจำนวน 60 ข้อ 30 คะแนน มีค่าความเชื่อมั่น (R) ของข้อสอบทั้งฉบับ $R = 0.75$

2.1.1.7 แบบประเมินความคิดเห็น เป็นแบบสอบถามชนิดจัดลำดับคุณภาพ 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ $R=0.71$

2.1.2 ขั้นตอนการสร้าง ผู้วิจัยได้สร้างเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สามารถนำมากำหนดส่วนประกอบของเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ได้ 3 ตอน คือ

2.1.2.1 ส่วนประกอบของเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ลักษณะรายวิชา 2) หลักการของเอกสารหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา 4) จุดประสงค์รายวิชา 5) สังเขปเนื้อหาวิชา 6) รายละเอียดของเนื้อหา 7) กิจกรรมเสนอแนะ 8) แหล่งวิทยากร 9) การวัดผลประเมินผล

2.1.2.2 คู่มือการสอน ประกอบด้วย 1) โครงการสอนระยะยาว 2) แผนการสอนประจำคาบ 3) สื่อการเรียนการสอน 4) แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน 5) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 6) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ 7) แบบแสดงความคิดเห็น

2.1.2.3 ความรู้ประกอบ ประกอบด้วย เนื้อหารายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น และจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน 3) ปริศนาคำทาย 4) ภาษิตและสำนวน 5) เพลงพื้นบ้าน 6) การส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

2.2 การตรวจสอบคุณภาพเอกสารหลักสูตร เมื่อสร้างเอกสารหลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการต่อไปนี้

2.2.1 การประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตร แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจรายละเอียดของโครงสร้าง คำถาม และภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถามจำนวน 12 ข้อ คือ 1) ความชัดเจนของหลักการและจุดมุ่งหมายของเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น 2) ความชัดเจนของการกำหนดจุดประสงค์รายวิชา 3) ความสอดคล้องของการกำหนดเนื้อหาของรายวิชาในเอกสารหลักสูตรกับคำอธิบายรายวิชาที่หลักสูตรกำหนด 4) ความเหมาะสมของการกำหนดโครงการสอนระยะยาว 5) ความชัดเจนของการใช้ภาษาในแผนการสอนสื่อความหมาย 6) ความเหมาะสมของการกำหนดเนื้อหาในคู่มือเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 7) ความต่อเนื่องของการกำหนดเนื้อหาในแผนการสอนประจำคาบ 8) ความเหมาะสมของจำนวนวรรณกรรมท้องถิ่นแต่ละประเภทที่นำมาประกอบเป็นเนื้อหาในแผนการสอน 9) ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับเวลาในแต่ละแผนการสอน 10) ความเหมาะสมของการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละแผนการสอน 11) ความเหมาะสมของการกำหนดสื่อการสอนในแต่ละแผนการสอน 12) ความเหมาะสมของการกำหนดวิธีประเมินผลในแต่ละแผนการสอน ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตรไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะ ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านวรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการนิเทศการสอนวิชาภาษาไทย ด้านเทคนิควิธีสอนวิชาภาษาไทย รวม 4 ท่าน ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า เอกสารหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมทุกด้าน

2.2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ นำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR – 21 ของคูเคอร์ริชาร์ดสัน

(Kuder – Richardson) ได้ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (R) ของข้อสอบทั้งฉบับ = 0.75

แบบประเมินความคิดเห็น เป็นแบบสอบถามชนิดจัดลำดับคุณภาพ 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ นำมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม = 0.71

3. การนำเอกสารหลักสูตรไปทดลอง (experiment)

ผู้วิจัยนำเอกสารหลักสูตรที่ได้รับการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เลือกเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 27 คน โดยใช้แผนการสอนทั้ง 12 แผนการสอน กำหนดเวลา 32 คาบ 16 สัปดาห์ ตลอดภาคเรียน ก่อนสอนแต่ละแผนการสอนจะให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนและบันทึกคะแนนไว้ และเมื่อสอนจบแต่ละแผนการสอนจะให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกัน บันทึกคะแนนไว้ หลังจากสอนจบทั้ง 12 แผนการสอนแล้วทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อนำคะแนนจากการทำแบบทดสอบของนักเรียนหลังเรียนประจำแผนการสอน คะแนนจากแบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน คะแนนจิตพิสัย คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างภาคเรียน และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาหาค่าประสิทธิภาพของเอกสารหลักสูตร

4. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองและปรับปรุงเอกสารหลักสูตร

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทดลองใช้เอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น โดยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียน มาคำนวณเป็นคะแนนเฉลี่ยระหว่างภาค และคำนวณคะแนนเฉลี่ยปลายภาค จากคะแนนรวมที่นักเรียนได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร E_1/E_2 (80/80) ของชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ค่า E_1 เท่ากับ 78.57 และค่า E_2 เท่ากับ 79.25 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 1.43 แต่ไม่เกิน 2.5 จึงถือว่าเอกสารประกอบหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพที่ดี

อภิปรายผล

จากผลสรุปการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การกำหนดเนื้อหา

จากการที่ผู้วิจัยใช้คำอธิบายรายวิชาเป็นกรอบ กำหนดจุดประสงค์รายวิชา และเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่น เมื่อใช้เป็นสื่อการสอนและเป็นเนื้อหาของรายวิชา ผลของการคัดสรรตามเกณฑ์ทำให้ได้วรรณกรรมท้องถิ่นที่มีคุณภาพ สะท้อนสภาพท้องถิ่นทั้งในด้านวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมมนุษย์ของผู้คนในท้องถิ่นของผู้เรียนอย่างชัดเจน และลึกซึ้ง ทั้งนี้เป็นเพราะเนื้อหาวรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีส่วนสัมพันธ์กับวิถีชีวิต และประสบการณ์ตรงของนักเรียน บทเรียนจึงมีผลให้นักเรียนเกิดทัศนคติ และเข้าใจองค์ประกอบของเรื่องอันเกี่ยวกับตัวละคร จาก หรือบทสนทนาที่ไม่ห่างไกลกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิกเกิลส์เวิร์ธ (Wirgglsworth 1979 : 5658 A) ที่มีผลการวิจัยสรุปได้ว่า สื่อวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านมีความสำคัญในแง่ของความบันเทิงใจ และชี้ให้เห็นถึงจริยธรรม รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ค่านิยม และลักษณะของคนในสังคม

แม้ว่าวรรณกรรมจะเป็นสื่อที่สัมพันธ์กับชีวิตผู้เรียนแต่โดยที่เนื้อหาแต่ละเรื่องในวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทต่างๆ มีความสั้นยาวต่างกันก่อให้เกิดอุปสรรคในการเรียนการสอน คือเวลาที่กำหนดในแต่ละแผนการสอนกับจำนวนเรื่องในวรรณกรรมท้องถิ่นแต่ละประเภทที่จำเป็นต้องเรียนไม่สมดุลกัน นักเรียนใช้เวลาในการอ่านวรรณกรรมมากจนไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ตรงตามที่แผนการสอนระบุไว้ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นที่จะสอนในแต่ละแผนการสอนมาล่วงหน้า โดยผู้วิจัยคอยกำกับดูแล ติดตามผลการอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นแต่ละประเภทนอกเวลาเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยให้นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นที่จะสอนในแต่ละแผนการสอน ก่อนล่วงหน้า 1 สัปดาห์ การสอนจึงดำเนินไปด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพจน์ สุทธิศักดิ์ (2539 : 118) ที่กล่าวว่า การมอบหมายให้นักเรียนอ่านนิทานก่อนเป็นการบ้านล่วงหน้า จะทำให้นักเรียนทุกคนได้รู้เรื่องของนิทานทุกเรื่อง กิจกรรมจึงเหลือเพียงผู้เรียนฝึกจับประเด็นตามโจทย์สั่ง และ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นในแง่มุมต่าง ๆ

นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังพบว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนวรรณกรรมท้องถิ่นทุกประเภทจากจำนวน 232 เรื่อง ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมาก โดยผู้วิจัยนำเนื้อหาของวรรณกรรม

ท้องถิ่นมาให้นักเรียนเลือกเรื่องที่จะศึกษาตามความสนใจ ทำให้นักเรียนสนใจการเรียนมากขึ้น และเข้าใจท้องถิ่นอย่างกว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยที่วรรณกรรมท้องถิ่นแต่ละประเภทจะมีโครงเรื่องและแนวคิดที่แตกต่างกัน กับทั้งยังเป็นวรรณกรรมที่มาจากท้องถิ่นต่าง ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงตอบสนองความสนใจของนักเรียนในวัยนี้เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพจน์ สุทธิศักดิ์ (2539 : 119) ที่ระบุว่า การใช้นิทานหลากหลายแตกต่างกันในแต่ละบทเรียน ทำให้นักเรียนสนใจและกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น และสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งแก้วแดง (2541 : 41) ที่เสนอว่าการกระจายอำนาจของการจัดทำหลักสูตรไปสู่ท้องถิ่น โดยให้ครูและชุมชนมีบทบาทในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมดุลและสัมพันธ์กัน โดยที่หลักสูตรเลือกที่เน้นความสนใจของผู้เรียน และหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นภูมิปัญญาชาวบ้านและสภาพแวดล้อมของชุมชนอีกด้วย

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

วิธีสอนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วิธีสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางมี 2 วิธี ได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบทบทวน และวิธีสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ วิธีสอนแบบโครงการ วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน วิธีสอนแบบอภิปราย วิธีสอนแบบอุปนัย วิธีสอนแบบนิรนัย วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ และวิธีสอนโดยใช้แผนที่ความคิด

ผู้วิจัยพบว่า ในระยะแรกนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับวิธีสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนบางส่วนยังไม่กล้าแสดงออก และขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ แต่ผู้วิจัยได้แก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการใช้คำถามให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และส่งเสริมให้นักเรียนหาความรู้ด้วยตนเอง ในระยะต่อมานักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ได้เป็นอย่างดี กล้าแสดงความคิดและกล้าแสดงออกต่อหน้าชุมชนมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นอกจากจะทำให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาแล้ว ยังสามารถพัฒนาบุคลิกภาพและโลกทัศน์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์” (กรมวิชาการ 2539 : 55) ที่กล่าวถึงวิธีสอนที่ควรจัดให้มีขึ้นเพื่อเตรียมคนเข้าสู่สังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ว่า กระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา และสอดคล้องในทำนองเดียวกับแนวคิดของ สุพจน์ สุทธิศักดิ์ (2539 : 119) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนนิทานพื้นบ้านโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าพูดแสดงความคิดอย่างอิสระ และทำกิจกรรมร่วมกัน

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า การที่นักเรียนไม่คุ้นเคยกับวิธีสอนแบบโครงงานทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของการเขียนโครงงาน และการใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ คือ นักเรียนบางส่วนยังเขียนโครงงานไม่เป็น และไม่สามารถควบคุมระยะเวลาในการดำเนินโครงงาน ผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาโดยการทำโครงงานร่วมกับนักเรียนในชั้นเรียน 1 โครงงานก่อนที่จะให้นักเรียนจัดทำโครงงานด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในช่วงคาบกิจกรรมอิสระ ต่อมานักเรียนจึงสามารถพัฒนาการทำโครงงานได้เป็นอย่างดี และพบว่าการใช้วิธีสอนแบบโครงงานร่วมกับการแบ่งกลุ่มทำงาน ทำให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการทำงานระบบกลุ่ม สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์และมีวินัยในตนเอง ซึ่งสอดคล้องตามจุดหมายของหลักสูตร ที่กระทรวงศึกษาธิการ (2538 : 3) กำหนดไว้ว่า เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา มีทักษะในการจัดการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ ผู้วิจัยพบว่าวิธีสอนโดยแบ่งกลุ่มนี้จะช่วยพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวให้แก่ นักเรียนได้เป็นอย่างดี โดยที่ผู้วิจัยจะทำลากชั้นเพื่อให้เกิดการแบ่งกลุ่มกระจายกันอย่างเป็นธรรมชาติและไม่ให้มีกลุ่มผูกขาด มีการเปลี่ยนแปลงสมาชิกกันตลอดภาคเรียน

นอกจากวิธีสอนดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าวิธีสอนแบบแผนที่ความคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้สอนอ่านจับใจความวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทนิทาน เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิดอย่างมีระบบ มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นทั้ง 12 ข้อที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นและเมื่อสอนร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย ก็ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล พยายามแสวงหาความรู้ รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้ง รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานของการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพของสมาชิกสังคม ดังที่ อำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์ (2540 : บทบรรณาธิการ) ได้กล่าวว่า แผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นแผนหลักของแผนพัฒนาการศึกษา แห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) ได้เน้นแนวทางการเตรียมคนให้มีคุณลักษณะมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี ซึ่งสอดคล้องกับข้อดีของวิธีสอนแบบแผนที่ความคิด วิธีสอนแบบอภิปราย และ วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่ม ที่จะช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะดังกล่าวให้แก่ นักเรียนได้เป็นอย่างดี

3. การกำหนดคาบเรียน

การกำหนดคาบเรียน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ใช้เวลา 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค โดยจัดการเรียนการสอนเป็นคาบคู่ มีความเหมาะสมและเอื้อต่อเนื้อหาของบทเรียน กิจกรรม

การเรียนรู้การสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดประเมินผลเป็นอย่างดี ส่งผลให้เกิดมโนทัศน์ (concept) ที่เป็นเอกภาพของการเรียนการสอนแต่ละครั้งอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันจิรา ขาวสะอาด (2537 : 120) สุพจน์ สุทธิศักดิ์ (2539 : 119) และสุวรรณา ตั้งไชยศรี (2539 : 106) ที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ตรงกันว่า การสอนคาบคู่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรม รายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน มากกว่าคาบเดี่ยว

4. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล สำหรับรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ในการทำวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการ 2 ลักษณะ คือ การวัดผลระหว่างเรียน และการวัดผลหลังเรียน ซึ่งในการวัดผลระหว่างเรียน ผู้วิจัยใช้วิธีวัดหลายวิธี คือ วัดด้วยแบบทดสอบก่อน – หลังเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (กลางภาค) จำนวน 40 ข้อ แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนแบบที่ 1, 2, 3 ส่วนการวัดผลหลังเรียนใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จำนวน 60 ข้อ ซึ่งในการสร้างข้อสอบยึดวัดดูประสงค์ตามหลักการวัดผลของ Bloom (1972) ซึ่งวิธีวัดอย่างหลากหลายดังกล่าว สามารถวัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์รายวิชาทุกด้าน แต่สัดส่วนคะแนนของการวัดผลระหว่างเรียนจะมากกว่าวัดผลหลังเรียน ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ไม่ควรมุ่งวัดความรู้ที่ได้จากเนื้อหาสาระที่เรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรจะวัดจากคุณลักษณะอื่นในขณะปฏิบัติการระหว่างเรียน เช่น การสังเกตพฤติกรรมในการทำงานเดี่ยวหรืองานกลุ่มด้วย เพราะคุณลักษณะดังกล่าวจะมีผลต่อพฤติกรรมอันพึงประสงค์ในระยะยาวของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรรย์ (2536 : 339) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนภาษาไทยเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ค่อนข้างซับซ้อน การวัดและประเมินผลจึงต้องทำหลาย ๆ ด้าน และใช้หลาย ๆ วิธีเพื่อช่วยให้ผู้สอนได้ทราบพัฒนาการหรือสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่ตนสอนได้อย่างละเอียด จากนั้นผู้วิจัยได้หาประสิทธิภาพของเอกสารหลักสูตร โดยนำคะแนนเฉลี่ยของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานของการหาประสิทธิภาพ 80/80 ผลปรากฏว่าเอกสารหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 78.57 / 79.25 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน 2.5 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพดี สาเหตุที่ประสิทธิภาพของเอกสารหลักสูตรต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอาจเป็นเพราะระยะเวลาเรียนที่ไม่สม่ำเสมอ คือ ภาคเรียนที่สองช่วงเดือนตุลาคม-มีนาคมจะมีวันหยุดนักขัตฤกษ์มากและเป็นภาคเรียนที่มีกิจกรรมของโรงเรียนมาก จึงทำให้การเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นไม่สม่ำเสมอมีผลทำให้การเรียนรู้และรับรู้ของนักเรียนไม่เต็มที่เท่าที่ควร

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็น

ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 78.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือนักเรียนต้องผ่านการประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 และคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับสูง แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพจน์ สุทธิศักดิ์ (2539 : บทคัดย่อ) และนุสรา กฤษณะเศรษฐี (2540 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลในท้องถิ่นซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนอยู่ในระดับสูง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิวิมล ศรีสุขโข (2539 : บทคัดย่อ) และปวีณา บุนนาค (2539 : บทคัดย่อ) ที่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าเอกสารประกอบหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสม และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีประโยชน์ช่วยให้เยาวชนได้ รู้จักท้องถิ่น เข้าใจท้องถิ่นของตนเองในแง่มุมต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งอันจะเป็นหนทางสร้างความรักในท้องถิ่นและแนวคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

โดยที่กลุ่มวิชาภาษาไทย เป็นวิชาที่ใกล้ชิด และผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้เรียน ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยการสร้างเอกสารหลักสูตร โดยใช้ข้อมูลอันเป็นทรัพยากรท้องถิ่นมาประกอบเป็นเนื้อหา และสื่อการสอน สำหรับรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่สร้างขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ มีเงื่อนไขข้อจำกัดสำหรับการนำไปใช้ในบริบทของการเรียนการสอนที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น หรือแม้แต่ว่าในแต่ละสถานศึกษาซึ่งอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการนำเอกสารหลักสูตรฉบับนี้ไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. ควรพิจารณาศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในทางภาษา ไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และทักษะในการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ที่แตกต่างกัน ฉะนั้นกิจกรรมในการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยเสนอไว้อาจจะใช้ไม่ได้ผลกับนักเรียนบางกลุ่ม ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะพิจารณาเลือก ปรับ ลดหรือเพิ่ม กิจกรรมการเรียนการสอนในเอกสารหลักสูตรฉบับนี้ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน และสภาพแวดล้อมทางการสอนในสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2. บทบาทของครูต่อการโน้มนำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่น ผลที่คาดว่าจะได้รับของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น คือ นักเรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้ง เกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ดังนั้น ครูควรมีบทบาทในการพูดชักจูงหรือจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ จนเกิดความตระหนักในคุณค่าของความเป็นท้องถิ่น

3. ผู้สอนควรศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ในท้องถิ่น ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนอย่างชัดเจนลึกซึ้ง อาจใช้การอ่านหนังสือหรือศึกษาจากของจริงหรือประสบการณ์ตรง และควรศึกษาข้อมูลทางคติชนวิทยา และแนวคิดของนักวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาการท้องถิ่นที่มีความชำนาญในวรรณกรรมท้องถิ่น แต่ละประเภท รวมทั้งศึกษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานจะได้เป็นผู้สอนที่สามารถสอนให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนต่อไป

4. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การจัดทำห้องนิทรรศการวิถีชีวิตพื้นบ้านท้องถิ่นที่ตนเองอยู่ การจัดประกวดร้องเพลงกล่อมเด็กในวันแม่ และจัดทำทำเนียบวิทยาการในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ โดยเชิญให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย อันจะส่งผลให้การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นยั่งยืนสืบไปยังรุ่นลูกหลานของท้องถิ่นนั้น ๆ

5. ผู้สอนอาจเลือกใช้วรรณกรรมท้องถิ่นแต่ละประเภทในท้องถิ่นใกล้เคียงหรือท้องถิ่นอื่น เพื่อให้ให้นักเรียนได้เปรียบเทียบความเหมือนความต่าง และตระหนักในคุณลักษณะร่วมของท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย อันเป็นวิธีการที่ดีวิธีหนึ่งที่จะส่งเสริมความเข้าใจพื้นฐานทางมานุษยวิทยาแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในท้องถิ่นแก่ผู้เรียนด้วย

นอกจากนี้ผู้ใช้เอกสารหลักสูตรอาจเลือกเนื้อหาของวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสอนเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้สร้างไว้ เพื่อให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและสภาพของผู้เรียน โดยใช้หลักเกณฑ์การเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นที่ผู้วิจัยกำหนดเป็นแนวทางไว้ให้แล้ว

สื่อการสอนที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรฉบับนี้ เช่น รูปภาพ วิทยากรท้องถิ่น ของจริงที่ผู้สอนสามารถจัดทำได้ด้วยตนเอง ส่วนสื่อการสอนประเภทวีดิทัศน์ แอ็บเสียง ผู้สอนอาจต้องติดต่อขอยืมจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนในท้องถิ่น และต้องคำนึงถึงสภาพความพร้อมในโรงเรียนด้วย ซึ่งอาจแก้ปัญหาได้ด้วยการปรับเปลี่ยนสื่อการสอนตามความเหมาะสมของท้องถิ่นนั้นๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ในท้องถิ่นอื่นอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้มากขึ้น
2. ควรศึกษาวิจัย ติดตามผลการขยายตัวในการเปิดการเรียนการสอนรายวิชานี้ในโรงเรียนต่าง ๆ และศึกษาสัมฤทธิ์ผลจากการจัดการเรียนการสอน เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้า ซึ่งสืบเนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหาแนวทางที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้อยู่ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหรือ C.A.I. ต่อไป
3. ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น เพื่อจะได้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กมล สุดประเสริฐ. การเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรใหม่. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2526.

กรม. วิชาการ รายงานการสัมมนาในระดับชาติเรื่องหลักสูตรมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรม
ศาสนา, 2530

_____. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2535.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. การพัฒนารายวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น.

กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536

_____. ข้อคิดเบื้องต้นในการสอน และการสอนที่เน้นการกระบวนการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภา, 2534.

_____. กรมวิชาการ. คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น.
กรมวิชาการ, ม.ป.ป.

กัลยานี วีระพาณิชย์. "นิทานพื้นบ้านเกาะสมุย" รายงานโครงการพิเศษของการศึกษาตามหลัก
สูตรครุศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2527.

กาญจนา คุณารักษ์. หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม, 2535.

กิ่งแก้ว อัดถากร. คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2519.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. คติชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สารานุกรม, ม.ป.ป.

_____. วรรณคดี วรรณกรรม และวรรณศิลป์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปก
ครอง, 2516.

จันจิรา ขาวสะอาด. "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท031 นิทานพื้นบ้าน สำหรับนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตการศึกษา 5."
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2537.

จันทนา มากชม และคณะ. "เพลงชาวบ้านอำเภอกาญจนดิษฐ์." รายงานโครงการพิเศษของการ
ศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2525.

- จันทร์ศรี นิตยฤกษ์. ความรู้เรื่องคติชนวิทยา. ธนบุรี : ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี,
- จันทิมา พรหมโชติกุล. การเขียนข้อสอบวิชาภาษาไทย. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2529
- เจียรไน แก้วน้ำเพชร. "นิทานพื้นบ้านอำเภอท่าช้างจังหวัดสุราษฎร์ธานี." รายงานโครงการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำปีการ วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2528.
- เจือ สตะเวทิน. คติชาวบ้านไทย. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือ, 2517.
- เฉลิม โพธิ์ทอง และคณะ. "วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะของตำบลคลองฉนวน." รายงานโครงการพิเศษของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2528.
- ชวน เพชรแก้ว. วรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ธานีจากหนังสือbud. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2532.
- _____. เพลงกล่อมเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2541.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- ชาติรี ลำราญ. เส้นทาง Story Line สู่การเรียนรู้. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2542.
- ธวัช ปุณโณทก. วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.
- อัมร บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : เยาว์ณการพิมพ์, 2531.
- นงเยาว์ แจ่มปรีชา และคณะ. "นิทานพื้นบ้านอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี" รายงานโครงการพิเศษของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2526.
- นพคุณ คุณาชีวะ. "การจัดหมวดหมู่ปรีชาของไทย" เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 175 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2519.
- นัยนา แสงแก้ว และคณะ. "การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะของหมู่บ้านขนาย ตำบลบางอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี." รายงานโครงการพิเศษของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2526.
- นิมิต มั่งมีทรัพย์. รายงานการวิจัยเชิงสังเคราะห์เอกสารผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา, 2541.

นุสรา กฤษณะเศรณี. "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้านสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดราชบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

บันลือ พฤกษ์วัน. หลักสูตรกับบูรณาการทางการสอน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2537.

บุปผา ทวีสุข. คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.

_____. วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2531.

ปวีณา บุญนาค. "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกาญจนบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

ผาสุก มุทเมธา. คติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2540.

พะยอม แก้วกำเนิด. หลักการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2526.

เพ็ญศรี ศรีวารินทร์และสมจิตร ศรีวารินทร์. "ศึกษาประวัติชื่อบ้านนามเมืองในเขตอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี." รายงานโครงการพิเศษของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2527.

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. "การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย." ในเอกสารการสอนชุดวิชา การสอนภาษาไทย หน่วยที่ 9-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 3013-3050 กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ 2525.

ภิญโญ จิตต์ธรรม. ก เพลงชาวบ้าน ชุด คติชาวบ้านอันดับ 1. สงขลา : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2516.

_____. ข ความเชื่อชุดคติชาวบ้านอันดับ 3. สงขลา : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2522.

_____. ค ความเชื่อชุดคติชาวบ้านอันดับ 5. สงขลา : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2522.

_____. เพลงพื้นเมืองภาคใต้. สงขลา : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2522.

- แนวทางการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น. ม.ป.ท., 2529.
- มาโนชญ์ บุญญานุวัตร. "หลักสูตรท้องถิ่นคืออะไร." รายงานการสัมมนาหัวหน้าสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด ปี 2521, 2521 (อัดสำเนา)
- ราชินี ศรีไพรวรรณ. "การวิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา." ใน เอกสารการสอนกลุ่มทักษะ 1 (ภาษาไทย) หน่วยที่ 1-8 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2516-3741. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2527.
- รุ่ง แก้วแดง. ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2541
- ลดาวรรณ หนูขาว และคณะ. "นิทานพื้นบ้านอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี." รายงานโครงการพิเศษของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2528.
- ลัดดา รักอิสระ. เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ "ชาน้อง". กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา, 2540.
- วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน, บรรณาธิการ. พื้นถิ่น พื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม, 2531.
- วัชรภรณ์ พัฒนศิริ. "วิเคราะห์วรรณกรรมประเภทนิทานประโลมโลกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี." วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.
- วาสนา เกตุภาค. คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหสยามพัฒนาจำกัด, 2521.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2533.
- ศศิวิมล ศรีสุขโข "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.
- ศุภวรรณ สอนสังข์. จำปาสีต้น วรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ธานี : การศึกษาเชิงวิเคราะห์. สุราษฎร์ธานี : ภาควิชาภาษาไทย คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2536.
- สงัด อุทรานันท์. การนิเทศการศึกษา : หลักทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532.
- สวัสดิ์ จงกล. "การพัฒนาขนบกับการพัฒนาหลักสูตร." วารสารจันทร์เกษม 187 (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2528) : 48.

- สันต์ ธรรมบำรุง. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2527.
- สำนักงาน. คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ.เอกสารประกอบโครงการอบรมครูประจำการปี
งบประมาณ 2536 การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2536.
- _____. ก แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. ม.ป.ท., 2540.
- _____. ข แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544). ม.ป.ท., 2540.
- _____. รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. ม.ป.ท.,
2541.
- _____. ก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. ม.ป.ท., 2542.
- _____. ข หลากหลายวิธีสอนของครูต้นแบบ 2541 วิชาภาษาไทย. กรุงเทพฯ : 2542.
- ลีปพนธ์ เกตุทัต. การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาการพิมพ์, 2518.
- สิริมา เจริญศรี. "การสร้างเอกสารประกอบหลักสูตรวิชาภาษาไทย (20001101) หลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ กรมอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2538." วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541.
- สุจิต เพียรชอบ. "การจัดการสอนภาษาไทย." ใน เอกสารชุดการสอนภาษาไทย หน่วยที่ 1-8
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 138-245. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2525.
- สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มรรย. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. คติชาวบ้านนักขัต. กรุงเทพฯ : ก้าวหน้าการพิมพ์, 2512.
- _____. รายงานการวิจัยวิเคราะห์สาระศิลปะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้. สงขลา : สถาบันทักษิณคดี
ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, ม.ป.ป.
- สุมิตร คุณากร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2518.
- อรสา ปราชญ์นคร. หลักสูตรและแบบเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- อัศรา บุญทิพย์. ภาษาถิ่นใต้. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2535.
- อุดม หนูทอง. วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทนิทานประโลมโลก. สงขลา : ศูนย์ส่งเสริมภาษา
และวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, ม.ป.ป.

ภาษาอังกฤษ

Best, Johnson W. Research in education. 4th ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1981.

Bobbit, F. Ianbin. The Curriculum. Boston : Houghton Mifflin, 1981.

Casswell, Hollis; and Campbell, Doak S. Curriculum Development. New York : American Book, 1935.

Joyce, Bruce; Weil, Marsha; and Showers, Beverly. Models of Teaching. Massachusetts : A Division of Simon Schuster, Inc., 1992.

Tada, Hilda. Curriculum Development : Theory and Practice. New York : Harcourt, Brace and Word, 1962.

Tyler, Ralph W. Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago : University of Chicago Press, 1950.

Wigglesworth, H.J. "Folk Rhetorion in the Narration of Ilianen Monobo Folktales." Dissertation Abstracts International 2, 9 (1979) : 5658 – A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

เอกสารหลักสูตร

รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

โดย

นางสาวปริญญา ปานชาวนา

คำนำ

วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นข้อมูลที่มีคุณค่าในฐานะที่เป็นสิ่งสะท้อนและแสดงภาพจำลองของสังคมในแต่ละท้องถิ่นทั้งในด้านวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ และเรื่องราวอื่น ๆ อีกมากมาย ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดสอนรายวิชาวรรณกรรมท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรื่องราวที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนของตน อันจะนำไปสู่ความเข้าใจความรักในชุมชนรวมทั้งเห็นประโยชน์และคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นด้านการนำเสนอเนื้อหาและกลวิธีการสอน ผู้วิจัยจึงดำเนินการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อสนองเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการพร้อมกันนั้นก็ได้นำเสนอเรื่องราวที่มีคุณค่าของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ครูภาษาไทยได้เลือกเนื้อหาและกลวิธีการสอนไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทต่างๆ และเป็นแนวทางสำหรับครูจะนำทรัพยากรที่มีอยู่มาเป็นสื่อการเรียนการสอน เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนดังกล่าวข้างต้น

เอกสารหลักสูตรฉบับนี้ มุ่งเน้นให้นักเรียนมีมุมมองท้องถิ่นในแง่ต่าง ๆ ตามสภาพจริง จึงไม่ได้เน้นการฝึกทักษะการใช้ภาษาด้านฟัง พูด อ่าน เขียน แต่จะเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง มุ่งฝึกการสังเกตใช้ความคิด ฝึกทำงานร่วมกัน และฝึกให้กล้าแสดงออกพร้อมกันไปด้วย

ผู้วิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ครูภาษาไทยคงจะได้รับประโยชน์จากเอกสารหลักสูตรนี้ และสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ปริญญญา ปานชานนา

คำชี้แจงประกอบการใช้เอกสารหลักสูตร

เอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ประกอบด้วยเนื้อหาและวิธีสอน ซึ่งมีรายละเอียดที่เป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น. เอกสารหลักสูตรนี้ มีส่วนประกอบ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

ส่วนที่ 2 เอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ส่วนประกอบของเอกสารหลักสูตร

- 1.1 ลักษณะรายวิชา
- 1.2 หลักการของเอกสารหลักสูตร
- 1.3 คำอธิบายรายวิชา
- 1.4 จุดประสงค์รายวิชา
- 1.5 สังเขปเนื้อหาวิชา
- 1.6 รายละเอียดของเนื้อหา
- 1.7 กิจกรรมเสนอแนะ
- 1.8 แหล่งวิทยาการ
- 1.9 การวัดและประเมินผล

ตอนที่ 2 คู่มือการสอน

- 2.1 โครงการสอนระยะยาว
- 2.2 แผนการสอนประจำคาบ
- 2.3 สื่อการเรียนการสอน
- 2.4 แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน
- 2.5 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
- 2.6 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
- 2.7 แบบประเมินความคิดเห็น

ตอนที่ 3 ความรู้ประกอบเนื้อหารายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

- 3.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 3.2 นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน
- 3.3 ปริศนาคำทาย
- 3.4 ภาษิตและสำนวน
- 3.5 เพลงพื้นบ้าน
- 3.6 การส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	169
คำชี้แจงประกอบการใช้เอกสารหลักสูตร	170
ส่วนที่ 1 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)	174
หลักการ	175
จุดหมาย	175
แนวดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักสูตร	176
จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย	176
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	177
ส่วนที่ 2 เอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น	181
ตอนที่ 1 ส่วนประกอบของเอกสารหลักสูตร	182
ลักษณะรายวิชา	183
หลักการของเอกสารหลักสูตร	183
คำอธิบายรายวิชา	184
จุดประสงค์รายวิชา	184
สังเขปเนื้อหาวิชา	185
รายละเอียดของเนื้อหา	185
กิจกรรมเสนอแนะ	187
แหล่งวิทยาการ	188
การวัดและประเมินผล	189
ตอนที่ 2 คู่มือการสอน	193
โครงการสอนระยะยาว	194
แผนการสอนประจำคาบ	197
สื่อการเรียนการสอน	241
แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน	297
แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน	300

หน้า

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	312
แบบประเมินความคิดเห็น	327
ตอนที่ 3 ความรู้ประกอบ เนื้อหารายวิชา ท 035	
วรรณกรรมท้องถิ่น	330
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี	331
นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน	348
ปริศนาคำทาย	361
ภาษิตและสำนวน	370
เพลงพื้นบ้าน	384
การส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น	405

ส่วนที่ 1

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

หลักการ

1. เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
2. เป็นการศึกษาที่สนองความต้องการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นหรือการศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ท้องถิ่น และประเทศชาติ

จุดหมาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและให้สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเชาวน์ปัญญา มีความรู้และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพร่วมพัฒนาสังคม ด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน
2. มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ
3. สามารถเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้บริการชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
4. สามารถวางแผนการแก้ปัญหาในชุมชนของตน
5. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน
6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน
7. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ
8. มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการจัดการ

9. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ ตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากร ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของประเทศ

แนวดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย จึงได้กำหนดแนวดำเนินการไว้ ดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวางตามความถนัดและความสนใจ
2. จัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ
3. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ
4. จัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ ได้มีโอกาสหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ
6. จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
7. ในการจัดการเรียนการสอนให้ใช้วิธีผสมผสานการให้ความรู้กับการปฏิบัติจริง โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และกระบวนการกลุ่ม
8. ให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดเนื้อหาของรายวิชา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดทำรายวิชาที่สนองความต้องการของท้องถิ่น และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดในการสร้างสรรค์งาน
9. ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดแทรกการเสริมสร้าง ค่านิยม และการพัฒนาจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ
10. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่กันไปด้วย

จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย

หลักสูตรวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตระหนักในความ

สำคัญของภาษาไทย ในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารของคนในชาติ และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมทางภาษาของชาติ

จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ที่กำหนดมีดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ ความก้าวหน้าในเรื่องหลักภาษาและการใช้ภาษาในการสื่อสาร
2. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้สามารถฟังและอ่านได้อย่างมีวิจารณญาณ
4. เพื่อให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และมีรสนิยม ในการเลือกอ่านหนังสือ
5. เพื่อให้เห็นความสำคัญของภาษาไทย ในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารของคน ในชาติ และมีความภาคภูมิใจในภาษาไทย
6. เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของวรรณคดีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และที่สร้างสรรค์ ขึ้นในปัจจุบัน
7. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักการ

เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศจึง กำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความ เป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและ เท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้ เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถ เทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม

คุณภาพของผู้เรียนภาษาไทย เมื่อจบช่วงชั้นที่ 4-6 ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถดังต่อไปนี้

1. อ่านอย่างมีวิจารณญาณและมีประสิทธิภาพ
2. ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่า เรื่องที่อ่าน
3. เลือกอ่านหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้
4. เขียนเชิงวิชาการ เขียนอธิบาย ชี้แจง เขียนโน้มน้าวใจ เขียนแสดงทรรศนะ เขียนบันเทิงคดีและสารคดี เขียนเชิงสร้างสรรค์

5. ตั้งประเด็นหัวข้อการเขียนได้ตามจุดประสงค์ เรียบเรียงงานเขียน โดยมีการอ้างอิงข้อมูลสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง
6. นำความรู้จากการฟังและดูสื่อรูปแบบต่างๆมาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงความคิดเห็น และสามารถวิเคราะห์วิจารณ์ได้อย่างมีเหตุผล
7. พูดในโอกาสต่างๆทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ พูดโน้มน้าวจิตใจ พูดเพื่อความบันเทิง พูดแสดงความคิดเห็น
8. ใช้ภาษาพัฒนาการเรียนรู้ การทำงาน และการประกอบอาชีพ สร้างสรรค์งานเชิงวิชาการและใช้อย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์
9. เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษา รวมทั้งอิทธิพลของภาษาถิ่น และภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ 1. การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2. การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆเขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3. การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4. หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5. วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นวิชาเลือกเสรีที่มีอยู่ในหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เมื่อพิจารณาคำอธิบายรายวิชาแล้วสามารถจัดอยู่ในสาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา ตรงกับมาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติทางภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ ซึ่งมีมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ม.4-6 ดังนี้

- 1.เข้าใจธรรมชาติของภาษา พลังของภาษาและลักษณะของภาษาไทย
- 2.สามารถใช้ประโยคตามเจตนาของการสื่อสารโดยเลือกใช้คำและกลุ่มคำ ได้ชัดเจนและสละสลวย
- 3.สามารถใช้ภาษาสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นแสดงความคิดเห็นเชิงโต้แย้ง ใช้ภาษาในการให้ความร่วมมือด้วยการใช้ถ้อยคำและกิริยาท่าทางที่สุภาพสามารถใช้คำราชาศัพท์ได้ถูกต้องตามฐานะของบุคคล คิดไตร่ตรองและลำดับความคิดก่อนพูดและเขียน
- 4.เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของภาษารวมทั้งอิทธิพลของภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศที่มีต่อภาษาไทย
- 5.สามารถแต่งบทร้อยกรองประเภทกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ และร่าย ด้วยถ้อยคำไพเราะ แสดงออกทางอารมณ์และคุณค่าทางความคิด
- 6.ศึกษา รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน ศึกษาความหมายของภาษาถิ่น จำนวนภาษาที่มีในวรรณกรรมพื้นบ้านและวิเคราะห์คุณค่าทางด้านภาษาและสังคม

ส่วนที่ 2

เอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

ตอนที่ 1 ส่วนประกอบของเอกสารหลักสูตร

1. ลักษณะรายวิชา
2. หลักการของเอกสารหลักสูตร
3. คำอธิบายรายวิชา
4. จุดประสงค์รายวิชา
5. สิ่งป็นเนื้อหาวิชา
6. รายละเอียดของเนื้อหา
7. กิจกรรมเสนอแนะ
8. แหล่งวิทยาการ
9. การวัดและประเมินผล

ส่วนประกอบของเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

ลักษณะรายวิชา

รหัสและชื่อรายวิชา	ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น
สภาพรายวิชา	วิชาเลือกเสรี
เวลาเรียน	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค
	รวมเวลาเรียน 18 สัปดาห์ 36 คาบ
หน่วยการเรียนรู้	1 หน่วยการเรียนรู้

หลักการของเอกสารหลักสูตร

เอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น จัดทำขึ้นสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอน และส่งเสริมให้โรงเรียนในท้องถิ่นจัดการเรียนการสอน รายวิชานี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดทำหลักสูตรไปสู่ท้องถิ่น โดยให้ครูและชุมชนมีบทบาทในการปรับปรุงหลักสูตร ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตราที่ 46 และมาตราที่ 81 เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนได้เข้าใจท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้ง ก่อให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ส่งผลให้มีแนวคิดที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้าต่อไป

แนวดำเนินการของเอกสารหลักสูตร มุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกสังเกตและวิเคราะห์วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิด และขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น โดยการศึกษา เกี่ยวกับที่มา เนื้อเรื่อง แนวคิด คำศัพท์ ลำนวนภาษา ความหมาย รวมทั้งความสัมพันธ์และ อิทธิพลของวรรณกรรมท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นต่อไป

การนำเอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นไปใช้ ครูผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนการสอน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นอย่างสูงสุด

คำอธิบายรายวิชา

เพื่อศึกษาเพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย ภาษิตและสำนวน นิทาน นิยาย เรื่องเล่า ตำนาน โดยให้ศึกษาเกี่ยวกับที่มา เนื้อหา คำศัพท์ สำนวน ความหมาย และอิทธิพลที่มีต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและร่วมมือในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

จุดประสงค์รายวิชา

เมื่อศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้ว นักเรียนสามารถ

1. บอกความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น และกระบวนการถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นในอดีตได้
2. บอกความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านได้
3. อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้
4. อธิบายความหมายของคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่น ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านสุราษฎร์ธานีได้
5. อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของตำนาน ตลอดจนที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในตำนานได้
6. อธิบายลักษณะเหมือนและแตกต่างกันระหว่างตำนานกับนิทานได้
7. อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะ ประเภทของปริศนา และความหมายของคำศัพท์ สำนวน ที่ปรากฏในปริศนาคำทาย พร้อมทั้งสามารถบอกถึงที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในปริศนาคำทายได้
8. อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ ประเภท และคุณค่าของภาษิตและสำนวนได้
9. วิเคราะห์ที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ และคุณค่าประโยชน์ของเพลงพื้นบ้าน พร้อมทั้งศึกษาที่มา แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้
10. วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน รวมทั้งสามารถบอกความหมายคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่นของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้

11. รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นในท้องถิ่นของตน และจัดทำโครงการเผยแพร่ได้
12. จัดทำโครงการศึกษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้

สังเขปเนื้อหารายวิชา

เอกสารหลักสูตรรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น กำหนดสังเขปเนื้อหารายวิชา ออกเป็น 6 บท คือ

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน
3. ปริศนาคำทาย
4. ภาษิตและสำนวน
5. เพลงพื้นบ้าน
6. การส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

รายละเอียดของเนื้อหา

เนื้อหาบทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น

- 1.1.1 ความหมายและข้อแตกต่างระหว่างวรรณกรรมแบบฉบับกับวรรณกรรมท้องถิ่น
- 1.1.2 ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมท้องถิ่น
- 1.1.3 ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น
- 1.1.4 คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น
- 1.1.5 ประโยชน์ของวรรณกรรมท้องถิ่น

1.2 ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี

- 1.2.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 1.2.2 วัฒนธรรมประเพณีและเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เนื้อหาบทที่ 2 นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน

2.1 นิทาน เรื่องเล่า นิยาย

- 2.1.1 ความหมายของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย

- 2.1.2 ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
- 2.1.3 ประเภทของนิทานพื้นบ้าน
- 2.1.4 คุณค่าของนิทาน
- 2.1.5 ตัวอย่างนิทานพื้นบ้านของชาวสุราษฎร์ธานี
- 2.2 ตำนาน
 - 2.2.1 ความหมายของตำนาน
 - 2.2.2 ลักษณะของตำนาน
 - 2.2.3 บทบาทของตำนานกับวิถีชีวิตของคนไทย
 - 2.2.4 คุณค่าของตำนาน
 - 2.2.5 ตัวอย่างตำนานของชาวสุราษฎร์ธานี

เนื้อหาบทที่ 3 ปรัชญาคำทาย

- 3.1 ความหมายของปรัชญาคำทาย
- 3.2 ที่มาและวิธีการเล่นปรัชญาคำทาย
- 3.3 ลักษณะโครงสร้างของปรัชญาคำทาย
- 3.4 ประเภทและข้อสังเกตพิเศษของปรัชญาคำทาย
- 3.5 คุณค่าของปรัชญาคำทาย
- 3.6 ตัวอย่างปรัชญาคำทายของชาวสุราษฎร์ธานี

เนื้อหาบทที่ 4 ภาษิตและสำนวน

- 4.1 ความรู้เรื่องภาษิต
 - 4.1.1 ความหมายและที่มาของภาษิต
 - 4.1.2 ความจำเป็นในการใช้ภาษิต
 - 4.1.3 ประเภทของภาษิต
 - 4.1.4 โครงสร้างและเนื้อหาของภาษิต
 - 4.1.5 ตัวอย่างภาษิตชาวสุราษฎร์ธานี
- 4.2 ความรู้เรื่องสำนวน
 - 4.2.1 ความหมายและที่มาของสำนวน
 - 4.2.2 ประเภทของสำนวน
 - 4.2.3 คุณค่าของสำนวน

4.2.4 ตัวอย่างสำนวนของชาวสุราษฎร์ธานี

เนื้อหาบทที่ 5 เพลงพื้นบ้าน

- 5.1 ความหมายของเพลงพื้นบ้าน
- 5.2 ที่มาของเพลงพื้นบ้าน
- 5.3 ความสำคัญและบทบาทของเพลงพื้นบ้าน
- 5.4 อิทธิพลของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมไทย
- 5.5 คุณค่าของเพลงพื้นบ้าน
- 5.6 เพลงพื้นบ้านของชาวสุราษฎร์ธานี
 - 5.6.1 เพลงนา
 - 5.6.2 เพลงเรือ
 - 5.6.3 เพลงกลอนคำดัก
 - 5.6.4 เพลงกล่อมเด็ก
 - 5.6.5 เพลงบอก

เนื้อหาบทที่ 6 การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

- 6.1 การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น
- 6.2 กิจกรรมการส่งเสริมอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

กิจกรรมเสนอแนะ

การจัดกิจกรรมเสนอแนะในรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมเสริมให้แก่นักเรียน เพื่อเป็นการปลูกฝังเจตคติที่ดี และนักเรียนเห็นคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น กิจกรรมเสริมที่ให้สามารถทำได้ เช่น

1. การเขียนเรียงความเกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ของวรรณกรรมท้องถิ่น
2. การประกวดวาดภาพประกอบตำนาน
3. การประกวดแข่งขันการร้องเพลงพื้นบ้าน
4. การประกวดการแสดงบทบาทประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน (ละครใบ้)
5. การจัดทำหนังสือการ์ตูนนิทานพื้นบ้าน
6. การแข่งขันตอบปัญหาปริศนาคำทาย
7. การสัมภาษณ์ศิลปินพื้นบ้านและนักเล่านิทานพื้นบ้าน

8. การเก็บรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นในท้องถิ่นของตน
9. การจัดนิทรรศการส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น
10. การจัดนิทรรศการเอกลักษณ์ของชาวสุราษฎร์ธานี

แหล่งวิทยาการ

ครูผู้สอนสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น จากเอกสาร ตำรา และสื่อต่าง ๆ ดังนี้

1. หนังสือและวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น และนิทานพื้นบ้าน
 กัลยาณี วีระพานิชย์ และคณะ. นิทานพื้นบ้านเกาะสมุย. สุราษฎร์ธานี : ม.ป.ท., 2527.
 กิ่งแก้ว อัดตากร. คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2519.
 _____ . วรรณกรรมจากบ้านใน. เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 3. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2514.
 กุหลาบ มัลลิกะมาส. คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518.
 จันทนา มากชม และคณะ. เพลงชาวบ้านอำเภอกาญจนดิษฐ์. สุราษฎร์ธานี : ม.ป.ท., 2525.
 เจียรไน แก้วน้ำเพชร และคณะ. นิทานพื้นบ้านอำเภอกาญจนดิษฐ์. สุราษฎร์ธานี : ม.ป.ท., 2528.
 เอลิม โพธิ์ทอง และคณะ. วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ ของตำบลคลองฉนวน. สุราษฎร์ธานี : ม.ป.ท., 2528.
 ชวน เพชรแก้ว. วรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ธานีจากหนังสือ. สุราษฎร์ธานี : ม.ป.ท., 2532.
 _____ . เพลงกล่อมเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2541.
 ธวัช ปุณโณทก. วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.
 นงเยาว์ แจ่มปรีชา และคณะ. นิทานพื้นบ้านอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : ม.ป.ท., 2526.
 นพคุณ คุณาชีวะ. การจัดหมวดหมู่ปรีชาของไทย. เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 175 .
 กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2519.
 นัยนา แสงแก้ว และคณะ. การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ ของหมู่บ้านขนาย ตำบลบางอน อำเภอบ้านนา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2526.

- นุสรา กฤษณะเศรษฐี. "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้านสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดราชบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.
- เบญจพร คงแจ่ม และคณะ. วิเคราะห์เพลงกล่อมเด็ก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2526.
- บุปผา ทวีสุข. คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- _____. วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- ผาสุก มุททเมธา. คติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ, 2540.
- เพ็ญศรี ศรีวารินทร์ และคณะ. ศึกษาประวัติชื่อบ้านนามเมือง ในเขตอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2527.
- ปิญญู จิตต์ธรรม. เพลงชาวบ้าน. สงขลา : มงคลการพิมพ์, 2516.
- _____. ภาษิตชาวบ้าน. สงขลา : มงคลการพิมพ์, 2522.
- _____. เพลงพื้นเมืองภาคใต้ร้องเรือ. สงขลา : โรงเรียนสตรีศรีนาคครูสงขลา, 2509.
- _____. ความเชื่อกติ. สงขลา : มงคลการพิมพ์, 2522.
- วัชรภรณ์ พัฒนศิริ. "วิเคราะห์วรรณกรรมประเภทนิทานประโลมโลกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี." วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.
- . ลดาวรรณ หนูขาว และคณะ. นิทานพื้นบ้านอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. โครงการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำการวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2528.
- ลัดดา รักอิสระ. เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ "ชาน้อง". กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา, 2540.
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. รายงานการวิจัยวิเคราะห์สาระเพลงกล่อมเด็กภาคใต้. สถาบันทัศนคติศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สงขลา, ม.ป.ป.
- _____. คติชาวบ้านนักบวช. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2512.

ศศิวิมล ศรีสุขโข. "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5." วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.

ศุภวรรณ ลอนสังข์. จำปาสักต้น วรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ธานี. การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ภาควิชาภาษาไทย คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2536.

อุดม หนูทอง. วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเภทนิทานประโลมโลก. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2521.

2. หนังสือเกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี และเอกสารเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. สื่อต่าง ๆ

3.1 ศูนย์ข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่น จากสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี

3.2 แดบบันทึกเสียงเพลงพื้นบ้าน

3.3 ภาพสถานที่ต่าง ๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวัดและประเมินผล

รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น กำหนดการวัดและประเมินผลการเรียน ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ซึ่งมีวิธีการและเกณฑ์การประเมินผล ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน คะแนนเต็ม 60 คะแนน ประเมินตามจุดประสงค์และรายการ ดังต่อไปนี้

1.1 อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น และระบุวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นในอดีตได้

1.2 อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และจำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านได้

1.3 อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้

1.4 อธิบายความหมายของคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่น ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน สุราษฎร์ธานีได้

1.5 อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของตำนาน ตลอดจนที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในตำนานได้

1.6 อธิบายลักษณะเหมือนและแตกต่างกันระหว่างตำนานกับนิทานได้

1.7 อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะ ประเภทของปริศนา และความหมายของคำศัพท์ สำนวน ที่ปรากฏในปริศนาคำทาย พร้อมทั้งสามารถบอกถึงที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในปริศนาคำทายได้

1.8 อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ ประเภท และคุณค่าของกาพย์และสำนวนได้

1.9 อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ และคุณค่าประโยชน์ของเพลง พื้นบ้าน พร้อมทั้งศึกษาที่มา แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้

1.10 อธิบายความรู้สึกรักนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน รวมทั้งสามารถบอกความหมายคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่นของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้

1.11 รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นในท้องถิ่นของตน และจัดทำโครงการเผยแพร่ได้

1.12 จัดทำโครงการศึกษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้

หมายเหตุ : การประเมินจุดประสงค์ที่ 1 – 12 ดังกล่าวข้างต้น ดำเนินการดังนี้

1) วัดผลด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน 6 ชุด ชุดละ 10 ข้อ รวมคะแนน 20 คะแนน

2) วัดผลด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์กลางภาค ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 40 ข้อ รวมคะแนน 20 คะแนน

3) สังเกตด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน 2 แบบ คือ

(1) แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน แบบที่ 1 คุณลักษณะของงานตลอดภาคเรียน 10 คะแนน

(2) แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน แบบที่ 2 คุณลักษณะในการทำงาน
ตลอดภาคเรียน 10 คะแนน

2. การสอบปลายภาค คะแนนเต็ม 30 คะแนน ดำเนินการโดยใช้ข้อสอบวัดผล
ตามจุดประสงค์รายวิชาทุกข้อและเป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ

3. การประเมินพฤติกรรมจิตพิสัย คะแนนเต็ม 10 คะแนน ดำเนินการโดยใช้แบบ
สังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนแบบที่ 3 (จิตพิสัย)

4. เงื่อนไขการติด "ร"

4.1 ไม่ได้รับการประเมินตามรายการ 1.1 – 1.12 และ/หรือ

4.2 ขาดสอบปลายภาค

หมายเหตุ

การแบ่งอัตราส่วนระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียน รายวิชา ท 035 วรรณกรรม
ท้องถิ่น ครูอาจแบ่งตามอัตราส่วนที่แต่ละกลุ่มโรงเรียนกำหนด ซึ่งอาจกำหนดตามความเหมาะสม
ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของกลุ่มโรงเรียน ครูผู้สอน และธรรมชาติของรายวิชานั้น ๆ

เกณฑ์การประเมินผล กำหนดช่วงระดับผลการเรียน ดังนี้

คะแนนร้อยละ	ความหมาย	ระดับผลการเรียน
80 – 100	ดีมาก	4
70 – 79	ดี	3
60 – 69	ปานกลาง	2
50 – 59	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด	1
0 - 49	ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ	0

ตอนที่ 2 คู่มือการสอน

- 1.โครงการสอนระยะยาว
- 2.แผนการสอนประจำคาบ
- 3.สื่อการเรียนการสอน
- 4.แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน
- 5.แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
- 6.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
- 7.แบบประเมินความคิดเห็น

ตารางที่ 6 โครงการสอนระยะยาว

เนื้อหาบทที่	เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	สัปดาห์ / คาบ
1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี	1. ความหมายและข้อแตกต่างระหว่างวรรณกรรมแบบบับกับวรรณกรรมท้องถิ่น 2. ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมท้องถิ่น 3. ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น 4. คุณค่าและประโยชน์ของวรรณกรรมท้องถิ่น	1. บอกความหมาย ลักษณะ ประเภท และคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นได้ 2. ระบุวิธีถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นในอดีตได้	สัปดาห์ที่ 1 จำนวน 2 คาบ
	5. สภาพทั่วไปของจังหวัดสุราษฎร์ธานี 6. วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาวสุราษฎร์ธานี	1. จัดทำโครงการศึกษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้	สัปดาห์ที่ 2 จำนวน 2 คาบ
2) นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน	1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิทาน เรื่องเล่า นิยาย 2. ลักษณะของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย 3. ประเภทของนิทานพื้นบ้าน 4. คุณค่าของนิทาน 5. ความหมายและที่มาของตำนาน 6. ลักษณะของเนื้อหาและประเภทของตำนาน	1. บอกความหมาย ลักษณะ และคุณค่าของนิทานพื้นบ้านได้ 2. จำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านได้	สัปดาห์ที่ 3-4 จำนวน 4 คาบ
		3. อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้	สัปดาห์ที่ 5 จำนวน 2 คาบ
	7. บทบาทของตำนานกับวิถีชีวิตของคนไทย 8. คุณค่าของตำนาน	4. วิเคราะห์ความรู้สึกและความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้ 5. อธิบายความหมายของคำศัพท์สำนวนท้องถิ่นที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านสุราษฎร์ธานีได้	สัปดาห์ที่ 6-7 จำนวน 4 คาบ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

เนื้อหาบทที่	เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	สัปดาห์ / คาบ
		6. อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท และคุณค่าของตำนานได้ 7. อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในนิทานตำนานได้	สัปดาห์ที่ 8-9 จำนวน 4 คาบ
3) ปริศนาคำทาย	1. ความหมายของปริศนาคำทาย 2. ที่มาและวิธีการเล่นปริศนาคำทาย 3. ลักษณะโครงสร้างของปริศนาคำทาย 4. ประเภทและข้อสังเกตพิเศษของปริศนาคำทาย 5. คุณค่าของปริศนาคำทาย	1. อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะโครงสร้าง และจำแนกประเภทของปริศนาคำทาย 2. อธิบายความหมายของคำศัพท์และสำนวนที่ปรากฏในปริศนาคำทายได้ 3. อธิบายที่มา วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้	สัปดาห์ที่ 11 จำนวน 2 คาบ
4) ภาษิตและสำนวน	1. ความหมายและที่มาของภาษิต 2. ประเภทของภาษิต 3. โครงสร้างและเนื้อหาของภาษิต 4. ความหมายและที่มาของสำนวน 5. ประเภทของสำนวน 6. คุณค่าของสำนวน	1. อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ ประเภท และคุณค่าของภาษิตและสำนวนได้	สัปดาห์ที่ 12 จำนวน 2 คาบ
5) เพลงพื้นบ้าน	1. ความหมายและที่มาของเพลงพื้นบ้าน 2. ความสำคัญและบทบาทของเพลงพื้นบ้าน	1. อธิบายความหมาย ที่มา ลักษณะสำคัญและคุณค่าของเพลงพื้นบ้านได้	สัปดาห์ที่ 13-16 จำนวน 8 คาบ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

เนื้อหาบทที่	เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	สัปดาห์ คาบ
	3. เพลงพื้นบ้านของจังหวัด สุราษฎร์ธานี 3.1 เพลงนา 3.2 เพลงเรือ 3.3 เพลงคำตัก 3.4 เพลงกล่อมเด็ก 3.5 เพลงบอก 4. คุณค่าของเพลงพื้นบ้าน	2. อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และ ขนบธรรมเนียมประเพณีของ ชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏใน เพลงพื้นบ้านได้	
		3. วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของมนุษย์ ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	
		4. อธิบายความหมายและสำนวน ท้องถิ่นของชาวสุราษฎร์ธานีที่ ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน	
6) การอนุรักษ์ วรรณกรรมท้องถิ่น	1. การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น 2. กิจกรรมการส่งเสริมอนุรักษ์ วรรณกรรมท้องถิ่น1	รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่น ใน ท้องถิ่นของตน	สัปดาห์ที่ 17 จำนวน 2 คาบ
หมายเหตุ	สัปดาห์ที่ 10 สอบระหว่างภาค สัปดาห์ที่ 17-18 จัดนิทรรศการ สัปดาห์ที่ 19-20 สอบปลายภาค		

แผนการสอนที่ 1

เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

การศึกษาเรื่องวรรณกรรมท้องถิ่นให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และได้รับประโยชน์ จำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น และสามารถถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นของตนเองได้ด้วย

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนอธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น และสามารถถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นได้

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมายและลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมท้องถิ่นได้
2. ระบุข้อแตกต่างระหว่างวรรณกรรมแบบฉบับกับวรรณกรรมท้องถิ่นได้
3. ระบุประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่นได้
4. อภิปรายคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น

เนื้อหาสาระ

วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นวรรณกรรมที่แต่ละท้องถิ่นสร้างสรรค์ขึ้นมา เป็นสิ่งจำลองสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง

การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นจะศึกษาในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ความหมายของวรรณกรรมท้องถิ่น
2. ข้อแตกต่างระหว่างวรรณกรรมแบบฉบับกับวรรณกรรมท้องถิ่น
3. ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมท้องถิ่น
4. ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น
5. คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น
6. ประโยชน์ของการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (กระบวนการสร้างความตระหนัก) (กระบวนการกลุ่ม)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยการทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น และจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 10 ข้อ (5 นาที)
2. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียนที่มีต่อวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น การร้องเพลงกล่อมเด็ก การเล่นมโนราห์ การเล่านิทาน การเล่นทายปริศนาคำทาย โดยการให้ตัวแทนนักเรียนออกมาเล่าประสบการณ์ให้เพื่อนฟัง (20 นาที)
3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงประสบการณ์ที่เพื่อนออกมาเล่า และนำสนทนาซักถามถึงข้อสรุปเกี่ยวกับความหมายของวรรณกรรมท้องถิ่น จากนั้นก็ให้นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นของวรรณกรรมท้องถิ่น จากเอกสารหมายเลข 1 ซึ่งประกอบด้วย (25 นาที)
 - 3.1 ความหมายและความแตกต่างระหว่างวรรณกรรมแบบฉบับกับวรรณกรรมท้องถิ่น
 - 3.2 ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมท้องถิ่น
 - 3.3 ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น
 - 3.4 คุณค่าและประโยชน์ของวรรณกรรมท้องถิ่น
4. นักเรียนแบ่งกลุ่มทำงานโดยศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น และวรรณกรรมแบบฉบับแล้วหาข้อแตกต่างระหว่างวรรณกรรมท้องถิ่นกับวรรณกรรมแบบฉบับจากใบงานที่ 1

ใบงานที่ 1 คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านตัวอย่างนิทาน 2 เรื่อง แล้วเปรียบเทียบหาความแตกต่างระหว่างนิทานทั้ง 2 เรื่อง และบอกได้อนิทานเรื่องใดเป็นวรรณกรรมท้องถิ่น (10 นาที)

ใบงานที่ 2 คำสั่ง ให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดว่า ในท้องถิ่นของนักเรียนมีวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทใดบ้าง และมีเรื่องอะไรบ้างโดยการ

 - 2.1 จัดโครงการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น ในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ (30 นาที)

2.2 อภิปรายถึงประสบการณ์ และสรุปผลในการจัดทำโครงการ
 ตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นที่นักเรียนไปสำรวจ
 มาลงในกระดาษรายงาน (นอกห้องเรียน)

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นอีกครั้ง พร้อมทั้ง
 ทำแบบฝึกหัด เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น จำนวน 5 ข้อ (10 นาที)

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน เรื่องความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น จำนวน 10 ข้อ
(หน้า 300-301)
2. เอกสารหมายเลข 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น (หน้า 331 – 336)
3. ใบงานที่ 1 ตัวอย่างนิทาน 2 เรื่อง (หน้า 241– 242)
4. ใบงานที่ 2 โครงการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น (หน้า 243 – 245)
5. แบบสังเกตพฤติกรรม (หน้า 297 – 299)
6. แบบฝึกหัด เรื่อง วรรณกรรมท้องถิ่น (ครูตั้งคำถามในห้องเรียน)

กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้นักเรียนสำรวจ และรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นทุกประเภทในบริเวณชุมชนที่
 นักเรียนอาศัยอยู่ ตามวิธีการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม แล้วบันทึกเป็นรายงาน
 ส่งครู
2. จัดป้ายนิทรรศการเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น เพื่อเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ทราบด้วย
3. จัดทำบัญชีรายชื่อวิทยากรที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวรรณกรรม
 ท้องถิ่น เช่น วิทยากรร้องเพลงกล่อมเด็ก วิทยากรเล่านิทาน

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด

- 1.1 ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น จำนวน 10
 ข้อ
- 1.2 สังเกตพฤติกรรมจากการปฏิบัติงานกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการอภิปราย
 จากแบบสังเกตพฤติกรรม
- 1.3 ตรวจผลงานจากใบงานที่ 1. และใบงานที่ 2.
- 1.4 ตรวจแบบฝึกหัด เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น

2. เกณฑ์การประเมิน

2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การปฏิบัติงานกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม ร้อยละ 70

2.2 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การนำเสนอผลงานจากใบงานที่ 1 และใบงานที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 70

2.3 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบฝึกหัด เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น ร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 2

เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

การศึกษาเรื่องวรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ ได้ ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

จัดทำโครงงานศึกษาเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้

จุดประสงค์ย่อย

1. อธิบายสภาพทั่วไปของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้
2. รวบรวมวัฒนธรรมประเพณี และเรื่องราวที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวสุราษฎร์ธานีได้
3. ระบุรูปแบบของการเขียนโครงงานได้
4. เขียนโครงงานเสนอผลงานเอกลักษณ์ของชาวสุราษฎร์ธานี ในรูปแบบของการจัดป้ายนิเทศได้

เนื้อหาสาระ

การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นท้องถิ่นใด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณกรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจวรรณกรรมชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะความรู้พื้นฐานจะเป็นเครื่องช่วยแสดงให้เห็นว่าผู้สร้างงานวรรณกรรม ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม มากน้อยเพียงใด ในการกำหนดลักษณะและเนื้อหาของวรรณกรรม ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ธานี ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของสุราษฎร์ธานีในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การศึกษาด้านภูมิศาสตร์
2. การศึกษาด้านประวัติศาสตร์
3. การศึกษาด้านโบราณคดี
4. การศึกษาด้านศาสนา

5. การศึกษาด้านภาษา
6. การศึกษาด้านการศึกษาเล่าเรียน
7. การศึกษาด้านวัฒนธรรม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (กระบวนการกลุ่ม)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยการทบทวนความรู้เดิม เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น (5 นาที)
2. ครูนำภาพด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา วัฒนธรรม และแถบประโยคภาษาของทุกภาคในประเทศไทย ติดบนกระดานดำจากนั้นให้นักเรียนส่งตัวแทนฝ่ายผู้หญิง 1 คน และผู้ชาย 1 คน นำภาพเหล่านั้นติดให้ตรงกับภาค โดยให้ผู้หญิงรวบรวมภาพของภาคเหนือกับภาคอีสานและผู้ชายรวบรวมภาคกลางกับภาคใต้ โดยให้แต่ละทีมปรึกษากันได้แต่ต้องไม่มีเสียงพูดคุยกันออกมา (10 นาที)
3. ครูเฉลยและร่วมอภิปรายถึงเอกลักษณ์ของแต่ละภาค จากนั้นครูจะให้แถบประโยคชื่อภาพ เฉพาะภาคใต้ แล้วให้นักเรียนตัวแทน 1 คน จากการสุ่มเลขที่ ออกไปติดชื่อภาพให้ตรงกับภาพนั้น (10 นาที) ต่อมาเมื่อครูเฉลยภาพแล้วจะให้นักเรียนบอกว่าภาพนั้นเป็นภาพที่อยู่ในจังหวัดอะไรในภาคใต้ โดยวิธีการสุ่มถามทีละคน (5 นาที)
4. ให้นักเรียนศึกษาความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี และการเขียนโครงงานจากเอกสารหมายเลข 2 (20 นาที)
5. ให้นักเรียนศึกษาตัวอย่างป้ายนิเทศที่ครูทำขึ้น เรื่อง บุคคลสำคัญ พุทธศาสนิกชน
6. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันทำงานและเขียนโครงงานนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ โดยจัดแบ่งหน้าที่กันเองภายในกลุ่ม (30 นาที)
7. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอโครงงานกลุ่มให้เพื่อนกลุ่มอื่นทราบ เพื่อไม่ให้งานโครงงานซ้ำซ้อนกัน จากนั้นจึงแยกย้ายกันไปจัดทำโครงงานตามที่ต้องการ และกำหนดวันแสดงผลงานของโครงงานนั้น (10 – 15 นาที)
8. สรุปโดยการให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น และจังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน 10 ข้อ (5 – 10 นาที)

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี (หน้า 300 – 301)
2. ภาพเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา วัฒนธรรม และแถบประโยคภาษารวมกันจำนวน 20 ภาพ
3. แถบประโยคเฉลยชื่อภาพเฉพาะภาคใต้ จำนวน 10 แถบประโยค (หน้า 246)
4. เอกสารหมายเลข 2 ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี (หน้า 337 – 347)
5. ความรู้และตัวอย่างการเขียนโครงงาน (หน้า 249– 253)
6. รูปแบบและตัวอย่างการจัดป้ายนิเทศ (หน้า 247 – 248)
7. ตัวอย่างโครงงานและป้ายนิเทศที่ครูทำขึ้น เรื่องบุคคลสำคัญ พุทธศาสนิกชน (นอกห้องเรียน)
8. แบบสังเกตพฤติกรรม (หน้า 297 – 299)

กิจกรรมเสนอแนะ

1. ประกวดการเขียนเรียงความเกี่ยวกับสุราษฎร์ธานี เมืองคนดีของฉัน หรือหัวข้ออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเผยแพร่ให้คนในประเทศ และต่างประเทศประทับใจ อยากมาเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด
 - 1.1 ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - 1.2 สังเกตพฤติกรรมจากการปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม
 - 1.3 ตรวจผลงานจากการนำเสนอผลงานโครงงานในรูปแบบของป้ายนิเทศ
2. เกณฑ์การประเมิน
 - 2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี ร้อยละ 70

2.2 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม ร้อยละ 70

2.3 เกณฑ์การประเมินผลงานโครงงานในรูปแบบของป้ายนิเทศ

2.3.1	ความเป็นระเบียบสวยงาม	2 คะแนน
2.3.2	ความคิดสร้างสรรค์	3 คะแนน
2.3.3	เนื้อหาสาระของป้ายนิเทศ	3 คะแนน
2.3.4	ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม	2 คะแนน
	รวม	10 คะแนน

เกณฑ์ผ่าน 7 คะแนน หรือ ร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 3

เรื่อง นิทาน เรื่องเล่า นิยาย

จำนวน 4 คาบ

สาระสำคัญ

นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมาในท้องถิ่น เป็นมรดกของสังคมท้องถิ่นที่สะท้อนค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตตลอดจนความรู้สึกนึกคิด จินตนาการและภูมิปัญญาชาวบ้านได้เป็นอย่างดี การรู้จักชนิด ลักษณะ ประเภทของนิทานพื้นบ้านตามหลักคติชนวิทยาทำให้เข้าใจนิทานพื้นบ้านอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท และคุณค่าของนิทานพื้นบ้านได้

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมาย และลักษณะของนิทานพื้นบ้านได้
2. จำแนกประเภทนิทานของพื้นบ้านได้
3. บอกคุณค่าของนิทานพื้นบ้านได้

เนื้อหาสาระ

นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว จนไม่ทราบว่าเป็นคนต้นคิดแต่งขึ้น

การศึกษาเรื่องนิทานพื้นบ้านศึกษาในเรื่อง ต่อไปนี้

1. ความหมายของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย
2. ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
3. ประเภทของนิทานพื้นบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน

คาบ 1 - 2

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด) (กระบวนการกลุ่ม)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน จำนวน 10 ข้อ (5 นาที)

2. ครูและนักเรียนสนทนาถึงชีวิตในวัยเด็ก เรื่องการฟังนิทานก่อนนอน จากนั้นให้ตัวแทนนักเรียนออกมาเล่านิทาน โดยเล่าเป็นภาษาท้องถิ่นให้เพื่อนๆ ฟัง (10 นาที)
3. ครูเลือกตัวแทนหนึ่งคนให้เล่านิทาน เรื่องกระต่ายกับเต่า โดยเล่าเป็นภาษาราชการ จากนั้นครูนำสนทนาพูดคุยถึงลักษณะที่เหมือน และต่างกัน ระหว่างนิทานทั้งสองเรื่อง (10 นาที) และสรุปความหมายของนิทานพื้นบ้าน
4. ครูให้นักเรียนศึกษาเอกสารหมายเลข 3 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิทาน เรื่องเล่า นิยาย พร้อมทั้งอธิบายประกอบ (20 นาที) และสรุปความหมาย ลักษณะ ประเภท และคุณค่าของนิทานพื้นบ้าน (20 นาที)
5. ครูให้นักเรียนศึกษาเอกสารหมายเลข 4 นิทานจำนวน 20 เรื่อง และให้นักเรียนแยกประเภทของนิทานทั้ง 20 เรื่อง (30 นาที)
6. ครูเฉลยการแยกประเภทนิทาน และสรุปความรู้เบื้องต้นของนิทานพื้นบ้านอีกครั้งหนึ่ง พร้อมทั้งแนะนำให้นักเรียนอ่านนิทานทั้ง 20 เรื่องเป็นการบ้านอีกครั้งหนึ่ง

คาบที่ 3 – 4 (กระบวนการกลุ่ม)

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยการทบทวนความรู้เบื้องต้นของนิทานพื้นบ้าน (10 นาที)
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาผลงานตัวอย่างของครูจากเอกสารหมายเลข 5 คือ นิทานพื้นบ้าน 1 เรื่อง มาแต่งเป็นกลอนสุภาพ จากนั้นให้สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับการเสนอเนื้อหาของนิทานในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้เวลาในการนำเสนอผลงานให้เพื่อนดูหน้าห้อง กลุ่มละไม่เกิน 5 นาที (40 นาที)
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของตนได้ไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที จากนั้นครูและเพื่อนนักเรียนที่ดูผลงานของกลุ่มอื่นและร่วมกันอภิปราย (30 นาที)
4. สรุปโดยการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการวิเคราะห์นิทาน เรื่องเล่า นิยาย จำนวน 10 ข้อ (5 นาที)

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน จำนวน 10 ข้อ

2. เอกสารหมายเลข 3 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน (หน้า 348-353) ประกอบด้วย
 - 2.1 ความหมายของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และนิทานพื้นบ้าน
 - 2.2 ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
 - 2.3 ประเภทของนิทานพื้นบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - 2.4 คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน
3. เอกสารหมายเลข 4 นิทานจำนวน 20 เรื่อง (หน้า 254)
4. เอกสารหมายเลข 5 ผลงานตัวอย่างของครู คือ การนำนิทานพื้นบ้าน 1 เรื่อง มาแต่งเป็นกลอนสุภาพ (หน้า 255)
5. แบบฝึกหัดการวิเคราะห์นิทาน เรื่องเล่า นิยาย (หน้า 256 – 257)

กิจกรรมเสนอแนะ

1. จัดกิจกรรมประกวดการเล่านิทานพื้นบ้าน
2. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทนิทาน โดยจัดทำเป็นหนังสือให้กับห้องสมุดโรงเรียน

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด
 - 1.1 ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิทาน จำนวน 10 ข้อ
 - 1.2 สังเกตพฤติกรรมจากการปฏิบัติงานกลุ่มและการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม
 - 1.3 ตรวจผลงานการแยกประเภทนิทานจากจำนวนนิทาน 20 เรื่อง
 - 1.4 ตรวจผลงานการเสนองานของกลุ่มนักเรียนแต่ละกลุ่มที่นำเสนอเนื้อเรื่องนิทานท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ
 - 1.5 ตรวจแบบฝึกหัดการวิเคราะห์นิทาน เรื่องเล่า นิยาย
2. เกณฑ์การประเมิน
 - 2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การปฏิบัติงานกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม ร้อยละ 70
 - 2.2 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การแยกประเภทนิทานจากจำนวนนิทาน 20 เรื่อง ร้อยละ 70

2.3 เกณฑ์การประเมินการนำเสนอเนื้อเรื่องนิทานท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1	ความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอเนื้อเรื่อง	4 คะแนน
2.3.2	การลำดับเรื่องราวของนิทานที่นำเสนอ	2 คะแนน
2.3.3	ความสามัคคีและการแบ่งความรับผิดชอบงาน ภายในกลุ่ม	2 คะแนน
2.3.4	การรักษาเวลาในการนำเสนอผลงาน	2 คะแนน
	รวม	10 คะแนน

เกณฑ์ผ่าน 7 คะแนน หรือ ร้อยละ 70

2.4 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบฝึกหัดการวิเคราะห์นิทาน เรื่องเล่า นิยาย ร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 4

เรื่อง นิทาน เรื่องเล่า นิยาย

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนภาพชีวิตของสังคมท้องถิ่นในบริบทต่าง ๆ อย่างชัดเจน การศึกษาที่มา แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียม-ประเพณี ของคนในท้องถิ่นจากนิทานพื้นบ้านจะทำให้เข้าใจสังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีในนิทานพื้นบ้านได้

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกที่มา ของนิทานพื้นบ้านของชาวสุราษฎร์ธานีได้
2. บอกแนวคิด จากนิทานพื้นบ้านของชาวสุราษฎร์ธานีได้
3. บอกวิถีชีวิต ของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้
4. บอกความเชื่อ ของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้
5. อธิบายค่านิยม ของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้
6. อธิบายขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้

เนื้อหาสาระ

ศึกษานิทานพื้นบ้านจำนวน 15 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. ตำนานจระเข้หิน	6. พระมาลัย	11. สาเหตุที่กระดองเต่ามีรอยร้าว
2. พอกัน	7. ยายเอี้ยง	12. นายพรานถือสัจจะ
3. นายกับป่าว	8. ชัยชายเหลาหวาย	13. ลูกเต่า
4. ถางไร่เจอกัน	9. วัดโคกอีแร้ง	14. นางอุทัย
5. บวชนาค	10. นายฟิง	15. ชักกัญชา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ) (กระบวนการกลุ่ม)

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนศึกษาตัวอย่างการศึกษา นิทานจำนวน 5 เรื่อง จากเอกสารหมายเลข 6 พร้อมทั้งอธิบายประกอบ (30 นาที) นิทาน 5 เรื่อง คือ
 - 1.1 แม่เกลียดลูก
 - 1.2 ตีควายเข้าไ
 - 1.3 ชัยชายฉลาด
 - 1.4 นายโจรอุกวัด
 - 1.5 สองแม่โลก
2. ครูให้นักเรียนลองวิเคราะห์แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต และพฤติกรรมมนุษย์จากตัวอย่างนิทาน 1 เรื่อง บนกระดานดำโดยช่วยกันวิเคราะห์ และอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียน ซึ่งครูจะต้องนำเสนอในรูปของ Mind Mapping แผน ที่ความคิดหรือแผนภูมิ (10 นาที)
3. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม และศึกษานิทานในเอกสารหมายเลข 7 จำนวน 15 เรื่อง นำเสนอผลงานในรูปแบบของ Mind Mapping (30 นาที) (การแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน แล้วให้แต่ละกลุ่มแบ่งจำนวนนิทานและอย่าให้ซ้ำกัน)
4. ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานการศึกษาวิเคราะห์นิทานที่กลุ่มตนรับผิดชอบ โดยมีครูและเพื่อน ๆ กลุ่มอื่นร่วมอภิปรายด้วย (20 นาที)
5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป แนวความคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน และตอบคำถามแบบฝึกหัด ในใบงานที่ 3 (10 นาที)

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เอกสารหมายเลข 6 ตัวอย่างการศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านจำนวน 5 เรื่อง (หน้า 258– 261)

- 1) แม่เกลียดลูก
- 2) ตีควายเข้าไ
- 3) ชัยชายฉลาด
- 4) นายโจรอุกวัด
- 5) สองแม่ลูก

2. เอกสารหมายเลข 7 นิทานพื้นบ้านจำนวน 15 เรื่อง (หน้า 262)
3. ใบงานที่ 3 แบบฝึกหัดเรื่องนิทาน (หน้า 263)

กิจกรรมเสนอแนะ

จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่องในนิทานพื้นบ้าน

จัดนิทรรศการเกี่ยวกับแนวความคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานี

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด

1.1 สังเกตพฤติกรรมจากการปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม

1.2 ตรวจสอบผลงานที่นำเสนอในรูปของ Mind Mapping แผนที่ความคิดหรือแผนภูมิ

1.3 ตรวจสอบแบบฝึกหัดในใบงานที่ 3

2. เกณฑ์การประเมิน

2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม ร้อยละ 70

2.2 เกณฑ์การประเมินการตรวจสอบผลงานที่นำเสนอในรูปของ Mind Mapping แผนที่ความคิดหรือแผนภูมิ คือ

2.2.1 เนื้อหาสาระที่นำเสนอถูกต้อง 5 คะแนน

2.2.2 ความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ภายในกลุ่ม 5 คะแนน

รวม 10 คะแนน

เกณฑ์ผ่าน 7 คะแนน หรือ ร้อยละ 70

2.3 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบฝึกหัดในใบงานที่ 3 ร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 5

เรื่อง นิทาน เรื่องเล่า นิยาย

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเล่าที่มีข้อมูลมาจากสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น พฤติกรรมของตัวละคร-ส่วนใหญ่ จำลองมาจากพฤติกรรมของผู้คนในท้องถิ่น การศึกษาความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ พฤติกรรมการแสดงออกของตัวละครในนิทานซึ่งหมายถึง ผู้คนในท้องถิ่นของตนได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาคำศัพท์ ถ้อยคำ และสำนวน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นจะทำให้ นักเรียนตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญส่งผลต่อแนวคิดที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมทางภาษานี้ให้คงอยู่คู่ท้องถิ่นสืบไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของมนุษย์ ความหมายของคำศัพท์ และสำนวนท้องถิ่นที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมายของความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ได้
2. อธิบายและวิเคราะห์ความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์ได้อย่างมีเหตุผล
3. ระบุและอธิบายความต้องการต่าง ๆ ของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้
4. บอกคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่นที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้
5. อธิบายความหมายของศัพท์และสำนวนท้องถิ่นที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้
6. ระบุตัวอย่างศัพท์และสำนวนท้องถิ่นที่ยังคงใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหาสาระ

ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ หมายถึง ความต้องการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามวิสัยมนุษย์ ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานสำหรับชีวิต อันส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์

ความต้องการขั้นพื้นฐานสำหรับชีวิตมนุษย์ทุกคน ได้แก่

1. ความต้องการด้านสรีระ
2. ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย
3. ความต้องการความรักและเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น
5. ความต้องการที่จะบรรลุถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง

ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีนอกเหนือจากความต้องการพื้นฐานดังที่กล่าวมาแล้ว มีดังนี้

1. ความต้องการที่จะเอาชนะด้วยการแสดงออกทางความก้าวร้าว
2. ความต้องการอิสระ
3. ความต้องการความสำเร็จ
4. ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น
5. ความต้องการความสนุกสนาน เป็นต้น

ฯลฯ

นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมท้องถิ่น ภาษาที่ใช้ในการเล่านิทานจึงเป็นภาษาถิ่น จึงมีคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่นสอดแทรกอยู่ ในการบันทึกนิทานเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้บันทึกส่วนใหญ่เป็นนักคติชนวิทยาอย่าละเลยมูลค่าของภาษาถิ่น จึงพยายามคงถ้อยคำสำนวนของผู้เล่าเดิมไว้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นิทานพื้นบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีผู้รวบรวมไว้มีศัพท์และสำนวนท้องถิ่นปรากฏ เช่น

คำศัพท์ท้องถิ่น

เรื่อง	ศัพท์	ความหมาย
เปลือกไม้วิเศษ	ยิก	ก. ไหล
	เติ้ล	น. ทาน
	ยานัด	น. สับปะรด
	แค้	ว. ไก่
เปลือกไม้วิเศษ	ขบ	ก. กัด
	พ่วน	ก. ฟ้น
	เรือเภา	น. เรือสำเภา
	ไล่	ก. ลู
	พั่วโหละ	น. พวกลูก

ฯลฯ

คาบที่ 1-2

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (กระบวนการสร้างเจตคติ) (กระบวนการเรียนภาษา) (กระบวนการกลุ่ม)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ 5 ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ (ใช้เวลา 1 คาบ หรือ 40 นาที)

ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 ความหมายของความรู้สึกนึกคิดและความต้องการ หรือ ศูนย์มาลโลว์

ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2 เกมจับคู่คำศัพท์สำนวนท้องถิ่น หรือศูนย์เธอจำฉันอยู่ที่นี้

ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3 อธิบายความหมายของคำศัพท์หรือสำนวนท้องถิ่น หรือ ศูนย์บอกหน่อยได้ไหม

ศูนย์การเรียนรู้ที่ 4 ยกตัวอย่างศัพท์และสำนวนที่ยังคงใช้ในชีวิตประจำวัน หรือศูนย์เติมเต็ม

ศูนย์การเรียนรู้ที่ 5 หาคำศัพท์หรือสำนวนท้องถิ่นที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน 3 เรื่อง หรือ ศูนย์สำรวจ

5.1 ตี๋มปู้ 5.2 คิดว่าแกงบวช 5.3 ออกตัณญู

คาบที่ 3-4

2. ครูสนทนาเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ที่นักเรียนปฏิบัติ และร่วมกันอภิปราย จากนั้น ครูให้นักเรียนศึกษานิทานตัวอย่างจากเอกสารหมายเลข 8 จำนวน 3 เรื่อง คือ เจ้าพุดโธ บุญคุณบิดามารดา ประวัติคุ้ม พร้อมทั้งอธิบายประกอบ (10-15 นาที)
3. ให้นักเรียนเลือกนิทานจำนวน 1- 2 เรื่อง จากเอกสารหมายเลข 9 นำมาวิเคราะห์ตามตัวอย่างนิทานของครู และให้นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับการกระทำของตัวละครเอก ในเรื่องที่นักเรียนเลือกไว้ถามเพื่อน ๆ (20 นาที)
4. ให้นักเรียนที่เลือกเรื่องวิเคราะห์ตรงกันรวมกลุ่มกัน แล้วรวบรวมคำถามโดยตัดทอนคำถามที่ซ้ำ ๆ กันออกไป ให้เหลือเพียง 1 -2 คำถามไว้ถามเพื่อน โดยให้เพื่อนเขียนคำถามและตอบในกระดาษส่งครู ในครั้งต่อไป (10 นาที) เป็นการบ้านส่งครู จากนั้นครูจะส่งงานเหล่านั้นให้กับกลุ่มที่ตั้งคำถามเป็นผู้ตรวจ และครูจะตรวจงานนั้นซ้ำอีกครั้งหนึ่งก่อนคืนให้กับเจ้าของงาน
5. ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในใบงานที่ 4 และให้นักเรียนรวบรวมคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่นที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจำนวน 50 เรื่อง จัดทำเป็นพจนานุกรม โดยให้นักเรียนแบ่งหน้าที่กันเอง ใช้เวลาในการรวบรวม 1 เดือน (10 นาที)

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารหมายเลข 8 นิทานตัวอย่างจำนวน 3 เรื่อง คือ เจ้าพุทโธ บุญคุณบิดา-มารดา ประวัติของกั๋ง (หน้า 272 – 278)
2. เอกสารหมายเลข 9 นิทานจำนวน 12 เรื่อง (หน้า 279)
3. แดบคำถามที่เพื่อนตั้งคำถาม
4. ใบงานที่ 4 แบบฝึกหัดการวิเคราะห์นิทาน (หน้า 280)
5. ศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 5 ศูนย์ (หน้า 264 – 271)

กิจกรรมเสนอแนะ

1. จัดกิจกรรมการตอบปัญหาเกี่ยวกับคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่น
2. จัดเก็บรวบรวมคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่นโดยการทำเป็นพจนานุกรม

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด

1.1 สังเกตพฤติกรรมจากปฏิบัติงานกลุ่มและการมีส่วนร่วม ในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม

1.2 สังเกตจากการตอบคำถามในศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 5 ศูนย์

1.3 ตรวจงานนิทานที่นักเรียนวิเคราะห์ และคำถามที่เพื่อนถาม

1.4 ตรวจแบบฝึกหัดในใบงานที่ 4

1.5 ตรวจผลงานการรวบรวมคำศัพท์ และสำนวนท้องถิ่น ในรูปแบบของ

พจนานุกรม

2. เกณฑ์การประเมิน

2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การปฏิบัติงานกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม ร้อยละ 70

2.2 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การตอบคำถามในศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 5 ศูนย์ ร้อยละ 70

2.3 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การตอบคำถามที่เพื่อนถาม ร้อยละ 70

2.4 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบฝึกหัดจากใบงาน ร้อยละ 70

2.5 เกณฑ์การประเมินผลงานการรวบรวมคำศัพท์และสำนวนท้องถิ่นในรูปแบบพจนานุกรม มีดังนี้

2.5.1 ความถูกต้องในรูปแบบของพจนานุกรม

4 คะแนน

2.5.2 ความสามัคคีของนักเรียนในชั้นเรียน	2 คะแนน
2.5.3 ความสะอาดและเป็นระเบียบของงาน	2 คะแนน
2.5.4 การตรงต่อเวลาในการส่งงานตามกำหนด	2 คะแนน
รวม	10 คะแนน

เกณฑ์ผ่าน 7 คะแนน หรือ ร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 6

เรื่อง ตำนาน

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

ตำนานเป็นมรดกทางปัญญาที่สะสมต่อเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน มีบทบาทอธิบายประวัติและที่มาของสถานที่ หรือบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทย ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

ระบุและอธิบายความหมาย ลักษณะ ประเภท คุณค่า ของตำนานและบอกความเหมือนและแตกต่างกันระหว่างตำนานกับนิทานได้

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมายของตำนานได้
2. บอกลักษณะของตำนานได้
3. ระบุประเภทของตำนานได้
4. อธิบายคุณค่าของตำนานได้
5. อธิบายความเหมือนและความแตกต่างกันระหว่างตำนานกับนิทานได้

เนื้อหาสาระ

ตำนาน คือ เรื่องเล่าต่อ ๆ กันโดยสมมุติว่าจริง เป็นเรื่องซึ่งมักเกี่ยวกับกษัตริย์ วีรบุรุษ หรือบุคคลสำคัญ

ตำนานเกิดจากคำบอกเล่าเก่าแก่ที่ประกอบด้วยความเชื่อ ประสบการณ์ร่วมกันของสังคมที่ถ่ายทอดโดยวิธีมุขปาฐะ ทำให้เรื่องราวดูซับซ้อนมากขึ้น ถึงจะมีการบันทึกไว้ก็จะผสมผสานความคิด ความรู้สึกของผู้เขียนลงไปด้วย

การศึกษาเรื่องตำนานจะศึกษาในเรื่องหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายและที่มาของตำนาน
2. ลักษณะของเนื้อหาและประเภทของตำนาน
3. บทบาทของตำนานกับวิถีชีวิตของคนไทย
4. คุณค่าของตำนาน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนทบทวนความรู้เดิมเรื่องนิทาน เรื่องเล่า นิยาย (5 นาที)
2. ให้นักเรียนศึกษาเอกสารหมายเลข10 ความรู้เกี่ยวกับตำนาน ประกอบด้วย
 - 2.1 ความหมายและที่มาของตำนาน
 - 2.2 ลักษณะของเนื้อหาและประเภทของตำนาน
 - 2.3 บทบาทของตำนานกับวิถีชีวิตของคนไทย
 - 2.4 คุณค่าของตำนาน
 โดยให้ครูอธิบายประกอบด้วย (40 นาที)
3. ให้นักเรียนศึกษาตัวอย่างนิทาน 1 เรื่อง และตำนาน 1 เรื่อง จากเอกสารหมายเลข 11 เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างตำนาน แล้วร่วมกันอภิปรายผล (20 นาที)
4. นักเรียนสรุปลักษณะเด่นของนิทานและตำนาน โดยให้ทำแบบฝึกหัดจากใบงานที่ 5 (30 นาที)
5. ครูสรุปความหมายของตำนาน ลักษณะของเนื้อหา และประเภทของตำนานอีกครั้งหนึ่ง (5 นาที) พร้อมทั้งให้เนื้อหาของตำนาน 5 เรื่อง ไปอ่านเป็นการบ้าน

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เอกสารหมายเลข 10 ความรู้เกี่ยวกับตำนาน ประกอบด้วย (หน้า 354-360)
 - 1.1 ความหมายและที่มาของตำนาน
 - 1.2 ลักษณะของเนื้อหาและประเภทของตำนาน
 - 1.3 บทบาทของตำนานกับวิถีชีวิตของคนไทย
 - 1.4 คุณค่าของตำนาน
2. เอกสารหมายเลข 11 ตัวอย่างของนิทาน 1 เรื่อง และตำนาน 1 เรื่อง (หน้า 281-282)
3. ใบงานที่ 5 แบบฝึกหัดเรื่องตำนาน (หน้า 283)

กิจกรรมเสนอแนะ

1. สำรวจตำนานในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ และเก็บรวบรวมเป็นลายลักษณ์อักษร
2. จัดกิจกรรมแสดงบทบาทสมมุติตามเนื้อหาของตำนาน

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด

- 1.1 สังเกตพฤติกรรมจากการปฏิบัติงานในชั้นเรียน และการมีส่วนร่วมในการ

อภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม

- 1.2 ตรวจผลงานจากใบงานที่ 5 แบบฝึกหัดเรื่องตำนาน

2. เกณฑ์การประเมิน

- 2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การปฏิบัติงานในชั้นเรียน และการมีส่วนร่วมในการ

อภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรมร้อยละ 70

- 2.2 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบฝึกหัดเรื่อง ตำนานร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 7

เรื่อง ตำนาน

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

ตำนานเป็นเรื่องเล่าต่อ ๆ กันโดยสมมุติว่าจริง ซึ่งมักเกี่ยวกับบุคคลสำคัญ หรือสถานที่สำคัญ ประกอบด้วย ความเชื่อ ประสบการณ์ร่วมกันของสังคมที่ถ่ายทอดโดยวิธีมุขปาฐะทำให้เรื่องราวดูซับซ้อนมากขึ้น ถึงจะมีการบันทึกไว้ก็จะผสมผสานความคิด ความรู้สึกของผู้เขียนลงไว้ด้วย ดังนั้นการศึกษาที่มา แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณี ของคนในท้องถิ่นจากตำนานจะทำให้เข้าใจสังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในตำนานได้

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกที่มาของตำนานได้
2. บอกแนวคิดของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในตำนานได้
3. บอกวิถีชีวิตของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในตำนานได้
4. บอกค่านิยมของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในตำนานได้
5. อธิบายขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในตำนานได้

เนื้อหาสาระ

ศึกษาตำนานจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

1. บ่อน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์
2. บ่อน้อย บ่อหลวง
3. นิทานปาดำ
4. ตำนานหลวงพ่อเพชร
5. บ้านเคียนซา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ) (กระบวนการกลุ่ม)

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยทบทวนเรื่องตำนานที่ได้เรียนไป จากนั้นให้นักเรียนศึกษาตัวอย่างตำนานในเอกสารหมายเลข 12 จำนวน 5 เรื่อง คือตำนานหลวงพ่อเพชร ป่อน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์ ป่อน้อยบ่อหลวง นิทานปาดำ บ้านเคียนซา แล้วให้นักเรียนแยกประเภทของตำนานดังกล่าว (15 นาที)
2. ครูเฉลยการแยกประเภทของตำนาน พร้อมทั้งอธิบาย จากนั้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม และศึกษาการวิเคราะห์ตำนานโดยศึกษา จากตัวอย่างในเอกสารหมายเลข 13 พร้อมทั้งอธิบาย (15 นาที)
3. ตัวแทนกลุ่มออกมาหยิบฉลากเลือกตำนานที่จะต้องศึกษา และวิเคราะห์ตามตัวอย่าง (30 นาที) พร้อมทั้งตั้งคำถามไว้ ชักถามเพื่อนกลุ่มอื่น
4. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานผลการวิเคราะห์หน้าชั้นเรียนและร่วมกันอภิปราย (30 นาที)
5. สรุปโดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่อง นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน จำนวน 10 ข้อ (10 นาที)

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เอกสารหมายเลข 12 ตำนานจำนวน 5 เรื่อง (หน้า 284)
 - 1.1 ตำนานหลวงพ่อเพชร
 - 1.2 ป่อน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์
 - 1.3 ป่อน้อยบ่อหลวง
 - 1.4 นิทานปาดำ
 - 1.5 บ้านเคียนซา
2. เอกสารหมายเลข 13 ตัวอย่างการศึกษาวิเคราะห์ตำนาน (หน้า 285 – 286)
3. แบบทดสอบหลังเรียนเรื่องนิทาน เรื่องเล่า และตำนาน จำนวน 10 ข้อ (หน้า 302 – 303)

กิจกรรมเสนอแนะ

1. จัดกิจกรรมประกวดวาดภาพประกอบตำนาน
2. จัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับตำนานในท้องถิ่น เผยแพร่ความรู้ให้กับคนในท้องถิ่น
3. จัดกิจกรรมตอบปัญหาเกี่ยวกับความรู้เรื่องตำนาน

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด

1.1 สังเกตพฤติกรรมจากการปฏิบัติงานในชั้นเรียน และการปฏิบัติงานกลุ่ม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม

1.2 ตรวจผลงานจากการรายงานผลการวิเคราะห์ตำนาน

1.3 สังเกตการตอบคำถามจากกลุ่มต่าง ๆ

1.4 ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน เรื่องนิทาน เรื่องเล่า และตำนาน

2. เกณฑ์การประเมิน

2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การปฏิบัติงานในชั้นเรียน และการปฏิบัติงานกลุ่ม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรมร้อยละ 70

2.2 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่องนิทาน เรื่องเล่า นิยายและตำนานร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 8

เรื่อง ปรัชญาคำทาย

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

ปรัชญาคำทายเป็นข้อความที่เป็นปัญหา เกิดขึ้นจากความต้องการลงภูมิปัญญาซึ่งกันและกันการทายปรัชญาจะไม่ถามตรง ๆ แต่จะใช้ภาษาผูกปรัชญาเพื่อให้ผู้ถูกถามเกิดความสนใจ ต้องใช้ความคิดให้รอบคอบและลึกซึ้ง ปรัชญาคำทายส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน การศึกษาปรัชญาคำทายจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจความคิด ความรู้ วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในท้องถิ่น ตลอดจนความสนุกสนานของครอบครัวแต่ละครอบครัวในท้องถิ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายที่มา ลักษณะโครงสร้าง ประเภท ความหมายของคำศัพท์สำนวนตลอดจนวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในปรัชญาคำทาย

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมายที่มา ลักษณะโครงสร้าง ของปรัชญาคำทายได้
2. จำแนกประเภทของปรัชญาคำทายได้
3. บอกความหมายของศัพท์สำนวนที่ปรากฏในปรัชญาคำทายได้
4. บอกวิถีชีวิตของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในปรัชญาคำทายได้
5. บอกความเชื่อของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในปรัชญาคำทายได้
6. บอกค่านิยมของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในปรัชญาคำทายได้
7. อธิบายขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในปรัชญาคำทายได้

เนื้อหาสาระ

ปรัชญาคำทาย คือ สิ่งหรือถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นปัญหา หรือคำถามสำหรับให้ทาย ซึ่งผู้ถามอาจถามตรง ๆ หรือถามโดยอ้อม คำถามจะใช้ภาษาสั้น ๆ ง่าย ๆ กระชับอาจใช้ถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้วหรือมีสัมผัสแบบร้อยกรองก็ได้

ปริศนาคำทายจะใช้ความรู้เกี่ยวกับความคิดและความรู้สึกของชาวบ้านที่ตกทอดสืบต่อกันมา การทายปริศนามีอยู่ทุกภาคของประเทศไทย เป็นการละเล่นของไทยที่มีมาแต่โบราณกาลนิยมเล่นกันในเวลาเย็น เมื่อทุกคนในครอบครัวรับประทานอาหารเย็นเรียบร้อยแล้ว เด็ก ๆ ก็จับกลุ่มคุยกันบางทีก็เล่านิทานบ้าง เล่นทายปัญหาบ้าง เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจเสริมสร้างปฏิภาณ และความคิดในการหาเหตุผล คำถามที่มักนำมาถามกัน ก็เป็นสิ่งที่อยู่รอบกายตนเอง อันได้แก่ สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ สภาพชีวิตของคนไทยในด้านวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อที่แฝงอยู่ในปริศนานั้น ๆ

การศึกษาเรื่องปริศนาคำทายจึงศึกษาเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของปริศนาคำทาย
2. ที่มาและวิธีการเล่นปริศนาคำทาย
3. ลักษณะโครงสร้างของปริศนาคำทาย
4. ประเภทและข้อสังเกตพิเศษของปริศนาคำทาย
5. คุณค่าของปริศนาคำทาย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ) (กระบวนการกลุ่ม)

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเรื่องปริศนาคำทายจำนวน 10 ข้อ (5 นาที)
2. ให้นักเรียนศึกษาเรื่องปริศนาคำทายจากเอกสารหมายเลข 14 ความรู้เกี่ยวกับปริศนาคำทาย พร้อมทั้งอธิบายประกอบ (30 นาที)
3. นักเรียนศึกษาปริศนาคำทายจากเอกสารหมายเลข 15 ประกอบด้วย ปริศนาทำทายจำนวน 10 ปริศนาคำทาย และสามารถแยกประเภทปริศนาคำทายดังกล่าวได้ (15 นาที)
4. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 ทีม เล่นปริศนาคำทาย โดยเลือกปริศนาคำทายจากหมวด ก. และ ข. หมวดละ 10 ปริศนาคำทาย จากนั้นให้ตัวแทนทีมออกมาเลือก และเป็นคนทาย ส่วนคนตอบจะเป็นสมาชิกของฝ่ายตรงกันข้าม ซึ่งจะต้องผลัดกันตอบโดยไม่ซ้ำกัน ในการทายปริศนาคำทายแต่ละครั้งจะต้องเล่นสลับกันทั้งสองทีม และตัวแทนที่ออกมาเลือกพร้อมกับทายจะต้องไม่ซ้ำกันด้วย ทีมใดทายถูกได้ 1 ทายผิดได้ 0 (30 นาที)
5. เมื่อรู้ผลแพ้ ชนะ แล้วให้นักเรียนศึกษาการวิเคราะห์ปริศนาคำทายจากตัวอย่าง

เอกสารหมายเลข 16 จากนั้นให้นักเรียนฝึกวิเคราะห์ปริศนาคำทายตามแบบอย่าง พร้อมทั้งร่วมกันอภิปราย (15 นาที)

6. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง ปริศนาคำทาย จำนวน 10 ข้อ (5 นาที)

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารหมายเลข 14 ความรู้เกี่ยวกับปริศนาคำทาย ประกอบด้วย (หน้า 361-370)
 - 1) ความหมายและที่มาของปริศนาคำทาย
 - 2) วิธีการเล่นปริศนาคำทาย
 - 3) ลักษณะโครงสร้างของปริศนาคำทาย
 - 4) ประเภทและข้อสังเกตพิเศษของปริศนาคำทาย
 - 5) คุณค่าของปริศนาคำทาย
2. เอกสารหมายเลข 15 ปริศนาคำทาย จำนวน 10 ปริศนาคำทายดูภาคผนวก ค (หน้า 551-554)
3. เกมปริศนาคำทาย ประกอบด้วย ปริศนาหมวด ก. และหมวด ข. หมวดละ 10 ปริศนาคำทายดูภาคผนวก ค หน้า 544-547 (ปริศนาหมวด ก และ ข ครูผู้สอนสามารถเลือกได้ตามความเหมาะสม)
4. เอกสารหมายเลข 16 ตัวอย่างการศึกษาวเคราะห์ปริศนาคำทายดูผนวก ข (หน้า 446 – 450)
5. แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน เรื่อง ปริศนาคำทาย จำนวน 10 ข้อ (หน้า 304-305)

กิจกรรมเสนอแนะ

นำปริศนาคำทายมาดัดแปลงใหม่ให้เข้ากับยุคสมัย เช่น การนำปริศนาคำทายมาทำเป็นรูปแบบต่าง ๆ เช่น วาดเป็นภาพแล้วทาย

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด

1.1 สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม

1.2 สังเกตจากการเล่นเกมปริศนาคำทาย

1.3 ตรวจงานการวิเคราะห์ปริศนาคำทาย

1.4 ตรวจสอบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน จำนวน 10 ข้อ

2. เกณฑ์การประเมิน

2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรมร้อยละ 70

2.2 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 9

เรื่อง ภาษิตและสำนวน

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

ภาษิตและสำนวน เป็นวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะที่มีสัมผัสคล้องจองหรือเล่นเสียง เล่นคำ และมีความหมายที่ลึกซึ้งกินใจ การศึกษาภาษิตและสำนวนจะช่วยให้เข้าใจวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ อุดมคติ และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในท้องถิ่นได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เพราะเนื้อหาของภาษิตและสำนวนมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวันของคนในสังคมนั้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายที่มา ความหมาย ลักษณะสำคัญ ประเภท คุณค่าของภาษิตและสำนวนได้

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมายและที่มาของภาษิตและสำนวนได้
2. ระบุประเภทของภาษิตและสำนวนได้
3. บอกโครงสร้างของภาษิตและสำนวนได้
4. อภิปรายถึงคุณค่าของภาษิตและสำนวนได้

เนื้อหาสาระ

ภาษิตและสำนวน เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ ที่แสดงถึงศิลปวัฒนธรรม ของชาติ โดยเฉพาะคนไทยซึ่งมีนิสัย “เจ้าบทเจ้ากลอน” ภาษิตและสำนวนมิได้หมายถึง การ พุดจาคลังจองเท่านั้น แต่ยังมีควมไพเราะคมคาย เป็นคติสอนใจหรืออาชระทบทกระเทียบ เปรียบเปรย โดยใช้คำสั้น ๆ มิได้แปลตรงตัว แต่มีความหมายลึกซึ้งกว่าคำพูดธรรมดา

การศึกษาภาษิตและสำนวน จะศึกษาเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายและที่มาของภาษิต
2. ประเภทของภาษิต
3. โครงสร้างและเนื้อหาของภาษิต
4. ความหมายและที่มาของสำนวน
5. ประเภทของสำนวน
6. คุณค่าของสำนวน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ) (กระบวนการกลุ่ม)

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง ภาษิตและสำนวน จำนวน 10 ข้อ (5 นาที)
2. ครูนำแถบประโยคตัวอย่างสำนวนและภาษิต จำนวน 10 ประโยค ติดบนกระดานดำ แล้วให้นักเรียนแยกแถบประโยคทั้ง 10 ประโยค ว่าแถบประโยคไหนเป็นภาษิต และแถบประโยคไหนเป็นสำนวน จากนั้นครูจะนำเสนอถึงความหมายของภาษิตและสำนวน (20 นาที)
3. นักเรียนศึกษาเรื่อง ภาษิตและสำนวน จากเอกสารหมายเลข 17 และ 18 พร้อมทั้งอธิบายประกอบ (30 นาที)
 - เอกสารหมายเลข 17 ความรู้เกี่ยวกับภาษิต
 - เอกสารหมายเลข 18 ความรู้เกี่ยวกับสำนวน
4. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและศึกษาตัวอย่างการศึกษาวิเคราะห์ภาษิตและสำนวน จากเอกสารหมายเลข 19 พร้อมทั้งร่วมกันวิเคราะห์ภาษิต และสำนวน
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิดการนำเสนอผลงานการศึกษาวิเคราะห์เรื่องภาษิตและสำนวน เพื่อเผยแพร่ให้กับคนในท้องถิ่นได้ทราบจากนั้น ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้นเรียน และร่วมกันอภิปราย กลุ่มละไม่เกิน 3-5 นาที (ทำผลงานส่งนอกเวลาเรียน)
6. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน เรื่อง ภาษิตและสำนวน จำนวน 10 ข้อ (5 นาที)

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เอกสารหมายเลข 17 ความรู้เกี่ยวกับภาษิต (หน้า 371 – 378)
2. เอกสารหมายเลข 18 ความรู้เกี่ยวกับสำนวน (หน้า 379 – 383)
3. เอกสารหมายเลข 19 ตัวอย่างภาษิตและสำนวนดูภาคผนวก ค (หน้า 555-559)
4. แถบประโยคภาษิตและสำนวน 10 ประโยค (หน้า 287)
5. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ภาษิตและสำนวน (หน้า 306 – 307)

กิจกรรมเสนอแนะ

1. วาดภาพประกอบภาษิตและสำนวน

2. จัดปಾಯินเทศเกี่ยวกับภาษิตและสำนวน

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด

1.1 สังเกตพฤติกรรมการทำงานปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม

1.2 ตรวจงานการนำเสนอเพื่อเผยแพร่ให้กับคนในท้องถิ่น

1.3 ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2. เกณฑ์การประเมิน

2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำงานปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม

2.2 เกณฑ์การประเมินการนำเสนอผลงานเพื่อเผยแพร่ให้กับคนในท้องถิ่น มีดังนี้

2.2.1 ความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอผลงาน 4 คะแนน

2.2.2 ความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่ม 2 คะแนน

2.2.3 ความสวยงามและประณีตของผลงาน 2 คะแนน

2.2.4 ความถูกต้องของเนื้อหาสาระ 2 คะแนน

รวม 10 คะแนน

2.3 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 10

เรื่อง เพลงพื้นบ้าน

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความอิสระในการใช้ถ้อยคำสำนวนคมคาย และมีความหมายลึกซึ้งอันเกิดจากปฏิภาณไหวพริบ การศึกษาเพลงพื้นบ้านที่ยังหลงเหลืออยู่นั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการรวบรวมเก็บข้อมูลที่กำลังสูญหายไปอันเนื่องจากความบังเอิญแบบใหม่แล้ว ยังใช้เป็นสื่อในการศึกษาสภาพของสังคมท้องถิ่นได้อีกด้วย

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายความหมาย ที่มา ลักษณะสำคัญ คุณค่าของเพลงพื้นบ้าน และ รวบรวมเพลงพื้นบ้านในท้องถิ่นได้

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมายและที่มาของเพลงพื้นบ้านได้
2. บอกความสำคัญและบทบาทของเพลงพื้นบ้านได้
3. รวบรวมเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้
4. อภิปรายคุณค่าของเพลงพื้นบ้านได้

เนื้อหาสาระ

เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้สืบทอดเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน มีอดีตอันยาวนานควบคู่กับวิวัฒนาการของสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้านจะต้องศึกษาเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ความหมายและที่มาของเพลงพื้นบ้าน
2. ความสำคัญและบทบาทของเพลงพื้นบ้าน
3. เพลงพื้นบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.1 เพลงนา

3.2 เพลงเรือ

3.3 เพลงคำตัก

3.4 เพลงกล่อมเด็ก

3.5 เพลงบอก

4.คุณค่าของเพลงพื้นบ้าน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (กระบวนการเรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจ) (กระบวนการกลุ่ม)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้ทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง เพลงพื้นบ้าน จำนวน 10 ข้อ (5 นาที)
2. นักเรียนศึกษาเอกสารหมายเลข 20 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ซึ่งประกอบด้วย ความหมาย ที่มา ความสำคัญ และบทบาทของเพลงพื้นบ้าน (20 นาที)
3. นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม จากนั้นให้ตัวแทนกลุ่มหยิบฉลากเลือกเรื่องที่ต้องศึกษา 5 เรื่อง คือ (5 นาที)
 - เอกสารหมายเลข 21 เพลงนา
 - เอกสารหมายเลข 22 เพลงเรือ
 - เอกสารหมายเลข 23 เพลงคำตัก
 - เอกสารหมายเลข 24 เพลงกล่อมเด็ก
 - เอกสารหมายเลข 25 เพลงบอก
4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปสาระสำคัญ ลักษณะเด่นของเพลงที่กลุ่มตนรับผิดชอบ โดยใช้วิธีการแบบ Mind Mapping (แผนที่ความคิด) และให้ตัวแทนกลุ่มคัดลอกลงกระดานดำ (30 นาที)
5. นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายและระดมความคิดเกี่ยวกับการ รวบรวมรายชื่อพ่อเพลง แม่เพลงที่มีอยู่ในท้องถิ่น (20 นาที)
6. ครูสรุปความรู้เรื่องเพลงพื้นบ้านอีกครั้ง พร้อมทั้งให้นักเรียนตอบคำถามแบบฝึกหัดในใบงานที่ 6

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เอกสารหมายเลข 20 ความหมาย ที่มา ความสำคัญ บทบาทของเพลงพื้นบ้าน และคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน (หน้า 384-390)

2. เอกสารหมายเลข 21 ความรู้เกี่ยวกับเพลงนา (หน้า 391 – 393)
3. เอกสารหมายเลข 22 ความรู้เกี่ยวกับเพลงเรือ (หน้า 393 – 394)
4. เอกสารหมายเลข 23 ความรู้เกี่ยวกับเพลงกลอนคำตัก (หน้า 395 – 396)
5. เอกสารหมายเลข 24 ความรู้เกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็ก (หน้า 396 – 400)
6. เอกสารหมายเลข 25 ความรู้เกี่ยวกับเพลงบอก (หน้า 400 – 404)
7. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนเรื่อง เพลงพื้นบ้านจำนวน 10 ข้อ (หน้า 308 – 309)
8. ใบงานที่ 6 แบบฝึกหัด (หน้า 288)

กิจกรรมเสนอแนะ

1. จัดกิจกรรมสำรวจและรวบรวมรายชื่อเพลงแม่เพลงในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ เพื่อนำมาทำเป็นบรรณานุกรมรายชื่อศิลปินท้องถิ่น
2. เชิญวิทยากรพ่อเพลงแม่เพลงมาให้ความรู้กับเด็กนักเรียน และถ่ายทอดการร้องเพลงพื้นบ้านให้กับเด็กนักเรียน โดยอาจเปิดเป็นชมรมเพลงพื้นบ้านก็ได้

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด

1.1 สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม

1.2 ตรวจผลงานที่นำเสนอในรูปแบบ Mind Mapping

1.3 ตรวจแบบฝึกหัดจากใบงานที่ 6

1.4 ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียนเรื่อง เพลงพื้นบ้านจำนวน 10 ข้อ

2. เกณฑ์การประเมิน

2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์ การปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรมร้อยละ 70

2.2 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบฝึกหัดจากใบงานที่ 6 ร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 11

เรื่อง เพลงพื้นบ้าน

จำนวน 6 คาบ

สาระสำคัญ

เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้สืบทอดเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน ดังนั้น การศึกษาเพลงพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเราสามารถใช้เวลาเพลงพื้นบ้านเป็นสื่อในการศึกษา สภาพของสังคมหรือท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจ ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้น ๆ ที่สะท้อนออกมาในเนื้อหาของบทเพลง

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจน เข้าใจความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของมนุษย์ และความหมายของคำศัพท์ จำนวนท้องถิ่นที่ ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกที่มา แนวคิด วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของ ชาวสุราษฎร์ธานี ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านได้
2. บอกความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้
3. อธิบายความหมายและจำนวนท้องถิ่นของชาวสุราษฎร์ธานีที่ปรากฏในเพลงพื้น บ้านได้

เนื้อหาสาระ

ศึกษาเนื้อหาของเพลงนา เพลงคำตัก

คาบ 1-2

ศึกษาเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็ก

คาบ 3-5

ศึกษาเนื้อหาของเพลงบอก

คาบ 6

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน คาบ 1 – 2 (กระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจ) (กระบวนการกลุ่ม)

1. นักเรียนศึกษาเพลงนาจากเอกสารหมายเลข 26 และร่วมอภิปรายกับครู (10 นาที)
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มรับผิดชอบงานดังนี้

กลุ่มที่ 1	บทไหว้
กลุ่มที่ 2	บทชมใจ
กลุ่มที่ 3	บทเปรียบเทียบ

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งคำถามเรื่องที่ตนรับผิดชอบกลุ่มละ 5 คำถาม ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ก็ต้องอ่านเนื้อหาตอนนั้น ๆ ด้วย เพื่อเตรียมตัวตอบคำถามซึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มจะต้องแบ่งหน้าที่กันทำ (30 นาที)

3. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง จากนั้นก็ตั้งคำถามถามเพื่อน โดยให้เพื่อนตอบคำถามลงในกระดาษเตรียมส่งครูในท้ายชั่วโมง เมื่อครบทุกกลุ่มแล้วก็ร่วมกันอภิปรายอีกครั้งหนึ่ง (30 นาที)
4. ให้นักเรียนศึกษาเพลงคำตักจากเอกสารหมายเลข 27 และร่วมกันอภิปรายกับครู (20 นาที)
5. ครูสรุปลักษณะของเพลงนา และเพลงคำตักอีกครั้ง พร้อมทั้งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด จากใบงานงานที่ 7 (10 นาที)

กิจกรรมที่ 2 คาบ 3 – 5

กระบวนการเรียนรู้การสอน (กระบวนการปฏิบัติ) (กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ)
(กระบวนการกลุ่ม)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนฟังแถบบันทึกเสียงเพลงกล่อมเด็ก หรือฟังวิทยากรร้องเพลงกล่อมเด็ก (10 นาที)
2. นักเรียนฝึกร้องเพลงกล่อมเด็กตามแถบบันทึกเสียงหรือวิทยากรร้องนำ (20 นาที)
3. นักเรียนจับคู่กับเพื่อนผลัดกันร้องเพลงกล่อมเด็ก (10 นาที) และ

4. นักเรียนศึกษาตัวอย่างการวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กจากเอกสารหมายเลข 28 จำนวน 3 เพลง คือ เพลงฟ้าลั่น เพลงสังขศิลป์ชัย เพลงโละสาว (20 นาที)
5. ครูยกตัวอย่างเพลงกล่อมเด็ก 1 เพลง และร่วมกันวิเคราะห์พร้อมนักเรียน (20 นาที)
6. นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กจากเอกสารหมายเลข 29 จำนวน 68 เพลง โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะต้องศึกษาเพลงกล่อมเด็กไม่ซ้ำกัน และต้องศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กกลุ่มละ 10 เพลง ทำเป็นรูปเล่มรายงานส่งครู (20 นาที) (สามารถทำนอกห้องเรียนได้)
7. ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานการศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กหน้าห้อง และอภิปรายผลร่วมกัน (30 นาที)
8. ครูสรุปลักษณะเพลงกล่อมเด็ก พร้อมทั้งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในใบงานที่ 8 (10 นาที)

กิจกรรมที่ 3 คาบ 6

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาเพลงบอก จากเอกสารหมายเลข 30 พร้อมทั้งอภิปรายร่วมกัน (20 นาที)
2. ครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็กนักเรียน 2-3 คำถาม (10 นาที)
3. ให้นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องของเพลงบอกคนละ 1 คำถาม ใช้ถามเพื่อนในห้อง (15 นาที)
4. สรุปโดยให้นักเรียนตอบคำถามที่เพื่อนถามเป็นการบ้าน และให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่องเพลงพื้นบ้าน จำนวน 10 ข้อ (5 นาที)

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารหมายเลข 26 เนื้อหาเพลงนา ดูภาคผนวก ค (หน้า 560 – 567)
2. เอกสารหมายเลข 27 เนื้อหาเพลงคำตัดดูภาคผนวก ค (หน้า 568 – 569)
3. ใบงานที่ 7 แบบฝึกหัดเพลงนาและเพลงคำตัด (หน้า 289)
4. แดบบันทึกเสียงเพลงกล่อมเด็ก หรือวิทยากรร้องเพลงกล่อมเด็ก
5. เอกสารหมายเลข 28 ตัวอย่างการวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็ก (หน้า 293 – 295)
6. เอกสารหมายเลข 29 เพลงกล่อมเด็ก จำนวน 68 เพลง (หน้า 296)
7. ใบงานที่ 8 แบบฝึกหัดเพลงกล่อมเด็ก (หน้า 290-292)
8. เอกสารหมายเลข 30 เนื้อหาเพลงบอกดูภาคผนวก ค (หน้า 588 –590)
9. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนเรื่อง เพลงพื้นบ้าน จำนวน 10 ข้อ (หน้า 308-309)

กิจกรรมเสนอแนะ

1. จัดประกวดร้องเพลงกล่อมเด็กในโรงเรียน
2. จัดนิทรรศการเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านของชาวสุราษฎร์ธานี
3. เปิดชมรม “คนรักเพลงพื้นบ้าน” ในโรงเรียน โดยใช้คาบกิจกรรมอิสระ
4. สัมภาษณ์ผู้ที่เป็นศิลปินเพลงพื้นบ้าน จัดทำเป็นประวัติเก็บไว้

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด

1.1 สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการอภิปราย

1.2 สังเกตจากการตอบคำถามเพื่อนแต่ละกลุ่มเกี่ยวกับเนื้อหาของเพลงนาและเพลงคำตัด

1.3 ตรวจแบบฝึกหัดจากใบงานที่ 7 คือ แบบฝึกหัดเกี่ยวกับเพลงนาและเพลงคำตัด

1.4 ตรวจผลงานจากรายงานการวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็ก

1.5 ตรวจแบบฝึกหัดจากใบงานที่ 8 คือ แบบฝึกหัดเกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็ก

1.6 การตอบคำถามของที่เพื่อนถามเกี่ยวกับเพลงบอก

1.7 แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนเรื่องเพลงพื้นบ้าน จำนวน 10 ข้อ

2. เกณฑ์การประเมิน

- 2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการอภิปรายร้อยละ 70
- 2.2 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบฝึกหัดจากใบงานที่ 7 และ 8 ร้อยละ 70
- 2.3 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 12

เรื่อง การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

จำนวน 2 คาบ

สาระสำคัญ

แนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น สามารถทำได้หลายวิธีตามความเหมาะสมของบุคลากร เวลา งบประมาณ สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จะทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญและจุดประกายความคิดในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในวิถีทางอื่น ๆ ต่อไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

รวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นในท้องถิ่นของตนโดยจัดทำโครงการส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นได้

จุดประสงค์ย่อย

1. บอกความหมายของการส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นได้
2. เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นได้
3. จัดทำโครงการเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ได้

เนื้อหาสาระ

การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

1. ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นด้วยความเข้าใจ
2. ปรับส่งเสริมวรรณกรรมท้องถิ่นให้เข้ากับยุคสมัย
3. ส่งเสริมให้คนทั่วไปสนใจและเห็นคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น
4. เผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น) (กระบวนการกลุ่ม)

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ จากนั้นนักเรียนชมวิดีโอทัศน์หรือภาพเกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้าน ประเพณีต่าง ๆ ร่วมกันอภิปรายถึงวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่กำลังสูญหายไป

การช่วยอนุรักษ์

วรรณกรรมท้องถิ่นจึงเป็นงานที่ต้องตระหนัก (15 นาที)

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนและร่วมกันระดมความคิดเห็นถึงสาเหตุของการขาดความสนใจในวรรณกรรมท้องถิ่น และให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลหน้าห้อง พร้อมทั้งร่วมกันอภิปรายโดยให้นักเรียนศึกษาเอกสารหมายเลข 31 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น(30 นาที)
3. นักเรียนร่วมกันเสนอวิธีการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่น หลังจากนั้นร่วมกันตัดสินใจเลือกวิธีการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่น (10 นาที)
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิดเพื่อร่วมกันเขียนโครงงานเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นที่กลุ่มของตนสนใจ และให้ตัวแทนกลุ่มเสนอ โครงงานที่กำหนดโดยออกรายงานหน้าชั้นเรียน (20 นาที)
5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินโครงงานของกลุ่มอื่นที่นำเสนอ พร้อมทั้งเสนอแนะวิธีการปรับปรุงโครงงานประกอบด้วย (15 นาที)
6. ครูและนักเรียนร่วมกันปรับปรุงโครงงานของแต่ละกลุ่มแล้วนำไปแก้ไขให้ดีขึ้น (10 นาที)
7. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำโครงงานของกลุ่มตนที่ได้รับการแก้ไขดีแล้วไปปฏิบัติ (จัดทำโครงงานที่เขียนไว้ ในสัปดาห์ที่ 17 – 18)
8. ทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่องการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น จำนวน 10 ข้อ (5 นาที)

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. วี.ดี.โอ. เทป หรือภาพเกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้าน ประเพณีต่าง ๆ
2. แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน เรื่อง การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น (หน้า 310 – 311)
3. เอกสารหมายเลข 31 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น (หน้า 405 – 408)

กิจกรรมเสนอแนะ

1. จัดงานนิทรรศการวรรณกรรมท้องถิ่นของเรา
2. ประกวดการเขียนเรียงความเกี่ยวกับการส่งเสริมและการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด

- 1.1 สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่ม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบสังเกตพฤติกรรม
- 1.2 ตรวจผลงานจากแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน เรื่อง การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น จำนวน 10 ข้อ
- 1.3 ตรวจผลงานการเขียนโครงงานและการนำเสนอผลงานของโครงงานในรูปแบบของการจัดนิทรรศการ

2. เกณฑ์การประเมิน

- 2.1 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การทำแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 70

2.2 เกณฑ์การประเมินโครงงาน

จุดประสงค์	2	คะแนน
รูปแบบในการเผยแพร่	2	คะแนน
วิธีดำเนินการ	6	คะแนน
รวม	10	คะแนน

เกณฑ์ผ่าน 7 คะแนน หรือร้อยละ 70

- 2.3 นักเรียนต้องผ่านเกณฑ์การปฏิบัติงานในชั้นเรียนและกลุ่มรวมถึงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายจากแบบพฤติกรรมร้อยละ 70

แผนการสอนที่ 1

ใบงานที่ 1

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านตัวอย่างนิทาน 2 เรื่อง แล้วเปรียบเทียบหาความแตกต่างระหว่างนิทานทั้ง 2 เรื่อง และบอกได่ว่านิทานเรื่องใดเป็นวรรณกรรมท้องถิ่น

1. เรื่อง กระต่ายตื่นตูม

ครั้งหนึ่ง กระต่ายตัวหนึ่งนอนหลับอยู่ใต้ต้นตาล ขณะเมื่อกระต่ายหลับอยู่นั้นเกิดลมพายุใหญ่พัดกล้า ลูกตาลบนต้นหล่นตูมมาที่พื้นดิน เกือบถูกกระต่าย กระต่ายตกใจตื่นขึ้นสำคัญว่าฟ้าถล่ม ไม่ทันได้ไตร่ตรอง ลูกขึ้นได้ก็วิ่งไปโดยสุดกำลังเพราะกลัวความตาย

ฝ่ายเสือ ช้าง กวาง ทาราย แรด และสัตว์อื่นอีกหลายจำพวก เห็นกระต่ายวิ่งมาโดยเต็มกำลังดังนั้น จึงถามกระต่ายว่า “นี่ท่านวิ่งหนีอะไรมา” กระต่ายวิ่งพลางบอกความพลางว่า “ฟ้าถล่ม” สัตว์เหล่านั้นได้ฟังกระต่ายบอกไม่ทันไตร่ตรองสำคัญว่าฟ้าถล่มจริง ก็พากันวิ่งตามกระต่ายไป หกหล่ม ขาหัก แฉกหัก โคนต้นไม้ ตกเหวตายบ้างก็มี ส่วนที่ยังเหลืออยู่ก็พากันวิ่งหนีต่อไปอีก

พระยาราชสีห์ตัวหนึ่ง เป็นสัตว์มีปัญญาเห็นสัตว์ทั้งหลาย มีเสือ ช้าง เป็นต้น พากันวิ่งมาไม่หยุดหย่อน จึงร้องถามว่า “เอ๊ะ เหตุไรท่านทั้งหลายจึงพากันวิ่งจนโดนกันล้มตายฉะนี้ หยุดบอกให้เราทราบประเดี๋ยวก่อน” สัตว์เหล่านั้นกลัวอำนาจราชสีห์ก็ต้องหยุด และเล่าความที่กระต่ายแจ้งแก่ตนให้ราชสีห์ฟัง ราชสีห์เข้าใจทันทีว่าสัตว์เหล่านั้นคงจะตื่นอะไรมาสักอย่างหนึ่ง จึงถามต่อไปว่า “ฟ้าถล่มที่ตรงไหน จงพาเราไปดูสักที” สัตว์เหล่านั้นกลัวตายจนตัวสั่น แต่ขัดอำนาจราชสีห์ไม่ได้ ก็ต้องพาราชสีห์ไปพอดังใต้ต้นตาลที่กระต่ายนอน ราชสีห์พิเคราะห์เห็นลูกตาลตกอยู่โคนต้น ก็เข้าใจว่าผลตาลนั้นหล่นลงมา กระต่ายสำคัญว่าฟ้าถล่มก็ตกใจวิ่งหนี สัตว์ทั้งหลายที่ไม่มีปัญหาดริตรองก็พากันหลงเชื่อกระต่าย วิ่งเตลิดไปจนโดนกันขาหัก คอหัก ตกเหวตายสัตว์ทั้งหลายที่ไม่มีปัญญาไตร่ตรองก็พากันหลงเชื่อกระต่าย วิ่งเตลิดไปจนโดนกันขาหัก คอหัก ตกเหวตาย สัตว์ทั้งหลายที่พากันได้รับทุกขเวทนาครั้งนี้ เพราะเป็นผู้ขาดเวลาปัญญาไตร่ตรองมิได้

จากนิทานสุภาษิต เรียบเรียงโดย พระประภาศวุฒิสาร (สุน บุญโญประการ)

2. เรื่อง ธรรมชาติ

มีตาบยายสองคน คำนี้นักบยายมีโละสาวสองคนพี่น้อง โละสาวสองคนพี่น้อง ก็ได้ผัวแล้วกันทั้งสองคนนั้นแหละ แต่ตารังเกียจโละเขยคนเล็ก เกลียดโละเขยคนเล็กคำนี้นักกับโละเขยใหญ่นัก รัก โละเขยคนเล็กเกลียดหาหาเขาเขยเล็กล้อเลียนพ่อตาเก่งนักเกลียด คำนี้นักเรื่องดีกำจัดโละเขยเล็กเสีย หวางชวนโละเขยทั้งสองคนไปเที่ยวป่ากัน คำนี้นักไปเที่ยวป่าหาหาเดิน ๆ ไปถึงไถยเสียงนกยูงร้องพ่อตาหันไปถามเขาใหญ่หา นกยูงมันเป็นพริกจึงได้ร้องเสียงดัง เขยใหญ่บอกหา นกยูงมันร้องเสียงดังเพราะคอมันยาวส่งเสียงได้ไกล คำนี้นักพ่อตาหันถึงถามเขาเล็กหา พริกเหล่า เขยเล็กบอกหาเพราะธรรมชาติของมันแหละ กะพ่อตาไม่หาไรไรก็เดินต่อไปแล้วเดิน ๆ ไปจนหน่อไม้งอก คำนี้นักหน่อไม้งอกถึงถามหาหน่อไม้พริกจึงแทงดินขึ้นมาได้เขยใหญ่หาหน่อไม้ เพราะยอดมันแหลมมันจึงแทงดินขึ้นมาได้ ถึงพ่อตาหาเขาเล็กหาพริก เขยเล็กหาเพราะธรรมชาติ แล้วกะเดินไปแล้วเดินไปจนหน่อหนึ่งงอกก็เที่ยว พ่อตามถามหาหน่อนี้เรื่องพริกหรือพริก หน่อมันงามดี เขยใหญ่หาเพราะน้ำมันสมบูรณ์พริกจึงรัก ถึงพ่อตาหาเขาเล็กหาพริกหรือพริก เขยเล็กหาเพราะธรรมชาติมันแหละ ก็เดินกันไปแล้วคำนี้นักเดิน ไปจนรูหนึ่ง เกลียดขึ้นไม่มีอะไรพริกถามหา รูนี้นักพริกหรือมันเกลียด เขยใหญ่หาเพราะตัวมันขึ้นลงรูจึงได้เกลียด เขยเล็กหาพริก เขยเล็กบอกหาเพราะธรรมชาติมันแหละ ก็ชวนกันกลับบ้านกลับมาถึง พ่อตาหาว่าวันนี้กูต้องกำจัดเขยเล็กเสียตะที่หาอะไร ๆ ก็ธรรมชาติทั้งเพของมัน เอามาทั้งพร้อม ๆ กูตีถามเรื่องราวให้รู้เรื่องเสียสักที พอมากันถึงพร้อม ๆ ก็ถามแค่ถามหา นกยูงเขยใหญ่บอกหาเพราะคอมันยาว มันจึงส่งเสียงได้ไกล กูหาถูกแต่เขยเล็กบอกหาธรรมชาติมันช่วยอธิบายให้ฟังที่ เห็นเขยเล็กหาเขาแล้วละพ่อโอห่านคอยาวกันเหล่าพ่อ ทำไมร้องขวับขวับ เล้าแต่กับคอสั้นทำไมร้องดังกับ ๆ ๆ เสียงดังเออ ๆ กูไม่หาสิ่ง แล้วแต่กูหาหน่อไม้ทำไมงอกมาได้ เขยใหญ่หายอดมันแหลมแล้วมันหาธรรมชาติ ธรรมชาติพริก เขาแล้วพ่อแล้วเห็ดเหล่าหัวแหลมเมื่อหรือยังงอกคันดินปลั่งออกมาบานว่า นี่ แลค่านอนนั้นกูหาเรื่องพริก หน่อมันงาม โอโละเขยใหญ่หาเพราะน้ำมันดีสมบูรณ์มีงหาเพราะธรรมชาติ เรื่องพริกหาเขยเล็กหาแลขนตาน้ำมันสมบูรณ์เหมือนกันแล้วพริกค่าเท่หยาเพื่อ อี มีงแล้วมันพันนั้นแหละ แคกูหาว่ามันเกลียดพริกเขยใหญ่หาตัวขึ้นลง แล้วมีงหาธรรมชาติ ธรรมชาติพริก เขยเล็กหาเขาหัวพ่อเท่ล้านใครขึ้นลงเหล่าหัวเกลียดวาวเหมือนกัน เออะเพราะธรรมชาติโละเอ้ย เออ ๆ เออจริงกะไร ๆ ก็ธรรมชาติมันแหละ มันแหละทุกสิ่งมันแหละอย่าไปโทษโน่นโทษนี่เพราะธรรมชาติมันแหละ

ใบงานที่ 2

คำสั่ง ให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดว่า ในท้องถิ่นของนักเรียนมีวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทใดบ้าง และมีเรื่องอะไรบ้างโดยการ

1. จัดโครงการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น ในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ (30 นาที)
2. อภิปรายถึงประสบการณ์ และสรุปผลในการทำโครงการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นที่นักเรียนไปสำรวจมา ลงในกระดาษรายงาน (ทำนอกห้องเรียน)

โครงการเรื่อง _____

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

วัตถุประสงค์

อุปกรณ์และผู้รู้ในท้องถิ่น

1. ผู้รู้ในท้องถิ่น

1.1 _____

1.2 _____

1.3 _____

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา

วิธีการศึกษา

1. _____

2. _____

ผลการอภิปราย

สรุปผลการศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับ

1.

2.

3.

ข้อเสนอแนะ

1.

2.

3.

เอกสารอ้างอิง

1.

2.

แผนการสอนที่ 2

แถบประโยคภาษา

1.	อู่	6.	รถไฟฟ้า
2.	แหล่ง	7.	บุญบังไฟ
3.	ปี	8.	พระศรีศรบุ
4.	ไซเค็มไธยา	9.	แกงไตปลา
5.	น้ำตกเอราวัณ	10.	ทำบุญเดือนสิบ

รูปแบบและตัวอย่างการจัดป้ายนิเทศ

ความหมายของคำว่า “ ป้ายนิเทศ ”

“ป้ายนิเทศ” คือ อุปกรณ์ อย่างหนึ่งที่ใช้สำหรับแสดงรูปภาพ วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน วิชาต่าง ๆ ได้ทุกระดับชั้น ตลอดแสดงผลงานของนักเรียนในชั้นได้ด้วย

ประโยชน์ทั่วไปของป้ายนิเทศ

1. เพื่ออธิบายเหตุการณ์ สำคัญ ๆ ป้ายนิเทศ จะเป็นแหล่งรวบรวมข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นภายในประเทศตลอดจนกิจกรรมระหว่างประเทศได้ด้วย
2. เพื่อรายงานกิจกรรมพิเศษในโรงเรียน และชุมชนเช่น แจ้างรายชื่อหนังสือใหม่ในห้องสมุด แจ้างข่าวสารของชุมชนต่าง ๆ ซึ่งจะมีส่วนให้ความสนใจ และเข้าช่วยกิจกรรมนั้นๆมากขึ้น
3. เพื่อเผยแพร่ผลงานของนักเรียน เช่น ใช้ติดรูปผลงานของนักเรียน ภาพถ่าย ฯลฯ เป็นการสร้างความสนใจของผู้ที่เดินผ่านไปมาให้เข้ามาดูและติดตามต่อไป
4. เพื่อสร้างความสนใจใหม่ ป้ายนิเทศที่ได้รับการจัดอย่างดี จะกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของคน ให้ติดตามปัญหาหรือข้อความพิเศษในโอกาสต่อไป และยังเป็นการจูงใจให้เกิดความอยากรู้อ่านอยากรู้ศึกษาต่อไปอีก
5. เพื่อสรุปผลสาระสำคัญในโครงการในชั้นเรียนกล่าวคือ เมื่อกลุ่มของนักเรียนได้ร่วมกันทำงานออกมาแล้ว สิ่งที่ดีที่สุดที่จะรักษาและแสดงความรู้ที่ได้มา ก็คือการใช้รูปภาพและเนื้อเรื่องแสดงกิจกรรม และผลสรุปที่ได้ออกมาบนป้ายนิเทศ

ชนิดของป้ายนิเทศ

ป้ายนิเทศอาจแบ่งออกได้ ดังนี้

1. ป้ายนิเทศชนิดถาวร ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ เช่นป้ายนิเทศที่ทำติดกับฝาผนังถาวร
2. ป้ายนิเทศชนิดเคลื่อนย้ายได้ มักจะทำเป็นแผ่นเล็ก ๆ เบาพอที่จะยกไปติดตั้งตาม
ที่ต่าง ๆ
3. ป้ายนิเทศพับได้ม้วนได้ มีรูปร่างแบบเล่มหนังสือขนาดใหญ่ ใช้ฟลิกดูทีละแผ่น
4. ป้ายนิเทศที่ใช้เชือกหรือลวดเป็นโครงสร้าง แต่สามารถใช้หนังสือ รูปภาพ และวัสดุ
อื่น ๆ มาติดแสดงได้

การเตรียมป้ายนิเทศ

ในขั้นของการเตรียมทำป้ายนิเทศ ครูควรจะเป็นตารางปฏิทินที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดปี ซึ่งจะเป็นการสะดวกทั้งครูและนักเรียนด้วย ต่อจากนี้ก็เริ่มต้นคิดวางแผนการทำป้ายนิเทศ จากรูปภาพที่มีอยู่เพราะอาจจะไม่บรรลุเป้าหมายสุดท้ายก็ได้ จงจำไว้ว่า “ความคิดต้องมาเป็นสิ่งแรก ต่อไปจึงจะเลือกรูปภาพและอุปกรณ์ที่เข้ากับเรื่องราว แล้วจึงจะเตรียมการจัดวางต่อไป”

ในการจัดวางนั้น ขอให้มีการสังเกตคร่าว ๆ ก่อนหลาย ๆ ภาพ แล้วจึงเลือกภาพที่ดีที่สุดมาใช้ จากนั้นจึงจะจัดวางอุปกรณ์ต่าง ๆ ลงบนบอร์ด

อุปกรณ์ในการทำป้ายนิเทศ

ป้ายนิเทศที่จะทำควรจะทำจากวัสดุพื้นบ้านที่สามารถหามาได้ เช่น กระดาษขานอ้อย ไม้ฉำฉา ไม้อัด กระดาษแข็ง เสื่อลำแพน เสื่อกก ลวดตาข่าย เชือก หรือลวดที่สามารถนำมาโยงกันเข้ากับกรอบไม้ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถนำมาทำป้ายนิเทศได้ทั้งสิ้น

แผนการสอนที่ 2

ความรู้และตัวอย่างการเขียนโครงงาน

โครงงาน คือ งานวิจัยเล็ก ๆ สำหรับนักเรียน เป็นการแก้ปัญหาหรือข้อสงสัย โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หากเนื้อหาหรือข้อสงสัยเป็นไปตามรายวิชาใดจะเรียกว่าโครงงานวิชานั้น ๆ

การทำโครงงาน

1. กำหนดปัญหา กำหนดหัวข้อเรื่อง
2. ตั้งสมมุติฐาน หรือคำตอบชั่วคราว
3. ออกแบบการศึกษาค้นคว้า การทดลอง
4. ลงมือปฏิบัติ
5. สรุปผลโดยการจัดทำรายงานโครงงาน

(ปัญหาใหม่เกิดขึ้นนำไป
สู่โครงงานเรื่องต่อไป โดยมี
ขั้นตอนการทำโครงงาน
เหมือน ข้อ 1 – 5)

_____ อาจมีปัญหาค้นคว้าใหม่เกิดขึ้น _____

6. นำเสนอผลงาน ประเมินผล
7. จัดนิทรรศการ ส่งประกวด

หัวข้อการเขียนรายงานโครงงาน

1. โครงงาน _____ เรื่อง _____
2. ผู้จัดทำ _____ อาจารย์ปรึกษา _____ โรงเรียน _____ สังกัด _____
ระดับชั้น _____
3. บทคัดย่อ
4. กิตติกรรมประกาศ
5. บทที่ 1 บทนำ ที่มาและความสำคัญของโครงงาน _____ วัตถุประสงค์ _____
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า _____ ขอบเขตของการศึกษา
ค้นคว้า _____ ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) _____
6. บทที่ 2 บทเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงงานเรื่องนี้

7. บทที่ 3 อุปกรณ์วิธีดำเนินการศึกษา
8. บทที่ 4 ผลการศึกษา และอภิปรายผล
9. บทที่ 5 สรุปผล ประโยชน์ ข้อเสนอแนะ
10. เอกสารอ้างอิง

หมายเหตุ : ตัวอย่างโครงงานเป็นของนักเรียน จึงมีรูปแบบหลากหลายตามความสามารถของนักเรียนแต่ละระดับชั้น

โครงการ วิชาภาษาไทย เรื่อง ภาษาท้องถิ่น จังหวัดชุมพร

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

จังหวัดชุมพร เป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ ที่มีเอกลักษณ์ทางภาษาเป็นของตนเองแตกต่างจากภาษาของภาคกลางและภาษาของจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ ถ้ามีการศึกษารวบรวมเอาไว้เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ก็จะมีคุณประโยชน์สำหรับชาวชุมพร และอาจเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยทำให้ประชาชนชาวไทยได้เห็นความหลากหลายของภาษาทำให้รักประเทศชาติมากขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือ ทำให้พวกเราได้ศึกษาเรื่องราวของเราในจังหวัดชุมพร พวกเราจึงทำโครงการเรื่องภาษาท้องถิ่นของเราขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจและรวบรวมภาษาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร เพื่อนำมาจัดเรียงตามลำดับอักษรและบอกความหมายของคำ

อุปกรณ์และผู้รู้ในท้องถิ่น

1. ผู้รู้ในท้องถิ่น

- 1.1 คุณป๋วยรัฐ ทิพย์ศิริ
- 1.2 คุณครูบุญล้อม กลัษณะ
- 1.3 คุณครูวัชร มุขประเสริฐ

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา

- 2.1 อุปกรณ์ประกอบการเขียน เช่น สมุด ปากกา ดินสอ
- 2.2 อุปกรณ์บันทึกเสียง

วิธีการศึกษา

1. สอบถามชาวบ้านในจังหวัดชุมพร 40 คน และบันทึกคำที่คิดว่าเป็นภาษาถิ่น หรืออาจบันทึกเสียงภาษาเอาไว้ และนำมาปรึกษากับผู้รู้เพื่อแยกแยะว่าใช่ภาษาถิ่นหรือไม่
2. นำภาษาถิ่นมาเรียงลำดับตามอักษรหาความหมายและนำไปตรวจสอบกับผู้รู้

ครั้ง

ผลการอภิปราย

จากการศึกษารวบรวมภาษาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ผลการรวบรวมได้ทั้งหมด 20 คำ ซึ่งนำข้อมูลเสนอไว้ในตารางและแสดงความหมายของคำ ได้ดังนี้

ลำดับที่	ภาษาถิ่น	ความหมายของคำภาษาถิ่น
1	กรง	ภาชนะสำหรับใส่ข้าวเปลือกทำจากกระจูด
2	กรอง	กระซอน
3	ก້อง	โถงน้ำใหญ่
4	กะถด	ขยับเข้าหาหรือขยับออกไป
5	กะดุย	มีของจำนวนมาก
6	กะอะ	ของที่มีอยู่หกออกมา เช่น ทำน้ำหกเรียรด
7	กางเกงลิง	ชุดชั้นใน
8	กูป	ที่ใส่ของเป็นกล่อมเล็ก
9	แกงโปลัง	แกงป่า
10	โกระ	ภาชนะใส่ของทำจากใบเตย
11	ไก่อัดัง	ยื่นก้มหัวต่ำลงมา
12	เกียงแกัด	ไฟฉาย
13	เกือก	รองเท้า
14	ชาดั่ง	ชาทั้งสองข้างไม่เท่ากัน
15	ชาเต้ง	ชาทั้งสองข้างไม่เท่ากัน
16	ชีปลา	ไต้ปลาที่ใช้น้ำแกงไต้ปลา
17	แซบ	ริบเร่ง
18	ชลกแซลิก	ไม่ซื้อตรงต่อคนอื่น
19	ชลุชลิด	อยู่ไม่นิ่ง ชอบชุกชน
20	ชลุก	ชุกชน ใช้คำว่าชลุกชลิกได้

ผลจากการศึกษาพบว่า ภาษาท้องถิ่นของชาวชุมพร มีทั้งหมด 20 คำ และยังพบข้อน่าสังเกตอีกหลายประการ เช่น

1. คนชุมพร ชอบใช้คำว่า “กะ” นำหน้าคำกริยา
2. คนชุมพร ชอบใช้ภาษาพูดที่มี “ก” เป็นตัวสะกดมาก
3. คนชุมพร มีการสร้างศัพท์ใหม่ต่างจากที่อื่น ๆ จำนวนมาก

4. คนชุมพรชอบใช้คำว่าแม่ เช่น แม่เลข
5. คนชุมพรใช้ตัว "ม" แทนตัว "ง" เช่น ไม่ แทน โง่ ซึ่งอาจจะมีการออกเสียงของคนชุมพรต่างจากที่อื่น ๆ

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าภาษาถิ่นที่พวกผมสำรวจได้ในเวลา 2 สัปดาห์ มีจำนวน 20 คำ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบภาษาถิ่นชุมพรมากขึ้น
2. ทำให้รักท้องถิ่นชุมพรมากขึ้น
3. ทำให้ฟังภาษาพื้นเมืองได้เข้าใจยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสำรวจเพิ่มเติมอีก เพราะภาษาถิ่นชุมพรควรมีมากกว่า 20 คำ
2. ศึกษาความหมายซ้ำอีก เพราะได้ทำในระยะเวลาสั้นและผมเรียนในชั้น ป. 6. อาจ

ให้ความหมายผิดได้

3. ควรทำแบบเดียวกันในท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

หนังสือเสริมทักษะ ภาษาไทย ชั้น ม.4

แผนการสอนที่ 3

เอกสารหมายเลข 4
นิทานจำนวน 20 เรื่อง

1. ชีกับตด	11. ลูกเนรคุณ
2. ลูกเต่า	12. ธรรมชาติ
3. หมากับจระเข้	13. ผีหลังกลวง
4. บ้านท่าเคย	14. ยายเอี้ยง
5. เจ้าหญิงเต่าทอง	15. พระมาลัย
6. คนที่รับการศึกษาดีกับคนโง่	16. เจ้าพุทโธ
7. พ่อตัวลูกสะไภ้	17. ลูกเต่า
8. นายแรง	18. มะพร้าวกับบอระเพ็ด
9. โลงนักรมิกัลลาหาย	19. คิดว่าแกงบวด
10. กรรมสนองกรรม	20. ประวัติของกั๋ง

หมายเหตุ

นิทานดังกล่าวทั้ง 20 เรื่อง ดูภาคผนวก ค. หน้า 503-550

แผนการสอนที่ 3

เอกสารหมายเลข 5
การนำนิทานพื้นบ้านมาแต่งเป็นกลอนสุภาพ
เรื่อง พระมัลลย์

กล่าวถึงพระมัลลย์อาศัยอยู่ในเมืองลังกา เป็นพระภิกษุซึ่งมีญาณสมาบัติสูง ได้เสด็จลงไปโปรดสัตว์นรกในนรกขุมต่าง ๆ เทพทนต์ทรมาน ได้นิรมิตฝนให้ดับไฟนรกและได้พิจารณา นรกขุมต่าง ๆ เช่น นรกตันจิว นรกกระทะทองแดง นรกกัจจกรพัดบันหั่ว จากนั้นพระมัลลย์ได้เสด็จไปไหว้พระเจดีย์จุฬามณีในสวรรค์ และได้เฝ้าพระศรีอารียเมตไตรย พระมัลลย์ได้เล่าถึงความเป็นไปในโลกมนุษย์แห่งชมพูทวีปหว่า คนส่วนใหญ่ประพฤติชั่ว ผู้ประพฤติธรรมมีน้อยและย่อหย่อนลง ไปเรื่อย ๆ พระมัลลย์ได้ถามพระศรีอารียว่า เมื่อใดพระศรีอารียจะเสด็จลงไปโปรดชาวโลกมนุษย์ พระศรีอารียตอบว่า ต่อไปนี้มนุษย์จะมีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ และหลังจากเทวีศีลธรรมเสื่อมลงไปถึงที่สุด จะมีไฟประลัยกัลป์เผาไหม้โลกให้ทุกชีวิตหมดสิ้นไป ต่อจากนั้นจะมีฝนตกลงมาล้างโลก และเจ็ดวันต่อมาจากนั้น จะมีฝน ข้าว อาหาร ฝนเพชร พลอยตกลงมาใหม่ ผู้คนที่เกิดมีขึ้นจะมีอายุยืนถึงหมื่นปี และตั้งมั่นในความดี และในตอนนี้อเองเทวีพระศรีอารียจะลงไปโปรดสัตว์ในโลกมนุษย์ และได้ขอร้องให้พระมัลลย์ลงไปบอกชาวเมืองมนุษย์ให้กระทำแต่ความดีสร้างบุญกุศลให้มาก

เรื่องพระมัลลย์

ยังมีเรื่องเล่าขานกันมานาน
เหาะท่องเที่ยวเลี้ยวลดไปได้ไกล
โปรดสัตว์เสร็จงานเสด็จไปเจดีย์
เล่าความถึงโลกมนุษย์เกิดอาพาธ
แล้วพระถามพระศรีอารียเจ้า
มนุษย์หล้าน้อยใหญ่ใจอับเฉา
พระท่านตอบต่อเมื่อศีลเสื่อมสุด
ทุกชีวิตหมดสิ้นจมปฐพี
ครบเจ็ดวันอัศจรรย์จะปรากฏ
เกิดฝนข้าวฝนเพชรตกสู่โลก
คนเกิดใหม่อายุร้อยนับหมื่นปี
ของมนุษย์มุ่งทำดี เป็นอาจิณ
มัลลย์เฝ้าเจ้าจงลงไปสร้าง
จงสร้างบุญสร้างกุศลให้มากมาย

ว่าภิกษุมีญาณนามมัลลย์
ลงลึกในนรกจกเปรต
ไหว้จุฬามณี และศรีอารียเมต
ทำฤทธิ์เดชประพฤติชั่วมัวมัวเมา
เมื่อไรหนอท่านท้าวไปโปรดเขา
ได้บรรเทาความเขลาเฝ้าทำดี
ประลัยกัลป์ถูกจุดล้างชีวิ
บังเกิดมีฝนตกลงล้างโลก
ความสลดหดหายกลายเป็นโชค
ทุกข์เศร้าโศกโรคร้ายมลายสิ้น
ในตอนนี้นครีอารียจะไปบิณฑ
ละทิ้งสิ้นความเขลาเบาปัญญา
ให้เป็นทางแห่งความดีศีลรักษา
จะได้เกิดพร้อมข้าศรีอารียเอย.

แผนการสอนที่ 3

แบบฝึกหัดการวิเคราะห์นิทาน

คำสั่ง จงเลือก ☐ ข้อที่ถูกเพียงข้อเดียว

บทชนาค

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพญานาคอยู่ตัวหนึ่งผุดขึ้นมาจากใต้บาดาล พญานาคตัวนี้
อยากจะบวชเพราะว่าเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามาก จึงได้แปลงกายเป็นคนแล้วก็ไปบวชอยู่แห่งหนึ่ง
และอยู่มาวันหนึ่งพญานาคกำลังท่องมนต์ จึงกลายร่างเป็นพญานาค พอดีคนเดินมาพบ
เข้าพอดี เลยเอะอะโวยวายดังกลั่นวัด ทำให้คนบริเวณวัดมาแลพญานาคกันมาก ทำให้คนไม่
กล้าเข้ามาในวัด และไม่ยอมนำอาหารมาถวายพระ เจ้าอาวาสจึงพูดกับพญานาคว่า พญานาค
เป็นสัตว์เดรัจฉานก็ควรไปอยู่เท่า ๆ เคยอยู่ พญานาคเสียใจแต่ตนเองศรัทธาต่อพุทธศาสนาแต่ต้อง
กลับกลายเป็นผู้ทำให้คนรังเกียจตนเอง จนถึงกลับไม่กล้าเข้ามาในวัด จึงรับปากกับเจ้าอาวาสว่า
จะกลับไปอยู่แห่งเมืองบาดาลตามเดิม แต่ความศรัทธาในพุทธศาสนา อยากจะให้มิอะไรเป็น
อนุสรณ์ไว้บ้าง เจ้าอาวาสจึงตั้งชื่อพญานาคว่า “นาค” และต่อไปก่อนที่จะบวชผ้าเหลือง ชายเฒ่าจะ
บวชนุ่งขาวเป็นนาค เรียกว่า “เจ้านาค” ก่อนที่จะบวชเป็นพระ พญานาคดีใจมาก แล้วก็เลื้อยกลับ
เมืองบาดาลตามเดิม

จากนิทานเรื่อง บทชนาค ตอบคำถามข้อ 1 – 10

1. นิทานเรื่องบทชนาค แสดงความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในเรื่องใด

ก. ความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ในพุทธนิยาย	ข. ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญ
ค. ความเชื่อเกี่ยวกับการบวช	ง. ความเชื่อเกี่ยวกับนรก - สวรรค์
2. “เชื่อ” เป็นคำภาษาถิ่น หมายถึงข้อใด

ก. ชื้อ	ข. เช่อ
ค. กระเชอ	ง. เชย
3. นิทานเรื่องบทชนาค สะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ในเรื่องใด

ก. ความรัก	ข. ความต้องการการยอมรับ
ค. ความกลัว	ง. ความต้องการที่อยู่อาศัย

4. ค่านิยมของคนสุราษฎร์ธานีจากเรื่องบวชนาค ตรงกับข้อใด
 - ก. คนสุราษฎร์ธานีนิยมไปวัด
 - ข. คนสุราษฎร์ธานีนิยมให้ลูกชายบวชพระ
 - ค. คนสุราษฎร์ธานีนิยมความสนุกสนานจึงชอบเล่นิทาน
 - ง. คนสุราษฎร์ธานีนิยมเรียกชื่อคนที่นั่งขวาวว่า นาค
5. เรื่องบวชนาคใครเป็นผู้ขอร้องให้พญานาคกลับไปยังเมืองบาดาล
 - ก. เจ้าอาวาส
 - ข. ชาวบ้าน
 - ค. เด็กวัด
 - ง. พญานาค
6. ข้อใดต่อไปนี้นักกล่าวถูกต้อง
 - ก. คนที่นั่งขวาวห่มขาว เรียกว่า นาค
 - ข. ประเพณีการบวชไม่จำเป็นต้องห่มขาวก่อนห่มเหลือง
 - ค. เรื่องบวชนาคทำให้เราเข้าใจคำว่า “นาค” มีความเป็นมาอย่างไร
 - ง. นิทานเรื่องบวชนาคเป็นนิทานที่มีอยู่ในหนังสือพุทธประวัติ
7. เรื่องบวชนาคเป็นนิทานที่จัดอยู่ในประเภทใด
 - ก. นิทานปรัมปรา
 - ข. นิทานคติ
 - ค. นิทานอธิบายเหตุ
 - ง. นิทานเกี่ยวกับสัตว์
8. จากเรื่องบวชนาคสะท้อนให้เห็นนิสัยที่เด่นชัดของพญานาคในข้อใด
 - ก. ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น
 - ข. รักดีห้ามจั่ว รักชั่วห้ามเสา
 - ค. เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม
 - ง. เสียชีพอย่าเสียสัตย์
9. ประเพณีการบวชพระ จะกระทำต่อเมื่อบุตรชายอายุเท่าไร
 - ก. 18
 - ข. 19
 - ค. 20
 - ง. 21
10. การกระทำของชาวบ้านสะท้อนพฤติกรรมข้อใดของมนุษย์
 - ก. ความรัก
 - ข. ความกลัว
 - ค. ความต้องการเอาชนะ
 - ง. ความรังเกียจที่มีต่อสัตว์

เอกสารหมายเลข 6

ตัวอย่างการศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน จำนวน 5 เรื่อง

เรื่อง แม่เกลียดโละ

แม่มีโละสองคน โละชายกับโละสาว โละคนชายนั่นแม่ไม่ใคร่ชอบก้ายิกให้ไปอยู่ป่า โละชายกำไปทำไร่กิน ช้างแม่รู้เห่ล่ำหาว่าโละมีกินกำตามไปเบียบเบียนโละอี ฝ่ายน้องสาวกำทำขนมโคให้พี่ป่าวกินทุกวัน วันหนึ่งพี่ป่าวไปถางป่ากำที่มึงแบ่งทำขนมโค พอตีแม่ไปถึงกำหาว่า “โละเหอ แม่หยากน้าม ไปเอาน้ามมาให้แม่กินชั้นตะ แบ่งเดียวแม่ทิมให้” โละสาวกำไปเอาน้ามมาให้ พอโละสาวมาถึงเห็นแบ่งขนมโคเป็นสี่เหลี่ยมกำถามแม่หาว่า “ไรแบ่งเหลี่ยมมากพันนี้” แม่กำบอกหาว่า “อายขึ้นมันหันตจากพกลงไปโนแบ่งขนมโค หาหรือไม” จากนั้นแม่กำกลับบ้านไป ยิ่งแต่ โละสาว ฝ่ายพี่ป่าวมาแต่ป่ากำกินขนมโคที่นั่นแหละ กินหน่วยแรกหาว่าที่ หน่วยที่สองกำหาว่าสอง ที่ หน่วยที่สามกำกลายเป็นงูเลื้อยลงสระ เพราะแม่เอาไข่มุใส่ในแบ่ง ฝ่ายน้องสาวเห็นกำตามไปเทปากสระเพื่อรอพี่ป่าวให้ขึ้นมา นางกำนั่งร้องไห้จนน้ามตาท่วมตัวกลายเป็นจอมปลว วันหนึ่ง พระราชาเสด็จในป่ากำมาเห็นกำหาว่า ทำไมจอมปลวนี้มีน้ามไหลออกมา กำชุดแลพเห็นนางอยู่ในพระราชากำขอไปทำเมีย นางกำหาว่าถ้าเอาไปทำเมีย ต้องเอาพี่ป่าวหมั้นไปกัน ตอนนี้อยู่ในสระเป็นงู พระราชากำ ตกลงพวงไปกัน พอไปถึงวังกำแต่งงาน

เรื่อง ตีควายเข้าไ

มีเศรษฐีคนหนึ่งมีข้าวของสมบัติมากมาย ช้าง หมา วัว ควาย ผ่อไม่ทำไร ช้าง หมา วัว ควาย ผ่อขายเหล่าน เหล่านหยางเดียวหาทำไร เหล่านทั้งปีทั้งชาติ จนวัวเหมีด ควายเหมีด กำขายทรายขายนา จนเหมีดเงินเหมีดทอง มีโละชายอยู่คนหนึ่งโละชายนั่งคิดนอนคิดหาทำหรือ ให้ผ่อเลิกเหล่านันที่ กำหนักขึ้นได้ละหาว่าตีทำพันหรือ พอเหียนวันนั้นผ่อกลับมาถึงบ้าน โละกะเบะไหใหญ่ไปตั้งหน้าไ้ เอาไม้ท่อนอันหนึ่ง แล้วเอาควายมาหนึ่งตัว แล้วกะตีควายจนผ่ออดแลไม่ได้ กำถามโละหาว่า ตีควาย ทำไร โละกำตอบหาว่าตีควายให้เข้าไ้ ผ่อถามหาว่าควายตัวใหญ่ มันตีตีเข้าไ้หรือ โละกำบอหาว่าตีเข้าไ้ไม่ได้หรือ ที่วัว ควาย ไ้รนา เงินทอง ทั้งเหมีดยังเข้ารูปไ้ได้ ทุกสิ่งทุกอย่างยังเข้าไ้เหมีด ทรัพย์สินสมบัติกำไ้ไม่เหลือ ผ่อนิกได้กำหยุดเหล่านปอตั้งแต่นั้นมา เรื่องการพัน

เรื่อง ชัยชายฉลาด

มีชัยชายคนหนึ่งไปเที่ยวแล้วเทหนี้ ไม่หมากมันค้อมพาดข้ามคลองปลายถึงดิน แล้วชายคนนั้นกะขึ้นไบนั่ง ที่หนี้ไม่หมากมันหยับเพื่อลงไม่ได้ ที่หนี้มันคิดจนใจแล้วกะจะเต่าะหะมะทำเป็นหมาตักน้ำมเอาถ่วงปลายหมากให้ลงดิน แล้วมันก้าได้ลงกลับบ้าน ต่อมาก้าได้ออกเที่ยวปาไปหาหว่ายไปเจอเอาข้าง ช้างก้าอีก มันกะวิ่งขึ้นต้นโหนด ไม่รู้จะทำหรือจะได้กลับบ้าน เพราะข้างเฝ้าได้โคนมันกะตัดทางโหนดโยน โยนรูปข้างก้าแล่นไปหาทางโหนด แล้วก้าแล่นมาเฝ้าโคนอยู่ตามเดิม ที่หนี้มันก้าตัดที่หนึ่งหล่าว โยนไปฝ่ายหนึ่งหล่าว ช้างก้าวิ่งตามไปหล่าว ไปถึงเห็นแต่ใบโหนด ที่หนี้ตัดที่หนึ่งหล่าวโยนไปฝ่ายหนึ่ง ที่หนี้ข้างก้าไม่แลแล้ว ที่หนี้มันก้าตัดทางโหนดคาดเป็นเปะ โดดลงมากับทางโหนดแล้วแล่นกลับบ้าน แล้วกะข้างยืนเฝ้าอยู่นั้นแหละหมันก้าไปถึงบ้านแล้ว

เรื่อง นายโจรอุกวัด

นายโจรอุกวัดร้าง นายโจรมีตำหรววันนั้นแลตำหรวาต้องได้ดี ต้องพาโละน้องออกเดินทางแลตำหรวาเพื่อเดินเพื่อ พอไปถึงวัดก้าถึงเวลาอุกแล้ว ถ้าจะพันไปก้ามันถึงเวลาอุก วัดนั้น มีพระอยู่องค์หนึ่งเขาเคยอุกเหมือน แตหว่าเขาอุกแล้วเอาไปช่วยเหลือประชาชน ยากจนเชิญใจเททำ ๆ ก้าไม่รวย ดังนั้นพอนายโจรก้าเข้าอุกแกหว่าไม่มีใคร นายโจรหว่าอุกแล้วต้องเอาตำหรวาหาได้เวลาอุกแล้ว ตรงไหนก้าเจอของดี มาอุกวัดท่านจะเอาของดีไไไหร่ พระก้ามี่ของดีในตัวคือ ศีลห้า นั้นแหละ ถ้าให้แล้วต้องเอาไม่เอาก้าไม่ต้องให้ ให้แล้วต้องถ้าไม่เอาเทหลังจะล้วย โจรก้ารับหว่าเอาทุกคน จากนั้นก้าเข้ามานั่งแล้วหว่าตามแกเพื่อ พระก้าแนะนำอาราธนาศีลห้า ตั้งแต่ ปาณา อทินนา กาเม มุสา สุรา พวกโจรก้าฮารื่นและหว่าที่นี้ก้าตาย แต่ก้าต้องเอาเพราะแหล่งกันแล้วอย่าเสียสัตว์ พอเอาแล้วก้าเข้าไปในโหมบ้าน พวกโจรไม่เคยเข้าไปโหย ๆ ก้าอดข้าว จึงชวนกันทำมาหากิน ไปละข้าว ที่หลังไร่ถึงในหลวงเขาก้านิยมชมชอบ ในหลวงจึงช่วยเหลือ พอโหยมาในหมู่บ้านนั้นก้าตั้งนายโจรให้เป็นหัวหน้า

เรื่อง สองแม่ลูก

มีสองแม่โละไปเที่ยวปา ไปเที่ยวหาโละไม้ไไไหร่พันหนี้แหละ บังเอิญฝนตกท่าใหญ่ พอฝนตกใหญ่กะเข้าไปหยุดในโพรงไม้ พอเข้าไปอยู่ในโพรงไม้ ูก้าอากาศโหสไศตาทำให้แม่ตาบอด พอฝนแล้งกะหวนกลับบ้าน ไม่รู้ตีทำหรือดีให้แม่ตาแจ้ง กะเที่ยวมาหาท่านผู้รู้หว่าทำหรือให้แม่ตาแจ้ง กะเที่ยวไปเรื่อย ๆ พอตีไปพบพระอนันท์ พระอนันท์หว่าอวยาร้องให้อยาร้าเหลยโละหลานเอย หนี้แม่ตาบอดนั้นก้าให้โละสาวปลดหนี้บุญคุณเสียตะ ตักน้ำมให้อาบ ล้างขี้สียะยให้เสียตะ เพราะเมื่อก่อนผ่อแม่เลี้ยงเรามาพันหนี้แหละ ช้างโลกสาวก้าทำตาม ล้างขี้สียะยให้ ตักน้ำมให้อาบ ทำกันไปเรื่อยจนตายกันทั้งสองคน และกะได้ขึ้นสวรรค์กันทั้งสองคนแหละ

ผลการวิเคราะห์นิทานทั้ง 5 เรื่อง

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
1. แม่เกลียดลูก (ประเภทนิทาน ปรัมปรา)	หยิก หนมโค ทิมตะ ซีมัน หาไรไม่ จอมปลิว หว่า,หนึ่ง ซุดแล หย้า,ไร หนวย	1. คนดีตกน้ำไม่ ไหลตกไฟไม่ไหม้ 2. พี่น้องต้องช่วย เหลือซึ่งกันและ กัน	- กินไขงูแล้วจะ กลายร่างเป็นงู - จอมปลวก	- พี่น้องจะต้องรัก กันไม่ทอดทิ้งกัน	- ถางป่า - ขนมโค - ขมิ้น - ดำแบ่งทำขนม		- ต้องการความรัก - สงสัยแล้วต้องไขข้อ หาคำตอบ - ขาดกำลังใจ - ขาดกำลังใจ	3, 4
21. สัตว์เข้าหา (ประเภทนิทานคติ สอนใจ)	คนหนึ่ง,หมาก หมา,เหล่านาย ชายห่วย,มด ไล่,หนึ่งขีต นอนขีต, นันตี หนิก,เหยียนผอ	1.) ความฉลาดมี ปัญญาสามารถ นำมาแก้ไขเหตุ การณ์ได้ 2.) คนที่เล่นการ พนันยอมหมดสิ้น ทรัพย์สินทุกอย่าง		- นิยมกินเหล้า เล่นการพนัน - นิยมคนฉลาดมี ปัญญา	- ทำไรไถนา		- ต้องการปัจจัย 4	3, 4

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
22. ชัยชาญลดา (ประเภทนิทาน ชีวิต)	ไม้หมาก หยับ, จมใจ เจ็ดอมน้ำ หมาดักน้ำ, ป่า ยึก, ทำพิธี โยนทุบ, เล้า เป็	การใช้ปัญญาแก้ ปัญหาเฉพาะ หน้า		- คนฉลาดมี ปัญญา	- ต้นตาลโตนด - ภูมิประเทศเป็นป่า เขา - ต้นหมาก - หมาดักน้ำ		- ต้องการความ ปลอดภัย	3, 4
23. นายโจรอุกวัต (ประเภทนิทาน ชีวิต)	ตำหร่า, อุก เพ็ด, ไพร ส่วย, ไหย, ไร่	1.) คนที่ประพฤติชั่ว อยู่ในศีลย่อมพบแต่ ความ สงบสุข 2.) คนที่มีอาชีพสุจริต ย่อมพบแต่ความ สำเร็จในชีวิต	- กรรม	- คนมีศีล ธรรม - นิยมคนทำ อาชีพสุจริต		- ธรรมเนียมการ ปล้นของโจร	- ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการปัจจัย 4	3, 4
24. สองแม่โลก (ประเภทนิทานชีวิต)	โลโกไม่ไร่โบ, จากพิษ, ฝนแล้ง ตาแดง, ล้างซีด เยี่ยว	การปฏิบัติต่อมารดา ย่อมเป็นสิ่งดี	- สวรรค์ - กรรม - พระ อานนท์	- นิยมคน กตัญญู	- หาชองป่า - ภูมิประเทศเป็นป่า เขา		- ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการปัจจัย	3, 4

เอกสารหมายเลข 7

นิทานจำนวน 15 เรื่อง ได้แก่

1. ตำนานจระเข้หิน	8. ชัยชัยเหลาหวาย
2. พอกัน	9. วัดโคกอีแร้ง
3. นายกับบ่าว	10. นายพัง
4. ถางไร่เจอกัน	11. สาเหตุที่กระดองเต่ามีรอยร้าว
5. บวชนาค	12. นายพรานถือสัจจะ
6. พระมาลัย	13. ลูกเต่า
7. ยายเอี้ยง	14. นางอุทัย

15. ชี๊ยกัณฐา

หมายเหตุ

นิทานทั้ง 15 เรื่องดูรายละเอียดที่ภาคผนวก ค หน้า 503 - 550

ใบงานที่ 3

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกนิทานจากจำนวนทั้งหมด 35 เรื่อง เลือกเพียง 1 เรื่อง นำมาวิเคราะห์
และนำเสนอในรูปของแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

แผนการสอนที่ 5

ศูนย์การเรียนรู้ 5 ศูนย์การเรียนรู้

คำสั่ง ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน แต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ โดยสลับเปลี่ยนศูนย์การเรียนรู้ เมื่อสมาชิกในกลุ่มของตนทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องปฏิบัติกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ด้วยความสงบและเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ส่งเสียงรบกวนห้องข้าง ๆ

ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1	มาสโลว์
ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2	เธอจำฉันอยู่ที่นี้
ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3	บอกหน่อยได้ไหม
ศูนย์การเรียนรู้ที่ 4	เติมเต็ม
ศูนย์การเรียนรู้ที่ 5	สำรวจ

ศูนย์ที่ 1 ศูนย์มาสโลว์

ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความหมายของความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์

ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของมนุษย์ หมายถึง ความต้องการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามวิสัยมนุษย์ ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานสำหรับชีวิตอันส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์

มาสโลว์ (Maslow, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะศึกษาศาสตร์, คณาจารย์ภาควิชาจิตวิทยา 2527 : 263-264) นักจิตวิทยาเจ้าของทฤษฎีลำดับขั้นของความ ต้องการ เชื่อว่า มนุษย์มีความต้องการในการแสวงหาสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และจะมีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ แม้ว่าบุคคลอื่นจะมองเห็นหรือไม่ก็ตาม ซึ่งลักษณะความต้องการตามหลักการของมาสโลว์ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. ความต้องการสรีระ ความต้องการทางด้านสรีระนี้เป็นความต้องการทางด้านการดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น อุณหภูมิ น้ำ อากาศ รวมถึงปัจจัยสี่อันจำเป็นแก่การดำรงชีวิต
2. ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง รวมทั้งการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้ห่างไกลจากอันตราย หรือหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด
3. ความต้องการความรักและเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม โดยปกติบุคคลมักจะทำงานร่วมกัน จะไม่มีใครที่มีชีวิตหรือทำงานอย่างโดดเดี่ยว จำเป็นต้องอยู่รวมกลุ่ม ดังนั้นบุคคลจึงมีความต้องการความรักและต้องการมีส่วนร่วมในกลุ่มให้ยอมรับตนเอง
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น ลักษณะของความต้องการที่จะให้ผู้อื่นมายกย่องตนนี้ เป็นความปรารถนาของบุคคลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้นได้เป็นอันมาก
5. ความต้องการที่จะบรรลุถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง ลักษณะความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการสูงสุดของบุคคลที่บุคคลจะต้องพยายามกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและตามความสามารถของตน

มาสโลว์ เชื่อว่า ชีวิตของมนุษย์มีความต้องการเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการผลักดันให้เกิดพฤติกรรมด้านต่าง ๆ

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมาย X ลงในช่องตัวอักษร ก ข ค หรือ ง ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพราะมีสิ่งใดที่มีอิทธิพลเป็นแรงผลักดันมากที่สุด

ก. ความขยัน	ข. ความมุ่งมั่น
ค. ความต้องการ	ง. ความพยายาม
2. “..... แต่งงานเพราะไม่อยากอดตาย” ข้อความข้างต้นแสดงความต้องการด้านใด

ก. ต้องการความรัก	ข. ต้องการความมั่นคง
ค. ต้องการการยอมรับ	ง. ต้องการด้านสรีระ
3. “.... เขียวประจบคุณครู” ข้อความข้างต้นแสดงความต้องการด้านใด

ก. ต้องการความรัก	ข. ต้องการด้านสรีระ
ค. ต้องการความมั่นคง	ง. ต้องการความสนุกสนาน
4. “.... เด็กกำพร้าคนหนึ่งยื่นเอามือกอดตัวเองเอาไว้...” ข้อความข้างต้นแสดงความต้องการด้านใด

ก. ต้องการความมั่นคง	ข. ต้องการความรัก
ค. ต้องการความอบอุ่น	ง. ต้องการการยอมรับ
5. “.... พรานป่าพบเสือโคร่ง จึงทำอุบายขึ้นไปอยู่บนต้นไม้...” จากข้อความข้างต้น พรานป่ามีความต้องการด้านใด

ก. ต้องการความรัก	ข. ต้องการทางด้านสรีระ
ค. ต้องการความมั่นคงปลอดภัย	ง. ต้องการการยอมรับ

ศูนย์ที่ 2 เรอจำฉันอยู่ที่นี้

เกมจับคู่คำศัพท์

_____ 1. ฝรั่ง	ก. เคย
_____ 2. มะม่วงหิมพานต์	ข. อาหารชนิดหนึ่งทำด้วยกะปิ
_____ 3. ทำอย่างไร	ค. ไม่พริ้ว, ไม่ไร
_____ 4. กะปิ	ค. ย่าหมู
_____ 5. ยากจน	ง. พันนั้น
_____ 6. หน่อถั่ว	จ. ทำพริ้ว
_____ 7. เคยเจ	จ. พุด
_____ 8. เป็นเหมยปาก	ข. หย่า
_____ 9. แผลง	ข. ดีป्ली
_____ 10. ไม่เป็นไร	ฉ. เสดตา
_____ 11. แบบนั้น	ญ. เช่อ
_____ 12. ขยำ	ฎ. พิธีกรรมการบนบาน
_____ 13. สวย	ฏ. ถ่วงอก
_____ 14. พริก	ฐ. ลูกม่วง
_____ 15. ชี้อ	ท. เจ้งหวับ

ศูนย์ที่ 3 ศูนย์บอกหน่อยได้ไหม

คำสั่ง อธิบายความหมายของคำศัพท์และสำนวนต่อไปนี้

1. “เติล..... นี่พูดไม่รู้เรื่อง ยิ่งแกยิ่งเหรอใหญ่แล้วนะ เมาลอกอ”

2. “ไฮ้... ตัวเล็กเท่าหิด อย่ามาทำเง่าตีหึง ! ไม่ทำกูไม่ว่า แต่ระวังพ่อตา อีมาหักคอเอานะไว้ย!

3. “พ่อท่าน ที่วัดเขาน้อย พอไ่ขัน แกก็ออกบิณฑบาตแล้ว ออกมาแต่ส่วนหามีเด็กวัดมาย

4. “พอมั่งมั่ง เสียงว่า อาการแกยั้งชั่ว ไม้นั้นแกต้องทำนุ้ย ขอโน้นขอนี้”

5. “...อย่ามาหกใส่ กูทำนอยนอย มันหาหักไหม้ มึงนะแหละตัวดี การดี อยากได้เมิดไว้
ทำพันธุ์...”

ศูนย์ที่ 4 ศูนย์เติมเต็ม

คำสั่ง ยกตัวอย่างศัพท์และจำนวนท้องถิ่นที่ยังคงใช้ในชีวิตประจำวันมาอย่างละ 3 คำ

1. ศัพท์สำนวนที่เกี่ยวกับพืช

2. ศัพท์สำนวนที่เกี่ยวกับของใช้

3. ศัพท์สำนวนที่เกี่ยวกับสัตว์

4. ศัพท์สำนวนที่เกี่ยวกับความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

5. ศัพท์สำนวนที่เกี่ยวกับอาหารการกิน

ศูนย์ที่ 5 ศูนย์สำรวจ

คำสั่ง หาศัพท์สำนวนท้องถิ่นที่ปรากฏในนิทาน 3 เรื่อง คือ

1. ตีมปู
2. ออกตัณญ
3. คิดว่าแกงบวช

นิทานทั้ง 3 เรื่องสามารถดูภาคผนวก ค หน้า 503 – 550

เอกสารหมายเลข 8

ศึกษาตัวอย่างนิทาน 3 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง เจ้าพุทโท

กล่าวถึงเทพบุตรและเทพธิดาคู่หนึ่งซึ่งถึงเวลาที่จะต้องจุติโลกมนุษย์ เพื่อชดใช้กรรมที่เคยทำมา โดยทั้งสองได้ขอพรจากพระอินทร์ให้ตนนั้นพ้นจากความอัปจน และขอให้เป็นผู้มีปัญญา เมื่อพระอินทร์ประทานพรให้แล้ว เทพบุตรกัจจติมาเกิดเป็นโอรสของตาเฒ่าจันทิกกับยายมาลีที่ ยากจนเชื่องช้า ส่วนเทพธิดาจติมาเกิดเป็นพระธิดาแห่งพระราช

พุทโทโอรสยายมาลีเมื่อโตเป็นหนุ่มกำมีนิสัยเกียจคร้าน ได้แต่กินแล้วนอนไม่ช่วยพ่อแม่ ทำการงานสิ่งใด สองตายายทั้งพัวสอนทั้งด่าตีเพื่อให้พุทโทรู้จักทำงานบ้าง แต่ก็ไม่เป็นผลเพื่อ บำบัดกายยามมาชวนพุทโทไปทำงานด้วย จนวันหนึ่งพุทโทตามเพื่อนบ้านไปหาปลา เพื่อนบ้าน สุ่มปลาได้มากมาย แต่พุทโทได้แต่ยืนจับส้มเงี้ยวหาญไม่รู้จะทำอย่างไร ร้อนถึงพระอินทร์ต้องฉีก เอาชายผ้าเพื่อเนรมิต เป็นปลาซ่อนหวายเข้ามาอนนทหนึ่ง ๆ เหมือนตาย พุทโทจึงจับปลานั้นร้อย กลับบ้าน เมื่อกลับถึงบ้านกำถามพ่อแม่หาเหตุให้ตนไปจับปลามานั้น แล้วบาปกรรมจะหยุดใคร สองเฒ่าได้ฟังกำโกรธจึงไม่ยอมกินปลาของพุทโท พุทโทจึงเอาปลาไปย่างแล้วเอาเห็บไว้ข้างฝา

ยังมีเศรษฐีพ่อค้าผู้หนึ่งเที่ยวค้าขายไปตามเมืองต่าง ๆ วันหนึ่งพ่อจัดของลงเรือสำเภา เสร็จ ชักใบเรือเท่าไรเรือก็ไม่ยอมเคลื่อน จึงคิดหว่านจะยังมีคนฝากของไปขายอีก จึงทำให้เกิดเหตุ อาเพศ เศรษฐีจึงไปร้องถามตามบ้านจนถึงบ้านพุทโท พุทโทจึงหยิบปลาอย่างออกมาฝากไปถวาย พระราชา เพื่อขอแลกกับเสื้อผ้าเศรษฐีกำรับปาก เมื่อเศรษฐีได้ปลามาแล้วเรือก็แล่นไป

เมื่อเรือเข้าเทียบฝั่ง ผู้คนต่างดีใจพากันมาเลือกซื้อสินค้ากันวันววย ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับ เถ่พระราชพาประจวบหน้าแท่นสิ้นพระชนม์ โหรทำนายหาถ้าแก้ไขได้ทันใน 3 ราตรี พระราชาจะปลอดภัย และหมอยาพูดหาว่าหากได้ปลาซ่อนอย่างมาแช่ในน้ำมดดอกไม้ละลายน้ำยาแก้จะได้ พระมเหสี จึงให้ทหารไปป่าวประกาศหาหากผู้ใดมีปลาซ่อนมารักษาพระราชาได้ก็จะให้รางวัลอย่างงาม เศรษฐีเมื่อรู้ข่าวก็นำปลาไปถวาย ครั้นเมื่อพระราชหายประจวร พระองค์ได้พระราชทานเงินและ เสื้อผ้าให้แก่เศรษฐี แล้วทรงฝากกลองซึ่งข้างในบรรจุเครื่องประดับสำหรับองค์ไปให้พุทโทผู้เป็นเจ้าของปลา โดยทรงอธิษฐานล้นบุญแถมยงต์ไว้ เพื่อไม่ให้ผู้ใดล่วงรู้และแอบเปิดกลองก่อน

เมื่อเศรษฐีกลับมาบ้านเมืองตน พุทโทกำว้างไปรับด้วยความดีใจที่จะได้เสื้อผ้าใหม่ แต่เมื่อรู้หาพระราชาทรงฝากกลองมาให้แทนกำโกรธ ด่าหาเศรษฐีเทโกหกหาจะเอาปลาไปแลกผ้ามาให้ แต่ในที่สุดพุทโทก็แบกกกลองขึ้นบ้านโดยไม่ได้ใส่ใจกับมัน

ต่อมาเมื่อเศรษฐีจะไปค้าขายอีก ถ้าปรากฏหาเรือไม่เคลื่อนที่ดังเช่นครั้งก่อน คนเรือจึงไปร้องถามหาใครจะฝากสิ่งใดไปขายหรือไม่ พุทโทได้ยินแต่ทำไม่สนใจ เศรษฐีจึงจัดข้าวของไปฝากพุทโทแล้วบอกหา คราวนี้ถ้าพุทโทฝากอะไรไปแลกผ้า ก็จะทำให้ได้ผ้ามาไม่ผิดสัญญาอีก พุทโทจึงฝากกลองไปแลกผ้า เศรษฐีดีใจแบกกกลองลงเรือ แล้วเรือก็แล่นไปจนถึงเมืองหนึ่งซึ่งเจ้าชายแห่งเมืองนั้นทรงพระสุบินหา พระองค์ได้พระสังวาล พระอัมรงค์ และพระมงกุฎแห่งดงมาราวกับเป็นเครื่องทรงของพระอินทร์ แต่แล้วสิ่งนั้นกลับหายไป พระองค์ได้แต่กันแสง โหรงหลวงทำนายหาพระองค์จะได้ลาภใหญ่จากบ้านเมืองไกล แต่พระองค์ก็ยังคงโศกเศร้าและไม่พอพระทัยเมื่อเห็นเครื่องทรงเทมีหยุ ครั้นเมื่อได้ยินนางกำนัลพูดคุยกันกำพิโรธ กระที่บพระบาท แล้วชักพระขรรค์ออกไปฟัน เพราะคิดหาพวกนางพูดจาเยาะเย้ยพระองค์ เมื่อพระราชาทรงทราบหา พระโอรสเป็นไปเช่นนี้ จึงตรัสปรึกษากับพระมเหสี พระมเหสีกำทรงคิดหาพระโอรสถูกผีป่าเข้าสิง จึงได้แต่ทรงปลอบใจพระโอรส เมื่อพระโอรสทูลเล่าถึงพระสุบิน พระราชาจึงทรงถอดเครื่องทรงของพระองค์ประทานให้ แต่พระโอรสไม่พอพระทัยและทูลหาตนจะแก้แค้นตามหาช่างให้ทำให้เหมือนในพระสุบิน หากหาไม่ได้จะไม่กลับมา

กล่าวฝ่ายเศรษฐีเมื่อจัดสินค้าแล้วกำนำกลองไปถวายพระราชา แล้วกราบทูลหาเพื่อนชื่อพุทโทฝากมาถวายเพื่อขอแลกกับเสื้อผ้า เมื่อพระโอรสทรงทอดพระเนตรเห็นกลองกำมีเหตุบันดาลให้พระองค์รู้สึกพอพระทัย จึงได้ทูลขอพระบิดา แล้วนำไปไว้ใกล้แท่นบรรทม และกุศลบันดาลให้พระองค์ทรงเปิดกุญแจยนต์นั้นได้ และทรงพบเครื่องประดับองค์ทุกอย่างตามพระสุบิน พระโอรสทรงชักถามเศรษฐีถึงที่มาของกลอง เศรษฐีกำกราบทูลให้ทรงทราบ พระโอรสจึงประทานเงินให้เศรษฐี และทรงฝากศรพรหมศาสตร์ไปให้พุทโท เมื่อเศรษฐีนำเรือกลับมาบ้านเมืองมาพบพุทโทกำยื่นศรให้ พุทโทโกรธมากด่าหาเศรษฐีเทโกหกตนเป็นครั้งเทสอง และหาจะไม่ขอพึ่งอีกต่อไป

พุทโทจำใจรับศรมาแล้วทำที่ยกศรขึ้นจะยิงนกกาเล่น กำเกิดฟ้าแลบ ฟ้าผ่า ท้องฟ้ามีดครึ้มไปหมด พุทโทตกใจรีบเอาศรไปแขวนเทบ้าน เมื่อลองเอาโล่ศรขึ้นพาดสายกำเกิดเหตุการณ์เช่นนั้นอีก พุทโทจึงได้แต่ถอนอนดูศรโดยเทไม่รู้หาศรนั้นมีฤทธิ์

หยุต่อมาเมื่อเศรษฐีแต่งเรือจะไปค้า เรือกำไม่เคลื่อนออกจากท่าอีก เศรษฐีจึงจัดข้าวของเสื้อผ้าไปหาพุทโท พุทโทเมื่อเห็นเศรษฐีนำเสื้อผ้ามาให้กำบอกหาตนใครได้เสื้อผ้าของพญา แล้วให้เศรษฐีบอกตนก่อนหาพวกท้าวพญานั้นมีหน้าตาเหมือนกับคนทั่วไปหรือไม่ ถ้าเศรษฐี

บอกตนว่าจะฝากของไป เมื่อเสร็จธุระตอบแล้วพุทโทจึงฝากครไป แล้วกำชับหวาด้าครั้งนี้ไม่ได้เสีย
ผ่านมาจะไม่ขอพูดกับเศรษฐีอีก เศรษฐีรับครมาแล้วก็ออกเรือไปจนถึงเมืองพาราณสี

กล่าวถึงท้าวมัทราชผู้ครองเมือง มีพระมเหสีพระนามหวานางอุบลเทวีและพระธิดารูปงาม
พระนามหวานางพิมพ์ ความงามของพระธิดาเลื่องลือไปทั่ว ท้าวพญาทั้งร้อยเอ็ดหัวเมืองต่างกำ
หมายปอง แต่เพราะความกลัวเดชนาภาพแห่งท้าวมัทราช จึงต้องวางแผนที่จะร่วมมือกันตีและ
เผาเมืองพาราณสีก่อน แล้วจึงค่อยชิงพระธิดากันในภายหลัง ครั้นเมื่อถึงเวลานัดหมายหักจาก
ร้อยเอ็ดหัวเมือง กำนุกเข้าเมืองพาราณสีพร้อมกัน ราษฎรต่างตกใจพากันลงเรือหนี ฝ่ายท้าวมัท
ราชก็มีพระบัญชาให้ปิดประตูเมือง แล้วให้ทหารรบสกัดทัพเข้าศึกเอาไว้ ท้าวมัทราชทรงพยายาม
เจรจาถามเหตุผลแก่พวกกันยกทัพมา เมื่อทรงทราบหวาพวกท้าวพญาทั้งหลายซึ่งเป็นเมืองขึ้น
ต้องการตัวพระธิดา พระองค์ก็ไม่ทรงยินยอมเพราะเห็นหาไม่คู่ควร แล้วตรัสบอกให้พระมเหสี
และพระธิดาเปลี่ยนเครื่องทรงให้เหมือนกับพวกทาส แล้วหนีปะปนไปกับคนอื่น ส่วนพระองค์นั้น
จะขออยู่รักษาเมืองกับเหล่าทหาร

ฝ่ายเศรษฐีซึ่งติดอยู่ในเหตุการณ์ก็นำครไปถวาย ท้าวมัทราชทรงรับครมาแลงดูจึง
ทรงรู้หวาครมีฤทธิ์ เพราะโลศครเท่แผลงไปกลายเป็นไฟและจักรไล่สังหารเข้าศึก เมื่อแผลงไปอีกก้า
กลายเป็นน้ำมท่วมและเกิดมีปลาพาเอาพวกเข้าศึกเท่จมน้ำมไปกิน เมื่อท้าวมัทราชชนะศึกแล้ว
เทวดาก้าแปลงเป็นพระพายพัดน้ำมให้แห้งเพื่อให้ท้าวมัทราชได้ทรงพบกับมเหสี พระธิดา และไพร่
ฟ้า เมื่อท้าวมัทราชทรงทราบจากเศรษฐีหวาครนี้พุทโทฝากมา จึงมีพระบัญชาให้จัดเตรียมขบวน
เพื่อส่งพระธิดาไปให้กับพุทโทเพื่อแทนคุณ โดยให้พระธิดาเสด็จไปพร้อมกับเศรษฐี

เมื่อกลับมาถึงบ้านเมืองตน เศรษฐีกำทูลให้พระธิดาตั้งพลับพลาที่ประทับรออยู่ก่อน
แล้วทูลขอพระบัญชาจากพระธิดาเพื่อนำไปล่อพุทโท โดยวางแผนให้ทหารทำเป็นแข่งเรือพายตาม
เรือเศรษฐีไป เมื่อเศรษฐีเรียกให้พุทโทลงมาหยิบพระบัญชาเท่ท้องเรือ ทหารก้าเข้าจับตัวพุทโทไว้ พุท
โทร้องเรียกพ่อแม่ไปพลาง ต้าทอพวกทหารไปพลางจนมาถึงพลับพลา ทหารจึงเข้าไปกราบทูลพระ
ธิดาให้เสด็จออกมาชมโฉมพุทโทผู้มีรูปงาม พระธิดาเมื่อทอดพระเนตรเห็นเสื้อผ้าเท่พุทโทใส่ก้า
ตรัสหาไม่คู่ควรกับรูปโฉม จึงทรงให้นางกำนัลนำเครื่องทรงไปเปลี่ยนให้พุทโท โดยให้พาไปอาบ
น้ำมาก่อน พุทโทเมื่อได้ยินพวกนางกำนัลพูดคำราชาศัพท์ก้าถามเพราะไม่เคยได้ยินมาก่อน เมื่อเข้า
ในพลับพลา ทั้งพระธิดา ทั้งนางกำนัลเท่มารุมล้อมมากมาย ทำให้พุทโทรู้สึกกลัวจึงไล่พวกนางให้
ออกไป พระธิดาจึงตรัสหา ตนนั้นมาเป็นภรรยาเพื่อแทนคุณเท่พุทโทได้ฝากครไปช่วยเมืองพาราณสี
ให้พ้นภัย

พระอินทร์เมื่อเห็นหวาพุทโทใกล้สิ้นกรรมแล้ว จึงคิดลงไปช่วยเหลือโดยแปลงเป็นตา
เฒ่าจันทิก และให้นางสุชาดาแปลงเป็นยายมาลี นำขนมปลากริมไปให้พุทโท แล้วพูดเตือนสติพุท
โทหวาจงอย่าได้ด้าตีขี้ไล่พระธิดาเลย เป็นบุญของเจ้าแล้วเทได้นางมา จากนั้นสองตายายแปลง

กำอวยพรให้พุทโทหุอย่างมีความสุขแล้วกำจากไป ครึ่งรุ่งเช้าพระธิดาและนางกำนัลต่างสังเกต เห็นหว่าพุทโทมีท่วงทีกิริยาเท่ผิดไป คือ ยอมที่จะชวนพระธิดาและร่วมเสวยอาหารด้วย อีกวากำไฟเราะอ่อนหวานผิดจากวันก่อน ๆ เหล่านางกำนัลกำพากันดีใจ

ฝ่ายพระอินทร์ได้เรียกประชุมเทวดา นางฟ้า เพื่อจัดงานรับขวัญเจ้าพุทโทกับพระธิดา โดยได้เนรมิตสิ่งต่าง ๆ ไว้พร้อมสรรพ แล้วเชิญทั้งสองมานั่งแท่นรับพร แล้วพระอินทร์จึงกลับขึ้นสวรรค์ เจ้าพุทโทและพระธิดาพินพากำครองคู่กันอย่างมีความสุข เหล่าไฟร่ำกำพากันสรรเสริญยินดี

เรื่อง บุญคุณบิดามารดา

หมาเกิดเป็นโละคนหญิงสองคน หยุมาเข้าเห็นผิดทำมีคนเอาไปเลี้ยงโละและแม่หมา หยุมาพอเป็นสาวกำมีคนมาขอไปเป็นเหย้าเป็นเรือน คนเท่เลี้ยงกำให้คนที่ไปได้เศรษฐี คนน้องไปได้คนจน หยุมาแม่ล่ำลิกกำไปแล แต่ต่อมาฝ่ายคนเลี้ยงเขาไม่ดูแลผอมโง้งแย้ง กำเลยไปหาโละคนที่พอลูกเห็นกำหว่าไ้ไม่รู้มาไร กำไลยกดี แม่กำร้องไห้หว่าโละไม่นึกถึงบุญคุณบิดามารดาเท่เลี้ยงมา กำคิดไปหาคนน้องซึ่งเป็นคนจน พอเห็นกำดีใจหว่า แม่มา ฝ่ายผัวเห็นเมียเรียกแม่กำเรียกด้วย และดูแลรักษาเป็นอย่างดี แม่กำเล่าเรื่องให้ฟังกำร้องรำไปพลาง

หยุมาแม่หมากำตายกำเอาไ้ไ้เนียง ปิดไว้หยุมานานเปิดแลไ้กลายเป็นทอง ความทราบถึงเจ้าแผ่นดินกำให้รางวัลและรู้ถึงที่ ที่กำมาถามน้องหว่าไ้ของดีไ้หว่า น้องกำหว่าไม่ต้องทำไ้หว่า เอาหมามาไ้ให้ตายแล้วเอาไ้ไ้เนียงไว้ เปิดดูกำเป็นเงินเป็นทองเท่านั้นแหละ ฝ่ายที่กำกลับไ้ไปตีหมาไ้เนียงมากมายแล้วปิดไว้ และเปิดดูอีกครั้งกลายเป็นหนอน

ผลนั้นคือการอกตัญญูต่อบิดามารดาคราวนี้ผู้พี่แกล้งลง ๆ คนน้องกำกลับกลายเป็นเศรษฐีด้วยไ้แม่

เรื่อง ประวัติของกุง

สมัยก่อนนั้นมีกุงถึงคนดักไปได้ คั้นหนึ่เอาไปถึงแกงมั่ง คั่วมั่ง คั้นหนึ่ คนสมัยนั้นมีคนเอาไปได้แล้วหมั่นไม่แกง เอาไปถึงของหมั่นยำ ยำดิบกินดิบ เอากุงมาถึงใส่ถ้วยเข้าแล้วทิ่มเครื่องโลหะเผ็ดใส่ลงไปบีบส้มนาว ใส่เข้าไปกุงตัวเทไม่ตายกำแสบร้อนติดพลัดลงจากถ้วย พลัดลงใต้ถุน ทนไม่ไหว

กุงหว่า "ฮาย ! ทำกันพันหนึ่ไม่ไหวพวกมนุษย์หวังตีตายหมั่นทรมานหมั่นแสบ ไม่ได้เรื่องหนึ่ต้องไปฟ้องพระอิศวร..." ครั้นตีไปแต่สวนหนึ่ไม่หาญไป คั้นไม่หาญไปกะไปชวนไก่แจ้หว่า "วันหนึ่ต้องไปฟ้องพระอิศวร หมั่นทำแสบหนึ่ก เอาไปยำดิบหนึ่" ไก่แจ้หว่าเอาสองคนกำไม่ตี "ไปชวนไก่กากันหะ" คั้นหนึ่กุงหว่า "เอาสามคนกำยังสาคล้าย ไปชวนเปิดผู้กันพอได้เป็นเพื่อนกัน" กำไปชวนเปิดผู้

ตกลงสี่คนได้เป็นเพื่อนกัน กำไปกันแหละ ถึงกำไปชวนพระอิศวร พระอิศวรหว่า "เฮ้ย! พวกได้มาทำพริ่กันวะ" คั้นหนึ่กุงหมั่นเจ้าทุกขนิ กุงกำบอกพระอิศวรหว่า "หมั่นหนึ่นอยู่ในเมืองมนุษย์หนึ่น หมั่นกำไรตีหนึ่นแหละเขามีไปไว้ให้เขากิน แต่การกินหนึ่นไม่ทุกขไม่ร้อนไหร แต่ก่อนตีกินหนึ่นแหละมนุษย์ทำหยางเวทนา ตีตายตีไหรตีักให้ตายหยางบาย ๆ แต่หนึ่นหมั่นเอากินดิบ เอาไปพล่าไปยำหวังตีตาย หมั่นบีบส้มนาวใส่ตีปลี หมั่นแสบหว่าตีตาย"

พระอิศวรได้ยินพันหนึ่นกำหว่า "เออ ! กุงเต้นกุงพล่าเราหนึ่กตีกินอยู่นานแล้วไม่ได้กิน" กุงตกใจยกหลังตึงเข้า หลังไปชนฝาหลังหัก ซี่ไปอยู่หม่อม ไก่แจ้ได้ยินพันหนึ่นกำชวนหว่ากลับ ๆ เท่าวันหนึ่ไม่ได้เรื่องราว พระอิศวรไม่ตัดสินไหรให้กุง ทำวันหนึ่หลังหักซี่ขึ้นอยู่บนหม่อมเหม็ดแล้ว

ผลการวิเคราะห์นิทานทั้ง 3 เรื่อง

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
25. เจ้าพุดรี (ประเภทนิทาน ปรัมปรา)			- นางฟ้า, เทพบุตร - สวรรค์ - การกลับชาติมา เกิด - บาปกรรม		- ทะเล - อาชีพค้าขาย ทางเรือ - ปลาย่าง		- ต้องการความรัก - สงสัยแล้วต้องไขข้อ ข้องใจ - อคติลำเอียง	3, 4
2. บุญคุณบิดา - มารดา (ประเภทนิทาน ตำนาน)	เป็นเหย้าเป็นเรือน ล่ำลึก โง้งแย้ง ยึก โต, ไหร เนียง	1. ความ กตัญญู กตเวที ต่อพ่อแม่	- ความดี เมื่อพ่อ แม่ตายไปแล้วจะ มาให้ลาภ		- อาศัยอยู่กับ เป็นครอบครัว	งานศพ	- ต้องการปัจจัย 4	3, 4

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุดประสงค์
3. นายพัง (ประเภท นิทาน วิญญู)	ดัดบัพ เพท พลาย ล้นหลัก ธุระไทร เปา อย่างไทร แต่ไหน จิบหาย หนอย หนวย เสนา เวียง	1. คนที่เชื่อฟังผู้ใหญ่สั่ง สอนมักจะพบแต่สิ่งดี ๆ 2. การกระทำสิ่งใดลง ไปตามคำสั่งของหัว หน้านหรือผู้มีอำนาจจะ ต้องให้ สติ ปัญญา และ ความถูกต้องเป็น หลัก 3. คนเราจะต้องฟังก่อน ที่จะโต้เถียงแล้วโต้ตอบ ปัญญา ที่มีอยู่คิด ใคร่ครวญให้รอบคอบ อย่าทำอะไรง่ายตาย ต้องพิสูจน์ก่อน	- ช้างเผือก - ป่าหิมพานต์	- คนฉลาดมี ปัญญา	- ภูมิประเทศ เป็นป่าภูเขา - เลี้ยงช้าง		- ต้องการความ ปลอดภัย	3, 4

เอกสารหมายเลข 9

นิทานจำนวน 12 เรื่อง ได้แก่

1. จอเงว	7. ปลาบู่ทอง
2. ที่มาของตาลโตนด	8. คิดว่าแกงบวด
3. เปลือกไม้วิเศษ	9. ชาดีไม่ดี ทาสีไม่แดง
4. ลูกเขยชาวกรุงกับพ่อตาบ้านนอก	10. นายพรานล่าเนื้อ
5. ต้มปู	11. เรือสำเภา
6. เจ้าสุบิน	12. ออกตัญญู

หมายเหตุ

นิทานทั้ง 12 เรื่องดูรายละเอียดที่ภาคผนวก ค หน้า 503 - 550

ใบงานที่ 4 แบบฝึกหัดการวิเคราะห์นิทาน

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกอ่านนิทานในเอกสารหมายเลข 2 จากนิทานจำนวน 12 เรื่อง ให้นักเรียนเลือกวิเคราะห์นิทานเพียง 1 เรื่อง พร้อมทั้งตั้งคำถามเกี่ยวกับนิทานที่วิเคราะห์มา 5 ข้อ (เขียนคำตอบด้วยปากกาสีแดง)

เอกสารหมายเลข 11

ตัวอย่างนิทาน และตำนาน

ปลาบู่ทอง

กล่าวถึงเศรษฐีทารกะมีภรรยาสองคน ชื่อนางแก้วขนิษฐา เป็นภรรยาหลวงและนางสาระฐีเป็นภรรยาน้อย นางแก้วขนิษฐามีโอรสาคือ นางเอื้อย ส่วนนางแก้วสาระฐีมีโอรสาคือ นางอ้ายและนางอี ทารกะมีอาชีพหาปลาทุกครั้งเทไปหาปลา จะนำภรรยาคนใดคนหนึ่งไปด้วยเสมอ วันหนึ่งทารกะเศรษฐีนำทางนางขนิษฐาออกไปหาปลา แต่ทุกครั้งเททอดแหได้ปลาบู่ทอง นางแก้วขนิษฐาเห็นปลาบู่ทองกำขไว้เพื่อจะนำไปให้โอรสาคือ ทารกะโกรธมากได้ทุบตีนางแก้วขนิษฐาจนตกล้มตาย เมื่อทารกะกลับมากำบอกให้นางเอื้อยทราบความมารดาของนางเอื้อย ไปวังลอย อีกสามวันจะไปวังจม และบอกหว่าสามปีถ้าไม่กลับ นางเอื้อยจึงรู้ความมารดาของนางเสียชีวิต จึงร้องให้กำถูกมารดาเลี้ยงตำทาสทุบตี และบังคับให้ทำงานหนัก ส่วนนางแก้วขนิษฐาเมื่อตายไปกำไปบังเกิดเป็นปลาบู่ทอง ด้วยความคิดถึงโอรสจึงหว่านน้ำมหาโละ และแสดงให้รู้หาตนเป็นมารดา นางเอื้อยจึงนำอาหารมาให้แม่ปลาบู่กินเป็นประจำทุกวัน ครึ่งนางอ้ายรู้กำได้ไปฟ้องมารดา นางแก้วสาระฐีจึงจับปลามาแกงกินเสีย ต่อมาแม่ปลาบู่ทองตายก็มาเกิดเป็นต้นโพธิ์ ขณะเทนางเอื้อยออกไปเลี้ยงวัว ก็ได้พบกับพระเจ้าพรหมทัตและได้แต่งงานกัน ต่อมาเมื่อนางอ้ายรู้กำได้ขอเข้าไปอยู่ในวังกัน พอผิวเผือกก็แกล้งทำร้ายนางเอื้อยต่าง ๆ นานา พอข่าวรู้ไปถึงหูผิวกำถูกผิวสังฆารให้ลงโทษโดยการทุบตี นางเอื้อยขอให้ยกโทษให้ แต่นางอ้ายได้กลั่นใจตายเสียก่อน เมื่อพระเจ้าพรหมทัตทราบหว่านางตาย กำให้สับร่างนางใส่เกลือส่งไปให้เศรษฐีและนางแก้วสาระฐีครอบครัวของเศรษฐีคิดหว่านเนื้อเทโอรสาคือส่งไปให้ จึงปรุงอาหารกินอย่างอร่อย แต่เมื่อทราบหว่านเนื้อของนางอ้ายนั่นเอง ทั้งครอบครัวเกิดความเกรงกลัวราชภัย จึงชวนกันหนีเข้าป่าจนกระทั่งไปพบพระและได้สนทนากัน เนื้อเรื่องจบเพียงเท่านั้น

เรื่อง บ่อน้อย บ่อหลวง

มีเมือง ๆ หนึ่งเจ้าเมืองเชอพระเจ้าศรีธรรมโคกราช มีมเหสีสองพระองค์ คือฝ่ายขวา และฝ่ายซ้าย แต่มเหสีทั้งสองทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำ พระเจ้าศรีธรรมโคกราชเห็นแก่ความสงบสุขของบ้านเมือง และเพื่อความยุติธรรมทั้งสองฝ่ายพระองค์จึงไปสร้างเทให้ใหม่ให้ทั้งสองพระองค์ โดยได้สร้างบ่อให้มเหสีฝ่ายขวา เชอหวาบอหลวง และมีตำหนักให้โหยใกล้ ๆ บ่อนั้น ส่วนมเหสีฝ่ายซ้ายก็ได้สร้างบ่อให้ เชอหวา บ่อน้อย และถ้ามีตำหนักใกล้ ๆ บ่อน้อยเหมือนกัน แต่บ่อหลวงนั้น น้ำมจิดกินได้ แต่บ่อน้อยน้ำมเค็มกินไม่ได้ และทั้งบ่อนี้ถ้ามีอาถรรพหวาบอหลวงนั้นมีปลา ถ้าใครไปจับปลาในบ่อหลวงกินแล้ว ปลานั้นเนื้อจะแข็งกินไม่ได้ ส่วนบ่อน้อยเขาเล่าหว่าถ้ามีงูใหญ่ปรากฏขึ้นเมื่อไร คนที่เห็นนั้นญาติพี่น้องคนใดคนหนึ่งจะตาย และในโหมบ้านนั้นจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้น สถานที่ยังมีโหยจนถึงปัจจุบันนี้คือ บ่อน้อยโหยในโหมเท 5 ต.ท่าฉาง อ. ท่าฉาง จ. สุราษฎร์ธานี แต่บ่อหลวงโหยในโหยเท 3 ต. ท่าเคย อ. ท่าฉาง จ. สุราษฎร์ธานี

ใบงานที่ 5 แบบฝึกหัดเรื่องตำนาน

คำสั่ง จงเติมข้อความลงในช่องว่างให้เหมาะสม

1. ตำนาน หมายถึง _____

2. ตำนานแบ่งเป็นกี่ประเภท _____ ได้แก่
2.1 _____
2.2 _____
3. อธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างนิทานกับตำนานมาพอเข้าใจ

4. บอกคุณค่าของตำนานมา 3 ข้อ
4.1 _____
4.2 _____
4.3 _____

เอกสารหมายเลข 12

ตำนานจำนวน 5 เรื่อง

1. ตำนานหลวงพ่อเพชร
2. บ่อน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์
3. บ่อน้อย บ่อหลวง
4. นิทานปาดำ
5. บ้านเคียนซา

หมายเหตุ

ตำนานทั้ง 5 เรื่องดูรายละเอียดที่ภาคผนวก ค หน้า 503 - 550

เอกสารหมายเลข 13

การศึกษาวิเคราะห์ตำนาน

เรื่อง บ่อน้ำมทิพย์ศักดิ์สิทธิ์

ณ วัดสมัยคงคา (วัดบน) แห่งนี้ ยังมีบ่อน้ำมทิพย์ศักดิ์สิทธิ์อยู่อีกบ่อหนึ่ง บ่อน้ำมทิพย์ศักดิ์สิทธิ์สร้างขึ้นมาเมื่อสมัยหลวงพ่อดองคำหรือหลวงพ่อยอด ข้าพเจ้าผู้เขียนได้สืบหาประวัติการณความเป็นมาจากท่านผู้เฒ่าผู้แก่ คนสมัยก่อน ๆ เที่ยงมีชีวิตอยู่ ซึ่งผู้เฒ่าผู้แก่เหล่านั้นก็ได้พูดและบอกเล่าเหมือน ๆ กันว่า เมื่อท่านเกิดและจำความได้มีก้าได้บ่อน้ำมศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้อยู่แล้ว

บ่อน้ำมทิพย์ศักดิ์สิทธิ์นี้ ก่อสร้างด้วยแผ่นอิฐดินเผาสีแดงทั้งหมด ชาวบ้านต่างก้าเรียกชื่อบ่อน้ำมนี้ว่า "บ่ออิฐ" ตามชื่ออิฐที่เอามาสร้างบ่อน้ำมทิพย์สร้างด้วยอิฐดินเผาทั้งหมด

บ่อน้ำมอิฐเป็นทิพย์ศักดิ์สิทธิ์มาก นับถือกันมาเป็นเวลาช้านานมาแล้วหลายชั่วอายุคน ถ้าหากใครเจ็บไข้ไม่สบายทั้งร่างกายและจิตใจ ป่วยเป็นโรคร้ายต่าง ๆ ถูกผีร้ายเข้าสิงสู่ถูกคุณไสยเมื่อได้อาบน้ำม และดื่มน้ำมจากบ่ออิฐน้ำมทิพย์ศักดิ์สิทธิ์นี้แล้ว โรคร้ายทั้งปวงก้าจะทุเลาและหายไปได้อย่างน่าแปลกประหลาดมหัศจรรย์ เป็นยิ่งนัก ยังได้มีตำนานเล่าขานสืบเนื่องกันมาช้านานกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ว่า "ครั้งหนึ่งเกาะพะงันได้มีใช้น้ำมระบาดเกิดขึ้นไปทั่วทั้งเกาะ โรคใช้น้ำมนี้ในสมัยนั้นยังไม่มียาที่จะรักษาให้หายได้ คนในเกาะที่ป่วยเป็นโรคนี้ ได้ตายกันเป็นจำนวนมาก แต่ก้าเป็นที่น่าประหลาดพวกชาวบ้านเท่หุใกล้ ๆ กับบ่ออิฐ เทใช้น้ำมบ่ออิฐไปอาบและดื่มหยุเป็นประจำ ไม่ได้ป่วยเป็นโรคนี้ พวกชาวบ้านเกาะพะงันเท่หุหมู่บ้านอื่น ๆ เมื่อได้ทราบข่าวเช่นนั้นก้าได้พากันมาเอน้ำมจากบ่ออิฐไปอาบและดื่มกิน โรคร้ายเหล่านั้นก้าได้ทุเลาเบาบางและหายไปเ็นที่สุด ก้าเป็นเรื่องที่น่าประหลาดมหัศจรรย์เป็นยิ่งนัก

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
26. ป่อน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์ (ประเภทนิทานตำนาน)		เชื่อว่าป่อน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์สามารถรักษาโรคภัยทั้งปวง	- ป่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ - ผี วิญญาณ เข้มแข็ง - คุณไสย	- รักษาโรคโดยการใช้ในป้อน้ำศักดิ์สิทธิ์	- ใช้ป้อน้ำ		- ต้องการความปลอดภัย - ต้องการเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณ	3

แถบประโยคภาษิตและสำนวน

ภาษิต	สำนวน
1. ผู้ใหญ่ยอมได้รับไหว้ตอบ	6. ขอมามีบาป
2. การกัณฑ์เป็นทุกชีในโลก	7. อ้อร้ออ้อจิง
3. ไม่ควรลืมพื้นเพของตนเสีย	8. ทำหน้าเหมือนโนราโรงแพ
4. เรียนให้รู้ ดูให้จำ ทำให้จริง	9. ปิดปิดเหมือนแม่ไก่ลึงทั้ง
5. อย่าคิดแต่ได้ อย่าใส่ใจความเขา	10. ถูกเหมือนปลาหลังเขียว

ใบงานที่ 6 แบบฝึกหัดเรื่องเพลงพื้นบ้าน

คำสั่ง ให้นักเรียนอธิบายลักษณะความสำคัญของเพลงพื้นบ้าน

1. เพลงนา

.....

.....

.....

2. เพลงเรือ

.....

.....

.....

3. เพลงคำตัก

.....

.....

.....

4. เพลงกล่อมเด็ก

.....

.....

.....

5. เพลงบอก

.....

.....

.....

ใบงานที่ 7

คำสั่ง ให้นักเรียนสรุปเนื้อหาของเพลงนาจากเอกสารหมายเลข 26 และเพลงคำดัก จากเอกสารหมายเลข 27 ที่ครูแจกให้โดยสรุปเป็นร้อยแก้ว

1. เพลงนา

2. เพลงคำดัก

ใบงานที่ 8 แบบฝึกหัดเพลงกล่อมเด็ก

คำสั่ง ให้นักเรียนถอดคำประพันธ์จากเพลงกล่อมเด็กต่อไปนี้

1. คือน้องเหอ
คือต้นหญ้าโห่งเหง
โหมคนโหยเครง
นักเลงชนไก่
สังนัดกะได้
อย่าให้แพ้ไปคำตอบ
นักเลงชนไก่
เล่นไปให้หลุดหายมเหอ

คำตอบ

.....

3. ฮาเอ้อ ไชยาเหอ
มีทำน้ำจืด
คำ ๆ มีด ๆ
น้ำตักกินได้
พุ่มเรียงเจ้าข้า
น้ำเค็มกัดได้
ตักกินไม่ได้
สำหรับแต่ล้างตีน ... เหอ

คำตอบ

.....

2. ไปนั่งเหอ
น้องสั่งลักคำพ่อคิ้ววาด
ซื้อลุ่มซื้อถาด
ซื้อโต๊ะแม้น
ยังลึงหนึ่งเล่า
ซื้อร่มค้างคาวมาให้ลักคัน
ซื้อโต๊ะแม้น
เท่านั้นอย่าลืมเสีย ... เหอ

คำตอบ

.....

4. ฮาเอ้อ ครือน้องเหอ
ครือต้นหญ้าแพรก
บ้านเมืองแตกแยก
แหละมันแปลกขึ้นทุกสิ่ง
แตกแรกแต่ไหน
ขายมันไปหาหญิง
แปลกขึ้นทุกสิ่ง
แล้วหญิงเที่ยวหาขาย..เอง..เหอ

คำตอบ

.....

5. ทำบุญวัดหาดเหอ
 ตักบาตรวัดเกาะลอย
 ตรวจน้ำใส่ฝายหอย
 สวาน้อยตามแม่ไปทำบุญ
 ทำไว้เติดสาว
 เอาไว้เป็นทุน
 ตักบาตรทำบุญ
 เป็นทุนเมื่อภายหลังหน้า ... เหอ

คำตอบ

.....

.....

.....

.....

7. ฮาเอ้อ หมาย่อฮอนเหอ
 เป็นหนอนไนได้
 ขึ้นชื่อว่าชาย
 อย่าผ่าให้กิน
 นั้งไหนหนอนไหน
 พาน้องไปนินทาเสียสิ้น
 อย่าผ่าให้กิน
 ขึ้นชื่อว่าชายนั่น ...เอ้อ.. เหอ

คำตอบ

.....

.....

.....

.....

6. คือน้องเหอ
 คือนางมัทรี
 เกิดโละสองศรี
 ชาลีกันหา
 เป็นใดเล่า
 พรหมณ์เฒ่าจูมา
 ชาลีกันหา
 สองราต้องพลัดแม่ ... เหอ

คำตอบ

.....

.....

.....

.....

8. ฮาเอ้อ ครือน้องเหอ
 เข้า เข้าเจ้ามายืนบาตร
 คดข้าวใส่ถาด
 ข้าวบาตรข้าวบิน
 กรวดน้ำธิษฐาน
 ให้พ่อแม่ตายาย
 เขาได้กินข้าวบาตรข้าวบิน
 เชิญกินเถิดนางแม่ ... เหอ

คำตอบ

.....

.....

.....

.....

9. ครีון้องเหอ
 ครีอดันดาวเรือง
 ลั่นคนทั้งเมือง
 มารักหญิงแม่หม้าย
 ตัวเจ้ายังหนุ่ม
 เหมือนพุ่มดอกไม้
 มารักเอาหญิงแม่หม้าย
 น่าเสียรูปเสียฉนวน้อง...เหอ

คำตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. ฮาเอ้อ ครีון้องเหอ
 พี่ไปบ้านห้วนอนสักเดียว
 ไปซื้อสารเหนียว
 มาทำต้มลากพระ
 หัวแกรบหัวรำทำพอลากพระ
 ไปฝากสมภารใหญ่ ... เหอ

คำตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ความรู้	สรุป
34. ย่าเอ้อ ครีون้องเหอ ครีอสังขศิลป์ชัย ตามาคำไป ว่าไปรับอา รับอามาแล้ว มาเล่นอุยิมูญา ทั้งหกเจ็ดถา	ทั้งหกเจ็ดถา ผลึกขา			- ดุละคร	- ภูมิประเทศ เป็นป่าภูเขา มีเหวลึก		- ต้องการ ความรัก - ต้องการความ ปลอดภัย	- วรรณกรรม เรื่อง สังขศิลป์ชัย	9 10 10
45. โละสาวเหอ โละสาวบ้านดก เอาข้าวลงครก เหยียบโละไก่อตาย โละไก่อทั้งคราะ ไม่ทันเงาะขนลาย เหยียบโละไก่อตาย ขนลายไม่มีเหลย ... เหอ	โละสาว ไก่อทั้งคราะ ทันเงาะ ไม่มีเหลย	เป็นผู้หญิงต้อง เรียบร้อย ะมัด ระวังและรอบคอบ		- นิยมกุลสตรี	- คำขวัญ เลี้ยงไก่		- ต้องการสิ่งที่ดี สิ่งดี	- การตำข้าว	9 10 10

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ยุคสมัย
27. เกาะสมุยเหอ เจริญรุ่งเรือง น้ำตกหน้าเมือง เขื่อนเหมือนปลาหมึก ทั้งกว้างทั้งลึก นักศึกษาเหอมนั้ไปมาไม่ได้ขาด ทั้งกว้างทั้งใหญ่ น้ำมันใสสะอาด นักศึกษาเหอไปมาไม่ได้ขาด น้ำตกหน้าเมืองน้องเหอ	เหอ			- ไปเที่ยวน้ำตก หน้าเมือง	- สถานที่ที่เกาะ สมุยเป็นทะเล		- ต้องการความ สนุก	10

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / สำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ความรู้	๒๕๕๖-๒๕๖๕
13. ย่าเอ้อ ฟัวลันเหอ ลันมากี้ คัก สงสรวนาลัก คราวนี้จะเป็นนาดอน ที่เราหว่านกล้า ที่หญ้าควายนอน ที่เราแต่ก่อน นี้เป็นดอนหล้าควายถึก ..เหอ	นาดอน แต่ ดี หล้า ควายถึก				- เป็นภูมิประเทศที่มีป่า ฝนตกชุก - อาชีพทำนา - สัตว์เลี้ยงควาย		- ต้องการปัจจัย 4 - ต้องการความอบอุ่น		9

แผนการสอนที่ 9

เอกสารหมายเลข 29

รายชื่อเพลงกล่อมเด็ก จำนวน 68 เพลง

1. เพลง นางอุทัย	26. เพลง ผ้าสามสี	51. เพลง ไปคอน
2. เพลง ชื่นเชา	27. เพลง เกาะสมุย	52. เพลง เข้า เข้า
3. เพลง โหยน	28. เพลง นางนกกวัก	53. เพลง มีกรรม
4. เพลง ยางต้นแคแล้ว	29. เพลง เจ้าแก้ว	54. เพลง พี่ไป
5. เพลง ไปบนเขา	30. เพลง ไชยา	55. เพลง นางนกคุ้ม
6. เพลง นกเขา	31. เพลง นางอุทัย	56. เพลง วัดเวียด
7. เพลง หย้าโห่งเทง	32. เพลง โนนาร์	57. เพลง ตันกล้วยเขียว
8. เพลง นกนางแอ	33. เพลง นางเมรี	58. เพลง นกคุด
9. เพลง น่องนอน	34. เพลง สังข์ศิลป์ชัย	59. เพลง ไปบ้านดิน
10. เพลง คล้องช้าง	35. เพลง เจ้ารวงศ์	60. เพลง สังข์สอนลูกสาว
11. เพลง เรือใหญ่	36. เพลง ตันหญ้าแพรก	61. เพลง นกโหรง
12. เพลงลมพัด	37. เพลง หมากร่อน	62. เพลง ตันส้มเป็นหัวจุก
13. เพลง ฟ้ายัน	38. เพลง โกเปด	63. เพลง หมากร่อน
14. เพลง ตันส้มแป้น	39. เพลง นกเขา	64. เพลง ตันลอกอ
15. เพลง พร้าวทางเลื่อย	40. เพลง หมากร่อน	65. เพลง พี่ชาย
16. เพลง ฝนตก	41. เพลง นอนหลับ	66. เพลง พร้าวทางบิด
17. เพลง นกเป็ด	42. เพลง ตัดเตย	67. เพลง ออย่ามีบาป
18. เพลง ไปนั่ง	43. เพลง ตันยาหมู	68. เพลง น้ำเต้า
19. เพลง วันศุกร์	44. เพลง ตันดาวเรือง	
20. เพลง ฟ้ายัน	45. เพลง โละลาว	
21. เพลง โปลกโพธิ์	46. เพลง ตันลำพอง	
22. เพลง น้ำมาก	47. เพลง ทำบุญ	
23. เพลง ไก่แจ้	48. เพลง นางมัทรี	
24. เพลง ผีนร่าย	49. เพลง นางอุทัย 2	
25. เพลง ปลาซ่อน	50. เพลง พร้าวทางขาด	

ตัวอย่างการศึกษาวิเคราะห์

เพลงกล่อมเด็ก จำนวน 3 เพลง

เอกสารหมายเลข 28

เลือกเพลงที่ 45

เลือกเพลงที่ 13

เลือกเพลงที่ 34

หมายเหตุ

เพลงดังกล่าวถูกรายละเอียดที่ภาคผนวก ค หน้า 564 - 578

แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน

เรื่อง 1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมาย X ลงในช่องตัวอักษร ก. ข. ค. หรือ ง. ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว ทำในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดหมายถึงวรรณกรรมท้องถิ่น ก. วรรณกรรมที่ชนชั้นสูง เจ้านายเป็นเจ้าของ ข. วรรณกรรมที่ใช้บาลี-สันสกฤต ค. วรรณกรรมที่มีเนื้อหาส่วนใหญ่มุ่งยกย่องพระเกียรติ ง. วรรณกรรมที่มีเนื้อหาส่วนใหญ่มุ่งระบายอารมณ์และความบันเทิงใจ 2. วรรณกรรม “มุขปาฐะ” หมายถึงข้อใด ก. การถ่ายทอดด้วยการเล่าต่อ ๆ กันมา ข. การพูดให้โอวาท ค. การอ่านทำนองเสนาะชนิดหนึ่ง ง. การพูดสลับกับการแสดงละคร 3. ข้อใดเป็นวรรณกรรมแบบฉบับ ก. บ่อน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์ ข. นางแก้วกิริยา ค. ชุนช้างชุนแผน ง. เจ้าหญิงเต่าทอง 4. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น ก. ประโยชน์ทางด้านวิชาการ ข. ประโยชน์ทางด้านงานอาชีพ ค. ประโยชน์ทางการเมือง การปกครอง ง. ประโยชน์โดยตรงต่อบุคคล	5. ข้อใดไม่ใช่คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น ก. เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของกลุ่มชนในท้องถิ่น ข. มีอิทธิพลต่อการกำหนดระเบียบปฏิบัติในสังคม ค. ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวไทย ง. สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 6. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก. มีเขตแดนติดกับจังหวัดพังงา ข. มีเขตแดนติดกับจังหวัดชุมพร ค. มีเขตแดนติดกับจังหวัดนครศรีธรรมราช ง. มีเขตแดนติดกับจังหวัดตรัง 7. “สุราษฎร์ธานี” หมายถึงข้อใด ก. เมืองคนดี ข. เมืองคนรวย ค. เมืองที่มีการละเล่นมาก ง. เมืองที่สนุกสนาน

8. เหตุใดคนสุราษฎร์ธานีในอดีตจึงไม่นิยมให้ลูกสาวได้ร่ำเรียนสูง ๆ
- กลัวว่าจะไม่ทำงานบ้าน
 - กลัวว่าจะหนีเที่ยวนอกบ้าน
 - กลัวว่าจะเขียนเพลงยาว
 - กลัวว่าจะต้องไปเป็นทหาร
9. ข้าวใดเป็นอาหารที่นิยมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ข้าวปุ้น
 - ห่อหมก
 - แกงเขียวหวานไก่
 - ขนมจีน
10. ข้าวใดเป็นลักษณะเด่นเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนของคนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ผู้ชายเท่านั้นที่มีสิทธิในการเรียน
 - ผู้หญิงต้องเรียนการบ้านการเรือน
 - ลูกศิษย์ต้องท่องสวดก่อนเรียน
 - ครูเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะ “ผู้ศักดิ์สิทธิ์” ในความรู้สึกของลูกศิษย์

เฉลย เรื่อง 1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. ง 2. ก 3. ค 4. ข 5. ง 6. ง 7. ก 8. ค 9. ก 10. ง

แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน

เรื่อง 2. ความรู้เกี่ยวกับนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมาย X ลงในช่องตัวอักษร ก. ข. ค. หรือ ง. ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว ทำในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน ก. เป็นเรื่องเล่าที่ชาวบ้านเป็นผู้คิดขึ้น ข. ภาษาที่ใช้ต้องสละสลวยคมคาย ค. เป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ง. เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่น 2. ข้อใดคือความหมายของคำว่า "ตำนาน" ก. นิยายหรือเรื่องเล่าที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ข. เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นมาเป็นเวลานาน ค. เป็นนิทานที่เล่าขานกันมาปากต่อปากเป็นเวลานาน ง. เป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบทอดกันเป็นเวลานาน 3. นิทาน หมายถึงข้อใด ก. เรื่องที่เล่ากันมาโดยไม่รู้ว่าใครเป็นคนคิดขึ้น ข. เรื่องที่เล่ากันมาและมีเค้าความจริงของเหตุการณ์มาก่อน ค. เรื่องที่มีการจดบันทึกแล้วนำมาเผยแพร่โดยการเล่า ง. เรื่องที่แต่งขึ้นมาแล้วนำมาเล่าสู่กันฟังในชนชั้นกษัตริย์	4. นิทานที่มีโครงสร้างกล่าวถึงสิ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่ก็เป็นไปได้แล้ว ตรงกับข้อใด ก. นิทานอธิบายเหตุ ข. นิทานตลก ค. นิทานปรัมปรา ง. นิทานชีวิต 5. ข้อใดเป็นความแตกต่างระหว่างนิทานกับตำนาน ก. นิทานมีเนื้อหายาวกว่าตำนาน ข. ตำนานมีเนื้อหาเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ส่วนนิทานมีเนื้อหาเกี่ยวกับชาวบ้าน ค. ตำนานมีเนื้อหาที่มีเค้าความจริงของเหตุการณ์ ส่วนนิทานมีเนื้อหาเล่าต่อกันมาโดยไม่รู้ว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ ง. นิทานมีเนื้อหามุ่งสอนคติธรรม ส่วนตำนานมีเนื้อหามุ่งอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นเท่านั้น 6. นิทานที่มีโครงสร้างกล่าวถึงคุณธรรม ความฉลาด ความกล้าหาญของบุคคล ตรงกับข้อใด ก. นิทานท้องถิ่น ข. นิทานวีรบุรุษ ค. นิทานปรัมปรา ง. นิทานชีวิต

7. การศึกษาที่มาของตำนานซึ่งมีอยู่ 2 แนวทางตรงกับข้อใดต่อไปนี้
- ก. ตำนานฝ่ายฆราวาสและตำนานฝ่ายวัด
 - ข. ตำนานฝ่ายเมืองและตำนานฝ่ายวัด
 - ค. ตำนานฝ่ายฆราวาสกับตำนานฝ่ายเมือง
 - ง. ตำนานฝ่ายชนชั้นปกครองกับตำนานฝ่ายชนชั้นที่ถูกปกครอง
8. "เนื้อหาที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง มนุษย์ บรรพบุรุษ กษัตริย์ ราชวงศ์และสันตติวงศ์ ความเป็นมาของเมืองและตำบลต่าง ๆ" ตรงกับข้อใด
- ก. ตำนานฝ่ายเมือง
 - ข. ตำนานฝ่ายฆราวาส
 - ค. ตำนานฝ่ายวัด
 - ง. ตำนานฝ่ายชนชั้นปกครอง
9. ตำนานประเภทใดที่จัดว่าเป็นตำนานที่มีมากที่สุด
- ก. ตำนานปฐมนิยสถานและปฐนียบุคคล
 - ข. ตำนานที่เกี่ยวกับบุคคลต่าง ๆ
 - ค. ตำนานที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
 - ง. ตำนานที่มีเนื้อหาดีกดำบรรพ์
10. ข้อใดต่อไปนี้ไม่ใช่ตำนานที่เกิดขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ก. ตำนานหมู่บ้านเคียนซา
 - ข. ตำนานบ่อน้ำอิฐ
 - ค. ตำนานพระยาภิงษะยาพาน
 - ง. ตำนานพระบรมธาตุไชยา

เฉลย เรื่อง 2. ความรู้เกี่ยวกับนิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน

1. ข 2. ข 3. ก 4. ข 5. ค 6. ข 7. ข 8. ก 9. ก 10. ค

แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน
เรื่อง 3. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปริศนาคำทาย

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมาย X ลงในช่องตัวอักษร ก. ข. ค. หรือ ง. ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว ทำในกระดาษคำตอบ

1. ปริศนาคำทายจัดเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทใด ก. วรรณกรรมลายลักษณ์ ข. วรรณกรรมร้อยกรอง ค. วรรณกรรมมุขปาฐะ ง. วรรณกรรมร้อยแก้ว 2. ปริศนาคำทายนิยมเล่นกันในช่วงเวลาใด ก. ตอนเช้าก่อนรับประทานอาหาร ข. ตอนเที่ยงหลังรับประทานอาหาร ค. ตอนเย็นหลังจากรับประทานอาหารแล้ว ง. ก่อนนอนหลังจากรับประทานอาหารว่าง 3. จุดมุ่งหมายใหญ่ของการเล่นปริศนาคำทายคือข้อใด ก. เพื่อความรู้ ฝึกเชาวน์ปัญญา ข. เพื่อต้องการรางวัลจากฝ่ายที่แพ้ ค. เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ง. เพื่อความบันเทิง สนุกสนาน 4. ลักษณะโครงสร้างของปริศนาคำทายประกอบด้วยลักษณะอย่างไร ก. ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนลงท้าย ข. ส่วนนำ ส่วนกลาง ส่วนท้าย ค. ส่วนคำทาย ส่วนคำตอบ ส่วนท้าย ง. ส่วนนำ ส่วนคำทาย ส่วนสรุป	5. ข้อใดเป็นลักษณะเด่นพิเศษของปริศนาคำทาย ก. ส่วนหนึ่งของปริศนาคำทายจงใจให้ผู้ทายคิดสองแง่สองมุม ข. ใช้ภาษาสละสลวย มุ่งให้คนใช้ปัญญา ค. ผู้ใหญ่จะเป็นคนทายปัญหาหรือปริศนาเท่านั้น ง. คำถามหรือปริศนาคำทายส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้ทาย 6. “ไอ้โหรหา มีตาอยู่ปลายไม้ มีไส้อยู่ในดิน เทียวหากินแต่ของตาย” ปริศนาคำทายดังกล่าวเบื้องต้นจัดอยู่ในประเภทใด ก. คำทายเกี่ยวกับพืช ข. คำทายเกี่ยวกับสัตว์ ค. คำทายเกี่ยวกับพืชและสัตว์ ง. คำทายหลายคำตอบ 7. “ไอ้โหรหา แดงแยงท้ายดำ ดำร้องให้น้ำลายปูด ๆ” ปริศนาคำทายดังกล่าวเบื้องต้นจัดอยู่ในประเภทใด ก. คำทายเกี่ยวกับอาการ กิริยา และการกระทำ ข. คำทายเกี่ยวกับส่วนของร่างกาย ค. คำทายหลายคำตอบ ง. คำทายเกี่ยวกับธรรมชาติ

8. “ไอ้โหรหา เล็ก ๆ นู่นผ้าใหญ่ขึ้นมาแก้ผ้าโละหัว” ปริศนาคำทายดังกล่าวเบื้องต้นจัดอยู่ในประเภทใด
- ก. คำทายเกี่ยวกับพืช
 - ข. คำทายเกี่ยวกับส่วนของร่างกาย
 - ค. คำทายเกี่ยวกับอาหารการกิน
 - ง. คำทายเกี่ยวกับธรรมชาติ
9. “อะไรเหอ ชื่อแรกของเหม็น ชื่อหลังของแข็ง ดอกแกงกินได้” ปริศนาคำทายดังกล่าวเบื้องต้นจัดอยู่ในประเภทใด
- ก. คำทายเกี่ยวกับพืช
 - ข. คำทายเกี่ยวกับสัตว์
 - ค. คำทายเกี่ยวกับธรรมชาติ
 - ง. คำทายเกี่ยวกับอาหารการกิน
10. ข้อใดตรงกับคำกล่าวที่ว่าถ้อยคำในปริศนาเป็นการบ่งบอกลักษณะคนไทย
- ก. ชอบประกวดความสามารถในการแต่งถ้อยคำ
 - ข. ชอบคิดค้นการละเล่นใหม่ ๆ ทันสมัย
 - ค. เจ้าบทเจ้ากลอน
 - ง. เป็นชนชาติที่ชอบความสนุกสนาน

เฉลย เรื่อง 3. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปริศนาคำทาย

1. ค 2. ค 3. ง 4. ก 5. ก 6. ข 7. ก 8. ก 9. ง 10. ค

แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน

เรื่อง 4. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษิตและสำนวน

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมาย X ลงในช่องตัวอักษร ก. ข. ค. หรือ ง. ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว ทำในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดไม่เป็นภาษิตที่เกิดจากธรรมชาติ ก. ดอกพิกุลร่วง ข. ดับไฟแต่ต้นลม ค. ตื่นก่อนไก่ ง. กันหม้อยังไม่ทันดำ 2. ข้อใดเป็นภาษิตที่เกิดจากอาชีพและ สิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ก. ดอกพิกุลร่วง ข. ดับไฟแต่ต้นลม ค. ตื่นก่อนไก่ ง. กันหม้อยังไม่ทันดำ 3. ข้อใดเป็นภาษิตที่เกิดจากระเบียบแบบแผน ประเพณี ก. คนตายขายคนเป็น ข. เขามะพร้าวมาขายสวน ค. ตกกระไดพลอยโจน ง. กินข้าวตันกระโจนกลาง 4. คำชนิดใดบ้างที่จัดอยู่ในภาษิตและสำนวน ก. อุปมาอุปไมย ข. คำพังเพย ค. ไวยาหาร ง. ถูกทุกข้อ	5. ข้อใดอธิบายความหมายของคำว่า ภาษิต ได้ถูกต้อง ก. คำกล่าวใช้ได้ทั้งดีและชั่ว เป็นการสื่อ ความหมายเชิงเปรียบเทียบ ข. คำกล่าวที่สะท้อนภาพสังคมในท้องถิ่น นั้น ๆ ค. คำกล่าวอวยพรเนื่องในวันมงคลต่าง ๆ ง. คำกล่าวที่ต้องมีภาษาบาลีขึ้นต้น 6. ข้อใดเป็นสำนวนที่เกิดจากการงานอาชีพ ก. ควายทอลูก อย่าให้ถูกปลายเขา ข. ตื่นเที่ยงให้สร้างสวนมะพร้าว ตื่นเช้าให้ สร้างสวนยาง ค. ตีเมียอย่าดูหน้า พันพรัอย่าดูคม ง. ทำงานเมื่อใช้ ตัดไม้เมื่อสิ้น 7. ข้อใดคือสำนวนที่เกิดจากสัตว์ ก. จระเข้ฟาดหาง ข. ไก่ได้พลอย ค. หมาหางด้วน ง. กบเลือกนาย

8. ข้อใดคือสำนวนที่มาจากการละเล่น
- กระต่ายขาเดียว
 - ทิ้งไฟตาย
 - ตีให้ราบปรราบให้กลัว
 - กากี
9. ข้อใดคือสำนวนที่เกิดจากของกินของใช้
- หนังหุ้มกระดูก
 - กระเชอกันร้ว
 - เปลี่ยนเป็นทิ้งไฟตาย
 - ลูกหม้อ
10. ข้อใดไม่ใช่สำนวนที่เกี่ยวกับคำพูด
- หวานเป็นลม ขมเป็นยา
 - น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย
 - ดอกทิกุลร่วง
 - ปากโป้ง

เฉลย เรื่อง 4. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภษิตและสำนวน

1. ค 2. ง 3. ก 4. ง 5. ก 6. ข 7. ก 8. ข 9. ค 10. ค

แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน
เรื่อง 5. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมาย X ลงในช่องตัวอักษร ก. ข. ค. หรือ ง. ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด
 เพียงข้อเดียว ทำในกระดาษคำตอบ

1. เพลงพื้นบ้านในวรรณกรรมท้องถิ่นทำให้เห็นลักษณะสำคัญของคนไทยอย่างไร ก. เป็นคนมีปฏิภาณไหวพริบดีและเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ข. เป็นคนที่มีความเชื่อฟังในบิดามารดามาแต่บรรพบุรุษ ค. เป็นคนที่มีความกตัญญูต่อกลุ่มชน ง. เป็นคนที่มีอารมณ์เบิกบานอยู่เสมอ 2. เพลงพื้นบ้านทุกชนิดจะมีการเกริ่นที่เหมือนกันในเรื่องใด ก. บทกวีพาราสิ ข. บทไหว้ครู ค. บทบรรยายความรัก ง. บทโคก 3. "คำตัก" เป็นบทร้อยกรองที่ใช้แต่งขึ้นเพื่ออะไร ก. กล่อมเด็ก ข. กล่อมขวัญนาค ค. กล่อมบ้าน ง. กล่อมขวัญช้าง	4. คำว่า พ่อเพลง แม่เพลง หมายถึงข้อใด ก. คนที่เป็นพ่อและแม่มาเล่นเพลงจึงเรียกว่า พ่อเพลง แม่เพลง ข. ชายและหญิงที่มาร่วมเล่นในการร้องเพลง ค. ชายและหญิงที่เป็นผู้นำในการร้องเพลง ง. ถ้อยคำสำหรับเรียกครูอาจารย์เพลง 5. ข้อใดต่อไปนี้ไม่ใช่เพลงพื้นบ้านภาคใต้ ก. เพลงนา ข. เพลงคำตัก ค. เพลงบอก ง. เพลงเกี่ยวข้าว 6. เพลงบอกมาจากภาษาอะไร ก. กระบอกข้าวหลาม ข. กระติบข้าวเหนียว ค. กระบอกไม้ไผ่ ง. กระบอกยาสูบ 7. ข้อใดต่อไปนี้ไม่ใช่ชื่อวิทยากรเพลงบอกที่มีชื่อเสียงของภาคใต้ ก. กุหลาบ ข. ตาบอด ค. หลอดรอ ง. ป่านบอด

8. "การขับเพลงต้องขับให้ลงกับจังหวะพาย" หมายถึงเพลงในข้อใด

- ก. เพลงนา
- ข. เพลงเรือ
- ค. เพลงบอก
- ง. เพลงคำตัก

9. "จะกล่าวคำกลอน

แล้วเริ่มสอนเตือนสั่ง

เจ้านาคน้อยร้อยช้าง

จงฟังให้แน่ ... เอ๋ย ... นอน"

หมายถึงเพลงในข้อใด

- ก. เพลงนา
- ข. เพลงเรือ
- ค. เพลงบอก
- ง. เพลงคำตัก

10. เพลงใดช่วยระบายความคับข้องใจได้มากที่สุด

- ก. เพลงกล่อมเด็ก
- ข. เพลงเรือ
- ค. เพลงนา
- ง. เพลงบอก

เฉลย เรื่อง 5. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน

1. ก 2. ข 3. ง 4. ค 5. ง 6. ก 7. ง 8. ข 9. ง 10. ก

แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน
เรื่อง 6. การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมาย X ลงในช่องตัวอักษร ก. ข. ค. หรือ ง. ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด
 เพียงข้อเดียว ทำในกระดาษคำตอบ

1. “งานอนุรักษ์ผ้าของศูนย์วัฒนธรรม ผ้าพื้นเมือง” เป็นการอนุรักษ์ที่ตรงกับข้อใด ก. การอนุรักษ์ตามสภาพดั้งเดิม ข. การอนุรักษ์ที่มีการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบ ค. การอนุรักษ์ที่นำลายผ้าใหม่ ๆ มาทอด้วย ง. การอนุรักษ์โดยการประยุกต์ 2. ข้อใดไม่ใช่แนวทางในการอนุรักษ์วรรณกรรม ท้องถิ่น ก. การศึกษาและเข้าใจวรรณกรรมท้องถิ่น ด้วยเหตุและผล ข. การนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาเก็บสะสมไว้ ค. การดัดแปลงวรรณกรรมท้องถิ่นให้เข้า กับยุคสมัย ง. การส่งเสริมให้คนทั่วไปสนใจ เห็นคุณค่า วรรณกรรมท้องถิ่น 3. ข้อใดจัดได้ว่าเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรม ท้องถิ่นที่นักเรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง ก. ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของ สังคม ข. จัดกิจกรรมและแสดงนิทรรศการ ค. เชิญผู้รู้มาเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในท้องถิ่น แล้วบันทึกไว้ ง. ศึกษาและค้นหาประวัติต่าง ๆ จากเอกสาร	4. ข้อใดจัดได้ว่าเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรม ท้องถิ่น ก. ดัดแปลงวรรณกรรมของเก่าให้เป็นไป ตามยุคสมัย ข. ดัดแปลงวรรณกรรมท้องถิ่นเก่า ๆ ให้ เข้ากับยุคสมัย ค. จัดสร้างพิพิธภัณฑ์เก็บของเก่าไว้ในที่ ที่เหมาะสม ง. สำรวจ รวบรวมข้อมูล และบันทึกเป็น ลายลักษณ์อักษร 5. โครงการส่งเสริมวรรณกรรมท้องถิ่น ควรเริ่ม สิ่งใดเป็นอันดับแรก ก. กำหนดเรื่องที่จะจัดทำโครงการ ข. กำหนดแผนการและหลักการของโครงการ ค. กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดทำ โครงการ ง. กำหนดกลวิธีในการดำเนินการของ โครงการ

6. ข้อใดเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นโดยการประยุกต์
 - ก. การประกวดร้องเพลงกล่อมเด็ก
 - ข. การนำมโนราห์ของคณะต่าง ๆ มาแสดง
 - ค. การจัดศูนย์วัฒนธรรมผ้าพื้นเมือง ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - ง. เอกชัย ศรีวิชัย นำเพลงอีแซวมาร้อง
7. ข้อใดหมายถึงการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น
 - ก. การเก็บรักษาของเก่าไม่ให้เปลี่ยนแปลง
 - ข. การนำของเก่ามาปรับปรุงให้ใหม่ตรงกับยุคสมัยที่อยู่
 - ค. การเก็บรักษาส่งที่ตืออยู่แล้วและการปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
 - ง. การสะสมของเก่าและของใหม่โดยการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่
8. นักเรียนคิดว่าผู้ใดควรมีบทบาทในการส่งเสริมอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น
 - ก. รัฐบาล
 - ข. นักเรียน
 - ค. ครู – อาจารย์
 - ง. คนไทยทุกคน
9. การกระทำของใครเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น
 - ก. ครูสุเทพหรือหนังสือเก่า ๆ ไปทิ้ง
 - ข. น้อยตัดเนื้อเพลงพื้นบ้านเก่า ๆ ที่ตัวเองชอบเก็บไว้
 - ค. โก้เปิดรับบริจาคของเก่า ๆ ที่ไม่มีใครต้องการแล้ว
 - ง. แต่งทำรายชื่อบัญชีของเก่า ๆ ตามประเภทเพื่อเก็บไว้
10. การกระทำในข้อใดเป็นการส่งเสริมอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น
 - ก. นิศากับน้อยสมัครเป็นสมาชิกชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรม
 - ข. เจกกับโจชอบร้องเพลงลำตัด
 - ค. รอนนำหนังเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่ไปดูมาแล้วให้เพื่อน ๆ ฟัง
 - ง. ถูกทุกข้อ

เฉลย เรื่องที่ 6. การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

1. ก 2. ค 3. ง 4. ง 5. ก 6. ง 7. ค 8. ง 9. ง 10. ง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบสอบชุดนี้มีทั้งหมด 60 ข้อ 4 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกข้อที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย X ในกระดาษคำตอบ
2. ห้ามขีดเขียนข้อความใด ๆ ลงในข้อสอบ
3. ให้เวลาทำข้อสอบ 60 นาที

1. ข้อใดคือความหมายคำว่าวรรณกรรมท้องถิ่น
 - ก. หมายถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้วมีการจดบันทึกไว้
 - ข. หมายถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้น
 - ค. หมายถึงการสะท้อนภาพสังคมของคนกลุ่มหนึ่ง
 - ง. หมายถึงเรื่องราวที่มีการถ่ายทอดทั้งลายลักษณ์อักษรและมุขปาฐะ
2. ข้อใดคือความหมายของคำว่า “มุขปาฐะ”
 - ก. เป็นการถ่ายทอดจากปากสู่ปาก
 - ข. เป็นการถ่ายทอดจากการจดบันทึก
 - ค. เป็นการถ่ายทอดโดยการส่งส่อนอบรม
 - ง. เป็นการถ่ายทอดโดยมีจุดศูนย์รวม
3. เนื้อหาประเภทใดที่จัดว่าอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่น
 - ก. ยกย่องพระมหากษัตริย์
 - ข. แสดงภูมิปัญญาของกวี
 - ค. ที่ใช้ภาษาบาลีสันสกฤต
 - ง. มุ่งระบายอารมณ์และบันเทิงใจ
4. การสืบทอดวรรณกรรมท้องถิ่นส่วนใหญ่กระทำด้วยวิธีใด
 - ก. โดยการอ่าน
 - ข. โดยการเขียน
 - ค. โดยการบอกเล่า
 - ง. โดยการฟัง

5. เนื้อหาในวรรณกรรมท้องถิ่นจะมีลักษณะอย่างไร
 - ก. ส่งสอนประชาชนในสังคมนั้น ๆ ให้อยู่ในกรอบ
 - ข. สื่อสารการปฏิบัติหน้าที่ของพระมหากษัตริย์
 - ค. เป็นแนวทางในการปกครองของสังคม
 - ง. บอกวิถีชีวิตของคนชั้นสูงในแต่ละยุค
6. นิทานมีลักษณะเด่นที่สุดในด้านใด
 - ก. เป็นภาษาร้อยแก้ว
 - ข. เป็นภาษาร้อยกรอง
 - ค. มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
 - ง. ปรากฏชื่อผู้เล่าดั้งเดิม
7. จุดประสงค์สำคัญของการเล่านิทานคือ
 - ก. เพื่ออบรมสั่งสอน
 - ข. เพื่อความบันเทิง
 - ค. เพื่อรักษาเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต
 - ง. เพื่อสะท้อนวิถีชีวิตของคนในยุคต่าง ๆ
8. เรื่องชนิดใดที่จัดอยู่ในนิทานประเภทตลก (Jest)
 - ก. เรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา - ศีลธรรม
 - ข. เรื่องกำเนิดที่มาต่าง ๆ ของมนุษย์
 - ค. เรื่องพฤติกรรมที่ไม่น่าเป็นไปได้ของคน
 - ง. เรื่องที่เกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลสำคัญ
9. ลักษณะเด่นของนิทานปรัมปราคือข้อใด
 - ก. สะท้อนความเชื่อในยุคโบราณ
 - ข. สะท้อนวิถีชีวิตชาวบ้านสามัญชน
 - ค. เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา
 - ง. อธิบายความเป็นมาของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น

คำสั่ง จากนิทานเรื่อง คิดว่าแกงบวช ต่อไปนี้ จงตอบคำถามข้อ 10 - 12

คิดว่าแกงบวช

บ้านนั้นมีฐานะพอได้แหละ มีโล๊ะชายหยุคนหนึ่งได้เมียมาแต่บางก้อ วันนั้นแม่ผัวกำแกงส้มปลาช่อนแหว่งแกงเลียงหั่วมันไว้กัน พอหุงแกงเสร็จโล๊ะก็ยกเข้าไปกินข้าวกำแกงส้มปลา เสร็จแล้วกำเปิดหม้อไปเห็นแกงเลียงหั่วมัน กำขีดหวามีของหวานด้วย กินให้เอมทีวันหนึ่งกำไปหยิบถ้วยมาหนึ่งโล๊ะ ตักแกงเลียงมากิน มันก็หวานกินจนหมดหม้อ แล้วก็ไปนอน พอผัวแม่ผัวกำเข้ามากิน เปิดแกงเลียงจะกินเพราะแกกินแกงส้มไม่ด้าย พอเปิดแลก็หาว่ามีไหม กำเรียะโล๊ะก็ยกถามดูหวานแกงเลียงไปไหนหมด โล๊ะก็ยกตำตักใจ อ่าง ! ขีดหวานแกงบวชมัน กินไปหมดแล้ว ผอผัวกำหาเวรของกรรม

10. นิทานเรื่องนี้สะท้อนวิถีชีวิตในด้านใดมากที่สุด

- ก. อาชีพ
- ข. การตั้งถิ่นฐาน
- ค. อาหารการกิน
- ง. ความเข้าใจผิดของคนในครอบครัว

11. ข้อใดแสดงลักษณะเด่นของนิทานเรื่องนี้

- ก. คนที่เป็นลูกสะไภ้จะต้องให้ความสนใจต่ออาหารการกินของผู้ที่เป็นพ่อผัวและแม่ผัว
- ข. ผู้ไม่รู้ย่อมไม่ผิด
- ค. คนเราเมื่อเติบโตในสถานที่ที่แตกต่างกันก็ย่อมที่จะมีวัฒนธรรมต่างกัน
- ง. ยังสรุปไม่ได้

12. นิทานเรื่อง คิดว่าแกงบวช จัดอยู่ในนิทานประเภทใด

- ก. นิทานคติสอนใจ
- ข. นิทานชีวิต
- ค. นิทานอธิบายเหตุ
- ง. นิทานตลก

คำสั่ง อ่านนิทานต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ 13 - 15

นายพรานล่าเนื้อ

นายพรานไปล่าเนื้อทุกวัน วันหนึ่งไปจนเข้าพระพุทธรเจ้า พระพุทธรเจ้าว่าอย่าทำเลย แกล้งแกล้งจะให้ใครสักอย่าง นายพรานว่าให้อะไร พระพุทธรเจ้าว่าให้ศีลสักข้อ นายพรานก็รับ แลละพากลับบ้าน มาถึงเมียถามว่า ไหนเนื้อ ผัวบอกว่าหาได้ไหม ไปรับศีลมาเสียแล้ว เมียด่าให้ พาไปส่ง แล้วพาไปส่งพระพุทธรเจ้า พระพุทธรเจ้ารับไว้สักข้อไม่ได้หรือ พรานถามว่าข้อไหน แล้วพรานบอกว่าจะขอรับขอกาเมไว้ พระพุทธรเจ้าให้แล้วกลับบ้านบอกเมียว่าคืนแล้ว แต่เอามาข้อหนึ่ง เมียถามว่าข้อไหน พรานบอกว่า ข้อกาเม ไม่ผิดเมียเพื่อน เมียติใจ วันรุ่งขึ้นก็ไปล่าเนื้อได้นเนื้อมาก็ไปขายในวัง ขายไม่หมด ก็บอกเมียว่ากลับบ้านพุงนี้ และนายพรานไปนอนบ้านเศรษฐี แต่บ้านเศรษฐีนั้นเศรษฐีไม่อยู่มีแต่เมียเศรษฐีและเป็นผู้หญิงสวย ไปถึงไม่พูดอะไรเวลาอนก็เอาผ้าคลุมหัว เมียเศรษฐีถามว่าทำไมไม่พูด นายพรานบอกว่ามันรับศีลมา เจ้าบ้านถามว่าใครเป็นผู้ให้ นายพรานบอกว่าพระพุทธรเจ้าให้ แล้วถามว่าข้อไหน นายพรานบอกว่าพระพุทธรเจ้าให้ศีลข้อกาเม เมื่อเศรษฐีกลับมาถึงเมียบอกผัวว่าเผื่อนั้นมานอนที่บ้าน และพูดว่ารับศีลพระพุทธรเจ้า พระพุทธรเจ้าให้ศีลข้อกาเม เศรษฐีจึงให้คนใช้ไปหานายพรานมาพบตน แล้วถามถึงพระพุทธรเจ้าให้ศีลก็ดีใจ และปันเมืองป่าวไพรให้นายพราน ๆ ก็รำวอยู่ทุกวันนี้

13. จากนิทานเรื่อง นายพรานล่าเนื้อ ให้แนวคิดในด้านใด

- ก. ความซื่อสัตย์
- ข. การรักษาศีล
- ค. การเชื่อฟัง
- ง. ความรักที่มีต่อภรรยา

14. ความเชื่อใด ไม่ปรากฏในนิทานเรื่องนี้

- ก. พระพุทธรเจ้า
- ข. ศีลธรรม
- ค. นรกสวรรค์
- ง. วิญญาณ

15. “เจ้าบ้าน ถามว่าใครเป็นผู้ให้” คำที่ขีดเส้นใต้หมายถึงข้อใด

- ก. ผู้ปกครองท้องถิ่นนั้น
- ข. วิญญาณที่อยู่ในบริเวณนั้น
- ค. เจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่
- ง. คนรับใช้ที่เป็นพ่อบ้านหรือแม่บ้าน

16. ข้อใดคือความหมายของคำว่า “ตำนาน”

- ก. นิยายหรือเรื่องเล่าที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน
- ข. เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นมาเป็นเวลานาน
- ค. เป็นนิทานที่เล่าขานกันมาปากต่อปากเป็นเวลานาน
- ง. เป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน

17. ข้อใดคือความสัมพันธ์ระหว่างตำนานกับการดำรงชีวิต

- ก. สะท้อนถึงความภาคภูมิใจในกลุ่มของตน
- ข. สะท้อนปัญหาสังคมสมัยก่อน
- ค. สะท้อนถึงอิทธิพลหรือนิยามการของตัวละคร
- ง. สะท้อนความเชื่อเรื่องกรรม

18. เรื่อง ตำนานหลวงพ่อบุญ จัดอยู่ในตำนานประเภทใด

- ก. ตำนานเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิด
- ข. ตำนานเกี่ยวกับบุคคล
- ค. ตำนานเกี่ยวกับพุทธศาสนา
- ง. ตำนานเกี่ยวกับสถานที่

19. ปริศนาคำทายมีลักษณะอย่างไร

- ก. เป็นถ้อยคำที่แต่งเพื่อแสดงความสามารถของกวี
- ข. เป็นถ้อยคำที่มีมาแต่โบราณซึ่งใช้ต่อกันมา
- ค. เป็นถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นเงื่อนงำสำหรับทาย
- ง. เป็นถ้อยคำที่พูดโต้ตอบกันระหว่างชายกับหญิง

20. จุดมุ่งหมายที่สำคัญของปริศนาคำทาย คือ
- ก. การจูงใจให้คนคิดอยากแก้ปัญหา
 - ข. การลองภูมิปัญญาและผ่อนคลายอารมณ์
 - ค. การแสดงความสามารถในด้านการประพันธ์
 - ง. การแสดงความสามารถในการผูกสำนวน
21. ข้อใดตรงกับคำกล่าวที่ว่าถ้อยคำในปริศนาเป็นการบ่งบอกลักษณะคนไทย
- ก. ชอบประกวดความสามารถในการแต่งถ้อยคำ
 - ข. ชอบคิดค้นการละเล่นใหม่ ๆ ทันสมัย
 - ค. เจ้าบทเจ้ากลอน
 - ง. เป็นชนชาติที่ชอบความสนุกสนาน
22. ข้อใดอธิบายความหมายของคำว่า ภาษิต ได้ถูกต้อง
- ก. คำกล่าวใช้ได้ทั้งดีและชั่วเป็นการสื่อความหมายเชิงเปรียบเทียบ
 - ข. คำกล่าวที่สะท้อนภาพสังคมในท้องถิ่นนั้น ๆ
 - ค. คำกล่าวอวยพรเนื่องในวันมงคลต่าง ๆ
 - ง. คำกล่าวที่ต้องมีภาษาบาลีขึ้นต้น
23. ข้อใดเป็นภาษิตที่เกิดจากความเชื่อทางศาสนา
- ก. ชันติ คือ ความอดทน เป็นตบะอย่างยิ่ง
 - ข. จะยอช้าควรยอควรเลิกกิจ จะยอมมิตรอย่าให้มากจะบัดสี
 - ค. ผู้ให้ย่อมได้รับให้ตอบแทน
 - ง. อดทนเป็นสมบัติของคนไม่ อดทนเป็นสมบัติของคนจน
24. คำชนิดใดบ้างที่จัดอยู่ในภาษิตและสำนวน
- ก. อุปมา อุปไมย
 - ข. คำพังเพย
 - ค. โวหาร
 - ง. ถูกทุกข้อ

25. ข้อใดเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดจากการงานอาชีพ

- ก. ควายทอลูก อย่าให้ถูกปลายเขา
- ข. ตื่นเที่ยงให้สร้างสวนพรวัว ตื่นเช้าให้สร้างสวนยาง
- ค. ตีเมื่อยอย่าดูหน้า พันพรวัวอย่าดูคม
- ง. ทำงานเมื่อใช้ ตัดไม้เมื่อสิ้น

26. เพลงพื้นบ้านในวรรณกรรมท้องถิ่นทำให้เห็นลักษณะคนไทยอย่างไร

- ก. เป็นคนมีปฏิภาณไหวพริบดีและเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน
- ข. เป็นคนที่มีความเชื่อฟังในบิดามารดามาแต่บรรพบุรุษ
- ค. เป็นคนมีความกตัญญูต่อกลุ่มชน
- ง. เป็นคนที่มีอารมณ์เบิกบานอยู่เสมอ

27. ข้อใดต่อไปนี้ไม่ใช่เพลงพื้นบ้านภาคใต้

- ก. เพลงนา
- ข. เพลงคำตัก
- ค. เพลงบอก
- ง. เพลงเกี่ยวข้าว

28. "ท่ายไฟ" หมายถึงข้อใด

- ก. ผู้หญิงที่ร้องนำ
- ข. ผู้ชายที่ร้องนำ
- ค. คนที่คอยร้องเสริม
- ง. คนที่แสดงท่ารำประกอบ

29. ข้อใดต่อไปนี้เป็นการกล่าวคำ "ภาคครู"

- ก. โบราณท่านหยิบยก ทำลกลกได้นกสองตัวทำรัวรัวได้ผัวสองคน
- ข. ออ การมีลูกมีผัว ควรมีเมื่อตัวเรายังสวยสง่า
- ค. ยอไหว้ยอไหว้ โละ (ลูก) จะยอไหว้เจ้าของนา
- ง. ออ แม่เมษลาลมร อย่าให้พี่องอนเป็นหนักเป็นหนา

30. “คำตัก” เป็นบทร้อยกรองที่ใช้แต่งขึ้นเพื่ออะไร

- ก. กล่อมเด็ก
- ข. กล่อมขวัญนาค
- ค. กล่อมบ้าน
- ง. กล่อมขวัญช้าง

31. คำว่า พ่อเพลง แม่เพลง หมายถึงข้อใด

- ก. คนดีเป็นพ่อและแม่มาเล่นเพลง จึงเรียกว่า พ่อเพลง แม่เพลง
- ข. ชายและหญิงที่มาพร้อมเล่นในการร้องเพลง
- ค. ชายและหญิงที่เป็นผู้นำในการร้องเพลง
- ง. ถ้อยคำสำหรับเรียกครูอาจารย์ของเพลง

32. ข้อใดเป็นบทบาทและหน้าที่ของเพลงกล่อมเด็ก

- ก. สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นคนรักลูกของคนที่เป็นพ่อแม่
- ข. เป็นเครื่องสื่อสารชาวบ้านเพื่อให้ความรู้
- ค. สะท้อนให้เห็นความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย
- ง. เพื่อปลูกฝังความดีงามให้กับเด็กตั้งแต่เล็ก ๆ โดยการร้องเพลงกล่อม

33. เพลงบอกนิยมใช้เล่นกันในเทศกาลใด

- ก. งานออกพรรษา
- ข. งานสงกรานต์
- ค. งานวันขึ้นปีใหม่
- ง. งานทอดกฐิน

คำสั่ง จากบทเพลงกล่อมเด็ก เพลงไปนัง ต่อไปนี้ แล้วตอบคำถามข้อ 34 – 25 และ 37

เพลงไปนัง

ไปนังเหอ	น้องสั่งลักคำพ่อคิ้ววาด
ชื่อลุ่ม ชื่อถาด	ชื่อโต๊ะ แม่ขัน
ยังสิ่งหนึ่งเล่า	ชื่อร่วมค้ำความมาให้สักคัน
ชื่อโต๊ะ แม่ขัน	เท่านั้นอย่าลืมเสีย เหอ

34. เพลงโปงลาง สะท้อนวิถีชีวิตในด้านใดมากที่สุด

- ก. การตั้งถิ่นฐาน
- ข. การประกอบอาชีพ
- ค. พฤติกรรมมนุษย์
- ง. ชนบทธรรมนิยมประเพณี

35. ในบทเพลงโปงลาง มีอุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านกี่อย่าง

- ก. 4
- ข. 5
- ค. 6
- ง. 7

36. ข้อใดเป็นการ “ชา” เพลงบอก

- ก. การร่วมกันร้องเพลงระหว่างคณะเพลงบอกกับเจ้าของบ้าน
- ข. การร้องอวยพรหรือสรรเสริญบุคคลและสิ่งต่าง ๆ
- ค. การร้องประชันเพลงบอกของคณะเพลงบอกที่บังเอิญไปพบกันเข้า
- ง. การร้องนำของแม่เพลงคณะเพลงบอก

37. “ร่มค้ำดาว” หมายถึง ร่มชนิดใด

- ก. ร่มคันใหญ่ที่พ่อค้า แม่ค้าผกใช้กางกันแดด
- ข. ร่มที่นิยมทำกันในจังหวัดเชียงใหม่
- ค. ร่มที่ใช้กันอยู่ทั่วไปมีสีดำทั้งคัน
- ง. ร่มที่มีลวดลายเป็นตัวค้ำดาวตลอดทั้งคัน

38. ข้อใดต่อไปนี้เป็นชื่อวิทยากรเพลงบอกที่มีชื่อเสียง

- ก. กุหลาบ
- ข. ตาบอด
- ค. หลอดรอก
- ง. ปานบอด

คำสั่ง จากบทเพลงกล่อมเด็ก เพลงต้นยางแคล้ว ต่อไปนี้ ตอบคำถามข้อ 39 - 41

ฮาเอ้อ ครื่อน้องเหวือ	ครือต้นยางแคล้ว
พี่หมายไว้แล้ว	ไว้พันเรือแซ
ได้เหล้าสักจอก	ไปบอกหัวเมืองเจ้าที่
ไว้พันในเรือเซ	แล่นกลางเลใหญ่ ...เหอ

39. เพลงกล่อมเด็กต้นยางแคล้ว สะท้อนวิถีชีวิตในด้านใดมากที่สุด

- ก. การตั้งถิ่นฐาน
- ข. สภาพภูมิศาสตร์
- ค. การประกอบอาชีพ
- ง. การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

40. เพลงต้นยางแคล้ว สะท้อนพฤติกรรมมนุษย์ในเรื่องใด

- ก. ต้องการความมั่งคั่ง
- ข. ต้องการเป็นที่ยอมรับ
- ค. ต้องการความปลอดภัย
- ง. ต้องการความสะดวกสบาย

41. “หัวเมืองเจ้าที่” หมายถึงข้อใด

- ก. ผู้ปกครองท้องถิ่น
- ข. ผู้ที่เป็นเจ้าของบริเวณนั้น
- ค. ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้
- ง. ฝูงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น

42. “...ไปซื้อสารเหนียว มาทำดัมตากพระ...” ประเพณีใดที่ไม่พบในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

- ก. ชักพระ
- ข. ทำบุญเดือนสิบ
- ค. สรงน้ำพระ
- ง. ก่อพระทราย

คำสั่ง จากเพลงกล่อมเด็ก ลูกสาวจีน ต่อไปนี้ ตอบคำถามข้อ 43

ไปบ้านดินเหอ	ไปแลลูกสาวจีนเขาชอกัน
นุ่งผ้าลงยันต์	พันหัวชันหมาก
ผักนึ่งต่างพลู	ย่าหมูต่างหมาก
ชอกันตามยา	หมากกับพลูเถื่อน.....เออย

43. "ย่าหมู" หมายถึงพืชในข้อใด

- ก. ละมุด
- ข. มะม่วงหิมพานต์
- ค. ฝรั่ง
- ง. ขนุน

44. เพลงลูกสาวจีน สะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ในเรื่องใด

- ก. ต้องการเป็นที่ยอมรับ
- ข. ต้องการความปลอดภัย
- ค. ต้องการที่พึ่งพาอาศัย
- ง. ต้องการสนองตอบทางเพศ

45. เพลงพื้นบ้านที่แสดงถึงความสามัคคีในขณะทำงาน

- ก. เพลงนา
- ข. เพลงกล่อมเด็ก
- ค. เพลงบอก
- ง. เพลงสามัคคีชุมนุม

46. ข้อใดจัดว่าเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

- ก. ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม
- ข. จัดกิจกรรมและแสดงนิทรรศการ
- ค. เชิญผู้มาเล่าเรื่องต่าง ๆ ในท้องถิ่นแล้วบันทึกไว้
- ง. ศึกษาและค้นคว้าประวัติต่าง ๆ จากเอกสาร

47. ข้อใดจัดได้ว่าเป็นการเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่น
- ดัดแปลงวรรณกรรมของเก่าให้เป็นไปตามยุคสมัย
 - ดัดแปลงวรรณกรรมของเก่าให้เข้ากับยุคสมัย
 - จัดสร้างพิพิธภัณฑ์เก็บของเก่าไว้ในที่ที่เหมาะสม
 - สำรวจรวบรวมข้อมูลและบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
48. โครงการส่งเสริมวรรณกรรมท้องถิ่นควรเริ่มสิ่งใดเป็นอันดับแรก
- กำหนดเรื่องที่จะจัดทำโครงการ
 - กำหนดแผนการและหลักการของโครงการ
 - กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดทำโครงการ
 - กำหนดกลวิธีในการดำเนินการของโครงการ
49. ข้อใดเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นโดยการประยุกต์
- การประกวดร้องเพลงกล่อมเด็ก
 - การเชิญมโนราห์ของคณะต่าง ๆ มาแสดง
 - การจัดศูนย์วัฒนธรรมผ้าพื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - เอกชัย ศรีวิชัย นำเพลงอีแซวมาร้องในอัลบั้มชุดนี้ด้วย
50. ข้อใดหมายถึงการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น
- การเก็บรักษาของเก่าไม่ให้เปลี่ยนแปลง
 - การนำของเก่ามาปรับปรุงให้ใหม่ตรงกับยุคสมัย
 - การเก็บรักษาที่ดีอยู่แล้ว และมีการปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
 - การสะสมของเก่าและของใหม่ โดยการจัดเก็บเป็นหมวดหมู่
51. นักเรียนคิดว่าผู้ใดควรมีบทบาทในการส่งเสริมอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น
- รัฐบาล
 - นักเรียน
 - ครู อาจารย์
 - คนไทยทุกคน

52. การกระทำของใคร เป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น
- ครูสุเทพหรือหนังสือเก่า ๆ ไปทิ้ง
 - น้อยตัดเนื้อเพลงพื้นบ้านเก่า ๆ ที่ตัวเองชอบเก็บไว้
 - ไก่เปิดรับบริจาคของเก่า ๆ ที่ไม่มีใครต้องการแล้ว
 - แดงทำรายชื่อบัญชีของเก่า ๆ ตามประเภทเพื่อเก็บไว้
53. นักเรียนคิดว่าควรสวดแทรกวรรณกรรมท้องถิ่นไว้ในกิจกรรมใดจึงเหมาะสมมากที่สุด
- สัปดาห์ส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 - สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ
 - สัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ
 - สัปดาห์อนุรักษ์มรดกไทย
54. "งานอนุรักษ์ผ้าของศูนย์วัฒนธรรมผ้าพื้นเมือง" เป็นการอนุรักษ์ที่ตรงกับข้อใด
- การอนุรักษ์ตามสภาพดั้งเดิม
 - การอนุรักษ์ที่มีการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบ
 - การอนุรักษ์ที่มีการนำลายผ้าใหม่ ๆ มาทอร่วมกับลายเก่า
 - การอนุรักษ์โดยการประยุกต์
55. ข้อใดไม่ใช่แนวทางในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น
- การศึกษาและเข้าใจวรรณกรรมท้องถิ่นด้วยเหตุและผล
 - การนำวรรณกรรมท้องถิ่นมาเก็บสะสมไว้
 - การดัดแปลงวรรณกรรมท้องถิ่นให้เข้ากับยุคสมัย
 - การส่งเสริมให้คนทั่วไปสนใจ เห็นคุณค่าวรรณกรรมท้องถิ่น
56. ใครเป็นผู้ตั้งชื่อจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- รัชกาลที่ 5
 - รัชกาลที่ 6
 - รัชกาลที่ 7
 - รัชกาลที่ 8

57. “สุราษฎร์ธานี” หมายถึงชื่อใด
- ก. เมืองคนดี
 - ข. เมืองคนรวย
 - ค. เมืองคนที่มีการละเล่นมาก
 - ง. เมืองคนสนุกสนาน
58. ชื่อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ก. มีเขตแดนติดกับจังหวัดพังงา
 - ข. มีเขตแดนติดกับจังหวัดชุมพร
 - ค. มีเขตแดนติดกับจังหวัดนครศรีธรรมราช
 - ง. มีเขตแดนติดกับจังหวัดตรัง
59. เหตุใดคนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงไม่นิยมให้ลูกสาวได้เรียนหนังสือสูง ๆ
- ก. กลัวว่าจะไม่ทำงานบ้าน
 - ข. กลัวว่าจะหนีเที่ยวนอกบ้าน
 - ค. กลัวว่าจะเขียนเพลงยาว
 - ง. กลัวว่าจะต้องไปเป็นทหาร
60. ชื่อใดเป็นอาหารที่นิยมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ก. ซุปปลาเยอะ
 - ข. ห่อหมก
 - ค. แกงเขียวหวานไก่
 - ง. ขนมน้ำเงิน

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

1. ง	16. ข	31. ค	46. ค
2. ก	17. ค	32. ข	47. ง
3. ง	18. ข	33. ข	48. ก
4. ค	19. ค	34. ค	49. ง
5. ก	20. ข	35. ข	50. ค
6. ก	21. ค	36. ข	51. ง
7. ข	22. ก	37. ง	52. ง
8. ค	23. ก	38. ง	53. ง
9. ก	24. ง	39. ค	54. ก
10. ค	25. ข	40. ค	55. ค
11. ค	26. ก	41. ง	56. ข
12. ข	27. ง	42. ง	57. ก
13. ข	28. ค	43. ค	58. ง
14. ง	29. ค	44. ก	59. ค
15. ค	30. ข	45. ก	60. ก

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ

การสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีจำนวน 10 ข้อ
2. แบบสอบถามแต่ละข้อจะมีช่องให้นักเรียนเลือกคำตอบจำนวน 5 ช่อง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้นักเรียนขีดเครื่องหมายลงในช่องใดช่องหนึ่งที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
3. การเลือกแต่ละข้อ นักเรียนสามารถขีดเครื่องหมาย ✓ ได้เพียงเครื่องหมายเดียวเท่านั้น
4. แบบสอบถามแต่ละข้อไม่มีคำตอบถูกหรือผิด แต่ต้องการให้นักเรียนตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียนเท่านั้น และผลจากการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนแต่ประการใด

ตัวอย่าง

คำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ก. การสอนวรรณกรรมท้องถิ่นเป็น เรื่องที่น่าสนใจ		/.....			

คำอธิบาย จากตัวอย่างข้างต้น นักเรียนขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเห็นด้วย หมายความว่า นักเรียนเห็นด้วยว่าการสอนวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

คำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การเรียนวิชาวรรณกรรมท้องถิ่น ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน					
2. นักเรียนคิดว่าจำนวนวรรณกรรม ท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในบทเรียน เหมาะสมแล้ว					
3. นักเรียนคิดว่ากิจกรรมที่ครูทำใน บทเรียนน่าสนใจ					
4. วรรณกรรมท้องถิ่นช่วยให้นักเรียน เข้าใจวัฒนธรรมภายในท้องถิ่น มากขึ้น					
5. นิทานพื้นบ้านที่นำมาใช้สอน ควร เป็นนิทานพื้นบ้านภายในท้องถิ่น เพียงอย่างเดียว					
6. ควรนำวรรณกรรมท้องถิ่นอื่น ๆ มา สอนด้วย เพื่อให้เกิดความรู้อย่าง กว้างขวาง					
7. นักเรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย เมื่อรู้ว่าจะต้องเรียนวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น					
8. นักเรียนคิดว่าเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับ วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นการส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมไทย					

คำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
9. การเรียนวรรณกรรมท้องถิ่น ช่วย ปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความรักใน ท้องถิ่นได้น้อย					
10. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับ จากวรรณกรรมท้องถิ่นไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้					

ตอนที่ 3 ความรู้ประกอบ เนื้อหารายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน
3. ปริศนาคำทาย
4. ภาษิตและสำนวน
5. เพลงพื้นบ้าน
6. การส่งเสริมและอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

บทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นและความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น

ความหมาย “วรรณกรรมท้องถิ่น”

วรรณกรรมท้องถิ่นประกอบด้วยศัพท์ “วรรณกรรม” และ “ท้องถิ่น” คำว่า “วรรณกรรม” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “งานหนังสือ”

ส่วนคำว่า “ท้องถิ่น” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ”

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นวรรณกรรมที่แต่ละท้องถิ่นสร้างสรรค์ขึ้นมาเป็นสิ่งที่จำลองสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง

วรรณกรรมท้องถิ่น หมายถึงถึงทั้งวรรณกรรมลายลักษณ์และมุขปาฐะที่ปรากฏอยู่ในท้องถิ่น โดยจะแตกต่างไปจากวรรณกรรมแบบหนังสือหรือวรรณคดีของประเทศ วรรณกรรม ท้องถิ่น นั้นเกิดขึ้นด้วยภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น และมีคนในท้องถิ่นนั้นเองเป็นผู้อนุรักษ์ รูปแบบของวรรณกรรมท้องถิ่นมักจะเป็นไปตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ

ข้อแตกต่างระหว่างวรรณกรรมแบบฉบับกับวรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมแบบฉบับ	วรรณกรรมท้องถิ่น
1. ชนชั้นสูง เจ้านาย ข้าราชการ นัก มีสิทธิมี ส่วนเป็นเจ้าของ ผู้สร้างสรรค์ รวมถึง จดบันทึก คัดลอก ผู้ใช้ อนุรักษ์ แพร่หลายในราชสำนัก	1. ชาวบ้านทั่วไปไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของ คือ ผู้สร้างสรรค์ ผู้ใช้ อนุรักษ์ แพร่หลายใน หมู่บ้าน

วรรณกรรมแบบฉบับ	วรรณกรรมท้องถิ่น
2. กวี ผู้ประพันธ์ เป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิตหรือเจ้านาย ฉะนั้น มโนทัศน์ ค่านิยม และทัศนคติที่เห็นสังคมสมัยนั้น จึงจำกัดอยู่ในรั้วในวัง หรือมีการสอดแทรกสภาวะของสังคม ก็เป็นแบบมองเห็นสังคมจากเบื้องบนมองเขา	2. กวีผู้ประพันธ์ เป็นชาวพื้นบ้านหรือพระภิกษุสร้างสรรค์ วรรณกรรมขึ้นมาด้วยใจรัก มากกว่า "บำเรอทำวให้ิธราชผู้มีบุญ" ฉะนั้นมโนทัศน์เกี่ยวกับสภาวะของสังคมจึงเป็นสังคมชาวบ้านแบบประชาคมท้องถิ่น
3. ภาษาและกวีโวหาร นิยมใช้คำศัพท์เป็นคำบาลี สันสกฤต	3. ภาษาที่ใช้เป็นภาษาง่าย ๆ เรียบ ๆ มุ่งการสื่อความหมายเป็นสำคัญ ส่วนใหญ่เป็นภาษาของท้องถิ่นนั้น
4. เนื้อหาของเรื่องส่วนใหญ่จะมุ่งในการยกยอ พระเกียรติ ทั้งทางตรงและทางอ้อมแต่ก็มี เนื้อหาที่เกี่ยวกับการผจญภัย ทางด้านอารมณ์และศาสนาอยู่ไม่น้อย	4. เนื้อส่วนใหญ่จะมุ่งในทางระบายอารมณ์ บันเทิงใจ แต่แฝงคติธรรมทางพุทธศาสนา แม้ว่าตัวเอกของเรื่องจะเป็นกษัตริย์ก็ตาม แต่มิได้มุ่งยกยอพระเกียรติมากนัก
5. ค่านิยมและอุดมคติยึดปรัชญาชีวิตแบบสังคมชาวพุทธ และยกย่องสถาบันกษัตริย์อีกด้วย	5. ค่านิยมและอุดมคติโดยทั่วไปเหมือนกับวรรณกรรมแบบฉบับ ยกย่องกษัตริย์แต่ไม่เน้นมากนัก

ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นย่อมเป็นเหมือนกระจกเงาที่สะท้อนวัฒนธรรมและสภาพวิถีชีวิต ตลอดจนความคิดของคนในท้องถิ่น จุดมุ่งหมายของวรรณกรรมท้องถิ่นที่เป็นวรรณกรรม ลายลักษณ์ส่วนมากมิได้มุ่งอวดฝีมือ ส่วนมากมีเนื้อหาสาระ ตลอดจนคตินิยมเนื่องด้วย พุทธศาสนา

ประคอง เจริญจิตกรรม (2535 : 2-4) ได้อธิบายลักษณะของวรรณกรรมท้องถิ่นโดยสรุปได้ดังนี้

1. วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันทางมุขปาฐะ ท้องถิ่นมักสืบทอดด้วยวิธีการเล่าจากปากสู่ปาก มีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ แพร่หลายอยู่ในกลุ่มชนท้องถิ่น จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ตามรายละเอียดปลีกย่อยในขณะที่ย้ายทอดโดยการเล่าเสริมต่อกันมา จึงทำให้เรื่องราวแพร่กระจายออกไป

2. วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นแหล่งข้อมูลที่บันทึกขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชน อันเป็นแบบฉบับให้คนยุคต่อมาเชื่อถือและปฏิบัติตาม

3. วรรณกรรมท้องถิ่นมักจะไม่ปรากฏนามผู้แต่ง เพราะเป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมา หรือถ้าจะมีนามผู้แต่งมักจะเป็นผู้คัดลอก หรือเรียบเรียงขึ้นจากเรื่องที่เล่ากันอยู่ในท้องถิ่นนั้น

4. วรรณกรรมท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสนองความต้องการของสังคมในท้องถิ่นนั้น ทั้งในด้านความบันเทิง และอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนสั่งสอนจริยธรรมอีกด้วย

5. วรรณกรรมท้องถิ่นจะใช้ภาษาท้องถิ่น ลักษณะถ้อยคำที่ใช้จึงเป็นคำง่าย ๆ สื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมา

ลักษณะทั้งหมด 5 ประการของวรรณกรรมท้องถิ่น ทำให้วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งที่น่าศึกษา เพราะวรรณกรรมท้องถิ่นบันทึกพฤติกรรม ทศนคติและสภาพสังคมของกลุ่มชุมชนที่เป็นชาวบ้าน ก่อให้เกิดความเข้าใจกลุ่มชนในท้องถิ่น ตลอดจนสามารถเข้าใจความเป็นมาของวัฒนธรรมได้ดีขึ้นด้วย

ประเภทของวรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นของไทยสามารถแบ่งเป็นประเภทของลักษณะ ได้ดังนี้

1. ตามลักษณะของรูปแบบวรรณกรรม คือ

1.1 วรรณกรรมร้อยแก้ว

1.2 วรรณกรรมร้อยกรอง

วรรณกรรมร้อยแก้ว คือ เรื่องเล่า หรือบันทึกข้อความด้วยภาษาที่ไม่มีลักษณะบังคับใด ๆ ไม่มีคณะไม่มีสัมผัส

วรรณกรรมร้อยกรอง คือ เรื่องเล่า หรือบันทึกด้วยภาษาที่จำกัดลักษณะคำประพันธ์มีคณะมีสัมผัส

2. แบ่งตามลักษณะการถ่ายทอด คือ

2.1 วรรณกรรมมุขปาฐะ

2.2 วรรณกรรมลายลักษณ์

วรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นวรรณกรรมที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาด้วยการบอกเล่าจดจำ ไม่มีการบันทึกหรือถ่ายทอดไว้เป็นเรื่องราวหรือสัญลักษณ์ เรื่องราวใดที่มีอยู่ยาวนานก็แสดงว่าเรื่องราวนั้นมีผู้นิยมมาก

วรรณกรรมลายลักษณ์ เป็นวรรณกรรมที่ได้รับการบันทึกไว้บนวัตถุต่าง ๆ เช่น แท่งหิน สมุดข่อย ใบลาน ฯลฯ ซึ่งแต่เดิมอาจเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะก่อน และได้รับการบันทึกในระยะเวลาต่อมา โดยมีการบันทึกเป็นอักษร และมีการสืบทอดด้วยการอ่าน

3. แบ่งตามเนื้อหาหรือเนื้อเรื่อง คือ

- 3.1 วรรณกรรมพุทธศาสนา
- 3.2 วรรณกรรมประวัติศาสตร์
- 3.3 วรรณกรรมคำสอน
- 3.4 วรรณกรรมประโลมโลก
- 3.5 วรรณกรรมเบ็ดเตล็ด

คุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นวรรณกรรมที่แต่ละท้องถิ่นสร้างสรรค์ขึ้นมา แสดงถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม บางอย่างมุ่งสอนคติธรรม การประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสังคม จึงนับได้ว่ามีคุณค่าทั้งด้านบันเทิงและการสั่งสอนอบรม บางครั้งเป็นการบันทึกหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ธวัช ปุณโณทก (2525 : 9 –10) กล่าวถึงคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นช่วยทำให้ เข้าใจสังคม และวิถีชีวิตของคนในสังคมดังนี้

1. วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลง ทางมโนทัศน์ของกลุ่มชนในแต่ละท้องถิ่น
2. วรรณกรรมท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการกำหนดระเบียบปฏิบัติ และพฤติกรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่น
3. วรรณกรรมท้องถิ่นทำให้เห็นความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวไทย กล่าวคือ พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูบุตรให้เจริญเติบโตและมีครอบครัวสืบต่อไป ซึ่งแนวคิดและพฤติกรรมของ ตัวละคร จะปรากฏสะท้อนฉายออกมาให้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน มีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ ที่นิยมให้ลูก ๆ อยู่กับพ่อแม่ ซึ่งผิดกับชาติทางยุโรป
4. วรรณกรรมท้องถิ่นทำให้เห็นค่านิยมในสังคมนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม เรื่อง ความงาม ความดี ความเจริญและคุณธรรมต่าง ๆ ที่สืบทอดมาจากพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นก็คือการศึกษาสังคมของเรา เมื่อเราเข้าใจสังคมนั้นก็คือ เราเข้าใจรากเหง้าหรือที่มาตัวเรานั้นเอง

ประโยชน์ในการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น

ผู้ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น จะได้รับประโยชน์ 3 ประการใหญ่ ๆ คือ

1. ประโยชน์ทางวิชาการ
2. ประโยชน์ทางด้านนโยบายการเมืองการปกครอง
3. ประโยชน์โดยตรงต่อบุคคล

1. ประโยชน์ทางวิชาการ

สำหรับผู้ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นควรเข้าใจในสังคมท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานของสังคมระดับประเทศ ทั้งในด้านความเชื่อ คตินิยม จารีตประเพณีที่ประพฤติปฏิบัติกันโดยทั่วไป รวมไปถึงการจัดระเบียบสังคม หรือการควบคุมสังคมของกลุ่มคนอีกทั้งภูมิปัญญา และครรลองชีวิตตามประเพณีที่ได้ส่งสืบทอดกันมาโดยมิได้มีการจดบันทึกไว้ บางส่วนปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่น บางส่วนให้ข้อมูลที่สำคัญในด้านประวัติศาสตร์สังคมท้องถิ่น ภาษาถิ่นที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นที่เป็นลายลักษณ์ บางส่วนทำให้เข้าใจความหมายของภาษาได้ดีขึ้น ฉะนั้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงหมายถึงการธำรงเอกลักษณ์ของชาติด้วย

2. ประโยชน์ทางด้านการเมืองการปกครอง

การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นยังมีผลสะท้อนต่อการปกครอง เพราะทำให้ผู้ศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในอดีตของท้องถิ่น และภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติ พร้อมทั้งทำให้เกิดความเข้าใจในท้องถิ่นของตน เพราะเมื่อตระหนักในคุณค่าแล้วย่อมมีความหวงแหน ซึ่งก่อให้เกิดการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น และเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในชาติ ซึ่งทำให้เกิดสมานสามัคคีกัน ก่อให้เกิดการพัฒนาระบบสังคมของชาติอย่างมีทิศทาง โดยอาศัยหลักจากความภูมิใจในอดีตของคนในท้องถิ่น

3. ประโยชน์โดยตรงต่อบุคคล

การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นช่วยให้มีทัศนคติกว้าง สามารถยอมรับแนวคิดปรัชญาชีวิตของชนทุกชั้น ทุกท้องถิ่น ทุกสังคม ทำให้ทราบถึงความเป็นอัจฉริยะของบรรพบุรุษคนในท้องถิ่น ตลอดจนยอมรับแนวคิดของชนชาติที่ต่างถิ่น ต่างสังคม ต่างยุคสมัย นอกจากนั้นผู้ศึกษายังได้รับประสบการณ์แห่งชีวิตกว้างขวาง มีโอกาสได้เรียนรู้ภาษาถิ่นวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย

บรรณานุกรม

- ธวัช ปุณโณทก. วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.
- บุปผา ทวีสุข. วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.
- ประคอง เจริญจิตรกรรม. หนังสือเรียนภาษาไทย รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2535.
- ประเทือง คล้ายอุบรรณ. วรรณกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : สุทธิการพิมพ์, 2530.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญ, 2525.

ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การศึกษาวรรณกรรมของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นท้องถิ่นใด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม เป็นต้นว่าสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา การศึกษา และวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นเบื้องต้นก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจวรรณกรรมชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะความรู้พื้นฐานดังกล่าวจะเป็นเครื่องช่วยแสดงให้เห็นว่าผู้สร้างวรรณกรรม ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมมากน้อยเพียงใด ในการกำหนดลักษณะและเนื้อหาของวรรณกรรม ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ธานี ผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของสุราษฎร์ธานีด้วย

ภูมิศาสตร์

1. ภูมิศาสตร์กายภาพ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 10 ของประเทศ และเป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดของภาคใต้ ประกอบด้วย 18 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอบ้านนาสาร อำเภอกาญจนาดิษฐ์ อำเภอดอนสัก อำเภอเกาะสมุย อำเภอเกาะพะงัน อำเภอท่าชนะ อำเภอไชยา อำเภอท่าฉาง อำเภอพุนพิน อำเภอคีรีรัฐนิคม อำเภอบ้านตาขุน อำเภอพนม อำเภอเคียนซา อำเภอเวียงสระ อำเภอพระแสง อำเภอบ้านนาเดิม อำเภอชัยบุรี และกิ่งอำเภอวิภาดี

1.1 ที่ตั้ง

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่ชายฝั่งตะวันออกบริเวณกึ่งกลางของคาบสมุทรภาคใต้ มีพื้นที่ทั้งส่วนที่เป็นผืนแผ่นดินใหญ่และเป็นเกาะ สำหรับส่วนที่เป็นผืนแผ่นดินใหญ่มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดชุมพรและอำเภอไทย อำเภอท่าชนะ เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศ
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดกระบี่ อำเภอพระแสง และอำเภอชัยบุรี เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ใต้สุด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดพังงา และจังหวัดระนอง อำเภอพนม และอำเภอบ้านตาขุน เป็นอำเภอที่มี

	อาณาเขตอยู่ทางตะวันตก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอ่าวไทยและจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอคอนสัก และอำเภอกาญจนดิษฐ์ เป็น อำเภอที่มีอาณาเขตอยู่ทางตะวันออก

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีรูปร่างเหมือนวงกลม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ประมาณ 49% ส่วนที่เป็นป่า มีทั้งป่าดงดิบ ป่าชายหาด และป่าดงดิบ รวมเป็นพื้นที่ป่าถึง 31% ของจำนวนพื้นที่ทั้งจังหวัด มีแม่น้ำตาปีและแม่น้ำพุมดวงหรือแม่น้ำศรีรัฐ เป็นแม่น้ำสำคัญ

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือสลับกัน จึงมีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูร้อนมีเพียงเดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน นอกนั้นเป็นฤดูฝน

2. ภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก การประกอบอาชีพนี้จำแนกออกเป็น การกสิกรรม การเลี้ยงสัตว์ และการปศุกรรม

2.1 การกสิกรรม

การประกอบทางการกสิกรรมมีทั้งทำเพื่อเลี้ยงชีพและเพื่อการค้า ชนิดของกสิกรรมที่ทำกันอย่างกว้างขวางได้แก่ การปลูกข้าว การทำสวนยางพารา การทำสวนมะพร้าว การทำสวนทุเรียน สวนส้ม สวนมะม่วงหิมพานต์ และสวนมังคุด เป็นต้น แต่การกสิกรรมที่ทำกันเป็นล้าเป็นสันคือ การปลูกข้าว การทำสวนยางพารา การทำสวนมะพร้าว การทำสวนทุเรียน การทำสวนเงาะ และการทำสวนกลางสาด

2.2 การเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดนี้ยังไม่แพร่หลาย คนบางกลุ่มยังนิยมใช้สัตว์เป็นเครื่องทุ่นแรง แต่ในระยะหลังเริ่มมีผู้หันมาให้ความสนใจ เลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคมากขึ้น

2.3 การประมง

ชาวสุราษฎร์ธานีสามารถประกอบอาชีพได้ทั้งการประมงน้ำเค็ม ประมงน้ำจืด และประมงน้ำจืด ตัวอย่างอาชีพทางการประมง เช่น การอวนรุน การทำนากุ้ง การทำฟาร์ม

เลี้ยงหอยนางรม โดยเฉพาะที่บริเวณอ่าวท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ เป็นที่เพาะเลี้ยงหอยนางรมที่มีชื่อเสียงมาก เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการทำเมืองแร่ การเก็บรังนกนางแอ่น การทำน้ำตาลโตนด และการทำไข่เค็ม

ประวัติศาสตร์

ดินแดนบริเวณจังหวัดสุราษฎร์ธานีปัจจุบันนี้ แต่เดิมคงจะเจริญรุ่งเรืองมาแล้วเป็นอันมาก อาจมีฐานะเป็นศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรมแบบศรีวิชัย บนดินแดนแหลมทองระหว่างพุทธศตวรรษที่ 12-18 เป็นอย่างน้อย และอาจจะเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัยนี้ด้วย ซึ่งร่องรอยของอดีตดังกล่าวยังปรากฏให้เห็นในรูปของศิลปโบราณวัตถุและโบราณสถาน ซึ่งพบได้ทั่วไปในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะที่เมืองไชยาเก่า และเมืองเวียงสระ

อาณาจักรศรีวิชัยเป็นอาณาจักรหนึ่งที่เคยมีอำนาจมาก จนได้ขยายตัวเป็นจักรวรรดิครอบคลุมบริเวณคาบสมุทรมลายู หมู่เกาะในทะเลจีนใต้ และบางครั้งได้ไปถึงเกาะลังกา อีกทั้งได้เคยเป็นศูนย์กลางในการศึกษาและเผยแผ่ในพุทธศาสนาเถรวาทมหายาน เช่นเดียวกับอินเดีย แต่เรื่องที่ตั้งของศูนย์กลางของอาณาจักรยังมีความสับสนอยู่ จนไม่อาจชี้ชัดลงไปอย่างแน่นอนได้ว่าตั้งอยู่ที่ใดระหว่างคาบสมุทรมลายู (ภาคใต้ของประเทศ) กับเกาะสุมาตราของประเทศ อินโดนีเซีย

ผู้สันนิษฐานเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นคนแรก คือ ดร. ยอร์ช เซเดส์ ศาสตราจารย์ชาวฝรั่งเศส สันนิษฐานว่าศูนย์กลางแรกเริ่มของศรีวิชัยตั้งอยู่ที่เมืองปาเล็มบัง ทั้งนี้โดยการสันนิษฐานจากศิลาจารึกที่พบ (ประมาณ 5 หลัก) ต่อมานักโบราณคดีจำนวนไม่น้อยเกิดความลังเลในทฤษฎีของ ดร. เซเดส์ โดยเฉพาะ ดร. มาร์ทุมทาร์ ชาวอินเดียมีความเห็นว่าศูนย์กลางของศรีวิชัย น่าจะตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายู ซึ่งอาจจะเป็เมืองใดเมืองหนึ่งที่มีหลักฐานว่าเคยเป็นเมืองโบราณ นอกจากนี้ผู้ที่ชี้ชัดมากยิ่งขึ้น ก็คือ ดร. ควอวิช เวลล์ นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ ซึ่งได้สำรวจสถานที่สำคัญหลายแห่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แล้วได้แสดงความเห็นว่า เมืองไชยาแห่งเดียวเท่านั้นที่มีหลักฐานโบราณคดีพร้อมทุกอย่างที่บ่งบอกว่าเคยเป็นราชธานีของอาณาจักรศรีวิชัย ส่วนนักโบราณคดีอีกกลุ่มหนึ่งได้เสนอว่า ศรีวิชัยน่าจะเป็นสหพันธรัฐ อันประกอบขึ้นด้วยกลุ่มนครรัฐ อาจจะอยู่ในราชวงศ์เดียวกัน คือ ราชวงศ์ไศเลนทร์ ซึ่งบางครั้งบางสมัยอาจจะแยกกันอยู่อย่างเป็นอิสระต่อกัน แต่เมื่อเจ้าแห่งนครรัฐหนึ่งนครรัฐใดมีอำนาจเป็นที่ยอมรับของนครรัฐอื่น ก็จะมีฐานะเป็น "ศรีวิชัยนันทราชา" หรือ "ศรีวิชัยนันทภูมิบาล" ผู้เป็นใหญ่เหนือเจ้าผู้ครองนครรัฐศรีวิชัยทั้งหมด

ครั้งเมื่ออาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมลง ดินแดนซึ่งเป็นจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปัจจุบัน ได้แยกออกเป็น 3 เมือง คือ 1) เมืองไชยา 2) เมืองท่าทอง และ 3) เมืองศรีวิชัยนิคม และในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าอยู่หัว พระองค์โปรดให้ย้ายเมืองท่าทองมาตั้งที่บ้านดอน และยกฐานะเป็นเมืองจัตวา ขึ้นต่อกรุงเทพฯ พระราชทานว่า “เมืองกาญจนดิษฐ์”

ร.ศ.117 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์เสด็จประพาสมณฑล บัณฑิตประทับแรมที่พระตำหนักสวนสราญรมย์บนควน (เนิน) ท่าข้าม อำเภอพุนพิน ทอด พระเนตรเห็นประชาชนมีกิริยามารยาทเรียบร้อย ประกอบกับได้ทรงทราบจากผู้ปกครองบ้านเมืองว่า ประชาชนเมืองนี้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม ยึดมั่นพระพุทธศาสนา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเมืองไชยาเป็นเมือง “สุราษฎร์ธานี” อันหมายถึง เมืองคนดี และทรงเปลี่ยนชื่อแม่น้ำหลวงเป็นแม่น้ำตาปี สาเหตุที่พระองค์ทรงเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เข้าใจว่า คงเปลี่ยนชื่อมาจากประเทศอินเดีย ซึ่งมีแม่น้ำ “ตาปติ” และที่ริมฝั่งซ้ายของปากแม่น้ำมีเมืองชื่อว่า “สุรัฏฐ์” (สุราษฎร์)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์โปรดให้ยุบมณฑลสุราษฎร์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดอื่น ๆ ที่ขึ้นกับมณฑลสุราษฎร์ไปขึ้นกับมณฑลนครศรีธรรมราช

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงราชการประกาศยุบมณฑลทั่วราชอาณาจักร จังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงขึ้นต่อกระทรวงมหาดไทย

โบราณคดี

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีต จากหลักฐานโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ปรากฏว่าดินแดนแห่งนี้มีเมืองโบราณอยู่หลายแห่ง เป็นต้นว่า เมืองไชยา เมืองพุนพิน เมืองท่าทอง เมืองท่าขนอน และเมืองเวียงสระ ที่เมืองโบราณเหล่านี้ต่างก็มีโบราณวัตถุ โบราณสถานอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น

1. โบราณวัตถุ

มรดกทางวัฒนธรรมของชาวศรีวิชัยในภาคใต้ที่เด่นมากอย่างหนึ่ง คือ การสร้างรูปเคารพตามคติของพุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ รูปพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร บริเวณที่พบมากได้แก่ ที่อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา อำเภอเมือง อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะประติมากรรมชิ้นเอกล้วนพบที่ไชยาทั้งสิ้น เช่น พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร จำนวนหลายองค์ รูปเคารพในศาสนาพราหมณ์ เช่น พระนารายณ์ทั้งที่

เป็นศิลาและสำริด รูปพระอิศวร ศิวลึงค์ และโยนีธรรมชาติ เครื่องถ้วยชามจีนตั้งแต่สมัยต้นราชวงศ์ถัง ตลอดจนถึงราชวงศ์ซ่ง เครื่องมือหินใหม่ และกลองมโหระทึก ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงว่าเมืองไชยา เคยเป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณ มาตั้งแต่สมัยหินศิลาจารึกที่มี ใจความกล่าวถึงพระเจ้ากรุงศรีวิชัย พระพุทธรูปศิลาและอสุรสถักจากศิลาแลงที่อำเภอไชยา พระพุทธรูปประทับนั่งห้อยพระบาทที่วัด ถ้ำคูหา อำเภอกาญจนดิษฐ์ พระพุทธไสยาสน์วัดถ้ำคูหา และพระพุทธรูปไสยาสน์วัดเขาพระนัม อำเภอกาญจนดิษฐ์ เป็นต้น

2. โบราณสถาน

โบราณสถานที่สำคัญที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีอยู่หลายแห่ง เช่น เจดีย์สมัยศรีวิชัย 4 องค์ คือ เจดีย์พระบรมธาตุไชยา เจดีย์วัดแก้ว เจดีย์วัดหลง และเจดีย์วัดเวียง อำเภอไชยา ชาก เมืองโบราณที่บ้านเวียง ร่องรอยท่าเรือโบราณที่แหลมโพธิ์และบ้านพุมเรียง คุนท่าข้ามและวัดศรีวิชัยที่อำเภอพุนพิน วัดถ้ำสิงขรอำเภอศรีวิชัยนิคม พระบรมธาตุเกาะสมุยอำเภอเกาะสมุยวัดเวียงสระอำเภอบ้านนาสาร ตำหนักแก้วอำเภอพุนพิน ยุทธภูมิสมัยโบราณ ริมฝั่งขวามือน้ำตาปี และเขาศพ (เขาศก) อำเภอพนม เป็นต้น

ศาสนา

ศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธเผยแผ่เข้ามายังภาคใต้เป็นครั้งแรกเมื่อใดและศาสนาใดจะเข้ามาก่อนหรือหลังนั้น ยังไม่ปรากฏหลักฐานที่สรุปได้อย่างแน่ชัด แต่อย่างไรก็ตามศาสนาทั้งสองได้แพร่หลายอย่างกว้างขวาง และชนชาวภาคใต้ส่วนใหญ่ได้รับศาสนาทั้งสองไว้ผสมผสานกัน (ยกเว้นจังหวัดสตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลและศาสนาอิสลาม) ศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ได้มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นกลไกช่วยกำหนดรูปแบบวัฒนธรรมของชาวภาคใต้ กล่าวได้ว่าเกือบตลอดปีชาวพื้นเมืองภาคใต้จะมีกิจกรรมทางศาสนาที่มีทั้งศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธควบคู่กันอยู่เสมอโดยเฉพาะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังมีปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดแทบทุกท้องที่

ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี หลักฐานทางโบราณวัตถุและโบราณสถานที่แสดงถึงร่องรอยทางวัฒนธรรมของศาสนาพราหมณ์ ได้แก่ พระวิฆณุที่วัดศาลาทั้ง ที่เวียงสระ และที่เขาศรีวิชัย เทวรูปที่วัดใหม่ อำเภอไชยา สระน้ำโบราณที่ทำขนะ รูปพระศิวะที่เวียงสระ ศิวลึงค์และโยนีที่พบที่ไชยา และวัดใหม่ชลธารที่อำเภอไชยา เป็นต้น

ภาษา

1. ตระกูลภาษา

จากการศึกษาภาษาถิ่นของโบราณไทย พบว่า ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี เป็นภาษาในตระกูลภาษาชเวตา ซึ่งอยู่ในกลุ่มภาษานครศรีธรรมราช

2. ลักษณะพิเศษของภาษา

ลักษณะพิเศษของภาษาสุราษฎร์ธานีในส่วนที่แตกต่างกับภาษาไทยมาตรฐานเช่น

2.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้น

ภาษาถิ่น สุราษฎร์ธานี	ภาษาไทย มาตรฐาน	ตัวอย่างคำ		หมายเหตุ
		ภาษาถิ่น สุราษฎร์ธานี	ภาษาไทย มาตรฐาน	
คว / khw /	ฟ / f	คว่า	ฟ้า	เว้นทำชนะ, ไชยา, ท่าช้าง
ฮ / h /	ง / ng	เฮิน	เงิน	
มร / mr /	-	มรับ	ล่ำรับ	
มล / ml /	-	เมลือก	เมือก	

2.2 ระบบประโยค

การเรียงคำในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี ที่แตกต่างกับภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้อื่น ๆ คือ ประโยคปฏิเสธ กล่าวคือ ภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานีใช้คำช่วยบอกความปฏิเสธไว้หน้าคำกริยา ดังตัวอย่าง

ไม่ทำได้ หมายความว่า ทำไม่ได้

ไม่ไปถูก หมายความว่า ไปไม่ถูก เป็นต้น

2.3 ถ้อยคำ

การที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเนื้อที่กว้างใหญ่ ทำให้พลเมืองในแต่ละอำเภอมียถ้อยคำภาษาที่แตกต่างกันออกไปบ้าง แต่ก็ไม่มากนัก ถ้อยคำภาษาที่เป็นของท้องถิ่นนี้ค่อนข้างชัดเจน มีอยู่หลายคำ เช่น

ตายของ

เสียชีวิต

หยัน

เข้าท่า, ดี

ไม่ไร, หาไรไม่

ไม่เป็นไร

ทำหรือ	ทำอะไร
มีก	ดื่ม
สาคลาย	ค่อยยังชั่ว
ม่อหรือ	เมื่อไร
เสดสา	ตกยาก, ล้าลาก, นำเวทนา
หวังเหวิด	เป็นห่วงกังวล
ซักลา	น้ำครำได้ถูนครำ

2.4 ลำนวนโวหาร

ลำนวนโวหารของชาวสุราษฎร์ธานี มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวอย่างเห็นได้ชัด ข้อความของลำนวนมีทั้งที่คล้องจองและไม่คล้องกัน ดังตัวอย่าง

เรือร้ายเอาแต่เหล็ก (หญิงสาวแต่งงานกับชายมีอายุเพราะหวังสมบัติ)

คนลอกอ (คนไม่มีแก่นสาร ไร้สาร)

2.5 ภาษิต

ชาวสุราษฎร์ธานีก็เช่นเดียวกับจังหวัดอื่นที่ใช้ภาษิตเป็นเครื่องอุปมาอุปไมยเตือนสติคนทั่ว ๆ ไป และกลุบุตรกลุธิดา ภาษิตที่น่าสนใจของชาวสุราษฎร์ธานี เช่น

ระวังกายให้ดี อย่าไว้ใจคน ปาหนามปาเลี่ยน เบียดเบียนอกตน อย่าไว้ใจคน หยัดเนื้อเชื้อใจ

หญิงคิดนอกใจ ชำฉัวถึงตาย ควรหมายจำไว้ หญิงดีมากมาย หญิงร้ายยังครัน

นอกจากนี้ยังมีคำกลอนของชาวพื้นเมือง เมื่อครั้งที่สุราษฎร์ธานียังมีชื่อว่า เมืองไชยา อยู่ว่า

“อันเมืองไชยา ใครไปใครมา อาหารไม่อด อาริอารอบ ไม่ชอบถ้อยศ เป็นที่ปรากฏ กันมาแต่ไร”

ครั้งเปลี่ยนชื่อเป็นเมืองสุราษฎร์ธานีแล้ว มีคำกล่าวว่

“สุราษฎร์ธานี เป็นเมืองคนดี มีศีลธรรม เอื้อเฟื้อเจือจาน เป็นการประจำจิตใจไม่ดำ สมเป็นคนดี”

คำกล่าวของชาวพื้นเมืองอีกอย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นว่าในสถานที่นั้น ๆ มีสิ่งใดอยู่มาก คือ

“ละตอวัดประคู้ พลุคลองยัน ทุเรียนหวานมัน คลองพระแสง ย่านดินแดงของ
ป่า เคียนซาบ่อถ่านหิน พุนพินมีท่าข้าม น้ำแม่น้ำตาปี ไม้แก้วดีเขาประสงค์ กระแตะดงกลางสาต
สิงประหลาดกึ่งพนม เงาะอุดมบ้านล้อง จากและคลองโนบาง ท่าช้างคันตาล บ้านนาสารแร่
ท่าทองอุเทวัดเก่า อ่าวบ้านดอนปลา ไซยาข้าว มะพร้าวเกาะสมุย”

การศึกษาเล่าเรียน

การศึกษาเล่าเรียนในสมัยก่อนของชาวสุราษฎร์ธานี จำกัดอยู่ในวงแคบ ๆ มิได้ แพร่หลาย
และให้โอกาสแก่ผู้เรียนอย่างกว้างขวางดังเช่นในปัจจุบันนี้ ผู้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนส่วนใหญ่มัก
จะเป็นผู้มียศฐาบรรดาศักดิ์ หรือไม่ก็เป็นเจ้านายชั้นสูงและนักบวช ชาวบ้านธรรมดา ๆ น้อยคนนัก
จะได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน โดยเฉพาะสตรีด้วยแล้ว ยังมีโอกาสน้อยลงไปอีกหรือไม่มีโอกาสเลย
จะเรียนรู้ก็เพียงงานบ้านงานเรือนเท่านั้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะบิดามารดาหรือผู้ปกครองเกรงว่า เมื่อ
ได้ศึกษาเล่าเรียนแล้วจะเขียนเพลงยาวติดต่อกับผู้ชาย ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของครอบครัวและ
วงศ์ตระกูลได้ ในสมัยก่อนจึงมีผู้หญิงน้อยคนนักที่จะรู้หนังสือ

ในส่วนของสถานศึกษาและผู้สอนนั้น สถานศึกษาสมัยก่อนมีศูนย์กลางอยู่ที่วัดหรือที่
บ้านของผู้เฒ่า บิดามารดาที่เห็นความสำคัญของการศึกษาจะนำบุตรหลานของตนไปมอบให้ครู
หรือพระผู้สอน พร้อมกับจัดเครื่องบูชาไปมอบแก่ครูเพื่อแสดงความเคารพอย่างสูงด้วย และถือว่า
ผู้ที่บิดามารดามอบให้แก่ครูแล้วนั้นจะมีฐานะเป็นลูกศิษย์ ครูจะดูด่าว่ากล่าวหรือลงโทษอย่างใดก็
ได้ หรือจะให้ทำกิจกรรมการงานใดก็ได้ ผู้เป็นลูกศิษย์จะต้องขยันหมั่นเพียรในการ เล่าเรียนและจะ
ต้องคอยปรนนิบัติครู สำหรับผู้สอนนั้นมักจะได้รับยกย่องนับถืออย่าง กว้างขวางว่าเป็นผู้ที่มี
ความซื่อสัตย์สุจริต อดทน มีจริยวัตรที่ถึงพร้อมที่จะเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น ผู้เป็นครูจึงอยู่ในฐานะ
“ผู้ศักดิ์สิทธิ์” ในความรู้สึกของลูกศิษย์และบุคคลทั่วไป

ในการเรียนการสอน เมื่อครูรับลูกศิษย์ไว้แล้ว จะเริ่มการสอนโดยให้ลูกศิษย์ท่องบท
“สัดดี” หรือ “สัสดิ” จนขึ้นใจ เพราะถือว่าเป็นการประกาศบูชาพระคุณครู ผู้เป็นศิษย์จะต้องกล่าว
บทไหว้สัดดีอย่างน้อยวันละ 3 ครั้ง คือ เมื่อตื่นนอน ก่อนที่จะเริ่มเรียนหนังสือ และก่อนเข้านอน
ซึ่งถือเป็นระเบียบที่ต้องปฏิบัติ ถ้าไม่ปฏิบัติเชื่อกันว่าจะทำให้การศึกษาเล่าเรียนไม่สัมฤทธิ์ผล

ขณะที่ครูสอนให้ลูกศิษย์ท่องจำบทไหว้สัดดีนั้น ครูจะสอนเขียนสอนอ่านหนังสือควบคู่
ไปด้วย อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน คือ ไม้กระดาน ดินสอขาว และไม้ถ่านระกำเผาไฟ หรือ
ถ่านไฟหอยผ่าใส่ไว้ในกะลามะพร้าวที่มีน้ำอยู่เพื่อใช้ลบกระดาน ครูบางคนจะเขียนแบบเรียนด้วยสี
หรือขัน บางคนขีดตัวหนังสือลงในไม้กระดานก็มี ตัวหนังสือชุดแรกที่ครูสอน คือ นอโม กอ ช้อ

เมื่ออ่านออกเขียนได้คล่องแคล่วแล้ว จึงจะไปเรียนเนื้อหาอื่น ๆ คือ เริ่มเขียน กอขอ กอกา โดยผู้เรียนจะต้องหมั่นเขียนตามแบบที่ครูเขียนให้ดู และจะต้องเขียนตัวอักษรให้ได้บรรทัดเป็นการแสดงความเคารพต่อครูนั่นเอง ใครเขียนบนบรรทัดเชื่อกันว่าจะประสบความสำเร็จในกิจการงานทั้งปวง

หลังจากเรียน กอขอ กอกา ได้คล่องแคล่วแล้ว ก็เริ่มเรียนการแจกลูกในแม่ตัวสะกดต่าง ๆ เช่น แม่กง, กน, กม, เกย, กก, กต เป็นต้น ต่อจากนั้นก็ฝึกอ่านหนังสือที่เรียกว่า "หนังสือสวด" เพื่อฝึกการอ่านให้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น ถ้าเป็นกลอนแปด กลอนหก กลอนสี่ ก็จะอ่านโดยใช้ท่วงทำนองกลอนหนึ่งตะลุง หรือที่เรียกว่า "กล่าวบทหนึ่ง" แต่ถ้าเป็นกาพย์ เช่น กาพย์ยานี กาพย์อับัง หรือกาพย์สุรางคนางค์ ก็จะมีท่วงทำนองแตกต่างกันออกไปอีก

หนังสือที่ใช้สวดส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนิทาน นิยาย มักเขียนเป็นร้อยกรอง เรื่องที่สวดมักบันทึกลงในหนังสือบุด เรื่องที่สวดกันอย่างแพร่หลายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ พระวรวงศ์ ไกรสิทธิ์ โคบุตร นายทนนางบัวทอง จำปาสีตัน พระรถ วรรณสิน และเรื่องอื่น ๆ อีกมาก

เมื่อผู้เรียนสวดหนังสือได้คล่องแคล่วแล้ว ถ้าจะขออนุญาตครูกลับไปประกอบอาชีพที่บ้านก็ได้ แต่ถ้ายังอยู่ต่อไปก็ต้องศึกษาเนื้อหาอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น เรียนอักษรขอม เลขคณิต เวทมนตร์ ตำรายา ซึ่งส่วนใหญ่โดยเฉพาะผู้ชายก็จะเรียนรู้กันทุกคน

ที่กล่าวมานั้นเป็นการศึกษาเล่าเรียนของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแบบเก่า ซึ่งในปัจจุบันไม่ได้มีปรากฏอยู่อีก ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการศึกษาแผนใหม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวางรูปแบบการศึกษาเล่าเรียนจึงเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง

วัฒนธรรม

สุราษฎร์ธานี เป็นดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณ จึงทำให้มีการสังสมรดกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ไว้มากมาย เป็นต้นว่า ประเพณี การละเล่น วรรณกรรม และ ความเชื่อ ทั้งนี้ วัฒนธรรมบางอย่างก็อาจมีปรากฏในท้องถิ่นอื่นด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะท้องถิ่นใกล้เคียง ซึ่งได้แก่ ชุมพรและนครศรีธรรมราช อนึ่ง วัฒนธรรมของชาวสุราษฎร์ธานีที่จะกล่าวถึง เป็นวัฒนธรรมที่ชาวสุราษฎร์ธานียึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ได้แก่

1. ประเพณี

ชาวสุราษฎร์ธานีมีประเพณีต่าง ๆ ที่ยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น ประเพณีวันสารทกลางปี หรือที่ชาวพื้นเมืองเรียกว่า “วันรับส่งตายาย” หรือ “รับเปรตส่งเปรต” ประเพณีทำบุญสวดหม้อบ้าน ประเพณีสวดมาลัย ประเพณีลากพระหรือชักพระ ประเพณีสวดทุ่ง ประเพณีทอดผ้าป่า ซึ่งจะทำควบคู่ไปกับประเพณีลากพระ ประเพณีการทำขวัญข้าว และประเพณีแห่เจ้าขอมูลนิธิกุศลศรัทธา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

2. มหรสพ

มหรสพซึ่งเป็นที่นิยมและรู้จักกันแพร่หลายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ หนังตะลุง มโนราห์ และลิเกป่า

3. การละเล่น

การละเล่นซึ่งเป็นที่นิยมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีหลายอย่าง เช่น เพลงบอก เพลงคำดัก เพลงนา และเพลงเรือ

4. กีฬา

กีฬาซึ่งเป็นที่นิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีหลายอย่าง เช่น ว่ายน้ำ การเล่นส่บ้า การชกมวย โดยเฉพาะมวยไชยาเป็นมวยที่มีชื่อเสียงมาแต่อดีต

5. ศิลปหัตถกรรม

งานศิลปหัตถกรรมซึ่งเป็นที่ยุ้จักกันของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น ผ้าไหมพุมเรียง หมวกพุมเรียง การแกะหนังตะลุง การแทงหยวก ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว ผลิตภัณฑ์จากหวาย และผ้าไหมท่าชนะ เป็นต้น

6. อาหาร

อาหารท้องถิ่นของชาวสุราษฎร์ธานี เช่น ซี่ปลาเออะ (แกงพุงปลาหรือไต่ปลา) ยำเห็ดเหมีด หลนปลาแป้นแดง ยำสาหร่ายทะเล โฉงโด้ง (อาหารคาวประเภทก๋วยเตี๋ยว) ผักเหนาะ หนาง กุ้งลัม หอยลัม เป็นต้น อาหารหวาน เช่น ขนมกรุป เหนียวกวน ขนมจิ้งจก ขนมพอง ขนมลา และขนมไข่ปลา

ความรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของแหล่งข้อมูลดังกล่าว นับได้ว่ามีความสำคัญในการศึกษา วิเคราะห์วรรณกรรมทางหนึ่ง เพราะนอกจากจะมีส่วนช่วยส่งเสริมการพิจารณาข้อมูล ทำให้เราได้เข้าใจวรรณกรรมท้องถิ่นมากขึ้น ยังจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่นของตัวเองอีกด้วย

บรรณานุกรม

- ชวน เพชรแก้ว. วรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ธานีจากหนังสือชุด. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2532.
- ณัฐพงศ์ ลำภูทอง. "การสร้างประมวลการสอนรายวิชา ส 072 ท้องถิ่นของเรา 2 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุราษฎร์ธานี". วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2538.
- วัชรภรณ์ พัฒนศิริ. "วิเคราะห์วรรณกรรมประเภทนิทานประโลมโลกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี". วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2540.

บทที่ 2

นิทาน เรื่องเล่า นิยาย และตำนาน

ความหมายของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ให้ความหมายของนิทานว่า “นิทาน น. เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป นิทานคำกลอน เป็นต้น

กึ่งแก้ว อรรถาธิบาย (2519 : 12) ให้ความหมายของนิทานว่าหมายถึง เรื่องที่เล่าสืบกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ

ประทีป คล้ายสุบรรณ (2531 : 62) ได้อธิบายว่า นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเล่าที่ชาวบ้านผูกเรื่องขึ้นเล่าสู่กันฟังด้วยถ้อยคำธรรมดาเป็นภาษาร้อยแก้ว หรือถ้อยคำสำนวนของชาวบ้านในแต่ละถิ่น เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน จนไม่ทราบว่าเป็นคนต้นคิดแต่งขึ้น

จากความหมายทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว จนไม่ทราบว่าเป็นคนต้นคิดแต่งขึ้น

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ให้ความหมายของเรื่องเล่า และนิยาย ไว้ว่า

เรื่อง น. ภาวะหรือเนื้อหาของสิ่งซึ่งเนื่องกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะ

เล่า ก. พูดหรือบอกเรื่องราวให้ผู้อื่นฟัง เช่น เล่าเรื่อง ท่องบ่น เช่น เล่ามนตร์

ดังนั้น เรื่องเล่า หมายถึง เนื้อหาของสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่พูดหรือบอกเรื่องราวให้ผู้อื่นฟัง

นิยาย น. เรื่องที่เล่ากันมา

ดังนั้น ในการศึกษา นิทาน เรื่องเล่า นิยาย จะเห็นว่า ความหมายของนิทาน เรื่องเล่า นิยาย มีความหมายไปในแนวทางเดียวกัน จึงกล่าวถึงเฉพาะนิทานพื้นบ้านเท่านั้น เพราะมีความหมายครอบคลุมทั้งเรื่องเล่าและนิยายไว้แล้ว

ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

วิเชียร ณ นคร (2531 : 25 – 28) กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ ดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานด้วยวิธีมุขปาฐะ กล่าวคือ เล่าสู่กันฟังและจดจำกันมา จนไม่อาจทราบว่าเป็นผู้แต่งหรือริเริ่มเล่าเป็นคนแรก
2. เป็นเรื่องที่ยอมรับเล่าด้วยภาษาร้อยแก้วกล่าวคือ มุ่งเอารสของเนื้อเรื่องมากกว่ารสของคำ
3. นิทานดำเนินเรื่องอย่างง่าย ๆ กล่าวคือ มีลีลาในการดำเนินเรื่องคล้ายคลึงกันแทบทุกเรื่อง เมื่อเปิดเรื่องกันก็มักจะกล่าวถึงตัวละครเอก พฤติกรรมของตัวละครเอก การพบอุปสรรค และการแก้ปัญหาอุปสรรคจนเป็นผลสำเร็จ จุดสุดยอดของเรื่องมักอยู่ที่ฉากองสุดท้ายหรือจากสุดท้าย เมื่อคลี่คลายปัญหาหรืออุปสรรคได้ เรื่องก็จบลง
4. นิทานมีโครงเรื่องไม่ซับซ้อน เมื่อเริ่มเรื่องก็จะเดินเรื่องไปข้างหน้าเรื่อย ๆ ไม่ค่อยมีการเล่าเรื่องย้อนหลัง หรือยกเหตุการณ์ปลายเรื่องมาเป็นจุดเริ่มเรื่อง ดังเช่น เรื่องสั้นหรือละครสมัยใหม่

ประเภทของนิทานพื้นบ้าน

การแบ่งนิทานโดยใช้รูปแบบเป็นเกณฑ์นั้น ได้มีการแบ่งไว้หลายแนวตามทฤษฎีและเหตุผลของนักคติชนวิทยา คือ กุหลาบ มัลลิกะมาส กิ่งแก้ว อัดถากร และวิเชียร ณ นคร ซึ่ง ผู้วิจัยนำมาศึกษานิทานพื้นบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสรุปรูปแบบของนิทานสุราษฎร์ธานีได้ ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา (Fairy Tale) หมายถึง นิทานเรื่องเก่าแก่ที่แสดงพฤติกรรมของตัวละครที่เกี่ยวข้องผูกพันกับอำนาจเหนือธรรมชาติ สะท้อนความเชื่อถือในสังคมยุคโบราณ เช่น ความเชื่อเรื่องเทพ เรื่องมนุษย์ เรื่องไสยศาสตร์ และเรื่องสัตว์ใหญ่ เป็นต้น โครงเรื่องอาจประกอบด้วยหลากหลายรายละเอียด เนื้อเรื่องแม้จะบ่งบอกแหล่งกำเนิดและฉาก แต่ก็ไม่สามารถบ่งชี้ได้ชัดเจนว่า ณ ที่ใด และอยู่ในช่วงเวลาใด

2. นิทานคติ (Fable Tale) หมายถึง นิทานที่มุ่งเน้นคำสอนใจหรือสุภาษิตเป็นหลัก โดยมีตัวละครทั้งที่เป็นมนุษย์บ้าง สัตว์บ้าง หรือเทพบ้าง เป็นผู้ดำเนินเรื่อง เนื้อหาสอดแทรกข้อสอนใจผู้ฟัง ตลอดจนให้แนวทางในการดำรงชีวิตที่ถูกต้องของคลองธรรม โดยวิธีบอกตรง ๆ ก็มี ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้เรียกนิทานนี้ว่า นิทานคติธรรมบ้าง นิทานสุภาษิตบ้าง และนิทานอุทาหรณ์บ้าง

3. นิทานวีรบุรุษ (Hero Tale) หมายถึง นิทานที่แสดงวีรกรรมของตัวละครเอก แสดงให้เห็นการต่อสู้ที่กล้าหาญเด็ดเดี่ยว ซึ่งบางครั้งก็ซับซ้อนและยืดเยื้อ แต่ก็สามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคได้

4. นิทานอธิบายเหตุผล (Explanatory Tale) หมายถึง นิทานที่มุ่งอธิบายความเป็นมาของปรากฏการณ์ธรรมชาติ เทพเจ้า คน สัตว์ พืช สถานที่ และถ้อยคำสำนวน

5. นิทานตลก (Jest Tale) หมายถึง นิทานซึ่งมุ่งแสดงความขบขันเป็นสำคัญ บางครั้งอาจมีลักษณะหยาบโลนปนอยู่บ้าง โครงเรื่องไม่สลับซับซ้อนและเนื้อหาไม่ยาวมากนัก แก่นเรื่องอยู่ที่การใช้คำ ซึ่งบางเรื่องใช้คำที่มีความหมายสองแง่ การเล่าจึงเน้นอยู่ที่กลวิธีของผู้เล่าที่จะทำให้ผู้ฟังเกิดขบขัน ควบคู่ไปกับความคมคายของถ้อยคำหรือเหตุผลของเรื่อง

6. นิทานสัตว์ (Animal Tale) หมายถึง นิทานซึ่งมีตัวละครเกือบทั้งเรื่องเป็นสัตว์ แก่นเรื่องแสดงถึงความฉลาด อูบาย กลวิธีแก้ปัญหาเป็นเรื่องหลัก และอาจจะมีเรื่องคุณธรรม ซึ่งสามารถใช้เป็นอุทาหรณ์ได้เป็นเรื่องราว

7. นิทานชีวิต (Romantic Tale) หมายถึง นิทานที่บอกเล่าชีวิตของตัวละคร ซึ่งจำลองไปจากชีวิตจริงของผู้คนในสังคมใดสังคมหนึ่ง ตัวละครในนิทานประเภทนี้มีลักษณะเป็นสามัญชนมากกว่าท้าวพระยามหากษัตริย์หรือชนชั้นสูง บทบาทตัวละครมักย่ำถึงคุณสมบัติความเป็นมนุษย์ ปุถุชน และสะท้อนถึงทัศนคติ ค่านิยม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของสามัญชนอย่างกว้างขวาง

8. นิทานภูตผี (Ghost Tale) หมายถึง นิทานที่มีตัวละครเป็นผีรวมอยู่ด้วย หรือมีภูตผีเป็นตัวดำเนินเรื่อง

คุณค่าของนิทาน

การศึกษานิทานจะช่วยให้เข้าใจในกลุ่มชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น นิทานจึงมีคุณค่าอย่างยิ่ง กล่าวคือ

1. นิทานเป็นต้นกำเนิดของวรรณคดีของชาติต่าง ๆ เช่น ขุนช้างขุนแผน คาวี
2. นิทานแสดงให้เห็นถึงภาพชีวิตของบุคคลในท้องถิ่น เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และความคิดต่าง ๆ และทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างกลุ่มชนในท้องถิ่นนั้นด้วย
3. นิทานเป็นเครื่องสอนศีลธรรม เพราะนิทานพื้นบ้านเกือบทุกประเภท โดยเฉพาะประเภทนิทานคติและนิทานสัตว์ จะแสดงผลของการทำความดีและความชั่วไว้อย่างชัดเจน หรือแม้กระทั่งนิทานตลก ก็ยังมีคติแทรกไว้เสมอ การสอนศีลธรรมผ่านนิทานนั้น โดยทั่วไปได้ผลดีกว่าการสอนโดยตรง

4. นิทานเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ ความคิด จากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เช่น นิทานอธิบายเหตุผล และนิทานชีวิต

5. นิทานเป็นเครื่องบันเทิงใจของกลุ่มชน เช่น นิทานตลก นิทานปรัมปรา

6. นิทานพื้นบ้านเป็นสายใยแห่งความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวและในสังคม การที่พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย และลูกหลาน ล้อมวงกันเล่านิทาน ฟังนิทาน ย่อมทำให้ครอบครัวอบอุ่น คนในครอบครัวใกล้ชิดกัน เกิดความเข้าใจกัน และผู้ใหญ่ยังมีโอกาสสอดแทรกการอบรมสั่งสอนไปด้วย

ประโยชน์ของนิทานพื้นบ้าน

1. ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจชีวิตและสังคมของท้องถิ่นอันเป็นพื้นฐานของสังคม เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี

2. ทำให้สังคมมีระเบียบ เพราะนิทานพื้นบ้านได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเสมือนกรอบล้อมให้ชีวิตอยู่ในขอบเขตที่นิยมกันว่าดีและถูกต้อง ได้รับการอบรมอยู่กับวิถีชีวิตแบบนั้น ๆ มาตลอด

3. ทำให้ได้ประโยชน์ทางด้านภาษา เพราะนิทานพื้นบ้านจะสะท้อนให้เห็นคุณค่าด้านภาษา จากภาษาถิ่นที่ใช้ในกลุ่มชนต่าง ๆ หรือจะปรากฏในลักษณะของการใช้ถ้อยคำในรูปของภาษิต คำขวัญ คำพังเพย ปริศนาคำทาย เป็นต้น

4. ทำให้ได้ประโยชน์ทางด้านจิตวิทยา มีการอบรมนิสัยของเยาวชนโดยการใช้ความเชื่อต่าง ๆ เช่น ห้ามเล่นซ่อนหาตอนกลางคืนเพราะผีจะลักไปซ่อน การห้ามเล่นซ่อนหาตอนกลางคืนก็เพราะเป็นช่วงสวัสดิภาพของเด็ก อาจเกิดอันตรายได้หากเด็กไปซ่อนในที่ที่ไม่ปลอดภัย อาจโดนสัตว์มีพิษทำร้ายหรือโดนลักพาตัวไปได้

5. ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ก่อให้เกิดชาตินิยม ภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติ

6. ทำให้ตระหนักในคุณค่าทำให้เกิดความหวงแหนอันก่อให้เกิดการอนุรักษ์นิทานพื้นบ้าน

ตัวอย่างนิทานพื้นบ้านของชาวสุราษฎร์ธานี

นิทานพื้นบ้านของชาวสุราษฎร์ธานีมีเป็นจำนวนมาก จึงขอกล่าวถึงเฉพาะชื่อเรื่อง ส่วนตัวเนื้อหาสามารถเปิดไปดูยังภาคผนวก ค หน้า 497-543

1. ชี้อัปตด
 2. แกงบวด
 3. หมากั๊บจระเ้
 4. บ้านท่าเคย
 5. เจ้าหญิงเต่าทอง
 6. คนที่รับการศึษาที่ดีกับไ้
 7. พ่อฉั้วลูกสะไ้
 8. นายแรง
 9. โลกัณั๊กักลภหาย
 10. กรรมสนองกรรม
 11. ลูกเนรคุณ
 12. ธรรมชาติ
 13. ผีหลังกลวง
 14. ยายเอี้ยง
 15. พระมาลัย
- ฯลฯ

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว อัดถากร. คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ : ศูรสภา, 2519.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518.
- ธวัช ปุณโณทก. วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : พิธีพัฒนาการพิมพ์, 2525.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2531.
- วิเชียร ณ นคร. รายงานการศึกษา/นิทานพื้นบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช :
วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้, 2531.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์,
2526.

ตำนาน

ตำนานเกิดจากคำบอกเล่าเก่าแก่ที่ประกอบด้วย ความเชื่อ และประสบการณ์ร่วมกันของสังคม คำบอกเล่าจะถูกถ่ายทอดด้านต่าง ๆ มาจากปากสู่ปาก สู่ความจำ สู่สมัยการถ่ายทอดเรื่องราวด้วยปากสืบทอดกันมา ทำให้เรื่องราวซับซ้อน พิสดารหนักแน่น งดงาม นอกจากนี้การผสมผสานความคิด ความเชื่อ ลำดับที่ผ่านการขัดเกลาของแต่ละสมัยเข้าไปด้วย ทำให้ความเชื่อและอุดมคติได้รับการปลูกฝังจนต้องอยู่ในสำนึกมากเกินจะสลัดทิ้งไป ต่อมามีการจดบันทึกเรื่องราวความคิด อุดมคติ ความเชื่อในเรื่องระหว่างนี้ ยังคงส่งผ่านจากยุคหนึ่งมาสู่ยุคหนึ่ง แม้จะมีการตกแต่ง คัดลอกเพิ่มเติมผ่านกาลเวลา แต่เรื่องราว เนื้อหา ความคิดสำนึก ความรู้สึกดังกล่าว ก็ยังคง ตกทอดมาสู่สังคมรุ่นหลังได้

ความหมายของ “ตำนาน”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายของ “ตำนาน” ไว้อย่างกว้าง ๆ ว่าหมายถึง เรื่องแสดงกิจการอันมีมาแล้ว หรือเรื่องราวมนานที่ต่อปากกันมา โดยมากใช้เกี่ยวกับโบราณวัตถุ โบราณสถาน หรือบ้านเมือง Encyclopedia Americana (1945 : 169) อธิบายว่า “ตำนาน” คือ เรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาโดยสมมุติว่าจริง เป็นเรื่องที่มีเกี่ยวกับกษัตริย์ วีรบุรุษ หรือบุคคลสำคัญ ๆ เป็นชนิดหนึ่งของนิทานพื้นบ้านซึ่งเน้นเกี่ยวกับมนุษย์ มีจุดมุ่งหมายที่จะอธิบายหรือสรรเสริญบรรพบุรุษโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามตำนานมิใช่การจดบันทึกทางประวัติศาสตร์ แต่อาจกล่าวถึงบุคคลในประวัติศาสตร์และข้อเท็จจริงบางประการในประวัติศาสตร์ ดังนั้นความหมายของตำนานสรุปได้ ดังนี้

1. ตำนานมีความหมายผสมอยู่ระหว่างนิทานและนิยาย เพราะตำนานเป็นเรื่องเล่าซึ่งสมมติว่าเกิดขึ้นจริง แสดงประวัติความเป็นมาของราชวงศ์ เรื่องราวเหล่านี้อาจเป็นเรื่องที่มีเค้าความจริง หรือเป็นเรื่องที่ประดิษฐ์ขึ้นมาจากมโนภาพและความนึกคิดตามอุดมคติ บางส่วนเกิดจากความช่างสังเกต ความสนใจ และความพยายามหาคำตอบในความช่างสังเกตนั้น ทั้งยังสนองตอบทัศนคติ ความต้องการบางประการของคนแต่ละสมัย ขณะเดียวกัน ตำนานก็เป็นเรื่องเล่ากันทั่วไปเพื่อความสนุกสนาน บางครั้งสอดแทรกคติเพื่อสอนใจไปด้วย

ตำนานจึงเป็นเรื่องราวอันเป็นผลงานทางอารมณ์และภูมิหลังของสังคมรุ่นก่อน เรื่องราวและบุคคลที่ถูกขึ้นอย่างโดดเด่น ส่วนหนึ่งก็เพื่อมุ่งหมายให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน

วิธีการถ่ายทอดในลักษณะนี้ คือ การบอกเล่า จดจำ และอ่านให้ฟัง ในระดับชาวบ้าน ตำนานจึงแพร่หลายเป็นสมบัติของสังคม ไม่จำกัดอยู่เฉพาะบุคคลบางกลุ่ม ตำนานจึงมีโอกาสสืบทอดมาถึงปัจจุบันอย่างค่อนข้างสมบูรณ์

2. ตำนาน คือ งานบันทึกประวัติศาสตร์ศาสนา อันเกิดจากความเชื่อและศรัทธา ความกลัวที่จะรักษาระบบความเชื่อ อุดมคติ และสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา นอกจากนี้แล้วยังใช้ตำนานเป็นเครื่องมือในการแสดงบุญและจรรโลงพุทธศาสนาไว้ด้วย ดังนั้น เรื่องราวทางศาสนาที่บันทึกลงไว้ในตำนาน มีผลให้ตำนานมีลักษณะเป็นบันทึกทางศาสนา

3. ตำนาน คือ บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับบ้านเมือง กษัตริย์ราชวงศ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับมนุษย์และสังคมในอดีต ทั้งเหตุการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ เรื่องราวของตำนานส่วนนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในช่วงเวลาสืบเนื่องกันและผ่านการคัดเลือกแล้ว จากผู้บันทึกในอดีตที่มีความสำคัญ ความเข้าใจของผู้จัดทำตำนานมีผลต่อการจัดบันทึก อธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีวิวัฒนาการที่เห็นเด่นชัด

การพยายามอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ด้วยความเชื่อทางศาสนา หรือแม้แต่การมองประวัติศาสตร์ว่าเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา ล้วนเป็นลักษณะเฉพาะของการเรียนประวัติศาสตร์แบบตำนาน

ลักษณะของตำนาน

ตำนานเป็นเรื่องเกี่ยวกับคำบอกเล่าปรัมปรา ซึ่งเล่าถ่ายทอดกันมาโดยหาแหล่งกำเนิดไม่ได้ ถึงแม้ว่าเรื่องราวเหล่านี้จะถูกบันทึกไว้ในสมัยหนึ่ง ก็ได้หมายความว่าเรื่องราวที่ปรากฏในตำนานจะแม่นยำถูกต้อง เพราะการบันทึกตำนานเกิดขึ้นหลังจากเหตุการณ์นั้นผ่านไปแล้ว ส่วนที่เป็นคำบอกเล่าปรัมปราก็ถูกถ่ายทอดลงไว้เช่นที่เล่าสืบ ๆ กันมา โดยไม่ได้ผ่านการไตร่ตรอง สืบหาข้อเท็จจริง นอกจากนี้ตำนานยังมีลักษณะของการจด คัดลอก รวบรวม ขำระแก้ไข ด้วยจุดประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้เรื่องราวในตำนานคลาดเคลื่อนห่างไกลจากจุดเริ่มต้นออกไปทุกที

เนื้อหาและจำนวนของตำนานฉบับต่าง ๆ ล้วนแตกต่างกันด้วยเป้าหมายในการเรียน ที่มาของข้อมูล ความนิยม และทัศนคติ รวมถึงค่านิยมประจำถิ่น มีผลให้ตำนานแตกต่างกันได้

ศาสตราจารย์เดวิด เค. ไวยอาจ (David K. Wyatt, อ้างถึงใน วารสารวรรณคดี 2519 : 1-8) โดยแบ่งเนื้อหาของตำนานโดยทั่วไปว่ามี 3 ประเภท คือ

1. ตำนานที่มีเนื้อหาดึกดำบรรพ์
2. ตำนานที่มีเนื้อหาประวัติศาสตร์สากล
3. ตำนานปุชนิยสถานและปุชนิยวัตถุ

ตำนานที่มีเนื้อหาดึกดำบรรพ์

ตำนานประเภทนี้เรียนด้วยภาษาไทยขวน มีเนื้อหาเกี่ยวกับเมืองโบราณทางภาคเหนือสุดของประเทศไทย ซึ่งบันทึกเรื่องราวปรัมปรา เกี่ยวกับกำเนิดของมนุษย์ เชื้อชาติ บ้านเมืองและตำบล เรื่องราวของกษัตริย์และทายาทของพระองค์ เนื้อหาแต่ละส่วนไม่สัมพันธ์กันทำให้ยากแก่การติดตามเรื่อง

ตำนานที่มีเนื้อหาแบบประวัติศาสตร์สากล

เป็นการเรียนประวัติศาสตร์แนวพุทธศาสนา ซึ่งรุ่งเรืองและรู้จักกันดี เช่น จามเทววงศ์ เขียนโดยพระโพธิ์รังสี ชินกาลมาลีปกรณ์ เขียนโดยพระรัตนปัญญาแห่งเมืองเชียงใหม่ ตำนานมูลศาสนา เขียนโดยพระพุทธทศกัม และพระพุทธญาณสิงคีติยวงศ์ เขียนโดยสมเด็จพระพนรัตน์วัดพระเชตุพน ซึ่งการเรียนเนื้อหาแบบประวัติศาสตร์นี้ จะเริ่มเรื่องด้วยการกล่าวถึงความเป็นมาของพระพุทธศาสนา ตั้งแต่พระพุทธเจ้าตรัสรู้เรื่อยมาจนถึงการประกาศศาสนา มีการกล่าวถึงเรื่องราวทางด้านอาณาจักรบ้าง แต่ยังไม่หลุดพ้นไปจากอิทธิพลของพุทธศาสนา

ตำนานปุชนิยสถาน และปุชนิยวัตถุ

จัดเป็นตำนานที่มีจำนวนมากที่สุด เนื้อหาจัดอยู่ในกรอบของพระพุทธศาสนา มีขอบเขตแคบ คือ เน้นเฉพาะเรื่องราวปุชนิยสถานและวัตถุต่าง ๆ ตำนานเหล่านี้บางฉบับเขียนขึ้นในสภาวะ และผู้ประพันธ์คนเดียวถึงตำนานประเภทประวัติศาสตร์

การแบ่งเนื้อหาของตำนานออกเป็น 3 ประเภทนั้น ทำให้แยกศึกษาที่มาของตำนานได้สองแนวทาง คือ

1. ตำนานฝ่ายวัด เป็นผลงานของการบันทึกของพระภิกษุหรือนักบวชในพุทธศาสนา เนื้อหาของตำนานฝ่ายวัดจะเริ่มด้วยการมนัสการพระรัตนตรัย ประวัติพระพุทธเจ้าตั้งแต่ประสูติ ตรัสรู้ – ปรีณิพาน

เนื้อหาของตำนานฝ่ายวัด จึงแบ่งออกเป็นส่วนใหญ่ ๆ ได้สองส่วน คือส่วนแรกเกี่ยวกับประวัติพุทธศาสนาในอินเดียและศรีลังกา และส่วนหลังเกี่ยวกับประวัติท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น ตำนานฝ่ายวัดจะให้ความสำคัญต่อเหตุการณ์ด้านพุทธจักรมากกว่าอาณาจักร

จุดมุ่งหมายของตำนานฝ่ายวัด มุ่งแสดงประวัติของโบราณสถาน และโบราณวัตถุทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ ประกอบกับผู้แต่งฝ่ายวัด คือพระหรือนักบวชทางศาสนา ซึ่งมีความรู้ในภาษาบาลีอย่างดีเยี่ยม จึงมีผลในการสร้างบรรยากาศและความรู้สึกเลื่อมใสให้กับผู้ที่ได้อ่าน ถึงแม้ตำนานฝ่ายวัดบางอย่างจะมีได้ด้วยภาษาบาลีก็ตาม แต่ก็มิได้มีลักษณะเป็นตำนานประจำถิ่น คือ ปุชนิยสถาน ปุชนิยวัตถุ ซึ่งตำนานเหล่านั้นจะกล่าวอธิบายถึงเรื่องการเกิดขึ้น ความเป็นมาของปุชนิยสถานและวัตถุสำคัญแต่ละท้องถิ่น ตำนาน เหล่านี้จึงเขียนด้วยภาษาพื้นเมือง เพื่อให้ทุกคนเข้าใจเรื่องราวได้ทั่วถึงในฐานะเป็นชาวถิ่นเจ้าของปุชนิยสถาน และปุชนิยวัตถุ นั้น ๆ

นอกจากนี้แล้วยังมีวัตถุประสงคที่แอบแฝงอยู่ คือ การใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการปกครอง อันเป็นจุดประสงค์ตกทอดมาแต่เริ่มกำเนิดศาสนา ด้วยปรากฏว่าฝ่ายอาณาจักรมีส่วนเข้าไปสัมพันธ์กับศาสนา ตั้งแต่ต้นพุทธศาสนาถือกำเนิดจากศาสนา ซึ่งมาจากวรรณกะษัตริย์ ทศนคติ และแนวคิดของพระองค์ หรือแม้แต่ธรรมะซึ่งตรัสรู้ภายหลัง ล้วนเกิดจากการ หล่อหลอมของทศนคติฝ่ายปกครอง ซึ่งมีอยู่ในคำสอนพุทธศาสนาสำหรับการบ้านทั่วไปแล้วจึงเป็นไปในการทำเอื้อประโยชน์ต่อฝ่ายปกครองทางอ้อม เช่น การสอนให้คนทำความดี ประพฤติตนดีทั้งกาย วาจา ใจ ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การสอนให้รู้สึกเป็นมิตรกับเพื่อน

ตำนานฝ่ายวัดจึงมิได้เกิดขึ้นเพราะศาสนาเพื่อศาสนาเท่านั้น แต่อาจเป็นไปได้เช่นกันว่า อาจเกิดขึ้นเนื่องจากศาสนาและการเมือง เพื่อศาสนาและสังคมจากอิทธิพลทางการเมืองที่แฝงตัวอยู่เพื่อผลทางการเมือง โดยอาศัยศาสนาเป็นแกนกลาง

2. ตำนานฝ่ายเมือง ตำนานประเภทนี้จัดบันทึกเรื่องราวปรัมปราถึงนิทานพื้นบ้าน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในลักษณะของการคัดลอกกันต่อ ๆ มา เนื้อหาจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง มนุษย์ บรรพบุรุษ กษัตริย์ ราชวงศ์และสันตติวงศ์ ความเป็นมาของเมืองและตำบลต่าง ๆ เนื้อหาไม่เริ่มต้นด้วยเวลาในอดีตกาล แต่เริ่มต้นหลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว เนื้อหาเรื่องราวมักสับสนวุ่นวายไม่เป็นระเบียบประณีต เน้นเรื่องราวของวีรบุรุษประจำเผ่า ที่เน้นในการสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ฟัง เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับอดีต เพื่ออธิบายประวัติของบ้านเมือง ตำบล สถานที่ต่าง ๆ เรื่องราวของบรรพบุรุษประจำเผ่า เพื่อเป็นหลักฐาน เป็นความรู้ แก่คนทั่ว ๆ ไปและลูกหลาน

นอกจากนี้ ยังเน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชน ภายใต้บรรพบุรุษหรือวีรบุรุษคนเดียวกัน เรื่องราวของบรรพบุรุษหรือวีรบุรุษประจำถิ่นที่แสดงในตำนานฝ่ายเมือง คือเอกลักษณ์ของเผ่า ซึ่งมีความหมายบ่งชี้ความคล้ายคลึงและแตกต่างระหว่างเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ และชุมชน เพราะเรื่องราวเหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงร่องรอยความเป็นมาในอดีตของแต่ละชุมชน และเชื้อชาติได้อย่างค่อนข้างชัดเจน เมื่อเนื้อหาของตำนานฝ่ายเมืองให้ความสำคัญต่อสมาชิกของสังคม และเหตุการณ์บ้านเมืองมากกว่าศาสนา สิ่งที่ตำนานฝ่ายเมืองทำขึ้น คือ สร้างสำนึกเกี่ยวกับฐานะให้กับประชาชน โดยประชาชนจะต้องสำนึกว่า ฐานะแรกของตนต่อสังคม คือ ความเป็นพลเมืองของรัฐภายใต้หน้าที่และเงื่อนไขซึ่งกำหนดขึ้น สำหรับภาษาที่ใช้ในการเขียนตำนานฝ่ายเมือง จึงมักเป็นภาษาไทยหรือภาษาพื้นเมือง ซึ่งคนทั่วไปสามารถอ่านหรือฟังเข้าใจได้และยังบ่งชี้และแบ่งแยกชุมชนแต่ละชุมชนอย่างค่อนข้างชัดเจน จึงเป็นเรื่องราวของอาณาจักรยิ่งกว่าศาสนา

บทบาทของตำนานกับวิถีชีวิตของคนไทย

1. ตำนานเกิดขึ้นโดยและเพื่อคนในสังคมของพุทธศาสนา ศาสนาเป็นสิ่งที่มียุทธียุทธอย่างยิ่งต่อชีวิตคนสมัยนั้นทุกระดับจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันตั้งแต่เกิดจนตาย ศาสนาจึงเป็นกติกาของสังคมสมัยนั้น ที่มีส่วนกำหนดแนวความคิด ค่านิยม และโลกทัศน์ของคน

2. สภาพของสังคมไม่เอื้ออำนวยต่อการบันทึกเรื่องราวในแง่อื่น เพราะคำสอนของศาสนาควบคุมให้คนยอมรับสภาพของตนในชาตินี้ โดยไม่ขัดแย้งสงสัยตามกฎหมายและเชื่อทางศาสนา ทำให้คนมีความหวังในการเลื่อนฐานะของตนด้วยการชวนชวยทำบุญในปัจจุบัน

3. วัดเป็นแหล่งสะสมความรู้และวิทยาการต่าง ๆ พระจึงกลายเป็นกลุ่มชนที่ได้รับการศึกษา และทรงความรู้อย่างดีเลิศ ผู้จดบันทึกหรือผู้ประพันธ์ตำนานหากมิใช่พระก็เป็นผู้มีความรู้ ซึ่งได้รับการศึกษาอบรมจากวัด ดังนั้นพระและศิษย์วัดจึงเป็นผู้ผูกขาดในการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ และเนื้อหาใกล้ชิดกับศาสนาจึงใช้ศาสนาเป็นหลัก โดยอาศัยข้อมูลจากตำราทางศาสนาในการจดบันทึก และตำนานแทบทุกฉบับจะผูกเรื่องราวให้เกี่ยวข้องกับลัทธิความเชื่อทางศาสนาเสมอ สภาพแวดล้อมทางการเมืองในระหว่างที่มีการประพันธ์ตำนาน คือ ประมาณพุทธศตวรรษที่ 20 - 21 คือ ในสมัยแรกของยุคอาณาจักรยังไม่มีระบบการปกครองและวิธีการควบคุมกำลังพลที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้สังคมแบบอาณาจักรแตกแยก จึงได้มีการคิดหาวิธีในการใช้เครื่องมืออย่างใหม่ที่จะควบคุมกำลังคนและทำให้ผู้คนยอมรับความชอบธรรมในการปกครองของผู้ปกครอง

พุทธศาสนาจึงมีประโยชน์ต่อชนชั้นปกครองที่ต้องการหาเครื่องมือที่ควบคุมกำลังคน ที่มีสถาบันสงฆ์เป็นตัวจักรสำคัญในการใช้ความคิดทางศาสนา มาสร้างความชอบธรรมให้ผู้ปกครอง และตอบคำถามที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น ตำนานจึงมีหน้าที่พิเศษเป็นเครื่องชี้นำแนวทางปฏิบัติของประชาชนที่พึงมีต่อรัฐ ในลักษณะที่จะสร้างสรรค์ระเบียบและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการปกครอง

คุณค่าของตำนาน

1. ให้คุณค่าในด้านการอธิบายประวัติศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ที่ทำให้ผู้เขียนตำนานพยายามนำเสนอให้เป็นเรื่องน่าขบขัน และเป็นเรื่องที่ทดสอบไม่ได้ว่ามีความจริงอยู่เพียงใด โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องราวปรัมปรา
2. ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อย่างค่อนข้างแม่นยำ ตั้งแต่ประวัติของพระพุทธเจ้า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอินเดีย ลังกา และตำนานใกล้เคียงต่าง ๆ
3. ตำนานยังให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความมีจริงของเมืองตำนาน สถานที่อ้างถึงในตำนาน และปรากฏหลักฐานว่าเป็นจริง
4. ตำนานมีค่าเป็นตำราทางประวัติศาสตร์ ความคิด ความเชื่อของมนุษย์อย่างจะหาจากที่อื่นไม่ได้ ความคิดในตำนานจึงเป็นสิ่งที่จริงที่สุดและมีค่าที่สุดของตำนาน ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับโลกทัศน์ ความเชื่อ ค่านิยมของสังคมแต่ละสังคม
5. ตำนานทำให้รู้คุณค่าเกี่ยวกับอิทธิพลของศาสนาต่ออาณาจักร ต่อสังคม ต่อความคิด ต่อระเบียบวิธีการดำรงชีวิตของคนในยุคสมัยนั้น ๆ ในการเข้าไปมีส่วนกำหนดแนวคิดของประชาชน และทฤษฎีการปกครอง

ตัวอย่างตำนานของชาวสุราษฎร์ธานี

ตำนานของชาวสุราษฎร์ธานีมีไม่มากนักเหมือนตำนานของจังหวัดอื่น ๆ โดยมากตำนานที่พบในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะเป็นตำนานสถานที่เสียมาก จึงนำตัวอย่างมาศึกษาเพียง 5 เรื่อง คือ

1. เรื่องตำนานหลวงพ่อเพชร
2. เรื่องบ่อน้อย บ่อหลวง
3. เรื่องนิทานปาดำ
4. เรื่องบ่อน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์
5. เรื่องบ้านเคียนซา

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว อัดถากร. วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. คหิชาบ้าน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518.
- ชลธิรา กลัดอยู่. วรรณคดีของปวงชน. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิชาการ สจ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- เดวิด เค. ้วยอาจ. "การเขียนประวัติศาสตร์ไทยแบบตำนานและพงศาวดาร." วารสารธรรมศาสตร์ 6 (มิถุนายน – กันยายน 2519) : 1 – 8.
- นาฏวิภา ชลิตานนท์. ประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย. กรุงเทพฯ : ลินจี้การพิมพ์, 2524.
- โบราณราชธานนท์, พระยา. ตำนานกรุงเก่า. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหอุปกรณ์, 2502.
- ประชาภิกขจักร, พระยา. ประวัติศาสตร์นา. กรุงเทพฯ : ประพาสต้นการพิมพ์, 2509.

บทที่ 3

ปริศนาคำทาย

ความหมายของปริศนาคำทาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมาย "ปริศนา" ไว้ว่า ปริศนา (ปริตสะหนา) น. สิ่งหรือถ้อยคำที่ผูกขึ้น เป็นเงื่อนงำเพื่อให้แก้ให้ทาย นอกจากนี้ก็ยัง มีผู้รู้อีกหลายท่านที่ให้ความหมายของ "ปริศนา" ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ปริศนาคำทาย คือ สิ่งหรือถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นปัญหาหรือคำถามสำหรับให้ทาย ซึ่งผู้ถามอาจถามตรง ๆ หรือถามโดยอ้อม คำถามจะใช้ภาษาสั้น ๆ ง่าย ๆ กระชับอาจใช้ถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว หรือมีสัมผัสแบบร้อยกรองก็ได้

ปริศนาคำทายจัดเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ นิยมเล่นกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ คือ เป็นการพักผ่อนเพื่อความเพลิดเพลินในยามว่างอย่างหนึ่ง

ปริศนาคำทายจะให้ความรู้เกี่ยวกับความคิดและความรู้สึกของชาวบ้าน ที่ตกทอดสืบต่อกันมา การทายปริศนามีอยู่ทุกภาคของประเทศไทย เป็นการละเล่นของไทยที่มีมาแต่โบราณกาล นิยมเล่นกันในเวลาเย็น เมื่อทุกคนในครอบครัวรับประทานอาหารเย็นเรียบร้อยแล้ว เด็ก ๆ ก็จะจับกลุ่มคุยกันบางทีก็เล่นกันบ้าง เล่นการทายปริศนากันบ้าง เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เสริมสร้างปฏิภาณและความคิดในการหาเหตุผล คำถามที่มักนำมาถามกัน ก็เป็นสิ่งที่อยู่รอบกายตนเอง อันได้แก่ สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ สภาพชีวิตของคนไทยในด้านวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อที่แฝงอยู่ในปริศนานั้น ๆ

บุปผา ทวีสุข (2520 : 73) กล่าวว่า สำหรับการทายปริศนาในประเทศตามที่ อลัน ดันดิส (Alan Dundes) ได้เขียนเรื่องการเล่นปริศนาคำทายของพวกอัฟริกันหลาย ๆ ชาติ พอสรุปเป็นข้อสังเกตได้ว่า

1. การเล่นปริศนาคำทายนิยมเล่นกันในเวลาเย็น และเล่นกันในร่ม
2. นิยมเล่นกันในหมู่เด็กมากกว่าผู้ใหญ่ นอกจากผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุจะเป็นผู้สอน หรือเป็นผู้ตั้งปัญหาขึ้น

3. นิยมเล่นกันเป็นคณะ 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายตั้งปัญหา และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายตอบปัญหา

4. จุดมุ่งหมายใหญ่ ของการเล่นปริศนาคำทาย คือ เพื่อความบันเทิงสนุกสนาน

ที่มาของปริศนาคำทาย

ในสมัยโบราณ การลองภูมิปัญญาว่าผู้ใดจะมีความเฉลียวฉลาดหรือไม่เพียงใด วิธีหนึ่งก็คือ การทายปริศนา หรือการทายปัญหา อาจเป็นปริศนาที่ถามตรง ๆ บ้าง หรือผูกให้แยบยล บ้างสุดแต่จะคิดกัน มีทั้งปัญหาทางโลกและทางธรรม มีเรื่องราวต่าง ๆ ที่เล่าถึงการแก้ปัญหา และผู้ทายปริศนา ทายปริศนา ได้ถูกต้องไว้มากมายหลายเรื่องด้วยกัน บางครั้งอาจทำทายมีเดิมพันกันถึงชีวิต บางเรื่องอาจเป็นการให้ปริศนาเป็นสื่อสวาทหรือเครื่องมือหาคู่ เช่น เจ้าเมืองมิดาองค์เดียว อยากได้ลูกเขยมีปัญหาก็ผูกปริศนาขึ้น ถ้าชายใดแก้ปริศนานั้นได้ถูกต้อง ก็จะได้อภิเษกกับพระธิดา และได้ครอบครองบ้านเมืองด้วย

ปริศนานี้อาจผูกเป็นลายลักษณ์อักษร อาจทายด้วยคำพูด ภาพ หรือลายแทงก็ได้ บางครั้งปริศนาอาจเป็นเพียงท่าทางโดยไม่ต้องอาศัยคำพูดเลย เช่น เรื่องมโหสถ (ชาติหนึ่งใน ทศชาติของพระพุทธเจ้า) เสาะหาคู่ครองไปพบหญิงที่ถูกใจ แต่ไม่ทราบว่ามีสามีหรือยัง จึงยืนอยู่ห่าง ๆ และกำมือออกไปเชิงถามว่านางมีเจ้าของหรือยัง นางก็เข้าใจทำปริศนาของพระมโหสถจึงแบมือออกมาหมายว่ายังว่างอยู่ มโหสถถามชื่อนาง นางมิได้บอกตรง ๆ กลับพูดเป็นปริศนาว่า “สิ่งที่ดิฉันไม่มีทั้งอดีต อนาคต และปัจจุบัน นั่นแหละคือชื่อของดิฉัน” มโหสถก็คิดออกว่านาง ชื่ออมร เพราะความไม่ตายเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่ในโลก

การทายปัญหา หรือปริศนา นอกจากจะใช้วัดภูมิปัญญาแล้ว จุดมุ่งหมายสำคัญอีกประการหนึ่งก็เพื่อ การหักผ่อนหย่อนอารมณ์ เป็นการฝึกเซวี่ ฝึกสมอง เป็นสิ่งจูงใจอย่างหนึ่งที่ช่วยให้คนอยากคิด อยากแก้ปัญหา และมองสิ่งต่าง ๆ อย่างพิจารณาอย่างขึ้น ดังนั้นการเล่นปริศนาคำทายจึงยังคงยั่งยืน และเป็นที่ยอดนิยมจนถึงปัจจุบัน

สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็มีการทายปริศนากันแพร่หลาย เมื่อสมัยที่พระองค์ยังดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธมกุฎราชกุมาร ก็ทรงพระราชนิพนธ์ปริศนาขึ้นให้ข้าราชการบริหารในพระองค์คิดตอบ สมัยรัชกาลที่ 5 มีงานฤดูหนาวที่วัดเบญจมบพิตร พระบรมโอรสาธิราช (ร.6) ทรงจัดให้มีการทายปริศนาและพระราชรางวัลให้แก่ผู้ที่ทายถูกต้อง พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ปริศนาคำทายมากมาย ผูกเป็นโคลงบ้าง ร้อยแก้วบ้าง โคลงปริศนาส่วนใหญ่เป็นความรู้เกี่ยวกับบุคคลในประวัติศาสตร์ สถานที่

เช่น ชื่อวัด ชื่อเมืองสำคัญ ๆ ความรู้เรื่องวรรณคดีและตัวละครในวรรณคดี ตลอดจนคำศัพท์
บางคำ ความรู้รอบตัว และปริศนาเขาวิบาก ดังจะขอยกตัวอย่างดังนี้ ปริศนาเกี่ยวกับสถานที่

วัดหนึ่งนามเรียกคล้าย	เวลา
ราตรีต่อทิวา	นั่นไซ้
มีนามที่ชนสา	มัญเรียก
แปลว่าวัดซึ่งไร	ร่วมไม้ขายคา

คำเฉลย คือ วัดอรุณราชวราราม หรือเรียกเป็นชื่อสามัญว่า วัดแจ้ง ปริศนาเกี่ยวกับ
บุคคล เช่น

ใครคือชื่อตกแล้ว	ไม่หล่น
คิดวัตถุชอบกล	แปลกไซ้
ของนี้แหละให้ผล	พิลึก
ช่วยการเป็นไทได้	แต่เบื่องโบราณ

คำเฉลย คือ พระร่วง ทรงคิดกะจอม หรือครูขึ้นมาได้นำ ส่งส่วยไปยังเมืองเขมร (ขอม)
ซึ่งทำให้สามารถกู้ชาติให้พ้นอำนาจของพวกขอมได้สำเร็จ

วิธีการเล่นปริศนา

วิธีการเล่นทายปริศนาอะไร่อยทุกท้องถิ่นมีลักษณะคล้าย ๆ กัน คือ แบ่งเป็นสองฝ่าย
ผลัดกันเป็นฝ่ายถามกับฝ่ายตอบ ถ้าถามแล้วตอบไม่ได้ก็จะมีการบอกไขกันบ้าง และหากบอกไข
แล้วยังตอบไม่ได้ ถ้าต้องการรู้คำตอบจะต้องยอมแพ้ ฝ่ายถามจะเฉลยคำตอบเมื่อต้องทำตาม
ข้อแม้ต่าง ๆ ในการยอม เช่น เชกเช้า ให้เป็นทาส ยอมเสียหน้าต่าง ๆ นานา มากมาย ซึ่งถือว่า
เสียศักดิ์ศรีมาก ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการเน้นให้คิดให้ใช้สติปัญญากัน ไม่ให้ยอมง่าย ๆ นั้นเอง

ปริศนาคำทายมีเล่นกันอยู่ทั่วไปในทุกท้องถิ่น ลักษณะการเล่นก็คล้าย ๆ กัน เป็นแต่ใช้
ถ้อยคำแตกต่างกันไปตามภาษาถิ่นเท่านั้น คำทายภาคกลางจะเริ่มต้นว่าอะไร่อย เช่น

อะไร่อย ที่ลุ่มมีหนอง ที่ดอนมีน้ำ (วังมั่ง)

อะไร่อย กลางคืนหว่าน กลางวันเก็บ (ดาว)

ภาคเหนือเรียกการเล่นปริศนาคำทายว่า เล่นควาย หรือเล่นทาย เริ่มต้น คำทายว่า
อะไรยังเอื้อะ (อะไรเจ้า) บางแห่งว่า แมนอะไร แทนอะไร่อยของภาคกลาง เช่น

อะหยังเฮ๊ะ ไก่แม่ลาย ตายแจ้น้ำ (ไซ)
 อะหยังเฮ๊ะ กินชีฟ้า หน้าตะแหลดดิน (หอย)

ภาคอีสานขึ้นต้นคำถามว่า แม่นหยัง หรือ แม่นหยังเฮ้ย ทางแถบอีสานใต้ คือ แถบ จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ เรียกการเล่นทายว่า ความทวย หรือ คำทาย ตัวอย่างคำทาย ภาคอีสาน เช่น

แม่นหยังเฮ้ย ตัดกกบ่ตาย ตัดปลายบ่เหี่ยว (ผม)
 แม่นหยังเฮ้ย บาดไปท้อไธนา บาดมาท้อก้อนเส้า (แห)

ภาคใต้ คำถามอะไรเฮ้ยนี้ จะขึ้นต้นว่า การ์ย หรือ ไอ้ไหรหา หรือบางที่ถามก่อน แล้วจึง ลงท้ายคำถามว่า ไอ้ไหรหา ตัวอย่าง

ไอ้ไหรหา ขึ้นโกร้งลงเกร็ด ทายเด็ก ๆ คนเฒ่าหยาบอก (ขึ้นดาล)
 ไอ้ไหรหา เสาสองเสาจากสองดับ นอนไม่หลับลุกขึ้นร้องเรือ (ไก)

ลักษณะโครงสร้างของปริศนาคำทาย

โครงสร้างคำทายในการทายปริศนาคำทายอะไรเฮ้ย จะมี 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนลงท้าย

1. ส่วนนำ คือ คำถามที่ว่า อะไรเฮ้ย ตอนขึ้นต้นต้องขึ้นอย่างนี้ทุกครั้งเพื่อเป็นคำถาม นำให้ผู้ตอบได้เตรียมตัวตั้งใจฟังปริศนาให้ชัดเจน เพื่อจะคิดตอบคำถาม
2. ส่วนเนื้อหา คือ ตัวปริศนาซึ่งจะบอกถึงลักษณะของสิ่งที่ทาย โดยเปรียบเทียบไปที่ รูปร่างลักษณะพิเศษ ประโยชน์ที่ใช้สอย ความหมาย หรือลักษณะต่าง ๆ
3. ส่วนลงท้าย คือ ส่วนที่จะขยายความ บอกไปคำตอบ เร่งเร้าให้คิดทาย หรือให้กำลังใจ ให้รางวัลแก่ผู้ตอบ

ดังตัวอย่างเช่น

อะไรเฮ้ย สัตว์ปามายูบ้าน กินอาหารอย่างเดียว เคี้ยวแล้วคาย (กระต่ายหูตมะพร้าว)

อะไรเฮ้ย หน้าสั้นพื้นขาว หางยาวเหมือนมังกร หากินตามคอน อาบน้ำท่าหิน
 (ขวาน)

ลักษณะการใช้ถ้อยคำในปริศนาคำทาย ส่วนมากเป็นถ้อยคำที่มีสัมผัสคล้องจองกัน ทั้งที่เป็นข้อความตอนเดียวและหลายตอน ส่วนที่ไม่สัมผัสคล้องจองมีอยู่เป็นจำนวนมาก และมักเป็นข้อความสั้น ๆ เพียงตอนเดียว เช่น

อะไรเอ๋ย หล่นดื่บคอย่น (อุจจาระ)
 อะไรเอ๋ย กลืนไม่เข้า คายไม่ออก (ลูกกระเดือก)

ปริศนาคำทายส่วนใหญ่ จะมีสัมผัสคล้องจองกัน ทั้งข้อความสั้น ๆ ตอนเดียวและหลายตอน เช่น

อะไรเอ๋ย สัตว์สี่ตีน กินน้ำบ่อสูง (กระรอก)
 อะไรเอ๋ย ฤษีอยู่ในถ้ำ นอนคว่ำคุกเข่า (กบจำศีล)

ประเภทของปริศนา

การแบ่งประเภทปริศนาคำทาย นพคุณ คุณชีวะ (2519 : 9) ได้แบ่งปริศนาออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. คำทายเกี่ยวกับพืช อาจกล่าวถึงชื่อของพืชส่วนต่าง ๆ หรือนำลักษณะความเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติของพืชมาผูกเป็นปัญหา เช่น

อะไรเอ๋ย มีตาครอบตัว มีหัวหัวเดียว (สับปะรด)

2. คำทายเกี่ยวกับสัตว์ คำตอบมักเป็นชื่อสัตว์ชนิดต่าง ๆ อวัยวะของสัตว์ลักษณะสำคัญ การกระทำ หรือ อากักริยาของสัตว์ เช่น

อะไรเอ๋ย คุ้ยอยู่ในถ้ำ นอนคว่ำหัวเข่าชี้ (จิ้งหรีด)

อะไรเอ๋ย เอบางบาง ขึ้นดั้นยางสูงลิบ (มดแดง)

3. คำทายเกี่ยวกับธรรมชาติ มีคำตอบเกี่ยวกับธรรมชาติ ดิน น้ำ ลม ไฟ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น

อะไรเอ๋ย เขียวระอุ่มทุ่มไสว ไม่มีใบมีแต่เม็ด (ฝ่น)

อะไรเอ๋ย กะลาซีกเดียว ลอยข้ามทะเลได้ (พระจันทร์)

4. คำทายเกี่ยวกับส่วนของร่างกาย เป็นปริศนาที่มีคำตอบเกี่ยวกับส่วนของร่างกาย ได้แก่ อวัยวะส่วนต่าง ๆ เช่น

อะไรเอ๋ย ไกลก็ไมใกล้ ไกลก็ไมไกล แลเห็นไร (จมูก)

อะไรเอ๋ย กอไฟทั้งกอ หาซื้อไม่พบ (ผม)

5. คำทายเกี่ยวกับอาการกิริยาและการกระทำ คำตอบเน้นให้เห็นถึงอาการกิริยาท่าทาง ของมนุษย์หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ

อะไรเอ๋ย กางขา ตาเดียว ปากเบี้ยว นิ้วกระดิก (คนยิงปืน)

อะไรเอ๋ย ไปปั๊บบ มาปั๊บบ (ไกวแปล)

6. คำทายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ เป็นการนำลักษณะเด่นของภาชนะ สิ่งของในครัวเรือน และของเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพการงาน การดำรงชีวิตทั่วไป มาผูกเป็นคำทาย เช่น

อะไรเอ๋ย งูอยู่ในหนอง คาบทองถวายเป็นพระ (ตะเกียง)

อะไรเอ๋ย ตาแป๊ะหลังโกง ลงน้ำไม่ชุ่ม (เบ็ด)

7. คำทายเกี่ยวกับอาหารการกิน เป็นการทายที่นำเอาการทำอาหารและอาหารการกิน รวมทั้งของกินต่าง ๆ มาผูกเป็นคำทาย เช่น

อะไรเอ๋ย แก้วล่างโคลน กระโจนลงน้ำ (กล้วยแขก)

อะไรเอ๋ย ตัวอยู่ในนา หน้าอยู่ในน้ำ (ข้าวเหนียวหน้ากุ้ง)

8. คำทายเกี่ยวกับการละเล่น ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เป็นการนำเอาแง่มุมลักษณะเด่นบางอย่างมาเปรียบเทียบผูกเป็นคำทาย เช่น

อะไรเอ๋ย ลอยลมชมฟ้า ก้มหน้าดูดิน (ว่าว)

อะไรเอ๋ย บ้านสี่เสา เอาผ้าขาวมุ้งหลังคา (เมรุเผาศพ)

9. คำทายหลายคำตอบ นอกเหนือคำทายแปดประเภทที่กล่าวมาแล้ว ยังมีคำทายที่มีคำตอบหลายเรื่อง ปริศนาหลายคำตอบนี้มี 2 แบบ คือ

9.1 ปริศนาหลายตอนคำตอบเดียว ได้แก่ คำทายหลายตอนที่คำตอบเกี่ยวเนื่องกันอยู่ ซึ่งส่วนมากจะซ้ำเสียงคำต้นหรือคำท้าย เช่น

อะไรเอ๋ย ตัวอยู่ในป่า ตาอยู่บาง หางอยู่เรือ (เสือ , บางตาเสือ, หางเสือเรือ)

อะไรเอ๋ย อยู่ใต้ดิน บินในอากาศ พาดชายป่า สามภาษาชื่อเดียวกัน (หัวขม้น, นกขม้น, ต้นขม้น)

9.2 ปริศนาหลายตอนคำตอบต่างกัน เป็นปริศนาที่มีความหลายตอน ถ้ามต่เนื่องกัน และมีหลายคำตอบ โดยคำตอบแตกต่างกันหรือเป็นเรื่องราวก็มี เช่น

อะไรเอ๋ย ขามลายสอง รันทองมีตา มักกระต๊อบโรง หงส์ชูคอ (กะล่ำ, กะลา, ลาก, กระเจ้า)

อะไรเอ๋ย ตาโต ดินใหญ่ กินไม่ได้ จี๋มาก (พระอาทิตย์, ดินฟ้า, เมฆ)

ข้อสังเกตพิเศษของปริศนาคำทาย

1. ส่วนหนึ่งของปริศนาจงใจให้ผู้ทายคิดสองแง่สองมุม โดยมากมักเป็นเรื่องหยาบโลนทางเพศ หรือแฝงลามก เช่น

อะไรเอ๋ย ปั่นให้แข็ง แยกเข้าหว่างขา (โจงกระเบน)

อะไรเอ๋ย เมื่อสาวคับแฉะ เมื่อแก่หลวมโปก (มะขามฝัก)

2. เป็นเรื่องหยาบโลนโดยตรง เป็นการแสดงออกทางความต้องการทางเพศวิธีหนึ่ง ซึ่งตามหลักจิตวิทยาคนมักจะพอใจ หรือสนุกกับการได้พูดเกี่ยวกับเรื่องเพศ

อะไรเอ๋ย นังยอง ๆ มองกระเด้า เข้าไม่เข้า เอามือคลำดู (คนลับมิด)

3. ตัวปริศนาคำทายมักใช้คำคล้องจองกัน ซึ่งบ่งบอกลักษณะของคนไทยประการหนึ่ง คือ ความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน เช่น

แม่นางคออ่อน กินก่อนทุกวัน (ทัพพี)

4. ท้ายปริศนาคำทาย มักมีการท้าทาย อาจเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งให้ผู้ทายพยายามคิด อาจมีทั้งการชมและการติ ซึ่งเป็นไปตามหลักจิตวิทยา เช่น

อะไรเอ๋ย ถีกระจัดซี่ข้างกระลวด ถีจอดปอดขึ้นมอดกะลา ใครทายถูกได้เป็นเทวดา (โยแมงมุม)

5. ตัวปริศนาของไทยไม่นิยมถามตรงไปตรงมา มักใช้สิ่งเปรียบเทียบ เช่น

อะไรเอ๋ย ตัวเท่าหิด หิ้งหิ้งหริด งอดหางสองเส้น (เข็มเย็บผ้า)

หรือ อาจนำสิ่งมีชีวิตมาแทนสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้ เช่น

ไอ้ไหนหา นกกดตาแดง น้ำหนักก็ตาย (ตะเกียง)

คุณค่าของปริศนาคำทาย

1. คุณค่าในด้านสังคมที่สะท้อนชีวิตให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ การทำมาหากิน ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ดังเช่น

1.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี จะเห็นได้จากปริศนาคำทายที่เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ เช่น อะไรเอ๋ย ไผ่หลักปักอยู่ในหนอง ใครไปต้อง ใครมากก็ต้อง (ไม้ควักปูน)

1.2 สภาพบ้านเรือน สะท้อนให้เห็นถึงวัสดุอุปกรณ์ที่คนในท้องถิ่นนำมาสร้างบ้านเรือน จะพบในปริศนาคำทาย เช่น

อะไรเอ่ย นอนคว่ำเห็นลาย นอนหงายเป็นตับ นอนตะแคงเห็นแดงว้าบๆ (เสื้อ, จาก, ตะเกียง)

1.3 การประกอบอาชีพ ปริศนาคำทายจำนวนมากที่ถามเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทย เช่น

อะไรเอ่ย ไร่ไปเดินหน้า ไร่ป่าเดินหลัง จับทางชี้ทุ่ง (คนไถนา)

1.4 สภาพความเป็นอยู่ อาหารการกิน ปริศนาคำทายที่นำเอาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ อาหารจำพวกพืชและสัตว์มาเป็นปริศนานั้น สะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์ของท้องถิ่น ตลอดจนแสดงถึงความเฉลียวฉลาดที่คนไทยเรานำเอาธรรมชาติที่ใกล้ตัวเป็นปริศนาคำทายได้ เช่น

อะไรเอ่ย นั่งบนตอหัวรอคัก ๆ นั่งบนตักหัวรอคิก ๆ (หุงข้าว, ตำน้าพริก)

อะไรเอ่ย น้ำเต็มเมื่ออ่อน น้ำคลอนเมื่อแก่ (มะพร้าว)

อะไรเอ่ย เล็กนุงผ้าขาว สาวนุงผ้าเขียว แก่นุงผ้าแดง (พริก)

1.5 ด้านศาสนาและวัฒนธรรม มีการนำเอาแบบแผนในทางสังคมด้านการครองชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีทางศาสนา ผูกเป็นปริศนาคำทายได้ เช่น

อะไรเอ่ย ปั่นให้แข็ง แยกเข้าหว่างขา (โจงกระเบน)

อะไรเอ่ย โดงแดงอยู่หน้าขา ไม่เปิดผ้ามองไม่เห็น (บาตรพระ)

2. คุณค่าด้านอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนไทย

ปริศนาคำทายนิยมเล่นกันในทุกท้องถิ่นของไทย จึงมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของกลุ่มชนในท้องถิ่น ดังนี้

2.1 ลักษณะนิสัยของคนไทย ที่นิยมการใช้สติปัญญาแก้ปัญหา ความรักสนุกสนาน และความมีอารมณ์ขันของคนไทย เช่น

อะไรเอ่ย นาริมู เพชรสีชมพู อยู่ในรูนารี (ต่างหู)

อะไรเอ่ย หุบเท่ากระบอก ถอกเท่ากระดิ่ง (ร่ม)

2.2 แสดงลักษณะทางภาษา ทุกท้องถิ่นนิยมเล่นปริศนาคำทาย จึงมีลักษณะภาษาต่าง ๆ ออกไปตามภาษาถิ่น เช่น

ภาคกลาง พื้นบ้านว่า อะไรเอ่ย

ภาคใต้ พื้นบ้านว่า ไหรไหรเหอ

ภาคอีสาน พื้นบ้านว่า อีหยังหรือแม่นอีหยัง

ภาคเหนือ พื้นบ้านว่า อะหยังหรืออะหยังเก๊ะ

นอกจากนี้ก็ยังแสดงลักษณะของประโยคบอกเล่าง่าย ๆ เช่น

ตกลำไยไหล ตกไฟไหม้ (เงา)

หรืออาจเป็นวลี หรือการเปรียบเทียบความเป็นคำสองแง่สามง่าม หรือเป็นคำหยาบโดยตรงก็มี เช่น

อะไรเอ๋ย กลางคืนหวาน กลางวันเก็บ (ดาว)

อะไรเอ๋ย หน้าอกคออ่อน กินก่อนทุกวัน (ทัพพี)

อะไรเอ๋ย หยุกหยุกน้ำเข้า เหยาเหยาน้ำออก แล้วขีดในขีดนอก (คน
บ้วนปาก)

2.3 ทำหน้าที่บันทึกและถ่ายทอดพฤติกรรมและสภาพธรรมชาติ และวิถีชีวิตของ
กลุ่มคนในท้องถิ่น เช่น

อะไรเอ๋ย สัตว์ป่ามาอยู่บ้าน กินอาหารอย่างเดียว เคี้ยวแล้วคาย (กระต่ายขูด
มะพร้าว)

อะไรเอ๋ย ต้นเท่าสายพาน ใบบานเต็มที (แหน)

ตัวอย่างปริศนาคำทายของชาวสุราษฎร์ธานี

ปริศนาคำทายของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี มักขึ้นต้นด้วย “โหร โหรเหอ” หรือ “โ้ โหร
เหอ” ซึ่งหมายถึง “อะไรเอ๋ย” นั่นเอง ต่อไปนี้เป็นคำทายซึ่งอาจจะกล่าวคล้องจองกันหรือไม่
คล้องจองกันก็ได้

นกคุดท้ายลัน ผลัดเปะทุกวัน ขึ้นหวนไม่รอด (หัวปลี)

สองตืนยั่นยั่น ตรันนางธรรณี สองมือราวี ชี้ออกทางข้าง (ครกสีข้าว)

ขึ้นบนซอน หย่อนสุบ หมาเข้าครุบ แมงวันโหฮือ (คนถ่ายจุจาวะ)

หมิงโหยข้างหนู ภูโหยข้างนี้ หมิงชักที ชีลงบนดิน (คนเลื่อยไม้)

โหยดินกินหญ้า โหยฟ้ากินลม โหยเลกินนม (ม้า, ดาว, ปูม้า)

หน้าแล้งเข้าถ้ำ หน้าน้ำเที่ยวจร ไร่มวยเหมือนมอญ (หอยโข่ง)

หนังหุ้มขน รนหุ้มโคะ โคะหุ้มเนื้อ เนื้อหุ้มน้ำ (มะพร้าว)

เรือนปั้นหย่า ทาสีเขียว เด็กนอนคนเดียว กางมุ้งขาว (น้อยหน้า)

เนื้อแยงเนื้อ น้ำไหลพรู เอมอกเอมใจทั้งโค (เด็กกินนม)

ตัวดำม่อท้อ เอาหมอนเท่าหม้อ ตีไม้ตาย (เงา)

คนซื้อไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ซื้อ (โลงศพ)

มาจากเมืองอังกฤษ ไม่มีชีวิต แต่พูดได้ (วิทยุ)

บรรณานุกรม

- ชวน เพชรแก้ว และสไบ ไสยรินทร์. สุราษฎร์ธานีของเรา. สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี, 2539.
- นพคุณ คุณาชีวะ. การจัดหมวดหมู่ปรีชาของไทย. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการ
ฝึกหัดครู, 2519.
- ประคอง เจริญจิตรกรรม. หนังสือเรียนภาษาไทย รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ
: ไทยวัฒนาพานิช, 2535.
- ผาสุก มุทธเมธา. คตินิเวศน์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ แกรมมี จำกัด
คอมแพคท์ พรีน, 2540.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์,
2526.
- ศรีสุตา จริยากุล. "ปรีชาคำทาย" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8 เล่ม 2 หน่วยที่ 8.
241-250. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. คตินิเวศน์. กรุงเทพฯ : ก้าวหน้า, 2512.

บทที่ 4

ภาษิตและสำนวน

ภาษิต

ภาษิตเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะที่อยู่ในความนิยมตลอดมา ภาษิตในแต่ละท้องถิ่นมักคล้ายคลึงกัน คำพูดเหล่านี้มีความไพเราะคมคาย เป็นคำสอนใจ หรืออาจกระทบกระเทียบ เปรียบเปรยโดยใช้คำสั้น ๆ มิได้มุ่งหมายให้แปลตรงตัว และมีความหมายลึกซึ้งกว่าคำพูดธรรมดา

ความหมายของภาษิต

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ให้ความหมายของภาษิตไว้ว่า ภาษิต (น.) “ดังกล่าว ตามศัพท์เป็นคำกลาง ๆ ใช้ได้ทั้งทางดีและทางชั่ว แต่โดยความหมายแล้ว ประสงค์คำกล่าวที่ดีว่าเป็นคติ” ภาษิตจึงเป็นข้อความที่ผู้กล่าวออกมาเพื่อสื่อความคิดบางอย่าง และส่วนมากจะกล่าวในเชิงเปรียบเทียบอย่างคมคาย

นภาลักษณ์ สุวรรณธาดา (2528 : 489 – 900) ได้ให้ความหมายของภาษิตว่า “ภาษิต หมายถึง คำกล่าว ในทางคติชนวิทยา หมายถึง คำกล่าวที่สืบทอดกันมาตามประเพณี และมีความหมายค่อนข้างกว้าง คือ รวมทั้งที่เป็นสุภาษิตและคำพังเพยไว้ด้วย”

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน และนิพนธ์ อินสิน (2524 : 119) ได้ให้ความหมายของสุภาษิต คำพังเพย ไว้ว่า “สุภาษิต หมายถึง ข้อความสั้น ๆ กระชับรัด แต่มีความหมายชัดเจนลึกซึ้ง มีคติสอนใจ หรือให้ความจริงเกี่ยวกับความคิดและแนวปฏิบัติ ซึ่งสามารถพิสูจน์เชื่อถือได้ เช่น เสียหน่อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย

สรุปได้ว่า ภาษิต หมายถึง คำพูดหรือคำกล่าวที่ติดปากของคนไทย มีคติชวนฟัง เป็นข้อความสั้น ๆ แต่นั้นความลึกซึ้ง และเป็นคำสอนไปในตัว หรือใช้หลักเกณฑ์อันใดอันหนึ่ง แสดงความเป็นไปของโลก หรือชี้ให้เห็นสัจจะแห่งชีวิต

ที่มาของภาษิต

ภาษิตเป็นคำกล่าวที่ไม่ปรากฏที่มาแน่ชัด อาจเกิดจากคำพูดหรือข้อเขียนของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แล้วจดจำถ่ายทอดกันมา บุคคลผู้ทรงประสบการณ์ชีวิต เช่น “พระร่วง” จะสร้างภาษิตและคำพังเพย เมื่อมีแรงบันดาลใจคนรุ่นหลังเห็นดี เห็นงาม ก็รับสืบทอดปากต่อปากใช้กันสืบ ๆ มา

ความจำเป็นในการใช้ภาษิต

ความจำเป็นในการใช้ภาษิต มีดังนี้

1. ต้องการคำเพื่อสื่อสารความรู้สึกให้เพียงพอ เมื่อเกิดความต้องการคำให้เพียงพอ กับความรู้สึก จึงต้องคิดคำใหม่ อาจจะอิงคำเดิม แต่เปลี่ยนความหมายไปบ้าง หรือคล้ายความหมายเดิมก็มีอยู่บ้าง ตัวอย่าง แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร ฯลฯ
2. ต้องการหลีกเลี่ยงการใช้คำบางคำ ซึ่งถ้าใช้แล้วอาจหยาบคายหรือก่อให้เกิดความไม่สบาย ตัวอย่างคำว่า ตาย อาจมีหลายสำนวน เช่น ชี้ ม่องเท่ง เสรีจ เสียชีวิต ถึงแก่กรรม ไปสวรรค์ ไปนรก เป็นต้น หรือถ่ายปัสสาวะ อาจใช้เบา ไปป่า ไปยิงกระต่าย ไปเก็บดอกไม้ ฯลฯ
3. เพื่อให้สุภาพหรือเหมาะสมฐานะของบุคคล เช่น ตัดผม ทรงเครื่อง หรือทรงพระเครื่องใหญ่
4. ต้องการให้คำพูดมีรสชาติหรือเกิดภาพพจน์ เช่น เกี้ยงคอบเป็นเอ็น หลังยาว วังวนจนล้นห้อย

ประเภทของภาษิต

การแบ่งประเภทของภาษิตแบ่งได้หลายลักษณะ ซึ่งแต่ละแบบก็จะมีเนื้อหาคล้ายคลึงกัน อาจารย์เจือ สตะเวทิน (2517 : 76) แบ่งประเภทของภาษิตได้ 15 ประเภท ดังนี้

1. ภาษิตเกี่ยวกับครอบครัว เช่น พ่อแม่คือพระของลูก ลูกไม่ยอมหล่นไม่ไกลต้น
2. ภาษิตเกี่ยวกับการศึกษาอบรม เช่น รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี ไม้อ่อนดัดง่ายไม้แก่ดัดยาก
3. ภาษิตเกี่ยวกับความรักและการครองเรือน เช่น คู่แล้วไม่แคล้วกัน ผัวเป็นช้างเท้าหน้าเมียเป็นช้างเท้าหลัง
4. ภาษิตเกี่ยวกับการทำมาหากิน เช่น เกิดเป็นคนต้องพึ่งตัวเอง อย่าเอามะพร้าวห้าวไปขายสวน

5. ภาษิตเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการครองชีพ เช่น อย่าเสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย ไม่เห็นน้ำอย่าพึ่งตัดกระบอก ไม่เห็นกระรอกอย่าพึ่งโก่งหน้าไม้

6. ภาษิตเกี่ยวกับตนเอง เช่น ใก้งามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง อย่าเอาพิมเสนไป แลกกับเกลือ

7. ภาษิตเกี่ยวกับตนเอง เช่น คนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ

8. ภาษิตเกี่ยวกับวาจา เช่น พูดดีเป็นศรีแก่ตัว พูดชั่วอัปราชัย พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง

9. ภาษิตเกี่ยวกับเกียรติยศชื่อเสียง เช่น เสียชีพอย่าเสียสัตย์ชาติเสียต้องไฉไล ชาติชายต้องไว้ชื่อ

10. ภาษิตเกี่ยวกับปกครอง เช่น อย่าสอนหนังสือสังฆราช น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็น ปลาตาย

11. ภาษิตเกี่ยวกับศีลธรรม – วัฒนธรรม เช่น สันโดษเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง ความตาย เป็นของไม่เที่ยง

12. ภาษิตเกี่ยวกับบ้านเกิดเมืองนอน เช่น จงรักบ้านเกิดเมืองนอน อย่าจ้อราชภู่ บังหลวง

13. ภาษิตเกี่ยวกับกรรม เช่น หวานพืชใดได้ผลอย่างนั้น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

14. ภาษิตเกี่ยวกับความไม่ประมาท เช่น อย่าหักห้ามพริ้วด้วยเช่า

15. ภาษิตเกี่ยวกับส่วนรวม เช่น หมากัดอย่ากัดตอบ หวานเป็นลมขมเป็นยา

การแบ่งประเภทภาษิตตามที่มาของข้อมูล ของ ดร. กิ่งแก้ว อัดถากร แบ่งได้ ดังนี้

1. หมวดที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น ตีนกอนไก่ ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น แมลงเม่าบินเข้า กองไฟ ไก่แก่แม่ปลาช่อน

2. หมวดที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น แกว่งเท้าหาเสี้ยน ปลุกเรื่อนคล่อมตอ ปากว่ามือถึง ปิดทองหลังพระ กินข้าวต้มกระโจมกลาง

3. หมวดที่เกิดจากอาชีพและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน เช่น ตีวัวกระทบคราด วัวหายล้อมคอก เกี้ยวแม่กุงป่า ไกล่เกลือกินต่าง กันหม้อยังไม่ทันดำ

4. หมวดที่เกิดจากอุบัติเหตุ เช่น ดับไฟแต่ดันลม ตกกระไดพลอยโจน กัมนักมักชวน น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ

5. หมวดที่เกิดจากระเบียบแบบแผนประเพณี เช่น ฆิรช้ำดำพลอย คนตายขายคนเป็น
ตื่นก่อนนอนที่หลัง ปลุกเรื่อนตามใจผู้อยู่ มีผัวผิดคิดจนตัวตาย
6. หมวดที่เกิดจากลัทธิศาสนา เช่น ตักบาตรถามพระ กรรมตามทัน ทำดีได้ดี
ทำชั่วได้ชั่ว กงก่ากงเกวียน
7. หมวดที่เกิดจากความประทุติ อุปนิสัยของบุคคล เช่น ตีนไม่ถึงมือไม่ต้อง
ดำข้าวสารกรอกหม้อ ยกตนข่มท่าน ชี้เกียจหลังยาว คมในฝัก
8. หมวดที่มาจากการเล่น เช่น ลู้จันยิบตา ดูตาม้าตาเรือ เข้าตาจน ไม่ตายก็
ค้างเหลือง
9. หมวดที่มาจาก นิยาย นิทาน ตำนาน เช่น กระต่ายตื่นตูม เด็กเลี้ยงแกะ
กบเลือกนาย ดอกพิกุลร่วง ชักแม่น้ำทั้งห้า
10. หมวดที่มาจากพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์ เช่น ทำมิชอบเข้าลอบตนเอง
(พงศาวดารเหนือ) คนรักใหญ่เท่ารอยตีนเสือ คนขังคนเบื่อกว้างเท่าเสือล่าแพน (พงศาวดาร
โยนก)
11. หมวดเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก 10 ข้างต้น เช่น บ้านเมืองไม่มีชื่อมีแป
มะพร้าวห้าวยัดปาก เลี้ยงไก่กลัวเสียรั้ว

โครงสร้างของภาษิต

แม้ว่าการแบ่งประเภทของภาษิตจะแบ่งได้หลายลักษณะ แต่ไม่ว่าจะเป็นการแบ่ง
ลักษณะใด โครงสร้างของภาษิตย่อมมีลักษณะเหมือนกัน ดังที่ ดร. กิ่งแก้ว อิตถากร ได้กล่าวถึง
สรุปได้ดังนี้

1. เป็นประโยค

1.1 ประโยคเดียว เช่น พ่อแม่คือพระของลูก ลูกไม่ยอมหลนไม่ไกลต้น

1.2 มีประโยคพ่วงเป็นเหตุเป็นผลกัน เช่น ความวุ่นไม่ทันหาย ความควายเข้ามา
แทรก

1.3 มีคำว่า "อย่า" อยู่ระหว่างประโยค เช่น ตัวเป็นไทยอย่าคบพาล ตัวเป็นปราชญ์
อย่าคบคนพาล

1.4 ละประธาน เช่น เข้าป่าอย่าเสียเมือง ไม่พบวัวอย่าพันเชือก ทำนาอย่าเสียไร่
เลี้ยงไก่อย่าเสียรั้ว กินบนเรือน ขี้บนหลังคา

1.5 มีคำว่า “มัก” อยู่ระหว่างประโยค เช่น กล้านักมักบ้าบิ่น ทุกซั้่นักมักเศร้า
ดินนักมักเจ็บ ด่วนนักมักสะดุด

1.6 ขึ้นต้นด้วยคำว่า “มัก” มักความพลันได้ มักใช้พลันตาย

1.7 มีคำว่า “ให้” อยู่ระหว่างประโยค เช่น เขียนเสือให้วัวกลัว ดักลอบให้หมันกู่
เจ้าชูให้หมันเกี้ยว รักยาวให้บัน รักสั้นให้ต่อ

2. เป็นนามวลี เช่น ผู้ดีแปดลาแหวก ทาลในเรือนเบี้ย ช้างเท้าหลัง ฯลฯ

3. เป็นกริยาวลี เช่น กันดีกว่าแก่ โคนกล้วยอย่าไ้หน่อ

เนื้อหาภษิต

เนื้อหาของภษิตมีที่มาจากแรงบันดาลใจ ซึ่งเป็นความคิด อารมณ์ หรือประสบการณ์
ของมนุษย์ เนื้อหาของภษิตจึงเกี่ยวกับมิติต่าง ๆ ของชีวิตมนุษย์ ความรักและการครองเรือน
ศีลธรรม วัฒนธรรม การศึกษาอบรม ความเชื่อเรื่องบุญกรรม การกล่าวถึงเนื้อหาของภษิต จึง
กล่าวถึงใน 4 ลักษณะ คือ

ภษิตที่เกี่ยวกับความรักและการครองเรือน มักมุ่งสั่งสอนผู้หญิง ในเรื่องความรัก การ
เลือกคู่ และการครองเรือน แสดงความหวังใยของผู้ใหญ่ที่มีต่อบุตรหลาน และแสดงค่านิยมของ
คนไทยในเรื่องครอบครัว เช่น

ความรักนวลสงวนตัว	อย่าชิงสุกก่อนห่าม อดเปรี้ยวไว้กินหวาน จงรักนวลสงวนตัว
การเลือกคู่และการครองเรือน	เข้าตามตรอกออกตามประตู เรือล่มในหนองทองจะไปไหน เลือกนักมักได้แะ ผัวหาบเมียคอน คู่ช้างให้ดูหาง คู่นางให้ดูแม่

2. ภษิตเกี่ยวกับศีลธรรม – วัฒนธรรม ส่วนใหญ่จะเห็นเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ศาสนา
ไสยศาสตร์ และขนบธรรมเนียมประเพณี

ความเชื่อทางศาสนา	แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร
พระชนะเกี่ยวกับพระและวัด	สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ
	ชั่วช้าดี ดีชั่วสงฆ์
	ตักบาตรอย่าถามพระ
	พระมาลัยมาโปรด
	วันพระไม่มีหนเดียว
	ชายสามโบสถ์

3. ภาชิตเกี่ยวกับการศึกษาอบรม มุ่งสั่งสอนในด้านความประพฤติการปฏิบัติตนใน
ด้านการทำงาน การศึกษาหาความรู้ เช่น

เคารพเชื่อสัตย์ต่อผู้ใหญ่เจ้านาย	เช่น	เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด งานหลวงไม่ให้ขาดงานราษฎร์ไม่ให้เว้น
ความระมัดระวัง	เช่น	คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม
การศึกษาหาความรู้	เช่น	รู้ไว้ไว้ว่า ไส่ป่าแบกหาม ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา
การอบรมสั่งสอน	เช่น	พูดดีเป็นศรีแก่ปาก รักยาวให้ปิ่น รักสั้นให้ต่อ

4. ภาชิตเกี่ยวกับความเชื่อในด้านบุญกรรม มุ่งอบรมสั่งสอนในด้านของศาสนา
เกี่ยวกับบุญกรรมเพื่อเป็นการควบคุมสังคมอีกลักษณะหนึ่ง

การทำความดี	เช่น	คนดีมีคู่ กงเกวียนกำเกวียน บุญทำกรรมแต่ง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ตัวอย่างสุภาษิตของชาวสุราษฎร์ธานี

ชาวสุราษฎร์ธานีใช้ภาษิตเป็นเครื่องอบรมสั่งสอน เตือนสติคนทั่ว ๆ ไป และกุลบุตร
กุลธิดา ภาษิตที่น่าสนใจของชาวสุราษฎร์ธานี เช่น

ระวังกายให้ดี อย่าไว้ใจคน ป่าหนามป่าเลี้ยน เบียดเบียนอกตน อย่าไว้ใจคน หักเนื้อ
เชื่อใจ

หญิงคิดนอกใจ ชำผัวถึงตาย ความหมายจำไว้ หญิงดีมากมาย หญิงร้ายยังครัน
คนไม่ถูกนินทาไม่มีในโลก

ผิวเมียเขาผิดกันเราอย่าฟ้อง ญาติพี่น้องเขาผิดกันเราอย่าพลอย

อวดเก่งเป็นสมบัติของคนโง่ อวดโก้เป็นสมบัติของคนจน

คนทั้งมีทั้งจนล้วนมีความตายเป็นเบื้องหน้า

จะยอช้าควรยอต่อเล็กก็จจะยอมิตรอย่าให้มากจะบัดสี

ฯลฯ

บรรณานุกรม

- กอง เคลือบพนิชกุล. พจนานุกรมสุภาษิตและสำนวนไทย. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา, 2495.
- กาญจนา นาคพันธ์. สำนวนไทย. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2514.
- เจือ สตะเวทิน. สุภาษิตไทย. กรุงเทพฯ ; สุทธิสารการพิมพ์, 2510.
- ชวน เพชรแก้ว และ สบาย ไดยรินทร์. สุภาษิตอันของเรา. สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี, 2539.
- บุปผา ทวีสุข. คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ ; คุณพินอักษรกิจ, 2520.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. วัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2531.

สำนวน

ความหมาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 กำหนดความหมายของสำนวนไว้ว่า "สำนวน" คือ ถ้อยคำที่เรียบเรียง โวหาร บางทีใช้คำว่า สำนวนโวหาร สุนันท์ อุดมเวช (2524 : 90) ได้กล่าวถึงความหมายของสำนวนว่า หมายถึง ถ้อยคำที่คมคาย สละสลวย สรุปความได้กระชับ และเข้าใจง่าย อาจเป็นเรื่องของการกล่าวเปรียบเทียบกับ เปรียบเปรย หรือแฝงความหมายโดยนัย (Second Meaning)

สำนวน จึงหมายถึง ถ้อยคำสั้น ๆ ที่เป็นชั้นเชิงให้คิด ไม่แปลตรงไปตรงมา แต่มีความหมายอย่างอื่น เช่น เฒ่าหัวงู บ้านแตกสาแหรกขาด

ที่มาของสำนวน

สำนวนมีมูลเหตุที่เกิดมาจากค่านิยม ความเป็นอยู่ และการพิจารณาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว นำมาพูดเปรียบเปรยขึ้น เป็นต้นว่าจากธรรมชาติ จากการกระทำ ความประพฤติกิริยาของบุคคล จากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม ศาสนา นิยาย นิทาน ตำนาน หรือประวัติศาสตร์ การกีฬา หรือการเล่นต่าง ๆ และมูลเหตุอื่น ๆ อีก ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. สำนวนที่เกิดจากธรรมชาติ ดิน น้ำ ลม ไฟ ฝน ฟ้า ต้นไม้ เช่น ข้าวคอบยฝน คลื่นกระทบฝั่ง คลื่นได้น้ำ น้ำกลิ้งบนใบบอน น้ำขึ้นให้รีบตัก ฝนสั่งฟ้า
2. สำนวนที่เกิดจากสัตว์ เช่น อีเกียดอมรัง ไก่แก่แม่ปลาช่อน จะเข้าฟาดหาง ลูกเสือ ลูกจะเข้า เต่าใหญ่ไขกลับ ลิงตกต้นไม้ วัวสันหลังหว่า
3. สำนวนที่เกิดจากการกระทำ ความประพฤติกิริยา และชีวิตความเป็นอยู่ของคน เช่น ไกลปืนเที่ยง คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ หว่านพืชหวังผล เลี้ยงคนหวังพึ่ง ชักใบให้เรือเสีย พายเรือคนละที่ นอนตาไม่หลับ
4. สำนวนที่เกิดจากอวัยวะต่าง ๆ เช่น คดในข้อ งอในกระดูก หนักหุ้มกระดูก งอโยเยเสียขา คอหอยกับลูกกระเดือก แค่มูกมาปาก ลูกหน้าปะจมูก เจ็บท้องซ่องโจ
5. สำนวนที่เกิดจากของกินของใช้ อย่างเช่น ข้าว เกลือ หมากผลู เงินทอง บ้านเรือน เรือแพ เช่น ก้นถึงปาก ปากถึงข้าว ข้าวแดงแกงร้อน ข้าวบูดปลาไร้ ข้าวยากหมากแพง ข้าวใหม่ปลามัน ฯลฯ

6. สำนวนที่มาจากการละเล่น กีฬา หรือการพนันแข่งขัน เช่น ว่าวขาดลอยลม ว่าวติดลมบน หัวปั่นเป็นลูกช้าง ไม่ดูตาม้าตาเรือ เสียผ้าเมื่อปลายมือ รุกฆาต ลูกหม้อ ลูกไก่ งงเป็นไก่ตาแตก ไกรทองปอน จิกปิ่น ปั่นหัว ทิ้งไฟตาย มวยล้ม

7. สำนวนที่มาจากพระพุทธศาสนา เช่น เกาะชายผ้าเหลือง กรวดน้ำคว่ำขัน ขนทรายเข้าวัด ขอส่วนบุญ เจ้าวัดไม่ดีดีหลวงชีสกปรก เคาสวด ตันกุฎิ

8. สำนวนที่มาจากนิทาน ตำนาน หรือวรรณคดี เช่น กระต่ายขาเดียว กระต่ายหมายจันทร์ กระเชอกันร้ว กบเลือกนาย ไก่ได้พลอย หมาหางด้วน กากิ

9. สำนวนที่มาจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรมไทย เช่น กินสี่ถ้วย กินขันหมาก กินไข่ขวัญ กินเครื่องเช่น ผิงรักผิงรัก ไปลามาไหว้

10. สำนวนที่มาจากกฎหมายคือพงศาวดาร เช่น กำหนดกฎหมาย เจ้าขุนมูลนาย ลูกเจ้าเหง้าขุน ดีให้ราบปรามให้กลัว

ประเภทของสำนวน

ถ้อยสำนวน อาจกล่าวเป็นข้อความตอนเดียว ซึ่งอาจจะมีสัมผัสคล้องจองกัน หรือไม่มีสัมผัสก็ได้ หรือกล่าวเป็นข้อความหลายตอน ซึ่งมีสัมผัสคล้องจองกัน มีลักษณะเป็นร้อยกรอง มีความไพเราะ

สำนวน แบ่งตามรูปแบบได้ 2 ประเภท คือ

1. สำนวนประเภทไม่มีสัมผัส มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1.1 สำนวนที่เป็นคำเดียว เช่น แกะดำ ฯลฯ

1.2 สำนวนที่เป็นกลุ่มคำ เช่น สู้ยิบตา ขมื่นกับปุ่น ลูกไก่ในกำมือ ฯลฯ

1.3 สำนวนที่เป็นประโยค เช่น หนูตกถึงข้าวสาร เขื่อนมเด็จพระเอกฟ้า ฯลฯ

2. สำนวนประเภทสัมผัส มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

2.1 สำนวนที่มีวรรคเดียว ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งสัมผัสสระ และสัมผัสอักษร ทำให้เสียงกระทบบรรยากาศเกิดความไพเราะน่าฟัง เช่น

เกิดดอกเกิดผล

กินก่อนล่อนแก่น

ไม่ดูตาม้าตาเรือ

ล้ามะเลเทเมา

2.2 สำนวนที่มีหลายวรรค ซึ่งจำนวนคำระหว่างวรรคหลังนั้นมักจะเท่า ๆ กัน หรือใกล้เคียงกันทำให้พูดมีเสียงคำ และจังหวะวรรคไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น เช่น

น้ำพุ่งออกไป น้ำไหลเข้ามา
ทำนาออกมกล้า

นอนหลับไม่รู้ นอนคู่ไม่เห็น
ทำปลาออมเกลื่อ

คุณค่าของสำนวน

สำนวนไทยมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนไทย ในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิดเป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นอยู่ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และการดำรงชีวิตในสังคม ตลอดจนความรักการครองเรือน ซึ่งมีอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยหลายด้าน ดังนี้

1. สะท้อนการดำรงชีวิตของกลุ่มชนในท้องถิ่น แสดงความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ พึ่งพิงธรรมชาติ อาหารการกินก็มาจากพืชและสัตว์ในท้องถิ่น เช่น

ข้าวแดงแกงร้อน ปลาช่อนเดียวกัน ข้าวไม่มีียง
เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง ฯลฯ

2. สะท้อนความเชื่อความศรัทธาในศาสนา โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องผีสงเทวดา เช่น

บนเข้าผีตีเข้าพระ เห็นชายผ้าเหลือง
ผีเข้าดำพลอย ตัวตายกระดูกร้องได้
พระมาลัยมาโปรด ไปไหว้พระจุฬามณี ฯลฯ

3. สะท้อนค่านิยมของคนไทย ได้แก่

3.1 ค่านิยมการยกย่องผู้ชายให้เป็นผู้นำ เช่น

ชายข้าวเปลือก หญิงข้าวสาร
หญิงเป็นควาย ชายเป็นคน

3.2 ค่านิยมเกี่ยวกับความรักพวกพ้อง คนไทยมีความผูกพันใกล้ชิดกับครอบครัว จึงให้ความสำคัญ แก่ครอบครัวในระบบเครือญาติของตน เช่น

เชื้อไม่ทิ้งแถว สายเลือดเดียวกัน

4. สะท้อนการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น

กินชั้นหมาก มีเหย้ามีเรือน ออกเรือน
เข้าตามตรอกออกตามประตู ไปมาลาไหว้

5. สะท้อนความรักการครองเรือน เช่น

รักคนที่เขารักเรามากกว่า ร่วมหอลงโรง
เป็นทองแผ่นเดียวกัน

ตัวอย่างสำนวนโวหารของชาวสุราษฎร์ธานี

สำนวนโวหารของชาวสุราษฎร์ธานีมีลักษณะเด่นเฉพาะตนอย่างเห็นได้ชัด การเปรียบเทียบในสำนวนมักลึกซึ้ง สิ่งที่น่ามาเปรียบเทียบมักเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว ข้อความของสำนวนมีทั้งที่คล้องจองและไม่คล้องจองกัน สำนวนโวหารที่น่าสนใจได้แก่

พันรองชนชนพนันช้าง พันสองข้าชนพนันเมือง

เรือร้ายเอาแต่เหล็ก

สองพองาม สามพอดิ สี่เต็มที ห้าไม่ไหว

ได้ดิบได้ดีกะสังสีปนาก ถึงจนถึงยากกะนากปนทอง

มีเงินทองแดง ต้องซื้อกะแซงหนูกัด

คนตามบ้านนับญาติ คนใกล้ตลาดนับอัฐ

หมาเสียงใหญ่ ไก่เสียงยี้ด

ตีนดำ หางดอก หนอกพาดผ้า หน้าใบโพธิ์

โหยซี้พอให้หญ้าตาย เยี่ยวให้ทรายเป็นรู

เณรร่ายวัด คฤหัสถ์ร้ายบ้าน ไม่ควรคบ

ไม้ไผ่ต่างปล้อง ฟีน้องต่างใจ

ตีหมาเกรงใจเจ้า ขึ้นบ้านล้างเท้า กินข้าวล้างชาม

ฯลฯ

บรรณานุกรม

- ชวน เพชรแก้ว และสบาย ไสยรินทร์. สุราษฎร์ธานีของเรา. สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี, 2539.
- .นภาลัย สุวรรณธาดา. "ภาษิตและสำนวน" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8. เล่ม 2
หน่วยที่ 11 489 – 900. กรุงเทพฯ ; สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.
- บุปผา ทวีสุข. คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : คุณพินอักษรกิจ, 2520.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษร
เจริญทัศน์, 2526.

บทที่ 5

เพลงพื้นบ้าน

ความหมายของเพลงพื้นบ้าน

คำว่า “เพลงพื้นบ้าน” ในภาษาอังกฤษใช้ว่า “Folk songs” นักวิชาการและกลุ่มศึกษาเพลงพื้นบ้านในประเทศไทย เรียกชื่อเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ กัน เช่น เพลงชาวบ้าน เพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นเมือง ฯลฯ อย่างไรก็ตามการเรียกดังกล่าวมีคำว่า “Folk songs” แทนความหมายทั้งสิ้น

ทัศนีย์ ทานตวณิช (2523 : 77) ให้ความหมายเพลงพื้นบ้านว่า เพลงชาวบ้าน คือ บทเพลงของชาวบ้านซึ่งเกิดจากปฏิภาณไหวพริบ และลักษณะความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย จึงมีลักษณะคมคายแฝงอยู่ในความเรียบง่ายแบบชาวบ้าน และเป็นสิ่งสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีและความคิด ความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ

สุมาลย์ เรืองเดช (2526 : 41) ให้ความหมายเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้าน คือ วรรณกรรมชาวบ้านประเภทหนึ่งที่ใช้ร้องเล่นในสังคมท้องถิ่น ถ่ายทอดสืบต่อกันมาโดยใช้ความจำ ไม่มีการบันทึกให้ทราบถึงผู้แต่ง ที่มาของเพลงหรือแม้กระทั่งระเบียบวิธี การเล่นก็ใช้จดจำสืบต่อกันมา จึงเรียกได้ว่า เป็นวรรณกรรมปากเปล่าหรือวรรณกรรมมุขปาฐะ (Oral Poetry) เป็นวัฒนธรรมด้านการบันเทิงของชาวบ้านในท้องถิ่น แล้วแพร่กระจายจากถิ่นหนึ่งไปยังอีกถิ่นหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตเป็นอย่างมาก

เพลงพื้นบ้าน หมายถึง เพลงของชาวบ้านที่มีท่วงทำนอง การขับร้องแบบชาวบ้านใช้ถ้อยคำเรียบง่าย มักใช้ร้องเล่นโต้ตอบกันระหว่างหญิงชายในงานเทศกาลหรืองานรื่นเริงต่าง ๆ หรือประกอบกิจการงานอาชีพของคนในท้องถิ่น เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ คือ ถ่ายทอดกันมาทางวาจาและการจดจำ ไม่มีการบันทึก ลักษณะเด่นอยู่ที่ความอิสระในการใช้ถ้อยคำ ล้วนคมคาย มีความหมายลึกซึ้งอันเกิดจากปฏิภาณไหวพริบ

จากความหมายของเพลงพื้นบ้านดังกล่าวสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้าน หมายถึง เพลงของชาวบ้านที่ใช้ร้องเล่นกันไปตามหมู่บ้าน และใช้ภาษาเป็นสื่อ มีฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงร้องเล่นโต้ตอบ

กันในตลาด งานรื่นเริงต่าง ๆ หรือการประกอบกิจการงานอาชีพของคนในท้องถิ่น และเพลงที่ใช้ร้องประกอบการละเล่นและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มีการถ่ายทอดทางวาจาและการจดจำ ไม่มีการบันทึก มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความอิสระในการใช้ถ้อยคำที่เรียบง่าย จำนวนมคทาย มีความหมายลึกซึ้ง อันเกิดจากปฏิภาณเชิงไหวพริบ

ที่มาของเพลงพื้นบ้าน

แต่เดิมนั้น ที่มาของเพลงพื้นบ้านมักเกิดจากแรงบันดาลใจใหญ่ ๆ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ความรัก
2. ความเศร้าโศก ความพลัดพราก (ความตาย) ความผิดหวัง
3. ความหยาบโลน หรือเกี่ยวกับเรื่องเพศ

ซึ่งเพลงที่เกิดจากความรัก ความตาย ความเศร้าโศกนั้นมีมากมายด้วยกัน เป็นอารมณ์ที่รุนแรง และส่วนใหญ่เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดเพลงร้องของชาวบ้าน ต่อมานักคติชนวิทยาได้เพิ่มที่มาของเพลงพื้นบ้านว่า เพลงพื้นบ้านในสมัยหลังจะมีที่มาเพิ่มขึ้นจากแรงบันดาลใจทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้ว คือ

4. เกี่ยวกับสังคม เพลงชาวบ้านที่มีกำเนิดหรือแรงบันดาลใจอันเนื่องมาจากสังคม ซึ่งหมายรวมถึง การร้องเกี่ยวกับเนื้อความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ในชุมชน อาจหมายรวมถึง พฤติกรรม วิถีชีวิตของบุคคลในชุมชนหรือสังคมด้วย

5. เกี่ยวกับการเมือง เพลงพวกนี้เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องเกี่ยวพันกับการเมือง การปกครองของคนในสังคมนั้น ๆ

ตัวอย่างเพลงที่เกี่ยวกับความรัก การเกี่ยวพาราสี เช่น

เพลงรักกัน

ฮา...เฮ้อ รักกันหนอ	รักกับคนท่าหลัง
พี่ไม่รักน้องจริง	น้องไม่สู้ข้ามสู่ได้
เพื่อนเขาทั้งเพทอดไม้แก่น	พี่บ่าวหัวแหวนทอดไม้ไผ่
น้องไม่สู้ข้ามไม่สู้ได้	ไผ่หักลงกลาง ... เฮ้อ ... เหอ ... ปล้อง

ตัวอย่างเพลงคร่ำครวญ พลัดพราก

ฮาเอ้อ ... น้องไม่รับรัก	หัวอกพี่หัก ... ต้องครวญนวนให้
เป็นกรรมที่เกิดกำเนิดไว้	ระทมหมองไหม้หญิงไม่รักเลย
จะแหะดวงใจให้น้องดู	น้องจะได้รู้ไม่อยู่เฉย
เห็นใจพี่บ้างเกิดเคย	แม่โบเตยอย่าดูพี่ตาย...เลย เฮอ
ฮาเอ้อ พี่ไปเหอ	ไม่แซเท่าใดพี่กลับมา
นางอยู่หลังนั่งคอยท่า	แลยามถามหาพ่อน้ำใจ
ยามหนึ่งเข่าว่ามาก	ยามหนึ่งเข่าว่ามาเรือใหญ่
แลยามถามหาพ่อน้ำใจ	ต่อได ตีมา แฮ้อ... เหอ... ถึง

ตัวอย่างเพลงที่แทรกความหยาบโลน

เพลงนาบทโต้ตอบระหว่างชาย หญิง

ช. ทูเรียนหนามปุ่ม	บานแหกแยกยมพี่ไม่ทุ่มเสีย
สั่งให้หมาวัด	ให้หมันผลัดกันเสีย
พี่ชอถามขอถาม	แม่รูปโฉมทองเปลวเวยบาง
นั่นอายไหร่ได้คือ	เท่าฝ่ามือนาง
ญ. น้องจะบอกให้บอกให้	กับตัวพี่ชายจำไว้เกิดหนา
น้องบอกไม่พราง	นี่แหละทางพี่มา
พี่ชายพี่ชาย	อย่าทำมั่งกายไฝรักศักดิ์ใหญ่
สกปรกรุงรัง	จนหลังขึ้นไคล

ตัวอย่างเพลงที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ สังคมชนบท

จากตัวอย่างที่ยกข้างล่างนี้ จะทำให้เป็นสภาพความเป็นอยู่ของชนบท ในสมัยก่อนว่า มีการตักน้ำ ตำข้าว สาว ๆ หนุ่ม ๆ ก็ไปพบกันที่ตีนท่า (และการเล่นจ้ำจี้มะเขือเปราะก็สัมพันธ์กันในเรื่องไปอาบนํ้า)

เพลงฉ่อย : เสียตายกระเดื่องตัวพี่เคยดำ

พี่เคยหยุดพุดยีนพัก

พี่เคยขับลำรำร้อง

พี่เคยดักน้ำหาบ

แก้ห่อขมิ้นชัน

พุดกันพลงฝนกันพลง

น้องเคยผินหลังให้พี่ทำ

มือพี่ฉาบอกู้

แม่อย่าซ้ำเลื่องตาชาย

เสียตายทำน้ำตัวพี่เคยดัก

อยู่กับแม่พวงยุพิน

ด้วยกันกับน้องที่ตื่น...ท่า

เอามาอาบด้วยกัน

เอามาเย็นให้รู้

น้องยังผินหลังให้พี่ดู ...ท่า

น้องเคยผินหน้าให้พี่ดู

ตัวน้องยังทำเป็นเฉย

มาให้รู้อาลัยแม่เลย ... น้ำ

ตัวอย่างเพลงที่เกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง

เพลงที่มีเนื้อร้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง มักจะเป็นเพลงสมัยใหม่เสียเป็นส่วนมาก บางครั้งการเล่นเพลงฉ่อยหรือลำตัด ให้ครึกครื้นก็เป็นการกระทบหรือกระเทาะการเมือง ระบบการปกครอง

เพลงกลองยาว

บ๊อง บ๊อง บ๊อง...

เอ้ามาละไหวย เอ้ามาละวา ฟลอร์โชว์จากนอก สยอยดอกเข้ามา ตะละล้า !

เอ้าเดินกระดุม เอ้ายุบก็กระดก แม่สาวทรงโต ยงโย่งหยก เลือป่าเมืองไทย น้ำลายไหลชก ตะละล้า !

เอ้ามาละไหวย เอ้ามาละวา มาเดินแมงมุม กิซุ่มหลังคา ตำรวจท้องที่ ไหงไม่มีลูกกะตา หรือว่าเพื่อนนั่งหลับ จับอะไรเสียละวา ตะละล้า !

ความสำคัญและบทบาทของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้สะสมต่อเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน มีอดีตอันยาวนานควบคู่กับวิวัฒนาการของสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย (Modernization) อย่างรวดเร็ว การศึกษาเพลงพื้นบ้านที่ยังหลงเหลืออยู่นั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการรวบรวมเก็บข้อมูลที่กำลังสูญหายไป อันเนื่องจากการบันเทิงแบบใหม่ แล้วนั้น ยังใช้เป็นสื่อในการศึกษาสภาพของสังคมหรือท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจ

ความเป็นอยู่ ค่านิยม ทศนคติ ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ที่สะท้อนออกมาในเนื้อหาของบทเพลง

เพลงพื้นบ้านไม่ว่าจะเป็นเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน เพลงพื้นบ้านภาคกลาง และเพลงพื้นบ้านภาคใต้ ต่างมีลักษณะความเป็นพื้นบ้านเหมือนกัน แต่จะมีรายละเอียดแตกต่างกันออกไปบ้าง คล้ายคลึงกันบ้าง ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และความใกล้ชิดทางวัฒนธรรม ดังนั้นเพลงพื้นบ้านจึงเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทย และเคยมีบทบาทสำคัญต่อสังคมไทยอย่างมากทั้งทางตรงและทางอ้อม

ความสำคัญของเพลงพื้นบ้าน

1. เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เพราะเพลงพื้นบ้านเป็นข้อมูลประเภทมุขปาฐะ มีการถ่ายทอดกันทางวาจา มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของคนในแต่ละท้องถิ่น นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งควรได้รับการอนุรักษ์ไว้
2. เป็นสิ่งแสดงวิถีชีวิตของชาวบ้านได้เด่นชัด เนื้อหาของเพลงซึ่งเป็นเพลงของชาวบ้านย่อมแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านได้อย่างเด่นชัด
3. เป็นมรดกชิ้นเอกของชาวบ้าน เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้เด็กหนุ่มสาว ตลอดจนคนแก่คนเฒ่าในหมู่บ้านได้รับความสุขกายสบายใจ ทั้งในยามว่าง ยามเทศกาล หรือแม้ในเวลาประกอบกิจการงานอาชีพ
4. เป็นเครื่องสร้างความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มชน การที่ผู้คนมีโอกาสพบปะคุยกัน ตลอดจนร้องเล่นในสิ่งที่พึงพอใจร่วมกัน เป็นเหตุให้ผู้คนเกิดความรักใคร่ปรองดองกัน มีความรู้สึกว่าเป็นพวกพ้องเดียวกัน เป็นผลให้ผู้คนทำมาหากินและดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสุข

อิทธิพลของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมไทย

1. ให้ความบันเทิง เพลงพื้นบ้านให้ความบันเทิงสนุกสนาน เพลิดเพลินแก่สมาชิกในสังคม เพราะเนื้อหาของเพลงเต็มไปด้วยโวหารปฏิภาพ และโวหารสัจวาส ที่เรียกเสียงหัวเราะจากผู้ฟัง อีกทั้งมีจังหวะสนุก คึกคักเร้าใจ มีท่าทางรำรำยั่วเย้าเข้าทำนอง ทั้งผู้ฟังและผู้ร้องก็เพลิดเพลินผ่อนคลายอารมณ์เครียดไปในตัวได้

2. ให้การศึกษา เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม คำสั่งสอนหรือความรู้โดยตรง เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ สภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิต รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับพุทธประวัติ หลักธรรมต่าง ๆ ส่วนความรู้ทางอ้อม คือ ใช้เป็นสื่อในการอบรมสั่งสอน มักสอดแทรกค่านิยมและกฎเกณฑ์ที่ควรปฏิบัติในสังคมไทยไว้ในบทเพลง เช่น บทเพลงกล่อมเด็ก เป็นต้น

3. ควบคุมสังคม เพลงพื้นบ้านมีบทบาทในการควบคุมสังคม เนื่องจากในเนื้อหาของเพลงมีการชี้แนะระเบียบแบบแผน และพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม พ่อเพลง แม่เพลง นอกจากจะมีน้ำเสียงดี ไหวพริบดีแล้ว ยังมีความรู้ทั้งในเรื่องประเพณีการมีชีวิตและเรื่องทั่ว ๆ ไปมาเสนอเพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังให้คล้อยตาม โดยสอดแทรกคำสอนทางพุทธศาสนา ให้ประพฤติตนแต่ในสิ่งที่ดี มีศีลธรรม

4. เป็นทางระบายความคับข้องใจ เพลงพื้นบ้านเป็นร้อยกรองที่มีความเป็นอิสระในการสื่อสารทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด จึงเป็นทางออกที่คนในสังคมใช้ระบายความคับข้องใจที่มีต่อสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และประเพณี ค่านิยมของสังคม เช่น เพลงปฏิพากษ์ ของทางภาคกลาง ที่กล่าวถึงปัญหาในการทำมาหากิน ความรู้สึกต่อชาวจีนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า ตลอดจนความรู้สึกแบ่งแยกต่อชนชั้นที่เหนือกว่าตน

5. เป็นสื่อมวลชนชาวบ้าน ในยุคก่อนที่จะมีวิทยุ โทรทัศน์ เพลงพื้นบ้านได้ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนกระจายข่าวสารในสังคม เช่น เพลงบอกของทางภาคใต้ ที่เป็นการบอกกล่าวเกี่ยวกับวันสงกรานต์ และการบอกบุญในงานบุญต่าง ๆ

จากอิทธิพลของเพลงพื้นบ้านที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า เพลงพื้นบ้านได้สร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้แก่คนในสังคม ทั้งยังเป็นภาพสะท้อนของสังคมชาวบ้านได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุดอีกด้วย

คุณค่าของเพลงพื้นบ้าน

1. คุณค่าในตัวเอง

เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวรรณกรรม บทเพลงอันไพเราะ ถ้อยคำสละสลวยที่สอดแทรกไปด้วยปรัชญาหรือคำสั่งสอนของคนเจ้าบทเจ้ากลอน ได้ถูกสืบทอดจากปากต่อปากที่เรียกว่า มุขปาฐะ เพลงพื้นบ้านพื้นเมืองถูกร้อยกรองขึ้นด้วยถ้อยคำที่เรียบง่ายแต่กินใจ สิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้บทเพลงมีคุณค่า นับเป็นศิลปะทางภาษาอย่างหนึ่ง จัดเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะอย่างแท้จริง และแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านได้อย่างเด่นชัด เพลงพื้นบ้านมักจะสะท้อนภาพชีวิตชนบท

ลักษณะความเป็นอยู่ของชาวบ้าน การประกอบอาชีพ ทัศนคติ และความเชื่อต่าง ๆ มักกล่าวไว้ในบทเพลง

2. คุณค่าทางสังคม

เพลงของชาวบ้านมักสอดแทรกคำสั่งสอนไว้ในบทเพลง เพื่อกล่อมเกลาคิดใจผู้ฟังให้เป็นคนดีในสังคม เช่น เพลงกล่อมเด็ก คนกล่อมจะร้องบทเพลงที่มีคุณค่าในท่วงทำนองและอารมณ์ของความรัก ความเอ็นดูสู่ตัวเด็ก ทำให้เด็กเติบโตขึ้นมาท่ามกลางความอบอุ่นในหมู่ญาติพี่น้อง เพลงประกอบการละเล่นของเด็กก็เช่นเดียวกัน ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจ เกิดความสนุกสนานและรักใคร่ปรองดองกัน ฝึกให้เป็นคนรู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย เป็นต้น

เมื่อเข้าสู่ช่วงสู่วัยหนุ่มสาวและเป็นผู้ใหญ่ พวกเขาได้ฟังเพลงพื้นบ้านในงานเทศกาลต่าง ๆ ทำให้เขาได้มีโอกาสพบปะเกี่ยวพากัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการตั้งครอบครัวใหม่

ในปัจจุบันเพลงพื้นบ้านได้ลดบทบาทลงไป จนกล่าวได้ว่าหมดบทบาทและหน้าที่ไปจากสังคมไทยเสียแล้ว เนื่องจากอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจและเทคโนโลยีแบบใหม่ ๆ เข้ามาทดแทน จึงทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเพลงพื้นบ้านจะหมดความสำคัญและลดบทบาทไปจากสังคมไทย แต่ก็มีใช้จะสูญหายไปเสียทีเดียว เพลงพื้นบ้านยังได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นศิลปะเพื่อการแสดงของศิลปินอาชีพ เช่น ลำตัดคณะหวังเต๊ะ คณะแม่ประยูร เป็นต้น

ตัวอย่างเพลงพื้นบ้านของชาวสุราษฎร์ธานี

ภาคใต้มีเพลงพื้นบ้านค่อนข้างน้อยมากเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ เพลงของภาคใต้มักใช้ร้องโต้ตอบ (ยกเว้นเพลงกล่อมเด็ก) และมักไม่มีเครื่องดนตรีมาประกอบ ไม่มีการรำรำ การร้องมีหัวหน้าร้องนำ เรียกว่า “แม่เพลง” (เรียกได้ทั้งหัวหน้าที่เป็นหญิงและชาย) มีลูกคู่ช่วยร้องเสริมและร้องรับตาม ส่วนใหญ่เน้นที่คารมกลอน ไหวพริบ เป็นสำคัญ

เพลงพื้นบ้านที่พบในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่

1. เพลงนา
2. เพลงเรือ
3. เพลงกลอนคำดัก
4. เพลงกล่อมเด็ก
5. เพลงบอก

เพลงนา

เพลงนา เป็นเพลงพื้นบ้านที่พบในแถบจังหวัดชุมพรและสุราษฎร์ธานี ปกติใช้ร้องโต้ตอบกันในงาน จะเป็นชายต่อชายหรือชายต่อหญิงก็ได้ นอกจากใช้เล่นในยามเก็บเกี่ยวแล้ว บางครั้งก็นำมาร้องได้คารมกลอนในงานวัด งานมงคลต่าง ๆ ตลอดจนหนุ่มใช้ร้องเกี้ยวสาวเมื่อไปเยือนที่บ้านสาวด้วย ปัจจุบันเพลงนาไม่มีร้องเล่นกันอีกแล้ว ผู้ที่ร้องได้ล้วนเป็นคนเฒ่าคนแก่ ซึ่งนับวันมีแต่จะหมดอายุไปเรื่อย ๆ

การเล่นเพลงนาในกรณีเล่นเมื่อเก็บเกี่ยวและร้องตามงานปีใหม่ สงกรานต์ ขึ้นบ้านใหม่ งานวัด งานแต่งงาน ไม่มีอุปกรณ์อะไรประกอบ ส่วนที่นำไปร้องเกี้ยวนั้นมีบ้างเล็กน้อย คือ ยามว่างจากงานนา หนุ่มจะแบกกระดานยาวประมาณ 1 วา กับเชือก 2 เส้น ไปบ้านสาว เมื่อเข้าไปในบ้านแล้วก็เอื้อนเพลงนาให้สาวได้ยิน เอาเชือกผูกเข้ากับตงหรือรอด เอากระดานพาดทำเป็นเปลาที่ได้ถนัดแล้วนั่งไกวไปพลาจ ร้องไปพลาจ เป็นทำนองซอรัก ถ้าสาวบ้านนั้นชอบใจก็ลงมากุญด้วย แล้วอาจตอบเป็นเพลงนากลับไป ถ้าไม่สนใจก็อาจว่ากลับไปด้วยถ้อยคำแรง ๆ

โดยปกติ ผู้เล่นเพลงนาที่ฝ่ายละ 1 ถึง 4 คน มีแม่เพลงร้องนำ นอกนั้นเป็นคนคอยเสริม (เรียกว่า "ท้ายไฟ") เมื่อจะเล่น ผู้เล่นกล่าวคำ "กาดครู" หรือไหว้ครูเสียก่อน คือ ไหว้ผู้ให้กำเนิดเพลงนา ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และไหว้ขอภัยในการที่ได้ทำสิ่งที่ผิดพลาดลงในนา จากนั้นก็กล่าวขอโทษผู้ฟังในการพลาดพลั้งต่าง ๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้น เสร็จแล้วจึงว่าเพลงได้คารมกัน จะเป็นทำนองเกี้ยวพาราสี ชมนกชมไม้ เปรียบเทียบเปรียบเปรย หรือว่ากระทบกระแทก ก็แล้วแต่เพลงจะพาไป การว่าเพลงนาไม่มีการรำเคียวหรือถือรวงข้าวอย่างเพลงเต้นกำของทางภาคกลาง

ตัวอย่าง

1. ตัวอย่างร้องไหว้ครู ร้องโดยนายนับ นาคคล้าย ตำบลละเมียด อำเภอยะยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ยอไหว้ยอไหว้	โละ (ลูก) จะยอไหว้เจ้าของนา
บรรดาศักดิ์สิทธิ์	โละจะไหว้ทั่วทิศา
วันนี้กล่าวพร่อง	โละจะร้องเพลงนา
(รับ สาระแท้ สาระแท้	รักจริงรักแน่นแผลแม่ทองปุปผา
วันนี้กล่าวพร่อง	โละจะร้องเพลงนา)

ทิศเหนือโละไหว้ไปจดชุมพร	ห้วนอนโละจะไหว้ไปจบสงขลา
อย่าให้เจ็บหัวปวดท้อง	โละจะร้องเพลงนา
(รับ สาระแท้ สาระแท้	รักจริงรักแน่นแหละแม่ทองปุปผา
วันนี้กล่าวพร่อง	โละจะร้องเพลงนา)

2. ตัวอย่างอื่น ๆ

ยามเที่ยง ยามเที่ยง	เจ้าของงานเขามีสำเนียงสบเสียงเรียกหา
ให้เราหยุดผ่อนพัก	กันสักเวลา
ออ...ได้ยินเสียงจ้ายจ้าย	เจ้าของงานท่านใช้ให้คนมาหา
เรารวมเรียงรวมฟอน	พักผ่อนกันสักครา
ก่อนเราจะหยุดเที่ยงหยุดเที่ยง	เรามารวมฟอนรวมเสียง (กำ) กันสักครา
ที่จะตัดขังให้	เจ้าได้ทำชา
ผูกฟอนรวมเสียง	เมื่อยามเที่ยงสักครา
ออ...ตัวที่มีกำตัวน้องมีกำ	เอามารวมประจำผูกขิดบิตขวา
นับว่ารวมรวง รวมรัก	กันสักเวลา

3. ตัวอย่างอื่น ๆ ร้องโต้ตอบ

ข. ตัวที่เปรียบเหมือนรามสูรประยูรศักดิ์	รูปหงส์นงลักษณ์เหมือนองค์เอกเมขลา
รามสูรอันวอน	นางกึงอนหนักหนา
เหมือนฟิวอนเจ้า	ไปทุกเช้าเวลา
ออ...รักแต่ข้างเดียว	คิดไปใจเปลี่ยวเป็นหนักหนา
ใครจะฉวยหวานขว้าง	ให้ถูกนางสักครา
ออ...แม่เมขลาสมร	อย่าให้ฟุ้งองอนเป็นหนักเป็นหนา
เจ้ารูปซ้ำต่ำเตี้ย	อย่าให้เสียเวลา
ออ...การมีลูกมีผิว	ควรมีเมื่อตัวเรายังสวยสง่า
ถ้าอนไปไม่ดี	จะไม่มีราคา
ญ. โบราณท่านหยิบยก	ทำลกลกได้นกสองตัวทำรั้วรั้วได้ผิวสองคน
ถ้าไม่ลงเค้า	หมันต้องเข้าตาจน
ถ้าเราไม่ยุ่งไม่มะ (มาก)	เขาไม่ประน้ามนต์

ออ...สุนทรภู่ว่าไว้	อย่าทำมั่งง่ายหลายหอยหลายหน
ตกลงสองสามจิต	ไม่ยาวยัดสักคน
ออ...ผู้เฒ่าผู้แก่	ว่าให้ดูให้แน่จึงลองแลสักหน
พี่น้องมารวมมะ	เขาจึงประน้ามนต์
ออ...เราผิดครั้งหนึ่งครั้งสอง	เขายังไม่มองว่าน่าเบื่อเหลือคน
ถ้าผิดสามผิดสี่	หมั่น (มัน) อับรึยเหลือทน

เพลงเรือ

เพลงเรือ เป็นเพลงชาวบ้านประเภทหนึ่ง ผู้เล่นเพลงเรือหรือร้องเพลงเรือส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ใกล้แม่น้ำลำคลองหรือทะเล เพลงเรือที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้ เป็นการเล่นของชาวไชยา ชาวเกาะสมุย ชาวอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี และชาวอำเภอท่าชนะ เพลงเรือเท่าที่ได้มาได้จากสุราษฎร์ธานี ในจังหวัดอื่นก็มีเพลงเรือ เช่น จังหวัดชุมพร นอกนั้นก็ยังมีเพลงเรือแต่ก็คงสูญไปก่อนหน้านี้แล้ว เพราะตามสภาพภูมิศาสตร์ทางภาคใต้ มีแม่น้ำลำคลองและทะเลมาก

การเล่นเพลงเรือ เขาจะเล่นกันในฤดูน้ำหลาก เดือน 11 และเดือน 12 ในเดือน 11 มีงานชักพระทางเรือ ระยะที่เล่นกันก็ตั้งแต่วันขึ้น 15 ค่ำ จนถึงวันชักพระ คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ตั้งแต่เช้าจรดเย็น พวกเล่นเพลงเรือมีเรือพาหนะเรียกว่า "เรือเพลง" ถ้าเรือเพลงต่อเรือเพลงพบกัน ก็จะได้ได้คารมกลอนเพลงเรือกันอย่างสนุกสนาน ยิ่งถ้าเรือเพลงฝ่ายชายกับเรือเพลงฝ่ายหญิงได้กันด้วยแล้ว ยิ่งเพิ่มความสนุกยิ่งนัก

การขับเพลงเรือต้องขับให้ลงกับจังหวะพาย ผู้พายก็ต้องพายให้ลงกับจังหวะเพลงเช่นเดียวกัน คนขับเพลงต้องมีลักษณะพิเศษ คือ ต้องมีปฏิภาณไหวพริบที่จะหาหรือหยิบยกเอาเหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมเข้ามาสอดแทรกเข้าไปอย่างเหมาะสม อาจเป็นในแง่ขบขัน ยกย่องเทิดทูนเสียสละก็ได้ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่เรียกร้องความสนใจคนภายนอกที่ฟังคารมได้มาก และพลอยสนุกสนานไปด้วย

ตามธรรมเนียมการเล่นเพลงเรือเหมือนกับการเล่นอย่างอื่นหลายอย่าง คือ ตอนแรกจะกล่าวไหว้ครูหรือไหว้เทพยดาเสียก่อนที่จะวกเข้าเรื่อง ในตอนเริ่ม นอกจากไหว้ครูหรือเทพยดาอารัก্ষแล้ว เขาจะเอื้อนกลอนในเชิงชักชวนหรือพรรณนาต่าง ๆ นานา เพื่อเร้าให้คนอื่นมาเล่นด้วยวิธีว่า คือ ว่าทำนองกระตบกระเทียบกระเข้าเหย้าเหย้ยหรือหรือค่อนแคะ คนที่ถูกว่าก็จะโต้ตอบไปเพราะอดฟังอยู่ไม่ได้ แล้วเพลงเรือโต้ตอบกันจะมีขึ้น การเล่นเพลงเรือมีการเผ็ดร้อน หยาบคาย หวานชื่น ทั้งนี้แล้วแต่โอกาสและสภาพการณ์ต่าง ๆ จะทำให้เป็นไปผิด

เพลงเรือต่อไปนี้เป็นเพลงเรือที่ได้รับจากอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้จาก
นายนับ นาคคล้าย กำนันตำบลละเมิด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตัวอย่างเพลงเรือ

ยกมือไหว้พระยมยะจะซัก	อย่าซักอยู่นักพ่อท่านเอย
ซักพระละ (ลาก) สายผมนี้ไม่เคย	อย่าช้าเลยพ่อท่านอา
กระผมมานั่งอยู่ตั้งแต่เช้า	บาวบาวสาวสาวแต่งตัวท่า
แต่งมางามพอรามเวลา	คร่ำคร่าเหนื่อยใจกลับไปเรือน
สาวสาวกลับคืนได้ยีนแต่ซ้อง	บาวบาวทรามนองท่ากลับเหมือน
ยังแต่คนเก่าอยู่เหี่ยวเฝ้าเรือน	ยังแต่เพื่อนบาวบาวเที่ยวหาวลม
มีความล้าบะทั้งพระทั้งเณร	ทั้งเข้าทั้งเพลอดชนม
เรือลอยทั้งแต่งเคลงไปตามลม	เรือนมเที่ยวทอดหัวยอดแดง
ลำนันพายมาตัดหน้าเรือเรา	ชวนเอากันเตอะยายพายเรือแข่ง
ยายว่าตัวกูไม่สู้มีแรง	ข้างแควมรายรอบแต่สอยบน
ยายว่าเด็กนี้แลที่ชอบกล	
(ฝ่ายชายว่า)	นั้นตนทูนฝ้ายไปขายใคร
เอาฝ้ายไปขายให้เขาทอผ้า	แม่ยายไม่พาไปข้างไหน
ยายด่าว่าเปรตไม่เกิดใครใคร	หัวกูเงาะเหาะสู่อายะเยย
ถึงพันภูหักถึงปะกูดลื้อ	โตะใจโตะคอกก็เอาเหลย
หวัะเด็กว่าโนพุทโยยายเอย	อย่าคิดหาเลยแม่ยายอา
เดินแก่เหลื่อแก่เห็นแต่ซีโครง	หาดานทำโลงไว้ดีหว่า
หาตางค์บังกุลทำบุญปาข้า	หาเทียนหาโทะให้โละทำ
สูเด็กยังอ่อนอย่าสอนกูเหลย	กูหาของเคยไว้ได้หยา
เกิดมาเป็นหญิงทุกสิ่งเคยทำ	ทิมดำผีรอนกระท่อนไท....

(ยังมีต่อ แต่ผู้บอกจำได้เพียงเท่านี้)

เพลงกลอนคำดัก

“คำดัก” เป็นบทร้อยกรองที่แต่งขึ้นเพื่อกล่อมขวัญนาค ใช้ทั่วไปในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดชุมพร การกล่อมขวัญนาคจะกล่อมกันในตอนเย็นถึงค่ำ โดย “หมอ” หรือครู จะทำพิธีกล่อมขวัญ เจ้านาคจะฟังคำสอนหรือคำดัก (เตือน) ของครูด้วยความเคารพนับถือ ชาวบ้านเรียกการกล่อมขวัญนาคทำนองนี้ว่า “คำดัก” การกล่าวคำดักกล่าวเป็นตอนเป็นลำดับตั้งแต่เจ้านาคเกิดจนกระทั่งโตมาเป็นเจ้านาค การกล่อมกล่อมเป็นทำนองร้อยกรอง

ตัวอย่าง

สอนอาบตี

จะกล่าวคำทำกลอน	แล้วเริ่มสอนเตือนสั่ง
เจ้านาคน้อยร้อยซึ้ง	จงฟังให้แน ... เอ้ย..นอน
อายุของเจ้าครบบวช	เจ้าจงผนวชเสียก่อน
จงรีบตัดทอน	ในการลูก เอ้ย ... เมีย
ถ้าตัวเจ้าบวชอยู่ได้	พ่อและแม่คงไม่ให้
เจ้าเสียซึ่งลูกเมีย	นาคน้อยอย่ากัง...เอ้ย...วล
เมื่อเจ้าสึกออกมา	เปรียบเหมือนมัจฉาที่ได้ฝน
ความสุขเหลือล้น	สุดที่จะพรรณ...เอ้ย...นา
พรุ่งนี้เจ้าจะบวช	ต้องหมั่นกวาดในสิกขา
ขึ้นชื่อสีกา	เจ้าอย่าได้เหลียว ... เอ้ย ... แล
จงตั้งประพฤติพรต	จงออกจงอดอย่าแยแส
หญิงไหนอย่างเหลียวแล	เจ้าอย่า ... เอ้ย ... พา

ฯลฯ

เพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็ก เป็นเพลงที่ใช้ร้องเพื่อกล่อมให้เด็กนอนหลับหรือหายกวนโยเย โดยปกติจะมีท่วงทำนองหรือลีลาช้า ๆ เนิบ ๆ เพลงกล่อมเด็กนี้จะช่วยให้เด็กเกิดความอบอุ่นและอารมณ์หายหุนหันได้ เด็กจะได้รับความอบอุ่น (ตามหลักจิตวิทยา เด็กต้องการความรัก) เพลงกล่อมเด็กนี้

นอกจากจะมีประโยชน์ในการกล่อมเด็กโดยตรงแล้ว “ยังเป็นสิ่งช่วยผ่อนคลายความเหนื่อยหน่ายของผู้เลี้ยงอีกด้วย เพราะผู้เลี้ยงได้เพลิดเพลินกับเสียงเพลงของตัวเอง บางคนที่ลุ่มเสียงดีก็ได้ทอดเสียงไปในตัว บางคนดัดแปลงลีลาการกล่อมเพิ่มการเอื้อนเสียงได้อย่างไพเราะอ่อนหวาน หากผู้กล่อมเป็นคนมีความในใจที่พูดออกได้ยาก ก็นำเรื่องนั้นมาผูกขึ้นเป็นเพลงกล่อมเด็กได้มีทางระบายความอัดอั้นตันใจของตนอีกด้วย” จึงได้มีข้อความหลายเรื่องหลายอย่างเกิดขึ้น เช่น บทล้อเลียนสังคม ฝากรัก ตัดพ้อต่อว่า อบรมสั่งสอน และเนื้อร้องใดดีมีคติก็มักจะจดจำและร้องกันอย่างแพร่หลาย เมื่อบทนั้น ๆ มีผู้นำไปร้องในตำบลอื่น บางทีมีการแก้คำให้เข้ากับท้องถิ่นของตน หรือออกเสียงเพี้ยนไปตามถนัด เป็นเหตุให้เพลงกล่อมเด็กบางบทมีส่วนสำคัญตรงกัน แต่แตกต่างกันบ้างในส่วนย่อย

เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็ก

1. เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีและวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ เช่น

เพลงลมพัด

ยา...เฮ้อ...ลมพัดเหอ	พัดมาไรไร
ส่งสารพระอภัย	ไปเมืองลังกา
โลกเขาทำกล	โลกมนต์วัลลีเส่นหา
ไปเมืองลังกา	ติดตามวัลลี อ้อ...เหอ...ไป

เพลงโนรา

ครีอน้องเหอ	ครีอนางโนรา
หนีพ่อแม่มา	เจ็ดคนพี่น้อง
ยังมีนายพราน	ซาบซาบมองมอง
เจ็ดคนพี่น้อง	คล้องเอาชุดทองเพื่อน...เหอ

2. เนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพ เช่น

เพลงโยน

โยนเหอ	พาโลกไปโยนโนไร่แดง
ได้สารสักแล่ง	หม้อนุ้ยใส่ถุง
ตะหวักเหน็บหน้า	ฝ่ามีเหน็บพุง
หม้อนุ้ยใส่ถุง	คำไหนนอนนั้น ... เหอ

เพลงไปบนเขา

ฮาเอ้อ ไปบนเขาเหอ	ไปตัดหวายเดามาชูด
ตัดแล้วมาชูด	ทำเชือกสายเปล
ตัดแล้วตัดเล่า	ถูกหวายซี่เห่
ทำเชือกสายเปล	เวให้น้องนอนหลับ

3. เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น

เพลงพรวนาเก

ครีון้องเหอ	ครีอพรวนาเก
ดันเดี่ยวโนเน	นอกเลซี่ฝั่ง
ฝนตกกะไม่ต้อง	ฟ้าร้องกะไม่ถึง
นอกเลซี่ฝั่ง	พันเข้เหราไกล ... เหอ

เพลงทำบุญ

ทำบุญวัดหาดเหอ	ตักบาตรวัดเกาะลอย
กรวดน้ำใส่ฝายหอย	สาวน้อยตามแม่ไปทำบุญ
ทำไว้เติดสาว	เอาไว้เป็นทุน
ตักบาตรทำบุญ	เป็นทุนเมื่อภายหลัง ... เหอ

4. เนื้อหาเกี่ยวกับคำสอน ส่วนใหญ่มักจะเป็นคำสอนบุรุษ สตรี และลูกหลาน ทั้งนี้ เพื่อที่จะให้บุคคลดังกล่าวเป็นคนดีที่สังคมต้องการ เช่น

เพลงนอนหลับ

นอนหลับเหอ	หลับตาไรไร
กินเหล้าเหมือนไฟ	ใครให้โละสาว
เมื่อกินเหล้าแล้ว	โหล่นจาวจาว
ใครให้โละสาว	เจ้าปาวซี่เมาเหล้า ... เหอ

เพลงโละสาว

โละสาวเหอ	โละสาวชาวบ้านตก
เอาข้าวใส่ครก	เหยียบโละไก่อตาย
ทำหรือแม่เหอ	จามเเมนแลช่าย
เหยียบโละไก่อตาย	ความอายไม่มีเหลย ... เหอ

5. เนื้อหาเกี่ยวกับความรัก ในส่วนของความรักอาจจะมียุ่หลายลักษณะ คือ ความรักที่แม่มีต่อลูก ความรักระหว่างชายกับหญิง หรือรวมไปถึงบทอาลัยรัก และบทเกี่ยวขมโคม เช่น

เพลงงามข้า

งามข้าเหอ	แม่ปล้ำเลี้ยงเจ้า
ทุกยามค่ำเช้า	แม่เฝ้าเป็นห่วง
ยามลูกเจ็บไข้	แม่ไม่บายทรวง
แม่เฝ้าเป็นห่วง	เจ้าดวงอุทัยแม่ ... เหอ

เพลงจำปา

จำปาเหอ	ลอยมาแต่เหนือ
ทั้งวันทั้งเครือ	พี่ชายปักไม้ล้อมไว้
ถ้าใครมาขอ	เก็บเดาะโรยโรยยื่นให้
พี่ชายปักไม้ล้อมไว้	คอยทำนองคนเดียว ... เหอ

6. เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

เพลงฝนตก

ฝนตกเหอ	ตกมาเล็กเล็ก
ปลาช่อนตัวเล็ก	เข้ามาตีแปลง
ตัวหนึ่งพันดำ	ตัวหนึ่งพันแดง
เข้ามาตีแปลง	พันแดงเหมือนครึ่งแดง

เพลงน้ำมาก

น้ำมากเหอ	ท่วมรากโกงกาง
ท่วมห้วยท่วมบาง	ท่วมพานท้าววัง
เข็ดหน้าลืมเสีย	โลกเมียลืมสัง
ท่วมพานท้าววัง	ลืมสังทองร้อยช้าง ... เหอ

7. เนื้อหาเกี่ยวกับการเสียตีสีและประเพณีประชัน เยาะเย้ย

เพลงเปิด

เรียกเปิดเหอ	เรียกมาก้าบก้าบ
ขอหมอย่ามีบาป	เมียแก่กว่าผัว
พอเข้านั่งแค	แลเหมือนแม่บังเกิดหัว
เมียแก่กว่าผัว	ขอหมอย่ามีบาป ... เหอ

เพลงกล้วยพังลาหิวเดียว

ครีอน้องเหอ	ครีอกกล้วยพังลาหิวเดียว
โหยกลางน้ำเชี่ยว	ค้อมค้อมเอนเอน
โละป่าไทรไฉ	คบใช้น้ำเณร
ค้อมค้อมเอนเอน	น้ำเณรไม่ทันลึก ... เหอ

บทบาทและหน้าที่ของเพลงกล่อมเด็ก

1. ชับกล่อมเพื่อช่วยให้เด็กหลับเร็ว หลับสนิท และเกิดความอบอุ่นทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ
2. สร้างความบันเทิงใจ ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวของผู้ร้อง และก่อให้เกิดอารมณ์ขันแก่ผู้ฟัง
3. เป็นเครื่องมือสื่อสารชาวบ้าน (Folk Media) เพื่อให้ความรู้และเป็นแนวความคิดอย่างกว้าง ๆ บางประการแก่คนทั่วไป เนื่องจากสมัยก่อนยังไม่มีเครื่องมือสื่อสารมวลชน ยังไม่มีทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จึงใช้เพลงชาวบ้านเป็นเครื่องมือสื่อสารชาวบ้านแทน
4. ปลุกฝังคุณสมบัติความเป็นกุลบุตรกุลธิดา เพลงกล่อมเด็กสามารถชี้แนะแนวทางการครองตน และวิถีการดำเนินชีวิตในส่วนของปัจเจกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุทรหลานหรือผู้ที่อยู่

ในความรับผิดชอบดูแล เพื่อให้เป็นคนมีคุณภาพสูงด้วยการอบรมสั่งสอนทางอ้อม ซึ่งสิ่งที่พึงปฏิบัติ และพึงดเว้น เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง

5. ปกป้องรักษาปทัสฐานของสังคม คือ การอนุรักษ์ประเพณีนิยมอันสอดคล้องกับค่านิยม และโลกทัศน์ของสังคมส่วนรวม และการธำรงไว้ซึ่งความนิยมศรัทธาต่อสถาบันศาสนาเป็นสำคัญ

6. การปกป้องสิทธิและหน้าที่อันพึงมีพึงได้โดยชอบธรรม โดยเฉพาะสังคมในครอบครัว เช่น เกี่ยวกับสิทธิในการเลือกคู่ครอง เน้นความไม่เป็นธรรมระหว่างสิทธิและหน้าที่ของชายกับหญิง ซึ่งปัญหาเหล่านี้มักมุ่งถึงความบกพร่องอันเกิดจากการเรียกร้องเกี่ยวกับปทัสฐานนั้น ๆ ที่มี ข้างใน ทำให้บุคคลบางคนใช้อำนาจที่มีอยู่อย่างขาดคุณธรรม หรือขาดความพอดี

เพลงบอก

เพลงบอกมีความหมายอยู่ 2 ประการ คือ เพลงบอก (กล่าว) หรือ เพลง (กระ) บอก

เพลงบอก (กล่าว) อาศัยเหตุผลว่า การละเล่นประเภทนี้คล้ายกับที่เย็บบอกกล่าวให้ ชาวบ้านรู้เรื่องต่าง ๆ เพราะสมัยก่อนไม่มีหนังสือพิมพ์ เมื่อถึงวันสำคัญเกี่ยวกับทางราชการหรือ ศาสนา ท่านข้าหลวงหรือนายอำเภอจะส่งคนออกไปประกาศผลสมมติของร้องปาวกันครึกครื้น ที่ นิยมกันมาก คือ การบอกข่าววันสงกรานต์ เช่น ปีนันนางฟ้าชื่ออะไร หัตถิชาชายทรงอะไร มี สิ่งใดเป็นพาหนะ วันอะไรธงชัย หรือโลกาวินาศ การบอกกล่าวนั้นหนักเข้าก็กลายเป็นการ ขับกลอน ตามความนิยมของชาวใต้ เลยกลายมาเป็นเพลงบอกจนถึงปัจจุบัน

เพลง (กระ) บอก น่าจะเรียกตามภาษาชนชั้นหนึ่ง คือ กระบอกไม้ไผ่ นัยว่าบรรจุน้ำมนต์ (อาจจะเป็นน้ำเมรัยก็ได้) ถือไปวางในด้วย อาศัยที่นิยมเล่นศิลปะชนิดนี้ ตอนกลางคืนก่อนวัน สงกรานต์ว่ากันไปตามบ้านโน้นบ้านนี้ จนตึกตื่นกระทั้งเจ้าของบ้านบางบ้านก็เขยิบรับ เพราะ ง่วงนอน เหตุนี้เองพวกเพลงบอกจึงใช้กระบอกที่นำไปนั้นกระแทกกระทุ้งบันได เพื่อปลุกเจ้าของ บ้านให้ตื่น ถ้ากระบอกที่บ้านใดก็ถือว่าปีใหม่ที่บ้านนั้นเจ้าของบ้านช่วยตลอดปี บ้านไหนไม่ยอม เป็นเช่นนี้ ก็ต้องนั่งถ่างตารอรับพร้อมของบริการ คือ สุรายาเมาและกับแก้มอย่างสมเกียรติ

สาเหตุเกี่ยวกับกระบอกไม้ไผ่กระมัง เราจึงเรียกการละเล่นประเภทนี้ว่า เพลงกระบอก ครั้นนาน ๆ ไป คำ "กระ" ตกหล่นหายไป ตามนิสัยคนใต้ที่นิยมตัดคำหน้าให้สั้น เพื่อสะดวกในการ พูดจึงเหลือเพียง "เพลงกระบอก" เท่านั้น

เพลงบอกใช้ร้องในตอนสงกรานต์ มีหน้าที่บอกให้ทราบว่ามีฝนตกก็हा มีนาควัให้น้ำก็ ตัว ฝนฟ้าจะเป็นอย่างไรบ้าง ฯลฯ ต่อมานอกจากใช้ร้องบอกสงกรานต์แล้วก็นำมาร้องอวยพร หรือ สรรเสริญบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า "ชา" การชาเจ้าของบ้าน จะมีในระหว่าง

สงกรานต์ ทั้งก่อนและหลัง เพราะในระยะนั้นชาวบ้านเก็บข้าวในนาจนเกือบหมดแล้ว เป็นช่วงว่างพอดี นอกจากร้องในช่วงสงกรานต์ ต่อมานำไปร้องเล่นในโอกาสอื่น ๆ อีกหลายโอกาส เช่น ในงานประจำปี งานบวชนาค งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ และ งานทำบุญต่าง ๆ

การเล่น

คณะเพลงบอกประกอบด้วยแม่เพลงส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ผู้ช่วยร้องรับหรือร้องเสริมหรือลูกคู่มีอยู่ 3 – 4 คน การแต่งกายจะแต่งอย่างไรก็ได้ตามสบาย ไม่กำหนดแน่นอนเครื่องดนตรีมี ฉิ่ง กรับ ปี่ ขลุ่ย และทับ ปัจจุบันใช้ฉิ่งอย่างเดียว

การเล่นในตอนสงกรานต์ เริ่มโดยคณะนักเล่นเพลงบอกออกจากบ้านของตัวเองตระเวนไปตามที่ต่าง ๆ ระหว่างนั้นแม่เพลงจะขับเพลงไปเรื่อย ๆ เนื้อที่ขับก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับวันสงกรานต์ หรือเหตุการณ์บ้านเมืองต่าง ๆ เมื่อจะแวะเยี่ยมอวยพรปีใหม่บ้านใด แม่เพลงจะต้องบรรยายสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นนอกหมู่บ้านเสียก่อน จากนั้นจะร้องขอให้เจ้าของบ้านเปิดประตูรับ

การที่คณะเพลงบอกไปเยี่ยมบ้านใด เจ้าของบ้านถือเป็นเกียรติอย่างยิ่ง แม้จะเป็นเวลาตึกตื่นก็ยินดีลูกมาเปิดประตูต้อนรับ ตามธรรมดาของเจ้าของบ้านมักเตรียมข้าวของต่าง ๆ ไว้เลี้ยงดูอยู่แล้ว คณะเพลงบอกจึงได้อิ่มนําสบายตลอด ในการนี้คณะเพลงบอกจะ “ชา” เจ้าของบ้านและชาสิ่งต่าง ๆ ที่เจ้าของบ้านขอร้องให้ร้อง เช่น ชานกเขา ชาเด็ก ชาแม่โพสพ ฯลฯ หรือ จะร้องเล่าพุทธประวัติ ร้องสรรเสริญพระรัตนตรัยก็ได้

ถ้าคณะเพลงบอกชุดหนึ่งบังเอิญไปพบเข้ากับเพลงบอกอีกชุดหนึ่ง เจ้าของบ้านอาจให้ประชันฝีมือปากในกระทู้ใดกระทู้หนึ่งที่ตั้งขึ้น ทำให้เกิดความสนุกสนานยิ่งขึ้นไปอีก

การประชันเพลงบอกเป็นที่นิยมมาก และเพราะเหตุที่คนฟังได้สนุกได้ฟังความมีปาก ของแต่ละฝ่ายอย่างถึงอกถึงใจนี้เอง เพลงบอกจึงได้มีตามงานต่าง ๆ นอกเหนือจากที่ร้องยามสงกรานต์ด้วย

เนื้อหาของเพลงบอกเมื่อร้องประชันกัน ถ้าไม่เกี่ยวกับถามตอบธรรมะ ก็จะมีกรรมการตั้งกระทู้ขึ้น แล้วให้ต่างฝ่ายว่าแก้กันไปมา ถ้าแก้ไม่ตกก็ถือเป็นแพ้ ส่วนการตัดสินมีหลักพิจารณา คือ ดูจากโวหาร ดูปฏิภาณ ดูทำนองลีลา จังหวะ และคำกลอน การประชันเพลงบอกแต่ละครั้งมีผู้สนใจไปฟังกันมามาก ผู้ที่ว่าเพลงบอกได้ดี จะมีผู้จดจำถ้อยคำ และมีผู้ให้ความนับถือทั่วไป การว่าเพลงบอกไม่มีการร้ายรำ และเมื่อว่าได้ตอบกันก็นั่งว่า

สำหรับฉันทลักษณ์ของเพลงบอกนั้นมีต่างไปหลายแบบ แต่ผิดแปลกกันบ้างตรงรายละเอียดเพราะไม่มีแบบตำรับตำราวางกำหนดเอาไว้ตายตัว ใครนึกว่าอย่างไรก็ว่าไปตามความถนัดของตน ยากที่จะชี้ว่าของใครถูก ของใครผิด

เพลงบอกเสื่อมสูญความนิยมไปเนื่องจากมีพวกมิชชันนารีปลอมตน เป็นคณะเพลงบอกไปเกริ่นกลอนให้เจ้าของบ้านเปิดประตูต้อนรับ แล้วแทนที่จะขากลอนหรือร้องเพลงบอกตามธรรมเนียมที่เคยมี ก็กลายเป็นเข้าปล้นทรัพย์แทน ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจกันขึ้น คณะเพลงบอกจึงจึงได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วย นับเป็นเรื่องที่น่าเสียดายเป็นอันมาก

ตัวอย่าง

1.) เพลงบอกเรื่อง ศาลาโกหก หรือสัจศาลา ของท่านเจ้าคุณรัตนธัมมธนีนครศรีธรรมราช (ม่วง) วัดท่าโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

มินครมหาสถาน	นามขนานนคร สกิต
ประจิมทิศแลบูรพา	มีทุ่งนาเรียง
แม่เพลง	วิธีร้อง

มินครมหาสถาน (ลูกคู่รับ โอ้อว่า เห้เห้ เอ้อสถาน)
 มินครมหาสถาน (ลูกคู่รับ ว่าทอยซ่า น้ำเอ้อสถาน)
 นามขนานนครสกิต ประจิมทิศและบูรพา มีทุ่งนา เรียง..... เอ้ย
 (ลูกคู่รับตามแม่เพลง 2 เที้ยวดังนี้ มีทุ่งนาเรียงเอ้ย อ้อนามขนาน นคร
 สกิต ประจิมทิศแลบูรพา มีทุ่งนา เอ้ย เรียง)

มีสนามหญ้าอยู่หน้าเมือง	เจริญเรื่องครั้งโบราณ
ป้อมปราการทะเกียศ	ยังปรากฏเสียง
บ้านเมืองเอก ณ ปักขี้ได้	พลไพร่ก็พร้อมเพรียง
รุกขะเรียงแถววิถี	เมทนีดล
มีศาลาหน้านครินทร์	พื้นเป็นดินก่อด้วยอิฐ
หลังคาปิดบังร้อน	ทั้งได้ซ่อนฝน
ศาลานี้มีเป็นหลัก	ที่ลำนักประชาชน
ผู้เดินหนได้หยุดอยู่	ทุกฤดูกาล

2.) เพลงบอกประชันคารมระหว่างปานบอด (บอดคือคนตาบอด) กับรอดหลอ (หลอคือลื่น) เป็นชาวนครศรีธรรมราชทั้งคู่ เมื่อชื่อเสียงโด่งดังมากทั้ง 2 คน ได้กันมาราว พ.ศ. 2452 ปลายรัชกาลที่ 5 มีผู้จดจำไว้ได้ยืดยาว จะตัดมาเพียงบางส่วน

รอดหลอ	รอดเคยหลอนมาได้หลายหน	เมื่อถูกคนลั่นไกด้วน
ปานบอด	ครั้นหลายหลบหลบทวน	รอดคงจวนเข้าคลองหลัง
	พวกน้ำผึ้งเปรี้ยวหมันอัปรี	ปานห้ามลักที่ถ้าไม่ฟัง
	รอดจวงวัง (ระวัง) ขวานน้อย	หมัน (มัน) อี (จะ) ลอยลงในเรือ
	น้ำรอดตามอายุของปาน	ถ้าประมาณเอาได้
	รอดลองทายให้ถูกที่	ปานเกิดเมื่อปีเสือ
	จนปีนี้เป็นปีวอก	ครั้นปานอื่บอกกะนึกเบือ (เบือ)
	คนเกิดปีเสือถึงปีวอก	ช่วยบอกว่าเท่าใด
รอดหลอ	รอดรู้แล้วปีนี้เป็นปีวอก	ครั้นรอดอื่บอกอายุปาน
	ชักนิกให้รำคาญ	ไม่รู้มันเกิดเมื่อชาลไหน
	ชาลสามสิบเอ็ดหรือสิบเก้า	ตัวรอดก็ไม่เข้าใจ
	แต่คงตกในชาลหลัง	เพราะผิวหนึ่งมันอ่อน
	ปานคมจริงแต่คมจอบ	สำหรับกอบโกยแต่ดินหญ้า
	ไม่ใช่คมพริ้วคมขวาน	ที่เอามารานขน
ปานบอด	จริงและรูปไม่งามด้ามก็เล็ก	ทั้งเนื้อของเหล็กก็พาอ่อน
	แต่ไม้ขอนของน้ำรอด	ทั้งทุก (ผู้) ทั้งมอดไซ (เจาะ)

ฯลฯ

บรรณานุกรม

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518.
- จันทร์หา มากชม และคณะ. เพลงชาวบ้านในอำเภอกาญจนดิษฐ์. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัยครู
สุราษฎร์ธานี , 2526.
- จำเริญ แสงดวงแข. โลกทรรศน์ชาวไทยภายใต้ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.
2523.
- ชวน เพชรแก้ว และ สบาย ไสยรินทร์. สุราษฎร์ธานีของเรา. สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี, 2539.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. เพลงชาวบ้าน. สงขลา : วิทยาลัยครูสงขลา, 2516.
- ศศิวิมล ศรีสุขโข. " การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียน
เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 "
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.
- สุธวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. "รายงานการวิจัย วิเคราะห์สารัตถะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้." ม.ป.ท., 2524.

บทที่ 6

การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

วรรณกรรมท้องถิ่น เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีค่ายิ่ง ควรแก่การอนุรักษ์ไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษา ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี โดยรวบรวมวรรณกรรมในท้องถิ่นของตน แล้วนำมาเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ทราบ ก็เป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นไว้ และยังก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของกลุ่มชน

การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น

ในการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น มีผู้ศึกษาไว้หลายทางพอสรุปได้ดังนี้

1. การอนุรักษ์ตามสภาพดั้งเดิมที่เคยปรากฏ หมายถึง การสืบทอดรูปแบบ เนื้อหา วิธีการให้เหมือนเดิมทุกอย่างเพื่อประโยชน์ในการศึกษา เช่น งานอนุรักษ์ผ้าของศูนย์วัฒนธรรมผ้าพื้นเมืองในจังหวัดราชบุรี งานอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านของศูนย์สังคีตของธนาคารกรุงเทพ เป็นต้น
2. การอนุรักษ์โดยการประยุกต์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อให้คงอยู่และมีบทบาทในสังคม เช่น การนำเอาเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์ร้องเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน เช่น การแหล่ของชินกร ไกรลาส การร้องเพลงอีแซวของขวัญจิต ศรีประจันต์ เป็นต้น

ประคอง เจริญจิตรกรรม (2535 : 88) ได้ให้แนวทางในการอนุรักษ์ ดังนี้

1. การศึกษาและเข้าใจวรรณกรรมท้องถิ่น ด้วยเหตุและผล อาทิเช่น วรรณกรรมท้องถิ่นหลายเรื่องสะท้อนสภาพสังคมที่มีผู้ขายเป็นผู้นำ และนิยมระบบครอบครัวใหญ่ ผู้ขายสามารถมีภรรยาหลายคน เพื่อให้เป็นไปตามสภาพของสังคมเกษตรกรรมที่ต้องการแรงงาน เป็นต้น การศึกษาจนเข้าใจถึงแก่นแท้ของวรรณกรรมท้องถิ่น ทำให้ผู้ศึกษาเห็นถึงปัญญาสาระประโยชน์และคุณค่า และด้วยความตระหนักเช่นนั้นทำให้เกิดความพยายามที่ทำนุบำรุงรักษาสืบทอดไว้ต่อไป
2. การดัดแปลงวรรณกรรมท้องถิ่นให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อเป็นการสืบทอดวรรณกรรมต่าง ๆ ให้ไปกับยุคและสังคม เนื้อหา ตลอดจนการแต่งกายและดนตรีประกอบ ก็มีการประยุกต์ให้เข้ากับสังคม แต่ยังคงไว้ซึ่งทำนองวิธีการร้อง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพื่อการอยู่รอดของวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น โครงการสืบสานเพลงพื้นบ้านในภาคต่าง ๆ

3. การส่งเสริมให้คนทั่วไปสนใจ เห็นคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่น ด้วยการจัดนิทรรศการ การแสดง อภิปราย ตลอดจนส่งเสริมให้เยาวชนในท้องถิ่นสืบทอดศิลปะและวรรณกรรมในท้องถิ่น การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น อาจจะกระทำได้หลายทางเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและอนุรักษ์ต่อไป

การส่งเสริม คือ เป็นวิธีการที่เป็นส่วนสำคัญอันหนึ่งของการอนุรักษ์ เพราะการอนุรักษ์ ไม่ใช่เพียงการสงวนรักษาให้คงเดิมโดยไม่เปลี่ยนแปลงพัฒนา ดังนั้น การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่น จึงควรหมายรวมถึงทั้งการพิทักษ์รักษาสິงที่ดีอยู่แล้ว และการปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ศศิวิมล ศรีสุขโข. "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.

ภาคผนวก ข

1. การวิเคราะห์นิทาน ปริศนาคำทาย และเพลงกล่อมเด็ก
2. สรุปผลการคัดเลือกนิทานพื้นบ้าน และเพลงกล่อมเด็ก
เพื่อใช้เป็นเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอน

การคัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การคัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่นำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนนี้ ผู้วิจัยได้ รวบรวมจากเอกสารงานวิจัย ซึ่งมีผู้รวบรวมไว้อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมี แหล่งข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. นิทานพื้นบ้านอำเภอท่าชนะจังหวัดสุราษฎร์ธานี ของ นางเยาว์ แจ่มปรีชา และคณะ พ.ศ. 2526 จำนวน 75 เรื่อง เลือกลมาเพียง 10 เรื่อง
2. นิทานพื้นบ้านอำเภอท่าฉางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ของ เจียรระโน แก้วน้ำเพชรและคณะ พ.ศ. 2528 จำนวน 78 เรื่อง เลือกลมาเพียง 13 เรื่อง
3. นิทานพื้นบ้านเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ของ กัลยาณี วีระพานิชย์และคณะ พ.ศ. 2527 จำนวน 52 เรื่อง เลือกลมาเพียง 20 เรื่อง
4. นิทานพื้นบ้านอำเภอไชยาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ของ ลดาวรรณ หนูขาวและคณะ พ.ศ. 2528 จำนวน 80 เรื่อง เลือกลมาเพียง 7 เรื่อง
5. ศึกษาประวัติชื่อบ้านนามเมืองในเขตอำเภอเคียนซาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ของ สมจิตร และเพ็ญศรี ศรีวารินทร์ พ.ศ. 2527 จำนวน 33 เรื่อง เลือกลมาเพียง 1 เรื่อง
6. วรรณกรรมท้องถิ่นสุราษฎร์ธานีจากหนังสือชุด ของ ชวน เพชรแก้ว พ.ศ. 2532 จำนวน 15 เรื่อง เลือกลมาเพียง 7 เรื่อง
7. นิทานประโลมโลกจังหวัดสุราษฎร์ธานี ของ วัชรภรณ์ พัฒนศิริ พ.ศ. 2540 จำนวน 10 เรื่อง เลือกลมาเพียง 4 เรื่อง
8. ของดีเกาะพะงันบ้านฉันทาเที่ยวของ ศ. ไตรภพ อินทร์คง พ.ศ. 2532 เลือกลมาเพียง 2 เรื่อง
9. การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะของหมู่บ้านขนาย ตำบลบางอน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนัยนา แสงแก้ว และคณะ พ.ศ. 2526 ซึ่งมี นิทานจำนวน 15 เรื่อง เลือกลมาเพียง 1 เรื่อง เพลงกล่อมเด็กจำนวน 68 เพลง เลือกลมาเพียง 7 เพลง
10. รายงานวิจัยวิเคราะห์สาระัตถะ เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ของสุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ พ.ศ. 2524

11. วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะของตำบลคลองฉนวน ของเฉลิม โพธิ์ทอง และคณะ พ.ศ. 2528 มีนิทาน 30 เรื่อง เลือกมาเพียง 2 เรื่อง มีเพลงกล่อมเด็ก 48 เพลง เลือกมา 10 เพลง มีปริศนาคำทาย 27 ปริศนา เลือกมา 8 ปริศนา มีเพลงชาวบ้าน 2 เพลง เลือกมา 1 เพลง คือ เพลงคำดัก
12. เพลงกล่อมเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานีของ ชวน เพชรแก้ว พ.ศ. 2541 จำนวน 440 เพลง เลือกมาเพียง 12 เพลง
13. เพลงชาวบ้านในอำเภอกาญจนดิษฐ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของจันทนา มากชม และคณะ พ.ศ. 2525 จำนวน 239 เพลง เลือกมาเพียง 5 เพลง
14. เพลงกล่อมเด็กอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานีของ เบญจพร คงแจ่มและคณะ พ.ศ. 2526 จำนวน 317 เพลง เลือกมาเพียง 32 เพลง
15. เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ของ ลัดดา รักอิสระ พ.ศ. 2540 จำนวน 188 เพลง เลือกมาเพียง 62 เพลง

จากการรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยรวบรวมเป็นคลังนิทานได้จำนวน 390 เรื่อง ตัดเรื่องที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนและคัดเลือกเรื่องที่มีลักษณะเด่นของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เหลือจำนวน 67 เรื่อง รวบรวมคัดเพลงกล่อมเด็กได้ 1,300 เพลง คัดเลือกเหลือ 128 เพลง และนำมาคัดเลือกอีกครั้งเหลือ 68 เพลง ซึ่งการคัดเลือกผู้วิจัยใช้เกณฑ์การเลือกให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา ตามรายละเอียดในตารางการวิเคราะห์นิทานที่ 7 ปริศนาคำทายที่ 8 และเพลงกล่อมเด็กที่ 9 ส่วนในเรื่องภาษิตและสำนวนผู้วิจัยไม่ได้ทำเป็นตารางวิเคราะห์เนื่องจากมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับ ตารางการวิเคราะห์ของศัพท์และสำนวน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 7 วิเคราะห์คุณลักษณะของนิทานที่จะใช้เป็นเนื้อหาเพื่อเป็นสื่อการสอน

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุด ประสงค์
1. ตำนานจระเข้นิน (นิทานปรัมปรา)		1. ความพยายาม อยู่ที่ไหน ความ สำเร็จอยู่ที่นั่น 2. การควบคุมสติ ไม่ให้เกิดใจจน เกินไป เพราะมี ฉะนั้นจะทำให้ งานมีสำเร็จและ เกิดผลเสียขึ้นได้	เวทมนต์คาถา	ยึดมั่นในความ พยายามอดทน	ภูมิประเทศอยู่ติด กับทะเล		ความต้องการ ทางด้านจิตใจ	3
2. พอกัน (ประเภทนิทาน ตลก)	ข้าศึก ควายถึก	1. คนที่มีสติ ปัญญาดี สามารถแก้ไข เหตุการณ์ได้ อย่างทันทั่วทั้งที่ 2. ไม่ควรพูดใช้ วาจาจนเกินจริง		ความฉลาด	- เลี้ยงควายจน - มีมุสลิมอยู่บริเวณ พื้นที่แห่งนี้ด้วย		ความต้องการเป็น ที่ยอมรับของผู้อื่น	3

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อค้นพบ / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยาม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุด ประสงค์
3. นายกับป่าว (ประเภทนิทานตลก)		1. ความฉลาดแกมโกง 2. ความซื่อสัตย์		ความฉลาดแก่ ปัญญาเฉพาะหน้า	- ที่อยู่อาศัยมัก สร้างบ้านให้มีได้ทุน สามารถเลี้ยงสัตว์ ได้ โดยเฉพาะไก่ - คนร่ำรวยมักจะมี บ่าวให้คอยใช้สอย		ต้องการสนอง ความต้องการ ทางด้านร่างกาย	3
4. กางไร่เจอกัน (ประเภทนิทานตลก)	แมลงวัน พันธ์ ม่ายพริ้ว คานหาม หนู เข่งหับ พันธ์ หัวร่อ	1. คนที่จะแต่งงาน กันจะต้องมี คุณสมบัติที่ คล้ายคลึงกัน		ต้องการให้ลูกแต่ง งานเมื่อมีวัยอัน สมควรแล้ว		การชู้ช่อ พุดจาใน พิธีแต่งงาน	ต้องการสนอง ความต้องการ ทางด้านความรัก และต้องการเป็น ที่ยอมรับของผู้คน	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อพื้นที่ / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	รวบรวมเป็นหมวดหมู่	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
5. นมกบกระเซ้ (มีทานประเภทนิทานอธิบายเหตุ)	เซ้, โป ติ บ่อ จน โหย พันนี้ตะ เซ เท้ เท้ หัง โพด ตี ไท บ่อ	1. ความมีน้ำใจ 2. ความอดทนและไม่ ใช้คนและตอบ แทนบุญคุณโดย ทำให้ผู้มั่งคั่ง เดือดร้อน		ความมีน้ำใจต่อ เพื่อน	ภูมิประเทศอยู่ใกล้ ทะเลและมีแม่น้ำ ลำคลองมาก		- ต้องการความ อบอุ่นและ ความปลอดภัย - เน้นแก้ตัวทำให้ ผู้อื่นเดือดร้อน	3, 4
6. สาเหตุที่กระดอง เต่ามีรอยร้าว (ประเภทนิทาน อธิบายเหตุ)	เท้ เท้ หัง โพด ตี ไท บ่อ	1. ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น 2. การไม่รักษา สัญญาทำให้ ตัวเองต้องพบ จุดจบในที่สุด 3. ความโกรธทำให้ ล้มตัวได้		- ความมีน้ำใจ - การรักษาสัญญา	อาชีพทำนา ภูมิประเทศเป็นทุ่งนา และอยู่ใกล้ลำคลอง สัตว์ที่พบจึงมีนก กระสากับเต่า		- ต้องการเป็นที่ ยอมรับของ ผู้อื่น - ต้องการทาง ดำเนินจิตใจ	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
7. บ้านท่าเคย (ประเภทนิทาน อธิบายเหตุ)	โหม เซ่อ เก๋ เล ฉลาด เคย	วิถีชีวิตของคนใน ท้องถิ่น		- สร้างวัด	- อาชีพทำนา การ ประมง การค้าขาย กึ่ง ปลา และการทำ เคย (กะปิ)		- ความต้องการ ทางด้านร่างกาย คือ ปัจจัย 4	3, 4
8. บ่อน้อยบ่อนหลวง (ประเภทนิทาน ตำนาน)	เซ่อ เก๋ โหย บอ	1. การทะเลาะ วิวาท ทำให้บ้าน เมืองไม่สงบ	1. เชื่อเรื่อง อาถรรพณ์ที่เกิด ผิดธรรมชาติว่า เป็นสิ่งไม่ดี 2. ถ้าเห็นงูใหญ่ จะต้องมีคนตาย	1. ผู้ชายสมัยก่อน นิยมมีการหย่าสอง คน 2. คนที่เป็นผู้นำ จะต้องเห็นแก่ ประโยชน์ของ บ้านเมืองก่อน 3. รักความยุติ ธรรม	การสร้างบ่อน้ำใน ตัวหมู่บ้าน		- ความต้องการ เป็นที่ยอมรับ - ต้องการความ ปลอดภัยในชีวิต	3

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อบท / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
9. ที่มาของตาลโตนด (ประเภทนิทาน อธิบายเหตุ)	เท้, เขียว โละ, หีบ โหย, หย้า ผู้, เขียว เหมีย, จีบ ไทร, หย้า ลองแล, บอก แด่น ๗, ชู ลื้อแล้, รากเขียว หมื่นเขียว, ฉาก พะวงค์ อง	วิถีชีวิตของคนใน ท้องถิ่น	- เชื่อว่าพ่อแม่ที่ ตายไปแล้ว จะยัง คงไม่ไปไหน แต่ จะอยู่ช่วยลูก หลานอยู่ใกล้ ๆ - เชื่อความฝัน	- ต้มเหล้า	อาชีพปั้นตาลโตนด และทำน้ำตาล โตนดขาย ทำน้ำ เม้าขาย		- ความต้องการ ทางด้านปัจจัย 4	4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รื้อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
10. มะพร้าวกับ บอระเพ็ด (ประเภทนิทาน อธิบายเหตุ)	โหย เท ยามตาเห็น แต่แรกแต่ไรร หึ่ง เกาะเปลือก โละ ละหนอย ๆ ตะ เทลือ คะนั้น เจ็ดหมูนาม	1. การอาศัยอยู่กับ ผู้อื่นจะต้องประพฤติ ตัวให้อยู่ในใจอาท ของผู้เลี้ยงดู 2. ต้องรู้จักทดแทน บุญคุณของผู้มี อุปการะคุณ 3. บาปกรรมนั้นมี จริง หากให้ทุกข์แก่ ใครทุกวันนี้ก็จะมา หาตัวเอง	ความหยบาท	- นิยมเลี้ยงแมวกับ ลิงไว้เพื่อใช้ ประโยชน์ - นิยมใช้บอระเพ็ด รักษาโรคติดต่อต่าง ๆ - ทดแทนบุญคุณ ผู้มีพระคุณ	ใช้บอระเพ็ดรักษา โรคติดต่อต่าง ๆ หนัก		- ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการความ รัก	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
11. บวชนาค (ประเภทนิทาน อธิบายเหตุ)	ผู้ใด ไหนที่ เซ่อ	การเลื่อมใสในพระ พุทธศาสนา	- พญานาค - ศรัทธาในพระ พุทธศาสนา - เวทมนต์คาถา	- นับถือศาสนา พุทธ	- การบวชนาคก่อน ที่จะบวชเป็นพระ	การบวช	- ต้องการเป็นที่ ยอมรับ - ต้องการที่พึ่ง ทางด้านจิตใจ	3
12. เจ้าหญิงเต่าทอง (ประเภทนิทาน ปรัมปรา)	โลละ เส เตา, ตอ บ้าน, เท นางเข้า ทำนร เกาะเตา อยาง	1. การเป็นคนที่มีจิตใจดีช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากจะได้ รับผลกรรมดีตอบแทน 2. การเล่นการพนัน จะทำให้ครอบครัว แตกแยก 3. คนเราต้องรู้จัก ทดแทนบุญคุณคนที่ มีพระคุณ	- พญานาค - บาดาล - เวรกรรม	1. แม่เลี้ยงต้องใจ ร้ายและรังแกลูก เลี้ยง 2. ใช้เงินซื้อชีวิต ของผู้ตกทุกข์ 3. เล่นการพนัน 4. ทดแทนบุญ คุณผู้มีพระคุณ	- อาชีพหาปลา - ตกเบ็ด - ชาวประมง - ลูกเลี้ยงถูกแม่ เลี้ยงรังแก		- เห็นแก่ตัว - ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการปัจจัย 4	3. 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
13. แม่เกลียดลูก (ประเภทนิทานปรัมปรา)	หยิก หนมโค ทิม, ตะ ซีมัน หาไรไม่ จอมปลั่ว หาวหนึ่ง บุดแล หย้า, ไร หนวย	1. คนดีตกน้ำไม่ ไหลตกไฟไม่ไหม้ 2. พี่น้องต้องช่วย เหลือซึ่งกันและกัน	- กินไข่แล้วจะ กลายร่างเป็นงู - จอมปลวก	- พี่น้องจะต้องรัก กันไม่ทอดทิ้งกัน	- ถางป่า - หนมโค - ซีมัน - ดำแบ่งทำขนม		- ต้องทำกรรมรัก - สงสัยแล้วต้องไข ข้อข้องใจ - อคติ ลำเอียง	3, 4
14. บุญคุณบิดา - มารดา (ประเภทนิทานตำนาน)	เป็นเหย้าเป็นเรือน ล่ำลึง โย่งยั้ง ยึก โต, ไกร เนียง	1. ความกตัญญู กตเวทิต่อพ่อแม่	- ความดี เมื่อพ่อ แม่ตายไปแล้วจะ มาให้ลาก	- เชื่อฟังพ่อแม่ - ตอบแทนบุญคุณ - เคารพระดุกพ่อ แม่ ใส่พเนียง หรือโกฐูไว้ - ทรัพย์สินเงินทอง	- อาศัยอยู่กันเป็น ครอบครัว	งานศพ	- มีความอับอาย - ต้องการเป็นที่ ยอมรับ - เห็นแก่ตัว - ต้องการเงินทอง	3

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยาม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
15. ชัยชาญเหลาหวาย (ประเภทนิทานชีวิต)	ชัยชาญ โหล ม้า, ล้า เมด, โหล	1. ความฉลาดรอบคอบยอมทำให้งานสำเร็จตามที่ต้องการ		คนฉลาดมาเป็นลูกเขย	อาชีพเพ็ดหลาว	การชดเชยเขยก่อนที่จะยกสู่สวามี	- ต้องการการยอมรับ	3
16. เจ้าสุบิน (ประเภทนิทานคติสอนใจ)	ลิก ความกะ ทะทองแดง มนต์	1. ต้องหมั่นทำบุญและรักษาศีล	- นรก - กระทะทองแดง - บุญบาป - บวชจะทำให้สามารถช่วยพ่อแม่จากนรก	- ผู้ชายต้องบวชให้พ่อแม่	- พรานป่า	- การบวช	- ต้องการความปลอดภัย - กลัวตาย - เห็นแก่ตัว	3

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
17. เปลือกไม้วิเศษ (ประเภทนิทาน ปรัมปรา)	พัวโหล, เปน โล้, ยิก ทุก, มวก, แค เพ้อ, ขบ, เต็ด หลาดพ่น, เน, ยานัด, ลอกอ, เรือภา	- ความกตัญญู กตเวทิต์ต่อผู้มี พระคุณ - ความเชื่อในของ วิเศษ	- เปลือกไม้วิเศษ ของพระอินทร์	- ใช้สมุนไพรรักษา อาการเจ็บป่วย	- นานักหักฟัน - ปู่ - ปวดง ไม่ไผ่ - เรือ, ทะเล - เกลือ		- ต้องการปัจจัย 4 - ระบายอารมณ์ โกรธ - ต้องการเงินทอง	4
18. นายพรานถือสังข์ (ประเภทนิทานคติ สอนใจ)	องค์ ยกขึ้นนั่ง บาย จนรุ่ง	1. ความมีสังข์จะ ส่งผลดีให้แก่ผู้ ปฏิบัติตามสังข์จะ ทำให้	- แม่คงคา	- การรักษาสัญญา - การแข่งขันเอา ชนะ	- พรานมา - เนื้อหนูป่า		- ต้องการเอาชนะ - ต้องการเป็นที่ ยอมรับของผู้ อื่น	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อปัญหา / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุด ประสงค์
19. จ้องกร (ประเภทนิทานชีวิต)	อาวาม คัง หลบตัว ด้อม ดอย แหก ร้องล่าว ไทร ห่าน หวาน เหลย	1. การหลงพินอยู่ ในความสุข ทำให้ ลืมตัว 2. ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว	- ความอหังการ - ความกลัว - ความโลภ	- เงินทองทรัพย์สิน มีค่า	- นกขาว - อวิชชา - ปลานก - ถ้ำภูเขา		- เห็นแก่ตัว - ระบายอารมณ์ โกรธอย่างเกรี้ยว กราด - ทำลายล้าง ผลาญทุกอย่าง	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุด ประสงค์
20. นายพัง (ประเภทนิทาน วิจารณ์)	ดบชีพ เพท พลาย ล่าหลัก ธุระไทร เปา อยางไทร แตโนน ฉิบหาย หนอย หนอย เสนา เวียง	1. คนที่เชื่อฟังผู้ ใหญ่สั่งสอนมักจะ พบแต่สิ่งดี ๆ 2. การกระทำสิ่งใด ลงไปตามคำสั่ง ของหัวหน้าหรือผู้มี อำนาจจะต้องใช้ สติ ปัญญา และ ความถูกต้องเป็น หลัก 3. คนเราจะต้องฟัง ก่อนที่จะโต้เถียง แล้วใช้สติปัญญา ที่มีอยู่คิดใคร่ครวญ ให้รอบคอบ อย่า เชื่ออะไรง่ายดาย ต้องพิสูจน์ก่อน	- ช้างเผือก - ปาหิมพานต์	- กินเหล้า - ร้างวัล - เชื่อฟังผู้เป็น นาย	- ภูมิประเทศเป็นป่า ภูเขา - เลี้ยงช้าง	พิธีรับช้างเผือก	- แสดงอำนาจ - ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการพิสูจน์ ไขข้อข้องใจ และ อยากรู้ยากเห็น	3. 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิธีชีวิต	ธรรมะเปรียบเทียบ	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
21. พ่อเคยชวากรุง พ่อตาบ้านนอก (ประเภทนิทานตลก)	กินเลี้ยง ดี หรือ ตอเข้า ทำ, ยู อยากข้าว ล่อมือ พันนั้น, แด ดับอ้อย เนียบเนียน จุดปาก โถน รักเด็ด ๆ หมูก หมอกเดียว เท่า ๆ	การเลียนแบบผู้อื่น โดยที่ตัวเองไม่เรียนรู้ ให้รู้สึกซึ่งยอมเกิด ความผิดพลาดขึ้น ได้		- จัดงานเลี้ยง	- งานเลี้ยง - อ้อย, คาจู		- ต้องการเป็นที่ ยอมรับของผู้คน	4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุด ประสงค์
22. ประวิติของกุ้ง (ประเภทนิทาน อธิบายเหตุ)	คันนี้ หิมเครื่อง ลูกเฝ้า สัมนาว พลัด, เตปัส ตีตาย, บาย ๆ สาคลาย ตีตาย, ตีโหดกั นว่าตีตาย พันนั้น นิก ยักหลังตั้ง ขี้ไปอยู่นม่อน หรือ ตัดสินใจ แลตะ เท่าวันนี้		- พระอศร		- อาตมเจ้าพรกั้ง - สัตว์เลี้ยงที่เปื้อน ซากจากพวกเป็ด ไก่		- ต้องยกความ ปลอญ - ต้องยกความ - ต้องการช่วยเหลือ เมื่อตัวเองเดือด ร้อน	4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อปัญหา / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุด ประสงค์
23. ขี้อิจฉา (ประเภทนิทานตลก)	ขี้อิจฉา แล, นู๋ สาปปลา คันอยู่ บาทภัยไทร	1. การทำงานนั้นจะ แบ่งหน้าที่ให้เรียบร้อย จึงจะทำงาน สำเร็จลุล่วงไปได้		- สูญเสีย - แข่งขัน - เก่งงาน	- ภูมิประเทศอยู่ ใกล้ทะเล - พืชที่มีอยู่ในท้อง ถื่น คือ กว๊าน - กินปลา	- ถ้าขึ้นโรงขึ้นศาล แล้วไม่พูดจะถูก เขียน - ถ้าขึ้นโรงขึ้นศาล แล้วไม่พูดจะถูก เขียน	- ถือพิธี ต้องการ การเป็นผู้ชนะ - ขี้เกียจ - ต้องการอาหาร	3, 4
24. คนที่รับการศึกษากับคนโง่ (ประเภทนิทานตลก)	บ่าว เจ๊, ไร่	1. ไม่ควรคุยโวโอ้อวดตนถึงแม้ว่าได้รับการศึกษาสูง		- คนฉลาด - คนมีการศึกษา - คนเก๋มตัว	- ใช้เครื่องมือเป็น พานะ		- ต้องการเป็นที่ ยอมรับ	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุด ประสงค์
25. พ่อแม่รักลูกและให้ (ประเภทนิทานชีวิต)	ขอเมตตา, งาน, ทำอะไร ตลอด, ขอเข้า เคี้ยว, ไป เป็นปาก, หวง ลูกปาก, ดับ นุ้ย หนัก ไม่ทำใคร ขาว	1. การทำตัวอย่างที่ดี ดีให้กับลูก ลูก ก็ ยอมจะทำตาม 2. คนเราต้องฟังหู ไว้ใจ อย่าเชื่ออะไร ง่าย ๆ	- พระโพธิสัตว์	- ขอลูกสะใภ้เพื่อ ให้มาดูแลแม่แก่ - สูบยา	- ใช้เกวียนเป็น พาหนะ - อาหากพวง เฝือก, มัน - อุปกรณ์ทำงาน คือ ขอบ		- ต้องกตัญญู - สิ้นเงินทอง - ต้องการความ รัก	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมะเพื่อประโยชน์	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
26. นางนกไผ่ (ประเภทนิทานสัตว์)	โหลอน เอน ๆ มากะ พัง ไทร แมงวัน หยดไผ่ขาว โหย ก๊อบ	1. ให้ทุกวัยแก่ท่าน ทุกชั้นจนถึงตัว 2. ความสามัคคี 3. การแบ่งหน้าที่ กันทำงานทำให้ งานสัมฤทธิ์ผล			- ภูมิประเทศเป็นป่า เขา สัตว์ที่อาศัยอยู่ ช้าง นก แลอยู่ ใกล้เคียงมี กับ		- ชวนอ่านง่าย - ต้องการความ รัก - ต้องการเพื่อน	3.4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
27. ลูกเต๋า (ประเภทนิทานสัตว์)	เคนา ลำลึก ไร่ นางง, ขบ ฝนยา	1. เมตตากุณา ย่อมเจอแต่สิ่งดี 2. มนุษย์นั้นเป็นสิ่ง ที่ไว้ใจได้ยาก 3. ความกตัญญู กตเวทิต์ต่อผู้มี พระคุณ		- มีน้ำใจช่วยเหลือ ผู้อื่นเพื่อบุคคลที่ตก ทุกข์ - ตอบแทนผู้มีน้ำ ใจช่วยเหลือตัวเอง	- ภูมิประเทศอยู่ ใกล้ป่าเขา มีหนอง น้ำ สัตว์ที่พบจึงมี ลิง เต่า เสือ งู	- ดื่มน้ำรับขี้ผึ้งแยกที่ มาเยี่ยมเยียน	- ความโลภอยาก ได้รางวัล - ความปลอดภัย - ความรัก - ความต้องการ ปัจจัย 4	3. 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุด ประสงค์
28. นายแฉง (ประเภทนิทาน วิทยาศาสตร์)	ทำพริ้ว, มีม้วน ยุบ, แฉง หน่อ, เหลย, ดับ หญ่, เน้อย เอม, เฉือ มั่ง, จวน, ไร่ ยิก, ง้าว, ทอด ตะ, ไหร, ค้อม พันนิน, แย่ขาด ปละ นุดแย เจือสู่ หย่า เล ไร พันนี้ ยิก, ยิกเล่า	1. คนที่ลักษณะ พิเศษ ผิดปกติ ไป จากคนปกติ หัวไป จะต้อง รู้จักการ ปรับปรุงตัวเอง ให้ อยู่ในสังคมนั้นได้ ได้ และต้องรู้จักนำ ลักษณะพิเศษเหล่านี้ มาใช้ประโยชน์ ได้มากที่สุด 2. ความสามัคคีกัน ทำงานตามหน้าที่ ที่ตัวเองถนัด จะ ช่วยให้งานนั้น สำเร็จลุล่วงไป ด้วยดี	เทวดา	- การขอความช่วยเหลือ จะต้องมีขอแลกเปลี่ยน	- ภูมิประเทศ เป็น ป่าและภูเขา มี ทะเล - เรือสำเภา - ปลุกข้าว - จับปลา		- ต้องการเป็นที่ ยอมรับของผู้อื่น - ต้องการปัจจัย 4 - ต้องการความรัก	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
29. วัดโคกอีแร้ง (ประเภทนิทาน อธิบายเหตุผล)	หนาว เย็น	ไม่ควรรักเล็กเกลียด ของ ๆ ผู้อื่น		- นิยมให้เด็กผู้ชาย มาอยู่กับพระ - พระนิยมเดินป่า จาริกไปเรื่อย ๆ มากกว่าอยู่วัด	- ภูมิประเทศเป็นป่า เขา - การสร้างที่อยู่ อาศัยมีได้ทุน - ผลไม้ขนุน	- การต้อนรับขับสู้	- ต้องการอาหาร	3
30. ป่อน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์ (ประเภทนิทาน ตำนาน)		เชื่อว่าป่อน้ำทิพย์ ศักดิ์สิทธิ์สามารถ รักษาโรคภัยทั้งปวง	- ป่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ - มีวิญญาณ เช้าสิง - คุณไผ่	- รักษาโรคโดย การใช้น้ำในบ่อ น้ำศักดิ์สิทธิ์	- ใช้น้ำ		- ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการเป็นที่ พึ่งทางด้านจิตใจ	3

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
31. หลวงพ่อเพชร (ประเภทนิทานตำนาน)		บุคคลที่เป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้าน	- หลวงพ่อเพชร - อิทธิปาฏิหาริย์ - อาคม ของคลัง	- นิยมคนมีบุญวาสนา - นิยมคนมีอาคม - นิยมความสามัคคี	- วัดกับบ้านจะอยู่ใกล้ ๆ กัน - ทะเล - เรือ	- การต้อนรับขับสู้	- ต้องการความรัก และความปลอดภัย - ต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น	3
32. นางอุทัย (ประเภทนิทานปรัมปรา)	ช้อนกุ้งปลา แสง, ลัก แด, หลบ หนองพำ	กรรมใดใครก่อกรรมนั้นย่อมตอบสนองคืน	- บุญกรรม	- มีภรรยาหลายคน - ความขยัน - นิยมความสวยงาม	- อาชีพค้าขาย - จับสัตว์น้ำ		- ต้องการความปลอดภัย - ต้องการความรัก และเป็นที่ยอมรับของผู้คน	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
33. นางจำปา กับ จระเข้ (ประเภทนิทาน ปรัมปรา)	โคะเซ่, ใหญ่ เทาไทร, อี ไม่ได้หลาว หนึ่น, ไนหอย, ลึ่น	ถูกเสียดูจระเข้ ย่อมเสี่ยงไม่เสี่ยง	- พระอิศวร	- นิยมคนดี - นิยมคนที่รู้จัก กตัญญูผู้มี พระคุณ	- อยู่ใกล้ทะเล		- ต้องการเป็นที่ ยอมรับ - โลก - ทระยศต่อสู้มี บุญคุณ - เอาตัวเอา เปรียบผู้อื่น	3. 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
34. เรื่องสำเภา (ประเภทนิทาน ปรัมปรา)	น้ำมัน, ลำเหมิง ข้าว, สิ่งไม่ห่วย หว่า, ตัดถม เหมือง, ทำหมะดาก ถิ, ชิดหว่า หมิ่น, ข้าปะ เค้า, เค้า ถ้อง, ชิดเหล็ก หยอม, ชิดไหย หมกเงียว อยู่แค่ ๗, คั่น หลาเหยื่อ, วันนี้, ไม่ได้ ชักหยาง, บ้าน ดอนเหมิงกะเหี้ยน มะแหล่ว, ง้าง ทะนุ, ห้าย ผา, เยี่ยวตะะ ถั่วม, ล้าย		- มหันตภัยและ ปาฏิหาริย์	- นิยมมัจญภัย	- อยู่ใกล้ทะเล		- รักความสนุก สนาน - ต้องการความ ปลอดภัย	4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุด ประสงค์
35. พระมาลัย (ประเภทนิทาน ปรัมปรา)		คนที่ทำกรรมดีนั้นจะ ช่วยบรรเทาความ ทุกข์อันเนื่องมาจาก การทำกรรมชั่วได้ โดย หมั่นทำบุญกุศล ไว้ให้มาก ๆ	- นรก - สวรรค์ - พระศรีอริย์ บุญกรรม	- เลื่อมใสพระพุทธ ศาสนา - คนที่ทำความดี			- ต้องการความ ปลอดภัย	3
36. ปลาพุทอง (ประเภทนิทาน ปรัมปรา)		กรรมสนองกรรม คนที่เคยทำความ ชั่ว กับคนอื่นให้อยม ได้รับผลสนองอย่าง นั้นเช่นกัน	- บุญกรรม - การกลับชาติมา เกิดใหม่	- นิยมคนที่ ประพฤติดีงาม - นิยมมีการยา มาก	- อาชีพจับปลา		- ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการสิ่งที่ดีที่ สุดมาเป็นของตน เอง	3

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุด ประสงค์
37. เจ้าพุดรี (ประเภทนิทาน ปรัมปรา)			- นางฟ้า, เทพบุตร - สวรรค์ - การกลับชาติมา เกิด - บาปกรรม	- ความสลาย - การลงโทษ - การหาผู้และเลือก คู่ครองด้วยตนเอง - นิยมบุคคลที่มี บุญวิถีกา	- ทะเล - อาชีพค้าขายทาง เรือ - ปลาย่าง	- การฝากของไป ขายกับเรือสำเภา	- ต้องการสิ่งทดน เองขาดไป ปัจจัย 4	3
38. บ้านเดียนซา (ประเภทนิทาน ตำนาน)	เซอ, ประหวัด แต่เขาส่ว หย่อม, ที่นี้ ป่า, หังเพ, หยู พันชั้น, เรือสำเภา หมั่น, หม่อมนม ค่อนข้างเหน็ด	ความภูมิใจใน ประวัติความเป็น มาของที่อยู่อาศัย ทำให้เกิดความรัก ต่อท้องถิ่นที่ตัวเอง อยู่		- เดินทางทางเรือ	- ไกลทะเล - ป่าเขา - ที่อยู่อาศัยสร้าง ด้วยไม้ที่หาได้ใน บริเวณนั้น		- ต้องการความ ปลอดภัย	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รื้อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
39. นิทานปเต้า (ประเภทนิทาน ตำนาน)	ปาเตด มุงหมิง, ไทร ห้วยมัน, ทิม หรือย, ไปแล ไม่เรอ, เหลา ให้, ราส้า จาม, สุขใจ ฝูงขาง, หาญ กระจุบ	อย่าดูถูกสิ่งของผู้ ให้ไม่มาด้วยความ เต็มใจถึงแม้จะเป็น สิ่งน้อยนิด หรือไม่มี ค่าแต่ในเวลาต่อมา ของเหล่านั้นอาจมี ประโยชน์โดยไม่ คาดคิดก็ได้	- อากรรพหิของป่า - คนธรรพ์ - ผีป่า	- นิยมดูการละเล่น มโนราห์	- อาชีพนมโนราห์ - ชนมีพิธีทางภาค ใต้นิยมใช้ แกงส้ม	- อาชีพหมโนราห์ หากไปพักค้างคืนที่ ไหน จะต้องรำให้ เจ้าของบ้านดู	- ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการเงินทอง	3, 4
40. นายพรานล่าเนื้อ (ประเภทนิทานคติ สอนใจ)	จวน, เหม็ด พัน, เหลย	คนที่ถือศีลจะไม่ ผิดศีลจะได้รับผล แต่สิ่งที่ดี ทำให้ชีวิต พบแต่ความสงบ สุข	- พระพุทธเจ้า - บุญบาป	- กิ๊ตล 5 - เชื้อฟ่งคำลั่งสอง ของพระพุทธรเจ้า - คนดี	- อาชีพพราน ล่าเนื้อ		- ต้องการความ ปลอดภัย	3

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
41. โลกนี้มักกลาหาย (ประเภทนิทานคติสอนใจ)	แสงตะวันเป็น หนวดแมว, หลุดยาก	คนเราควรรักเราค่า พูดของเขาเพียง เล็กน้อย แต่พอเห็น ว่าเขามีมากก็อยาก จะได้มาก ในที่สุดก็ ไม่ได้เลย	- มหัศจรรย์ของ สิ่งที่มีองไม่เห็น	- นิยมคนซื่อสัตย์ ก็จะได้จะ	- อาชีพทำนา		- ต้องการปัจจัย 4 - โลกอยากได้ของ ผู้อื่นมาก ๆ	3, 4
42. กรรมสนองกรรม (ประเภทนิทานคติสอนใจ)	แล้ว, เผลอ ได้, โหย, เดี๋ย กระท่อม, ป่า แห่งหนึ่ง, ไปละ ตายไหม, เร็ว	คนเราทำน้ละกรรม อย่างไรก็ได้กรรมนั้น ย่อมตอบสนอง	- การกลับชาติมา เกิด - บุญกรรม	- นิยมมีภรรยา สาว ๆ	- อาชีพปลูก ข้าวโพด		- ต้องการความ ปลอดภัย	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
43. ตีความเข้าใจ (ประเภทนิทานคติสอนใจ)	คนหนึ่ง, มาก หมา, เหล่าหมา ขายหมา, มด โล่, หงษ์ นอนชิด, เน้นที่ หนัก, เขียน	1.) ความฉลาด มี ปัญญาสามารถนำ มาแก้ไขเหตุการณ์ ได้ 2.) คนที่เล่นการ พนันย่อมหมดสิ้น ทรัพย์สินทุกอย่าง		- นิยมกินเหล้า เล่น การพนัน - นิยมคนฉลาดมี ปัญญา	- ทำไร่ไถนา		- ต้องการปัจจัย 4	3, 4
44. ชัยชาญฉลาด (ประเภทนิทานชีวิต)	ไม้หมาก หยับ, จนใจ เจ็ดอ้ม หมาตักน้ำ, ป่า ยึก, ทำพิธี โยนซูบ, เล้า เป้	การใช้ปัญญาแก้ ปัญหาเฉพาะหน้า		- คนฉลาดมี ปัญญา	- ตัดไม้ - ภูมิประเทศเป็นป่า เขา - ตันหมาก - หมากตักน้ำ		- ต้องการความ ปลอดภัย	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อบิดาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
45. ยายเอียง (ประเภทนิทานชีวิต)	ลาม, เท เพื่อ , ออก ซื้อ	การคิดโกงคนอื่น จะได้รับผลกระทบ ตอบแทน	- บุญบาป - เชื่อว่าถ้าปลูก ต้นไม้เข้าไปใน เขตวัดจะทำให้ เป็นบาป	- ปลูกไม้ไม่ทำเป็น รั้ว	- อยู่ใกล้ชิดกับวัด		- ต้องการความ ปลอดภัย - โลกอยากได้ของ ผู้อื่น	3
46. นายใจรัก (ประเภทนิทานชีวิต)	ตำรา, ถูก เพื่อ, ไหว ส่วย, โหย, ไร่	1.) คนที่ประพฤติ ตัวอยู่ในศีลยอม พบแต่ความ สงบสุข 2.) คนที่มีอาชีพ สุจริตยอมพบแต่ ความสำเร็จในชีวิต	- กรรม	- คนมีศีลธรรม - นิยมคนทำ อาชีพสุจริต		- ธรรมเนียมการ ปล้นของโจร	- ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการปัจจัย 4	3, 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
47. ลูกเศรษฐี (ประเภทนิทานชีวิต)	โลก, โลกใบนี้, แกมก, พันธุ์พันธุ์, ไม่ออกไร่, ลังที่ปากเมี่ยง, สาด, ดีพา, เหล็กไฟ, หาย, แปรทุม, แดล, ราชสา	1.) แม่มีพระคุณต่อลูกมากในโลกนี้ หรืออะไรก็ได้ยกเว้นแม่ 2.) คนที่ให้ทุกข์แก่คนอื่นทุกข์นั้นย่อมถึงตนเอง	- กรรม - ผี	- นิยมความกตัญญูต่อมารดา			- ต้องการความปลอดภัย - โลกมาก	3, 4
48. คิดว่าแกมบวช (ประเภทนิทานชีวิต)	โล, ใหญ่, คนหนึ่ง, บางก้อ, โล, ภัย, เอม, อ้อ, แหมมั่ว	อาหารการกินของแต่ละห้องถิ่นย่อมไม่เหมือนกัน ดังนั้นผู้ที่ไม่รู้จักไม่ผิด	- นิยมแกงเลี้ยงหัวมันโดยเฉพาะคนที่มีความ	- แกงเลี้ยงหัวมัน - แกงส้ม			ต้องการปัจจัย 4	3

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
49. สONGแม่โลก (ประเภทนิทานชีวิต)	โลกไม่ไร้ใบ, อากาศเย็น, แดด ตาแจ่ม, ล้างขี้สียะ	การปฏิบัติต่อ มารดาอย่างมีสติ	- สวรรค์ - กรรม - พระอานนท์	- นิยมคนกตัญญู	- หาของป่า - ภูมิประเทศเป็นป่า เขา		- ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการปัจจัย	3, 4
50. อภักตัญญู (ประเภทนิทานชีวิต)	คันธนูมา	การเชื่อฟังคำสั่ง สอนของพ่อแม่และ ผู้มีพระคุณยอมพบ แต่ความสุข	- ความเมตตาธรรม ปาฏิหาริย์ของสิ่ง ที่มองไม่เห็น - เมืองแม่หม้าย	- นิยมฟังคำสั่ง สอนของพ่อแม่ และผู้มีพระคุณ	- เกาะ, ทะเล		- ต้องการความ ปลอดภัย - สอดรู้สอดเห็น	3

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
51. จีกับดัด (ประเภทนิทานตลก)	หนู, โค้, หมิง โค้, จอบ, เบอร์ หลายตาง, เซอ เล่, ไนร, แค เผื่อน, หมิงหญ หวางเซ่า	การพนันไม่ได้ทำ ให้รวยขึ้น แต่กลับ ทำให้อาจลงมืออีก		- นิยมเล่นหาย			- ต้องการปัจจัย 4	4
52. ต้มปู (ประเภทนิทานตลก)	สัง, แค แหล่ว, คนหนึ่ง หล้า, ปูยา สังสาม, ผุด ฝาย, โป, หลา ล้าด, เซอ ปูหม่า, เียะ			- นิยมส่งลูกไป เล่าเรียนใน กรุงเทพฯ	- อาหารทะเล ปู		- ต้องการการ ยอมรับ	4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	จุด ประสงค์
53. ธรรมชาติ (ประเภทนิทานตลก)	คณิน, ดี หวาง, หรือเลาะ ดักที	ความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้มี พฤติกรรมอย่างไร นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ ธรรมชาติของสิ่งเหล่านี้		- นิยมคนมีไหวพริบ	- ครอบครัวใหญ่ - ภูมิประเทศเป็นป่าเขา		- ตั้งการกรกร ยอมรับ	3. 4
54. ผีนั่งกลาง (ประเภทนิทานผี)	ไม่ใช้, แล ตู่งนั้น, หวาง ใช้หัวถอน	ความโกรธทำให้สติ หายไป	- ผี - ป่าขนาด		- ไร่		- ต้องการความ ปลอดภัย	3. 4

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อนิทาน / ประเภท	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
55. ชาตินี้ไม่ดีหาสิ่งไม่แดง (ประเภทนิทาน อธิบายเหตุ)	จิต, ไน	1. คนเราต้องมี ศักดิ์ศรีของตนเอง 2. นิสัยและสันดาน ที่ติดตัวมาตั้งแต่ กำเนิดย่อมเปลี่ยนแปลง ได้ยาก	- ฤาษี - พระยานาค	- นิยมคนดีและ สตรีที่รักนวลสงวน ตัว	- ภูมิประเทศเป็น ป่าเขา - ทุ่ง - มีทะเล		- ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการลพเท	3

ตารางที่ 8 วิเคราะห์คุณลักษณะของปริมาณคำทนายที่จะใช้เป็นเนื้อหาเพื่อเป็นสื่อการสอน

ลำดับที่	ปริศนาคำทาย	ศัพท์ / ส่วนวน	วิธีวัด	จุดประสงค์
1.	มีตาอยู่ปลายไม้ มีสี่อยู่ในดิน เทียบหากินแต่ของตาย		- ภูมิประเทศเป็นป่า มีต้นไม้	7
2.	ควายสี่ตัวได้ต้นพา ทั้งเขา ทั้งเขาทำอะไร	คำว่า สี่ หมายถึง กิริยาที่ควายอยู่โดยตัวกับต้นไม้ แต่คนได้เมื่อออกเสียงสี่ จะฟังหมายถึง จำนวนเลขสี่ ทำให้ผู้ฟังสับสนได้ ถ้าไม่คิดให้ดี ๆ	- คนในภูมิภาคนี้จะเสียงคายไว้ทำงาน คือ "โกนา"	7
3.	เต็นดินเฒ่า หลังคามุงกระเบื้อง	เต	- ภูมิประเทศเป็นป่า และมีหนองน้ำ สัตว์จึงเป็นเต่า	7
4.	แดงแฉ่งท้ายดำ ดำร้องให้น้ำลายฟูคอ	ท้าย	- หงษ์ขาวด้วยถ่าน	7
5.	ลุ่มทุ่งท่า เดินยั้งคำไม่เห็นรอย	เดินยั้งคำ	- ภูมิประเทศเป็นทะเล จึงต้องใช้เรือเป็นพาหนะ	7
6.	ต้นท่อน้ำก้อย พระยานั่งหำรอยไม่ไห้		- ผักสวนครัวส่วนใหญ่จะเป็นพริก	7
7.	สูงอยสูงโศด สูงร้อยโยชน์สูงเทียมชี่ไก่		- ภูมิประเทศเป็นคลอง จึงมีสัตว์จำพวกหอยมาก	7
8.	เล็ก ๆ ฟูงั่ว ใหญ่ขึ้นมาแก้วน้ำเฒ่าหัว	เฒ่า	- ผักสวนครัว จำพวกมะเขือ	7

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปรีศณาคำทาส	ศัพท์ / ส่วนวน	วิธีชีวิต	จุดประสงค์
9	ต้นตาล้ำเรือ ใบห่อเกลือไม่เหม็ด	เหม็ด	- ภูมิประเทศติดทะเล เพราะต้นสนจะขึ้นอยู่ตามริมชายหาด	7
10.	ไทรยอมมาแต่เมืองเทศ เป็นจุเป็นเจดเล็ดตารอบข้าง	เมืองเทศ , เล็ดตา	- พืชชนิดนี้มาจากต่างประเทศ ซึ่งก็คือ - สับประรด โดยเข้ามาจากทางมาเลเซีย ดังนั้นภูมิประเทศจึงเป็นเขตทางภาคใต้	7
11.	แกงบปลาไม่ไร้ดอย ใสส้มไม่ไร้ดอย เหมือนน้กบนเวหา	ไร่	- ภูมิประเทศอยู่ใกล้ทะเล - แกงบปลา ซึ่งเป็นอาหารที่คนแถบใต้ภาคใต้นั่นกิน โดยให้ส้มมะดัน	7
12.	ทองไม้ไซทองแท้ ทองแต่แร่อยู่ใต้ดิน	แต่	- สมุนไพรที่มีสีเหลืองเหมือนทอง ใช้ประกอบเป็นอาหาร คือ ขมิ้นสำหรับใส่แกงบปลา , แกงบเล็ง	7
13.	จะไทรเหอ เปิดผ้าเห็นขน เปิดขนเห็นเล็ด	เล็ด	- ขาซีฟปลาข้าวโพด	7
14.	จะไทรเหอ สุกก็ไม่หอม งอมก็ไม่กลิ่น สุกสองหนคนกินได้	งอม	- ขาซีฟปลาข้าว	7

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปริศนาคำทาย	ศัพท์ / จำนวน	วิธีชีวิต	จุดประสงค์
15.	อะไรรhoe ชื่อแรกของหมื่น ชื่อหลังของแข็ง ดอกแกงกินได้	หมื่น	- ภูมิประเทศเป็นป่า เพราะมีต้นเข้เหล็กขึ้น	7
16.	อะไรรhoe ฝังโค้งโค้งมั่ง มีอหนึ่งถึงมือหนึ่งดอก พอน้ำออก หรือยจันหันหลังให้	มั่ง, มีอหนึ่ง หรือยจัน, ฝัมน้ำ	- อาชีพตัดยาง	7
17.	อะไรรhoe ตัวอยู่ในนา แต่ตาอยู่ที่บ้าน		- ภูมิประเทศเป็นนาข้าว มีสัตว์จำพวกปู	7
18.	ไอไรรhoe ไม่มีคาง ไม่มีขา เวลาไปมาใช้ปากเดิน	ไอไรรhoe คาง	- ภูมิประเทศเป็นทะเล สัตว์ที่พบก็มีหอย	7
19.	ไอไรรhoe หนึ่งหุ้มขน หนึ่งหุ้มคอ โคกหุ้มเนื้อ เนื้อหุ้มน้ำ น้ำหุ้มแก้ว	โคก, ไอไรรhoe	- ดันมะพร้าวเป็นพืชในท้องถิ่น	7
20.	ไอไรรhoe แปรดินดินนา หลังคามุงสังสี	ไอไรรhoe, สังสี	- ภูมิประเทศอยู่ใกล้ทะเล จึงมีสัตว์จำพวก ปูมาก	7
21.	ไอไรรhoe แปรดินเจ้าปิ่นขึ้นทางช่อง สงเสียร้างร้องโยปภาโก ต้องชอกที่ระกำใจ ตัวกูจะบรรล้วยด้วยน้ำเกือ	สงเสีย, โนย	- ภูมิประเทศอยู่ใกล้ทะเล - อาหารประเภทหนึ่งปูเปี้ยว	7

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปรีศนาคำทาย	ศัพท์ / ส่วนรวม	วิธีชีวิต	จุดประสงค์
22.	แรกเกิดพี่น้อย น่องใหญ่ พอนานๆ ไป น่องใหญ่ พี่น้อย	น้อย	- พืชที่ขึ้นอยู่ในบริเวณทราย ภูมิประเทศที่ใกล้ทะเล คือ มะม่วงหิมพานต์	7
23.	ไอโนหา มาจากเลน ใบขาวใส ไม่มีดอก	เลน	- ภูมิประเทศเป็นทะเล พานะวะที่ใช้เดินทาง คือ เรือใบ	7
24.	เขียวสะอั้น ขึ้นเสด็จ มีแต่ไม้ไผ่ไม่มีใบ		- ภูมิประเทศเป็นป่า เขา เพราะฝนตกชุก	7
25.	ต้นเท่าโพน ลูกโยนไปไกล ต้นเท่าขาวไกร เอนไปเอามา		- ภูมิประเทศเป็นป่ายางนา คือ มีต้นยางมาก หมายถึงภาคใต้	7
26.	โบสถ์โหนด ไม่มีพระ		- คนมีความสัมพันธ์กับวัด ใบโนนจะปลูกไว้ในวัด	7
27.	ไอโนหา ดัดหน้าดัดหลัง เหลือ ภา	ไอโนหา	- สัตว์เลี้ยงในท้องถิ่น คือ ควาย	7
28.	เด็กคนหนึ่ง นิ่งโยยได้ดั้นจั้น เห็นวัวชนกัน เด็กคนนั้นเซอโนร	นิ่งโยย, เซอโนร	- วรรณกรรมที่แพร่มาถึงภาคใต้	7

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปรีศนาคำทาส	ศัพท์ / จำนวน	วิธีวัด	จุดประสงค์
29.	นักหนึ่งอยู่นอง นักสองอยู่มา นักสามอยู่ป่าช้า นักสี่อยู่วัด ทายว่านักไหน	นักไหน	- ภูมิประเทศอยู่ใกล้คลอง หนอง บึง มีนาข้าว	7
30.	พระไหนรูปคนหญิงได้	พระไหน คนหญิง	- การละเล่น	7

ตารางที่ 9 วิเคราะห์คุณลักษณะของเพลงกล่อมเด็กที่จะใช้เป็นเนื้อหาเพื่อเป็นสื่อการสอน

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	ประเพณีไทย
1. คือน้องเหอ คือนางอุทัย ผัดแป้งแต่งไร อุทัยร้องขานมัทน เรือจอดหน้าท่า คนลาร้องชม อุทัยร้องขานมัทน นมเจ้าคือมัตตอง...เหอ	ศาลา มัทน มัตตอง			- ผู้หญิงนิยม ขายของ - แต่งหน้า - สร้างศาลา ไว้หน้า	- ภูมิประเทศ เป็นแม่น้ำ ลำคลอง พานะที่ไว้ จึงเป็นเรือ - อาชีพขายผัก		- ดึงกร ปัจจัย 4	9 9 10 10
2. ขึ้นเขาเหอ ขึ้นดอยหายเดานาคคล้องช้าง ทำบวงไกรกว้างกว้าง คล้องช้างในภูเขาเขียว ช้างสี่เท้าร้อย ไม่เห็นมีอนพลาญน้อยสักตัวเดียว	คล้องช้าง ทำบวง ขึ้นเขา			- เข้าป่าขึ้นช้าง	- ภูมิประเทศ เป็นป่าเขา - ขี่สัตว์ขึ้นช้างป่า - ต้นหวายเดา		- ดึงกร ปัจจัย 4	9 9 10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยาม	วิถีชีวิต	ธรรมเป็นสม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ยุค ประวัติศาสตร์
คล้องช้างในภูเขาเขียว ตัวเดียวเปลี่ยวลึงโลด...เหอ								
3. โหยหนอ พาลโลกไปโยนในไร่แดง ได้สารสักแล้ง หมอน้อยไผ่สูง ตะหกรักเหน็บหน้า ฝ่ามีเหม็นบุง หมอน้อยไผ่สูง คำไหนนอนนั้น ... เหอ	โหยน พาลโลก แล้ง สาร หมอน้อย เหน็บบุง			- มักจะพาลูก ไปอยู่กับตนเอง ด้วย - เอาข้าวห่อ ไปกินที่ทำงาน ด้วย	- อาชีพปลูก แตงโม		- ต้องการอาหาร	9 9 10 10
4. ยาย้อ คือน้องเหอ ครือยงตันแคสัว ที่หมายให้แล้ว ให้หันเรือเข ได้เหล้าสักจอก	เข หัวเมือง เจ้าที่ แสน, เด	การทำงาน สิ่งใดก็ตามแต่ จะต้องของอนุญาต ผู้ที่เป็นเจ้าของ วัตถุเทียบเสียก่อน	หัวเมือง เจ้าที่	- การบอกกล่าว ของอนุญาต เจ้าของวัตถุ - ต้มเหล้า	- ภูมิประเทศเป็น ทะเลและป่า - ป่ายาง - ทำเรือ	- เกษตรกรรม เจ้าที่ก่อนที่จะ ลงมือตัดไม้	- ต้องการความ ปลอดภัย - เกิดความ ละอายใจที่จะ ไปเอาของคน	9 9 10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	ชุดตัวเลข
ไปบอกหัวเมือง เจ้าพี่ ไว้พันเรือเข แล่นกลางเลใหญ่ ...เหอ							อื่นโดยไม่ได้รับ อนุญาต	
5. ซาเฮอ ไปบนเขาเหอ ไปตัดหวายเดามายุด ตัดแล้วมายุด ทำเรือกลายแปล ตัดแล้วตัดเล่า ถูกหวายนี้เห ทำเรือกลายแปล เวให้น้องนอนหลับ	บนเขา ตัดแล้วตัดเล่า หวายนี้เห เว			- ทำแปลให้ลูก นอน - ทำเรือกล้วย หวาย	- ภูมิประเทศเป็น ป่าเขา - อาชีพตัดหวาย		- ต้องการ ความรัก	9 9 10 10
6. นกเขาเหอ เหอะมาผ่านป่า ผัวเล่นในรา เมียทอดผ้าห้อย	ป่า, ในรา คอยแลเล่า	การทำงานจะ ต้องช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ภายในครอบครัว		- ดุมในรา	- อาชีพทำนในรา - ทอดผ้าใช้เอง		- ต้องการ ความรัก	9 - 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	๒๕๕๖/๒๕๕๗
เล่นโน้มนำโนน คอยแลเล้าแกะสาวน้อย เมียทอน้ำน้อย คอยเล่นค้อยรำไป ... เหนอ								
7. คือน้องเหอ คือต้นหญ้าโพงพง โหมคนโหยเครง นักร้องช่นไก่ สังัดกะได้ อย่าให้แพ้ไป นักร้องช่นไก่ เล่นไปให้ตลอดยามเหอ	โพงพง โหมคนโหมเครง สังัด ตลอดยาม			- ช่นไก่ - พนั	- เลี้ยงไก่ - อาชีพนักร้อง ไก่ช่น		- ต้องการความ สนุกสนาน	9
8. คือน้องเหอ คือนกนางแอณ บินร้องบินแสน	บินร้องบินแสน เกาะเส ทำรัง			- บริโภครังนก นางแอณ	- ภูมิประเทศเป็น ทะเลมีเกาะแก่ง		- ต้องการปัจจัย 4	9 9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงสำหรับเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	สระสระ
ทำรังเกาะเตเกาะห้า อนิจจานางนกแอ่น เอารังไปขายมีค่า ทำรังเกาะเตเกาะห้า อนิจจานางนกแอ่น ... เหนอ					- อาชีพเก็บรัง นกนางแอ่น			10 10
9. จำนวนเสียของนอน นอนให้หลับดีดี แม่ซื้อทั้งสี่ มาช่วยกันพิทักษ์รักษา อาบน้ำป้อนข้าว มาช่วยพิทักษ์ทุกเวลา มาช่วยพิทักษ์รักษา เวลาน้องหลับนอน ... เหนอ			- แม่ซื้อ		- เติบโตเอง		- ต้องการ ความรัก	9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	ประจักษ์
10. ฉันเขาล่องช้างเหอ อย่างลงเขาค้าง ตามช้างให้น้อง น้องจะหุงข้าวทำ ผักแกงของน้องหมด ผักกูดของน้องโรยรา น้องหุงข้าวถ้า ปานนี้ไม่มาที่ เหนอ	ฉันเขา อย่างลง ถ้า ปานนี้			- ปุงอาหาร รับประทาน - ลูกผู้หญิง จะดัดทำ อาหารได้	- ภูมิประเทศ เป็นป่าเขาใกล้ หนองน้ำ - ผักกูด - อาชีพหัดเลี้ยงช้าง - อาชีพแม่บ้าน		- ต้องการ ความรัก	9
11. เรือใหญ่เหอ ชักใบแล่นล่อง เรือหาสัตว์ของ ออกไปขึ้นเรือลอย ครันลมไม่พัด เรือใหญ่มีวังหนอยหนอย ออกไปขึ้นเรือลอย ให้ไปติดสามร้อยโยชน์มีเชื้อ..เหอ	แล่นล่อง ขึ้น ครัน หนอยหนอย			- เดินทางไปเกาะ พะขึ้น	- ภูมิประเทศ เป็นทะเล - ใช้เรือเป็น พาหนะ		- ต้องการความ ปลอดภัย	9 9 10 10

ตารางที่ 9(ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิธีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	สรุป
12. อาเฮ้อ ลมพัดเหอ พัดมาที่ น้องนี้ว่าพี่ รู้ปีกห้วนนอน (หมอน) ปีกลายชั้นนิ็ด ติดลายชั้นนอน ปีกเป็นเทพยธาร ร่อนรำดูหา ปีกเป็นตัวกึ่ง พวยพุ่งลงมา ปีกเป็นตัวปลา ว่ายน้ำสู่รัง ปีกเป็นเข็ญ ลอยล่องหาง ปีกเป็นชาววัง แห่ห้องล้อมมวน้องเอ้อ..เหอ	พัฒนาการ หมอน		เทพยธาร	- ผู้หญิงนิยม ปักผ้า	- ภูมิประเทศ เป็นทะเล		- ต้องการ ความรัก	9 9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	ยุคสมัย
13. ยาเอ้อ ฟัวลั่นเหอ ลั่นมาคิก คิก สงสารนาเล็ก คราวนี้จะป็นนาดอน ที่เราว่านกล้ำ ที่เนาควายนอน ที่เราแต่ก่อน ดีป็นดอนหล้าควายถึก ..เหอ	นาดอน แต่ ตุ้ หล้า ควายถึก				- เป็นภูมิประเทศที่มีป่า ฝนตกชุก - อาชีพทำนา - สัตว์เลี้ยงควาย		- ต้องการปัจจัย 4 - ต้องการความอบอุ่น	9
14. ยาเอ้อ ครือน้องเหอ ครือต้นส้มแป้น ฟิวาน้อยหัวเหวน นกเล่นนกชนไก่ ถางไร่ดีหว่า เกิดพ่อน้ำโย เล่นนกชนไก่ นกไทรพ่อน้ำเหอ	ฟิวาน หน้าโย เล่นนกชนไก่ นกไทร ฟิวาน้อย หัวเหวน			- เลี้ยงนกเขา - ชนไก่	- อาชีพทำไร่		- ต้องการความสนุกสนาน	9 9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิธีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ประจักษ์
15. ดือน้องเหอ คือพี่สาวทางซ้าย พี่มาเหนื่อยเหนื่อย ใครเหลยปู๋ไผ่ให้เพื่อน เหนื่อยไม่เหนื่อย ยังอ่อนไม่อ่อน ใครเหลยปู๋ไผ่ให้เพื่อน นะบังอหัพักคนเดียว ... เหอ	ใครเหลย อ่อนไม่อ่อน			- ผู้หญิงต้องคอย ป้อนนมบุตร	- ภูมิประเทศ ปลูกมะพร้าว		- ต้องการ ความรัก	9 9
16. ฝนตกเหอ ตกมาเหนื่อยเหนื่อย ควายฆาดกินช้อย ทำพริอตามพบ มีดฝนไม้ฟ้า เกี่ยวทำพริอจับ ทำพริอตามพบ ควายฆาว เขายาว .. เหอ	เหนื่อย เหนื่อย ความขาด ทำพริอ				- ภูมิประเทศมี ฝนตกชุก - เลี้ยงควาย - ทำไร่ช้อย		- ต้องการความ รักและห่วงแหน ข้าวของสมบัติ ของตัวเอง	9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงสำหรับเด็ก	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	ชุดความรู้
17. คือน้องเหอ คือนางนกเปล้า พี่ไม้เต้า พี่ตักนกเขา เหตูโดนนกเปล้า มาเข้าปองเรา ดักนางนกเขา นกเปล้ามาพลอยตาย ...เหอ								
18. ไปนั่งเหอ น้องสั่งสัปดาห์คววด ซื้อส้มซื้อถาด ซื้อโต๊ะแม่ขัน ยังสิ่งหนึ่งเล่า ซื้อร่มค้างความมาให้สัคน ซื้อโต๊ะแม่ขัน เท่านั้นอย่าลืมเสีย ... เหอ	นั่ง คววด ส้ม แม่ขัน ร่มค้างคว			-ฝากซื้อของ	- ภูมิประเทศ ติดกับจังหวัด นครศรีธรรมราช	- ฝากซื้อข้าวของ เมื่อต้องเดินทาง ไปยังต่างจังหวัด	- ต้องการปัจจัย 4	9 9 10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	สรุปประเด็น
19. วันตุ๊กเหอ ทุกเช้าจะล่องคลองนาวา วันเสาร์นี้ยาตรา แบนหัวนาวาออกจากหลัก สมคต่องต้องสายสบายใจ ชักใบเด่นลมไปพักพัก แบนหัวนาวาออกจากหลัก โถมคลื่นโถมลมไป...เหอ			- วันและฤกษ์ยาม ในการเดินทาง		- ภูมิประเทศ เป็นทะเล - เดินทางกับเรือ	- การเดินทาง ทางเรือต้องดู ฤกษ์ยามก่อน	- ต้องการความ ปลอดภัย	9
20. ทำลั่นเหอ ลั่นมาเบี่ยงเบี่ยง กินหอยข้างเที่ยง จุ่มยอดทองกลาง บาวบาวหนูหนู จุ่มไปพลางพลาง จุ่มยอดทองกลาง น้ำซุบติดองแดง	กินหอย ข้างเที่ยง จุ่ม บาวบาว หนูหนู น้ำซุบ ติดอง			- น้าข้าวห่อจากบ้าน ไปกินที่ทำงาน	- ผักที่มีอยู่ใน บริเวณบ้าน เช่น ต้นทองหลาง - น้ำพริก		- ต้องการเพื่อน	9 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงสำหรับเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	ชั้นประถมศึกษา
21. โปลกโพธิ์เหอ โปลกไวยายหลัง โพธิ์เหอไม่ทันแตกกิ่ง หลังเหอจะพาโพธิ์ไป โพธิ์พี่โพธิ์น้อง โพธิ์เงินโพธิ์ทองของใคร หลังเหอจะพาโพธิ์ไป ตอใดโพธิ์มาเล่า ... เหอ	โปลก หลัง ตอใด		- ต้นโพธิ์เป็น ต้นไม้ที่ดี	- ปहुตตันโพธิ์	- ภูมิประเทศ เป็นทะเล		- ต้องการ ความรัก	9
22. นำมากเหอ ท่วมรากโกงกาง ท่วมห้วยท่วมบาง ท่วมพานท่วมวัง เขื่อนน้ำล้นเสีย โลกเมื่อยล้นส่ง ท่วมพานท่วมวัง สืบส่งของร้อยชั่ง ... เหอ	ท่วมพาน โลก				- ภูมิประเทศ มีฝนตกชุก - ภูมิประเทศ เป็นทะเล - ดันโกงกาง		- ต้องการความ ปลอดภัย	9 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	บุคลกร
23. โกเจ้าเหอ พ่อแม่โกลาย เขียดินหาดทราย โกลายดอกหนาก อย่าใจเพื่อนเหอ โกเราชันยาก โกลายดอกหนาก ชันยากเมื่อยามเย็น ... เหอ	อย่าใจ				- ภูมิประเทศ เป็นทะเล - เลี้ยงไก่		- ต้องการ การยอมรับ	9 10
24. ฮาเฮ้อ ครี้องเหง น้องฝันว่าแลแห่ง ปลาน้ำตายเหมือนคนแจ่ง แรงแม้นลงเหมือนฝูงกา ปลาอื่นตายหมด ยังเหลือปลาจันเม็ดกะโหลมา แรงแม้นลงเหมือนฝูงกา เฉียวคาบคาบพาไปเหอ	เล เหม็ด ปลาจันเม็ด เฉียวคาบ		- ความฝัน		- ภูมิประเทศ เป็นทะเล		- ต้องการความ ปลอดภัย	9 10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	สรุป
25. เพลงนกเหอ ดกมาเล็ก เล็ก ปลาซ่อนตัวเล็ก เข้ามาตีแปลง ตัวหนึ่งพันด้า ตัวหนึ่งพันแดง เข้ามาตีแปลง พันแดงเหมือนครั้งเหอ	ตีแปลง				- อยู่ใกล้ทะเล - ภูมิประเทศ มีฝนตกชุก		- ต้องการ ความรักและ ปัจจัย 4	9 10
26. คือน้องเหอ คือผ้าสามสี นั่นคือเรือฟี่ นี่คือเรือน้อง เรือฟี่เก่าห้องเหอ เรือน้องเก่าแถว เรือฟี่ถึงท่าจอด เรือน้องถึงท่าแจว			- แม่นาง		- ภูมิประเทศ เป็นทะเล - พานะที่ใช่ ในหาดินแดง คือ เรือ	- การติดผ้า สามสีไว้ที่ หัวเรือ	- ต้องการความ ปลอดภัย	9 10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	บทสรุป
เก้าน้องเก้าแถว หวังแนอนิทานไป ... เหนอ 27. เกาะสมุยเหนอ เจริญรุ่งเรือง น้ำตกหน้าเมือง เขียนเหมือนปลาหมึก ทั้งกว้างทั้งลึก นักศึกษาหอมนับไม่มาไม่ได้ขาด ทั้งกว้างทั้งใหญ่ น้ำมนต์สะอาด นักศึกษาเหาไปมาไม่ได้ขาด น้ำตกหน้าเมืองน้องเหนอ	เขียน			- ไปเที่ยวน้ำตก หน้าเมือง	- สถานທີ່เกาะ สมุยเป็นทะเล		- ต้องการความ สนุก	10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	ชั้นวรรณะ
28. คือน้องเหอ คือนางนกแก้ว ไปร้างดีดัก ไปตายด้วยไม้ไผ่ตะ ตายห้วยตายหนอง มาตายด้วยคองปูจะ ตายด้วยไม้ไผ่ตะ จะขาดคาปู ... เหอ	โทร ไม้ไผ่ตะ คองปูจะ			- ดักนกแก้ว	- ภูมิประเทศ เป็นน้ำ - มีหนองน้ำ - มีปู, นกกัก		- ดึงกว้ออาหาร	9 10 10
29. เจ้าแก้วเหอ ชมดาวกวาวแก้วในท้องฟ้า ดาวเข้และดาวเหรา ดาวแอะแอะมาเป็นดาวโต ดาวโนนและพวยพุ่ง ดาวรุ่งหรือดาวไทย ดาวรีศรีไส ดาวโนนแสงนหวาน ... เหอ	ดาวเข้ ดาวแอะแอะ แอะ แอะ			- ชมดาว	- ภูมิประเทศ เป็นทะเล		- ต้องการ ความรัก	10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	ยุคสมัย
30. ยายเอื้อ ไชยาเหอ มีหนาน้ำจิต คำๆ มีด ๆ น้ำตักกินได้ พมเรียงเจ้าข้า น้ำเค็มกัดได้ ตักกินไม่ได้ สำหรับแต่ล้างดิน ... เหา				- ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน	- วิถีชีวิตของคนไชยาและพมเรียง	- ล้างเท้าก่อนเข้าบ้าน	- ต้องการความปลอดภัย	9 10
31. คือน้องเหอ คือนางผู้หทัย ปักแป้งแต่งไร นางผู้หทัยร้องขานผกม เรื่อจอดหน้าทำ นางฉันทะร้องชม นางผู้หทัยร้องขานผกม ชมดีดพระมารดา ... เหา	นางผู้หทัย ปักแป้ง แต่งไร ชมเถิด ผกม			- แต่งตัว - ชื่นชมคนเขยันทำงาน	- ภูมิประเทศติดทะเล - อาชีพขายผัก-ผักม		- ต้องการการเป็นที่ยอมรับ - ต้องการปัจจัย 4	9 10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	ยุคสมัย
32. ฮาซ่อ นางเหอ นางโนราห์ เล่นน้ำอาฉา เจ็ดคนพี่น้อง นายพรานเนลียวเห็น ไปทำบ่วงคล้อง เจ็ดคนพี่น้อง คล้องเขาคณสุตห้องเหอ	นางโนราห์			- ดุมนิราห์	- อยู่ใกล้คลอง - อาชีพพรานป่า		- ต้องการสิ่งที่ดี ที่สุดมาเป็น ของตนเอง	9 10
33. ฮาซ่อ ไก่เดือนเหอ ขึ้นเดือนห้าบ้านบุรี ถูกขึ้นเกิดนางเมรี นอนหลับป้านี้ไม่ตื่นตัว หยิบเอาหมอนหอมมาแนบข้าง เอวบางนางคิดว่าเป็นผ้า หลับไม่ตื่นตัว กลัวผีเมื่อยมนักเหอ	ไก่เดือน ขึ้นเดือน ป้านี้ ไม่ตื่นตัว			- ดุละคร	- เลี้ยงไก่		- ต้องการ ความรัก	9 10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยาม	วิถีชีวิต	บรรณนิยาม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ยุคสมัย-ปี
34. ย่าเอ้อ ครีון้องเหอ ครีอสังขิลบัย ด่ามาด่าไป ว่าไปรับอา รับอามาแล้ว มาเล่นยูริมูญา ทั้งหกเจ็ดถา ผลักขาให้ลงเหว ... เหอ	ทั้งหกเจ็ดถา ผลักขา			- ดูละคร	- ภูมิประเทศ เป็นป่าภูเขา มีห้วยลึก		- ต้องการ ความรัก - ต้องการความ ปลอดภัย	9 10 10
35. ย่าเอ้อ ครีอ้องเหอ ครีอเจ้าจรวงศ์ ทอดแหวนห่มลง จรวงศ์ล้ำข้า ตัดไม้มาทำแพ มันเยะลงจากถา จรวงศ์ล้ำข้า ร่ำหาพระมาลดา ... เหอ	ห่ม เยะ ร่ำ			- ดูละคร	- ภูมิประเทศ เป็นทะเล - แพเป็นพาหนะ - ภูมิประเทศเป็นป่า		- ต้องการความ ปลอดภัย - ต้องการ ความรัก	9 10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	บทสรุป
36. อาเช้อ ครีอน้องเหอ ครีตันเหอ้าแพรก บ้านเมืองแตกแยก แหวละมันแปลกขึ้นทุกสิ่ง แต่แรกแต่ไหน ชาวมันไปหาหญิง แปลกขึ้นทุกสิ่ง แล้วหญิงเที่ยวหาชาย.เง.เหอ	แหวละมัน ทุกสิ่ง แต่แรกแต่ไหน	สังคมจากเดิม ผู้ชายตั้งเป็นผู้หญิง ฝ่ายไปหาผู้หญิง เปลี่ยนเป็นผู้หญิง ไปหาผู้ชายก่อน แล้ว		- ผู้ชายจะต้อง เป็นฝ่ายไปหา ผู้หญิง		- การเกี่ยว ระหว่างชาย และหญิง	- ต้องการ ความรัก	9 10 10
37. อาเช้อ นมากอ้นเหอ นอนทรายแยะเหอ ไม่รักพ่อแม่ วิ่งตามชายมา นุกน้ำเทียมนม นุกตมมาเทียมกลางขา วิ่งตามชายมา นมากอ้นนอนทรายแยะ..เหอ	เทียม	ผู้หญิงจะต้อง รักนวลสงวนตัว ไม่ควรหนีตาม ผู้ชาย		- ผู้หญิงต้องไม่หนี ตามผู้ชาย			- ต้องการ ความรัก	10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
38. โลกแปลเหอ โลกไว้ได้ต้นส้มแป้น พูดไทรกับน้องให้แมนแมน ถอดแหวนมือน้องไปจำหน่าย ข้างตายเขาเองา บอกคนนั้นหาเขาเอาค่า ถอดแหวนมือน้องไปจำหน่าย ให้ได้เหมือนคำพูด .. เเหอ	โลก พูดไทร จำหน่าย	ให้ระมัดระวัง คำพูด มีอะนั่น คนจะเอาไปมีมทา ได้		- การรักษาคำพูด - การนับหน้า			- คือการเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น	10 10
39. นกเขาพูดข่าว นกแปลล้ามันกินโลกมา ขึ้นชื่อว่าผิวเขา ตัวเราไม่ปรารถนา อยู่ไปเกิดพ่อยอดสร้อย ไม่กี่วันสวน้อยจะค่อยมา ตัวน้องไปปรารถนา เกิดมาน้องมีกรรม ... เเหอ	โลก	ไม่แย่งชิงของรัก ของผู้อื่น	- กรรม	- นิยมคนที่ไม่มี พหะ (ผู้ขาด)	- นกข่าว		- ต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น	10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยาม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ชุดความรู้
40. ยายเอ้อ นมกล่อมอ่อนแอ เป็นนอนนอนไม่ได้ ขึ้นชื่อว่าชาย อย่าพาให้กิน นั่งนอนนอนไหน พาบ้องไปกินหาเสียสิ้น อย่าพาให้กิน ขึ้นชื่อว่าชายนั่น ...เอ้อ.. เหย		ให้ผู้หญิงรักบวกล สงวนตัว จนกว่า ถึงเวลาอันสมควร		- การนินทา - ซึ่งลูกก่อนห้าม - กินนมมาก	- ปู่ลูกกินนมมาก		- ต้องการ ความรัก - มีความต้องการ ทางเพศ	10 10
41. ยายเอ้อ นอนหลับเหอ หลับตาอะไร กินเหล้าเหมือนไฟ ใครให้สุกสาว มัวกินเหล้าแล้ว เล่นสาวฉาว ใครให้สุกสาว นะเจ้าบ่าวขีเมา	หลับตาอะไร ฉาวฉาว เจ้าบ่าว	ผู้ชายกินเหล้า ไม่มีใครยากได้ เป็นลูกเขย		- กินเหล้า - ผู้ชายที่ไม่กินเหล้า			- ต้องการ ความรัก - ต้องการสิ่งที่ดี ที่สุด	10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	หมายเหตุ
42. ยายเอ๋ ตัดเตยเหอ อย่าลืมหัดเตย หูนหัวย่าเอ๋ น้องรอสมาสิง ขอทั้งสุรา กัญชายาเฝื่อน น้องรอสมาสิง หม่อมพ่ออย่าน้อยใจ เหอ	อย่าลืมหัดเตย สามสิง หมอบ			- นิยมผู้ชาย ที่ไม่ดื่มสุรา สูบบุหรี่ สูบบุหรี่			- ต้องการสิ่งที่ดี ที่สุด - ต้องการสนอง ความต้องการ ของตัวเอง	10 10
43. ยายเอ๋ ครีอน้องเหอ ครีอดันยาหมู ลูกศิษย์เรียนครู เล่นแล้วอย่าถอย ชาติลูกเงา พี่ชของเขามาไม่ใช่น้อย เล่นแล้วอย่าถอย อย่าปล่อยลูกเงา...เหอ	ดันยาหมู หนอย อย่า	- อย่าปล่อยให้ ศิษย์คิดล้างครู - ระวังลูกของ ศัตรูจะกลับมา แก้แค้นคืน			- ภูมิประเทศ เป็นป่า - ภูเขา - ดันยาหมู	- อย่าปล่อยให้ลูก ของคนชั่วหรือ ศัตรูอยู่รอด คอยเป็นนอก ข้างแต่	- ต้องการความ ปลอดภัย 10 10	9 9 10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิธีวัด	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	อายุ ๕ ปี
44. ครีวน้องเหอ ครีวต้นดาวเรือง สิ้นคนทั้งเมือง มารักเหอเหิงแม่หม้าย ตัวเจ้ายังหนุ่ม เหมือนพุ่มดอกไม้ มารักเหอเหิงแม่หม้าย นำเสียรูปเสียนวณ้อง...เหอ		- ควรเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตัวเองเมื่อตัวเองยังมีโอกาสเลือก		- นิยมเหิงแม่หม้าย		- การเลือกคู่ครอง	- ต้องการความรักและสิ่งที่ดีที่สุดมาเป็นของตน	10
45. โละสาวเหอ โละสาวบ้านตก เอาข้าวลงครก เหยียบโละไถตาย โละไถทั้งครากะ ไม่ทันงจะขนลาย เหยียบโละไถตาย ขนลายไม่มีเหลย ... เหอ	โละสาว ไถทั้งครากะ ทันงจะ ไม่มีเหลย	เป็นผู้เหิงต้องเรียบร้อย รับผิดชอบ		- นิยมกุลสตรี	- ต้าก - เตียงโก		- ต้องการสิ่งที่ดี	9 10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	บูรณาการ
46. คือน้องเหอ คือต้นลำพองกลัก แก้รักสิบรัก น้องไม่ได้ตั้งจูงตามชาย ถ้าขันหมากไม่ตกบนเรือนแม่ "ไม่ได้หัดแต่ให้แม่ไม่ให้ น้องไม่ได้ตั้งจูงตามชาย ชายรักชายมาเอง ... เหอ	ติดตั้ง นัดหัดแก้	การรักนาง สงวนตัว		- นิยมผู้หญิงที่มี ความประพฤติ ดี		- การสู่ขอ	- ต้องการ ความรัก - ต้องการเป็นที่ ยอมรับของผู้อื่น	10 10
47. ทำบุญวัดหาดเหอ ดักบาตรวัดเกาะลอย ตรงน้ำใสผาหอย สาวน้อยตามแม่ไปทำบุญ ทำไว้ติดสว เอาให้เป็นทุน ดักบาตรทำบุญ เป็นทุนเมื่อภายหลังหน้า ... เหอ	เด็ด	การทำบุญ เป็นสิ่งที่ดีงาม	- บุญบาร	- ทำบุญ - ไปด้วย	- ภูมิประเทศ เป็นทะเล เป็นเกาะ	- การทำบุญ ดักบาตร	- ต้องการความ ปลอดภัย	10 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยาม	วิธีวัด	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ประสมปนธ์
48. คือน้องเหอ คือนางมัทรี เกิดโละสองศรี ขาลีกินหา เป็นไต่เล่า พรานมนเฒ่าจูงมา ขาลีกินหา สองราต้องพลัดแม่ ... เหอ	โละ เป็นไต่เล่า พลัดแม่			- นิยมฟังเทศน์ เรื่อง นางมัทรี กับขลุ่ยมาว		- การฟังเทศน์	- ต้องการ ความรัก - ต้องการความ ปลอดภัย	9
49. คือ น้องเหอ คือนางจู้หัย ผัดแบ่งเตงไร นางจู้หัยไปฟังเทศนา ดับหมะดับพจู พาไปบูชา นางจู้หัยไปฟังเทศนา ดับหมะบูชา เทศน์ ... เหอ	ดับหมะ นางจู้หัย		- บุญ	- ฟังเทศนา - ดูละคร - กินหมาก			- ต้องการความ ปลอดภัย	9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ยุคสมัย
50. ยาย้อ คือน้องเหอ คือน้องทางขาด เพราะราษฎรแก้งอาจ ช่างเขาไปพาดเขาพระจันทร์ ลงบ้านเขาตีช้าง ลงบ้านเขาร้องกันแม่ขัน ราษฎรจับจันทร์ รบกัณมนนา เหอ	พาด ลงบ้าน แม่ขัน		- พระจันทร์ - ราษฎร			- เมื่อราษฎรม จันทร์ จะต้อง ลุกขึ้นมาช่วย พระจันทร์โดย การตีฆ้องหรือ ตะโกนให้เสียง ดัง	- ต้องการความ ปลอดภัย	9
51. ยาย้อ ไปคอนเหอ ไปเลพระนั่งพระนอน พระพิงเสาดัง หลังคามงเบือง เข้าไปในห้อง ไปเลพระทองทรงเครื่อง หลังคามงเบือง ทรงเครื่องดกไม้หว แห	คอน, เล เบือง		พระพุทธรูปศาสนา	- ไปเมืองนคร ศรีธรรมราช เพื่อไปกราบพระ	- ภูมิภาคอยู่ ทิศตะวันตก นครศรีธรรมราช		- ต้องการความ ปลอดภัย	9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ยุคสมัย
52. ยายเอ้อ ครีบน้องเหอ เข้า เจ้ามาเยี่ยมมาตร คดข้าวไผ่ถาด ข้าวบาตรข้าวบิณ กวาดน้ำฉีษฐาน ให้พ่อแม่ตายาย เขาได้กินข้าวบาตรข้าวบิณ เขากินเกิดนางแม่ ... เหอ	ครี, เจ้า ฉีษฐาน		- พระพุทธศาสนา - บุญ - กรวดน้ำอุทิศ บุญกุศลให้กับ บุคคลที่ล่วงลับ ไปแล้ว	- ใส่บาตร - ตื่นเช้า		- ทำบุญอุทิศบาตร	- ต้องการความ ปลอดภัย	9
53. ยายเอ้อ มีกรรมเหอ สองราเรามีกรรม บาปทั้ง บาปปลา น้องไม่ได้ทำ ขอพบพี่ชายภายนอกหน้า ชาตินี้น้องมาหลงเกิดคร่ำ ให้น้องเพิ่งเกิด พี่เลิกทำ ขอพบพี่ชายภายนอกหน้า ไปทำน้องช้อฟ้า ... หัน เหอ	คร่ำ ทำ หัน		- กรรม - เรื่องการ กลับชาติมาเกิด - สวรรค์		- ภูมิประเทศ อยุธยา - กุ้ง, ปลา		- ต้องการ ความรัก	9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ยุคสมัย
54. ยาช้อ ครี้น้องเหอ พี่ไปบ้านหอนอนสักเดียว ไปเรือสารเหนียว มาทำต้มลากพระ หัวแกขบหัวทำพอลากพระ ไปฝากลมภาวใหญ่ ... เหอ	บ้านหอนอน สักเดียว สารเหนียว ทำต้ม หัวแกขบหัวทำ ทำพอล		- พระพุทธศาสนา	- ทำบุญ - ทำขนมต้ม		ประเพณีชักพระ	- ต้องการความ ปลอดภัย	9
55. ยาช้อ เहन้องครีอนางนกคุ้ม ยาแฝดเข้าคลุม พ่อก็ห่มลูกเสีย ห่มทั้งลูกพ่อเขาห่มทั้งเมีย พ่อห่มลูกเสีย พ่อไปมีเมียใหม่ เหอ	ยาแฝด เข้าคลุม ห่ม		- การทำเสน่ห์ ยาแฝด	- ผู้ชายนิยมมี ภรรยาหลายคน	- ภูมิประเทศ เป็นป่าเขา - สัตว์ที่ปรากฏ คือ นกคุ้ม		- ต้องการ ความรัก ความอบอุ่น	9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิธีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ประจักษ์
56. ยายเอ๋ย ครีون้องเหอ ลูกสาวลูกชายวัดเวียด นุ่งผ้าเนื้อเรียบ ลงพายเรือแข่ง น้ำจืดถูกผ้า ขายหน้าเพื่อนแรง ลงพายเรือแข่ง นะลูกสาวชาววัดเวียดเหอ	เวียด น้ำจืด ขายหน้าเพื่อนแรง			- แข่งเรือ	- ภูมิประเทศ เป็นทะเล - พานะที่ใช่ คือ เรือ	- ประเพณีการ แข่งเรือ	- ต้องการเป็นที่ ยอมรับของผู้คน	9 10 10
57. ครีอน้องเหอ คือต้นกล้วยเขียว ลูกแม่คนเดียว ตั้งชื่อเจ้าแสงสุริยฉาย บายสี่เจ็ดขึ้นเหอ แม่ยกให้ทำขวัญของลูกชาย ตั้งชื่อเจ้าแสงสุริยฉาย ลูกแม่คนเดียวเหอ			- การทำขวัญลูก		- ภูมิประเทศเป็น ป่า มีต้นกล้วย	- ประเพณีทำขวัญ	- ต้องการ ความรักและ ความปลอดภัย	9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงสำหรับเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยาม	วิถีชีวิต	ธรรมะนิยม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ยุคสมัย
58. นกคูคเหอ ขุดพร้าวไถขึ้น เสียงดังสนั่น เคียวมันทอดพอง ลูกตื่นแม่ก ฝนตกฟ้าร้อง เคียวมันทอดพอง รับรองเดือนสิบ...เหอ	ขุดพร้าวไถขึ้น เคียวมัน ทอดพอง แม่ก		- การทำบุญ	- ทำบุญเดือนสิบ - ตื่นเช้าทำอาหาร		- ประเพณีทำบุญ เดือนสิบ	- ต้องการ ความรักและ ความปลอดภัย	9
59. ไปบ้านดินเหอ ไปแลกลูกสาวเงินเขาชอกกัน นุ่งผ้าลงยันต์ พันหัวขึ้นหมาก ฉีกบั้งต่างพดู ย่านหมุด่างหมาก ชอกกันตามยาก หมากกับพดูเถื่อน...เอย	บ้านดิน แล ย่านหม เถื่อน			- การแต่งงานที่ ถูกต้องเหมาะสม ตามฐานะของ ตัวเอง		- การพูดจาสุขอ เพื่อแต่งงาน	- ต้องการ ความรัก - ต้องการเป็นที่ ยอมรับของ ผู้อื่น	9

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยาม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียม ประเพณี	พฤติกรรม มนุษย์	ชุดข้อมูล
60. อาเอ้อ คือน้องเหอ ครีอกล้วยพังหลาหวิเดียว อยู่กลางน้ำเซียว ค้อมค้อม เอนเอน ถูกป่าไทรให้ คบหัวน้ำเนร ค้อมค้อม เอนเอน น้ำเนรไม่ทันลิกเหอ	กล้วยพังหลา ถูกป่าไทรให้ น้ำเนร			- การแต่งงาน ที่ถูกต้องตาม ประเพณี			- ต้องการเป็นที่ ยอมรับของ ผู้อื่น	10 10
61. อาเอ้อ คือน้องเหอ ครีอนางนกฮิโห่ตื่นเตียน ได้ผัวเป็นเหมียน นั่งเขียนแต่เล็บ ปลาไม่รู้หา ผักไม่ใช้กับ นั่งเขียนแต่เล็บ นะใช้ของกำนัลผัว ...เหอ	เหมียน ของกำนัลผัว			- ผู้หญิงที่ยัง ทำงาน	- ภูมิประเทศ ใกล้ทะเล - ปลา		- ต้องการเป็นที่ ยอมรับของ ผู้อื่น	10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกลุ่มเด็ก	ศัพท์ / ส่วนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	๒๕๕๖/๒๕๕๗
62. ย่าเอ้อ ครีอน้องเหอ ต้นส้มเป็นหัวจุก อยู่วัดไม่ใหญ่ สีออกมามาขอเมีย ผ้าเหลืองแค่น้องยอมให้ พี่ชายยกให้โนนเสีย สีออกมามาขอเมีย เดี่ยมันน้อยยอมผ้า เหอ	ไม่หนัก แค่ มัน						- ต้องการเป็นที่ ยอมรับของผู้อื่น	10
63. ย่าเอ้อ ครีอน้องเหอ หมากอ่อนสองลายห้อยเหอ หากว่าพี่บาวน้อย ทับไว้ขอเมีย เจ้ารอกเหออย่าเจาะหมาก พี่บาวเสีย ทับไว้ขอเมีย ลายห้อยเหอ	พี่บาว สองลาย เจ้ารอก			- นิยมผู้หญิงที่ รักนวลสงวนตัว และเป็นผู้หญิง บริสุทธิ์ - กินหมาก	- ภูมิประเทศ เป็นป่า เขา - กระรอก		- ต้องการ ความรักและ ความปลอดภัย - หวงแหนในสิ่ง ที่ตัวเองต้องการ	10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	คำนิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	ยุคสมัย
66. คือน้องเหอ คือพ่ารักทางเปิด บ้านเมืองผดผิด ผดไปทุกสิ่ง แต่ก่อนแต่ไร ชายไปขอหญิง ผดไปทุกสิ่ง หญิงไปขอชาย ... โหย เหอ	พ่ารักทางผด โหย	สังคมทุกวันนี้ เปลี่ยนแปลงไป จากการที่ผู้ชาย ต้องเป็นฝ่ายไป ขอผู้หญิง เป็น ผู้หญิงกลับเป็น ฝ่ายมาขอ ผู้ชายเสียเอง		- ผู้ชายต้องเป็นฝ่าย ไปขอผู้หญิง		- การชื้อแต่งงาน	- ต้องการ ความรักและ เป็นที่ยอมรับ ของผู้อื่น	9 10
67. เรียกเปิดเหอ เรียกมากกับ กับ ขอหมอยามีบาป เมียแก่กว่าผัว พอเข้านั่งแค่ แลเหมือนแม่บังเกิดหัว เมียแก่กว่าผัว ขอหมอยามีบาป ... เหอ	ขอหมอยามีบาป นั่งแค่	การเลือกคู่ครอง แต่งงานต้องอย่า ให้ผู้หญิงมีอายุ แก่กว่าผู้ชาย		- นิยมคู่สมรสที่ ผู้ชายมีอายุ มากกว่าผู้หญิง		- การเลือกคู่ครอง	- ต้องการเป็นที่ ยอมรับของ บุคคลอื่น	9 10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

เพลงกล่อมเด็ก	ศัพท์ / จำนวน	แนวคิด	ความเชื่อ	ค่านิยม	วิถีชีวิต	ธรรมเนียมประเพณี	พฤติกรรมมนุษย์	จุดประสงค์
68. เตือนขึ้นหอ ขึ้นม้ายอแสง น้ำเต้าพochtรามแกง นางแม่หงษ์ไ้ไปไหน หงษ์ไ้มานาน แมงกุกกลางบ้านจะลักไซ หงษ์ไ้ไปไหน น้ำเต้าพochtรามแกง...เหอ	น้ำเต้า ทรามแกง			-ยกย่องผู้หญิงที่ แต่งงานเมื่อถึง วัยอันสมควร	-การรับประทาน แกงเลี้ยง		-ต้องการความ รัก	9 10

ตารางที่ 10 สรุปผลการคัดเลือกนิทานพื้นบ้านเพื่อใช้เป็นเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอน

ลำดับ	เรื่อง	ประเภท นิทาน	สนองจุดประสงค์ เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
1.	ตำนานจระเข้หิน	ปรัมปรา	1. ความเชื่อ	1. ภูมิศาสตร์ที่เป็นทะเล
2.	พอกัน	ตลก	1. ค่านิยม	1. ยกย่องความฉลาด 2. สะท้อนพฤติกรรมกา เลี้ยงควายไว้สำหรับชน
3.	นายกับบ่าว	ตลก	1. ค่านิยม 2. วิถีชีวิต	1. ยกย่องความฉลาดแกม โกง 2. สะท้อนลักษณะของ การสร้างบ้าน
4.	ถางไร่เจอกัน	ตลก	1. ค่านิยม 2. ธรรมเนียม ประเพณี 3. คำศัพท์	1. นิยมการเลือกคู่ที่มีคุณ สมบัติใกล้เคียงกัน 2. สะท้อนประเพณีการ แต่งงาน 3. มีศัพท์ภาษาถิ่นปรากฏ อยู่
5.	หมากับจระเข้	อธิบายเหตุ	1. ค่านิยม 2. ภูมิศาสตร์	1. สะท้อนค่านิยมความ มีน้ำใจ 2. สะท้อนภูมิศาสตร์ ทะเล แม่น้ำ
6.	สาเหตุที่กระดองเต่า มีรอยร้าว	สัตว์	1. ค่านิยม 2. วิถีชีวิต	1. สะท้อนค่านิยมรักษาการ สัญญา 2. สะท้อนภูมิศาสตร์ทุ่ง หญ้าใกล้แม่น้ำและ อาชีพทำนา

ลำดับ	เรื่อง	ประเภทนิทาน	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
7.	บ้านท่าเคย	อธิบายเหตุ	1. ค่านิยม 2. วิถีชีวิต	1. สะท้อนค่านิยมการสร้างวัด 2. สะท้อนภูมิศาสตร์ใกล้ทะเล อาชีพทำประมง 3. สะท้อนเรื่องอาหารการกิน (การทำกะปิ)
8.	บ่อน้อย บ่อหลวง	ตำนาน	1. ค่านิยม	1. ยกย่องผู้ที่มีภรรยาสองคน, รักความยุติธรรม, ความเป็นผู้นำ
9.	ที่มาของตาลโตนด	อธิบายเหตุ	1. คำศัพท์ท้องถิ่น 2. วิถีชีวิต 3. ค่านิยม	1. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่มาก 2. อาชีพขึ้นตาล 3. สะท้อนค่านิยมการกินเหล้า, ทำน้ำเมา
10.	มะพร้าวกับบอระเพ็ด	อธิบายเหตุ	1. ค่านิยม 2. คำศัพท์ท้องถิ่น 3. ความเชื่อ	1. ยกย่องผู้ที่มีความรู้เรื่องการใช้สมุนไพรรักษาโรค 2. ยกย่องผู้ที่มีความกตัญญูรู้คุณคน 3. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่มาก 4. ความเชื่อเรื่องการพยาบาล
11.	บวชนาค	อธิบายเหตุ	1. ค่านิยม 2. ธรรมเนียมประเพณี	1. สะท้อนความเชื่อของการนับถือศาสนาพุทธ 2. สะท้อนประเพณีการบวช

ลำดับ	เรื่อง	ประเภทนิทาน	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
12.	เจ้าหญิงเต่าทอง	เทพปกรณัม	1. ค่านิยม 2. วิถีชีวิต	1. รั้งเกี่ยวผู้ที่ชอบการเล่นการพนัน 2. สะท้อนถึงอาชีพการประมง มีภูมิศาสตร์เป็นทะเล (ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประเภทของนิทาน)
13.	แม่เกลียดลูก	ปรัมปรา	1. ความเชื่อ 2. วิถีชีวิต 3. ศัพท์ท้องถิ่น	1. สะท้อนความเชื่อเรื่องการกินไข่มุขจะกลายร่างเป็นงู 2. การทำขนมโคและใช้ขมิ้นทำสีเหลือง 3. สะท้อนศัพท์ท้องถิ่นที่ปรากฏอยู่
14.	บุญคุณบิดามารดา	คติสอนใจ	1. ค่านิยม 2. ธรรมเนียมประเพณี	1. สะท้อนค่านิยมเรื่องความกตัญญูต่อพ่อแม่ 2. สะท้อนพิธีการทำศพ
15.	ขี้ขายเหลาหวาย	ชีวิต	1. ค่านิยม	1. ยกย่องการเลือกลูกเขยที่ฉลาดและสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้
16.	เจ้าสุบิน	คติสอนใจ	1. ความเชื่อ	1. สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับนรกสวรรค์, กะเทยทองแดง และการบวชจะช่วยให้พ่อแม่หลุดพ้นจากขุมนรกได้ (ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประเภทของนิทาน)

ลำดับ	เรื่อง	ประเภทนิทาน	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
17.	เปลือกไม้วิเศษ	ปรัมปรา	1. ค่านิยม 2. วิธีชีวิต	1. ยกย่องผู้ที่มีความรู้เรื่องการใช้สมุนไพรรักษาโรค 2. สะท้อนภูมิศาสตร์ป่าเขาและทะเล
18.	นายพรานถือสัจจะ	คติสอนใจ	1. ค่านิยม	1. สะท้อนค่านิยมการรักษาสัจจะ
19.	จอมเวร	ชีวิต	1. ค่านิยม 2. วิธีชีวิต 3. คำศัพท์ท้องถิ่น	1. สะท้อนความเชื่อในเรื่อง แรงอาฆาตพยาบาท 2. สะท้อนภูมิศาสตร์เป็นถ้ำใกล้ทะเลและอาชีพการทำนา 3. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่มาก
20.	นายฟัง	วีรบุรุษ	1. ค่านิยม 2. ธรรมเนียมประเพณี 3. คำศัพท์ท้องถิ่น	1. ยกย่องการให้สินน้ำใจเมื่อทำงานได้สำเร็จ 2. สะท้อนให้เห็นถึงพิธีจับช้างเผือก 3. คำศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่มาก
21.	ลูกเขยชาวกรุงกับพ่อตาบ้านนอก	ตลก	1. ประเพณี 2. ศัพท์และสำนวนท้องถิ่น	1. สะท้อนค่านิยมการจัดงานเลี้ยง การไปกินเลี้ยง 2. มีศัพท์และสำนวนท้องถิ่นปรากฏอยู่มาก

ลำดับ	เรื่อง	ประเภท นิทาน	สนองจุดประสงค์ เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
22.	ประวัติของกุ้ง	อธิบายเหตุ	1. คำศัพท์และ จำนวนท้องถิ่น	มีคำศัพท์และสำนวน ท้องถิ่นปรากฏอยู่มากมาย
23.	ซีกัญชา	ตลก	1. คำนิยม 2. วิถีชีวิต 3. ธรรมเนียม ประเพณี	1. รังเกียจผู้ที่สูบกัญชาและ เกียจคร้านการทำงาน 2. สะท้อนภูมิศาสตร์เป็น เขา ใกล้เคียงทะเล อาหาร คือปลา 3. การขึ้นศาลสมัยก่อน ถ้า หากถามไม่พุดจะโดน เฆี่ยนตี
24.	คนที่รับการศึกษาดี กับคนโง่	ตลก	1. คำนิยม	สะท้อนค่านิยมการศึกษา เล่าเรียนและการถ่อมตน
25.	พ่อผัวกับลูกสะใภ้	ชีวิต	1. ประเพณี	เรื่องหน้าที่ของลูกสะใภ้ที่ ต้องปฏิบัติต่อพ่อผัว
26.	นางนกไผ่	สัตว์	1. วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ เป็นป่าเขา (ใช้เป็นสื่อในการเรียนการ แบ่งประเภทของนิทาน)
27.	ลูกเต่า	สัตว์	1. วิถีชีวิต 2. ธรรมเนียม	1. สะท้อนภูมิศาสตร์ที่เป็น ทะเล 2. การต้อนรับรับส่งแขกที่ มาเยือน (ใช้เป็นสื่อการเรียนเกี่ยวกับ การแบ่งประเภทของ นิทาน)

ลำดับ	เรื่อง	ประเภทนิทาน	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
28.	นายแรง	วีรบุรุษ	1. พฤติกรรม 2. วิถีชีวิต 3. ศัพท์ท้องถิ่น 4. แนวคิด	1. สะท้อนให้เห็นพฤติกรรม การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ 2. สะท้อนภูมิศาสตร์ ป่าเขาและทะเล ใช้เรือสำเภาเป็นพาหนะอาชีพจับปลา 3. มีศัพท์และสำนวนท้องถิ่นปรากฏอยู่มาก
29.	วัดโคกอีแร้ง	อธิบายเหตุ	1. ค่านิยม	1. สะท้อนค่านิยมให้เด็กผู้ชายอยู่กับพระ
30.	บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์	ตำนาน	1. ความเชื่อ 2. ค่านิยม	1. สะท้อนความเชื่อเรื่องบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์, ผีวิญญาณและคุณไสย 2. สะท้อนค่านิยมการใช้น้ำในบ่อรักษาคนไข้
31.	หลวงพ่อเพชร	ตำนาน	1. ความเชื่อ	1. สะท้อนความเชื่อผู้ที่มีบุญญาวาสนา แสดงอิทธิปาฏิหารย์ 2. สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับอาคมของขลังและอิทธิปาฏิหารย์
32.	นางอุทัย	ปรัมปรา	1. พฤติกรรม 2. วิถีชีวิต	1. สะท้อนพฤติกรรมความรักความสวยงามของผู้หญิง 2. สะท้อนอาชีพค้าขายและจับสัตว์น้ำ

ลำดับ	เรื่อง	ประเภทนิทาน	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
33.	นางจำปากับจระเข้	ปรัมปรา	1. วิถีชีวิต	สะท้อนภูมิศาสตร์ทะเล
34.	เรือสำเภา	ปรัมปรา	1. ค่านิยม 2. คำศัพท์และ สำนวนท้องถิ่น	1. สะท้อนค่านิยมการรัก การผจญภัย 2. สะท้อนคำศัพท์และ สำนวนท้องถิ่นที่ปรากฏ อยู่
35.	พระมาลัย	ปรัมปรา	1. ความเชื่อ	สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับ พระศรีอารีย
36.	ปลาพุทอง	ปรัมปรา	1. ความเชื่อ 2. วิถีชีวิต	1. สะท้อนความเชื่อเรื่อง การกลับชาติมาเกิด 2. สะท้อนภูมิศาสตร์เป็น ทะเล อาชีพจับปลา
37.	เจ้าพุทไธ	ปรัมปรา	1. พฤติกรรม 2. วิถีชีวิต	1. สะท้อนพฤติกรรมของ ความอดทนสลายไม่ ต้องทำงานก็มีกินมีใช้ 2. สะท้อนภูมิศาสตร์เป็น ทะเล อาชีพค้าขายทาง เรือ
38.	บ้านเคียนซา	ตำนาน	วิถีชีวิต มีศัพท์ท้องถิ่น	สะท้อนภูมิศาสตร์ของการ ตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย และ การตั้งชื่อถิ่นฐานที่ตัวเอง อยู่ (ใช้เป็นสื่อในการเรียน ในเรื่องของตำนาน)

ลำดับ	เรื่อง	ประเภทนิทาน	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
39.	นิทานป่าดำ	ตำนาน	1. พฤติกรรม 2. ความเชื่อ 3. วิถีชีวิต 4. มีคำศัพท์ท้องถิ่น	1. สะท้อนพฤติกรรมการดูการเล่นมโนราห์ และอาชีพการแสดงมโนราห์ 2. สะท้อนความเชื่อเรื่องอาถรรพ์ของป่าและคนธรรพ์ 3. สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นป่าเขา และอาหารการกินคือใช้มันแกวต้ม 4. มีคำศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่มากมาย
40.	นายพรานล่าเนื้อ	คติสอนใจ	ความเชื่อ	สะท้อนความเชื่อเรื่องการรักษาศีล 5
41.	โลภนักมักกลาหาย	คติสอนใจ	1. ค่านิยม 2. สำนวนท้องถิ่น	1. สะท้อนค่านิยมเรื่องคนซื่อสัตย์ 2. มีสำนวนท้องถิ่นปรากฏอยู่
42.	กรรมสนองกรรม	คติสอนใจ	1. ค่านิยม 2. ความเชื่อ	1. สะท้อนค่านิยมการมีภรรยาสาว 2. สะท้อนความเชื่อเรื่องกรรมสนองกรรม
43.	ตีควายเข้าไ	คติสอนใจ	1. พฤติกรรม 2. ศัพท์ท้องถิ่น	1. สะท้อนพฤติกรรมการเล่นการพนัน 2. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่มาก

ลำดับ	เรื่อง	ประเภทนิทาน	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
44.	ชัชชาชนลาด	ชีวิต	1. ค่านิยม 2. วิถีชีวิต	1. ยกย่องการใช้ปัญญา แก้ไขปัญหเฉพาะหน้า 2. สะท้อนให้เห็นการนำพืช ในท้องถิ่นมาทำเป็น ของใช้
45.	ยายเอียง	ชีวิต	ความเชื่อ	สะท้อนความเชื่อเรื่องกฎ แห่งกรรมที่ว่าหากปลูกต้น ไม้เข้าไปในเขตพื้นที่ดินวัด จะทำให้ได้รับผลกระทบตอน ใกล้ตาย
46.	นายโจรอุกวัด	ชีวิต	1. ค่านิยม 2. ธรรมเนียม	1. ยกย่องการทำงานสุจริต 2. สะท้อนให้เห็นธรรมเนียม การปล้น
47.	ลูกเนรคุณ	ชีวิต	คำศัพท์ท้องถิ่น	มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่
48.	คิดว่าแกงบวช	ชีวิต	พฤติกรรม	สะท้อนพฤติกรรมเรื่อง อาหารการกิน
49.	สองแม่โลก	ชีวิต	คำศัพท์ท้องถิ่น	มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่ (ใช้เป็นสื่อในการเรียน เรื่อง ประเภทของนิทาน)
50.	อกตัญญู	ชีวิต	1. ความเชื่อ 2. วิถีชีวิต	1. สะท้อนความเชื่อเรื่อง เมืองแม่หม้าย 2. สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ ที่เป็นเกาะ เป็นทะเล
51.	ซึกับตด	ตลก	1. ค่านิยม 2. ศัพท์ท้องถิ่น	1. รังเกียจการเล่นห่วย 2. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏ อยู่มาก

ลำดับ	เรื่อง	ประเภทนิทาน	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
52.	ดีมปู	ตลก	1. พฤติกรรม 2. ศัพท์ท้องถิ่น	1. สะท้อนพฤติกรรมในการส่งลูกไปเรียนกรุงเทพฯ 2. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่มาก
53.	ธรรมชาติ	ตลก	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์และสัตว์ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น
54.	ผีหลังกลวง	ผี	ความเชื่อ	สะท้อนความเชื่อเรื่องผีกับใบหนาด (ใช้เป็นสื่อในการเรียนเรื่องประเพณีท่าน)

ตารางที่ 11 สรุปผลการคัดเลือกเพลงกล่อมเด็กเพื่อใช้เป็นเนื้อหาและสื่อการเรียนการสอน

ลำดับ	เรื่อง	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
1.	นางอุทัย	1. วิถีชีวิต 2. พฤติกรรม	1. สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นแม่น้ำและการตั้งถิ่นฐาน 2. สะท้อนสภาพพฤติกรรมของผู้หญิง เรื่อง การแต่งตัวและอาชีพแม่ค้า
2.	ขึ้นเขา	1. วิถีชีวิต	1. สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ป่าเขาและอาชีพจับช้างป่า
3.	โหยน	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพการไร่ไถ่และการดำเนินชีวิตในไร่ไถ่
4.	ยางต้นแคแล้ว	1. ความเชื่อ 2. วิถีชีวิต	1. สะท้อนความเชื่อเรื่องหัวเมืองเจ้าที่ 2. สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์เป็นทะเลและอาชีพทำเรือ
5.	ไปบนเขา	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ป่าเขา อาชีพตัดหวาย และการทำเปลเลี้ยงลูก
6.	นกเขา	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพของการประกอบอาชีพหมโนราห์
7.	หญ้าโทงเทง	1. พฤติกรรม 2. ศัพท์สำนวนท้องถิ่น	1. สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมการเล่นพนันไก่ชน 2. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่มาก
8.	นกนางแอ่น	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นเกาะและอาชีพเก็บรังนก
9.	น้องนอน	ความเชื่อ	สะท้อนความเชื่อเรื่องแม่ชื่อช่วยเลี้ยงเด็ก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ลำดับ	เรื่อง	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
10.	คลังช้าง	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์แหล่งที่อยู่และอาหารการกิน
11.	เรือใหญ่	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์เป็นเกาะและการเดินทางด้วยเรือไปเกาะพะงัน
12.	ลมพัด	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพผู้หญิงปักผ้าเมื่อมีเวลาว่าง และลายผ้าที่ปักจะสะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นทะเล
13.	ฟ้าลั่น	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์พื้นที่เป็นนาและการปลูกข้าว
14.	ต้นส้มแป้น	1. ค่านิยม 2. ศัพท์ท้องถิ่น	1. สะท้อนสภาพค่านิยมในการเล่นไม้ขน 2. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่
15.	พราวดทางเลื่อย	วิถีชีวิต	สะท้อนพฤติกรรมของลูกผู้หญิงจะต้องคอยปรนนิบัติสามี
16.	ฝนตก	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ที่มีฝนตกชุก และสภาพท้องนา อาชีพชาวนา
17.	นกเป็ดน้ำ	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ป่าเขาและอาชีพดักนก
18.	ไปนั่ง	1. วิถีชีวิต 2. พฤติกรรม	1. สะท้อนการตั้งถิ่นฐานที่อยู่และมีอาณาเขตกับเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช 2. สะท้อนพฤติกรรมการฝากชื่อของใช้ครัวเรือน
19.	วันศุกร์	ความเชื่อ	สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับวันที่เดินเรือ
20.	ฟ้าลั่น	1. วิถีชีวิต 2. ศัพท์ท้องถิ่น	1. สะท้อนสภาพการกินอาหาร 2. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏมาก

ลำดับ	เรื่อง	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
21.	ปลอกโพธิ์	พฤติกรรม	สะท้อนพฤติกรรมการปลุกต้นโพธิ์ไว้ริมตลิ่ง
22.	น้ำมาก	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นช่วงของฤดูฝนที่มีน้ำท่วมทั่ว
23.	ไก่อั่ว	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นทะเลมีชายหาด
24.	ฝันร้าย	ความเชื่อ	สะท้อนความเชื่อเรื่องฝันและสภาพภูมิศาสตร์เป็นทะเล (ปลาต่าง ๆ)
25.	ปลาช่อน	วิถีชีวิต	(ใช้เป็นสื่อในการเรียน) สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ทะเล
26.	ผ้าสามสี	1. ความเชื่อ 2. วิถีชีวิต	1. สะท้อนความเชื่อเรื่องแม่ย่านาง 2. สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์เป็นทะเลจึงสะท้อนภาพของเรือที่ใช้เป็นพาหนะ
27.	เกาะสมุย	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพที่ตั้งของเกาะสมุย ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
28.	นางนกกวัก	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ใกล้ทะเลและอาหารที่ได้จากสภาพภูมิศาสตร์ คือ ปูดอง
29.	เจ้าแก้ว	พฤติกรรม	สะท้อนพฤติกรรมของการดูดาวเนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นเกาะ
30.	ไชยา	วิถีชีวิต	สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ของอำเภอไชยาซึ่งเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
31.	นางอุทัย	คำศัพท์ท้องถิ่น	มีคำศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่ (วรรณกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น)

ลำดับ	เรื่อง	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
32.	นางโนราห์	ความรู้	วรรณกรรมท้องถิ่น
33.	นางเมรี	1. ความรู้ 2. พฤติกรรม 3. ศัพท์ท้องถิ่น	1. เป็นวรรณกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น 2. สะท้อนพฤติกรรมของการดูแลคร 3. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่
34.	สังขศิลป์ชัย	ความรู้	เป็นวรรณกรรมท้องถิ่น
35.	เจ้าวรรณศรี	ความรู้	เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นดั้งเดิม
36.	ต้นหญ้าแพรก	1. พฤติกรรม 2. ศัพท์และสำนวนท้องถิ่น	1. สะท้อนพฤติกรรมของการเกี่ยว ผู้หญิง 2. มีศัพท์และสำนวนท้องถิ่น ปรากฏอยู่
37.	หมากอ่อน	ค่านิยม	สะท้อนค่านิยมการรักศักดิ์ศรีของ ลูกผู้หญิง
38.	ไผ่เป็ด	ค่านิยม	สะท้อนค่านิยมการรักษาคำพูดของ ผู้ชายที่พูดไว้กับผู้หญิง
39.	นกเขา	ประเพณี	สะท้อนขนบของผู้หญิง นิยมเลือกผู้ ชายที่ยังไม่มีพันธะผูกพัน
40.	หมากอ่อน	ค่านิยม	สะท้อนค่านิยมคำสอนให้ลูกผู้หญิง รักษาวลสงวนตัวอย่าชิงสุกก่อนห่าม
41.	นอนหลับ	ค่านิยม	สะท้อนค่านิยมการเลือกผู้ชายของ ผู้หญิง
42.	ตัดเตย	ค่านิยม	สะท้อนค่านิยมคุณสมบัติของผู้ชาย ที่ผู้หญิงต้องการ
43.	ต้นยาหมู	ธรรมเนียม	สะท้อนธรรมเนียมเรื่อง อย่าปล่อยให้ ลูกของศัตรูอยู่รอดเป็นหอกข้างแคร่
44.	ต้นดาวเรือง	ค่านิยม	สะท้อนค่านิยมของผู้ชายที่ไม่นิยม เลือกแม่หม้าย

ลำดับ	เรื่อง	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
45.	โละสาว	ค่านิยม	สะท้อนค่านิยมยกย่องการประพฤติปฏิบัติตัวของผู้หญิง จะต้องเรียบร้อย นุ่มนวล
46.	ต้นลำพง	1. ค่านิยม 2. ประเพณี	1. สะท้อนค่านิยมยกย่องการแต่งตัวที่ ถูกต้อง มีการสืบทอดจากผู้ใหญ่ 2. ประเพณีการแต่งงาน
47.	ทำบุญ	1. ความเชื่อ 2. วิถีชีวิต	1. สะท้อนความเชื่อเรื่องบุญบาป 2. สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นทะเลชายหาด
48.	นางมัทรี	ค่านิยม	สะท้อนภาพการนิยมพึ่งพิงศักดิ์สิทธิ์ มัทรี
49.	นางอุทัย	พฤติกรรม	สะท้อนพฤติกรรมการไปวัด
50.	พราวนทางขาด	ความเชื่อ	สะท้อนความเชื่อในเรื่องของราหูอมจันทร์
51.	ไปคอน	ประเพณี	สะท้อนธรรมเนียมการไปนครศรีธรรมราชเพื่อไปเที่ยวชมวัดพระธาตุ
52.	เข้า เข้า	พฤติกรรม	สะท้อนพฤติกรรมการตื่นเช้าเพื่อใส่บาตร
53.	มีกรรม	ความเชื่อ	สะท้อนความเชื่อเรื่องการกลับชาติมาเกิด
54.	พี่ไป	1. ประเพณี 2. ศัพท์สำนวนท้องถิ่น	1. ประเพณีการชักพระ 2. มีคำศัพท์สำนวนท้องถิ่นปรากฏอยู่
55.	นางนกคุ้ม	ความเชื่อ	สะท้อนความเชื่อเรื่องเสน่ห์ยาแฝด
56.	วัดเวียด	ประเพณี	การแข่งขันเรือ, การแข่งเรือ
57.	ต้นกล้วยเขียว	ความเชื่อ	เรื่องการทำขวัญลูก

ลำดับ	เรื่อง	สนองจุดประสงค์เรื่อง	เหตุผลสำคัญที่เลือก
58.	นกคูด	ประเพณี	ประเพณีเดือนสิบ
59.	ไปบ้านดิน	1. ค่านิยม 2. ประเพณี 3. ศัพท์ท้องถิ่น	1. สะท้อนค่านิยมยกย่องเลือกคู่ครองที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน 2. ประเพณีการสู่ขอ 3. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่
60.	สั่งสอนลูกสาว	ค่านิยม	สะท้อนค่านิยมบวชก่อนแต่งงานแต่ยังไม่ทันสึกก็มักจะได้เมียเสียก่อน
61.	นกอีโหร่ง	พฤติกรรม	รังเกียจผู้หญิงที่เอาแต่แต่งตัวจนไม่รู้จักทำมาหากิน
62.	ดันล้มแป้นหัวจุก	พฤติกรรม	สะท้อนพฤติกรรมการบวชที่มักต้องสึกออกมาก่อนเพราะผู้หญิง (ใช้เป็นสื่อการเรียนเรื่องเพลงกล่อมเด็ก)
63.	หมากซ่อน	ค่านิยม	สะท้อนค่านิยมยกย่องการเลือกผู้หญิงที่ยังคงความบริสุทธิ์
64.	ดันลอกอ	1. ประเพณี 2. ศัพท์ท้องถิ่น	1. เรื่องการเลี้ยงลูกผู้หญิง 2. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่
65.	พี่ชาย	พฤติกรรม	สะท้อนพฤติกรรมผู้ชายที่ยังเป็นโสด
66.	พรวางบิด	ค่านิยม	สะท้อนค่านิยมยกย่องการสู่ขอ
67.	อย่ามีบาป	1. ค่านิยม 2. สำนวนท้องถิ่น	1. สะท้อนค่านิยมการมีคู่สมรสที่ผู้ชายต้องมีอายุมากกว่าผู้หญิง 2. มีสำนวนท้องถิ่นปรากฏอยู่
68.	น้ำเต้า	1. ขนบ 2. คำศัพท์ท้องถิ่น	1. เรื่องการให้ ลูกสาวแต่งงานเมื่ออายุถึงพอที่จะแต่ง 2. มีศัพท์ท้องถิ่นปรากฏอยู่

ภาคผนวก ค

1. นิทานที่ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้การสอน จำนวน 55 เรื่อง
2. ปริศนาคำทาย จำนวน 30 ปริศนาคำทาย
3. ภาชิตและสำนวน ภาชิตจำนวน 26 ภาชิต สำนวน 50 สำนวน
4. เพลงพื้นบ้าน
 - 4.1 เพลงนา จำนวน 1 เพลง
 - 4.2 เพลงคำตัก จำนวน 1 เพลง
 - 4.3 เพลงกล่อมเด็ก จำนวน 68 เพลง
 - 4.4 เพลงบอก จำนวน 1 เพลง

1. นิทานพื้นบ้าน

1. เรื่อง ประวัติของกุ่ม

สมัยก่อนนั้นมีกุ่มถึงคนดกไปได้ คั้นหนึ่เอาไปถึงแกงมั่ง คั่วมั่ง คั้นหนึ่ คนสมัยนั้นมีคนเอาไปได้แล้วหมั้นไม่แกง เอาไปถึงของหมั้นยำ ยำดิบกินดิบ เอากุ่มมาถึงใส่ถ้วยเข้าแล้วชิมเครื่องโลหะเผ็ดใส่ลงไปบีบส้มนาว ใส่เข้าไปกุ่มตัวเทไม่ตายกำแสบร้อนดีดพลัดลงจากถ้วย พลัดลงใต้ถุน ทนไม่ไหว

กุ่มหว่า "ฮาย ! ทำกันพันหนึ่ไม่ไหวพวกมนุษย์วางดีตายหมั้นทรมานหมั้นแสบ ไม่ได้เรื่องหนึ่ต้องไปฟ้องพระอิศวร..." ครั้นดีไปแต่สวนหนึ่ไม่หาญไป คั้นไม่หาญไปกะไปชวนไก่แจ้หว่า "วันหนึ่ต้องไปฟ้องพระอิศวร หมั้นทำแสบหนั้ เอาไปยำดิบหนึ่" ไก่แจ้หว่าเอาสองคนกำไม่ดี "ไปชวนไก่กากันเหอะ" คั้นหนึ่กุ่มหว่า "เอาสามคนกำยังสาครลาย ไปชวนเปิดผู้กันพอได้เป็นเพื่อนกัน" กำไปชวนเปิดผู้

ตกลงสี่คนได้เป็นเพื่อนกัน กำไปกันแหละ ถึงกำไปชวนพระอิศวร พระอิศวรหว่า "เฮ้ย! พวกโล้มาทำพริ่กันวะ" คั้นหนึ่กุ่มหมั้นเจ้าทุกขนิ กุ่มกำบอกพระอิศวรหว่า "หมั้นหนึ่อยู่ในเมืองมนุษย์หนึ่ หมั้นกำไร้หนึ่แหละเขามีไปไว้ให้เขากิน แต่การกินหนึ่ไม่ทุกขไม่ร้อนไหร แต่ก่อนดีกินหนึ่แหละมนุษย์ทำหยางเวทนา ดีตายดีไหรดีก็ให้ตายหยางบาย ๆ แต่หนึ่หมั้นเอากินดิบ เอาไปพลาไปยำวางดีตาย หมั้นบีบส้มนาวใส่ดีปลี หมั้นแสบหว่าดีตาย"

พระอิศวรได้อินพันหนึ่กำหว่า "เออ ! กุ่มเด็นกุ่มพลาเรานึกดีกินอยุ่ยานแล้วไม่ได้กิน" กุ่มตกใจยกหลังตั้งเข้า หลังไปชนฝาหลังหัก ชี้ไปอยู่หม่อม ไก่แจ้ได้อินพันหนึ่กำชวนหว่ากลับ ๆ เท่าวันหนึ่ไม่ได้เรื่องราว พระอิศวรไม่ตัดสินไหรให้กุ่ม ทำวันหนึ่หลังหักชี้ขึ้นอยุ่บนหม่อมเหม็ดแล้ว

2. หมากับจระเข้

นานมาแล้วหมากับจระเข้ได้เป็นเพื่อนกัน โหยมาวันหนึ่งหมาดีซำมคลองไปหาอีกฝั่งหนึ่ง ไม่รู้ดีไปหรือไม่ พอดีได้จวนกับเข้ลอยน้ำมโหย เข้จึงถามหมาว่า ดีไปไหน หมาก้าบอกให้ทราบหา ดีไปหาอีกฝั่งหนึ่ง แต่ไปไม่ได้ไม่รู้ดีทำหรือไม่ เข้ก้าบอกหา เอาพันนี้ละ เราดีพาไปส่งเองไม่ต้องตกใจ

แล้วเข้ก้าได้ให้หมาเขาไปบนหลัง แล้วพาไปส่งถึงเท เมื่อหมาถึงฝั่งตามที่ต้องการ ก้าไม่รู้ดีตอบแทนคุณกับใคร หมาเลยบอกหา เอาแหละเราจะชี้ใส่หัวไว้เป็นการตอบแทน จึงทำให้เข้โกรธมาก และอาฆาตหมา ทำให้หมากับเข้ไม่เจอกันจนบัดนี้ และเราจะเห็นก่อนเนื้อหมูเข้เป็นโรปีขึ้นมาทุกตัว

3. เรื่อง นางจำปากับจระเข้

กาลครั้งหนึ่งนางจำปาได้เอาโล๊ะเข้ามาเลี้ยงในอ่างน้ำม พออยู่ไปไม่เท่าไร โล๊ะเข้ใหญ่คับอ่างน้ำม นางจำปาเห็นหาหมันอยู่ไม่ได้ จึงเอาโล๊ะเข้ไปปล่อยแค่นองน้ำม ที่หลังโล๊ะเข้ก้าใหญ่คับหนองน้ำมอี

นางจำปาเห็นหาหมันอยู่ไม่ได้หว่า นางจำปาจึงเอาโล๊ะเข้ไปปล่อยในสระ ที่หลังโล๊ะเข้ก้าใหญ่คับสระหว่า นางจำปาจึงเอาโล๊ะเข้ไปปล่อยในคลอง พอได้เวลานางจำปาก้าเอาอาหารไปให้เข้ตัวนั้นกินทุกวัน

และวันหนึ่งโล๊ะเข้หายากจะกินนางจำปาขึ้นมา นางจำปาก้ายอมให้โล๊ะเข้ตัวนั้นกินเรื่องก้าร้อนถึงพระอิศวร พระอิศวรเห็นหาโล๊ะเข้ตัวนั้นทรยศต่อผู้มีพระคุณ พระอิศวรจึงใช้กงจักรพัดเอาหลังของโล๊ะเข้ขาด โล๊ะเข้จึงกินนางจำปาไม่ได้

นับตั้งแต่นั้นมาจระเข้ทุกตัวจึงไม่มีหลิ้น พอจระเข้จะกินอาหาร หมันจะคาบขึ้นเหนือน้ำมเพื่อทูลพระอิศวรหาหมันกินอาหารไม่หรอย เพราะหาหมันไม่มีหลิ้น

4. เรื่อง แม่เกลียดโละ

แม่มีโละสองคน โละชายกับโละสาว โละคนชายนั้นแม่ไม่มีใครชอบกำยักให้ไปอยู่ป่า โละชายกำไปทำไร่กิน ช้างแม่ไร่เหล่าหว่าโละมีกินกำตามไปเบียบเบียนโละอี

ฝ่ายน้องสาวกำทำนมโคให้พี่บ่าวกินทุกวัน วันหนึ่งพี่บ่าวไปถางป่ากำทิมแบ่งทำนมโค พอตีแม่ไปถึงกำหว่า “โละเหอ แม่หยากน้าม ไปเอาน้ามมาให้แม่กินชั้นตะ แบ่งเดียวแม่ทิมให้” โละสาวกำไปเอาน้ามมาให้ พอโละสาวมาถึงเห็นแบ่งนมโคเป็นสี่เหลี่ยมกำถามแม่หว่า “ไรแบ่งเหลี่ยมมากพั้นนี้” แม่กำบอกหว่า “อายชีหมีนหมันตกจากพกลงไปโนแบ่งนมโค หาหรือไม่” จากนั้นแม่กำกลับบ้านไป ยังแต่โละสาว

ฝ่ายพี่บ่าวมาแต่ป่ากำกินนมโคหั้นแหละ กินหน่วยแรกหว่าที่ หน่วยที่สองกำหว่าสองที่ หน่วยที่สามกำกลายเป็นงูเลื้อยลงสระ เพราะแม่เอาไข่งูใส่โนแบ่ง ฝ่ายน้องสาวเห็นกำตามไปเท่ปากสระเพื่อรอพี่บ่าวให้ขึ้นมา

นางกำนั่งร้องไห้จนน้ำตาท่วมตัวกลายเป็นจอมปลว้ วันหนึ่งพระราชเสด็จโนป่ากำมาเห็นกำหว่า ทำไมจอมปลว้หั้นมีน้ามไหลออกมา กำชุดแลพเห็นนางอยู่ในพระราชากำขอไปทำเมีย นางกำหว่าถ้าเอากำไปทำเมีย ต้องเอาพี่บ่าวหมันไปกัน ตอนหั้นอยู่ในสระเป็นงู พระราชากำตกลงพาวไปกัน พอไปถึงวังกำแต่งงาน

5. เรื่อง บ้านท่าเคย

แต่ก่อนโนใหม่บ้านเล็ก ๆ ได้เช่หว่าท่าเคยล่าง มีบ้านไม่เก้หลัง แถบนี้สวนใหญ่มีอาชีพำนา และการประมง

คนสวนใหญ่พอไปเลจะได้กุ้งปลา กำเอามาเดินขายเพราะหว่าตอนหั้นตลาดไม่มี พอโยยนาน ๆ ชาวบ้านได้สร้างวัดขึ้นมาเท่ปลายคลอง แต่เท่ทำวัดเท่นั้นไม่เหมาะะ จึงไปทำใหม่เท่ท่าเคย และเท่นั้นทำเคยกันมาก เพราะเอากุ้งมาจากคลองท่าเคย พอนาน ๆ คลองท่าเคยกำกลายเป็น “บ้านท่าเคย” กำเนื่องจากเท่นั้นทำเคยกันมากน้นเอง

6. เรื่อง สาเหตุที่กระดองเต่ามีรอยร้าว

นานมาแล้วมีเต่าตัวหนึ่งคลานไปหาอาหารที่ทุ่งนาแห่งหนึ่ง พอไปถึงทุ่งนาก็พบกับนกกระสาสองตัวเมีย เต่าก็ได้แหล่งกับนกกระสาจนสนิทกัน แล้วก่อนที่นกกระสาสองตัวเมียจะจากไป ก็ได้แหล่งกับเต่าหาดีให้เขาทั้งสองช่วยเหลือให้บอกรไม่ต้องเกรงใจ เต่าจึงบอกนกกระสาสองตัวเมียหา เขาหายากไปเที่ยวในอากาศบ้าง แต่คงไม่มีโอกาส นกกระสาสองตัวเมียบอหา ได้ถ้าท่านต้องการ เราจะพาท่านไปเที่ยวเอง แล้วนกกระสาทั้งสองก็นัดพบกับเต่า

พอรุ่งขึ้นเต่าก็ได้มาคอยนกกระสา พอนกกระสามาถึงก็แหล่งหา “ท่านดีไปกะใคร” เต่าก็บอหา “เอาแหล่งเราจะไปกับท่านทั้งสอง” แล้วเต่าก็ไปเอาไม้มาอันหนึ่ง บอกให้นกกระสาคาบหัวและปลายไม้ ส่วนเต่าก็คาบตรงกลาง แต่ก่อนที่จะขึ้นไปบนอากาศ นกกระสาได้สั่งไม่ให้เต่าแหล่งหา ไม่หาจะเห็นหา เต่าก็ตอบ “ตกลง”

พอนกกระสาพาเต่าบินไปในอากาศ พวกสัตว์ต่าง ๆ ก็ยอนนกกระสาหาประหลาดที่สามารถคาบไม้พาหาเที่ยวได้ เต่าได้ฟังก็โกรธลืมสัญญา อ้าปากแหล่งหา “ฉันต่างหากที่ฉลาด บอกให้นกกระสาคาบไม้” แต่แหล่งไม่ทันจบหลังเต่าก็ลงมากะทบกับพื้นดิน ทำให้หลังเต่ามีรอยร้าวและลายในที่สุด จะเห็นหากระดองของเต่าจะมีรอยร้าวทุกตัวเลยในปัจจุบันนี้

7. เรื่อง บวชนาค

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพญานาคโหยตัวหนึ่งผุดขึ้นมาจากใต้บาดาล พญานาคตัวนี้้อยากจะบวชเพราะหาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มาก จึงได้แปลงกายเป็นคนแล้วก็ไปบวชโหยที่วัดแห่งหนึ่ง

และโหยมาวันหนึ่งพญานาคกำลังท่องหนังสือ ก็กลายร่างเป็นพญานาค พอมีคนเดินมาพบเข้าพอดี เลยเอะอะโวยวายดังกัณ้ันวัด ทำให้คนบริเวณวัดมาแลพญานาคกันมาก คนในบริเวณวัดหาตกกลัวไม่กล้าเข้ามาในวัด ถ้าไม่หาญนำหามาถวายพระ เจ้าอาวาสจึงแหล่งกับพญานาคหา พญานาคเป็นสัตว์เดรัจฉานก็ควรไปโหยที่ ๆ เคยโหย

พญานาคเสียใจที่ตนเองศรัทธาต่อพุทธศาสนา แต่ต้องกลับกลายเป็นผู้ทำให้คนรังเกียจตนเอง จนถึงกลับไม่กล้าเข้ามาในวัด ถ้ารับปากกับเจ้าอาวาสหาจะกลับไปโหยที่เมืองบาดาลตามเดิม แต่ความศรัทธาในพุทธศาสนาหาจะให้มือหาเป็นอนุสรณ์ไว้มั่ง เจ้าอาวาสก็ตั้งชื่อพญานาคหา “นาค” และต่อไปก่อนที่จะบวชผ้าเหลือง ชายหาจะบวชนุ่งขาวเป็นนาค เรียหา “เจ้านาค” ก่อนที่จะบวชเป็นพระ พญานาคดีใจมาก แล้วก็เลื่อยกลับเมืองบาดาลตามเดิม

8. เรื่อง พอกัน

ตาคล้องบ้านแกอยู่เหนาะนาหลังวัดวินัย แกมีควายหลายตัว ตาคล้องแกเป็นแหล่ง
แก๊งแกกะไปเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังโดยเฉพาะไอ้หมัด สิ่งเป็นคนแะะ มาว่า

เขามาว่า มาควายเพราะถือเป็นการทำพิธีการทางศาสนา ไอ้หมัดแหงนหัวว่า “หมัดนี่
มาควายมานานแล้ว” ตาคล้องกะหัวว่า “ควายของกูมีอยู่ตัวหนึ่ง แต่ไม่ขายให้ใครทั้งเพ” ไอ้หมัด
หัวว่า “ควายของหมิงเป็นควายถึกเฮ้อ” ตาคล้องกะหัวว่า “เออ! ควายของกูเป็นควายถึก เขาของเขา
นั่นสูงหลิบเลย” ตาคล้องอวดดีไอ้เกร็ง ๆ ไอ้หมัดกะหัวว่า “หนวดไหนไอ้คล้อง” ตาคล้องกะหัวว่า
“ควายของกูนี้รับรองได้หัวเขาพระดาวเลยแหละ” ไอ้หมัดกะหัวว่า “กูเหมือนแหละมีไม้เคียน
อยู่ยางใหญ่เลย กว้างสิบวา กูตีคุดเอาทำกลองเท่สุหร่าที” “แล้วไม้เคียนไหรของมึงกว้างพัน
นั้นเหลา กูไอ้คล้องไม่แะอะมีจริง” ตาคล้องหัวว่า กะไอ้หมัดมันกะตอบทันทีหัวว่า “รับรองไม่ชี้หก
มึง” “ฉะนั้น หมิงทำกลองหมิงจะเอาหนังควายเท่ไหนหุ้มกลอง” ตาคล้องถาม ไอ้หมัดกะตอบทันที
ทันใดหัวว่า “กะตัวเท่หมิงหัวว่า เขาพระดาวนั้นแหละมาหุ้ม” อย่างนี้เขาเรียะหัวพอกัน

9. เรื่อง ชีกับตด

มีผัวเมียอยู่ไค่หนึ่งอยู่กันมานานโละเต้าหามีไหม้ ฝ่ายผัวเป็นคนชอบเบอร์บ้าเบอร์
หยางเดียว ทุกงวดถ้าเธอหลายตางแหละ มางวดนี้ถ้าหาได้เธอเลขไหรพิศ ผันถ้าไม่ผัน

คืนแค่เบอร์ตี้ออกกลางดึก ฝ่ายเมียเกิดเจ็บพุงมาแต่ไม่หาญลงไปชี้ข้างล่าง ถ้าชวนผัว
ไปเป็นเพื่อน ผัวกำลังไปนั่งอยู่ข้างต้นไม้ข้างหนึ่ง เมียอยู่ข้างหนึ่ง

ตอนแค้นคอยเมียก้าหนึ่งถึงแต่เบอร์แหละหวางวดหนึ่งไม่ไหรเธอเลขไหรตี พอดีเมียชี้
อ้อมมาเลียงดังพล้อก! ผัวได้ยินก้าตีใจหวางวดหนึ่งได้แล้วเสียงหวาก แล้วเมียก้าตดออกมา
เสียงดังจ๊ ๆ ผัวได้ยินก้าหัวว่า ฮ้า! สี่กัน

ผัวบ้าเบอร์หัวว่าได้แล้วหกลี่ หวางเข้าก้าไปเธอหกลี่หลายบาทแหละ เธอตามเสียงชี
กับตดของเมีย แต่พอเบอร์ออก สี่ หก ผัวก้าโกรธเมีย ตอหัวว่า หวาไม่บ่อให้ตรง แล้วแหง
หวาหมิงชี้กอนตด กูฟัง หก สี่ ถ้าหมิงตดกอนชีตะกูรวนแน ๆ

10. เรื่อง ผีหลังกลวง

มีโละสาวโกรธแม่หนีไปนอนบนไร่ ไปถึงไร่กำจวนช้ายายไม่ไร้หมาเป็นผีหลังกลวง ช่วยกันไล่ไฟเทได้ทุน ผลัดมีงผลัดกู แล้วนางกะนอนแลทางช่องเห็นหมาเป็นผีหลังกลวง พอนางลงไล่ไฟเอง ก้าวิ่งหนีเข้าป่าหนาด ผีกะไม่หาญเข้า

ผีกำตามไปแล้วหลงหว่า น่องเหอที่ป่าวักเหมือนใจจะขาด น่องวิ่งเข้าป่าหนาดเสียแล้ว แหลงแล้วกำยืนเฝ้าอยู่ตงหนั้น เฝ้าจนหว่างกำร้องเรียกอยู่หนั้นแหละ ฝ่ายโละสาวกำกลัวจนใช้หัวถอน รุ่งเช้าแม่มาตามกำเห็นโละสาวอยู่ในป่าหนาด เป็นใช้หัวถอนกะเอามารักษาจนหาย

11. เรื่อง ตีมปู

มีตายายบ้านอยู่ป่า แกมีโละชายอยู่คนหนึ่งส่งให้มันไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ เรียนจบแล้วกำทำงานแค่นั้นแหละ แลแล้วกำได้เมียคนหนึ่งเป็นชาวกรุง อยู่มากำมีโละคนหนึ่งเป็นชาย อายุได้ห้าปี กำพาหลานมาเยี่ยมไปย่า

อยู่ได้สองสามวันได้ยินโละชายแหลงกับหลานหว่า “มาตีมน้ำมลิโละ” ฝ่ายไปเข้าใจหว่าคำหว่ากินคนกรุงเทพฯ หว่าตีมทั้งเพ วันนั้นกำไปลัดเชอปูม้ามาต้ม เสร็จแล้วกำเรียะให้หลานมากินปู ไปกำเรียะหว่า “มาตีมปูจิหลาน”

12. เรื่อง โละเขยชาวกรุงผ่อตบ้านนอก

ผ่อตอาศัยบ้านนอกพอเนื้อพอใจโลหะเขยไปอยู่บ้านโลหะเขย โละเขยคุยหวาดอเข้าตีกินเลี้ยง ผ่อตหาว่าเขากินเลี้ยงเขากินพริกกัน โละเขยกะหวา “ไม่เคยไปกินตอเข้าไปกับจวน”

ผ่อตเตรียมตัวทำไว้ไปกินเลี้ยงกับโลหะเขย พอไปเขาแหล่งอยู่มากในงานกินเลี้ยงกินเวลาเป็นชั่วโมงเหลือหัวดีเสร็จพิธี ผ่อตอยากข้าวเต็มทน พอเต็มหยากพิธีก็สำเร็จ พิธีจบลงเขาเลี้ยงข้าว ผ่อตหาหยากเต็มทนกำล่อมือไปหยิบข้าวหยิบจวนใส่ข้าว โละเขยกระซิบหวา “อย่าทำ ผ่อ อย่าทำพั้นนั้น แลพั้นก่อนพั้นทำพริกพั้นพั้นนั้นอายเขาตาย” กำคอยแลโลหะเขย

โลหะเขยทำพั้นพริกกำทำพั้นนั้นคอยแลโลหะเขย โละเขยหยิบจวน หยิบช้อนตักข้าว ผ่อตหยิบจวนหยิบช้อนตักข้าวทำเหมือนโลหะเขย ยังกินของหวาน เขาตักอ้อยมากับอ้อยพั้น วิธีการกินอ้อยของโลหะเขยกินอย่างเนียบเนียม ผ่อตหยิบอ้อยมาเคี้ยวเหมือนกัน โละเขยเอาผ้าเช็ดหน้าอุดปากแล้วกำคายกากอ้อยใส่ในโดน

ผ่อตเห็นโลหะเขยทำพั้นนั้นกำเอาผ้าเช็ดหน้ามา และสันนิษฐานหวาพอวางในโดน ผ่อตเห็นโลหะเขยคงกลืนกากอ้อยแน่ ตนเองกำกลืน ผ่อตากลืนโลหะเขยกำเอากากอ้อยทิ้งในโดนเห็นแล้วชักเดือด ๆ โละเขยกำนั่งแลตาเขียว

พอเอาสาकुเม็ดใหญ่มาเลี้ยง โละเขยกำตักกิน ผ่อตกำตักกิน โละเขยนี้กำเช่าพ่ผ่อตากลืนกากอ้อยไม่ได้กำหัวเราะ สาकुกำออกมาทางปากหมูก

ผ่อตลุกขึ้นกำแหล่งหวาที่หนีกูไม่ทำแล้ว หม่อเดียวหลอกกินกากอ้อยที่หนึ่งแล้วเทหนึ่งหลอกให้กูทำสาकुออกทางหมูก กูไม่เอากูไม่ทำเท่า ๆ ยกเลิก

13. เรื่อง วัดโคกขี้แร่

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วยังมีพระอยู่รูปหนึ่ง พร้อมด้วยโละศิษย์โคโใจออกเที่ยวไปในป่าเรื่อย ๆ คำเทโหนก้าหยุดพักผ่อนเท่นั้น ถ้าไม่พบบ้านคนก้าบักกรटकักกลางป่า ถ้าพบชาวบ้านก้าแวะอาศัยบ้านของชาวบ้าน

มาวันหนึ่งออกเดินทางตั้งแต่เช้าไม่พบบ้านคนเลยจนกระทั่งพลบค่ำ ก้ามาเจอบ้านตายายโคหนึ่ง ก้าเข้าไปอาศัย บ้านนั้นเป็นบ้านเทมีไต้ถุน ตายายก้าหลงกับพระจนตักจึงขอตัวไปนอน

พระรูปนั้นก้านอนอยู่กับโละศิษย์โคโกลิ่นหนุนหอมขึ้นมาจากไต้ถุน ก้าบอกโละศิษย์หว่า "หมิงลงไปแลหนุนข้างล่างที่หมันหอมมากแล้ว" โละศิษย์ก้าหลงขึ้นหว่า "เออ ห้มก้าหิวอยู่พอดี" ก้าลงไปแล เห็นหนุนโละใหญ่ตั้งอยู่ไต้ถุน ก้าขึ้นมาบอกหว่า "ผ่อหลวงหนุนไต้ถุนสุกนกกิน" พระรูปนั้นก้าลงไปกินหนุนกะโละศิษย์ โดยเทเอาเมดเทติดตัวมาไปผาดด้วยเสียงดังกุกกักๆ อยู่ไต้ถุน

ตากับยายหนีกหว่าหมาก้าไม่สงสัย ทั้งสองจึงกินหนุนกันจนอิ่ม พระก้าหลงหว่า "เราไปกันดีหว่าหมิงมันจะรุ่งแล้ว เดียวตากับยายลงมาเห็น" ทั้งสองก้าออกจากบ้านนั้นทันที โดยไม่ได้บอกตากับยาย ด้วยความรีบก้าลืมหยิบเมด

ฝ่ายตานอนไม่ค่อยหลับ ก้าปลุกยายลุกขึ้นหุงข้าวเพื่อจะให้พระจันหัวเข้า ยายก้าลุกขึ้นแต่ไม่เห็นพระก้าหนีกหว่าพระลงไปซึไปเยี่ยวข้างล่าง ก้าไม่สนใจ ลงไปหยิบไม้พินเทไต้ถุนไปหุงข้าว ก้าพบหว่าหนุนนั้นไม่ไรใครกินเหม็ดแล้ว และมีเมดวางไว้ด้วย ก้าไปบอกตา

ตาก้ารีบลงมาแล ก้าหนีโคทันเทหว่าต้องเป็นของพระแน่ ๆ ก้าจับเอาเมดวิ่งตามพระไป ฝ่ายยายเห็นตาวิ่งก้าวิ่งตามไปด้วย

พระกับโละศิษย์เห็นตาวิ่งตามมาก้าออกวิ่งกัน หนีกหว่าตาวิ่งมาจับเรื่องลักกินหนุน ตาเห็นหว่าพระวิ่งก้ายกเมดขึ้นแล้วตะโกนหว่า "อย่าวิ่ง ๆ เอาเมดไปกัน" พระก้าวิ่งเร็วขึ้น หนีกหว่าตาตีมาแทง

ฝ่ายยายวิ่งตามตามมา ติด ๆ ทั้งสี่คนวิ่งกันจนเหนื่อยก้าหยุดลงไปนอนหอบแฮ็ก ๆ แหลงไอโหไรไม่ออก แล้วสลบแน่งไปทั้งสี่คนและตายไปในที่สุด

ฝ่ายแร่เมื่อเห็นศพก้าบิณว่อนลงมาทั้งฝูงแล้วกินศพจนเหม็ด แล้วก้าชื้อเอาไว้เป็นกองใหญ่ ต่อมาคนมาพบเห็นหว่าสถานเท่นั้นน่าจะตั้งเป็นวัด ก้าช่วยกันสร้างแล้วตั้งเชอหว่า "วัดโคกขี้แร่"

14. เรื่อง ชักกัญชา

วันหนึ่ง ชักกัญชาสี่คน เป็นเพื่อนกันสูบกัญชาด้วยกัน ในเวลาวันนั้นกำชนวนกันไปสูบกัญชาหนึ่งในสวนแห่งหนึ่ง แลปลานั้นเป็นปลาดิบเอาไปปิ้งกันเพื่ินุ้เลย ปลาเป็นปลาดิบ เป็นปลาน้ำเค็ม ต้องหอบโตงจึงจะปิ้งได้ ถ้าไม่มีใบตองหอกะปิ้งไม่ได้

เมื่อเสร็จแล้วกะพากันไปในสวนสูบกัญชาเมามันเสร็จแล้ว กะชนวนกันปิ้งปลากินข้าว คนเทหนึ่งส่งเมดให้คนเทสองให้ไปตัดใบตอง คนเทสองรับเมดจากคนเทหนึ่งส่งให้คนเทสาม คนเทสามส่งให้คนเทสี่ต่อไปเรื่อย ๆ เวียนกันอยู่อย่างนี้จนถึงหนเทสิบ

คนเทหนึ่งกำหนักขึ้นได้หวาดต้องทำสัญญากันสักหยางหนึ่งหวา ถ้าใครหลงแม้แต่คำเดียวผู้นั้นต้องไปตัดใบตองมาหอบปลาปิ้ง ตางคนตางให้สัญญาแล้วกำนึ่งกัน นึ่งไม่ปลงกันเลย แม้ออกเสียงอย่างหนึ่งอย่างใดกำไม่ออก

ในขณะนั้นมีหมาตัวหนึ่งได้สาบปลากำได้และเลียบเข้ามา ไม่มีคนหนึ่งคนไหนไว้วายยกมือขึ้นไล่ไม่มี จนหมาเอาปลาไปกินเสียกะไม่มีใครไล่ นึ่งกันอยู่เป็นนาน

เวลาหนึ่งมีตำรวจเที่ยวออกตรวจท้องเท กะมาพบสี่คนนั้นนั่งชุ่มอยู่ในสวนกำเข้ามาได้ถาม สี่คนนั้นไม่หลง ไม่หลงกำจับทั้งสี่คนไปขึ้นศาล เอาไปให้ศาลศาลถามเท่าไรกำไม่ดูไม่หลง แต่ในขณะนั้นเป็นเวลาเทศาลมีอำนาจให้เขียนถามได้ กะศาลให้นายราชทัณฑ์เอาไม้มาเขียนถาม

พอคนเทหนึ่งถูกเขียนขวบกำร้องโอยขึ้นมา คนหนึ่งกำส่งเมดให้หวาไปตัดใบตอง ถามกำได้ความหวาพวกนี้ได้สัญญากันหวา ผู้นึงผู้ใดหลงขึ้นจะถูกไปตัดใบตองเท่าหนั้นแหละจึงไม่หลงกัน จนถึงกับถูกเขียนถูกตี ถูกขึ้นศาลแล้วกำปล่อยตัวไปไม่มีเรื่องเภทภัยไร

15. เรื่อง ถางไร่เจอกัน

ตาเกิดชาวบ้านเหนือมีโละชายอยู่คนนึงอายุเกือบสี่สิบปีแล้วยังหาเมียไม่ได้ ไร่ข้าว หวา โละสาวยายเม็งชาวบ้านได้ มีอยู่คนนึงอายุรุ่นราวคราวเดียวกันยังไม่มีผัวเหมือนกัน ก้่าจัด คนไปขอให้โละชาย

ฝ่ายยายเม็งพอไร่หว่าตาเกิดมาขอโละสาวก้่าดีใจหว่าโละสาวได้ผัวเสียที เพราะอยู่มากกลางคนแล้ว แมงวันหัวเขียวยังไม่ดอม ก้่าจัดแจงต้อนรับขัดสั้หยางเต็มเท่ เป็นอันหว่าแหลง จาตกลงกันแล้ว เรียะลีนสอดทองหมั้นกันเล็ก ๆ น้อย ๆ พอเป็นพิธี ตาเกิดก้่าบอกกับยายเม็งหว่า "โละฉานหนีโงะ" ยายเม็งก้่าตอบหว่า "อว โละเตินโงะ โละฉานก้่าปากชาตเหมือนแหละ" ตาเกิดก้่าหว่า "เอ้าะ นั้นม่ายหรือ โละฉานโงะโละเตินปากชาต พอไล่กันได้แหละ"

ครั้นตกลงกันหว่าให้เรียบร้อยก้านวันแต่งงาน พอถึงกำหนดวันแต่งงาน ฝ่ายเจ้าบ่าว ก้่าจัดการทำคานหามให้เจ้าบ่าวนั่ง แ่บ่บวกันหนุกครึกครื้น เจ้าบ่าวก้่าแต่งตัวเสียหล่อเจียบ นั้งยืมหน้าบานอยู่บนคานหาม

พอไปถึงบ้านเจ้าสาว พวกเพื่อนบ่บวก้่าช่วยกันอุ้มเจ้าบ่าวพาขึ้นเรือน ฝ่ายเจ้าสาวก้่า แต่งตัวอย่างแจ่งหวับเหมือนกัน นั้งคอยเจ้าบ่าวอยู่ในห้อง เพื่อนบ่บวก้่าเอาเจ้าบ่าวขึ้นมารวางหน้า ม่านหน้าห้องเจ้าสาว ให้เจ้าบ่าวนั่งพับเพียบไหว้แม่ยาย เจ้าบ่าวหลังโงะขาแข็ง เพลียะชาพับ เพียบเพลียะไม่เข้า อุดสาหิขึ้นเลยขวิดตุง หัวทิ่มพื้น

เจ้าสาวนั่งแลอยู่ในม่าน พอเห็นหันนั้นลืมนึกหว่าตัวเองปากแห่ง เอาชีผึงปิดไว้ ผุด หัวร่อทีเดียว ชีผึงหลุดปากไว้อยู่ ผ่อเจ้าบ่าว "หนีแหละฉานบอกแล้วของฉานโงะ" ฝ่ายแม่ เจ้าสาวก้่าเปิดม่านให้แก่เจ้าสาว "น่าน แลต้า ฉานก้่าบอกแล้วหว่าของฉานปากชาต เป็นอันหว่า ถางไร่มาปะกันพอดี ฮะ ฮะ ฮะ"

16. เรื่อง คิดหว่าแกงบวด

บ้านนั้นพอมีฐานะได้แหละ มีโละชายอยู่คนหนึ่งได้เมียมาแต่บางก้อ ถึงก้่าวันนั้น แม่ผัวก้่าแกงส้มปลาช่อน แล้วแกงเลียงหัวมันไว้กัน พอหุ้ดต้มแกงเสร็จโละไ้ก้่าเข้าไปกินข้าวกับ แกงส้ม พอเสร็จแล้วก้่าเปิดหม้อไปเห็นแกงเลียงหัวมัน ก้่าคิดหว่ามิของหวานด้วย กินให้เอมทีวันหนึ่ ก้่าไปหยิบถ้วยมาโละหนึ่ง ตักแกงเลียงมากิน มันก้่าหวาน กินจนหมดหม้อ แล้วก้่าเอาะไปนอน

ผ่อผัวแม่ผัวก้่าเข้ามากินเปิดแกงเลียงจะกินเพราะแกกินแกงส้มไม่ด้าย พอเปิดแลก้่าหา มีไหม้ ก้่าเรียะโละ ก้่าถามแลหว่าแกงเลียงไปไหนเหม็ด โละไ้ก้่าตกใจ อ้าว ! คิดหว่าแกงบวด ฉานกินไปเหม็ดแหล้ว ผ่อผัวก้่าหว่า เฮ้ย ! เวกรรม

17. เรื่อง สองแม่ลูก

มีสองแม่โละไปเที่ยวป่า ไปเที่ยวหาโละไม้ไผ่ไพรพั่นหนีแหละ บังเอิญฝนตกทำใหญ่ พอฝนตกใหญ่กะเข้าไปหยุดในโพรงไม้ พอเข้าไปอยู่ในโพรงไม้ งูก้าอกพิษใส่ตาทำให้แม่ตาบอด พอฝนแล้งกะหวนกลับบ้าน ไม่รู้ตีทำพริอดีให้แม่ตาแจ้ง กะเที่ยวมาหาท่านผู้ไร้หว่าทำพริอดีให้แม่ตาแจ้ง กะเที่ยวไปเรื่อย ๆ

พอดิไปพบพระอนันท์ พระอนันท์หว่ายาร้องไห้อยาร่ำเหลยโละหลานเอย นี่แม่ตาบอดนั้นก้าให้โละสาวปลดหนี้บุญคุณเสียตะ ตักน้ำมาให้อาบ ล้างขี้สียะให้เสียตะ เพราะเมื่อก่อนผ่อแม่เลี้ยงเรามาพั่นนั้นแหละ ช้างโลกสาวก้าทำตาม ล้างขี้สียะให้ ตักน้ำมาให้อาบ ทำกันไปเรื่อยจนตายกันทั้งสองคน และกะได้ขึ้นสวรรค์กันทั้งสองคนแหละ

18. เรื่อง คนเฝ้าการศึกษาดีกับคนโง่

บ่าวคนหนึ่งแดงตัวภูมิฐานเพราะหว่าได้รับการศึกษาดี ก้าได้เดินไปเที่ยว ก้าไปเจอ บ่าวอีกคนหนึ่งก้าลงสนใจอยู่กับเครื่องบินเทบินวนไปวนมาไม่รู้กี่รอบ บ่าวนั้นก้าเดินแล ๆ อยู่เฉยคนเดียว

บ่าวคนเฝ้าได้รับการศึกษา เดินเข้าไปก้าสนใจ เดินเข้าไปแลอยู่เหมือนกัน และต่างคนก้าสนใจแต่เครื่องบินเทบินไปมา

บ่าวเฝ้าได้รับการศึกษาก้าถามหว่า นี่คุณสนใจอยู่เหมือนกัน เฝ้าได้มาหยีนแลอยู่เป็นเวลานาน บ่าวคนนั้นก้าหว่า พ้มใคร่สนใจ บ่าวคนเฝ้าได้รับการศึกษาก้าหว่า เครื่องบินลำนี้เทบินอยู่ได้นั้นมีหลายอย่าง ก้าแนะนำหว่า ความจริงเปะของเครื่องบินน่าจะทำให้ดีหว่านี้ ถึงหัวของเครื่องนั้นน่าจะใช้ปะหลอดหนา ๆ จากนั้นก็หันมาถามหว่า ท่านสนใจนั้นท่านได้รับการศึกษามาเพียงพอล้วนหรือ

บ่าวคนนั้นก้าหว่าคุณแนะนำดีแล้ว แต่ผมจะได้เอาไปปรับปรุงใหม่ให้มันบินได้ดีกว่าเทอยู่ขณะนี้

19. เรื่อง นายกับบ่าว

นายจ้างคนหนึ่งมีบ่าวใช้ส้อยเป็นประจำอยู่คนหนึ่ง แต่บ่าวคนหนึ่งมาใคร่มาตรงตอ นายไม่ วันหนึ่งนายสั่งให้ต้มไก่ต้มเสร็จแล้ว ก้ดักขาไปกินเสียข้างหนึ่ง สอนเถเหลื่ออีกข้างก้เอาไปให้นาย

พอนายเห็นถามหว่าขาโกหายไ้ไหนข้างหนึ่งเหล่า บ่าวก้บอกหว่า หม่อพ้มเอาไป นั้นก้เห็นโกมีขาเดียว นายก้ห้าเจือโหมหว่าโกขาเดียวแค้ไหนมีเหล่า บ่าวก้หว่าบ้านพ้มยัง ถ้ามเห็นโกขาเดียวผมตีพาไปให้นายแล นายก้หว่าตกลง

บังเอิญบ่าวก้พานายไปแลโกอยู่ได้ถุนบ้าน เขยืออยู่ขาเดียว นายเห็นโกหยืนอยู่ขาเดียวอีชาหุดอยู่ได้ปีก นายก้เรียะโกกุก ๆ ๆ โกวอได้ยินเสียงพ้นนั้นก้หายิดข้าอีข้างหวิงมาหานาย พอนายเห็นพ้นนั้นก้ตีทำโทษบ่าว บ่าวก้บอกหว่าเวลานายกินไม่ได้เรียะโกกุก ๆ โกหมันกา ไม่หายิดข้าออกมา นายก้ลงโทษบาวไม่ได้

20. เรื่อง ชัยชายฉลาด

มีชัยชายคนหนึ่งไปเที่ยวแล้วเท่หนี ไม่หมากมันค้อมพาดข้ามคลองปลายถึงดิน แล้วชายคนนั้นกะขึ้นไ้ไปนั่ง ที่หนีไม่หมากมันหยับเพ้อลงไม่ได้ ที่หนีมันคิดจนใจแล้วกะเอะเตอะหะมาเป็นหมาตักน้ำมเอาถ่วงปลายหมากให้ลงดิน แล้วมันก้ได้ลงกลับบ้าน

ต่อมาก้ได้ออกเที่ยวไปหาหว่ายไปเจอเอาช้าง ช้างก้ายิก มันกะวิ่งขึ้นตันไหนด ไม่ไร้จะทำหรือจะได้อกลับบ้าน เพราะช้างเฝ้าได้โคนมันกะตัดทางไหนดโยน โยนรูปช้างก้แล่นไปหาทางไหนด แล้วก้แล่นมาเฝ้าโคนอยู่ตามเดิม ที่หนีมันก้ตัดที่หนึ่งหล่าว โยนไปฝ่ายหนึ่งหล่าว ช้างก้วิ่งตามไปหล่าว ไปถึงเห็นแต่ใบไหนด ที่หนีตัดที่หนึ่งหล่าวโยนไปฝ่ายหนึ่ง ที่หนีช้างก้ไม่แลแล้ว ที่หนีมันก้ตัดทางไหนดคาดเป็นเปะ โดดลงมากับทางไหนดแล้วแล่นกลับบ้าน แล้วกะช้างยืนเฝ้าอยู่นั้นแหละหมันก้ไปถึงบ้านแล้ว

21. เรื่อง ชัยชายเหลาหวาย

ครั้งหนึ่งมีชัยชายหลายคนไปขอโละสาวเศรษฐี โละสาวสวยมาก ผอแม่ไม่ตกลงต้องให้เหลาหวายก่อน ถ้าชายคนไหนฉลาดก็จะให้โละสาว ถ้าไม่ฉลาดก็จะไม่ตกลง

วันหนึ่งทำให้ผู้ชายทั้งเจ็ดคนมาสู่ขอโละสาว แต่มีเพียงหกคน ฝ่ายพ่อของโละสาวบอกหาให้เหลาหวายอย่าให้ขาด ถ้าของใครไม่ขาดจะยกโละสาวให้แต่งงาน โดยให้เหลากับเมดเท่คมกริบ

พ่อของเจ้าสาวเตรียมไว้ให้ข้างฝ่ายชายทั้งหก ถ้าเหลาขาดหมดไม่ได้เป็นเส้น คนที่เจ็ดมาสายมาถึงถ้าบอกหามาสายนิดหนึ่ง เพื่อนเขาเหลาแล้วถ้าเลยขอหามาเหลาพร้อมกับบอกหา เพได้มาสายนั้นเพราะหา ขัดใจกับน้ำชาย สวนของพ่อต่อกับน้ำชายล้ำสวนเข้ามา ฝ่ายพ่อไม่ให้ ชัยชายคนนั้นถ้าเลยเอาเมดนั้นแหละ ชิดเส้นให้พ่อแม่เจ้าสาวดูได้ความยาว ลิปเส้น จนในที่สุดเมดกะโตะ พอเล่าเสร็จชัยชายกะเอาเมดมาเหลาหวาย เหลาได้เป็นเส้นสวยวิบ

ในที่สุดพ่อแม่ก็ต้องยกโละสาวให้แต่งงาน ผู้ฉลาดมีความรีย่อมเอาตัวรอดอยู่เสมอ

22. เรื่อง นายโจรอุกวัด

นายโจรอุกวัดร้าง นายโจรมีตำราวันนั้นแลตำราหาต้องได้ดี ต้องพาโละน้องออกเดินทางแลตำราเพื่อเดินเพื่อ พอไปถึงวัดก็ถึงเวลาอุกแล้ว ถ้าจะพันไปก็มันถึงเวลาอุก

วัดนั้นมีพระอยู่องค์หนึ่งเขาเคยอุกเหมือน แต่หาเขาอุกแล้วเขาไปช่วยเหลือประชาชน ยากจนเข็ญใจเท่า ๆ ถ้าไม่รวย ดังนั้นพอนายโจรก็เข้าอุกแหว่าไม่มีไหร นายโจรหาอุกแล้วต้องเอาตำราหาได้เวลาอุกแล้ว ตรงไหนก็เจอของดี

มาอุกวัดท่านจะเอาของดีอะไร พระก้ามของดีในตัวคือ ศีลห้า นั้นแหละ ถ้าให้แล้วต้องเอาไม่เอาก้ไม่ต้องให้ ให้แล้วต้องถ้าไม่เอาเทหลังจะสัว

โจรก็รับหาเอาทุกคน จากนั้นก็เข้ามานั่งแล้วหาตามแกเพื่อ พระก้านะนำอาภรณ์ศีลห้า ตั้งแต่ ปาณา อทินนา กาเม มุสา สุรา

พวกโจรก็ฮาขึ้นและหาที่นี้ก้าตาย แต่ก้าต้องเอาเพราะแหล่งกันแล้วอย่าเสียสัตว์

พอเอาแล้วก้าเข้าไปในโหมบ้าน พวกโจรไม่เคยเข้าไปโหย ๆ ก้าอดข้าว จึงชวนกันทำมาหากิน ไปละข้าว ที่หลังไร่ถึงในหลวงเขากำนัยมชมชอบ ในหลวงจึงช่วยเหลือ พอโหยมาในหมู่บ้านนั้นก้าตั้งนายโจรให้เป็นหัวหน้า

23. เรื่อง ยายเอี้ยง

ยายเอี้ยงเป็นคนเทมีที่ดินราวสักไร่เศษ ที่หลังแกโปละไม้ไผ่ แต่มันมีเทต่อกับเขตแดนของวัด แกโปละไม้ไผ่ให้มันลามออกไปเพื่อ ถึงแกก้าถางกินเทวัดเข้าไปเพื่อ

ที่หลังก้าวัดให้เทสร้างโรงเรียน ที่หลังยายเอี้ยงบังเกิดเจ็บ อยู่ๆ เจ็บแรงพวกโละเชอเทนอนไห้นอน แกหวานอนไม่ได้หนามยอกหลัง จึงใช้ให้โละไปมนต์ท่านวัดได้มา เพราะหว่าแกข้อเทวัดเลยต้องเวอร์ข้อแดนวัดแน่ขอให้ท่านอโหสิกรรมเถอะหว่า แกไม่เอาแล้วให้เขาสร้างโรงเรียนเถอะ แล้วก้าหายเป็นปกติ

24. เรื่อง กรรมสนองกรรม

นานมาแล้วยังมีตายายสองผัวเมีย เชอ ตาอกกับยายเอ็ก ได้อาศัยโฮยเทกระท่อมหลัก ๆ ริมป่าแห่งหนึ่ง อาชีพคือโปละโพดและถั่วงาตามประสาคนยากจน

โฮยมาวันหนึ่งมีโคเฒ่าเข้ามากินข้าวโพดและถั่วงา สองตายายช่วยกันจับโคเฒ่าผูกมัดตากแดดเขียนตีอย่างสาหัส โโคเฒ่าทนตากแดด ตากฝน ถูกเขียนตีไม่ไหวเลยตายไป

พอตายไปกะกลับมาเกิดเป็นตาชุก ส่วนตากะยายก้าไปเกิดเป็นกัณหาชาติ บุตรธิดาของพระเวสสันดร ส่วนตาชุกได้นางอมิตตาเป็นเมียเพราะผู้หญิงคนนี้แต่ก่อนทำบุญด้วยดอกไม้ตายโคม จึงได้ผัวแก

ตาชุกชกเฒ่ากลัวเมีย นางใช้ให้ไปขอทาสคือกัณหาชาติ พอขอได้จากพระเวสสันดร จึงได้ผูกมัดเขียนตีเรื่อยมา และผูกมัดติดกันนี้แหละนี่คือเวรสนองเวร

ส่วนนางอมิตตะดา ผัวไปครบแปดปียังไม่กลับแล้วบ้านเรือนหักพัง เทียวอาศัยตามชายคาเพื่อนบ้าน จนตรอมใจตาย พอตายแล้วเกิดเป็นปาดเทียวร้องตามชายคาบ้านเวลาฝนตก เทียวร้องหว่า แปดปีครบ ๆ จนถึงบัดนี้

25. เรื่อง ตีควายเข้าไ้

มีเศรษฐีคนหนึ่งมีข้าวของสมบัติมากมาย ช้าง หมา วัว ควาย ผ่อไม่ทำไ้ร ช้าง หมา วัว ควาย ผ่อขายเหล่าน เหล่นหยางเดียวหาทำไ้ร เหล่นทั้งปีทั้งชาติ จนวัวเหมีด ควายเหมีด ก้าขายหราชอาณาจักรา จนเหมีดเงินเหมีดทอง

มีโละขายอยู่คนหนึ่งโละขายนั้งคิดนอนคิดหาทำไ้รหรือให้ผ่อเล็กเหล่นนั้งที่ ก้าหนักขึ้น ได้ละหวาตีทำพันหรือ พอเหยวันนั้งผ่อกลับมาถึงบ้าน โละกะเบะไ้ใหญ่ไปตั้งหน้าได เอาไ้ ท่อนอันหนึ่ง แล้วเอาควายมาหนึ่งตัว แล้วกะตีควายจนผ่ออดแลไ้ไ้ ก้าถามโละหวา ตีควาย ทำไ้ร โละก้าตอบหวาตีควายให้เข้าไ้

ผ่อถามหวาควายตัวใหญ่มันตีตีเข้าไ้ไ้หรือ โละก้าบอหวาตีเข้าไ้ไ้ไ้หรือ ที่วัว ควาย ไร นา เงินทอง ทั้งเหมีดยังเข้ารูปอไ้ไ้ ทุกสิ่งทุกอย่างยังเข้าไ้ไ้เหมีด ทรัพย์สมบัติก้าไ้เหมีด ผ่อนักไ้ไ้ ก้าหยุดเหล่นปอตั้งแต่นั้นมา เรื่องการพนัน

26. เรื่อง บุญคุณบิดามารดา

หมาเกิดเป็นโละคนหญิงสองคน อยู่มาเข้าเหินผิตทำมีคนเอาไปเลี้ยงทั้งโละและแม่ หมา อยู่มาพอโละเป็นสาวก้ามีคนมาขอไปเป็นเหย้าเป็นเรือน คนเทเลี้ยงก้าให้คนที่ไปไ้เศรษฐี คนนั้งไปไ้คนจน อยู่มาแม่ล้าลิกก้าไปแล ก้าเลยไปหาโละคนที่ก่อน พอโละคนที่เหินก้าหวา ไ้! ไ้ไ้มาไร กะไ้ลิกตี แม่ก้าร้องให้หวาโละไ้ไ้ไ้ถึงบุญคุณบิดามารดาเทเลี้ยงมา ก้าคิดไปหาคน นั้งซึ่งเป็นคนจน โละคนนั้งพอเหินก้าตีใจหวา แม่มา! ฝ่ายผ้วเหินเมียเรียกแม่ก้าเรียกด้วย และดูแลรักษาเป็นอย่งดี

อยู่มาแม่หมากะตายก้าไ้เอาไ้ไ้ไ้เนียง ปิดไว้อยู่มานานเปิดแลไ้ไ้กลายเป็นทอง ความทราบถึงเจ้าแผ่นดินก้าให้รางวัลและไ้ถึงที่ ที่ก้ามาถามนั้งหวาไ้ไ้ของตีไ้ร นั้งก้าหวาไ้ไ้ ต้องทำไ้ร เอาหมามาตีให้ตายแล้วเอาไ้ไ้ไ้เนียงไว้ เปิดดูก้าเป็นเงินเป็นทองเท่านั้นแหละ

ฝ่ายที่ก้ากลับไปตีหมาไ้ไ้เนียงมากมายแล้วปิดไว้ และเปิดดูอีกครั้งกลายเป็นหนอน แล้ว ผลนั้นคือการอกตั้บุญต้อบิดามารดาคราวนี้ผู้ที่แกจนลง ๆ คนนั้งก้ากลับกลายเป็นเศรษฐี ด้วยไ้ไ้ของแม่

27. เรื่อง โลกนักมกกลากหาย

นานหลายสิบปีมาแล้วสมัยยังใช้ทาส ตอนนั้นเมืองไชยาเป็นจังหวัด เจ้าคุณไชยา (เจ้าคุณวชิ สัตยารักษ์) เป็นเจ้าเมือง เทวการตั้งอยู่ท่าตำบลพุมเรียงปัจจุบัน บ้านเจ้าคุณไชยามี บ่าวไพร่ข้าทาสชายหญิงมากมาย ถึงฤดูทำนา ท่านเจ้าคุณให้บ่าวไพร่ ไปทำนาซึ่งเป็นแทนของท่านเจ้าคุณเอง เข้าไปเย็นกลับทุกวัน จะไปกันหลาย ๆ คน หวังทางที่ผ่านไปนั้นต้องผ่านสะพานไปสองสระ

สระแรกเรียกหว่า สระวัดปางจิก อยู่ฝ่ายตะวันออกของทางเดิน และเดินต่อไปอีกประมาณ 10 เส้น มีอีกสระหนึ่ง เรียกหว่า หนองหิน อยู่ฝ่ายตะวันตกของทางเดิน มีตำนานเล่าสืบกันมา พอถึงวันเสาร์ จะมีไผ่เงินไผ่ทองเจ็ดโคะ กลิ้งขึ้นจากสระวัดปางจิก และจะกลิ้งเรื่อยไปตามทางไปลงที่หนองหิน พออังคารจะกลิ้งจากหนองหินมาลงสระวัดปางจิก มีคนเจอบ่อย แต่ไม่มีใครมีปัญญาความสามารถจะเอาได้

อยู่มาวันหนึ่งเป็นวันเสาร์ บ่าวคนอื่น ๆ บังเอิญไม่ได้ไปทำนา คงมีแต่นายชวย ไปนาเพียงคนเดียว พอเวลาประมาณห้าโมงเย็น กำแบกจอบกลับบ้าน พอเดินมาตรงสระวัดปางจิก ขณะนั้นแสงตะวันเป็นหมวดแนวพอดี กำมีไผ่เจ็ดโคะกลิ้งขึ้นจากสระวัดปางจิก จรดดังเทาะเล่ากัน โละหัวหน้าใหญ่ขนาดโอง่น้ำขนาดใหญ่และค่อย ๆ เล็กลงไปจนถึงโคะที่เจ็ดโคะสุดท้ายขนาดใหญ่กว่าไผ่กระเทียมโบราณ พอนายชวยเห็นดังนั้นก็นั่งลงวางจอบยกมือไหว้พาลงขอหว่า "พ่อเจ้าพระคุณเหอ โละเล็กโละน้อยช่วยหยุดให้ลักโคะเถอะ โละจนเหลือเกิน เป็นข้าเขาพอได้หยุดยากสักที" ไผ่เศษกำหยุดไผ่ทั้งเจ็ดโคะ อารามดีใจ นายชวยคว้าจอบลุกขึ้นวิ่งไปต๋อยเอาโคะหัวหน้าเพื่อน ไผ่ทั้งเจ็ดโคะ กลิ้งกราวเดียวลงในสระเหม็ด

แล้วตั้งแต่วันหนึ่งจนบัดนี้ ไผ่นั้นไม่เคยขึ้นมาให้ใครเห็นอีกเลย เป็นเพราะความโลภของคน ขอโคะเหลือพอเขาหยุดให้ลองใจ กลับไปต๋อยเอาโคะใหญ่ สมกับคำเทวว่า "โลกนักมกกลากหาย"

28. เรื่อง ตำนานหลวงผ่อเพชร

หลังจากที่หลวงผ่อพระครูวิบูลย์ธรรมสาร (หลวงผ่อเพชร) ท่านได้มรณภาพไปแล้ว ชาววัดและชาวบ้านเกาะพะงันทั้งชายหญิงทั่วหน้า ได้หาหรือจัดงานศพของหลวงผ่อพระครูวิบูลย์ธรรมสารให้ท่านตามประเพณี แบบพระเถระผู้ใหญ่มรณภาพ คือ มีการสวดพระอภิธรรมบังสุกุลจนครบเจ็ดวันแล้วจึงปิดไปทำ 15 วัน, 40 วัน, และ 100 วัน พ้นไป แล้วจึงได้ปรึกษาหารือกันจัดสร้างเมรุ เพื่องานพระราชทานเพลิงศพให้สมกับเกียรติของพระผู้ใหญ่ ที่เป็นเทพคารพรักของชาวเกาะพะงันทุกๆ คน ชาวบ้านเกาะพะงันทั้งชายหญิงทั่วหน้าจึงได้หาหรือจัดสร้างพระสถูปเจดีย์ เพื่อบรรจุอัฐิธาตุของ พระครูวิบูลย์ธรรมสาร (เพชรวิชโร) ไว้เป็นที่เคารพสักการะบูชา ไว้บนเนินหินลาดใหญ่ใกล้ ๆ กับรอยฝ่าเท้าของหลวงผ่อเพชร เมื่อครั้งที่ผ่านได้ทำปาฏิหาริย์ พร้อมกับสร้างรูปปั้นของพระครูวิบูลย์ธรรมสาร ประดิษฐานอยู่บนเนินทางด้านทิศเหนือใกล้ ๆ กับพระพุทธรูปเจดีย์องค์ใหญ่ประชาชนปิดทองเหลืองอร่ามทั่วทั้งองค์

หลวงปู่จบและคุณตาพุ่มได้เล่าตรงกันหาว่า หลวงผ่อเพชรได้แสดงอภินิหารบารมีให้เห็นประจักษ์แก่สายตาประชาชนชาวเกาะพะงันหลายครั้งด้วยกัน

ครั้งที่ 1 ตอนที่หลวงผ่อเพชรได้ออกจากกรุงเทพฯ เดินทางโดยเรือสำเภาของนายสีเกตุชาวเกาะพะงันได้ทำการค้าขายระหว่างกรุงเทพฯ กับเกาะพะงัน เพื่อมาเป็นเจ้าอาวาสวัดอัมพวันตามคำนิมนต์ของชาวเกาะพะงัน ด้วยเหตุที่หาสมภารองค์ก่อนได้ลาสิกขาทิ้งวัดไปครองเรือนเสียแล้วไม่มีพระองค์ใดที่จะรักษาวัดต่อไปได้ ชาวเกาะพะงันจึงได้พร้อมใจกันไปนิมนต์ท่านเทวดโพธิ์ กรุงเทพฯ ซึ่งท่านได้เข้าไปสมัครเรียนแผนกวิชาบารมีที่วัดโพธิ์ จนกระทั่งมีความสามารถแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

ในวันที่หลวงผ่อเพชรท่านได้เดินทางมาถึงเกาะพะงัน เรือได้ทอดสมอในอ่าววกตุ่ม เวลาในขณะนั้นประมาณ 3 โมงเย็นกว่า ๆ จึงได้ขึ้นจากเรือมาบนฝั่ง และได้หยุดนั่งพักผ่อนบนศาลาใต้ต้นไทร วันนั้นได้มีชาวบ้านเกาะพะงันทั้งชาย – หญิง ไปรอรับท่านกันอย่างคับคั่ง ภายได้เสียงไชโยให้ร้องท่ามกลางเสียง กลอง ช้อง ระฆัง และโลหะประทัด ที่ตีและจุดต้อนรับท่านอยู่นั้น ท้องฟ้าบังเกิดมีดลสว่าง อย่างผิดปกติ ฟ้าแลบแปลบปลาบ ฟ้าคะนองลั่น เมื่อท่านเห็นเหตุการณ์ เช่นนั้น จึงได้ลงจากศาลา เพื่อเดินทางไปสู่วัดอัมพวัน อุบาสกอุบาสิกาที่ได้นั่งอยู่ในที่นั้น ได้นิมนต์ให้ท่านหยุดอยู่ที่บนศาลาก่อน เพราะกลัวฝนจะกระหน่ำลงมาในขณะที่ขบวนแห่ท่านบอกว่า “ฝนยังไม่ตก มันจะตกต่อเมื่อถึงวัดกันเรียบร้อยแล้ว” ก็เป็นความจริง เมื่อขบวนแห่ต้อนรับไปถึงวัดแล้ว ก็

บังเกิดฝนตกลงมาอย่างหนัก ตกนานหลายชั่วโมง จนกระทั่งน้ำท่วมหนองบริเวณวัด ระดับน้ำมสูงจากพื้นแค่เข้าทันทันได้นั้นกำบังเกิดมีกอบัวหลวงผุดขึ้นในตรงกลางวัด

ครั้งที่ 2 หลวงพ่อเพชรท่านได้ทำอภินิหาร เขี่ยบก้อนหินลาดใหญ่หน้ากุฏิท่านเป็นรอยฝ่าเท้าทั้งสองพร้อมกับรอยไม้เท้าของท่านยังคงจารึกเอาไว้ มีอยู่ให้พวกเราไล่หลาหน้าหลัง ได้เห็นเป็นบุญตา และกราบไหว้บูชากันมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ครั้งที่ 3 ที่องค์พระพุทธรเจดีย์ได้ทรงปาฏิหาริย์ ปรากฏดอกไฟส่องประกายรัศมีพุ่งโชติช่วงสว่างจ้าไปทั่วบริเวณรอบ ๆ พระอาราม ปรากฏว่าภายในคันทันได้มีคนร้ายลักลอบขุดค้น หวังที่จะเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเครื่องทอง ซึ่งได้บรรจุไว้ภายในพระพุทธรเจดีย์ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ได้ตรวจดูทุกสิ่งทุกอย่างคงไม่มีอะไรที่คนร้ายเอาไปได้

ครั้งที่ 4 ภายหลังที่หลวงพ่อเพชร ท่านได้มรณะภาพแล้ว ก็ได้มีคนร้ายได้ลอบวางระเบิดที่ฐานองค์พระสถูปเจดีย์ ที่บรรจุอัฐธาตุของหลวงพ่อเพชรเพื่อหวังเอาทองคำ และของมีค่าต่าง ๆ ที่ได้บรรจุไว้ได้ฐานผอบ แต่ก็ไม่ระเบิด คนร้ายจึงเอาไปไม่ได้

ในปีหนึ่ง ๆ พวกเราชาวเกาะพะงัน ได้ร่วมใจกันจัดให้มีการทำบุญปิดทองไหว้พระพุทธรธเจดีย์ ปิดทองหลวงพ่อเพชรกันครั้งหนึ่ง ซึ่งได้กระทำกำหนดหมายเป็นที่ผูกขาดทุก ๆ ปี คือเป็นวันขึ้น 15 ค่ำ ของเดือน 9 (วันเพ็ญกลางเดือน) ของทุกปี ซึ่งตรงกับวันที่หลวงพ่อเพชรท่านได้มรณะภาพ เมื่อถึงกำหนดวันนัดทำบุญไหว้พระพุทธรธเจดีย์ ปิดทองพระที่วัดภูเขาเพชรพุทธรเจดีย์อาราม พระสงฆ์ทุก ๆ วัดในเกาะพะงัน จะจาริกไปทำสังฆกรรมอย่างพร้อมเพียงกันพร้อมทั้งชาวบ้านเกาะพะงันทุก ๆ หมู่ ในอำเภอเกาะพะงัน ต่างก็พากันมาทำบุญปิดทอง ไหว้พระพุทธรธเจดีย์กันอย่างเนืองแน่น

29. เรื่อง นายพรานล่าเนื้อ

นายพรานไปล่าเนื้อทุกวัน วันหนึ่งไปจนเข้าพระพุทธรเจ้า พระพุทธรเจ้าหวายำทำ
เหลยแกขอ แกจะให้โหรสักหยาง นายพรานหาให้อะไร พระพุทธรเจ้าหาให้ศีลสักข้อ นายพราน
กำรับและพากลับบ้าน มาถึงเมียบถามหาไหนเนื้อ ผัวบอกหาหาได้ใหม่ไปรับศีลมาเสียแล้ว เมีย
ดำให้พาไปส่ง ถ้าพาไปส่งพระพุทธรเจ้า พระพุทธรเจ้าหาไว้สักข้อไม่ได้หรือ พรานถามหาข้อไหน
แล้วพรานบอกหาจะรับขอกาเมไว้

พระพุทธรเจ้าให้แล้วหลบบ้านบอกเมียบถามคืนแล้วแต่เอามาข้อหนึ่ง เมียบถามหาข้อไหน
พรานบอกหา ข้อกาเมไม่ผิดเมียบเพื่อน เมียดีใจ วันรุ่งขึ้นถ้าไปล่าเนื้อได้เนื้อมากำไปขายในวัง ชาย
ไม่เหม็ด ถ้าบอกลเมียบถากลับบ้านพรุ่งนี้ และนายพรานไปนอนบ้านเศรษฐี แต่บ้านเศรษฐีนั้น
เศรษฐีไม่อยู่ ยังแต่เมียบเศรษฐีและเป็นผู้หญิงเทสอย ไปถึงไม่แหล่งไอ้โหรเวลาอนกำเอาผ้าคลุมหัว
เมียบเศรษฐีถามหาทำไมไม่แหล่ง นายพรานบอกหา หมันรับศีลมา เจ้านบ้านถามหาใครเป็นผู้ให้
นายพรานบอกหา พระพุทธรเจ้าให้ แล้วถามหาข้อไหน นายพรานบอกหาศีลข้อกาเม

เมื่อเศรษฐีกลับมาถึงเมียบถามผัวหา เฒ่านั้นมานอนเทบ้านและได้แหล่งหาไว้ศีล
พระพุทธรเจ้า พระพุทธรเจ้าให้ศีลข้อกาเม เศรษฐีจึงให้คนใช้ไปหานายพรานมาพบตน แล้วถามถึง
พระพุทธรเจ้าให้ศีล นายพรานกำเล่าให้ฟัง เศรษฐีกำดีใจและปันเมือง บ่าวไพร่ ให้นายพราน
นายพรานกำรำรายอยู่ทุกวันหนึ่ง

30. เรื่อง นายพรานถือศีลจะ

ยังมีนายพรานคนหนึ่งเที่ยวล่าเนื้อเป็นอาหาร วันหนึ่งเขาคิดหาจะไปหากวางมาเป็น
อาหาร ถ้าไม่มีกวางสัตว์ต่างๆ เทะวางหน้าอยู่เขาจะไม่เอาเป็นอาหาร ตั้งใจหาหมูป่าเป็นอาหาร
ถ้าไม่ได้หมูก็ยอมอด

วันหนึ่งไปได้สัตว์เทะเขาคิดไว้แล้วจะได้ฆ่าสัตว์นั้น แต่กะไม่มีน้ำมล้างเนื้อหลบบ้าน ไร่
ถึงแม่คงคา แม่คงคาเห็นนายพรานจะล้างเนื้อกะทำให้น้ำมไหลมาให้นายพรานล้างเนื้อ เพราะถือ
หานายพรานถือศีลจะอันแท้จริง นายพรานล้างเนื้อสัตว์เสร็จกำหลบบ้าน

อยู่มานานกำมีพระอรหันต์องค์หนึ่งซึ่งบำเพ็ญตบะอย่างเคร่งครัด คนทั้งหลายพากัน
สรรเสริญความดีของนายพรานจนรู้ถึงพระอรหันต์ พระอรหันต์คิดหาชวนนายพรานแข่งตบะดีหา
หาแล้วกะเดินทางมาแข่งตบะ นายพรานกะตกลงและสัญญาแข่งนอนกันในสระน้ำมบนใบบัว
จนรุ่ง ต่างคนต่างนอนหลับในสระ สอนพระอรหันต์ ยกขึ้นนั่ง จะเอาชนะนายพรานกำจมน้ำมตาย
ในสระ สอนนายพรานกำไม่ยอมยกขึ้นนั่ง พอพระอาทิตย์ส่องแสงยกขึ้นนั่งบนใบบัวอย่างบายๆ

นิทานเรื่องนี้สอนให้เห็นหา ความมีศีลจะส่งผลดีให้แก่ผู้ปฏิบัติตามศีลจะเทให้ไว้

31. เรื่อง เจ้าสุบิน

เจ้าสุบินบวชไม่สึก ผ่อเป็นพรานปืน เทียวหาควานหาไพร่พรรคนั้นแหละ อยู่ ๆ ผ่อตาย ยังมีปืนอยู่ ช้างแม่ไปบอกเจ้าสุบิน เจ้าสุบินกำไม่สึก ผ่อตายไปแล้วแม่กะมาอยู่ทั่ววัด เจ้าสุบิน ยืนบาตรกินทุกวัน

อยู่มาวันหนึ่งทำให้เจ้าสุบินสึก เจ้าสุบินกะไม่สึกอีก เจ้าสุบินกะยืนบาตรให้กินกะไม่กินแล้วโกรธเทโละไม่สึก จะให้โละสึกไปใช้เครื่องมือของผ่อไปยิงควานยิงหมูในป่า โกรธจัดข้าวไม่กินจนหลับไป พวกนรกกพาไปโยนทิ้งลงทะทองแดง กำได้ถามหว่า ทำบุญไรมั่ง นางกำหว่า ไม่ได้ทำบุญไหร ผ่วเป็นพรานปืนตายแล้ว หนีไปมนต์โละให้สึก โละกะไม่สึก โละยืนบาตรให้กินกะไม่กิน โกรธเทโละไม่หากินแทนผ่อ

พวกนรกกำจัดแฉ่งดัดน้ำมในทะทองแดง นางกำหว่าขอที่ก่อนนะ พวกนรกกะหว่าไปถึง ให้ถือเป็นตัวซี ให้โละยืนบาตรให้กิน

พอกลับมาแล้วกำบอกเจ้าสุบินหว่าพวกนรกกพาแม่ไป แต่กำปล่อยมาให้บวชเป็นซี ถือศีลห้าศีลแปดอยู่ในวัดกำเพราะบุญของโละที่ได้บวช

32. เรื่อง บอน้อย บอหลวง

มีเมืองเมืองหนึ่งเจ้าเมืองเชอพระเจ้าศรีธรรมโคกราช มีมเหสีสองพระองค์ คือ ฝ่ายขวา และฝ่ายซ้าย แต่มเหสีทั้งสองทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำ พระเจ้าศรีธรรมโคกราชเห็นแก่ความสงบสุขของบ้านเมือง และเพื่อความยุติธรรมทั้งสองฝ่ายพระองค์จึงไปสร้างเทให้ใหม่ ให้ทั้งสองพระองค์ โดยได้สร้างบอให้มเหสีฝ่ายขวา เชอหว่าบอหลวง และมีตำหนักให้โหยแค่ๆ บอนั้น

ส่วนมเหสีฝ่ายซ้ายก็ได้สร้างบอให้ เชอหว่า บอน้อย และถ้ามีตำหนักแค่ๆ บอน้อย เหมือนกัน บอหลวงนั้นน้ำมจืดกินได้ แต่บอน้อยน้ำมเค็มกินไม่ได้ และทั้งบอนี้กำมีอาถรรพหว่า บอหลวงนั้นมีปลา ถ้าใครไปจับปลาในบอหลวงกินแล้ว ปลานั้นเนื้อจะแข็งกินไม่ได้ ส่วนบอน้อย เขาเล่าหว่าถ้ามีงูใหญ่ปรากฏขึ้นหม่อไหร คนที่เห็นนั้นญาติพี่น้องคนใดคนหนึ่งจะตาย และในโหม บ้านนั้นจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้น สถานเท่นั้นยังมีโหยจนถึงปัจจุบันนี้ คือ บอน้อยโหยในโหมเทห่า ตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่บอหลวงโหยเทสาม ตำบลท่าเคย อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

33. เรื่อง บ้านเคียนซา

บ้านเคียนซาเป็นเชอ เชอเดิมไม่ใช่เคียนซา เชอเกวียน เกวียนซา ความประหวัดแค่เขา หล่าวนะ เดิมทีมีบ้านหย่อมหนึ่งทีหนึ่ง สมัยเทมีปาดงพงพีทั้งเพมีอยู่บ้านสองบ้านไทรพันนั้น สมัยพระเจ้าอโคกเสด็จหาที่สร้างพระธาตุ เสด็จมาตามคลองแม่น้ำมตาปี เข้ามาทางปากอ่าวบ้านดอน ล่องเรือเกามา พอถึงท่าเรือเกาเหนือท่าข้าม พอมาถึงตงหนั้นคลองหมันเดิน เรือเกาหมันเข้ามาไม่ได้ จำเป็นต้องจอดเรือแค่นั้น แล้วเอาเรือหลัก ๆ เรือประทุน เรือแจว เป็นร้อย ๆ ลำแหละ เรือพวกนี้ เขาเรียกหา เรือเกวียน

ขบวนเรือเกวียนล่องขึ้นมาหนี่งราวเดือนสิบเอ็ดสิบสอง เป็นแรมเดือนแหละ ขบวน กษัตริย์มาถึงแค่นั้นถึงน้ำมหันมาก น้ำมท่วม ถ้าแหวเข้าพักเท่นั้น เห็นมีบ้านสองบ้าน จึงได้เรียก กันทั่วไปหา เกวียนซา คือ ขบวนเรือเกวียนมาซาอยู่แค่นั้น ทีหลังมาเพียน เพียนเรื่อยมา เพียนจน เป็นเคียน เป็นเคียนซา หม่อมม ปอสามปอสีแล้วหนิ กลายมาเป็นเคียนซา

คำหา เคียนซา มีคนเล่าย้อนมาอีกทีหนึ่ง พวกฝ่ายปาไม้ถือหาเท่นั้นมีปาไม้เคียน มากที่สุด ไม้เคียนมากแถวริมคลองหนี่งตลอดไปหมด สมัยผมเด็ก ๆ เท่หลังไม้เคียนหมันไม่มี ค่อนกันเหม็ด บริษัทเอเรียติก มาตัดค่อนไปขาย ค่อนหางจากคลองสองเส้น ค่อนแล้วลากกันด้วย เรือทางคลองพาไปขาย ต่อมาไม้เคียนเหม็ดเลยเป็นเคียนซาไปเสีย ซึ่งตรงตามธรรมชาติเท่หาไม้ ไม้มาก เป็นหาไม้ประหวัดสองแง่สองมุม

34. เรื่อง พระมาลัย

กล่าวถึงพระมาลัยอาศัยอยู่ในเมืองลังกา เป็นพระภิกษุซึ่งมีญาณสมาบัติสูง ได้เสด็จ ไปโปรดสัตว์นรกในนรกขุมต่าง ๆ เท่ทนทุกข์ทรมาน ได้นิรมิตฝนให้ดับไฟนรก และได้พิจารณา นรก ไหว้พระเจดีย์จุฬามณีในสวรรค์ และได้เฝ้าพระศรีอารียเมตไตรย

พระมาลัยได้เล่าถึงความเป็นไปในโลกมนุษย์แห่งชมพูทวีปหา คนส่วนใหญ่ประพฤติชั่ว ผู้ประพฤติธรรมมีน้อยและย่อหย่อนลงไปเรื่อย ๆ พระมาลัยได้ถามพระศรีอารียหา เมื่อใดพระศรีอารีย จะเสด็จลงไปโปรดชาวโลกมนุษย์ พระศรีอารียตอบหา ต่อไปนี้มนุษย์จะมีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ และหลังจากเท่ศีลธรรมเสื่อมลงไปถึงเท่สุด จะมีไฟประลัยกัลป์เผาไหม้โลกให้ทุกชีวิตหมดสิ้นไป ต่อจากนั้นจะมีฝนตกลงมาล้างโลก และเจ็ดวันต่อมาจากนั้น จะมีฝน ข้าว อาหาร ฝนเพชร พลอย ตกลงมาใหม่ ผู้คนเท่เกิดมีขึ้นจะมีอายุยืนถึงหมื่นปี และตั้งมั่นในความดี และในตอนนี้เองเท่ พระศรีอารียจะลงไปโปรดสัตว์ในโลกมนุษย์ และได้ขอรับรองให้พระมาลัยลงไปบอกชาวเมืองมนุษย์ ให้กระทำแต่ความดี สร้างบุญกุศลให้มาก

35. เรื่อง คำนานจระเข้หิน

นานมาแล้วมีเมืองอยู่เมืองหนึ่ง เช่อกว่าเมืองโพธิ์เรียง ผู้ครองนครคือพระราชนาคราช มีเมียเช่อวารี มีโอรสสาวเช่อนางสร้อยสังวาลย์ พระราชาหวงโอรสสาวเป็นอย่างมะ ฝ่าฝืนดุและ ถนอมเป็นอย่างดีไม่ให้ใครได้พบเห็นเลย โดยพระราชาสร้างปราสาทในทะเลแก้ว สร้างกำแพงไว้ 7 ชั้น รอบ ๆ กำแพงกำจับจระเข้มาปล่อยไว้ กำแพงละหนึ่งหมื่นตัว แล้วทำตาข่ายกันสูงถึง 9 โยชน์ ใกล้เคียง ๆ กับเมืองนี้มีครอบครัวอยู่ครอบครัวหนึ่ง ตั้งอยู่ริมน้ำมมือยสองคนแม่โละ โละชาย เช่อพายุ เป็นคนรูปหล่อมะ มีอาชีพจับปลาขาย นายพายุมีเพื่อนเป็นปลาอยู่ตัวหนึ่ง วันหนึ่งปลา ตัวนั้นกำหว่ายนํ้ามาหานายพายุและถามข่าวคราวทุกข์สุข แล้วกำเล่าหาในทะเลมีปราสาทอยู่ ปราสาทหนึ่ง และในปราสาทมีผู้หญิงเท่สวยมะ ท่านลองคิดแลหา พระราชาทำกำแพงกันถึง 7 ชั้น ปลากำชวนนายพายุไปแล พอไปถึงปราสาทกำเห็นกำแพงสูงใหญ่ขึ้นไม่ได้ มีอยู่ทางเดียวคือ ต้องมุดหัวไป แต่ต้องเจอกับจระเข้ พอทำไ้ไ้ไ้ไม่ได้กำหลบบ้าน มานั่งคิดนอนคิดทุกวันหาทำ พ้นหรือจึงตีเข้าไปหานางได้ นอนกำไม่หลับกินกำกินไม่ได้ ทำให้ผอมมาก แม่เ็นดูโละชายมากจึง เข้าไปถาม โละชายกำบอกความจริง แม่นึกขึ้นได้หาว่ามีอาจารย์คนหนึ่งเป็นคนมีเวทมนตร์คาถา สามารถทำอะไรได้ทั้งเพ แม่กำพาโละชายไปหาอาจารย์เท่เช่ พระอาจารย์โคตมี อาจารย์ถาม หวาจะเรียนวิชาไ้เห่หร นายพายุบอกหวาจะเรียนวิชาแปลงตัวเป็นจระเข้ เพราะคิดอยู่ในใจหวาจะ เข้าหานางไ้ได้ เรียนอยู่หลายปีพอจบแล้วกำลาอาจารย์กลับบ้าน พอกลับถึงบ้านกำคิดจะไปหา นาง แต่คิดจะทดลองวิชาก่อนชวนแม่นั่งเรือเล่น บอกแม่หวาถ้าตัวเองแปลงเป็นสัตว์อะไรให้แม่เอน นํ้ามนต์รดหัวตัวเอง แล้วตัวเองกำจะกลับเป็นคนอีก พอแปลงเป็นจระเข้แม่กำตกใจทำให้เรือ โคลงเคลง แม่ตกในนํ้า จระเข้พายุเสียใจมากเพราะนํ้ามนต์หกหมดแล้ว ฝ่ายแม่กำหลบบ้าน ฝ่ายจระเข้พายุกำหว่ายนํ้ามาอนร้องให้ตายอยู่เท่นั้น ตอนนั้นร่างจระเข้กำกลายเป็นหินทันที ปัจจุบันกำยังมีซากหินอยู่

36. เรื่อง เปลือกไม้วิเศษ

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีพ่อแม่ไปหากินโดยการหาผักหักพิน ช้างพั่วโละ ๆ อยู่บ้านกะไปจับปูนา มา เอาถึงกะคั่วแล้วกะกินกันแหละ แล้วกะเอาคองทุ้มลงในกองไฟ เสร็จแล้วพ่อแม่ก็ากลับมาเห็นก้าถามหา นี่ไล่ไปจับปูมากินหาไว้กูมั่งไมรี ที่กินกันผาวแล้วแหละ พอนั้นแม่ก้าโกรธอีกโละไม่ให้อยู่แคบ้าน พอนั้นพั่วเด็กสองคนก้าเลยไปเที่ยวกินข้าวตามบ้านพี่น้องก่อน จากนั้นก้าไปเพื่อไปเข้าป่าเข้าดง ที่นี้พระอินทร์ได้เนรมิตรตัวเป็นงูสองตัวมาขวางหน้าอยู่ พอมาถึงกะชบกัน จนตัวหนึ่งตายอีกตัวหนึ่งก้าเอาต้นไม้มาพรวน พอพรวนเสร็จก้าเป็นอีก พอเป็นถึงชบกันเล่าแล้วกะหายไป ที่นี้พวกหนี้สองคนก้าเห็นแล้วหาว่า เอ! ต้นไม้นี้ดีนิกูเอาไปสักทีวะ ไปถึงกะถกเอาไปแบะหนึ่ง ที่นี้กะไป ๆ จนถึง ถึงเมืองแห่งหนึ่ง พอไปถึงกะไร่หว่าสาวเขาตายอยู่ คราวนี้เขาหว่าถ้าคนไปทำให้เป็นได้เขาจะให้โละสาว ที่นี้มันก้าตกลปากรับคำหาทำให้เป็นได้

พอไปถึงก้าเคี้ยวเปลือกไม้ นั้นเคี้ยวๆ แล้วก้าเอาไปพรวนเป็นชั้น พอเป็นชั้นเขาทำให้โละสาว คราวนี้ฝ่ายคนน้องก้าเดินทางไปต่อเล่า ครั้งนี้มีโละสาวของเมืองนั้นกะเจ็บติดตาย ชายคนน้องกะเคี้ยวเปลือกไปพรวนจนหาย เขาทำให้แต่งงานเล่า

คราวนี้อยู่มานานก้านึกถึงแม่ คิดหาไปแลแม่สักที ที่นี้คิดหาจะเอาอะไรไปให้แม่ ก้านึกออกหาว่า เอาไม้ไผ่ไปโดยเอาเงินใส่ในปล้องไม้ไผ่ทุกปล้อง แล้วก้าทุกรือมาบ้าน มาถึงกะจะจอดแค่หาด ช้างแม่ไร่ข้าวเรือเภา มา กะเอายานัด เอาลอกอ ไปเพื่อแลกเกลือนิกหาเรือเกลือไปถึงกะแลกเกลือ แต่โละยังไม่ไร่หาแม่ คราวนี้คนอื่น ๆ เทมาเทเรือก้าได้ไม้ไผ่ไปคนละลำ กับแม่ยังไม่ได้ พั่วเทได้ก้าบอกหาว่า นั้นโละเต้ล เขาจะจะมาแล พอแม่ไร่ก็ลงมาหาโละในเรือ

37. เรื่อง ผ่อผัวกับโละสะไก้

มีครอบครัวครอบครัวหนึ่งอยู่กันสองผ่อโละ โละเป็นชายอยู่มานานโตเป็นหนุ่ม ผ่อกำ แลงหว่าให้โละขอเมีย แต่โละบอกหว่าจวนหาขอก่อนใหม่ ให้ผ่อตายก่อนตขอ ผ่อกำเคียวให้ โละขอเมียมาอยู่รักษาผ่อ

พออยูมา กำได้โละคนหนึ่ง โละพระโพธิสัตว์มาเกิดอายุสักแปดเก้าปี ฝ่ายผ่อกำแก มากแล้ว ทำงานไม่ได้ โละกำหว่าต้องเอาผ่อไปฆ่าที่ อยู่ร่วมกันกับเรานี้ไม่ได้ เราต้องออกแตกตาย แน่ ฝ่ายผ่อหว่าติฆ่าได้ลงคอหรือ ฆ่าผ่อนั้น ฝ่ายเมียหว่า ผ่อจุกจิกจู้จี้ทั้งวันไม่ทำอะไรเท่าแต่เป็น ปากเรา ทั้งทรัพย์สินสมบัติกำไม่ยอมให้ยังควบคุมไว้เอง กำคิดแผนลวงผ่อไปฆ่า

รุ่งเช้ากำพาผ่อนั่งเกวียนไปพอถึงป่าทิพย์กำหยุดเกวียน ให้ผ่อนั่งบนเกวียนแล้วไปซุด หลุม ฝ่ายโละบ่าวแอบฟังอยู่ได้ยินผ่อกับแม่ซุบซิบกัน จึงคิดหว่าต่อเช้าเราต้องไปด้วย คั้นเขาพา ไปฝัง กลางคืนกำนอนกับไปคืนหนึ่ง

หว่าถึงกำดับเกวียนไป ผ่อหว่าโละอย่าไปเลย โละหว่าคั้นไปไปผ่อไปน้ยไปเหมือน พอไปถึงหยุดเกวียนเอาจอบ เอาขวานลง โละกำถามหว่า หยุดเกวียนทำไม ฝ่ายผ่อบอกหว่า หยุดทำหนี้ดียว กำเอาจอบเอาเสียมลงไปซุดรากไม้ โละถามหว่าซุดทำไม เมื่อมันยังหรือตงหนี้ ผ่อบอกหว่าไม่มีและบอกหว่าซุดหลุมฝังไป อยู่กับแม่ไม่ได้เสียแล้วกำต้องเอามาฝัง โละจึงหาหว่า ผ่อไม่นึกไม่คิดหว่าไปเลี้ยงผ่อมาจนใหญ่ได้โละได้เมีย

เมียคิดให้เอาไปมาฝังทั้งเป็น ผ่อหานึกหาคิดสมเพทไปบ้างหรือ ผ่อไม่หว่าไหน ซุด ๆ เหนื่อยหยุดสูบหยา โละชายจึงเอาจอบมาซุดหลุมบ้าง ผ่อถามหว่าซุดทำไม โละบอกหว่า ซุด ไว้สองสามวันน้ยใหญ่ได้เมียได้โละต้องรักษาผ่อ พอผ่อแก่เหมือนไป น้ยกำเอาผ่อมาฝังมั่ง

ผ่อกำนึก เออ! เราทำโละทำตามจึงเลิกซุดขึ้นเกวียนหลบบ้าน ฝ่ายนางเมียคิดหว่า สมใจนี้ก็อยู่บ้านหุงข้าวดับสำรับไว้คอย พอได้ยินเสียงเกวียนมากำหัวเราะจาว พอเหลียวไปแล เห็นผ่อผัวนั่งหงอกขาวอยู่ในเกวียน กำแข่งด่าอยู่สองสามวัน ผ่อกำหว่า ถ้าอยู่ไม่ได้กำหลบไปอยู่ กับพี่กับน้อง

38. เรื่อง ลูกเนรคุณ

มียายแก่คนหนึ่งอยู่กินกับโละชายโละไม้ แก่แกมากทำอะไรไม่ได้ โละไม้กะไม่ชอบเที่ยวหาพันธุ์พันธุ์นี้ เวลากินข้าวกำเอาแงงใส่น้ำมพอกินจืดไม่ออกไทร ลังที่กะแงงเค็มหลังที่กะแงงจืด ลังที่กะแงงเผ็ด

แต่เวลาทำให้ผัวกินกะทำได้ ถึงเวลาโละมาก้าบอก แก่ก้าบอหวาโละหวาโละไม้ทำแงงกินไม่ได้ ละลังที่แงงเผ็ด ลังที่กะแงงเค็มแรง ลังที่กะแงงจืด ข้างโละเห็นแม่แหล่งเรื่อย กะหาหวาแม่ปากเปียกเพราะแงงเท่เมียทำไว้ให้ผัวกินนั้นกินดี

โละชายกะโกรธจึงชวนกันสองผัวเมีย เอาแม่ห่อสาตหวาตีพาไปเผาป่าช้า พอไปถึงป่าช้ากะลืมหลักไฟแต่พอตีมันดีมีดแล้ว ข้างผัวกำใช้ให้เมียหลบมาเอาเหล็กไฟเทบ้าน เมียกะไม่หาญไป ผัวตีมาเองเมียกะไม่หาญอยู่ ก้าเลยชวนกันหลบบ้านทั้งสองคน ปล่อยให้แม่อยู่ในป่าช้า

ข้างแม่พอโละไปหมดกะคลานออกจากสาตไปในป่า พอตีในป่านั้นมีโจรไปปล้นบ้าน เขามานั่งแบ่งเงินกันอยู่ แต่ยายกำหาไรไม่ พอคลานเข้าไปถึงกำแหล่งหวา “ปวดตามสัน”

ข้างโจรได้ยินกะตกใจหนีหมด ทุ้มเงินไว้มากมาย ยายแก่กำเก็บใส่แคล่พาไปบ้าน ข้างโละเห็นแม่พาเงินมามากกะหวา เราพาแม่ไปทุ้มไว้ป่าช้าได้เงินมาราสา แต่แม่กะไม่ให้ใช้ ข้างแม่ได้ยินกะบอกหวาเงินนั้นแม่ให้ทั้งเพ แต่ให้เอาเงินนั้นไปเชอแม่มาให้คนหนึ่ง เชอแม่ใครกะได้เทเขาขาย โละชายกะเที่ยวแคล่เงินเดินไปทุกเมือง กะหาเชอไม่ได้กะหลบบ้าน แต่พอมมาถึงแม่ก้าบอหวาให้ไปหาเชอเมียมาแลด้า พอให้ไปหาเชอเมียกำปรากฏหวาเชอได้ นี่แหละเขาหาเชออื่นเชอได้ แต่เชอแม่เชอไม่ได้

ทีนี้ข้างเมียเห็นหวาพาแม่ไปปล่อยป่าช้าได้เงินมามากมาย กะใช้ให้ผัวพามันไปมั่ง ผัวกะเอาสาตม้วนพาไปป่าช้า เอาเหล็ก ไฟจุด ไฟกะติดตายนี้แหละโละเนรคุณ

39. เรื่อง เจ้าหญิงเต่าทอง

นานมาแล้วยังมีแม่หม้ายใจร้าย นางได้โหยกับโละเลี้ยงซึ่งเป็นผู้ชายเช่ขันตี ขันตีเป็นเด็กเทมีจิตใจอารีต่อเพื่อนมนุษย์ และผู้เทมีพระคุณโหยเสมอ ฝ่ายแม่เลี้ยงกำได้ดุด่ากลั่นแกล้งต่อขันตีต่าง ๆ นานา ได้บังคับให้หาปลา ตกเบ็ด ถ้าวันไหนหาปลาได้กำจะให้กินอาหาร วันไหนหาปลาไม่ได้กำจะให้อดข้าว พอขันตีหาปลาได้ แม่เลี้ยงจะเอาไปขาย พอได้เงินจะเอาเงินไปเล่นการพนัน และวันไหนแพ้มำกำพาลดุด่าทุบตีขันตีเรื่อย โหยมาวันหนึ่งขันตีได้ไปตกปลา กำได้มาเจอพวกเด็กชาวประมงเล่นคน กำลังสนุกสนานโดยการทรมานต่อกันโหย พอเด็กชายขันตีเห็นเข้าเกิดความสงสาร จึงขอร้องชาวประมงให้เลิกทรมานเต่า โดยอ้างว่าจะมีเวนมกรรมเปล่า ๆ เขาเขำกำขอซื้อเตาต่อจากเด็กประมงเลบาท พวกเด็กประมงกำดีใจ พอได้เงินกำวิ่งกลับบ้าน เด็กชายขันตีจึงอุ้มเตาแล้วพาไปปล่อยทะเล แล้วกลับมานั่งตกปลาตามเดิม วันนั้นเขาตกปลาไม่ได้สักตัวเลย พอมาถึงบ้านแม่เลี้ยงกำทำโทษโดยการตบตีอีก และอดกินข้าว พอหวังเขำกำออกไปตกปลา มาอีก ขณะเทนั่งคิดอะไรต่ออะไรเพลิน เขำกำได้ยินเสียงผู้หญิงเรียกซื้อเขาเทข้างโขดหินหว่า "ขันตีจำ ๆ " เขาสะดุ้งเหลียวมองดูจึงถามหว่าแม่นางมาทำอะไรโหยเทนี้ และโหรเทไร่จักเช่ของอันด้วย แล้วแม่นางกำเล่าให้ฟังหว่า นางคือเตาเทเขำได้ช่วยเหลือมาแต่เตา ขันตีแปละใจได้พูดหว่ามาแต่เตาเขาช่วยเหลือ ไม่ใช่คน นางจึงบอกหว่า นางกำคือราศี เป็นธิดาของพยานาคโหยเทเมืองบาดล ได้แปลงตัวมาเป็นเตา และนางได้ชวนขันตีไปเที่ยวเทเมืองของนาง โดยนางได้แปลงกายได้เป็นเตาให้ขันตีเขคหว่ายนำนลงไปเมืองบาดล แล้วทั้งสองกำได้ไปโหยเมืองบาดลกันอย่างมีความสุข

40. เรื่อง นางอุทัย

ท้าวกาไสดกับท้าวปัญจาเป็นเพื่อนรักกัน ต่อมาท้าวปัญจามีเมียและมีโละสาวคนหนึ่ง ชื่อ นางจันนา แต่ท้าวกาไสดก่ายังไม่มีเมีย ท้าวปัญจาจึงมีราชสาส์นไปถึงท้าวกาไสดยกโละสาวตนเป็นภรรยา ท้าวกาไสดจึงเอารถไปรับมาไว้ที่เมือง แล้วท้าวกาไสดก็ไปออกค้าขายกับเรือสำเภา มีตายายเป็นคนจนแพ่ยช้อนกุ้งปลาเป็นอาหารเลี้ยงชีพ วันหนึ่งช้อนได้กับตัวหนึ่งกะหวาจะไปแกงตอนเย็น พอมาถึงบ้านกบแก้วหลงขอชีวิต จึงให้กบหยุดที่บ้าน กลางวันตายายออกไปช้อนปลา ตอนเย็นกลับมาบ้านเห็นข้าวหุงเสร็จแล้วก็แปลกใจหาใครมาทำให้ วันหนึ่งก็แอบดูกบเห็นนางหนึ่ง ออกมาจากกบ ยายก็อายลักขากกบไปทิ้งเสีย นางกบอยู่ในกบไม่ได้ จึงได้ชื่อ หวา นางอุทัย วันหนึ่งนางอุทัยออกไปซักผ้าที่หน้าม ท้าวกาไสดวิ่งเรือสำเภาผ่านกบเห็นนางอุทัยสวย จึงบอกพวกโละเรือเอาเรือไปเทียบท่า พอเรือเข้ามานางอุทัยก็วิ่งกลับบ้าน ท้าวกาไสดก็ตามกบรู้หวาเป็นโละตายาย จึงออกเรือไปค้าขาย แต่ใจนั้นคิดถึงแต่นางอุทัยเพราะใจชอบนาง ส่วนนางจันนานั้นไม่ชอบ ต่อมาท้าวกาไสดจึงกลับจากค้าขายแวะที่บ้านตายายขอนางอุทัยจากตายาย ตายายก็ตกลงยกให้และตกลงสินสอดทองหมั้นพอสมควร แล้วรับนางอุทัยไปหยุดที่เมือง ฝ่ายท้าวกาไสดก็ไม่ออกไป ค้าขาย หยุดกับนางอุทัย นางจันนามีความอิจฉาเพราะรู้หว่าท้าวกาไสดรักนางอุทัยมากกว่าตน จึงคิดอุบายให้ท้าวกาไสดออกไปค้าขาย คือ นางจันนาบอกกับท้าวกาไสดหว่า นางจะแฉนางอุทัยให้ดี แต่เมื่อท้าวกาไสดไปค้าขาย นางจันนาก็ใช้นางอุทัยล้างถ้วยชาม ซักผ้า กวาดบ้านและบอกให้นางที่เลี้ยงใช้นางอุทัยจนหลับไปเลย เอาไปโยนคลอง แต่เดิมนางอุทัยเป็นกบเมื่อโยนลงในน้ำมกก็ไม่ตาย ลอยไปติดหญ้าผักขม ยายคนหนึ่งมาเก็บผักขมจึงพบนางอุทัยหลบหญ้าพาไปบ้าน จึงหยุดกับยายชายผักขม ต่อมาช่วยเหลือยายไปขายผักขม แฉเรือร้องขาย พวกที่เลี้ยงออกมาเห็นแล้วหาคนขายผักขมนั้นผมสวย นางจันนาก็ก่อออกมาแลถามนางอุทัยหว่า นางผมสวย นางทำอะไรจึงสวย นางอุทัยก็บอกหว่า ปลุก และถามหว่าปลุกแค่ไหน นางอุทัยตอบหว่า นางปลุกได้ และนางได้สั่งพวกที่เลี้ยงหว่าต้องกันมาน้ำเจ็ดขันแล้วมีพริ้วไม่เล่มหนึ่ง และหม้อแกงไม่ได้ล้างด้วย เมื่อถึงวันนั้นนางอุทัยก็มาตามเทนัด และนางได้โกนหัวปลุกอื่นให้สวย เอาหงอนพริ้วเจาะที่หัวจนน้ำมตาตก ทำจนหมดหัว เอาหม้อแกงเทไม่ได้ล้างครอบไว้สักเจ็ดวัน พอเจ็ดวันเข้าไปดูก็เห็นนอน นางจันนาจึงตาย

41. เรื่อง เรือสำเภา

มีเรือสำเภาลอยตามน้ำมาลำหนึ่ง ลอยไปช้าๆ ในต้นผักนึ่ง สิ่งไม่รู้อะไรใครตัดถล่มลงมาในน้ำนั้น เหมือนปลาเห็นก้านเป็นของทำมหาดาดีปลาชนิดไหนเป็นอาหารของมัน ก้านอ้าปากกินเข้าไปในท้อง เหมือนคำวไปในท้องปลา ชัดเหล็กหอยมเป็นอาหารของชัตไทยกะมีหนกเจียวกึ่งกะหอยู่แค่ ๆ กันเห็นปลากะลงจิกปลากินเป็นอาหาร ปลากะเป็นอาหารของหนกเจียวกึ่งกึ่งที่ นายพรานกะออกหาเหยื่อ วันนี้ไม่ด้ายไทรชักหยางกลับบ้าน ตอนนี้จะเหียนมะแหล่ว กะตัดสินใจจ้างทะนุไปตีหนกเจียวกึ่งกึ่งที่ ก้านด้ายหนกเจียวกึ่ง จึงพากลับบ้านห้ายเมียจัดการเป็นอาหารเมื่อเหียนตอนระถอนขนลงไฟผาต้องก้านเห็นปลา ผาต้องปลาก้านเห็นผักนึ่ง ผาพักนึ่งก้านแลเห็นเรือสำเภาเมียก้านตกใจเยี่ยวตะะ น้ำมเยี่ยวออกมาด้วมเป็นลำคลอง เรือสำเภาจึงลอยไปกับสายน้ำนั้นเลย

42. ปลาบู่ทอง

กล่าวถึงเศรษฐีทาร์กะมีภรรยาสองคน ชื่อนางแก้วขนิษฐา เป็นภรรยาหลวงและนางสาระฐีเป็นภรรยาน้อย นางแก้วขนิษฐามีโละสาวคือ นางเอื้อย ส่วนนางแก้วสาระมีโละสาวคือ นางอ้ายและนางอี ทาร์กะมีอาชีพหาปลาทุกครั้งเทไปหาปลา จะนำภรรยาคนใดคนหนึ่งไปด้วยเสมอ วันหนึ่งทาร์กะเศรษฐีนำนางขนิษฐาออกไปหาปลา แต่ทุกครั้งเททอดแหได้ปลาบู่ทอง นางแก้วขนิษฐาเห็นปลาบู่ทองก้านขอไว้เพื่อจะนำไปให้โละสาว ทาร์กะโกรธมากได้ทุบตีนางแก้วขนิษฐาจนตกน้ำตาย เมื่อทาร์กะกลับมาบ้านบอกให้นางเอื้อยทราบความมารดาของนางเอื้อย ไปวังลอย อีกสามวันจะไปวังจม และบอกหาสามปีก้านไม่กลับ นางเอื้อยจึงรู้ความมารดาของนางเสียชีวิต จึงร้องให้ก้านถูกมารดาเลี้ยงด่าหาทุบตี และบังคับให้ทำงานหนัก ส่วนนางแก้วขนิษฐาเมื่อตายไปก้านไปบังเกิดเป็นปลาบู่ทอง ด้วยความคิดถึงโละจึงหวนน้ำมาหาโละ และแสดงให้รู้หาตนเป็นมารดา นางเอื้อยจึงนำอาหารมาให้แม่ปลาบู่กินเป็นประจำทุกวัน ครึ่งนางอ้ายรู้ก้านได้ไปฟ้องมารดา นางแก้วสาระฐีจึงจับปลามาแกงกินเสีย ขณะนางเอื้อยออกไปเลี้ยงวัว เมื่อนางเอื้อยกลับมาเปิดก้านถูกจับขังและ ลงโทษโดยการทุบตี นางเอื้อยขอให้ยกโทษให้ แต่นางอ้ายได้กลิ่นใจตายเสียก่อน เมื่อพระเจ้าพรหมทัตทราบหานางตาย ก้านให้สับร่างนางใส่เกลือส่งไปให้เศรษฐีและนางแก้วสาระฐี ครอบครัวของเศรษฐีคิดหาเป็นเนื้อให้โละสาวส่งไปให้ จึงปรุงอาหารกินอย่างอร่อย แต่เมื่อทราบหาเป็นเนื้อของนางอ้ายนั่นเอง ทั้งครอบครัวเกิดความเกรงกลัวราชภัย จึงชวนกันหนีเข้าป่าจนกระทั่งไปพบพระและได้สนทนากัน เนื้อเรื่องจบเพียงเท่านั้น

43. เรื่อง เจ้าพุทโท

กล่าวถึงเทพบุตรและเทพธิดาคู่หนึ่งซึ่งถึงเวลาที่ต้องจุติโลกมนุษย์ เพื่อชดใช้กรรมที่เคยทำมา โดยทั้งสองได้ของพรจากพระอินทร์ให้ตนนั้นพ้นจากความอัปจน และขอให้เป็นผู้มีปัญญา เมื่อพระอินทร์ประทานพรให้แล้ว เทพบุตรก่อกำเนิดมาเป็นโอรสของตาเฒ่าจันทกกับยายมาลีเท ยากจนเข็ญใจ ส่วนเทพธิดาก่อกำเนิดเป็นพระธิดาแห่งพระราช

พุทโทโละยายมาลีเมื่อโตเป็นหนุ่มก้ามินิสัยเกียจคร้าน ได้แต่กินแล้วนอนไม่ช่วยพ่อแม่ ทำการงานสิ่งใด สองตายายทั้งป้าสอนทั้งคำติเพื่อให้พุทโทรู้จักทำงานบ้าง แต่ก็ไม่เป็นผลเพื่อบ้านก้าพยายามมาชวนพุทโทไปทำงานด้วย จนวันหนึ่งพุทโทตามเพื่อนบ้านไปหาปลา เพื่อนบ้านลุ่มปลาได้มากมาย แต่พุทโทได้แต่ยืนจับลุ่มเงื่องาหยุ่งไม่รู้จะทำอย่างไร ร้อนถึงพระอินทร์ต้องฉีกเอาชายผ้าเพื่อเนรมิต เป็นปลาซ่อนหวายเข้ามาบนหนูงิ่ง ๆ เหมือนตาย พุทโทจึงจับปลานั้นร้อยกลับบ้าน เมื่อกลับถึงบ้านก้าถามพ่อแม่หว่าเทให้ตนไปจับปลามานั้น แล้วบาปกรรมจะหยุ่งเทใครสองเฒ่าได้ฟังก้าโกรธจึงไม่ยอมกินปลาของพุทโท พุทโทจึงเอาปลาไปย่างแล้วเอาเห็บไว้ข้างฝา

ยังมีเศรษฐีพ่อค้าผู้หนึ่งแท่นยวค้าขายไปตามเมืองต่าง ๆ วันหนึ่งพ่อจัดของลงเรือสำเภาเสร็จ ชักใบเรือเท่าไรเรือก้าไม่ยอมเคลื่อน จึงคิดหว่าจะยังมีคนฝากของไปขายอีก จึงทำให้เกิดเหตุอาเพศ เศรษฐีจึงไปร้องถามตามบ้านจนถึงบ้านพุทโท พุทโทจึงหยิบปลาย่างออกมาฝากไปถวายพระราช เพื่อขอแลกกับเสื้อผ้าเศรษฐีกำรับปาก เมื่อเศรษฐีได้ปลามาแล้วเรือก้าแล่นไป

เมื่อเรือเข้าเทียบฝั่ง ผู้คนต่างดีใจพากันมาเลือกซื้อสินค้ากันถ้วนววย ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่พระราชประทับพระชนม์ โหรทำนายหว่าถ้าแก้ไขได้ทันใน 3 ราตรี พระราชจะปลอดภัย และหมอยาพูดหว่าหากได้ปลาซ่อนอย่างมาแชน้ำมดดอกไม้ละลายกับยาถ้าจะแก้ไขได้ พระมเหสีจึงให้ทหารไปป่าวประกาศหว่าหากผู้ใดมีปลาซ่อนมารักษาพระราชได้ก้าจะให้รางวัลอย่างงาม เศรษฐีเมื่อรู้ข่าวก้านำปลาไปถวาย ครั้นเมื่อพระราชหายประชวร พระองค์ได้พระราชทานเงินและเสื้อผ้าให้แก่เศรษฐี แล้วทรงฝากกลองซึ่งข้างในบรรจุเครื่องประดับสำหรับองค์ไปให้พุทโทผู้เป็นเจ้าของปลา โดยทรงอธิษฐานล้นบุญแฉนตไว้ เพื่อไม่ให้ผู้ใดล่วงรู้และแอบเปิดกลองก่อน

เมื่อเศรษฐีกลับมาบ้านเมืองตน พุทโทก้าวิ่งไปรับด้วยความดีใจเทจะได้เสื้อผ้าใหม่ แต่เมื่อรู้หว่าพระราชทรงฝากกลองมาให้แทนก้าโกรธ ด่าหว่าเศรษฐีเทโกหกหว่าจะเอาปลาไปแลกผ้ามาให้ แต่ในที่สุดพุทโทก้าแบกกลองขึ้นบ้านโดยไม่ได้อะไรกับมัน

ต่อมาเมื่อเศรษฐีจะไปค้าขายอีก ก้าปรากฏหว่าเรือไม่เคลื่อนเทดังเช่นครั้งก่อน คนเรือจึงไปร้องถามหว่าใครจะฝากสิ่งใดไปขายหรือไม่ พุทโทได้ยินแต่ทำไม่สนใจ เศรษฐีจึงจัดข้าวของไปฝากพุทโทแล้วบอกหว่า คราวนี้ถ้าพุทโทฝากอะไรไปแลกผ้า ก้าจะให้ผ้ามาไม่ผิดสัญญาอีก

พุทโทจึงฝากกลองไปแลกผ้า เศรษฐีดีใจแบกกลองลงเรือ แล้วเรือก็แล่นไปจนถึงเมืองหนึ่งซึ่งเจ้าชายแห่งเมืองนั้นทรงพระสุบินหว่า พระองค์ได้พระสังวาล พระธำมรงค์ และพระมงกุฎแห่งดงมารวกับเป็นเครื่องทรงของพระอินทร์ แต่แล้วสิ่งนั้นก็กลับหายไป พระองค์ได้แต่กันแสง โหระหลงทำนายหว่าพระองค์จะได้ลาภใหญ่จากบ้านเมืองไกล แต่พระองค์ก็ยังคงโศกเศร้าและไม่พอพระทัยเมื่อเห็นเครื่องทรงที่มิหว่า ครั้นเมื่อได้ยินนางกำนัลพูดคุยกันกำพิโรธ กระทั่งพระบาท แล้วชักพระชรรค์ออกไปพ้น เพราะคิดว่าพวกนางพูดจาเยาะเย้ยพระองค์ เมื่อพระราชาทรงทราบหว่าพระโอรสเป็นไปเช่นนี้ จึงตรัสปรึกษากับพระมเหสี พระมเหสีก็ทรงคิดว่าพระโอรสถูกผีป่าเข้าสิง จึงได้แต่ทรงปลอบใจพระโอรส เมื่อพระโอรสทูลเล่าถึงพระสุบิน พระราชาก็ทรงถอดเครื่องทรงของพระองค์ประทานให้ แต่พระโอรสไม่พอพระทัยและทูลหว่าตนจะเที่ยวตามหาช่างให้ทำใหเหมือนในพระสุบิน หากหาไม่ได้จะไม่กลับมา

กล่าวฝ่ายเศรษฐีเมื่อจัดสินค้าแล้วก็นำกลองไปถวายพระราชา แล้วกราบทูลหว่าเพื่อนชื่อพุทโทฝากมาถวายเพื่อขอแลกกับเสื้อผ้า เมื่อพระโอรสทรงทอดพระเนตรเห็นกลองก็มีเหตุบันดาลให้พระองค์รู้สึกพอพระทัย จึงได้ทูลขอพระบิดา แล้วนำไปไว้ใกล้แท่นบรรทม และกุศลบันดาลให้พระองค์ทรงเปิดกุญแจยนต์นั้นได้ และทรงพบเครื่องประดับองค์ทุกอย่างตามพระสุบิน พระโอรสทรงชักถามเศรษฐีถึงที่มาของกลอง เศรษฐีก็กราบทูลให้ทรงทราบ พระโอรสจึงประทานเงินให้เศรษฐี และทรงฝากศรพรหมศาสตร์ไปให้พุทโท เมื่อเศรษฐีนำเรือกลับบ้านเมืองมาพบพุทโทก็ยื่นศรให้ พุทโทโกรธมากด่าหว่าเศรษฐีเทโงหกตนเป็นครั้งเที่สอง และหว่าจะไม่ขอพึ่งอีกต่อไป

พุทโทจำใจรับศรมาแล้วทำที่ยกศรขึ้นจะยิงนกกาเล่น ก็เกิดฟ้าแลบ ฟ้าผ่า ท้องฟ้ามีดครึ้มไปหมด พุทโทตกใจรีบเอาศรไปแขวนที่บ้าน เมื่อลองเอาโลหะศรขึ้นพาดสายก็เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นอีก พุทโทจึงได้แต่ถอนศรโดยที่ไม่รู้หว่าศรนั้นมีฤทธิ์

หยุดต่อมาเมื่อเศรษฐีแต่งเรือจะไปค้า เรือก็ไม่เคลื่อนออกจากท่าอีก เศรษฐีจึงจัดข้าวของเสื้อผ้าไปหาพุทโท พุทโทเมื่อเห็นเศรษฐีนำเสื้อผ้ามาให้ก็บอกหว่าตนใครได้เสื้อผ้าของพญาแล้วให้เศรษฐีบอกตนก่อนหว่าพวกท้าวพญานั้นมีหน้าตาเหมือนกับคนทั่วไปหรือไม่ ถ้าเศรษฐีบอกตนก็จะฝากของไป เมื่อเศรษฐีตอบแล้วพุทโทจึงฝากศรไป แล้วกำชับหว่าถ้าครั้งนี้ไม่ได้เสื้อผ้ามาจะไม่ขอพูดกับเศรษฐีอีก เศรษฐีรับศรมาแล้วก็ออกเรือไปจนถึงเมืองพาราณสี

กล่าวถึงท้าวมัทราชผู้ครองเมือง มีพระมเหสีพระนามหว่านางอุบลเทวีและพระธิดารูปงามพระนามหว่านางพิมพา ความงามของพระธิดาเลื่องลือไปทั่ว ท้าวพญาทั้งร้อยเอ็ดหัวเมืองต่างก็หมายปอง แต่เพราะความกลัวเดชาภาพแห่งท้าวมัทราช จึงต้องวางแผนที่จะร่วมมือกันตีและเผาเมืองพาราณสีก่อน แล้วจึงค่อยชิงพระธิดากันในภายหลัง ครั้นเมื่อถึงเวลานัดหมายทักจากร้อยเอ็ดหัวเมือง ก็บุกเข้าเมืองพาราณสีพร้อมกัน ราษฎรต่างตกใจพากันลงเรือหนี ฝ่ายท้าวมัท

ราชกามีพระบัญชาให้ปิดประตูเมือง แล้วให้ทหารรบสกัดทัพเข้าศึกเอาไว้ ท้าวมัทราชทรงพยายามเจรจาถามเหตุผลเพื่อกันยกทัพมา เมื่อทรงทราบหาว่าพวกท้าวพญาทั้งหลายซึ่งเป็นเมืองขึ้น ต้องการตัวพระธิดา พระองค์ก็ไม่ทรงยินยอมเพราะเห็นหาไม่คู่ควร แล้วตรัสบอกให้พระมเหสี และพระธิดาเปลี่ยนเครื่องทรงให้เหมือนกับพวกทาส แล้วหนีปะปนไปกับคนอื่น ส่วนพระองค์นั้น จะขออยู่รักษาเมืองกับเหล่าทหาร

ฝ่ายเศรษฐีซึ่งคิดอยู่ในเหตุการณ์ก็นำศรไปถวาย ท้าวมัทราชทรงรับศรมาแผลงดูจึง ทรงรู้หาครมฤทธิ เพราะโลหะศรที่แผลงไปกลายเป็นไฟและจักรไล่สังหารเข้าศึก เมื่อแผลงไปอีกก็ กลายเป็นน้ำมท่วมและเกิดมีปลาพาเอาพวกเข้าศึกที่จมน้ำมไปกิน เมื่อท้าวมัทราชชนะศึกแล้ว เทวดาก็ก่แปลงเป็นพระพายพัดน้ำมให้แห้งเพื่อให้ท้าวมัทราชได้ทรงพบกับมเหสี พระธิดา และไพร่ ฟ้า เมื่อท้าว มัทราชทรงทราบจากเศรษฐีหาครมฤทธิที่ฟากมา จึงมีพระบัญชาให้จัดเตรียม ขบวนเพื่อส่งพระธิดาไปให้กับพุกโทเพื่อแทนคุณ โดยให้พระธิดาเสด็จไปพร้อมกับเศรษฐี

เมื่อกลับมาถึงบ้านเมืองตน เศรษฐีก็กำทูลให้พระธิดาตั้งพลับพลาที่ประทับรออยู่ก่อน แล้วทูลขอพระบัญชาจากพระธิดาเพื่อนำไปล่อพุกโท โดยวางแผนให้ทหารทำเป็นแข่งเรือพายตาม เรือเศรษฐีไป เมื่อเศรษฐีเรียกให้พุกโทลงมายับพระบัญชาที่ท้องเรือ ทหารก็เข้าจับตัวพุกโทไว้ พุก โทร้องเรียกพ่อแม่ไปพลาง ต่าทอพวกทหารไปพลางจนมาถึงพลับพลา ทหารจึงเข้าไปกราบทูลพระ ธิดาให้เสด็จออกมาชมโฉมพุกโทผู้มีรูปงาม พระธิดาเมื่อทอดพระเนตรเห็นเสื้อผ้าที่พุกโทใส่ก็ ถัสหาไม่คู่ควรกับรูปโฉม จึงทรงให้นางกำนัลนำเครื่องทรงไปเปลี่ยนให้พุกโท โดยให้พาไปอาบ น้ำมาก่อน พุกโทเมื่อได้ยินพวกนางกำนัลพูดคำราชาศัพท์ก็ถามเพราะไม่เคยได้ยินมาก่อน เมื่อ เข้า ใน พลับพลา ทั้งพระธิดา ทั้งนางกำนัลที่มารุมล้อมมากมาย ทำให้พุกโทรู้สึกกลัวจึงไล่พวก นางให้ ออกไป พระธิดาจึงตรัสหา ตนนั้นมาเป็นภรรยาเพื่อแทนคุณที่พุกโทได้ฝากศรไปช่วยเมือง พาราณสีให้พ้นภัย

พระอินทร์เมื่อเห็นหาพุกโทใกล้สิ้นกรรมแล้ว จึงคิดลงไปช่วยเหลือโดยแปลงเป็นตา เฒ่าจันทิก และให้นางสุชาดาแปลงเป็นยายมาลี นำขนมปลากริมไปให้พุกโท แล้วพูดเตือนสติพุก โทหาจงอย่าได้คำติขบไล่พระธิดาเลย เป็นบุญของเจ้าแล้วที่ได้นางมา จากนั้นสองตายายแปลง ก้าววยพรให้พุกโทมีความสุขแล้วก็จากไป ครั้นรุ่งเช้าพระธิดาและนางกำนัลต่างสังเกต เห็นหาพุกโทมีที่วงศ์ที่รักษาที่ผิดไป คือ ยอมที่จะชวนพระธิดาและร่วมเสวยอาหารด้วย อีกว่าจ่า ก้าไพเราะ อ่อนหวานผิดจากวันก่อน ๆ เหล่านางกำนัลก็พากันติใจ

ฝ่ายพระอินทร์ได้เรียกประชุมเทวดา นางฟ้า เพื่อจัดงานรับขวัญเจ้าพุกโทกับพระธิดา โดย ได้เนรมิตสิ่งต่าง ๆ ไว้พร้อมสรรพ แล้วเชิญทั้งสองมานั่งแท่นรับพร แล้วพระอินทร์จึงกลับขึ้นสวรรค์ เจ้าพุกโทและพระธิดาพินพาท้าครองคู่กันอย่างมีความสุข เหล่าไพร่ฟ้าก็พากันสรรเสริญยินดี

44. เรื่อง บ่อน้ำมทิพย์ศักดิ์สิทธิ์

ณ วัดสมัยคงคา (วัดบน) แห่งนี้ ยังมีบ่อน้ำมทิพย์ศักดิ์สิทธิ์อยู่อีกบ่อหนึ่ง บ่อน้ำมทิพย์ศักดิ์สิทธิ์สร้างขึ้นมาเมื่อสมัยหลวงพ่อดองคำหรือหลวงพ่อยอด ข้าพเจ้าผู้เขียนได้สืบหาประวัติการณความเป็นมาจากท่านผู้เฒ่าผู้แก่ คนสมัยก่อน ๆ เที่ยงมีชีวิตอยู่ ซึ่งผู้เฒ่าผู้แก่เหล่านั้นก็ได้พูดและบอกเล่าเหมือน ๆ กันหว่า เมื่อท่านเกิดและจำความได้มีก้าได้บ่อน้ำมศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้อยู่แล้ว

บ่อน้ำมทิพย์ศักดิ์สิทธิ์นี้ ก่อสร้างด้วยแผ่นอิฐดินเผาสีแดงทั้งหมด ชาวบ้านต่างก้าเรียกชื่อบ่อน้ำมนี้หว่า "บ่ออิฐ" ตามชื่ออิฐที่เอามาสร้างบ่อน้ำมทิพย์สร้างด้วยอิฐดินเผาทั้งหมด

บ่อน้ำมอิฐเป็นทิพย์ศักดิ์สิทธิ์มาก นับถือกันมาเป็นเวลาช้านานมาแล้วหลายชั่วอายุคน ถ้าหากใครเจ็บไข้ไม่สบายทั้งร่างกายและจิตใจ ป่วยเป็นโรคร้ายต่าง ๆ ถูกผีร้ายเข้าสิงสู่ถูกคุณไสย์เมื่อได้อาบน้ำม และดื่มน้ำมจากบ่ออิฐน้ำมทิพย์ศักดิ์สิทธิ์นี้แล้ว โรคภัยทั้งปวงก้าจะทุเลาและหายไปได้อย่างน่าแปลกประหลาดมหัศจรรย์ เป็นยิ่งนัก ยังได้มีตำนานเล่าขานสืบเนื่องกันมาช้านานกระทั่งถึงปัจจุบันนี้หว่า "ครั้งหนึ่งเกาะพะงันได้มีใช้น้ำมระบาดเกิดขึ้นไปทั่วทั้งเกาะ โรคใช้น้ำมนี้ในสมัยนั้นยังไม่มียาที่จะรักษาให้หายได้ คนในเกาะที่ป่วยเป็นโรคนี้ ได้ตายกันเป็นจำนวนมากแต่ก้าเป็นเท่น่าประหลาดพวกชาวบ้านที่หยุดใกล้ ๆ กับบ่ออิฐ เทใช้น้ำมบ่ออิฐไปอาบและดื่มหยเป็นประจำ ไม่ได้ป่วยเป็นโรคนี้ พวกชาวบ้านเกาะพะงันที่หยุดหมู่บ้านอื่น ๆ เมื่อได้ทราบข่าวเช่นนั้นก้าได้พากันมาเอน้ำมจากบ่ออิฐไปอาบและดื่มกิน โรคภัยเหล่านั้นก้าได้ทุเลาเบาบางและหายไปเ็นที่สุด ก้าเป็นเรื่องเท่น่าประหลาดมหัศจรรย์เป็นยิ่งนัก

45. เรื่อง นิทานปาดำ

นิทานปาดำอยู่ในตำบลประสงค์ อำเภอกำแพงแสน ถ้าหากท่านเดินทางขึ้นเหนือโดยขบวนรถไฟ ท่านมองไปทางทิศตะวันตก จะเห็นเขาประสงค์ยาวเหยียดขนานกับทางรถไฟ ประมาณ 3 – 4 กิโลเมตร แต่ทางทิศตะวันตกบนประสงค์มีป่าหยาบบ้างหนึ่ง ซึ่งชาวบ้านได้บุกสร้างถางพง แต่น่าแปลกประหลาดหยาบบ้างหนึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ เหนือป่าย่อยดงไม้ในป่านี้ เสมอราบเรียบไปหมด ไม่มีน้ำเป็นร่องตื้นๆ คนแก่เล่ากันมา

ป่านี้เป็นป่าที่อาถรรพ์เพราะเป็นป่าของคนธรรพ์ คนธรรพ์หมายถึงเทวดาพวกหนึ่ง คนธรรพ์นี้วันดีคืนดีจะปรากฏให้เห็นเฉพาะผู้มีบุญต่อนั้นการคมนาคมไม่เจริญเหมือนสมัยนี้จะมีแต่ทางรถไฟเท่านั้นแหละที่คนจะสัญจรไปมาได้ เพราะรถถ้าไม่วิ่งเหมือนเดี๋ยวนี้ วันหนึ่งถ้ามีสอง ขบวน ถ้าปรากฏหยาบบ้างหนึ่ง เดินทางมาจากเชียงใหม่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มาจำเริญเขาพนมแบกแล้วก้าวขึ้นรถไฟไม่ทัน เขาก็ต้องเดินกันตามทางรถไฟมาทั้งวัน แล้วถึงการเดินทางท่านก็เห็นแล้วว่า การเดินทางรถไฟจะติดก้นหิน ไหนจะต้องข้ามโค้งสารพัด การเดินทางจึงชักช้าเป็นธรรมดา ถ้าพอดี การเดินทางก็มาถึงเขตป่าดงหมิงบ้านเราเรียกหา พลบค่ำ หรือหมิง ถ้าพอดีเหลือบไปเห็นปาดำนี้เห็นเกิดเป็นนิมิตอันดีของพวกคนธรรพ์ ให้เห็นเป็นพวกหมู่บ้านมีไฟรุ่งตาม พวกโนราห์แะในหมู่บ้านนี้ทำให้เขาตลกคึก โดยไม่คิดค่าราชโอรสต่อไพร่ ถ้าพอปรากฏว่าเป็นหมู่บ้านมีคนมาก บ้านช่องสะอาดสะอาด สดงามถ้าโนราห์ตั้งวงรำในหมู่บ้านนั้น ถ้าปรากฏว่า สาวหนุ่ม พ่อแม่ เด็ก แก่ มาดูกันเต็มไปเสียหมดจนสว่าง โดยรับอาหารจากผลไม้รู้สึกหวานกินแล้วอึดใจ พวกโนราห์ก็ตั้งใจต่อนั้น ที่ละกลกลับหัวรุ่ง พวกโนราห์ก็ลาชาวบ้านซึ่งมีหน้าตาอ้วนแอ่นใสสะอาดสะอาดรู้สึกหวานชื่นชม ของลักษณะของชาวบ้าน พวกสาว ๆ คนแก่ เดียดกระสอบเต้านด้วยใบเตยใส่หมิ่นกันมาทุกคนแล้วบอกว่าไม่มีไพร่ ในราตรีที่รำกันมาคืนหนึ่ง นอกจากหัวมัน โนราห์ไม่เต็มใจรับ เพราะหัวมันนอกจากเอาไปแกงส้มแล้วไม่รู้จะเอาไปทำอะไรหุงหาอาหารกินกัน ถือว่าหม้อข้าวหยาบบ้างแล้ว

จากนั้นถ้าออกนอกเขตบ้านกำเลยทั้งกันหมดคนนอกจากตัวตลกตัวเดียวเท่านั้นเสียตลก ไว้สัก 2-3 แ่ง เอาไปให้เมียทึมน้ำมพริกให้ห่อหุ้มที่ใคร ๆ หัวเราะหาว่า ทึมน้ำมพริกใส่หัวมัน คงจะห่อหุ้มกันพิลึก ถ้าเดินกันมาคุยกันมาเรื่อยๆ ถ้าพอดีหันไปแลอีกที่หยาบบ้างหนึ่งใหญ่โต ชักเป็นป่าทึบ ชักสงสัยแปลกใจถ้าพอดีนายหล้าซึ่งเป็นอิสลามแลควายหยาบบ้างหนึ่งมาแต่ไหนกันเมื่อคืนรำที่ไหน นายโรงบอกหาว่ารำที่หมู่บ้านนั้นแหละไปแลไม่เงอะหยาบบ้าง นายหล้าก็บอกว่ารำที่ไหนรำนั้นรำให้ให้ถึงแลหรือ บอกหาว่ารำคืนนั้นจริง ๆ แลละ แล้วทำไหม ตาหล้าไม่ได้แลหรือหยาบบ้าง ไปรำให้

ในป่าด้าเหลามีทั้งเงี้ยว เชื้อยเข็บใคร ถ้าไม่กล้าเข้าไปอะ แล้วเขาให้โหรมามั่งเหลาอะ ตัวตลกบอกหวานเขาให้หัวมันมา ให้มาราล้าแต่พวกเราไม่เอา จานเอาไปให้เมียที่ม่น้ำมพริกแลล็กแท่ง พอยกออกดูปรากฏว่าเป็นรูปทองคำเทหนัก พอเห็นเป็นทองคำ เป็นรูปหัวมันทองบริสุทธิ์ทีเดียวคนกำโฮ้ถ้ารู้หัวมันคือทองคำ ถ้าเลยสุขใจได้กำวิ่งกลับไปทีเดียว กำวิ่งเทกลับเททั้งหัวมันไว้นอกบ้าน เมื่อไปถึงไม่ปรากฏโหรหนทางที่เดินมาถ้าราบเรียบล้วน แต่หนามมั่งโคลนน้ำมจะอะและฝูงลิงฝูงช้าง เต็มกันไปหมดกำอะ กลับมาแต่ตาหล้าในป่าด้าไม่มีใครหาญเข้าไปไม่ อะ นี่แน่ดังเดี๋ยวนั้นะเสียดายความอาธรรพ์นั้นไม่มีแล้ว แต่เมื่อก่อนใครเข้าไปจะถูกผีป่าทำให้จับไข้ ลั่น ไข้ป่า อาธรรพ์แท้จริงไม่มีอะไร แท้จริงคือใช้มาลาเรียนั่นเอง ยอดไม้ที่สูงลมเทหวนมาจากเขาประสงค์แล้วกำหวนกลับทำให้เกิดเป็นลมหมุนยอดไม้ที่สูงหยุดขึ้น กำเกิดหักพับลง แล้วเดี๋ยวนีปรากฏหว่าคุณหมอจำเนียรให้พวกกล่าวประมาณ 105 -150 คน เข้าไปถางทำเป็นนาไปหมดแล้ว ไม่เห็นพวกกล่าวหรือใครเป็นอะไรไปสักคน เดี๋ยวนีป่าด้ากำมีเพียงกระจับเดียว เทเป็นเทสงวนของชาติ กลายเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ ซึ่งหยุดทางทิศตะวันตก

46. เรื่อง จอจเวร

เรื่องนานมาแล้วในเมืองจีน มีเศรษฐีคนหนึ่งเป็นเศรษฐีชาวนา มีนาจำนวนมาก ในนาของเศรษฐีกำมีภูเขาโละหนึ่งเขานั้นมีถ้ำ ในฤดูน้ำมวันหนึ่งมีปลาหมาตัวหนึ่งขึ้นมาจากน้ำมแท่นเล่นน้ำมละเลงเข้ามาในถ้ำในภูเขาในนาเศรษฐีนั้นแหละ อารามเทเขาไปหยูในถ้ำในหมู่ญาของเศรษฐีนั้นสนุกสบาย อาหารการกินอุดม หลงเล่นหยูนานจนหมดฤดูน้ำม เมื่อออกมาจะกลับแม่น้ำม กลับไม่ได้น้ำมแข็งแข็งหมด ข้าวในนาของเศรษฐีกำเริ่มสุก ต้นข้าวกำแห้ง จะเลื่อนลงไป ในแม่น้ำมกำกลัวเมือกเทตัวแห้งหมดเสียก่อน ไม่ทันจะถึงแม่น้ำมตัวจะค้ำตายหยูในนาของเศรษฐี จำเป็นต้องหลบตัวเข้าไปหยูในถ้ำตามเดิม รอเพื่อเวลาน้ำมหลากมาในฤดูหน้าจะออกไป แล้วกำเข้าไปหยูหลบซ่อนหยูในถ้ำ ด้วยความอดอาหาร ในถ้ำน้ำมแห้งหมดเหมือนกัน กำเลื้อยออกมากินข้าวของเศรษฐี แต่เศรษฐีนั้นไม่เคยมีโละเลย อยากจะได้โละแต่กะไม่ได้ เวลารวันหนึ่ง ๆ ให้ไพร่ ๆ มาตรวจจรมท้องนา กะพบหว่ามีเทปากถ้ำนั้นมียอยสัตว์ออกมา กินข้าวเป็นจำนวนมาก กลับมารายงานกับเศรษฐี เศรษฐีกำให้บ่าวไพร่ไปด้อมดูหว่าสัตว์อะไร เทออกมากินข้าว บ่าวไพร่กำด้อมดูหยูเห็นปลาหมาตัวนั้นแหละออกมาจากถ้ำ มากินข้าวแล้วกำหลบเข้าไปซ่อนหยูในถ้ำ กะมารายงานกับเศรษฐี เศรษฐีกำพาบ่าวไพร่ไปจับปลาหมาจะฆ่า เข้าไปในถ้ำพบปลาหมาทำท่าหว่าจะฆ่าปลาหมา ปลาหมาร้องขอชีวิต อย่าเพ็งฆ่าข้าพเจ้าก่อนเลย ข้าพเจ้าขอชีวิตไว้สักชั่วครารวก่อนหนึ่งเถอะ ปลดปล่อยเวลาน้ำมหลากขึ้นมาใหม่ แล้วข้าพเจ้าจะออกมาจากถ้ำไปแหละในขณะนี้ไม่ไปได้อไม่มีน้ำมไปแล้ว จำเป็นจะต้องรอหยูในถ้ำถึงฤดูหน้าหลากแล้วกำจะไปขอชีวิตด้วยเถอะ เศรษฐีนั้นกำเป็นเศรษฐีใจบาปไม่ยอมให้หยู เพราะถ้าให้หยูจะกินข้าวเรื่อย จำเป็นต้องฆ่า กำใช้ ญูเกาทัณฑ์ยิงปลาหมา ปลาหมาถูกเจ็บปวดแล้วกำนั่งจอจเวรหว่า จะต้องล้างผลาญเศรษฐีนี้ให้ จิบหายให้ได้ ในเมื่อตายแล้วกำไปจุติเกิดในท้องเมียเศรษฐี เมียเศรษฐีกำมีท้องขึ้นมา ได้เวลาเกิด ด้วยอำนาจเวรเทปลาหมาจอจ พอเกิดออกมาถึงกำร้องไห้ไม่มีเวลาหยุด จนทำอย่างไรพีเลี้ยงไหรมาปลอบกำไม่หยุดร้องไห้ จะเอาแก้วเอามาตอยตอยแหกกกราวๆ แล้วกำนั่งไปได้ชั่วครารวหนึ่ง พอเสียงแหกกกราวๆ เจียบแล้วกำร้องหลาวตอยหยูอย่างจนหมดไห อ่าง ถาง ไห ไหรตอยหมด นีมาถึงผ้าแพร ผ้านั้นกำเอามาฉีกพอฉีกกราวกำนั่งไปชั่วครารวหนึ่ง ฉีกกันหมดผ้าบ้านเศรษฐีจนเวลาเด็กโตขึ้นมารู้จักหัวกับเพื่อนได้ เทบ้านเศรษฐีมีสระหยูสระหนึ่ง สระนั้นไว้อาบน้ำม แต่ฤดูนั้นฤดูหนาวแม้ใครอาบน้ำมในสระแล้วกะทำน เด็กชายโละเศรษฐีไปขนเอาเงินเอามาหหวานลงในสระให้เพื่อน ๆ เด็ก ๆ ลงไปดำเอาเงิน พวกเพื่อน ๆ กำทำนงก ๆ ฮักๆ ตัวเองกำดีใจหว่าเราะได้ พอเพื่อน ๆ หายทำนกำบเงินหมดแล้วกะไปเอามาอีก หหวานลงไปอีก หหวานลงไปอีก หหวานจนเงินหมดทองหมดในคลัง พอเงินทองหมดในคลังแล้วมันกำบันดาลตายเสีย เศรษฐีเป็นอันหว่าไม่ได้พึ่งพาอาศัย เรี่ยวแรงเลย เด็กผู้ชายคนนั้น

47. เรื่อง ออกตัณญ

แต่ก่อนมามีเศรษฐีคนหนึ่ง โละขายคนหนึ่ง โละขายนั้นคือร้านไม่ฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ พ่อแม่จะตักเตือนสั่งสอนเท่าไรก็ไม่เชื่อฟังจนพ่อแม่โกรธ เนรเทศออกจากบ้าน ไปเที่ยวอาศัยชาวบ้าน เขากินยวนานจนเวลาหนึ่ง ไปแคว่ตีก้างแห่งหนึ่ง ตีก้างนั้นมีชายหยา 4 คน นั่งหันหน้าเข้าหา ไม่ได้พูดจาปราศรัยอะไรกัน สีนํารอยยิ้มไม่มีเลยทั้ง 4 คนนั้นแหละชายหนุ่มคนนั้นก้าวเข้าไปหา แล้วถามถามตอนมาหยาที่นั่นแล้วหรือตาก้าบอกหยา หยาแล้วเท่านั้นแหละแล้วเขาก็จะบอกหยาเขาพลอยอาศัยด้วย เขาถูกพ่อแม่ไล่ออกจากบ้านไม่มีที่พึ่งที่อาศัย ทั้ง 4 ชายนั้นหยาได้แต่ต้องช่วยปฏิบัติเราด้วย ของสมบัติพัสถานของเรามีไปเหอในตีก้น เงินทองแก้วแหวนกำมีมาก เด็กหนุ่มนั้นก้าบอกหยาเราพลอยหยาและพลอยใช้กัน กะตา 4 คนนั้นให้หยาคนหยาจะมาช่วยกันจ่าย ชื่อข้าว ชื่อของชื่ออาหารให้เป็น คนรับใช้ของ 4 คนนั้นแหละหยาคน คั้นหยาด้วยกันมา ตา 4 คนนั้นบอกหยาเจ้ามาหยาอยู่กับเรานี้ก้านานแล้วยังไม่ได้บอกความลับให้ ความลับมีหยาอย่างเดียว คือ เทประตูด้านหนึ่ง ประตูด้านนั้นอย่าไปแตะต้องเป็นอันตรายถ้าแตะต้องเข้าไปแล้ว จะไม่มีความเบิกบานใจ จนไม่มีความสุขเลยตลอดชีวิต ชายหนุ่มนั้นได้เสร็จแล้วนึกในใจหยาเราจะต้องปฏิบัติตามไป เพราะตาคนนี้เราสังเกตแล้วไม่มีรอยยิ้มกันเลย มานั่งก้าหยาได้ ชม ๆ ชาน ๆ กะหยา กับตา 4 คนนั้นแหละ นานจนตา 4 คนนั้นตายไปหมด แกก้าหยาในตีก้นคนเดียว ต่อมาก้านึกเอะใจ หยาเรื่องเทตา 4 คนนั้นสอนไว้นั้นหยา อย่าให้เข้าไปแตะต้องประตุนั้น ประตุนั้นจะเป็นอย่างไร อยากรู้สักครั้งเทหนึ่งเข้าไป แต่พอแลเห็นถอยออกมาได้หยา ตาสั่งหยาอย่าแตะต้อง กลับออกมาเสีย ครั้งเทสองเข้าไปแต่หวานั่งคิด แล้วก้านึกได้หยาตาสั่งหยาอย่าแตะต้อง ถอยออกมาเสีย พอสามเข้าไปเกือบชิด แล้วกะนึกได้หยาตาสั่งหยาอย่าแตะต้อง ถอยออกมาเสีย พอครั้งเทสี่สะกดจิตใจอารมณ์ไว้ไม่หยาแล้ว จำเป็นต้องแตะต้อง พอเอามือไปแตะต้องปุ้มก้าเลื่อน เลื่อนประตูเปิดปราดเข้าไป เป็นถนนใหญ่ทางลึกลงไป ถนนนั้นโรยโปรยไปด้วยทรายเงิน ทรายทอง ทรายแก้ว สามอย่าง เป็นของประหลาดมหัศจรรย์ แล้วชายหนุ่มนั้นก้าเดินไปตามถนนนั้นอย่างสบายเลยทีเดียว ลงไปถึงริมทะเล แกไปถึงริมทะเลนั้นก้ามีครุฑและนกใหญ่ตัวหนึ่งมาเจียวพาเข้าไปในกรงเล็บ พาไปปล่อยไว้ในเกาะแห่งหนึ่ง เกาะนั้นไม่มีผู้คนเลย มีแต่ป่าทึบ พอปล่อยไว้น้ำมก้าสูญหายไป เพื่อนแกก้าสงสัยหยาเราต้องตายในหมู่เกาะนี้แน่ จำเป็นจะต้องออกไปหยาริมฝั่งคอยเรือโดยสาร กะเอาผ้าไปทำธงปักเป็นกรุยหยามีคนหยาให้เข้ามาช่วย พอรุ่งขึ้นอีกวัน ก้ามีเรือขบวนหนึ่งลาก็ลาก็ไม่รู้เรื่องมามากแหละ มาถึงกะวังตรงเข้ามาเกาะ มาถึงคนกะกรูกันลงมา คนเท่งมานั้นเป็นทหารทั้งเพ มาถึงกะช่วยกันจับคนนั้นแหละเอามาอาบน้ำมผลัดผ้า

เครื่องทรงกันเป็นอย่างดีทีเดียว แต่งรูปกษัตริย์ไปเลยแล้วกะพาขึ้นเรือมาแล่นกลับไปเมือง พอจอดเข้าแค่ท่าเรือ ก็มีทหารตั้งแถวรับหยุดทั้งสองฝากช่วยกันขึ้นวอคนหาบขึ้นไป เพื่อนกะสงสัย หวาใจเรานี่เป็นอะไรทำไมมีคนหาบกันไปหนักหนา มีขบวนแหกันไปหนักหนามีขบวนแหแลมีทหารมีเฝ้ารับเสด็จกะพาเข้าไปในพระราชวัง ก็มีพระนางคนหนึ่งออกมาต้อนรับแล้วกะพาขึ้นบัลลังก์เป็นราชาภิเษกไปเลย แล้วเพื่อนกำถามหาเหตุผลคนใดที่จะได้ทำอย่างนี้ นางกำเล่าความจริงให้ฟังหาเมืองนี้เป็นเมืองแม่หม้ายผู้ชายแม้คนเดียวกำไม่มี แต่เสียงบุญวาสนาไว้หว่าถ้ามีผู้ที่เป็นชายมาอยู่ในเมืองนี้สักคนหนึ่งให้พระมิ่งกายสิทธิ์ดังขึ้นใน พระราชวัง กำเมื่อคืนวานนี้แหละพระมิ่งดังขึ้นในพระราชวัง กำตามนิมิตความหมายหว่าให้ไปเฝ้าจะพบผู้ชาย แล้วจะเอามาราชาภิเษกเป็นพระเจ้าแผ่นดิน กำได้สมหวังตามความคาดหวังแล้วเพื่อนกำหา เรื่องราชการแผ่นดินไม่เคยหว่าไม่เคยรู้เรื่อง บอกหว่าไม่เป็นไรรยังหาราชการนั้นเขาเป็น ผู้หาราชการเองเป็นแต่กษัตริย์ครองอยู่เฉย ๆ ให้เป็นผู้ชายกำแล้วกัน นอกนั้นเป็นทหารกำแล้วกัน เป็นหญิงทั้งเพเท่าเห็นกำไปรับท่าน ทหารเทไปรับท่านนั้นกำเป็นหญิงเฝ้าตั้งรับหยุดบนแถวกำเป็นหญิง เป็นหญิงล้วนไม่มีชาย เมืองแม่หม้ายกำได้เป็นกษัตริย์ครองเมืองแม่หม้ายอยู่ พระนางกำบอกหาเวลาเข้าบรรทมนางกำบอกหาจะมีประตูลับหยุดแห่งหนึ่ง อย่าเข้าไปแตะต้องเป็นอันขาด ถ้าไปแตะต้องจะมีความทุกข์ไปจนถึงวันตาย กษัตริย์องค์นั้นกำเชื่อมั่งไม่เชื่อมั่ง หยุมาวันหนึ่งกำนึกสงสัยขึ้นมาอย่างแรงหว่าตา 4 คนผู้บอกหาหาว่าแตะต้องจะอันตราย เมื่อเราแตะต้องประตูเปิดรับขึ้นมาเราเปิดให้เราเดินมาพบผัวพบเมียเข้าเป็นเจ้าแผ่นดิน ที่นี้ต่อไปข้างหน้าจะมีสุขไปหว่านี้ ไม่รู้จะเป็นอย่างไรความสุขในข้างหน้าความสุขนี้เป็นแค่เพียงเจ้าแผ่นดิน ข้างหน้าจะสุขยิ่งกว่านี้ นางจึง หวงแหนนั้ไม่ให้เราพบเราปะ ได้โอกาสแล้วกำไปแตะต้องประตูนั้นเข้า พอแตะต้องประตูประตูกำเปิดออกกำมีถนนทรายเงิน ทรายทอง ทรายแก้ว อย่างแคหว่ามาก่อนนั้นแหละ กะไปสู่ปากทะเลอีก เพื่อนกำได้ไปตามถนนอีกไปหาเลพอไปถึงฝั่งทะเลกำมีครุฑใหญ่พาเข้าไปแล้ว พาไปไว้ที่ตึกขาวตามเดิม แล้วไปแตะต้องประตูเท่าไรกำเปิดไม่ออกแล้ว ที่นี้กำไม่มีรอยยิ้มจนเท่าวันตาย

48. เรื่อง นายแรง

ป้ากับลุงเป็นคนร่ำรวยแต่ไม่มีโละจึงไปขอโละแก่เทวดา หวาก็โละแก่คนเทวดาก่า ให้มาเกิดเขาชื่อหา นายแรง เพราะมีกำลังดีหยาตั้งแต่เล็ก ๆ กินข้าววันละหม้อ ใหญ่ขึ้นมาวัน สองหม้อ หยามากินวันเป็นถึง พ่อแม่หาไว้ไม่ได้แล้วทำพิธีสักที่กำคิดกันหา พ่อเคิบใหญ่กำพา ไปปล่อย วันหนึ่งพ่อจึงชวนไปเที่ยวบนเขา ไปถึงหน้าเขาพ่อกำบอกให้ยืนหน้าเขา ฝ่ายพ่อกำขึ้น ไปอีกไปถึงกำโคนยางลงยุบให้มันตายอย่าไว้เลย พ่อกำบะหันหน้าไม้ยางลงโครมเสียงเจียบกริบ พ่อหาตายแล้วไม่ต้องไปแล จึงแบกขวานกลับบ้าน มาถึงบอกเมียหาเสร็จแล้ว เมียกำบอกหา พ้นทุกข์เสียที เมียกำเข้าไปดับข้าวกินพอนั่งกินหยา โละกำถามหา พ่อหาอย่างตั้งตรงไหน พ่อกับ แม่กำตกใจจึงบอกหาวางข้างบ้านนั้นแหละ มันกำโยนโครมลงไปทั้งต้น ทำให้สิ่งของข้างบ้านเสีย หายมากมาย แล้วมันหาเนือยข้าวแล้ว พ่อกำเรียกไปกินแต่กำไม่อ้อมเพราะหาไม่หุงเผื่อ พ่อกับแม่ กำนอนคิดหาทำพิธีสักที่ถ้ำเลี้ยงไว้จิบหายหมด จึงใช้ให้ไปตี ๆ หา ให้ไปเที่ยวมั่งได้จนเพื่อน ฝ่ายโละกำดับไปโดยไม่รีหาพ่อกำแมอีก พ่อออกไปกำไปจนเพื่อนมีชื่อหา ทำยกันชวน ไบหู ราชัน ชีมู่มา กอบเคิบ รวมเป็นห้าคนกำชวนกันเดินทางไปเรื่อย ๆ ไปถึงคลองเป็นท่าเรือจอด มีต้น ยางหนึ่งต้นชวนกันลงไปอาบน้ำม พ่ออาบน้ำมเสร็จแล้ว นายแรงกำขึ้นก่อนหาตากผ้าตรงไหน จึง คิดหาไปจ้างต้นยางลงโครมตากผ้าไว้ แล้วกำชวนกันแอบต้นยางจนหาผ้าแห้ง ผ้าไม่ทันแห้งกำ มีเรือสำเภาเข้ามาในคลอง มาถึงกำทอดโครมติดเข้ากับพุ่มยางนั้น หมอกำไปเกี่ยวกับต้นยาง นาย แรงจึงคิดหาชวนกันสาวผ้าให้เสร็จแล้วปล่อยต้นยางให้ขึ้นเพราะนายแรงจับไว้ นายแรงกำปล่อย กราวขึ้นไป เรือสำเภากำขึ้นไปหยาบนยอดยาง คนในเรือร้องโอย ๆ พวกสุช่วยเราทีละ นายแรงหา สุให้โหระ พวกเรือสำเภาหาเราให้กินข้าวสักม้อ นายแรงจึงช่วยค้อมลงมา ลงมากำช่วยกันจัดเรือ เสร็จจึงหุงข้าวเลี้ยงนายแรง พวกเรือหุงข้าวสามกะทะกำไม่อ้อม พวกเรือหาอายุยากินจริง ๆ ไม่ ไหว ๆ เราหุงไม่ทัน เอาแหละพวกสุพอดะเราสิ้นสารตั้งสอบหนึ่งแล้ว จึงใช้ให้ไปกำกันชวนกันไป และเดินคิดหาทำพิธีจะได้เรือพั้นนั้นสักลำได้เที่ยว มันกำเดินคิดไปเรื่อย ๆ กำหาเออเรายัง ครบแล้ว ทำยกันชวนกำยัง ไบหูราชันกำยัง ชีมู่มากำยัง กอบเคิบกำยัง จึงชวนกันทำเรือ ทำยกัน ชวนหาว่าง่าย เรื่องซุดเรือซุดเอง เพราะทำยกันเป็นชวนปลีเราแย้ขาด ๆ กำหมด นายแรงหาอย่าง ลงต้นหนึ่ง กำจัดทำเป็นเรือใหญ่โต ทำเสร็จกำเอาลงคลองได้เอาลงเล นายแรงเป็นผู้ลากลงคลอง แล้วกำเรียกเพื่อนลงเรือ ไบหูราชันนั่งปละหัว ถัดมาชีมู่มา กอบเคิบ นายแรง ทำยกันชวนลง หลังเพื่อน ลงถึงมันผุดแย้ กำเรือลู่แหละ พ่อเรือลู่เข้ามานายแรงหาทำพิธี ชีมู่มาหาอย่า กลัวเราหาเอง ควักชีมู่หาจนแน่นกำเอาเรือออกเล ทุกคนหาทำพิธีออกเลแล้วเรือไม่ไป ไบหูราชันหาอย่ากลัวเรานั่งชักไบหูออกด้านลมเรือกำไปเอง คราวนี้ทำยกันชวนหาว่าง่ายทำยกัน

เราเองเอาท้ายหย่อนลงทำกูด เรือกำไปได้ออกไปจวนพวกเรือหาปลาเต็มลำ นายแรงกำขอปลาเขาทำให้ จึงให้กอบเติบไปกอบเอามาสักกอบสองกอบ พวกเรือหาเอาตะจะสักเท่าไร กอบเติบเอาเกือบหมดลำเรือ พวกเรือหาไรกอบอย่างนี้ เมื่อได้ปลากำชวนกันไป ไปถึงเมืองหนึ่งจึงขอเข้ากินข้าวโดยให้ชาวบ้านเขามาเอาปลาไปกำทำไม่ตริก ชาวบ้านกำหุงให้กินมันหว่าไม่พอ ชาวบ้านหว่าจะหุงเท่าไรนี้กำหมดสารเป็นดังแล้วมันหว่าพอกำพอ ชาวบ้านกำปรึกษากันหว่า เลี้ยงไม่ไหวเข้าไปบ้านไหนกำใช้ให้ไป กำชวนกันหว่าเราไปให้พันนี้ ไม่ไหวเข้าไปบ้านไหนเข้ากำอีก จึงชวนกันทำนาหว่า ให้นายแรงถอนต้นไม้ ท้ายกันชวนไถ แต่กำคิดหว่าไม่มีข้าวปลาระ นายแรงหว่าเรากำชวนกอบเติบไปขอข้าวปลาระจึงชวนกันไปขอเรือนกอบสองกอบ กอบเติบกำกอบที่มาก ๆ ชาวบ้านหว่าให้หว่าไม่ได้ไปหว่าที่ไหนกำเสียหายหมด ชาวบ้านกำชวนกันอีกหล่าว ตกลงหว่าทั้งห้าคนเข้าไปบ้านไหนไม่ได้

49. เรื่อง นายพัง

นานมาแล้วมีเด็กชายผู้หนึ่งเป็นเด็กกำพร้าพ่อแม่แต่แม่ เด็กชายผู้นั้นเขาให้นามหว่า นายพัง นายพังผู้นี้ใหญ่ด้วยแม่มาจนแม่แก่ชราปางตายแล้ว เมื่อใกล้จะตายทำให้โอวาทแก่นายพังผู้บุตรหว่า เมื่อแม่ตายแล้วเจ้าจงหาผู้ใหญ่เป็นเทพีง นายพังได้ฟังคำดังนั้นแล้วกำจัดจำใส่ใจไว้ แต่หาต้นนิชฐานแน่นอนไม่หว่า ผู้ใหญ่เทแม่สิ่งนั้นเป็นผู้ใหญ่ชนิดไหน จะใหญ่ด้วยอำนาจราชศักดิ์หรือใหญ่ด้วยร่างกาย นายพังไม่ได้สนใจ สนใจแต่หว่าเป็นผู้ใหญ่เท่านั้น เมื่อแม่ดับชีพไปแล้วกำช่วยกับชาวบ้านช่วยกันลงศพบดผีเสร็จแล้ว นายพังกำถือเอาคำโอวาทของแม่ ออกเดินทางหาผู้ใหญ่ที่เป็นเทพีงต่อไป แทยวไปทุกบ้านทุกเมืองยังไม่พบผู้ใหญ่ เทนี้มาจะกล่าวถึงในเมืองแห่งหนึ่งเมืองนี้พระเจ้าหุหวัหรือพระเจ้าแผ่นดินชอบดื่มเหล้า เมื่อดื่มเหล้าเมาเข้าแล้วอาจจะใช้ให้ทหารหรือผู้ที่มีอำนาจต่าง ๆ ทำเพชต่าง ๆ แม้กระทั่งบ้านเมืองฉิบหายกะไม่หว่า ในเวลาหนึ่งพระเจ้าหุหวัเสวย น้ามจันท์นั้นแหละเหล้าเหล้า เรียกว่าน้ามจันท์ แล้วกะเมา เมาแล้วกำรับสั่งให้นายข้าง นายข้างนั้นรักษาข้างเผือกหุหวัหนึ่ง ข้างเผือกนั้นเป็นข้างพลาย แล้วกะมาหน้าพระที่นั่ง แล้วกำรับสั่งให้นายข้างปล่อยข้างให้แทงกำแพงเมือง แต่พระยาข้างเผือกตัวนั้นเป็นพระยาข้างแสนรู้มานึกในใจหว่าถ้าทำลงไปตามกระแสพระราชดำรัสหรือรับสั่งของพระเจ้าแผ่นดินนั้น บ้านเมืองต้องฉิบหาย แล้วจะเสียพระราชทรัพย์เป็นอันมาก เทจะต้องซ่อมแซมทีหลังนั้น คั้นไม่ทำพระเจ้าหุหวัโกรธ เห็นหว่าพระยาข้างขัดรับสั่ง แล้วให้เอาไปไปล่าหลักไว้กลางแดดกลางฝนทรมาณไม่ให้กินน้ำกินหญ้า พระยาข้างนั้นกะทูลเพื่อหว่าพระเจ้าหุหวัหายมีนหายเมาแล้วจะได้สติได้ปลดปล่อย แต่พระเจ้าหุหวันั้นไม่ออกคำสั่งอำมาตย์ผู้หนึ่งผู้ใดให้ปลดปล่อย ให้คงทนทรมาณกลางแดดกลางฝนนั้นแหละ ในขณะที่นั้นได้มีนายพังผู้นั้นแหละเดินแทยวหาผู้ใหญ่มากแทยวหาหลายบ้านหลายเมืองไม่พบผู้ใหญ่ มาพบข้างเผือกตัวนั้นเทเขาล่าหลักเอาไว้กลางแดดกลางฝนนั้นแหละ กะเห็นหว่าป็นสัตว์เทใหญ่กะเข้าตรงเข้าไป พระยาข้างนั้นเห็นนายพังเข้าไปกำถามถามหว่าท่านนี้มาแต่บ้านใดเมืองใด แล้วมาหาข้าธุระไร นายพังกำเล่าให้พระยาข้างเผือกฟังหว่า ข้าพเจ้าแม่ใกล้จะตาย แม่ได้รับสั่งไว้หว่าให้หาผู้ใหญ่เป็นเทพีง ข้าพเจ้าแทยวหาหลายบ้านหลายเมืองแล้วกำหาไม่พบท่าน ผู้ใหญ่เทจะเอาเป็นเทพีง มาเห็นท่านนี้แหละเป็นผู้ใหญ่จึงเข้ามาฟังพาอาศัยตามแม่สั่ง พระยาข้างได้ฟังดังนั้นแล้ว กำมานึกถึงตัวหว่า ตัวของเขาเองเทได้จากนางข้างเนียงมารดามาแต่ปาดัน หิมพานต์นั้นยังไม่ได้โอวาทสั่งสอนอย่างหนึ่งอย่างใดมาเรามาหุหวัด้วยพระเจ้าแผ่นดินองค์นี้เพราะพระเจ้าแผ่นดินองค์นี้กินน้ามเมา เมาแล้วอาละวาดใช้ทำสิ่งต่าง ๆ เข้าไม่ทำละกะโกรธ ให้เอาเรามาชิงไว้ตากแดดตากฝนทรมาณเรา จำเป็นเราจะต้องให้นายพังผู้นี้แหละไปหามารดา ไปขอโอวาทมา นึกพันนั้นแล้วกะกอดล้วงวงเข้าไปในปากกอดเอา

หลุดแก้ว เอาแต่ในปากเอามาส่งให้นายฟัง แล้วสั่งให้นายฟังไปยังป่าหิมพานต์ซึ่งเป็นเท่งนาง
 ช้างเนียงแม่ของเราอยู่ เมื่อไปถึงต้นหิมพานต์แล้วกำเป่าหลุดแก้วนี้แหละ 3 ที หลุดแก้วนี้
 จะบันดาลเสียงให้นางช้างเนียงแม่เรา ได้ยิน แล้วจะมามาหาท่าน ท่านอย่าตกเนื้อตกใจ อย่าตื่น
 เต็นจงอยู่กับเท่งนั้นแหละ อย่าเขยื้อนขึ้นไปไหน เมื่อมารดาของเราเห็นเจ้าเข้าแล้วจะถามเจ้า
 เจ้าจงตอบคำที่เราสั่งหาให้เรานี้มาจากป่าหิมพานต์ คือ โละของนางช้างเนียงนั้นแหละ แต่เรา
 มาคุยกับพระเจ้าแผ่นดินนี้ มารดาหรือแม่ของเราไม่ได้ให้โอวาทมาหาอย่างใดอย่างหนึ่ง มาคุย
 กับพระเจ้าแผ่นดินนี้พระเจ้าแผ่นดินมาแล้วแล้วใช้ให้เราแต่งกำแพงเมือง เราไม่แต่งแล้วพระเจ้า
 แผ่นดินโกรธให้เราเรามาจองจำตากแดดตากฝนไว้ นางช้างเนียงแม่ของเราให้โอวาทมาอย่างไร
 นั้นสั่งมากับท่าน ท่านจงถือความนั้นมาเล่ากับเรา เราจะได้ปฏิบัติตาม นายฟังกำรับหลุดแก้ว
 จากกระยาข้างเขื่อนนั้นแล้วจะไปป่าต้นหิมพานต์ ไปถึงป่าต้นหิมพานต์แล้วจะเป่าหลุดแก้วนั้น
 กำจะเป็นอาณัติสัญญาณหาเป็นหลุดแก้วของโละ โละคงมาหาแต่ไม่รู้หาหาหาที่ไหน เป่าหลุด
 แก้วเรียกนางช้างเนียงได้ยินดังนั้นแล้วมาตามเสียงเท่งหลุดแก้วไปงั้นแหละ มาตามทางเท่งหลุด
 แก้วไปมากำพบนายฟัง เห็นเป็นคนกำถามหาเจ้ามาแต่ไหน เอาหลุดแก้วมาแต่ไหนเป่า นายฟัง
 กำเล่าให้ฟังหาพระยาข้างเขื่อนให้มาแล้วจะสั่งหาให้ให้โอวาทให้ด้วยเขา ตั้งแต่จากแม่ไปหรือ
 เมื่อตอนเท่งจากแม่ไปนั้นแม่ไม่ได้ให้โอวาทอย่างหนึ่งอย่างใดไปเขาจึงไม่ต้องโทษ พระเจ้าแผ่นดิน
 ทำโทษล่าช้ากว่าไว้กลางแดดกลางฝน นางช้างเนียงได้ฟังคำดังนั้นแล้วกำบอกหา เจ้าจงกลับไป
 บอกเจ้าข้างเขื่อนโละของเราเกิดหา พระเจ้าอยู่หัวจะเป็นอย่างไรกำตาม เมื่อรับสั่งออกไปแล้วจะ
 เป็นอย่างไรจะต้องทำอย่างนั้น ขัดพระราชดำรัสหรือขัดรับสั่งไม่ได้ต้องทำตามเสมอ บ้านเมืองจะ
 จิบหายปานไหนกำตาม แต่ต้องทำตามรับสั่ง เมื่อนายฟังได้ฟัง คำตอบดังนั้นแล้วจะลานั้นนางช้าง
 เนียงจากป่าต้นหิมพานต์กลับมา มาหาข้างเขื่อนแล้วกำเล่าให้ พระยาข้างเขื่อนฟังหาแม่สั่งมา
 พันนั้น คือหา ขัดไม่ได้รับสั่งของพระราชานั้นจะต้องมีโทษ ไม่หาสิ่งดีสิ่งร้ายต้องทำตามเสมอ
 พระยาข้างเขื่อนได้ฟังพันนั้นแล้วกำบอกนายฟังหา เอาเราจะปฏิบัติตามโอวาทเท่งแม่สั่งมา เจ้าจง
 แก้วเขื่อนเท่งมัดเราไว้แล้ว เจ้าจงหยุดนอกเมืองอย่าเข้าไปในเมือง เราจะอาละวาดแต่งกำแพงเมือง
 ตามรับสั่งนั้น แล้วจะไม่ให้ผู้อื่นจับเราจะให้เจ้านี้แหละเป็นผู้จับ เจ้าจะได้รับพระราชทานรางวัล
 จากเจ้าแผ่นดิน แล้วขอสัญญาอย่างหนึ่งให้ทำพิธีหนอยหนึ่ง คือ หาถ้าเขาประกาศให้จับ เขา
 ถ้ามหาจะเอาอะไรมั่ง เจ้าจงบอกหาหา 3 กำมือ แล้วพานทองหนอยหนึ่งใส่หญาปล้องเป็น
 สัญลักษณ์บอกหา เป็นพิธีจับช้าง นายฟังได้ฟังดังนั้นแล้วกำแก้วเขื่อนมัดให้พระยาข้างเขื่อน แก้ว
 มัดให้เสร็จแล้วพระยาข้างเขื่อนกำอาละวาดพุ่งเข้าหาเมือง แต่งกำแพงทะลายหมดทั้ง 4 ด้าน
 ความหมายของคนหนึ่งคนไหนที่มีความสำคัญอย่างไรกำจับไม่ได้ พระยาข้างเขื่อนไม่ยอมให้จับจน

หมดความสามารถของคนในเมืองที่จะจับพระยาช้างเผือกได้ แล้วพระเจ้าแผ่นดินรับสั่งให้ให้พวก
 เสนาอำมาตย์แพะยวประกาศเป่าร้องหาผู้หนึ่งผู้ใดจับพระยาช้างเผือกนี้ได้แล้ว จะพระราชทาน
 รางวัล บำเหน็จ เบี้ยหวัด เงินเดือนกิน แพะยวประกาศไปประกาศไปก็พบนายฟังเข้ารอคอย คำ
 สั่งใหญ่ ก็พาได้อินเสียงอำมาตย์เสนาออกไปชวนตัวรับอาสาจะจับช้าง แล้วกะอำมาตย์พวก
 เสนาพวกนั้นก็พานายฟังเข้าไปหาพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินก็ถามหาจะเอาอะไรมั่งใน
 การพิธีจะจับช้างนั้น นายฟังก็บอกตามแต่พระยาช้างเผือกสิ่งนั้นแหละ หว่าญ่าปล้อง 3 กำมือ
 แล้วกะพานทองหนวยหนึ่ง พระเจ้าอยู่หัวก็จัดให้ จัดแล้วนายฟังก็เอาหว่าญ่าปล้อง 3 กำมือใส่ใน
 พานทองแล้วจะไปหาพระยาช้าง เข้าไปตรงหน้า แล้วก้ตั้งพานทองไว้ตรงหน้า แล้วกะกราบ
 นมัสการขอภัยโทษที่จะขึ้นขึ้นหลังขึ้นขึ้น พระยาช้างเผือกก็ไม่ต้องให้โซกให้ขึ้น ถ้าเองวง
 คว่านจับเอานายฟังเหวี่ยงขึ้นบนคอเอว เป็นอันหวานายฟังก็จับช้าง คนทั้งเมืองเห็นเป็นอัศจรรย์
 หว่าพระยาช้างเผือกกับนายฟังนี้เป็นอย่างไรกัน ไม่ก็ต้องโซมต้องทุดตัวลงให้จับขึ้น ไม่ให้โซ
 ะรอยนายฟังนี้ต้องมีบุญวาสนามากทีเดียว พระเจ้าอยู่หัวก็ประทับทอดพระเนตรอยู่ด้วยในเวลา
 นั้น เห็นหวานายฟังนั้นมีอำนาจดีมีวาสนาดีแน่ ก็เลยยกบุตรสาวให้เป็นเมีย เสร็จแล้วหยูกินเป็น
 เท่สุขสบายเพราะพระยาเผือกนั้นแหละ เป็นอันหวานิทานจบเพียงเท่านั้น

50. เรื่อง ธรรมชาติ

มีตาบยายสองคน คำนี้นากับยายมีโละสาวสองคนพี่น้อง โละสาวสองคนพี่น้อง
 ทำได้ผิวแล้วกันทั้งสองคนนั้นแหละ แต่ตารังเกียจโละเขยคนเล็ก เกลียดโละเขยคนเล็กคั่นกับ
 โละเขยใหญ่นั้นรัก โละเขยคนเล็กเกลียดหาหาเขยเล็กล่อเลียนพ่อตาแก่นักเกลียด คั่นนี่เรื่องดี
 กำจัดโละเขยเล็กเสีย หวางชวนโละเขยทั้งสองคนไปเที่ยวปากัน คั่นไปเที่ยวป่าหาหาเดิน ๆ ไป
 ถึงไคยินเสียงนกยูงร้องพ่อตาหันไปถึงถามเขยใหญ่หา นกยูงมันเป็นหรือจึงได้ร้องเสียงดัง เขย
 ใหญ่บอกหาว่านกยูงมันร้องเสียงดังเพราะคอมันยาวส่งเสียงได้ไกล คั่นนี่พ่อตาหันไปถึงถามเขยเล็ก
 หาหรือเหล่า เขยเล็กบอกหาเพราะธรรมชาติของมันแหละ กะพ่อตาไม่หาไรไรเดินต่อกันไป
 เล่า เดิน ๆ ไปจนหน่อไม้้งอก คั่นหน่อไม้้งอกถึงถามหาว่าหน่อไม้หรือจึงแทงดินขึ้นมาได้เขยใหญ่
 หาว่าหน่อไม้ เพราะยอดมันแหลมมันจึงแทงดินขึ้นมาได้ ถึงพ่อตาหาเขยเล็กหาหรือ เขยเล็ก
 หาเพราะธรรมชาติ แล้วกะเดินไปเล่าเดินไปจนหน่อหนึ่งงอ้ารกเที่ยว พ่อตามถามหาว่าหน่อนี้
 เรื่องหรืองอ้ารก งอ้ามันงามดี เขยใหญ่หาเพราะน้ำมันสมบูรณ์งอ้าจึงรก ถึงพ่อตาหาเขย
 เล็กหาหรืองอ้ารก เขยเล็กหาเพราะธรรมชาติมันแหละ ก้าเดินกันไปเล่าคั่นเดิน เดินไปจนรู
 รูหนึ่ง เกลี้ยงลั่นไม่มีอะไรพิดก้าถามหา รูนี่เรื่องหรือหรือมันเกลี้ยง เขยใหญ่หาเพราะตัวมัน
 ขึ้นลงรูจึงได้เกลี้ยง เขยเล็กหาหรือ เขยเล็กบอกหาเพราะธรรมชาติมันแหละ ก้าชวนกันกลับบ่า
 น กลับมาถึง พ่อตาหาว่าวันนี้กูต้องกำจัดเขยเล็กเสียซะที่หาอะไร ๆ ก้าธรรมชาติทั้งเพของมัน
 เอามาทั้งพร้อม ๆ กูตีถามเรื่องราวให้รู้เรื่องเสียสักที พอมาถึงพร้อม ๆ ก้าถามแค่ถามหา นก
 ยางเขยใหญ่บอกหาเพราะคอมันยาว มันจึงส่งเสียงได้ไกล กุหาถูกแต่เขยเล็กบอกหาธรรม
 ชาติมันช่วยอธิบายให้ฟังที เห็นเขยเล็กหาเอาแล้วละพ่อไอห่านคอยาวกันเหล่าพ่อ ทำไมร้องข
 ว้าบ ขว้าบ เล่าแต่กับคอสั้นทำไมร้องดังกบ ๆ ๆ ๆ เสียงดังเออ ๆ กุไม่หามัน แล้วแต่กุหา
 หน่อไม้ทำไมงอกมาได้ เขยใหญ่หาว่ายอดมันแหลมแล้วมันงอ้าธรรมชาติ ธรรมชาติหรือ เอาแล้ว
 พ่อ แล้วเห็ดเหล่าหัวแหลมเมื่อหรือยังออกดินพลั่งออกมาบานรำา หี่ แลแค่หน่อนั้นกุหา
 เรื่องหรืองอ้ามันงาม ไอโละเขยใหญ่หาเพราะน้ำมันดีสมบูรณ์มันงอ้าหาเพราะธรรมชาติ เรื่องพ
 รือหาเขยเล็กหาแลขนดาน้ำมันสมบูรณ์เหมือนกันแล้วหรือค่าเท่หยาพ่อ อี มึงแล้วมันพันนั้นแหละ
 แค่กุหาว่ามันเกลี้ยงหรือเขยใหญ่หาตัวขึ้นลง แล้วมันงอ้าธรรมชาติ ธรรมชาติหรือ เขยเล็กหา
 เอาหัวพ่อเท่ลั่นใครขึ้นลงเหล่าหัวเกลี้ยงวาวเหมือนกัน เออะเพราะธรรมชาติโละเสีย เออ ๆ เออ
 จริงกะไร ๆ ก้าธรรมชาติมันแหละ มันแหละทุกสิ่งมันแหละอย่าไปโทษโน่นโทษนี่เพราะธรรมชาติ
 นั้นแหละ

51. เรื่อง ชักกัญชา

ในวันหนึ่ง ชักกัญชา 4 คน เป็นเพื่อนกันสูบกัญชาด้วยกัน ในวันนั้นกำขวนกันไปสูบกัญชาที่สวนแห่งหนึ่ง แลปลานั้นเป็นปลาติบเอาไปปิ้งกันเหนียวเลย ปลาเป็นปลาติบ แต่เป็นปลาน้ำเค็ม ต้องห่อใบตองจึงจะปิ้งได้ ถ้าไม่มีใบตองห่อจะปิ้งไม่ได้ เมื่อเสร็จแล้วกะพากันไปในสวนสูบกัญชาเมามันเสร็จแล้ว กะขวนกันปิ้งปลากินข้าวคนที่หนึ่งส่งมิดให้คนที่สองให้ไปตัดใบตอง คนที่สองรับมิดจากคนที่หนึ่งส่งให้คนที่สาม คนที่สามส่งให้คนที่สี่ต่อไปเรื่อย ๆ เวียนกันอยู่อย่างนี้จนถึงหน่อติบ คนที่หนึ่งกำขึ้นหว่าต้องทำสัญญากันสักอย่างหนึ่งหว่าถ้าใครพูดแม้แต่คำเดียวผู้นั้นต้องไปตัดใบตองมาห่อปลาปิ้ง ต่างคนต่างให้สัญญาแล้วกำนิ่งกันนิ่งไม่พูดกันเลย แม้จะออกเสียงอย่างหนึ่งอย่างใดก็ไม่ออก ในขณะนั้นมีหมาตัวหนึ่งได้สาปปลากินได้และเลียบเข้ามา ไม่มีคนหนึ่งคนไหนไว้วางใจยกมือขึ้นไล่ไม่มี จนหมาเอาปลาไปกินเสียกะไม่มีใครไล่มันคันหุเวลาไม่นาน เวลานั้นมีตำรวจแท่นออกตรวจท้องที่ กะมาพบ 4 คนนั้นนั่งชุมนุมอยู่ในสวนกำเข้ามาได้ถาม 4 คนนั้นไม่พูด ไม่พูดกำจับทั้ง 4 คน ไปขึ้นศาล เอาไปให้ศาลศาลถามเท่าไรก็ไม่พูด ไม่พูด แต่ในขณะนั้นเป็นเวลาศาลมีอำนาจให้เขียนถามได้ กะศาลให้นายราชทัณฑ์เอาไม้มาเขียนถาม พอคนที่หนึ่งถูกเขียนขวับกำร้องโวยขึ้นมา คนหนึ่งกำส่งมิดให้หว่าไปตัดใบตองถามกำได้ความหว่าพวกนี้ได้สัญญา กันหว่าผู้หนึ่งผู้ใดพูดขึ้นจะถูกไปตัดใบตองเท่านั้นแหละจึงไม่พูดกัน จนถึงกับถูกเขียนถูกตีถูกขึ้นศาลแล้วกำปล่อยตัวไปไม่มีเรื่องเภทภัยอะไร

52. เรื่อง นางนกไส้

ครั้งหนึ่งมีนางนกไส้โละออน ไปนอนในป่าหฤาษิมทางเดิน แต่ทางเดินนั้นเป็นทางเดินของช้างและสัตว์อื่น ๆ พอช้างเดินมากะเหยียบนางนกไส้ นางนกไส้กะอ่อนวอนหว่าอย่าเหยียบข้าเลย ข้าโละออนยังไปหากินไม่ได้ พึ่งเกิดโละใหม่ ๆ พอช้างเหยียบโละของนางนกไส้กะตายหมด นางนกไส้เสียใจร้องไปหาพญากา ๆ ถามหว่านางนกไส้มีธุระอะไร นางนกบอหว่า พญาช้างเหยียบโละตายหมดแล้ว ข้าอ่อนวอนเท่าไรก็ไม่ฟัง กำมาขอความกรุณาจากพญากา ๆ ได้ฟังกำโกรธจึงได้ไปหาพญาแมงวัน เล่าเรื่องให้พญาแมงวันฟัง พญาแมงวันโกรธจึงไปหาพญาเขียด เล่าเรื่องให้ฟังเหมือนเดิม พญาเขียดโกรธแล้วจึงปรึกษากัน โดยตกลงให้พญากานำโละเมียไปจิกตาพญาช้าง เสร็จแล้วพญาแมงวันกะพาพรรคพวกไปหยดไซ้รางไล่ตา โหยมาพญาช้างกำเกิดอยากน้ำมฝ่ายพญาเขียดกำพากันไปโหยปากเหว ช่วยกันส่งเสียงร้อง ช้างพอได้ยินเสียงกบเขียดร้องกะเดินไปหาทั้ง ๆ ที่ตามองไม่เห็น ในที่สุดพญาช้างกำเดินไปตกเหวจนตาย

53. เรื่อง โละเต่า

ตายายสองคนผิวเมื่อยตั้งเคหาหุข้างริมป่า แล้วมีหนองใหญ่อยู่ วันหนึ่งไปซื้อกุ้งในบึง ติดโละเต่าทุกที พอติดโละเต่าก้าเทหัง ช้อนอีกก้าติดโละเต่าอีกถึงสามสี่หน และแล้วตายายก้าเอา โละเต่าไปเลี้ยงไว้ โละเต่านั้นพูดได้และพูดหว่า ถึงฤดูฝนให้ตานันทำแพให้ใหญ่ที่สุด พออาศัยได้ แล้วทอดสมอไว้ให้แข็ง ตายายก้าทำแพพอดถึงฤดูฝนฝนตกใหญ่ แพก้าลอยขึ้น น้ามท่อมบ้านเกือบทั้งเมือง โละเต่าหว่าจะลงไปเฝ้าสมอใต้ดิน ถ้าใครมาให้ตั้งสายมันจะขึ้นมา ลักครุ่นหนึ่งเจ้างูใหญ่ลอยมา ตัวหนึ่ง ตายายก้าตั้งสายสมอโละเต่าก้าขึ้นมา ตายายบอกหว่างูจะมาอาศัย เต่าหว่าให้อาศัย สัตว์นี้มีพระคุณใช้ได้ก้าอาศัยได้ ต่อมาลึงลอยมาตัวหนึ่ง ตายายก้าตั้งสาย เต่าก้าขึ้นมาและบอกหว่าให้อาศัย เพราะลึงมีพระคุณ ต่อมาเลื้อลอยมาตัวหนึ่ง ตายายตั้งสายอีก โละเต่าบอกหว่าเลื้อมีพระคุณให้อาศัย ต่อมามหาดเล็กลอยมาแต่วัง ตายายตั้งสายสมอเต่าก้าขึ้นมาบอกหว่า มนุษย์ให้อาศัยได้แต่หามีพระคุณไม่ อย่าให้อาศัยเสียตึกหว่า แต่ตายายไม่เชื่อ ต่อมาน้ามแห่งทุกคนก้ากลับ ต่อมาลักสองสามเดือนตายายล้าลัก เลื้อ งู ลึง ก้าไปพบงูก่อน งูก้าหาอาหารให้กิน ไปเทสิงหูลึงก้าไปก้าบข้าวโพดมากิน ไปเทเลื้อ เลื้อก้าเอาสัตว์มาอย่างให้กิน ต่อมาหลายวัน เลื้อรีหว่า พระมหากษัตริย์ออกตรวจบ้านเมือง เลื้อบอกหว่าอย่าไปให้พักหูกินหนึ่งก่อน รุ่งขึ้นพระเจ้าแผ่นดินเสด็จ แต่มหาดเล็กเท่พักบ้านตายายไม่มาด้วย มาแต่เสนาคนอื่น ๆ มาก แต่เสนาคนเท่เดินสุดท้ายถือคนโททองใส่น้ามมากินสำหรับ พระเจ้าแผ่นดิน เลื้อก้าครูปคนนั้นตายเอาคนโททองมาให้ตายาย ให้เอาไปตัดขายเป็นอันเล็ก ๆ พอกินไปวัน ๆ หนึ่ง ต่อมามหาดเล็กล้าลัก ตายายมาเทบ้านตายาย ๆ ก้าหุงข้าวให้กินและนอนคื่นหนึ่ง หว่าถึงหุงข้าวให้มหาดเล็กเป็นเสบียงกินกลางทาง พร้อมทั้งยกคนโททองให้ชั้นหนึ่งเพื่อแลกกับอาหาร ต่อมาพระเจ้าแผ่นดินรีหว่าคนถือคนโททองนั้นหายไป มหาดเล็กคนนั้นกราบทูลหว่า ตายายเอาคนโททอง ฉะนั้นพระเจ้าแผ่นดินก้าสั่งให้ไปจับตายายไว้ในห้องขัง แต่ไม่ประหาร เรื่องเท่ตายายถูกจับขังไว้ไปถึง ลึง เลื้อ งู จึงประชุมกันหว่าจะช่วยตายายอย่างไร งูรีหว่าเจ้าเมืองนั้นมีโละสาวก้าชวนลึงไปเป็นเพื่อน และเอายาแก้พิษงูให้ตายายในห้องขัง และขึ้นไปบนปราสาทไปขบโละพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินก้าหาหมอไปช่วยก้าไม้พิน ฉะนั้นพระเจ้าแผ่นดินให้เสนาไปประกาศหว่าใครช่วยได้บ้าง และเสนาไปเท่ห้องขังตายายหว่า โละสาวพระเจ้าแผ่นดินถูกงูกัดไม่มีใครช่วย ส่วนตายายก้าพูดหว่า จะช่วยโละสาวกษัตริย์ ฉะนั้น ตายายจึงเอายาแก้พิษงูไปฝนยาแล้วทาเท่แผล พระราชธิดา ก้าหา

54. ซาติไมตี ทาสีกำไมแดง

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีฤาษีคนหนึ่งบำเพ็ญตบะอยู่ในป่าหิมพานต์ ท่านได้เลี้ยงหมาเอาไว้ตัวหนึ่ง วันหนึ่งขณะที่ท่านได้ออกกรูขุมูลไปในป่า ได้พบนางนาค (นาคิ) ตัวหนึ่งกำลังสมสู่กับงูดินกลางทางที่ท่านจะเดินทางไป ฤาษีจึงได้เอาไม้เท้าเขี่ยและขีตออกไปข้างทาง แล้วท่านก็เดินต่อไป ฝ่ายนางนาคนั้นก็อายแก่ฤาษี เพราะตัวเองเป็นถึงโอรสสาวพระยานาค มาสมสู่กับงูดินเสื่อมศักดิ์ศรี และเกรงว่าฤาษีจะเอาเรื่องนี้ไปเผยแพร่เล่ากับผู้อื่น ทำให้นางได้รับความอับอายยิ่งขึ้น จึงคิดฆ่าฤาษีนั้นเสีย นางนาคจึงได้เลื้อยไปเพื่ออาศรมของฤาษี แล้วคายพิษใส่ลงในไหน้ำม แต่ขณะนั้นบังเอิญมีหมาตัวหนึ่งวิ่งผ่านมาเห็นเข้า กำนึกสงสารฤาษี นึกถึงบุญคุณที่ฤาษีเคยให้เศษอาหารกิน แต่กำไมรู้จะทำอย่างไร พอนางนาคไปแล้ว นางหมาจึงกระโดดขึ้นไปกินน้ำมในไหและถูกพิษนางนาคตายตกอยู่ในไหน้ำมนั้น ฝ่ายฤาษีเมื่อกลับมาจากป่า เห็นหมานอนตายอยู่ในไหน้ำมกำสลด และนึกสังหรณ์ใจว่าต้องมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น จึงนั่งสมาธิเข้าฌานดู กำรู้เรื่องราวที่เป็นมา ฤาษีเห็นหมาตัวนี้มีความกตัญญูรู้คุณ อุทิศให้เสียสละชีวิตเพื่อช่วยตนไว้ จึงได้ชุบให้เป็นคนขึ้นมา มีรูปร่างสวย มีเล็บงาม และให้มีชื่อว่า นาง “สุนักขา” ซึ่งแปลว่า ผู้มีเล็บงาม นางสุนักขาทำได้หยุดปรณิบัติรับใช้ฤาษีเรื่อยมา มีพระราชามือหนึ่งยังไม่มิมเหสี ทรงโปรดการล่าสัตว์ยิ่งนัก วันหนึ่งพระองค์ได้นำทหารออกประพาสป่าล่าสัตว์ บังเอิญได้พลัดหลงกับทหารไปแต่ล่าพัง พระองค์เดียว และได้ทรงดำเนินไปจนถึงอาศรมฤาษี จึงแวะเข้าไปขอน้ำมเสวย นางสุนักขาจึงตักน้ำมออกมาถวาย พระราชาทรงทอดพระเนตรเห็นรูปร่างสวยงามเป็นเทพพระทัย จึงทรงสួขอต่อพระฤาษี พระฤาษีกำไม่ขัดข้อง แต่ให้พระราชารับข้อสัญญาไว้หนึ่งข้อ ข้อสัญญามีว่า ถ้านางสุนักขากระทำผิดไม่หว่ากรณีนึกเบาประการใด อย่าได้ลงโทษนาง และให้นางมาส่งเทณีด้วย พระราชาทรงรับคำแล้วนางกลับสู่พระราชวัง เมื่อมาถึงพระราชวังแล้ว พระราชาก็ได้อภิเษกสมุพร และแต่งตั้งให้นางสุนักขาเป็นราชินี วันหนึ่งพระราชาก็ทรงชวนมเหสีของพระองค์ร่วมประทับพระราชบัลลังก์หว่าราชการ องค์มเหสีเมื่อออกมาเห็นบัลลังก์ที่ประทับด้วยหนังราชสีห์มีกลิ่นหอมหวานน่ากิน จึงนึกอยากตาม สัญชาตญาณเดิม จึงคอยหาโอกาส วันหนึ่งเห็นบัลลังก์หว่าจากมหาดเล็กรักษา จึงลอบเข้าไปแตะหนังราชสีห์กิน ยิ่งกินยิ่งอร่อยเพลินไป จนกระทั่งมหาดเล็กเข้ามาพบ จับได้จึงนำตัวขึ้นถวายกราบบังคมทูลพระราช พระราชาทรงพิโรธมาก แต่พระองค์จะทรงลงพระอาญากำไม่ได้ เพราะพระองค์ทรงสัญญาไว้กับฤาษี จึงได้นำนางสุนักขากลับไปคืนให้แก่ฤาษีเพื่ออาศรม ทรงเล่าเรื่องทั้งหมดที่เกิดขึ้นให้ฤาษีฟัง แล้วเสด็จกลับพระราชวัง ฤาษีเมื่อได้ฟังเรื่องราวกำโกรธมาก จึงได้สาปให้นาง สุนักขากลายเป็นหมาตามเดิม ฤาษีจึงได้กล่าวไว้ตอนท้ายว่า “ซาติไมตี ทาสีกำไมแดง”

55. เรื่อง มะพร้าวกับบอระเพ็ด

นานมาแล้วมีอาศรมโหยหลังหนึ่งตั้งโหยริมศิรีบรรพต เป็นเพ้ออาศัยของดาบสองคี่หนึ่ง มีนามหว่าดาบสสมมิต ดาบสสมมิตได้เลี้ยงสัตว์ไว้ 2 ตัว คือแมว และ ลิง ลิงเช่หว่า พราว สวน แมวเช่หว่า เพชร ฝ่ายเจ้าพราวนี้ทุกชนมากดาบสจึงเกลียดชัง วังหนึ่งดาบสรำคาญเพ้เจ้าพราวยุ่ง มาก จึงพูดหว่า ชะชาเจ้าพราวเองชนเหลือเกินแล้ว เห็นที่ต้งทำโทษให้เช็ดหลาบเสียมั่ง แล้วฤาษี ได้เอาเจ้าพราวไปผูกไว้กับต้นไม้กลางแจ้งตากฟ้าตากฝน ทั้งกลางวันกลางคืนอย่างทรมานแสนสาหัส บางมือกำให้กินบางมือกำให้อดอาหาร ฝ่ายเจ้าเพชรหวานอนนอนง่าย ฤาษีมีความเอ็นดูให้โหยเพ้อาศรม ร่มเย็นเป็นสุขเรื่อยมา ฝ่ายเจ้าพราวน้อยเนื้อต่ำใจเพ้ทรมาน จึงคิดพยาบาทฤาษีและได้พูดหว่า ตาฤาษีเอ๋ย ถ้าตัวกูตายไปจะต้องใช้เวรทำโทษให้สาสมยามตาเห็นทีเดียว โหยมาวันหนึ่งเจ้าพราวตายลง ตาฤาษีมาเห็นเจ้าพราวอนตายโหยกำพูดขึ้นหว่า ตายเสียกำดีเหมือนกัน เจ้าพราวเอ๋ย แล้วแกกำพาไปฝังไว้ในป่าช้าเปลี่ยวแห่งหนึ่งไกลจากอาศรมมาก ฝ่ายแมวเห็นตาฤาษีโปรดปรานกำนึกถึงบุญคุณ จึงพูดขึ้นหว่า ข้าพเจ้าถ้าตายจะตอบแทนบุญคุณของตาทุกชาติไป แม้ตักทุกข์ได้ยากอย่างหนึ่งอย่างใดจะช่วยเหลือไม่ลืมคุณท่านเลย โหยมาเจ้าเพชรหรือแมวได้ตายลง ฤาษีเศร้าโศกเสียใจมากจึงเอาไปฝังริมฐานอาศรม หลังจากนั้นมาหลายสิบปีจนตาฤาษีล้มวันนั้นอากาศฝนฟ้าผิตปกติ บังเกิดแห้งแล้งไม่มีจะกิน ตาฤาษีเดินพลางบ่นไปพลาง เดินย่างเข้าไปใน ป่าช้าเปลี่ยว แลเห็นต้นประหลาดต้นหนึ่ง ฤาษีเอ๋ยขึ้นหว่า ตั้งแต่แรกแต่ไรมมาไม่มีนี้หะ เอผลกำดกเป็นลาย ๆ ดูน่าจะกินหรอยจริง ๆ กิงกำนกำไม่มีเสียด้วย อย่างนี้บาลีเรียกหว่าต้นรุกขิณำจะเมาหรือไม่มาเดียวกำรู้ หว่าแล้วกำเอาไม้เท้าทุ้งมาได้ผลหนึ่ง เพาะเปลือกกลมดูลไม่เหมือนเขียวหอมเสียด้วย หมายควมหว่าไม่เมา พอชิมน้ำหวานอร่อยขึ้นใจ ตาฤาษีพูดพลางยืมพลางกำจัดการกับมะพร้าวนั้นเสียสองสามโละ แต่ตาฤาษีนั้นหารู้ไม่หว่าภัยกำล้งจะมาถึงตัวเอง ตังแต่นั้นมาฉันเข้าฉันเย็นจนท้องพุงโร บังเกิดริดสีดวงทีละหนอย ๆ ขึ้นมาช้า ๆ เพราะต้นนั้นกำคือ เจ้าพราวนั่นเองกำล้งลงโทษตาฤาษีให้สาสมเพ้ทำไว้กับมัน จนกระทั่งหว่าตาฤาษีนอนแช่ล้มไปไหนมาไหนไม่ไหว ตะกำล่อยาวเข้าทุกวัน เพราะพิษของเจ้าพราวนั่นเอง ฝ่ายเจ้าเพชรที่รู้จักบุญคุณกำเกิดเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่ง งอกเลื้อยมีใบกำนปกคลุมล้อมของตาฤาษี ส่วนตาฤาษีย่ำแย่เหลือทน มือจับไหวได้กำเอามากดตะเท่ล่อ แล้วคะนั้นกำค่อย ๆ ทุเลาจนหายสนิท แล้วตาฤาษีกำเอาพรว้ามาหนึ่งโละเพื่อพิสูจนดู เอาไม้เท้าเพาะเปลือกออกปรากฏหว่ามีจุมูก มีตา ตาฤาษีกำรู้ได้ทันทีหว่าป็นหัวลิง ตาฤาษีจึงพูดหว่า อ้อ ไอ้พราวเจ้าล้งนี้เองเพ้มาให้โทษกู อออ้ายพราว เรียกนาน ๆ จนเพี้ยนติดปากกันหว่า “มะพร้าว” สวนเจ้าแมวเพ้เชื่อเพชร กำเรียกกันหว่า “บอระเพ็ด” หรือ “เจ็ดหมูนหมาม” ได้เอามาใช้ทำยาแก้ริดสีดวงจนทุกวันนี้

2. ปริศนาคำทาย

1.มีตาอยู่ปลายไม้ มีไส้อยู่ในดิน เทียวหากินแต่ของตาย
(ตาไม้ไผ่ ไส้เดือน แร้ง)

2.ควายสี่ตัวได้ต้นพา ทั้งเขาทั้งขามมีเท่าไร
เขา กับ 4 ขา)

3.เสตั้นเดินมา หลังคามงเบื่อง
(เต่า)

4.แดงแยงท้ายดำ ดำร้องให้น้ำลายปุด ๆ
(หม้อข้าวเดือด)

5.ลุ่มทุ่มท่า เดินยังคำไม่เห็นรอย
(เรือ)

6.ต้นเท่านี้วก้อย พระยานั่งหาร้อยไม่หัก
(ต้นพริก)

7.สูงเอยสูงโลด สูงร้อยโยชน์สูงเทียมชี้ไก่
(หอยขม)

8.เล็ก ๆ นุ่งผ้า ใหญ่ขึ้นมากผ้าโละหัว
(มะเขือ)

9.ต้นเท่าลำเรือใบห่อเกลือไม่เหม็ด
(ต้นสน)

10. ไหร่อยมาแต่เมืองเทศ เป็นจุกเป็นเจดเล็ดตารอบข้าง
(สัปรด)
11. แกงปลาไม้ไธลอย ใส่มั้ไม้ไธลอย เหมือนผักบนเวหา
(ปลากด สั้มะดัน ผักกาด)
12. ทองไม้ไธ้ทองแท้ มองแต่แร่อยู่ในดิน
(ขมิ้น)
13. อะไรรเหอ เปิดผ้าเห็นขน เปิดขนเห็นเมล็ด
(ข้าวโพด)
14. อะไรร สุกก็ไม่หอม งอมก็ไม่หล่น สุกสองหนคนกินได้
(ข้าว)
15. อะไรรเหอ ชื่อแรกของเหม็น ชื่อหลังของแข็ง ดอกแกงกินได้
(ดอกขี้เหล็ก)
16. อะไรรเหอ ไก่โค้งโง่งตึง มือหนึ่งดิ่งมือหนึ่งลอก พอน้ำออกหอยจ้งผันหลังให้
(คนตัดยาง)
17. อะไรรเหอ ตัวอยู่ในนา แต่ตาอยู่ที่บ้าน
(ตะปู)
18. ไธ้ไรรหา ไม่มีแค้น ไม่มีชา เวลาไปมาใช้ปากเดิน
(หอย)
19. ไธ้ไทรหา หน้หุ้มขน ขนหุ้มโคก โคกหุ้มเนื้อ เนื้อหุ้มน้ำ น้ำรูกั่ว
(มะพร้าว)

20. ไอ้ไหรหา แปรตืนเดินมา หลังคามงลั้งสี
(ปู)
21. ไอ้ไหรหา แปรตืนเจ้าป็นขึ้นทางช่อง สงเสียงร่ำร้องโหยปากไห ต้องชอกช้ำระกำใจ ตัวกู
จะบรรล้วยด้วยน้ำเกลือ
(ปูเค็ม หรือ ปูเปียว)
22. แรกเกิดพินัย น่องใหญ่ พอนานๆ ไป น่องใหญ่ พินัย
(มะม่วงหิมพานต์)
23. ไอ้ไหรหา มาจากเลน ไบขาวใสว ไม่มีดอก
(เรือใบ)
24. เขียวละอื่น ขึ้นเสด็จ มีแต่เม็ดใบไม่มี
(ฝน)
25. ไอ้ไหรหาดันเท่าโพน ลูกโยนไปไกล ดันเท่าขาไกร เอนไปเอนมา
(ลูกยาง)
26. โปสถ์ไหน ไม่มีพระ
(ใบโนนด)
27. ไอ้ไหรวา ตัดหน้าตัดหลัง เหลือ วา
(ควาย)
28. เด็กคนหนึ่ง นั่งโหยได้ตันจัน เห็นวัวชนกัน เด็กคนนั้นเช่อไหร
(จันทโครพ)

29. ผักหนึ่งอยู่หนอง ผักสองอยู่นา ผักสามอยู่ป่าช้า ผักสี่อยู่วัด ทายว่าผักไหน
 (ผักเปิด ผักคราด ผักเสี้ยนผี ผักกระถิน)

30. พระไหนรูปคนหญิงได้
 (พระเอก)

3. ภาษิตและสำนวน

3.1 ภาษิต

1. ความสามัคคีก่อให้เกิดความสุข
2. ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย
3. การให้ธรรมย่อมชนะการให้ทั้งปวง
4. การกู้หนี้เป็นทุกข์ในโลก
5. ชันดีคือความอดทน เป็นตบะอย่างยิ่ง
6. คนไม่ได้อายุยืนเพราะความมีทรัพย์
7. คนที่มีทั้งเงินล้วนมีความตายเป็นเบื้องหน้า
8. คนมักโกรธย่อมนอนเป็นทุกข์
9. คบคนดีเป็นศรีแก่ตัว คบคนชั่วอัปราชัย
10. คนพาลมีปัญญาทราบดีว่าทำกรรมชั่วอยู่ไม่รู้สีกตัว
11. ความทุกข์ในวันนี้คือความสุขในวันหน้า
12. คนไม่ถูกนิทาไม่มีในโลก
13. จะยอช้าควรยอต่อเล็กกิจ จะยอมมิตรอย่าให้มากจะบัดสี
14. จะผัดหน้าทาแบ่งแต่่งอินทรีย์ ดูจวิฬวเนื้ออย่าเหลือเกิน
15. ชะตานั้นแหละเป็นคนดี
16. ไม่ควรลืมพื้นเพของตนเสีย
17. ได้ยศแล้วไม่ควรเมา
18. นอนสูงให้นอนคว่ำ นอนต่ำให้นอนหงาย
19. บุคคลหว่านพืชใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น
20. บรรดาบุตรทั้งหลาย บุตรผู้เชื่อฟังเป็นบุตรอันประเสริฐ
21. ผัวเมียเขาผัดกันเราอย่าฟ้อง ญาติพี่น้องเขาผัดกันเราอย่าพลอย
22. ผู้ให้ย่อมได้รับไหวตอบ
23. พึงชนะคนไม่ดีด้วยความดี
24. เรียนให้รู้ ดูให้จำ ทำให้จริง
25. อวดเก่งเป็นสมบัติของคนโง่ อวดโก้เป็นสมบัติของคนจน
26. อย่าคิดแต่ได้ อย่าใส่ใจความเขา

3.2 จำนวน

1. ดับพาย หมายถึง เตรียมตัวไป เตรียมตัวย้ายถิ่น
2. เดือนแจ้ง หมายถึง เดือนหงาย
3. ได้แรง หมายถึง ถึงใจ ชื่นใจ สมใจ สมน้ำหน้า
4. ทอดกลืน หมายถึง กลืนโดยไม่ต้องเคี้ยว
5. ทำเฉ่า หมายถึง ทำแค้นแค้น อวดรู้ ตีตนเสมอผู้ใหญ่
6. ทำนุ้ย หมายถึง ทำออกค่อนอย่างเด็ก
7. ทำป่าว หมายถึง ทำตัวเป็นหนุ่มเกินวัย
8. ทำพันธุ์ หมายถึง สงวนพันธุ์ไว้ เลี้ยง ปลูกไว้สืบพันธุ์
9. การดี หมายถึง ชยัน เจ้าก็เจ้าการ
10. กินเหนียว หมายถึง แต่งงาน งานแต่งงาน
11. บ้าเหมียว หมายถึง กิริยาผู้ชายที่บ้าผู้หญิง เป็นคำตำหนิ
12. พ่อตา หมายถึง เจ้าพ่อ วิญญาณที่ศักดิ์สิทธิ์
13. ฟ้าเริก หมายถึง เวลาพระอาทิตย์เริ่มทอแสงจับขอบฟ้า
14. มั่งมั่ง หมายถึง เวลาพลบค่ำ โพล้เพล้ เข้าได้เข้าไฟ
15. ยังชั่ว หมายถึง ดีขึ้น อาการดีขึ้น
16. ลูกครอก หมายถึง ฝูงลูกปลาช่อน
17. เสียวว่า หมายถึง ได้ข่าวว่า ดูเหมือนว่า
18. หกลั้ว หมายถึง กล่าวหา กล่าวโทษ กล่าวร้าย
19. หนอยหนอย หมายถึง เบา ๆ
20. ขอหมามีบาป หมายถึง ขอมาอย่าให้เป็นบาปเป็นกรรมติดตัว ใช้กล่าวเป็นการออกตัว ขออนุญาตเมื่อเกรงว่าสิ่งที่กระทำจะเป็นการล่วงเกินผู้อื่น
21. แคระหม้อยา หมายถึง อาการหนัก สภาพแย่ ร่อแร่ ทรมานเต็มที่ เหมือนคนป่วยไข้โรคเวลาไปไหนต้องสะพาย (แคระ) หม้อต้มยาไปด้วย ใช้กล่าวเปรียบเทียบกับคนที่อยู่ในสภาพหมดหนทางจะช่วยเหลือ
22. ใจดำ หมายถึง ใจมาก ใจดกดาน คือ ไม่รู้ประสีประสาเหมือนเด็กแรกเกิด ซึ่งถ่ายอุจจาระออกมาเป็นสีดำ เรียกว่าขี้เทา “ไม่ดำ” ก็ว่า
23. ไซ้ลักที หมายถึง ทำไมนะ ใช้เป็นคำกล่าวแสดงอารมณ์หงุดหงิด ไม่พอใจ เช่น “เด็กนี้ไซ้ลักที”

24. ผิดดังเปล่า	หมายถึง	พลาดโอกาส ผิดพลาด ทำพลาด เปรียบเหมือน เอากะดัง(ดั่ง) มาผิดซ้ำว แล้วทำซ้ำพลาดหล่น ออกจากกระดังหมด
25. พอไก่ขึ้น	หมายถึง	เวลาเข้าตรู่ ประมาณ 4.30 – 5.00 น.
26. มาแต่สวน	หมายถึง	มาคนเดียว
27. ไม่รู้ฟัง	หมายถึง	ฟัง (ผู้อื่นพูด) ไม่รู้เรื่อง หรือดูแล้วผู้ถูกดูไม่เชื่อฟังก็ได้
28. ไม่สักยิบห้า	หมายถึง	ไม่มีเงินเลย ยากจนมาก ขัดสนมาก กระทั่งเงิน สลึงเดียว (ยิบห้าสตางค์) ก็ไม่มี
29. แหลงทองแดง	หมายถึง	คนภาคใต้ที่พูดภาษากลางเพี้ยนเสียง หรือพูด ภาษากลางแต่ใช้สำนวนภาคใต้ เรียกว่า แหลง ทองแดง
30. แหลงบ้านเรา	หมายถึง	พูดภาษาถิ่นได้
31. อยู่ได้ไม่กี่หยาม	หมายถึง	อยู่ได้ไม่นาน อายุไม่ยืน เป็นการเปรียบเทียบว่า อายุยืนอยู่ได้ไม่กี่ฤดู (หยาม ยาม) มักใช้ในเชิง ตำหนิคนที่ประพฤติชั่วว่า “ถ้าทำชั่วอย่างนี้ก็คงอยู่ ได้ไม่กี่หยาม”
32. อ้อร้ออ้อจิ่ง	หมายถึง	กิริยาที่สตรีไม่สำรวมในเรื่องเพศตรงข้าม ดัดจริต แก่แดด อ้อร้อ ก็ว่า
33. เกลี้ยงแฝลเหมือนแมวเลีย	หมายถึง	เกลี้ยงเกลา หมดเกลี้ยง เหมือนแมวกินอาหาร จนเกลี้ยงจาน ใช้เปรียบเทียบกับของคนที่หมดแล้ว
34. ถูกเหมือนปลาหลังเขียว	หมายถึง	ราคาถูกมาก หรือแทบไม่มีราคา เพราะปลา หลังเขียวเป็นทะเลที่มีมาก จับได้ง่าย ราคาถูกเป็น อาหารของคนจน
35. ทำหน้าเหมือนโนราโรงแพ	หมายถึง	หน้าตาเศร้าสร้อย หน้าตาไม่สบาย เหมือน มโนราห์ที่ประชันกันแล้วพ่ายแพ้มโนราห์คณะ (โรง) อื่น
36. บัดบัดเหมือนแม่ไก่ลึงทัง	หมายถึง	กิริยาที่ไม่เรียบร้อย ชุ่มช้ำ เหมือนแม่ไก่ลึงทัง คือ ไก่ตัวเมียที่เที่ยวไขไม่เป็นที่ เป็นทาง มักมีนิสัย ขี้นตลกใจกระตือรือร้น นำรำคาญ

37. พี่เหมือนแมวมือง	หมายถึง	อ้วนท้วน ท้วม สมบูรณ์ เหมือนแมวที่ตั้งท้อง (มือง)
38. ยุ่งเหมือนยุ่งเข้ารัง	หมายถึง	ซุกมุ่นวุ่นวาย เหมือนจุง (แมลงชั้นนระโรง) ที่บินจับกลุ่มปากรัง
39. หรร้อยเหลือเหตุ	หมายถึง	อรร้อยมาก อรร้อยเกินคาด เยี่ยมมาก
40. เหงื่ออ้อยอชก ๆ	หมายถึง	เหงื่อไหลโชก
41. แห้งแฉิก	หมายถึง	เหือดแห้ง แห้งจนแข็ง
42. บ้านนาสารแร่ บ้านท่าอุแท วัดเก่า อ่าวบ้านดอนปลา	หมายถึง	บันทึกเพื่อบอกว่า (ในอดีต) บ้านนาสารมีแร่มาก บ้านท่าอุแทมีวัดโบราณมาก และอ่าวบ้านดอนมีปลาชุม สถานที่ที่กล่าวถึงอยู่ใน จ. สุราษฎร์ธานี
43. แก่พริ้ว เฒ่าลอกอ	หมายถึง	คนแก่ที่ไม่มีความคิดอ่าน เป็นคนไม่มีแก่นสาร เหมือนต้นมะพร้าวและต้นมะละกอ (ลอกอ) ซึ่งเป็นไม้ที่ไม่มีแก่น เนื้อไม้จึงไม่ค่อยเป็นประโยชน์ ใช้เป็นคำตำหนิคนแก่ที่ไม่เป็นแก่นสาร
44. ควายไม่ชนนาน	หมายถึง	คนที่ไม่เฉลียวฉลาด ทำการใดมักจะสำเร็จช้ากว่าคนอื่น หรือทำอย่างอดทน ทำช้า คิดช้า เหมือนควายโง่ (โง่) มักอดทนชนนาน กว่าจจะรู้แพ้รู้ชนะ
45. ตัวไหนตึก ตัวนั้นไซ้	หมายถึง	ไก่ตัวใดร้องกระตึก แสดงว่าไก่ตัวนั้นไซ้แล้ว เปรียบกับคนที่กำลังทำผิด มักจะพูดออกตัวหรือมีพิธีให้ผู้อื่นจับได้ ตรงกับภาษากลางว่า “กินปูนร้อนท้อง”
46. ฝนเดือนห้า ฟ้าเดือนหก	หมายถึง	สถานการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจ เหมือนฝนเดือนห้า เมื่อตกก็ตกอย่างหนัก ส่วนฟ้าเดือนหกมักจะมีพายุฟ้าคะนอง มักเกิดฟ้าผ่าอยู่เสมอ ผู้ใหญ่จึงตักเตือนให้ระมัดระวังไม่ประมาท
47. ควายทอลูก อย่าให้ถูก ปลายเขา	หมายถึง	เป็นข้อแนะนำพ่อแม่เมื่อจะลงโทษเมียคนใดลูก ก็ขอให้เมียพอลาบจำด้วยความรักความเมตตา อย่าลงโทษอย่างโหดร้ายจนลูกบาดเจ็บ เหมือนควาย

- เมื่อจะขวิด (ทอ) ลูกก็ยังขวิดโดยระวังไม่ให้ปลาย
เขาบาดลูก
48. ตีเมียอย่าดูหน้า หมายถึง ข้อแนะนำว่าจะทำสิ่งใดก็ตัดสินใจให้เด็ดขาด อย่า
พันพัวอย่าดูคม โลเลอาลัยอาวรณ์ ติดอยู่กับอารมณ์รักใคร่ หวง
เพราะจะทำให้ใจอ่อน โลเล ทำไม่สำเร็จ
49. ตื่นเที่ยงให้สร้างสวนพรวน หมายถึง เป็นข้อแนะนำให้ประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับอุปนิสัย
ตื่นเช้าให้สร้างสวนยาง ของตน เช่น ใครชอบนอนตื่นสาย (ตื่นเที่ยง)
ให้ทำ (สร้าง) สวนทะพรวน เพราะจะไปดูแลสวนตอน
สายๆ ได้ ไม่มีสิ่งใดเสียหาย ส่วนคนที่ชอบตื่น
แต่เช้าตรู่ ให้ทำสวนยางพารา เพราะการกรีดยางพาราต้องกรีดยตั้งแต่เช้ามีด อากาศเย็นน้ำยาง
ออกมาก
50. อย่าหนุกตามเพื่อน หมายถึง ข้อเตือนใจให้รู้จักคิดถึงตัวเอง อย่าเที่ยวเล่นสนุก
(หนุก) สนานตามเพื่อนไปวัน ๆ ให้รู้จักคิดถึง
ประโยชน์ตน รู้จักทำมาหากิน รักความก้าวหน้า

4. เพลงพื้นบ้าน

4.1 เพลงนา

4.1.1 บทไหว้

เนื้อหาของเพลงนา

ก. บทไหว้

บทไหว้ครู

อันตัวของฉันขออัญชี่	ไหว้องค์มุนีพระโลกนาถ
เที่ยวแก้วเที่ยวขวัญตัวฉันเคารพ	ที่พิภพเมืองนาคราช
ขออย่าให้พรันจากลอนให้แม่น	ไหว้ทั้งพระแท่นศิลาอาสน์
ผู้คนนับถือเขาลือทั้งเมือง	ขอไหว้เบื้องพระพุทธรบาท
ขอให้เสียงลูกอย่างการเวก	ถ้าคนเขาเกกขอให้ข้าขาด
อย่าให้อับจนมีคนประมาท	ขออติวาทคุณเอย
เอยเอยคุณเอย	อย่าให้อับจนมีคนประสาท (ซ้ำ)
ทั้งสองพระกรยกขึ้นวอนไหว้	พระภูมิเจ้าไร่และไหว้พระภูมิเจ้านา
เทพพระเจ้าทุก ๆ สถาน	ทั้งแปดทิศให้มีชัยทั้งที่ไล่สด
จะว่าบทเพลงนา	
ต้องไหว้ครูท่านที่สอน	หนังสือทุก ๆ ตอนได้สอนข้า
สอนง่ายได้คล่องได้ถูกต้องทุกวิชา	(รับ) ได้ถูกต้องทุกวิชา
ครูก่อนสอนมาทุกวิชา จำเอย	ออจริงแหละพระเจ้าคุณเอย
เออ เอย ๆ ๆ ไ้ไหว้คุณครูสอน	ให้รู้วิชามาช่วยคุ้มรักษา
หนาคุณเอย ๆ ๆ	

พระกรสอง พระหัตถ์สิบถูกยกไว้ตั้งกับ รับขึ้นเหนือเกล้า นี่เจ้าพระคุณ
 ไหว้พระธรรมเจ้าทั้งสามสิบสอง ที่มาหอมมาห่มคุ้มครอง (2 ครั้ง)
 แล้วจะไหว้เจ้าที่ที่เอย ได้เบิกร้างสร้างที่มาแต่ไหนหนา
 แล้วลูกไหว้ภูมิเจ้าไร่ ลูกไหว้เจ้าภูมิเจ้านา

4.1.2 บทชมโฉม

ข. บทชมโฉม

แม่ศรีเอยแม่ศรีสาวสะ	ยกมือไหว้พระก็จะคนชม
ชนคิ้วเจ้าก็ต่อ คอเจ้าก็กลม	ชักผ้าปิดนมแม่ศรีเอย
แม่ศรีเอยแม่ศรีสาคร	นมยานหนักผัวก็ร้างเจ้าได้
อิกล่องสามปีเจ้าจะมีผิวใหม่	เห็นใจเจ้าแล้วแม่ศรีทองเอย
จะดูไหนวิไลนั้น	พิศุสารพัดไม่ขัดไม่ขวาง
น้องแขว่นสรว้อยเหลือองเพชร	งามเหมือนสมเด็จพะนาง
โอจาเอย เมื่อจะเดินจะอย่างงามไปสิ้น	
เหมือนหงส์ทองล่อบินก็ไม่ขัดไม่ขวาง	ช่างงามบริสุทธิ์เหมือนพระพุทธรค่าง
โอ จาเอย เหมือนพระจันทร์กระจ่าง	ช่างงามไปทุกอย่าง
ออจริงแหละเอย ออจริงแหละเอย	
พอเหลือเห็นชายสายสมร	อยู่ใจกลางนครอยน้ำเขียว
ไม่มีใครผู้ใดเข้ามากรายมากล้า	เจ้าลอยล้าอยู่ที่ไหนแต่ผู้เดียว
อย่าว่าพิกลียดเลยนะน้องเอย	ที่จะรับความยินยอมของทั้งน้องทั้งสิ้น
จะไม่กินข้าวเช้าในวันนี้	พอได้ยินสุนทรช้านาอันนาง
ก็ไม่จริงนะสาวสาวเหอ	อันการที่จะเส้นไมไ่ไ่เต็นรำ
ที่จะไม่ให้เสียเวลาอันวอนของน้องเอย	
รูปเจ้าสำรวสวยสะอาด	เหมือนนางในไกรลาส
รักแม่นางเนตรแหลม	เมฆลาดนาแล้วล่อแก้วรักแพรม
(ทอย) น้องเหยพี่สุมครรักเจ้า	เนน้องเหย ทุกวันคำเข้าพี่ก็ให้ไหลหลง
ถ้าไม่เห็นเจ้าที่กินข้าวไม่ลง	
น้องเหย ถ้าเห็นหน้าสักวัน	เหมือนพินอนฝันเสียแล้ว
เนน้องเหย พี่มาคลาตมาแคล้ว	พี่ก็นึกใจหาย (ซ้ำ)
พี่รักเจ้านักแล้วหนอ	พี่รักเจ้าจริง ๆ รักแต่หญิงไม่วาย
น้องเจ้าสำรวสวยจริง	น่าเหยน้องสาวเหย
จะสว่ยมดจตหญิง	รูปเจ้าเหมือนอย่างไชน (ซ้ำ)
รักแม่ฝาดินนวล	หลอนไม่ควรลงโคลน

ผู้หญิงอื่นหมิ่นแสบ
น้องเหย แม่หัวนขวัญเจ้า
พี่พึ่งมาประสบ

เจ้าจะสลัดตัดพี่แล้วเหยน้อย
เหยพี่วอน ๆ เหมือนจะตาย
เจ้าหยับมาให้ใกล้ตะน่อง
ถ้าสมักรรักพี่ชาย

น้องเหย ยลเนตรสบพบกับเนตรของเจ้า
เรณுகุ่เกล้าจิตพี่ก็ถ้ำถึง-โอ้อ่า
น้องเหย ติดตอนหัวนซ้ายบ้ายสอง
แม่ร้างหงส์เหย
ขอลาเจ้าแล้วหนา

อยู่ลัด ๆ แต่มาพลัดเสียได้น้องเหย
เมื่อสายันห์คันตราอยู่ได้ชายไม่พราก
อยู่ชายได้ชายก็อยู่ได้เห็นคู่กลางนา
ถ้าเจ้ารักพี่ชาย

น้องเหยเมื่อพี่ไปใจหาย
หัวใจพี่หม่นหมองพี่ก็รักเจ้าไหลหลง

น้องเหยน้องเจ้ารักจริงรักแท้
เจ้าสมักรรักจริงอย่างทิ้งพี่ยา
พี่รักเจ้าแน่ ๆ หัวจิตพี่ก็ถ้ำถึง
ออ่น้องเหยพี่ก็รักเจ้าจริง ๆ

สองฝักสองฝ่ายแม่เหอ

เดี๋ยวรอ ๆ ไว้ก่อนจะเข้าซ่อนเข้าไซ
พี่จะทำกรงทองจะเอน้องเข้าใส่
เอาอาหารเข้าไปเกล้า
พี่จะทำตาข่าย
พี่จะทำกำไลไสนางนกเหย
นางนกน้องที่ล่องลม

รักไม่แน่นเหมือนเจ้า

เจ้าสวณักสวณหา

มาพบกันโนนา

เจ้าตัดไมตรีของพี่แล้วแหละหนา (ซ้ำ)

แต่โฉมฉายยังไม่มา

เนน้องเหย เจ้าก็มาเถิดหนา (ซ้ำ)

โฉมฉายเข้าหา

กายหอมเหย

ถ้าเห็นหน้าของเจ้าพี่เล่าก็รื่นเริง

ขอลานั้นไปด้วย

แม่งลึงรูปรูปสวย

ค่อยมาประสบพบกันโนนา

พอติดตอนหัวนซ้ายเราจากกันแล้วหนา (ซ้ำ)

พี่ไม่จำจากจริง ๆ น้องยา (ซ้ำ)

ตุลาหางทาง เจ้าลอยล่องสูงส่ง (ซ้ำ)

เชิญหล่อนบายหัวลม

เสียตายน้องเนาแม่ร้างหงส์เหย

ถ้าไม่เห็นหน้าเจ้าพี่กินข้าวไม่ลง

เจ้าจะรักให้แน่นแม่หัวผา

พี่สมักรรักจริงพี่ไม่ทุ้มหญิงแท้

หลงเข้าดงชะครามเหมือนหมดความรื่นเริง

แก่เจ้าหญิงอย่าทำสองฝ่าย (ซ้ำ)

อย่าเสียมเขাপนให้ชนต่างควาย

ออพี่จะรักษาเจ้าไม่ให้เศร้าหมอง

เมื่อน้องจะกินข้าว

พร้อมไขเปิดไขไก่อ

แล้วเอน้องไว้ใน

ออจริงแหละน้องเหย

ส่วนพี่ชายจะอยากชมแหละน้องเหย

ส่วนตัวน้องจะเปรียบเหมือนมะพร้าวไฟที่ลูกตก งอกอยู่ในรกทั้งวาทก ทั้งนาม มี
อยู่ต่าง ๆ ถึงจะตีพราใหญ่ ไม่หวังตั้งใจจะเข้าไปถาง คงจะเข้าไม่ได้ คงจะตายท่อนทาง

ส่วนพี่ก็ไม่กลัว ต้องหายตัวเป็นบางที่กินผล ที่บินมาทางบน พอเห็นผลราง ๆ เข้า
มาหยุดอยู่ที่คอ เอาปากเข้าไปจ่อ มะพร้าวของน้องเปลือกบาง กัดจนลั่นแรง จนนอนแคงอยู่
บนทาง (รับ) แล้วนอนแคงอยู่บนทาง สงสารแต่บางต้องค้างคืนเอย ออจริงแหละน้องเหย เออ ๆ
เหอ ๆ

มะพร้าวมากมายผล
จะดูไหนวิไลนั้น
น้องแฉวนสร้อยเหลือเพชร
โอ้เจ้าเอย
เหมือนหงส์ทองล่องบิน
ช่างงามบริสุทธิ์
โอ จาเอย
ดูพระพักตรจอมขวัญ
ออจริงแหละเอย
ตัดต้นกล้วยตัดไม้ไผ่ปรี
เจ้ามาตัดรักของพี่ไป
ถึงเจ้าได้รีเรือมาด
ถึงได้ชีล้าภา แต่เรือเก่าอย่าโยนทิ้ง
รักหน้ารักน้อง รักแม่ทองคำกระโดน
ถึงได้ชีล้าภาแต่เรือเก่าอย่าโยน
พี่ก็เลิบบแลไป
เลิบบแลมาที่หนึ่งเล่า (ซ้ำ)
ขยับเข้ามาให้มันใกล้
พี่จะทอดความสนิท
เอาเห่เหมือนพิมพ์เดียวเหอ
แอลอด ๆ พี่แอลอดไปตามหวางซัง
ที่เคล้าน้ำตาสังข์
นางโดนซังเอาเห่โคนซังพี่เหอ

มันไม่รอดตาคนแหละน้องเหอ
พี่ดูสารพัดไม่ขัดขวาง
งามเหมือนสมเด็จพระนาง
เมื่อจะเดินจะอย่างงามไปสิ้น
ก็ไม่ขัดไม่ขวาง
เหมือนพระพุทธรคยง
สองกรออันอันดังวงศขจัน
เหมือนพระจันทร์ส่องกระจ่าง
ออจริงแหละเอย (รับ)
ตัดพี่ไม้ไผ่เยื่อไผ่
เหมือนเอาหัวใจของพี่ไปโยน
แต่อย่าท่มเรือไกลน
แต่เจ้าสายสุดใจเจ้าช่างเลิบบแลมา
จนหางตาเจ้าก้มหน้าทำเมิน
ไล่เข้ามาให้มันชิด
ให้มันชิดเหมือนพิมพ์
ไม่เห็นหน้าเจ้า
น้ำตาไหลชาน

ค. บทเปรียบเทียบ

ผันหน้าไปทางบูรพาทิศนั่งพิศนัยนา
งามยิ่งกว่าจกฝรั่ง
ภุมรินบินแห่งดอกมาลาไม่น่าจะแล
เห็นพุดตานบานแจ้
นั่งชมแต่ดอกโพदान
ดอกโตโพदानซาบซาณทรวงใน
คลึงเกล้าอาศัย
ชวนชมสมตาส่วนคำไม่ต้องถาม

แพลมพลามงามในตา
กลีบซบกลีบวิบกลีบติดใบบัง
เหลียวดูไปข้างอีสาน
หอมหวานชวนแย
มาลัยยังสดเห็นรสหอมหวาน
แมลงไม่เคยไต่ได้
กลีบนอกกลีบในสวดยสดงดงาม
ออกชื่อลือนามสมงามทั่วไป

พระพายพัดรื่นหอมชื่นนาสา หอมดอกสุคนธา หอมมาโรยริน มีจะแมงตอมกลิ่น เขยกลิ่น
กลีบกลีบ รักร้อนซ่อนซบ หอมกลีบกลีบกลาย รักนอล้อชาย เสียดายดอกรัก กิ่งเกี่ยวเหนียว
หนัก เด็ดรักโรย จำปาโดยโดยดวงเด็ดดม เห็นดอกโคกสมอยากจะชม ดอกโคกสร้อย-เศรำ
วิโยค ดอกโคกเสียดแทรก เดินดอกออกแตก โคกแทรกเสียใจ รักลาปาไป ถูกใครไม่เจ็บ ยื่นมือ
ไปเก็บรอยเล็บมีอนาง เห็นดอกเตาร้าง เหมือนรักร้างรา ตรีนูนนาก นากดีจะรักหวานนาก
สายสร้อยร้อยฝาก สายสร้อยดอกเข็ม น่ารักดอกเข็ม ดอกขลิบบานเต็ม ดอกเข็ม-บานขาว
ดาวเรืองเหลืองวาว เหมือนกับดาวดอกเรือง ดอกขลิบบานเหลือง มันเหลืองเหลืองอยู่ เห็นดอก
ซ่อนชู มองดูน่ารัก สากล้วยอกหัก สักลาปาไป รักตามน้ำใจ ดีกว่าใคร ๆ ทั้งเมือง

ออ ๆ ยามอย่างตรงลงมา
ยื่นบรรเลงยื่นว่าเพลงนา
ถึงว่าดีก็ว่าดีก็ไม่ขายได้
นะน้องเอยสาวเหย

สิบนิ้วหนออุยอไหว
ไหวเพื่อนหญิงเพื่อนชาย
ทั้งน้องทั้งพี่เหยก็ต้องไหวหา

ออ ๆ ยามวันเพียงแดดมันร้อน
กายามันร้อนนะน้องเอยสาวเหย
พระพายก็ไม่พัด
แดดมันร้อนจัดไม่รู้จะไปหยุด ณ ร่มไหน

ยื่นปานะน้องเอยสาวเหย
ถึงว่าไม่ดีว่าไม่เพราะว่าไม่เก่ง
มายื่นบรรยายพอได้เป็นเพลง
นะแม่เอยสาวเหย
มาเก็บข้าวที่นั่นเหย
มายื่นบรรเลงเราต้องว่าเพลงนา

นะน้องเอยสาวเหย
เหมือนทางบอนลนไฟ
นะน้องเอยสาวเหย
ร่มไหน

ยามวันเที่ยงแดดมันร้อน

พุ่มหว่าพุ่มหวาย

พุ่มดัดขึ้นลัดใบอ่อน

(สร้อย หรือลูกคู่รับ)

โน่นพุ่มไม้ไทร

ที่ยืนพินิจอยู่เป็นพัก

(สร้อย หรือลูกคู่รับ)

ที่แลไปว่าพุ่มไม้ไทรมันสูงลอย

ที่พึงรู้จักว่าเป็นไม้หวาย (สร้อย หรือลูกคู่รับ)

นกเขาทั้งคู่ที่ก็ดูน่าชม

มาเกาะที่เรียวหอยชม

ตัวน้อยน่าชม

พอเข้าหน้าฝน

ถึงฤดูทำนาทำไร่

ได้คู่ร่วมคิดหวานไถ

คนเดียวช่างว่าเหงาใจ

จะไถจะคราดไม่เป็นไร

เป็นสองแรงเอ๋ย

เหมือนทางบอนลนไฟ เออเหอ

พุ่มกระจายมากนกนอน

ด้านกไทรบินเจ้าอย่าให้นอน

แลไปสูงโยน

ที่พึงรู้จักว่าพุ่มไม้ไทร

ที่ยืนพินิจอยู่เป็นพัก

ตีปีกเฟอะ ๆ

สร้อยคอยลายพริ้ว

เตรียมตนตกกล้า

ที่ตัวคนเดียวมันช่างเปลี่ยวจิต

ทั้งลมก็แรงแสงแดดก็กล้า

ถ้ามีคู่จิตเหมือนจิตที่คาด

เพราะมีแรงช่วยอวยชัย

เพลงนาบทเปรียบเทียบ

ชมคลื่นโลมา

ชมเกาะชมเกียนงามโฉมฉาย
ยังพันหนึ่งเสาดูปลาลัง...เอ๋ย
ชมปลาป่าหวายเหอ...

นึกจาดอกแก้ว...เอ๋ย

เห็นไม่แคล้วทวยแมง
มันบินตามไปไซเสียทุกเอ๋ย...แหง
ดอกแก้วเห็นไม่ทวยแมง
บินมาหวังหวังหมายว่าจะพึงไม้ลำพู
พี่ชายพอได้พลอยห้อยอยู่

พี่รักเจ้าแข็งนักและน้อง...เอ๋ย

เหมือนหนึ่งหลักเหล็ก
ถึงเอาช้างเข้ามาชัก
ถ้าบ้านไม่พัง

สงสารสงสร้อย...เอ๋ย

พี่ชายหัวคดอง
ของน้องเอ๋ย...เอ๋ย
แต่ให้เมียต่างวงชาว

ปลาเบนทราย

ชมปลาป่าหวาย
ซังกังขึ้นมาหวนน้ำลง
ในอุโมงค์ชมปงเมื่อน้ำแห้ง...เหอ

มันบานขึ้นมาแล้ว

มันบานขึ้นที่ไหน
ทุกแห่งนะ...เอ๋ยน่าสงสาร
ตัวพี่น้องเหอ...เปรียบเทียบเหมือนหนึ่งแมงมิ่ง
กึ่งเล็กกึ่งน้อย...เอ๋ย
พี่พลอยฝากหัวน้ำไว้กับงามลำพู

สาวเอ๋ย...เอ๋ย

ที่ปักกลางทะเล
รักพี่ไม่หันเห
รักเขายังไม่เซ

สงสารโหนดต้นน้อย

ต้นหนึ่งพี่ก็รู้อยู่แล้ว
ว่ามันมีเจ้าของ...เอ๋ย
พี่ชายขอเช่าทำรอง

เดินมาจาด่าน

เจ้าช่างนาครมารวยรวย
 ลักกาย...เดียว...เอ๋ย
 ตัวจนไม่ได้นัดได้ชา
 นัดนัดกันไว้เหมาะหรือหนา
 ไม่ใช่ของรัฐบาลจนป่วยกาลเวลา
 มีดเล่มน้อยจะบาดมือ
 ตัวน้องหาเจ็บไม่หรือ
 พี่จะผ่าล่องฟันมือ

ได้ยินแต่เสียง...เอ๋ย

กินได้ถ้าเป็นผักขวยไร
 ถ้าเป็นเนื้อหมูเนื้อควาย
 ดานเจียงเอ๋ยให้แม่หนูละเอียด

แจ้วแจ้วเสียงน้อง...เอ๋ย

อ้อเสียงคนเสียงมุด...เอ๋ยสัง
 นกเขาชวาเปะเหียว
 สร้อยคอเจ้าลายพริ้ว
 บินมาจับไม้เรียวหวายชม

แม่น้องเอ๋ยสาวเอ๋ย...เอ๋ย

พี่บ่าวแค่สวมาช่วยนัด
 เดินอย่าพูดปากมาก
 ถึงพูดมากปากจัดได้สัญญา
 หรือหนาเอ๋ย
 อ้อเก็บข้าวค่อยค่อยและน้องเอ๋ย...สาวเอ๋ย
 บาดโกะหัวเล็บ
 เจริญับมาต้าน้อง
 ให้เอ๋ย...หอมมือให้เอ๋ย

เหมือนหนึ่งจะเลี้ยงน้อง

พี่ชายเก็บได้เอามาเลี้ยง
 พี่ชายเก็บไว้ตั้งบนดานเจียง
 หล่อนนั่งเชียดแกงเลี้ยง

ช่างในดงน้องป่าซัง

พอเคาะซังจิกจิกก็วิ่งตึก ตักถึงรัง
 บินมาตัวเดียวมาจับที่เรียวหวายชม
 นกตัวน้อยน่ารัก
 น่ารักน่าชมเล่น...เหอ

4.2 เพลงคำดัก

“สิบนิ้วประนมบังคมไหว้
ข้าฯขอไหว้พระสงฆ์ท่านผู้ทรงกรุณา
ไหว้ท้าวทศรถท้าวเวสสุวรรณผู้เป็นใหญ่
ไหว้ศักดิ์สิทธิ์กายสิทธิ์
ไหว้หลักเมืองทรงเมือง
ท่านผู้ศักดิ์สิทธิ์ฤทธิอำนาจ
พ่อจงส่งทิพย์ญาณมา
ส่วนภายในผมไหว้หา
ไหว้พระมหามณีนรธา
พระปฏิมากรคู่ชาติ

พระพุทธองค์ได้ย้ายอโศกพระธรรมมา
พระพุทธบาทศาสดาย้ายวันทาไป
สถิตในชั้นบนลือรื่องนิมนต์มา
ไหว้พระจันทร์พระอาทิตย์ท่านผู้เรืองฤทธิ
ที่ระบือลือเลื่องทุกแหล่งหล้า
เชิญมาช่วยคุ้มภัย
อภิบาลอย่าไปไกล
ไหว้องค์ปฏิมากร
ในเสวตฉัตรอันบวร
บูชามิให้ขาดเลย”

“เมื่อลูกจติเข้าสู่ท้องมารดาแม่ต้องเวทนา
อาหารสิ้นทั้งหมดไม่รู้รสสิ่งไหน
ปากแม่จืดปากหวานนมแม่ต้องเป็นลมเพราะตั้งครรรค์
นับคืนวันไม่มีสุขมีแต่ทุกข์ภัย
แม่จะลูกรังเดินยืนไม่มีความขึ้นตรงไหน
ร่างกายภายในของแม่เท่าแต่จะอ่อนลง”

“ขณะที่ลูกหมุนตัวแม่เจ็บไปทั่วแทบไม่รอด
เมื่อลูกกระเดื่องแม่สะดุ้งหัวลูกกระทุ้งช็อคดับ
ค่อยแก้ใหญ่วันสงพรรวนออกชื่อให้ถ้วนถึง
จะขอพึ่งท่านผู้ใดหัวใจแทบขาดลอย
เอ็นน้อยที่มีอยู่ห้าพันเอ็นนั้นทำให้ลูกออกจากครรรค์
เหงื่อย้อยไหหลหัวใจแทบจะขาดหาย”

“รักษาศีลบำเพ็ญทานทุกวันวาระไม่ห่างไกล
เที่ยวบิณฑบาตและโปรดสัตว์ทำกิจวัตรไม่เพิกเฉย
บวชแล้วสำรวมกายวาจาจิตอย่าประพฤติผิดศีลธรรม
ตั้งใจทำวัตรทุกวันพระไม่ละเลย
ไม่ละเลยกิจสงฆ์บวชแล้วต้องทรงศีล
ช่วยชักนำวงศ์ชาติให้ทำบุญตักบาตรกัน

จงโปรดบิดามารดาทุกวันเวลาทำกิจกัน
โปรดพ่อแม่โปรดกับท่านผู้มีพระคุณมาแต่ก่อน
พ่อแม่เปรียบด้วยพรหมกุลบุตรได้ดุดัน
ที่จงทำบุญกวรวดน้ำอุทิศผลแบ่งส่วนกุศลบรรพชา
ปรารถนาให้ข้ามสมุทรพี่น้องที่ยุดขายผ้าใคร
ทั้งที่ป่าน้ำอาไม่ไร้เขามาช่วยเปล่านั้น

สอนให้ท่านมีศีลธรรมชักนำปิตุมารดร
เอาคำสอนพระพุทธให้ท่านมายุติถือ
ท่านผู้สำคัญให้กำเนิดเราได้เกิดมา
ส่งให้บิดามารดาที่ละโลกนี้ไป
เขาดังใจมาทำบุญจงบูชาคุณเขา
เขาแบ่งเอาส่วนกุศลที่ทุกคนบวชกาย"

" อำนาจของศีลและทานอบรมสันดานจนเป็นเงา
เล่นการพนันและชนไก่ลูกเมียใครก็พันเพื่อน
บางคนดูดำพ่อแม่เองไม่เกรงเมณ
เที่ยวลักขโมยของท่านของวัดของบ้านยังเอา
บวชหลีกบวชหลบบวชบข้อน
ทนอยู่ไม่นานต้องฉีกษา

สึกแล้วเปล่าไม่เข้าทำเทียวกินสุราเถื่อน
สึกแล้วเหมือนไร้ญาติบวชแล้วยิ่งขาดทุน
ไม่รู้จักบุญคุณน้ำป่าเทียวชุยเทียวดำเขา
บวชเปล่าๆไม่เข้าทำเสียชื่ออุปัชฌาย์จารย์
บวชนั่งบวชนอนบวชขทาน
ไม่เป็นลูกพระสัมมาจริง"

4.3 เพลงกล่อมเด็กพื้นบ้าน

1 เพลงนางอุทัย

ฮาเอ้อ ครีอน้องเหอ	ครีอนางอุทัย
ผัดแป้งแต่งไร	อุทัยร้องขายผักขม
จอดเรือหน้าท่า	นางจันนามันร้องขม
ร้องขายผักขม	ผมเจ้าเหมือนมดตอง ... เหอ

2 เพลงขึ้นเขา

ขึ้นเขาเหอ	ขึ้นตัดหวายเคามาคล้องช้าง
ทำบวงให้กว้างกว้าง	คล้องช้างในภูเขาเขียว
ช้างสี่ห้าร้อย	ไม่เหมือนพลายน้อยสักตัวเดียว
คล้องช้างในภูเขาเขียว	ตัวเดียวเปลี่ยวลึงโลด ... เหอ

3 เพลงโยน

โยนเหอ	พาโลกไปโยนโนไร่แดง
ได้สารลักแล่ง	หม้อนุ้ยใส่ถุง
ตะหวักเหน็บหน้า	ฝ่ามีเหน็บพุง
หม้อนุ้ยใส่ถุง	คำไหนนอนนั้น ... เหอ

4 เพลงยางตันแคล้ว

ฮาเอ้อ ครีอน้องเหอ	ครีอยางตันแคล้ว
พี่หมายไว้แล้ว	ไว้พันเรือเขา
ได้เหล้าลักจอก	ไปบอกหัวเมืองเจ้าที่
ไว้พันเรือเขา	แล่นกลางเลใหญ่ ... เหอ

5 เพลงไปบนเขา

ฮาเอ้อ ไปบนเขาเหอ	ไปตัดหวายเดามาซูด
ตัดแล้วมาซูด	ทำเชือกสายเปล
ตัดแล้วตัดเล่า	ผูกหวายซี่เหร์
ทำเชือกสายเปล	เวให้น้องนอนหลับ

6 เพลงนกเขา

(สร้อย)	
นกเขาเหอ	เหาะมาผ่านป่า
ผิวเล่นโนรา	เมียทอดผ้าห้อย
เล่นไหนรำไหน	คอยแลเล่าเถอะสาวน้อย
เมียทอดผ้าห้อย	ค่อยเล่นค่อยรำไป ... เหอ

7 เพลงหญ้าโทองเทง

(สร้อย)	
คือน้องเหอ	คือต้นหญ้าโทองเทง
โหมคนโหยเครง	นักเลงชนไก่
สังัดกะได้	อย่าให้แพ้ไป
นักเลงชนไก่	เล่นไปให้หลุดหายเหอ

8 เพลงนกนางแอ่น

(สร้อย)	
คือน้องเหอ	คือนกนางแอ่น
บินร้อยบินแสน	ทำรังเกาะเสเกาะห้า
อนิจจานกนางแอ่น	เอารังไปขายมีค่า
ทำรังเกาะเสเกาะห้า	อนิจจานกนางแอ่น เหอ

9 เพลงน้องนอน

ว่านอนเสียน้องนอน	นอนให้หลับดีดี
แม่ซื้อทั้งสี่	มาช่วยพิทักษ์รักษา
อาบนํ้าป้อนข้าว	มาช่วยพิทักษ์ทุกเวลา
มาช่วยพิทักษ์รักษา	เวลาน้องหลับนอน ... เเห

10 เพลงคล้องช้าง

ขึ้นเขาคคล้องช้างเหอ	ย่างลงเขาคคล้อง
ตามช้างให้น้อง	น้องจะหุงข้าวถ้า
ฝึกแกงของน้องหมด	ฝึกกูดของน้องโรยรา
น้องหุงข้าวถ้า	ปานนี้ไม่มาที่ เเห

11 เพลงเรือใหญ่

เรือใหญ่เหอ	ชักใบแล่นล่อง
เรือทาสีทอง	ออกไปฮั่นเรือลอย
ครันลมไม่พัด	เรือใหญ่มันวิ่งหนอยหนอย
ออกไปฮั่นเรือลอย	ให้ไปติดสามร้อยโยชน์ เอ้อ ... เเห

12 เพลง ลมพัด

ฮาเอ้อ ลมพัดเหอ	พัดมารี่
น้องนี้ว่าพี่	รู้ปีกหัวหมอน
ปักลายขึ้นนิต	ติดลายขึ้นนอน
ปักเป็นเทพยธร	ร่อนรำคูหา
ปักเป็นตัวกุ่ม	พวยพุ่งลงมา
ปักเป็นตัวปลา	ว่ายนํ้าสู่วัง
ปักเป็นชัน้อย	ลอยล่องหาฝั่ง
ปักเป็นชาววัง	แห่ห้อมล้อมนวนน้องเอ้อ ... เเห

13 เพลง ฟ้ายัน

ฮาเอ้อ ฟ้ายันเหอ	ลันมาคึกคึก
สงสารนาสิก	คราวนี้จะเป็นนาตอน
ที่เราหวานกล้า	ที่หน้าควายนอน
ที่เราแต่ก่อน	ดีเป็นคนหล้าควายถึก ... เหอ

14 เพลง ต้นส้มแป้น

ฮาเอ้อ ครีอน้องเหอ	ครีต้นส้มแป้น
พี่บ่าวน้อยหัวแหวน	แกล่เล่นนกชนไก่
ถางไร่ดีหว่า	เถิดพ่อหน้าไย
เล่นนกชนไก่	หนุกไทรพ่อบุญหัวเหอ

15 เพลง พร้าวทางเลื่อย

คือน้องเหอ	คือพร้าวทางเลื่อย
พี่มาเหนื่อยเหนื่อย	ใครเหลยปูผ้าให้พี่น้อง
เหนื่อยไม่เหนื่อย	ยังออนไม่ออน
ใครเหลยปูผ้าให้พี่น้อง	นะบังอรที่คนเดียว... เหอ

16 เพลง ฝนตก

(สร้อย)	
ฝนตกเหอ	ตกมาหนอยหนอย
ควายขาดกินอ้อย	ทำพริ้อตามพบ
มีดฝนมัวฟ้า	เที่ยวทำพริ้อจบ
ทำพริ้อตามพบ	ควายขาว เขายาว ... เหอ

17 เพลงนกเป็ด

(สร้อย)...

คือน้องเหอ
พี่ไม่ดักเจ้า
เหตุใดนกเป็ด
ดักนางนกเขา

คือนางนกเป็ด
พี่ดักนางนกเขา
มาเข้าปวงเรา
นกเป็ดมาพลอยตาย ... เหอ

18 เพลงไปนั่ง

(สร้อย)

ไปนั่งเหอ
ซื้อลุ่มซื้อถาด
ยังสิ่งหนึ่งเล่า
ซื้อโต๊ะแม่ขัน

น้องสั่งสักคำพ่อคือवाद
ซื้อโต๊ะแม่ขัน
ซื้อร่มค้ำวาคามาให้สักคัน
เท่านั้นอย่าลืมเสีย ... เหอ

19 เพลงวันศุกร์

(สร้อย)

วันศุกร์เหอ
วันเสาร์นี้ยาตรา
ลมคลองต้องสายสบายใจ
เบนหัวนาวาออกจากหลัก

ทุกเรือว่าจะล่องคลองนาวา
เบนหัวนาวาออกจากหลัก
ชักใบเล่นลมไปพักพัก
โถมคลื่นโถมลมไป ... เหอ

20 เพลงฟ้าลั่น

(สร้อย) ...

ฟ้าลั่นเหอ
กินหอข้างเที่ยง
บาวบาวหนุ่มหนุ่ม
จุ่มยอดทองกลาง

ลั่นมาเบรียงเบรียง
จุ่มยอดทองกลาง
จุ่มไปพลาพลา
น้ำชุบติดอวดแดง ... เหอ

21

เพลงโปลกโพธิ์

โปลกโพธิ์เหอ
โพธิ์เหอไม่ทันแตกกิ่ง
โพธิ์พี่โพธิ์น้อง
หลังเหอจะพาโพธิ์ไป

โปลกไว้ชายหลัง
หลังเหอจะพาโพธิ์ไป
โพธิ์เงินโพธิ์ทองของใคร
ตอใดโพธิ์มาแล้ว ... เหอ

22

เพลงน้ำมาก

น้ำมากเหอ
ท่วมห้วยท่วมบาง
เข็ดหน้าลืมเสียด
ท่วมพานท่าวัง

ท่วมรากโกงกาง
ท่วมพานท่าวัง
โลกเมื่อยลืมลึง
ลืมลึงทองร้อยช้าง ... เหอ

23

เพลงไก่แจ้

ไก่แจ้เหอ
เขี่ยดินหาดทราย
อย่าใจเพื่อนเหอ
ไก่อลายดอกหมาก

พ่อแม่ไก่อลาย
ไก่อลายดอกหมาก
ไก่อเราขันยาก
ขันยากเมื่อยามเย็น ... เหอ

24

เพลงผีนร่าย

ฮาเอ้อ ครือน้องเหอ
ปลามันตายเหมือนคนแจ้ง
ปลาอื่นตายเหม็ด
แรงแม้นลงเหมือนฝูงกา

น้องผีนผินว่าเลแห่ง
แรงแม้นลงเหมือนฝูงกา
ยังเหลือปลาจันเม็ดกะโลมา
เฉี่ยวฉาบคาบพาไป ... เหอ

25 เพลงปลาซ่อน

(สร้อย)

ฝนตกเหอ	ตกมาเล็กเล็ก
ปลาซ่อนตัวเล็ก	เข้ามาตีแปลง
ตัวหนึ่งพันดำ	ตัวหนึ่งพันแดง
เข้ามาตีแปลง	พันแดงเหมือนครึ่ง ... เหอ

26 เพลงผ้าสามสี

(สร้อย)

คือน้องเหอ	คือผ้าสามสี
นั่นคือเรือที่	นี่คือเรือน้อง
เรือที่เก่าห้องเหอ	เรือน้องเก่าแถว
เรือที่ถึงท่าจอด	เรือน้องถึงท่าแจว
เก่าห้องเก่าแถว	หวังแนวนิทานไป ... เหอ

27 เพลงเกาะสมุย

(สร้อย)

เกาะสมุยเหอ	เจริญรุ่งเรือง
น้ำตกหน้าเมือง	เหียนเหมือนปลาหมึก
ทั้งกว้างทั้งลึก	นักศึกษาเหอมันไปมาไม่ได้ขาด
ทั้งกว้างทั้งใหญ่	น้ำมันใสสะอาด
นักศึกษาเหอไปมาไม่ได้ขาด	น้ำตกหน้าเมืองน้องเหอ

28

เพลงนางนกแก้ว

คือน้องเหอ
โรปร่างดีดัก
ตายห่วยตายหนอง
ตายด้วยไม้ไผ่ชะ

คือนางนกแก้ว
ไปตายด้วยไม้ไผ่ชะ
มาตายด้วยดองปูจะ
จะขาดคารูป ... เหอ

29

เพลงเจ้าแก้ว

เจ้าแก้วเหอ
ดาวเช้าและดาวเหรา
ดาวไหนคะพวยพุ่ง
ดาวรีศรีไธ

ชมดาววาวแววในท้องฟ้า
ดาวแยะแยะมาเป็นดาวไถ
ดาวรุ่งหรือดาวไทย
ดาวไหนแค้นามหวาน ... เหอ

30

เพลงไชยา

ไชยาเหอ
คำคำมีดมีด
พุ่มเรียงเจ้าข้า
ดักกินไม่ได้

มีทำน้ำจืด
น้องดักกินได้
น้ำเค็มกัดได้
สำหรับแต่ล้างตีน ... เหอ

31

เพลงนางอุทัย

คือน้องเหอ
ปักแป้งแต่งไร
เรือจอดหน้าท่า
นางอุทัยร้องขายผักหม

คือนางอุทัย
นางอุทัยร้องขายผักหม
นางฉันทาร้องชม
ชมเต็ดพระมารดา ... เหอ

32 เพลงโนราห์

ฮา เอื่อนางเหอ	นางโนราห์
เล่นน้ำฉาฉา	เจ็ดคนพี่น้อง
นายพรานเจลียวเหิน	ไปทำปวงคล้อง
เจ็ดคนพี่น้อง	คล้องเอาคนสุดท้ายเหอ

33 เพลงนางเมรี

ฮา เอ้อไถเถื่อนเหอ	ชั้นเพื่อนทั้งบ้านบุรี
ลูกขึ้นเถิดนางเมรี	นอนหลับป่านี่ไม่ฝันตัว
หยิบเอาหมอนทองมาแนบข้าง	เอบางนางคิดว่าเป็นผัว
หลับไม่ฝันตัว	ผัวหนีเมื่อยามดึกเหอ

34 เพลง สังข์ศิลป์ชัย

ฮา เอ้อ ครื่อน้องเหอ	ครือสังข์ศิลป์ชัย
ด่ามาด่าไป	ว่าไปรับเอา
รับเอามาแล้ว	มาเล่นอยู่ริมภูผา
ทั้งหกเจ็ดถา	ผลึกษาให้ลงเหว ... เหอ

35 เพลง เจ้าวรวงศ์

ฮา เอ้อ ครื่อน้องเหอ	ครือเจ้าวรวงศ์
ถอดแหวนทุ้มลง	วรวงศ์ล่าช้า
ตัดไม้มาทำแพ	มันแยะลงฉาฉา
วรวงศ์ล่าช้า	ร่ำหาพระมารดา ... เหอ

36 เพลง ดันหญ้าแพรก

ฮ่าเอ้อ ครีอน้องเหอ	ครีอดันหญ้าแพรก
บ้านเมืองแตแรก	แหละมันแปลกขึ้นทุกสิ่ง
แตแรกแต่ไหร	ชายมันไปหาหญิง
แปลกขึ้นทุกสิ่ง	แล้วหญิงเที่ยวหาชาย ... เอง ... เหอ

37 เพลง หมากอ่อน

ฮ่าเอ้อ หมากอ่อนเหอ	นอนทรายแยะเหอ
ไม่รักพ่อแม่	วิ่งตามชายมา
บุกน้ำเทียมนม	บุกตมมาเทียมกลางขา
วิ่งตามชายมา	หมากอ่อนนอนทรายแยะ ... เหอ

38 เพลง โผกเปล

โผกเปลเหอ	โผกไว้ได้ต้นส้มแป้น
พูดไหรกับน้องให้แม่นแม่น	ถอดแหวนมือน้องไปจำหน่าย
ข้างตายเขาเอง	บอกคนนิทาเขาเอาคำ
ถอดแหวนมือน้องไปจำหน่าย	ให้ได้เหมือนคำพูด .. เหอ

39 เพลงนกเขา

นกเขาชุดขาว	นกเป็ดมันกินโลกเมา
ขึ้นชื่อว่าผัวเขา	ตัวเราไม่ปรารถนา
อยู่ไปเกิดพ่อยอดสร้อย	ไม่กี่วันสาวน้อยจะค่อยมา
ตัวน้องไม่ปรารถนา	เกิดมาน้องมีกรรม ... เหอ

40 เพลงหมากซ่อน

ฮาเอ้อ หมากซ่อนเหอ	เป็นหนอนในได้
ขึ้นชื่อว่าชาย	อย่าฝ่าให้กิน
นั่งไหน นอนไหน	พาน้องไปนินทาเสียสิ้น
อย่าฝ่าให้กิน	ขึ้นชื่อว่าชายนั่น ... เอ้อ ... เหอ

41 เพลง นอนหลับ

ฮาเอ้อ นอนหลับเหอ	หลับตาไรไร
กินเหล้าเมื่อนไฟ	ใครให้ลูกสาว
มัวกินเหล้าแล้ว	เล่นฉาวฉาว
ใครให้ลูกสาว	นะเจ้าบ่าวขี่เม้าเหล้า ... เอ้อ ... เหอ

42 เพลง ตัดเตย

ฮาเอ้อ ตัดเตยหนอ	อย่าสิ้นหัวเตย
ทุนหัวข้าเอย	น้องขอสามสิง
ขอทั้งสุรา	กัญชายาผี
น้องขอสามสิง	หมอบพ้อย่าน้อยใจเหอ

43 เพลง ย่าหมู

ฮาเอ้อ ครีون้องเหอ	ครีอดันย่าหมู
ลูกศิษย์เรียนครู	เล่นแล้วอย่าถอย
ชาติลูกงูเห่า	พิษของเขาไม่ใช่หนอย
เล่นแล้วอย่าถอย	อย่าปล่อยลูกงูเห่า .. เหอ

44 เพลงต้นดาวเรือง

ครีון้องเหอ	ครีอต้นดาวเรือง
สิ้นคนทั้งเมือง	มารักหญิงแม่หม้าย
ตัวเจ้ายังหนุ่ม	เหมือนพุ่มดอกไม้
มารักเอาหญิงแม่หม้าย	น่าเสียรูปเสียโฉมน้อง ... เหอ

45 เพลงโละสาว

โละสาวเหอ	โละสาวบ้านตก
เอาข้าวลงครก	เหยียบโละไก่อตาย
โละไก่อทั้งเคาะ	ไม่ทันเงาะชนลาย
เหยียบโละไก่อตาย	ชนลายไม่มีเหลย ... เหอ

46 เพลงต้นลำพอง

(สร้อย)	
คือน้องเหอ	คือต้นลำพองกาหลัก
เก๋ารักสิบรัก	น้องไม่ติดคิงวังตามชาย
ถ้าซันหมากไม่ตกบนเรือนแม่	ไม่นัดตัดแท้มไม่ให้
น้องไม่ติดคิงวังตามชาย	ชายรักชายมา ... เองเหอ

47 เพลงทำบุญ

ทำบุญวัดหาดเหอ	ตักบาตรวัดเกาะลอย
ตราช่น้ำใสฝายหอย	สาวน้อยตามแม่ไปทำบุญ
ทำไว้เติดสาว	เอาไว้เป็นทุน
ตักบาตรทำบุญ	เป็นทุนเมื่อภายหลัง ... เหอ

48 เพลงนางมัทรี

คือน้องเหอ	คือนางมัทรี
เกิดโละสองศรี	ชาลิกัณหา
เป็นไฉไล	พราหมณ์เฒ่าจูงมา
ชาลิกัณหา	สองเราต้องพรัดแม่ ... เหอ

49 เพลงนางอุทัย 2

คือน้องเหอ	คือนางอุทัย
ผัดแป้งแต่งไร	นางอุทัยไปพึ่งเทศนา
ดับหะดับพลู	พาไปบูชา
นางอุทัยไปพึ่งเทศนา	ดับหะบูชา เทศน์ เหอ

50 เพลง พร้าวทางขาด

ฮาเอ้อ คือน้องเหอ	ครือพร้าวทางขาด
เพราะราหูแกบังอาจ	ช่างเอาไปพาดเอาพระจันทร์
กลางบ้านเขาตีฆ้อง	กลางบ้านเขาร้องกันแม่ขัน
ราหูจับจันทร์	รบกันบนเวหาเหอ

51 เพลง ไปคอน

ฮาเอ้อ ไปคอน	ไปแลพระนอนพระนั่ง
พระพิงเสาดั่ง	หลังคามุงเบื่อง
เข้าไปในห้อง	ไปแลพระทองทรงเครื่อง
หลังคามุงเบื่อง	ทรงเครื่องดอกไม้ไหวเหอ

52

เพลง เข้า เข้า

ฮาเอ้อ ครีون้องเหอ

คดข้าวใส่ถาด

กรวดน้ำธิษฐาน

เขาได้กินข้าวบาตรข้าว빈

เข้าเข้าเจ้ามายืนบาตร

ข้าวบาตรข้าว빈

ให้พ่อแม่ตายาย

เชิญกินเถิดนางแม่ เหอ

53

เพลง มีกรรม

ฮาเอ้อ มีกรรมเหอ

บาปกั๋งบาปปลา

ขอพบพี่ชายกายภาคหน้า

ให้น้องเพิ่งเกิด

ขอพบพี่ชายกายภาคหน้า

สองราเรามีกรรม

น้องไม่ได้ทำ

ชาตินี้ น้องมาหลงเกิดคร่าว

ที่เลศกว่า

ไปถ้าน้องช้อฟ้า หวันเหอ

54

เพลง พี่ไป

ฮาเอ้อ ครีอน้องเหอ

ไปซื้อสารเหนียว

หัวแกรบหัวร่ำทำพอลากพระ

พี่ไปบ้านหวนอนลักเดียว

มาทำต้มลากพระ

ไปฝากสมภารใหญ่ เหอ

55

เพลง นางนกคุ้ม

ฮาเอ้อ เหนื่อน้องเครือนางนกคุ้ม

พ่อก็ทุ่มลูกเสีย

พ่อทุ่มลูกเสีย

ยาแฝดเข้าคลุม

ทุ้งทั้งลูกพ่อเขาทุ้งทั้งเมีย

พ่อไปมีเมียใหม่เหอ

56

เพลง วัดเวียด

ฮาเอ้อ คือน้องเหอ
 นุ่งผ้าเนื้อเรียบ
 น้ำฉุดถูกผ้า
 ลงพายเรือแข่ง

ลูกสาวลูกชายวัดเวียด
 ลงพายเรือแข่ง
 ขายหน้าเพื่อนแรง
 นะลูกสาวชาววัดเวียดเหอ

57

เพลง ตันกล้วยเขียว

คือน้องเหอ
 ลูกแม่คนเดียว
 บายสีเจ็ดชั้นเหอ
 ตั้งชื่อเจ้าแสงสุริยฉาย

คือตันกล้วยเขียว
 ตั้งชื่อเจ้าแสงสุริยฉาย
 แม่ยกไหว้ทำขวัญของลูกชาย
 ลูกแม่คนเดียวเหอ

58

เพลงนกคูด

(สร้อย)

นกคูดเหอ
 เสียงดังสนั่น
 ลูกตื่นแมกก
 เคียวมันทอดพอง

ชูดพร้าวไ้ขัน
 เคียวมันทอดพอง
 ผนตักฟ้าร้อง
 รับรองเดือนสิบ ... เหอ

59

เพลงไปบ้านดิน

ไปบ้านดินเหอ
 นุ่งผ้าลงยันต์
 ผักนึ่งต่างพลู
 ขอกันตามยาก

ไปแลลูกสาวจีนเขาขอกัน
 พันหัวชันหมาก
 ย่าหมูต่างหมาก
 หมากกับพลูเถื่อน ... เอย

60 เรื่อง สักสอนลูกสาว

ฮาเอ้อ ครื่อน้องเหอ	ครือกกล้วยพังหลาหวีเดียว
อยู่กลางน้ำเขียว	ค้อมค้อมเอนเอน
ลูกป่าไทรไฉ่	คบชู้น้ำเณร
ค้อมค้อมเอนเอน	น้ำเณรไม่ทันลิกเหอ

61 เพลง นกอีโหร่ง

ฮาเอ้อ ครื่อน้องเหอ	ครือนางนกอีโหร่งดินเตียน
ได้ผิวเป็นเหมียน	นั่งเขียนแต่เล็บ
ปลาไม่รู้หา	ผักไม่รู้เก็บ
นั่งเขียนแต่เล็บ	นะใช้ของกำนัลผิว ... เหอ

62 เพลง ต้นส้มแป้นหัวจุก

ฮาเอ้อ ครื่อน้องเหอ	ต้นส้มแป้นหัวจุก
อยู่วัดไม่หนุก	ลิกออกมาขอเมีย
ผ้าเหลืองแค้น้องย้อมให้	พี่ชายยกไว้นอนเสีย
ลิกออกมาขอเมีย	เสียมัน้องย้อมผ้าเหอ

63 เพลง หมากอ่อน

ฮาเอ้อ ครื่อน้องเหอ	หมากอ่อนสองลายห้อยเหอ
หากว่าพี่บาวน้อย	ทับไว้ขอเมีย
เจ้ารอกเหออย่าเจาะหมาก	พี่บาวเสีย
ทับไว้ขอเมีย	ลายห้อยเหอ

64 เพลงต้นลอกอ

(สร้อย)

คือน้องเหอ	คือต้นลอกอ
นางแม่ฮ้อฮ้อ	ยอลูกว่าดี
ลูกไปเล่นซู้	นางแม่ไม่รู้ลึกที่
ยอลูกว่าดี	ไม่บัดสีเพื่อนบ้าน เหอ

65 เพลงพี่ชาย

(สร้อย)

พี่ชายชั่วเหอ	ลอดร้อย่าเอดังมาแขวนหลัง
เมื่อก่อนของพี่ยัง	อย่าหวังน้องนักพี่บึงอร
ลูกน้องของพี่ยังขวางนัก	เมียรักยังเต็มสาดนอน
อย่าหวังน้องนักพี่บึงอร	เมื่อก่อนพี่ยังอยู่ ... เหอ

66 เพลงพรวางทางนิค

คือน้องเหอ	คือพรวางทางนิค
บ้านเมืองผิดผิด	ผิดไปทุกสิ่ง
แต่ก่อนแต่ไหน	ชายไปขอหญิง
ผิดไปทุกสิ่ง	หญิงไปขอชาย โหยเหอ

67 เพลงอย่ามีบาป

(สร้อย)

เรียกเปิดเหอ	เรียกมาก้าบ ก้าบ
หอยมออย่ามีบาป	เมียแก่กว่าผัว
พอเข้านั่งแค้	แลเหมือนแม่บังเกิดหัว
เมียแก่กว่าผัว	ขอหมาอย่ามีบาป ... เหอ

68

เพลงน้ำเต้า

เดือนขึ้นเหอ
น้ำเต้าพอทรมแกลง
หวงไวนานนาน
หวงไ่วไปไหน

ขึ้นมายอแสง
นางแม่หวงไ่วไปไหน
แมงภู่กลางบ้านจะลักไซ
น้ำเต้าพอทรมแกลง ... เหอ

4.4 เพลงบอก

ฎีกาวัด

สวดเทียบเจียบสวด	เดือนไม่แจ้งแสงไม่ชัด
ดูไม่แน่แลไม่หนัด	ลมมันพัดหนาว
เจ้าของบ้านท่านดับเกียง	เราส่งเสียงดังใจขาว
ปลูกเจ้าบ้านท่านสักคราว	เขาได้ข่าวดี
วัดนิกรชาติร้อนจัง	โบสถ์หนึ่งหลังยังไม่เสร็จที่
ขาดปัจจัยไรทุกปี	มียังไม่พอ
ข้อฟ้าโบระกาดั้ง	มันก็ยังไม่ได้ต่อ
เหล็กกับปูนหนุนไม่พอ	เอามาต่อใหม่
ไม่เหมือนโรงหนังธนวัฒน์	เขาก็จัดไม่เรียบร้อย
โคลิเทียมเขาเตรียมใหญ่	เขาไม่ไรกัน
เพราะเงินทองของบริษัท	เขาได้จัดในส่วนบัน
เขาลงทุนหนุนพอทัน	บันกันหลายคน
เขาสร้างวัดชัดปัจจัย	ไม่หวังใครเอาแต่บุญ
แจกฎีกาเที่ยวหาทุน	คนผู้ศรัทธา
น้องเหยน้องน้องลองตีฉิ่ง	ไม่เสนาะเพราะพรัง
เราทั้งหลายชายและหญิง	มีแต่ฉิ่งกับ
เขาจะเปื้อนเหลือเขาฟัง	เราก็มองต้องร้องขับ
มีข่าวด่วนหวลประทับ	รับมาบอกกัน
ยังข้องขัดอยู่ในวัดวชิระ	ท่านมรณะขาดเบญจขันธ
หัวใจวายคล้ายไม่ทัน	ถึงวิสัยบุญ
เดือนดาวดับลับสีแสง	วัดไม่แจ้งหมดแสงสี
ลับดาวเดือนเหมือนไม่มี	สีมาอับเฉา
ถ้าไม่เด่นเห็นไม่ดี	เขาวชิรมีเชิงเขาว
ไม่เหมือนท่านหลานไม่เอา	เขาวไม่เหมือนกัน
ท่านพระครูผู้อารี	สร้างกุฏิและหอฉัน
รักลูกศิษย์คิดแข่งขัน	ทุกทุกชั้นไป
ไอ้โพธิ์ทองล้มกองตั้ง	หมดที่หวังนกอาศัย
ได้ใช้ขนบนกิ่งใบ	ไพรที่เคยนอน

สองสีแสงจางดาวเดือน
 เทียวทุกร้านตามบ้านเรือน
 เขาไม่เชิญเดินเข้ามา
 เขาจะด่าว่าเราชน
 ยกมือไหว้ได้เมตตา
 วัดพ่อท่านบ้านอยู่ไกล
 วัดแม่ไมกษัตริย์ตั้ง
 แยกจะไปไทยจะมา
 เงินไม่พอขอพี่ป่า
 มิตรจิตมิตรใจ
 เพราะเงินทองของหายาก
 แบ่งสักนิดติดใบบุญ
 บ้านก็เหี่ยวเหี่ยวสลด
 เห็นดาวว่าหัวเหียง
 เราเลยลำนาคณะ
 เจ้าของบ้านท่านไม่ตื่น
 ผมเกรงจิตและเกรงใจ
 เพราะมาถึงจึงต้องคอย
 มาบอกบุญคนให้แจ้ง
 ท่านพระครูผู้ร่วมคิด
 สร้างโรงธรรมกำเงินหมื่น
 เป็นขวัญจิตติดในตา
 หน้าถึงว่างค้ำเงินหมด
 เพราะโยมนามากเคยทำ
 ถึงโรงรุกปลูกเป็นแถว
 ปลูกเป็นช่องมองเป็นแนว
 พวกเศรษฐีมีการค้า
 ปีละครั้งนั่งอดทน
 ฝนมันแล้งแห้งมันแยก
 ลูกยังเรียนเขียนบัญชี

รักสนิทคิดกับเพื่อน
 เตือนกันทุกคน
 บ้านพี่บ้านน้องเพื่อการกุศล
 เรายังอุ้นใจ
 พร้อมคณะมาปราศรัย
 ที่จะไปมา
 วัดก็ยังขาดศาลา
 พระเขาร้อนใจ
 ผู้ศรัทธาที่เลื่อมใส
 ไปกันทุกคน
 ถ้ามีมากฝากได้ผล
 ผลมันรุนแรง
 ลมมันพัดพัดใบพร้าว
 ไกลจะเที่ยงคืน
 ถือวิสาสะมาหยุดยืน
 เรามาเย็นคอย
 กลัวภทภัยใจจะถอย
 คอยกันสักนิด
 วัดหนึ่งแห่งแสงประดิษฐ์
 จิตท่านศรัทธา
 สร้างให้ขึ้นผู้ไปมา
 เคยศรัทธาธรรม
 ท่านรัตนหน้าตาดำ
 เงินตั้งกำมือ
 เทศบาลท่านทำถูก
 ตามริมแถวถนน
 คนทำนาต้องยากจน
 ฝนมันไม่มี
 เงินมันจ่ายแจกพวกเศรษฐี
 ยังไม่มีพอ

บทเพลงบอกจากนิทานเก่า

ผมนั่งเคารพพระไตรรัตน์	ขอน้อมประวัติขึ้นสาธก
เรื่องชาดกเวสสันดร	ตามพระตรัสสอนสั่ง
ปัจฉิมชาติพระโพธิสัตว์	บำเพ็ญปรมัตถะมั่ง
พระทัยหวังพระโพธิญาณ	ด้วยทานบารมี
หวังนำสัตว์สลัดบ่วง	ให้พ้นจากห้วงมหรณพ
เพื่อประสบศิวะลัย	พระทัยท้าวฤาษี
คณะเราเหล่าบริษัท	ได้รู้ประวัติกนิษฐ
ตามคัมภีร์มหาชาติ	ทุกบาทคาถาพัน
มีบางท่านยังไม่แจ่มแจ้ง	ผมจะแสดงในเชิงอรรถ
เรื่องพระโพธิสัตว์	ตามท่านได้จัดสรรค์
ท่วงทำนองเป็นของเพราะ	ท่านพึงชอบพอทุกกัณท์
เจริญสดับรับฟัง	ทั้งเครื่องส่งเพลง
ที่ศักดิ์สิทธิ์และกายสิทธิ์	พ้อท่านดลจิตบันดาลให้
กลอนหวานไพเราะ	ฟังดูให้เหมาะเหมง
ไหว้ประธานท่านเป็นมุข	อำนวยการความสุขอยู่ครั้นครอง
ลือบรรเลงอย่างอัศจรรย์	เหมือนชั้นลาดดาลา
กัณท์ที่หนึ่งชื่อทศพร	เริ่มอนุสรณ์อย่างเรียบราบ
สุภาพสี่เก้าพระคาถา	
มีพากย์ทำเพลงสาธุการ	ประโคมให้ชวนทรวงที่พา
สัตตบุรุษถ้วนหน้า	ชวนกันบูชาธรรม
ต่างบริจาดตามมากตามน้อย	เป็นของเรียบร้อยทรัพย์ภายใน
ทรัพย์ภายนอกมองไฉ	น้ำใจท่านชาวขำ
ใจความในกัณท์ทศ	เมื่ออักษรรับท้าวโกสีย์
สิบข้อคงดังทางหวัง	
หนึ่งขอให้เกิดในประสาธ	ของศิริราชผู้ครองวัง
สองขอเนตรดำปลั่ง	

ภาคผนวก ง

1. แบบประเมินความเหมาะสมของวรรณกรรมท้องถิ่น
จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ใช้เป็นสื่อการสอน
2. แบบประเมินเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035
วรรณกรรมท้องถิ่น

**แบบประเมินความเหมาะสม
ของวรรณกรรมท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ใช้เป็นสื่อการสอน
รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น**

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวรรณกรรมท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่จะใช้เป็นสื่อการสอน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น

โปรดพิจารณาตารางการวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 นิทานพื้นบ้าน ส่วนที่ 2 เพลงพื้นบ้าน ส่วนที่ 3 เพลงกล่อมเด็ก แล้วแสดงความคิดเห็นโดยกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ข้อใดที่ท่านต้องการให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้

ส่วนที่ 1 นิทานพื้นบ้าน

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
1.	ตำนานจระเข้หิน			
2.	พอกัน			
3.	นายกับบ่าว			
4.	ถางไร่เจอกัน			
5.	หมากับจระเข้			

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
6.	สาเหตุที่กระดองเต่า มีรอยร้าว			
7.	บ้านท่าเคย			
8.	บ่อน้อย บ่อหลวง			
9.	ที่มาของตาลโตนด			
10.	มะพร้าวกับบอระเพ็ด			
11.	บวชนาค			
12.	เจ้าหญิงเต่าทอง			
13.	แม่เกลียดลูก			

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
14.	บุญคุณบิดามารดา			
15.	ซัยซายเหลาหวาย			
16.	เจ้าสุบิน			
17.	เปลือกไม้วิเศษ			
18.	นายพรานถือสัจจะ			
19.	จอมเวร			
20.	นายฟ้าง			
21.	ลูกเขยชาวกรุง พ่อ ตาบ้านนอก			
22.	ประวัติของกุ้ง			

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
23.	ซีกัญชา			
24.	คนที่รับการศึกษาดีกับ คนโง่			
25.	พ่อผัวกับลูกสะใภ้			
26.	นางนกไผ่			
27.	ลูกเต่า			
28.	นายแรง			
29.	วัดโคกอีแร้ง			
30.	บ่อน้ำทิพย์ศักดิ์สิทธิ์			
31.	หลวงพ่อเพชร			

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
32.	นางอุทัย			
33.	นางจำปากับจระเข้			
34.	เรือสำเภา			
35.	พระมาลัย			
36.	ปลาบู่ทอง			
37.	เจ้าพุทโธ			
38.	บ้านเคียนซา			
39.	นิทานปาดำ			
40.	นายพรานล่าเนื้อ			

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
41.	โลกนักมกกลากหาย			
42.	กรรมสนองกรรม			
43.	ตีควายเข้าไ			
44.	ชัยชาญฉลาด			
45.	ยายเอี้ยง			
46.	นายโจรอุกวัด			
47.	ลูกนรคุณ			
48.	คิดว่าแกงบวด			
49.	สองแม่โลก			

ส่วนที่ 3 เพลงกล่อมเด็ก

ลำดับ ที่	ชื่อเพลง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
1.	นางอุทัย			
2.	จันทรา			
3.	โหยน			
4.	ยาดันแคล้ว			
5.	ไปบนเขา			
6.	นกเขา			
7.	หญ้าโง้ง			
8.	นกนางแอ่น			

ลำดับ ที่	ชื่อเพลง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
9.	เพลงน้องนอน			
10.	คล้องช้าง			
11.	เรือใหญ่			
12.	ลมพัด			
13.	ฟ้าลั่น			
14.	ต้นส้มแป้น			
15.	พรวนทางเลื้อย			
16.	ฝนตก			
17.	นกเป็ด			

ลำดับ ที่	ชื่อเพลง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
18.	ไปนั่ง			
19.	วันศุกร์			
20.	ฟ้าลั่น			
21.	ไปลกโพธิ์			
22.	น้ำมาก			
23.	ไก่แจ้			
24.	ฝันร้าย			
25.	ปลาช่อน			
26.	ผ้าสามสี			

ลำดับ ที่	ชื่อเพลง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
27.	เกาะสมุย			
28.	นางนกแก้ว			
29.	เจ้าแก้ว			
30.	ไชยา			
31.	นางอุทัย			
32.	โนราห์			
33.	นางเมรี			
34.	สังคีลปชัย			
35.	วรวงศ์			

ลำดับ ที่	ชื่อเพลง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
36.	ต้นหญ้าแพรก			
37.	หมากอ่อน			
38.	ไผ่ก่แปล			
39.	นกเขา			
40.	หมากอ่อน			
41.	นอนหลับ			
42.	ตัดเตย			
43.	ต้นยาหุม			
44.	ต้นดาวเรือง			

ลำดับ ที่	ชื่อเพลง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรด เติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
45.	โละสาว			
46.	ต้นลำพง			
47.	ทำบุญวัดหาด			
48.	นางมัทรี			
49.	นางอุทัย			
50.	พริ้วทางขาด			
51.	ไปคอน			
52.	เข้า เข้า			
53.	มีกรรม			
54.	ไฟไป			

ลำดับ ที่	ชื่อเพลง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
55.	นางนกคุ้ม			
56.	วัดเวียด			
57.	ต๋นกล้วยเขี้ยว			
58.	นกคูด			
59.	ไปบ้านต๋น			
60.	สั่งสอนลูกสาว			
61.	นกอีโหร่ง			
62.	ต๋นลัมแป้นหัวจุก			
63.	หมากอ่อน			

ลำดับ ที่	ชื่อเพลง	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความ
		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
64.	ต้นลวกอ			
65.	พี่ชาย			
66.	พรวทางผิต			
67.	อย่ามีบาป			
68.	น้ำเต้า			
69.	นอนหลับ			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบประเมินเอกสารหลักสูตร
รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น**

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โปรดพิจารณาเอกสารต่อไปนี้ แล้วแสดงความคิดเห็นโดยกาเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นความคิดเห็นของท่าน หากข้อใดที่ท่านต้องการให้ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. หลักการและจุดมุ่งหมายของเอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น มีความชัดเจนหรือไม่

() ชัดเจน

() ไม่ชัดเจน เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. การกำหนดจุดประสงค์รายวิชา มีความชัดเจนหรือไม่

() ชัดเจน

() ไม่ชัดเจน เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. การกำหนดเนื้อหาของรายวิชาในเอกสารหลักสูตร สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาที่หลักสูตรกำหนดหรือไม่

() สอดคล้อง

() ไม่สอดคล้อง เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. การกำหนดโครงการสอนระยะยาวเหมาะสมหรือไม่

() เหมาะสม

() ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. การใช้ภาษาในแผนการสอนสื่อความหมายได้ชัดเจนหรือไม่

() ชัดเจน

() ไม่ชัดเจน เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. การกำหนดเนื้อหาในคู่มือเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นเรียนของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือไม่

() เหมาะสม

() ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. การกำหนดเนื้อหาในแผนการสอนประจำคาบ มีความต่อเนื่องกันหรือไม่

() ต่อเนื่อง

() ไม่ต่อเนื่อง เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. จำนวนวรรณกรรมท้องถิ่นแต่ละประเภท ที่นำมาประกอบเป็นเนื้อหาในแผนการสอนเหมาะสมหรือไม่

() เหมาะสม

() ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. ความสอดคล้องของเนื้อหากับคาบเวลาในแต่ละแผนการสอน เหมาะสมหรือไม่

() เหมาะสม

() ไม่เหมาะสม เพราะ

แผนการสอนที่ควรปรับปรุง ได้แก่ แผนการสอนที่

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

10. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแต่ละแผนการสอน เหมาะสมหรือไม่

() เหมาะสม

() ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

.....

11. การกำหนดสื่อการสอนในแต่ละแผนการสอน เหมาะสมหรือไม่

() เหมาะสม

() ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

.....

แผนการสอนที่ควรปรับปรุง ได้แก่ แผนการสอนที่

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

12. การกำหนดวิธีประเมินผลในแต่ละแผนการสอน เหมาะสมหรือไม่

() เหมาะสม

() ไม่เหมาะสม เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการสอนที่ควรปรับปรุง ได้แก่ แผนการสอนที่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นในประเด็นอื่น ๆ เกี่ยวกับเอกสารหลักสูตรฉบับนี้

This image shows a full page of a handwriting practice worksheet. It consists of numerous horizontal dashed lines spaced evenly across the page, providing a guide for letter height and placement. There are no margins, text, or other markings on the page.

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

1. อาจารย์ศุภชัย แสงปัญญา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต
คณะกรรมการอุตสาหกรรมบริการ
อ. กะทู้ จ. ภูเก็ต 83120
2. อาจารย์เอี่ยม ศรีแสง
โรงเรียนบ้านแหลมหอย
อ. เกาะสมุย จ. สุราษฎร์ธานี 84280
3. อาจารย์จิรพรรณ พิทักษ์
ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
อ. เมือง จ. สุราษฎร์ธานี 84100
4. อาจารย์ภาทิพ ศรีสุทธิ
โรงเรียนสุราษฎร์ธานี
อ. เมือง จ. สุราษฎร์ธานี 84100

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวปริญญา ปานชานา
วัน/เดือน/ปีเกิด	24 กุมภาพันธ์ 2519
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 1/8 ถ.พลับพลา อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา 82110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2530	สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนสุทธิอนุสรณ์ อ. ตะกั่วป่า จ.พังงา
พ.ศ.2533	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนตะกั่วป่าศรีเขต อ. ตะกั่วป่า จ.พังงา
พ.ศ.2536	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนตะกั่วป่าเสนานุกูล อ. ตะกั่วป่า จ.พังงา
พ.ศ.2541	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษบัณฑิต (กศ.บ) เกียรตินิยม อันดับ 2 วิชาเอกภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยทักษิณ
พ.ศ.2541	เข้าศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร